

De belangstelling voor "De Platte Aelsenaer" bleek, tot onze voldoening, zo groot, dat wij graag hebben besloten tot een tweede druk. Tevens danken wij de sponsors, zoals vermeld op pagina 4, die deze druk mogelijk hebben gemaakt. Namens het bestuur van de Stichting Streekmuseum Schippersbeurs
Mr. Harry Dobbelstein, voorzitter

DE PLATTE AELESENAER

Diksenaer van 't Aelser plat

óét de jaore 1940 - 1950 ên vreuger.

Bíejéín gezeuk en gesjreeve door:

J.G.G. Cobben (Jo van Sjêf van An óét de Hei)

Oétgegaeve door:

Stichting Streekmuseum Schippersbeurs

Gedrök door:

Drukkerij Knobben (de Knoup)

september 2007

I.S.B.N. nr. : 90-9014137-5

Dankbetúging

Veer mótte e paar out Aelsenaere bedanke ómdat ze veur 'ne sjwanne sênt ingetéikent hóbbe op deeze diksjenaer. Daodoor is 't mäögelik de óétgaave e stök baeterkoup te maake zwadat 't neet te kosspeelich is gewoore.

Zwa zeet ger mêr dat ouch lúu die híe neet mjè woone nog 'n hart veur Aelse hóbbe.

Die out Aelsenaere zeen:

Wil en Miep van de Dëkker

(Kweekeréje Decker-Jacobs in Aelse en Heythuysen).

George en Carolien Cobben

(Sjors van Sjêf van An óét de Hei).

Jack en Maryanne Vranken

(De Witte van Chris van de Visscher en Annie Knops van de köster óét Baek, die op de Kaolwaech gewoont hóbbe).

Daobíe maoge ver neet de óuw Bóereljènbank vergaete, die ouch ingetéikent hóbbe mèh zich nóé anges sjríeve.

RABO-BANK Stein en Baek

Veer zulle mêr aan die gooj ouw spräök dénke:

Danke zëGGe mót geként zeen.

TEN GELEIDE

"De bièls mots balon may que de peyros anticos"
(Jaques Jansemin, Provence)

"Oude woorden zijn meer waard dan oude stenen"

Onze samenleving beweegt zich de laatste jaren steeds sneller in de richting van globalisering, ontgrenzing (op alle gebied!), nivellering en vervlakking.

Veel mensen voelen zich niet zonder meer gelukkig met deze ontwikkelingen, die vaak gepaard gaan met identiteitsverlies en vereenzaming.

Vandaar dat er een zekere tegenstroom op gang is gekomen, die o.m. uitdrukking vindt in een groeiende belangstelling voor de eigen, kleine(re) gemeenschap en voor alle elementen welke, in het verleden, bepalend zijn geweest voor die eigenheid.

In deze tendens past volledig de totstandkoming van instellingen als het Streekmuseum Schippersbeurs in Elsloo en het Archeologie-Museum Munsters/Beckers in Stein en andere (o.m.) heemkundeverenigingen in onze gemeente.

Nu houden musea zich vooral bezig met de zorg voor de stoffelijke overblijfselen ("realia") uit het verleden, als hulpmiddelen om dat verleden te kunnen reconstrueren en doorgronden.

En daar komt dan de Elslonaar Jo Cobben als het ware uit de hemel gevallen met niets minder dan de "Diksjenaer van 't Aelser plat".

Een zeer waardevol document, omdat het de neerslag bevat van Elsloo's immateriële cultuurgood, de Aelser taal. En als er één onderdeel van de culturele ontwikkeling is dat, náást, of zelfs nog méér, dan de museale realia, het eigen karakter van een gemeenschap weerspiegelt, dan is dat wel de taal. Zij is immers, zoals de Vlamingen ons hebben geleerd: "gans een Volk".

Het mag duidelijk zijn, dat Jo Cobben, om duidelijker te zijn "Jo van Sjef van An oet de Hei", onze Stichting aangenaam verrast en verblijdt met dit resultaat van jarenlange, geduldige precisie-arbeid. Voor dit werk, verrijkt bovendien met nog vele volkskundige, folkloristische en plaatsnaamkundige aantekeningen, verdient de auteur erkenning en waardering van de hele Elslope gemeenschap. Ook van hen die (tijdelijk?) elders verblijven.

Het spreekt vanzelf dat onze Stichting, desgevraagd, graag de formele rol van uitgever op zich heeft genomen. Dank óók aan degenen, die, via hun financiële ondersteuning, de uitgave van de "Diksjenaer" hebben mogelijk gemaakt.

Moge dit boek een plaats krijgen in alle Elslope families, als hulpmiddel om ons zo karakteristieke, pittige dialect te bewaren en levendig te houden, óók bij de jongeren. Zij mogen beseffen, dat de grondige kennis van een dialect zeer van pas komt bij de studie van welke andere taal dan ook.

Kroetwien Anno 2000

Namens het Bestuur van de
Stichting Streekmuseum Schippersbeurs
Mr. Harry Dobbelsstein, voorzitter

VOORWOORD

Het doel van de "Platte Aelsenaer" is het vastleggen van het dialect zoals dat gesproken werd in de jaren 1940-1950 en vroeger. De samensteller is namelijk tot de conclusie gekomen dat honderden specifieke woorden nu reeds uit de gewone spreektaal verdwenen zijn, althans door de jongere generatie niet meer gebruikt worden, hetgeen een groot cultureel verlies betekent. Aan het "verhollandse", d. w. z. het overnemen van Nederlandse woorden, welke op een Limburgse wijze worden uitgesproken, is niet meer te ontkomen. Helaas, maar een waarheid als een koe. Om maar niet de uitdrukking "dae kalt plat wíe 'n koo letiën" te gebruiken.

Er moet op gewezen worden dat het "taalgebied" alleen Elsloo, Catsop en Terhagen beslaat. Niet b.v. het kerkdorp Meers, hoewel dit tot de gemeente Elsloo behoorde. In Meers wordt namelijk een afwijkend dialect gesproken. Hoewel er veel en soms diepgaand naar oudere woorden gezocht is, zullen er her en der nog wel woorden of uitdrukkingen bestaan die niet opgenomen zijn. Daarom is er na elke letter enige ruimte deze te noteren. De samensteller is zich ervan bewust dat er wel meningsverschillen zullen ontstaan over bepaalde woorden, vooral bij de oudere Elslonaren. Maar hier geldt ook dat men er zeker van moet zijn dat de woorden niet "geïmporteerd" zijn uit aangrenzend dialect. Bij het samenstellen is tevens gebleken dat er soms nog verschillen in uitspraak en vorm zijn tussen Catsop en de dorpskern van Elsloo. Zo wordt de **h** aan het begin van een bepaalde woorden in Catsop nog met enige nadruk uitgesproken terwijl deze letter steeds meer verwatert naarmate men richting Stein komt. Hier is waarschijnlijk de sterkere band van Catsop met Beek debet aan, terwijl de kern meer op Stein georiënteerd was. Ook bij het verifiëren van woorden bleek er niet altijd overeenstemming te bestaan tussen de verschillende Elslonaren die benaderd werden. Dit kan verklaard worden door het feit dat een mijnwerker minder contact had met b.v. een timmerman of schoenmaker, die allen hun eigen "vaktaal" gebruikten. Vooral de woorden uit deze vaktaal zijn niet algemeen bekend. Zo zal de woordenschat van een boer afwijken van die van een metselaar.

Tijdens het onderzoek en het op papier zetten is er gebruik gemaakt van een tweetal eerder verschenen boeken en wel het "Woordenboek van het Sittards dialect" van de Heer P. J. G. Schelsberg en het "Dialect van Beek Elsloo" van de Heer J. L. H. Roebroek. Vooral van het eerstgenoemde boek werd gebruik gemaakt om de oudere woorden te traceren en oude gebruiken welke ook van belang zijn voor Elsloo op te nemen. In verband hiermede zijn er uit dit boek bepaalde passages en gezegdes welke met het Elsloose taal- en volksgebruik overeenkwamen, overgenomen. Ook al om niet het wiel alsnog uit te vinden.

Van de benaderde Elslonaren wil ik mijn dank uitspreken aan de Heren Harie Rouvroye en Gus Cobben en natuurlijk de gezusters Paumen. Tevens Wim Knobben voor het geduld dat hij gehad heeft. De gebruikte locale benamingen (toponiemen) werden ter beschikking gesteld door de Heer Guus Peters.

INLEIDING

Om de "Platte Aelsenaer" leesbaar te maken, zijn er niet alleen woorden in opgesomd maar zijn er tevens andere onderwerpen in het kort in opgenomen. De indeling ziet er als volgt uit:

1. Uitleg over de uitspraak en een korte grammatica.
2. Woordenlijst met spreuken, uitleg van gebruiken en woorden, recepten uit onze streek en de lokale historische benamingen z. g. toponiemen.
3. Lijst met kernwoorden van dialect naar Nederlands.

Er is bewust gekozen voor het systeem Nederlands-Elsloos dialect omdat er al zovele specifieke woorden uit het dialect verdwenen zijn. Op deze manier kan de lezer het woord gemakkelijker vinden. Hoe zou men b.v. de woorden "humme-re" (hinniken) en "krosjeere" (haken) kunnen vinden?

Men moet ook niet menen dat men een Nederlandse tekst zomaar naar het dialect kan "vertalen" omdat de zinsbouw en het gebruik van de woorden soms geheel afwijkt van het ABN.

Hierin is enigszins in tegemoetgekomen door het opnemen van gezegdes en korte zinnen ter verklaring van het betreffende woord. Indien een **S** achter een woord vermeld is, wordt er verwezen naar een gezegde of spreuk waarbij het betreffende dialectwoord gebruikt wordt.

Bij het schrijven is voor het volgende systeem gekozen: men schrijft een taal zoals men deze spreekt. Dus waar men een **s** uitspreekt ook een **s** schrijven, waar men een **t** uitspreekt ook een **t** schrijven enz.

Woorden welke nagenoeg geheel overeenkomen met het Nederlands zijn niet opgenomen. Samenstellingen van woorden welke gemakkelijk afgeleid kunnen worden van andere woorden zijn zo weinig mogelijk opgenomen.

Er is een keuze gemaakt uit de spreuken en gezegdes omdat deze in groten getale in het dialect aanwezig zijn. Zou men deze alle opnemen, dan zouden er honderden pagina's gevuld kunnen worden. Ten overvloede wordt er op gewezen dat er reeds diverse publicaties over Elsloo uitgegeven zijn, t. w.

Uit Elsloo's verleden

van de Heer J. H. Peters.

100 Jaar Fanfare de Maasgalm Elsloo, 1898-1998

van Mr. F. van der Bruggen. ISBN 90. 70807. 49. 1

Aanleg Julianakanaal 1935

van H. Rouvroye en L. Schreurs. ISBN 90. 70692. 26. 0

Herinneringen aan de oorlog en bevrijding in de Maasstreek

van H. Rouvroye. ISBN 90. 70690. 23. 6

St. Hubertus en zijn verering in Elsloo en omgeving

van Pierre Habets. ISBN 90. 70692. 02. 3

De uitspraak

Met behulp van de leidraad voor de uitspraak is getracht een inzicht te geven voor de klank en intonatie die eigen is aan het Elsloose dialect. Helaas komen niet alle klanken in het ABN voor, zodat gebruik is gemaakt van Duitse, Franse en Engelse woorden, om deze klanken zo goed mogelijk te benaderen. Het heeft geen zin om de voorkomende klankveranderingen van het Nederlands naar het dialect te gaan opsommen omdat deze veranderingen uit de woordenlijst blijken. Ook al omdat er geen vaste regels zijn. Men moet de leidraad dan ook zien als een hulpmiddel omdat bepaalde klanken, zoals in 't overzicht zijn opgenomen, zeer dicht bij elkaar liggen. Deze moeilijkheid doet zich zowel voor bij de klinkers als de medeklinkers. Denk slechts aan de zachte **G** en de **SJ**. Om een inzicht te krijgen over het eigen van het Elsloos dialect hoeft men slechts te denken aan de uitspraak van de gewone Nederlandse **e**. Alleen al voor deze **e** zijn er maar liefst 5 verschillende klanken en intonaties. De **h** is labiel, dwz. dat deze beginletter dan eens wel dan weer niet uitgesproken wordt. Verder is gebleken dat de **oo**-klank van het ABN in het Elsloos dialect zeer vaak veranderde in de klank **wa**. Medeklinkers en klinkers welke niet genoemd worden dienen op dezelfde wijze uitgesproken te worden als in het ABN. De grootste moeilijkheid bij het spreken zal zich voor-doen bij het gebruik van de stoot- en sleepklank. Deze zijn in het hedendaags dialect helaas al vervlakt. De cursief gedrukte lettergrepen krijgen de klemtoon.

- a** als in het N bak, mat b.v. **rat, bats, lat**;
- aa** als in het N aan, water b.v. **aan, raat, zaat**;
- ae** als in het oud-N waereld, D Bär, Fr. mère b.v. **gaer, laer, baer**;
- ao** als in het N zone, loge, E all, Fr. encore b.v. **kraom, haos, laos**;
- äö** als in het N freule, E girl, Fr. oeuvre b.v. **päöl, Gäöl**;
- au** als in het N miauw, E flower b.v. **kounaas, out, saus**; indien **áu** of **óu** wordt gebruikt, dient men het woord met een korte stootklank uit te spreken. B.v. **óuch** is oog; **ouch** is ook. De **au** en **ou** heeft dezelfde klank en kan in de tekst dus verwisseld worden.
- ch** als in het N kracht, vacht b.v. **krach, vach, lach**;
- e** als in het N rimpelen, simpele b.v. **rumpele, sumpele**; dus geheel toonloos, zonder enige nadruk;
- ê** als in het N het, bed b.v. **êsj, êrch**;
- è** als in het N eng, streng b.v. **bènj, rènj, lènj**;
- é** als in het D Hengst, Henker b.v. **héngs, dénk, lénjt**;
- ë** als in het D Bett, Fr. mais b.v. **bët, nës, hël**;
- ee** als in het N eet, kweek b.v. **eemes, eederéin**;
- ei** als in het N wijn, lijn b.v. **keigel, klein**;
- éi** deze klinker is een korte stoottoon en dient zeer kort uitgesproken te worden b.v. **béin, stéin**;
- éí** deze klinker is een slepton en dient langer aangehouden te worden b.v. **béin, léim**.
- èi** als in het D Kartei, Partei, b.v. **behèi, grèi**;
- eu** als in het N leut, zeur b.v. **deur, geuf**;

- g** als in het N gulden, leger b.v. **gaeve, girm**; maar nu als de zachte **g**;
- G** als in het N zakdoek, D Götter, E egg, Fr. aigre (dus in feite een klank welke het midden houdt tussen de g en k); b.v. **lëGGe, zëGGe, liGGe**;
- i** als in het N bid, lid b.v. **bit, ich, mit**;
- ie** als in het N lier, zier b.v. **blie, krieg**;
- ie** als **ie** maar dan met een stoottoon, b.v. **zïe**;
- ié** deze klinker is een sleeptoon en dient langer aangehouden te worden, b.v. **kriét, riéte**;
- lj** los en week uitspreken als in het N zul-je, wil-je b.v. **gólj, naolj**;
- ng** als in het N bang, lang b.v. **zóng, éngel**;
- nj** los en week uitspreken als in het N ben-je, oranje Fr. champagne b.v. **vénje, hènjele**;
- o** als in het N bod, rot b.v. **bot, rot**;
- ó** als in het D krumm, doffer en meer gesloten en gerond uitspreken dan **-o** in N long, zong b.v. **brómbaer, tóng**;
- ö** als in het D Götter, köpfchen maar iets opener uitgesproken b.v. **öffe, hötje**; wordt ö cursief geschreven, dan dient deze letter met een korte stoottoon uitgesproken te worden b.v. **körf**.
- oe** als in het N boef, roef b.v. **boete, roe**; wordt óe gebruikt dan ook weer met een korte stootklank uitspreken.
- óé** deze klinker is een sleeptoon en dient langer aangehouden te worden b.v. **bóéte, zóépe**;
- oo** als in het N boor, loom b.v. **pool, voogel**;
- ou** als in het N goud, zout; het klankverschil tussen **au** en **ou** is echter minimaal, zodat deze klinkers verwisseld kunnen worden; b.v. **houp, loup**;
- r** als in het N raak, raar, maar iets meer rollend uitgesproken b.v. **raar, róét**;
- s** als in het N stop, rats, maar iets scherper uitgesproken b.v. **staon, soppe**;
- sj** als in het N sjouwen, sjees, D Schade, Fr. chique, dus geen **s** gevolgd door een **j**; b.v. **sjörge, sjéif**;
- tj** week en los uitgesproken **t** als in het N kindje, lintje, dus geen **t** gevolgd door een **-j** b.v. **hunjtje, lènjtje**.
- u** als in het N mud, bul b.v. **un, uch**;
- ui** als in het N ruil, zuil b.v. **úichske, buig**; wordt **úi** gebruikt dan ook weer met een korte stootklank uitspreken.
- uu** als in het N kuur, vuur b.v. **duur, stuur**;
- úú** deze klinker is een sleeptoon en dient langer aangehouden te worden D Bühne b.v. **kúúme, húúke**;
- úu** deze klinker is een korte stoottoon en dient zeer kort uitgesproken te worden b.v. **húuske, blúuske**.
- zj** als in het N lekkage, bandage b.v. **bóezjeere, zjúúrie**.

De vorming en het gebruik van de woorden

Het lidwoord

De lidwoorden worden onderverdeeld in twee groepen, t. w. :

1. Lidwoorden van bepaaldheid:
de, den, hêt, 't; in de verscherpte vormen: te en ten.
2. Lidwoorden van onbepaaldheid:
éin, éine, éinen en e; 'n, 'ne, 'nen.

Het gebruik van de lidwoorden in de verschillende naamvallen in het enkel- en meervoud.

Enkelvoud

- a. Mannelijk enkelvoud in de 1e, 3e en 4e naamval: **de** en **eine**;
b.v. : de lómmel, eine lómmel; de maeter, eine maeter.
- a1. Begint het zelfst. of bijv. nmw. echter met een **klinker** of een **h** dan wordt in de genoemde naamvallen **éinen** en **den (d'n)** gebruikt; b.v. einen uul, d'n uul; einen haas, d'n haas.
- b. Vrouwelijk enkelvoud in de 1e, 3e en 4e naamval: **de** en **éin**; b.v. : de tas, éin tas; de bank, éin bank.
- c. Onzijdig enkelvoud in de 1e, 3e en 4e naamval: **het**, **'t** en **e**; b.v. 't kénjt, e kénjt; 't gelök, e gelök.
- c1. Begint het onzijdig zelfstandig naamwoord met een **klinker** of een **h** dan wordt niet **e** gebruikt maar **éin** en **'n**; b.v. éin aandénke, 'n aandénke; éin óéténj, 'n óéténj; éin hart, 'n hart; éin humme, 'n humme.

NB. éine, éinen en éin worden meestal als 'ne 'nen en 'n uitgesproken.

Meervoud

In het meervoud wordt voor alle geslachten het lidwoord **de** gebruikt.

Opmerkingen:

De tweede naamval wordt in het Elsloose dialect niet gebruikt. Wel bestaan er enkele bijwoordelijke tweede naamvallen zoals:

smörges, smiddes, saoves, benneshóes, bietfiets, bóeteshóes, mittertiét, biederhènjt. Ook gebruikt men wel: 't smiddes, 't smörges, 't saoves. De dag voor Kerstmis: 't staachs veur Kaersmes.

Dan nog een aanwijzing voor het gebruik van de verscherpte lidwoorden. **Te** en **ten** worden gebruikt indien vóór het lidwoord **de** en **den** een woord op een scherpe medeklinker eindigt.

B.v. Ich zit op míene stoel en dóé op te díene.

Ich hób míen vrou ên hae haet te zien.

Op te bank, op ten hook, op te bok, ich wirk mit ten haamer.

De lidwoorden **de** en **'t** worden gebruikt bij de bezittelijke voornaamwoorden: b.v. de míen, de zíene, 't míent, 't zíent.

Het zelfstandig naamwoord

Het geslacht van de zelfstandige naamwoorden komt meestal overeen met dat van de Nederlandse taal. Er zijn echter uitzonderingen. Deze worden in de woordenlijst aangepast aan 't gebruik in het Elsloose dialect.

De zelfstandige naamwoorden worden onderdeeld in de volgende groepen:

1. Eigennamen: b.v. : Bêrb, Haarie, Pie, Hoebertien, Merieketrien, Aelse, Baek, Zittert, Mestreech, Gäöl, Haelder;
2. Soortnamen: b.v. : gaffel, raek, deer, bank, stoel, mooder, mém;
3. Stofnamen : b.v. : gout, fézer, lwat, leim, waater, mëlck;
4. Verzamelnamen: b.v. : kôt, tróp, vjè, bosj;

De meervoudsvormen van de zelfstandige naamwoorden worden op verschillende manieren gevormd, zowel door toevoegingen als door klankverandering ofwel door beiden. Er zijn zelfs woorden die zowel in het enkelvoud als het meervoud gelijk zijn; het verschil wordt dan tot uitdrukking gebracht door in het meervoud de nadruk op de klinker te leggen. Daar er echter een groot aantal uitzonderingen zijn, dient men onderstaande opsomming als een soort handleiding te beschouwen. In de woordenlijst worden de juiste meervoudsvormen aangegeven.

1. de uitgang **-e**: bloom - bloome, straot - straote, taofel -taofele;
2. de uitgang **-s**: téike - téikes, waagel - waagels, maetje - maetjes;
3. de uitgang **-er**: laok - laoker, hóés - hóézer, glaas - glaazer;
4. de uitgang **je**: wei - weije, zíe - zíeje, ríe - ríeje;
5. bij woorden eindigend op **njt** vervalt de **-t**; bij de meervoudsvorm dient op de klinker de nadruk te worden gelegd. tènjt - tènj, lènjt - lènj, bènjt - bènj;
6. door verdubbeling van de laatste letter en toevoeging van **e**: tap - tappe, mot - motte, lup - luppe;
7. door klinkerverandering en toevoeging van **s**: broor - breurs, aove - äöves, keplaon - kepläöns;
8. door toepassing van de sleep- of stoottoon; ook hier wordt de klinker in het meervoud met nadruk uitgesproken; béin - béin, èrm - èrm; waech - wáech;
9. door klinkerverandering; kook - keuk, stróék - strúúk, bóék - búúk;
10. onregelmatige meervoudsvormen; hónjt - hunj of hónj, kénjt - kénjer, koos - kooste.

NB. Eindigt een zelfstandig naamwoord in het enkelvoud op een **s** of **f** dan veranderen deze in **z** en **v** bij de vorming van het meervoud. B.v. haos, haoze; dóef, dóéve. Indien de voorafgaande klinker kort is dan wordt de **s** en **f** behouden. B.v. móf, móffe; klas, klasse. Wordt de korte klinker door verschillende medeklinkers gevolgd, dan veranderen de **s** en **f** alsnog. B.v. sjêrf, sjêrver. Op deze regel zijn echter vele uitzonderingen.

Van mannelijke tot vrouwelijke zelfstandige naamwoord

De vorming van het zelfstandig naamwoord van mannelijk tot vrouwelijk komt nagenoeg overeen met de Nederlandse taal, zoals uit onderstaande voorbeelden blijkt. Uitzonderingen blijven er echter altijd.

Boer	- boerin	Prins	- prinses	Wouf	- wouvin
Méister	- méisteres	Keuning	- keunigin	Vrunjt	- vrunjdin
Slaaf	- slaavin	Deef	- deevin	Graof	- graovin

Verzamelnamen

Deze worden van een zelfstandig naamwoord gevormd door er **ge-** vóór en **-s** áchter te plaatsen. Hierbij kan ook weer klankverandering optreden.

loup	- geloups	róffel	- geróffels	zaot	- gezäöts

Verkleiningsuitgangen

Deze worden gevormd door de achtervoegsels **ke**, **ske**, **je**, waarbij meestal klankverandering zal optreden. De verkleinwoorden zijn zoveel mogelijk in de woordenlijst opgenomen.

- a. De hoofdregel: achtervoegsel **-ke**.
hóés - húuske; dwas - dwèske; breek - breekke;
- b. Het achtervoegsel **-ske** als het woord eindigt op:
  1. **-ch**; laoch - läöchske; slaach - slaechske;
  2. **-k**; book - beukske ; laok - läökske ;
  3. **-ng**; tang - tèngske ; lóng - lungske ;
- c. Het achtervoegsel **-je** als het woord eindigt op **-t**:
kat - kètje; èrt - èrtje; draot - dräötje; raat - raetje.

Klankveranderingen

De klankveranderingen bij de verkleiningsvormen kunnen als volgt samengevat worden:

1. aa wordt ae:		
Eine staaf	staef	staefke
E raat	raajer	raetje
Ein kaamer	kaamers	kaemerke
2. oo wordt eu:		
Eine zoon	zeuns	zeuntje
Ein koo	keu	keuke
Eine broor	breurs	breurke
3. a wordt ê:		
Eine jas	jês	jêske
Ein kas	kês	kêske
Ein tas	tasse	têske
4. o wordt ö:		
Eine top	tobbe	töpke
Ein golf	golve	gölfke
Einen os	ös	öske
5. ó wordt u of ö:		
Einen hónjt	hunj	hunjtje
Eine kómp	kump	kumpke
Ein móp	móppe	möpke
6. é wordt i:		
E kénjt	kénjer	kintje
Eine wénjt	wénj	wintje
E rénjt	rénjer	rintje
7. au wordt èi:		
Einen haus	hèis	hèiske
E kauf	kauver	kèifke
Eine paum	paume	pèimke
8. ao wordt äö:		
E jaor	jaore	jäörke
E laok	laoker	läökske
Eine daol	daole	däölke
9. oe wordt úu:		
Ein dóef	dóéve	dúufke
Eine móe	móewe	múuke
Ein hóés	hóézer	húuske
10. ou of au wordt úi:		
Ein vróu	vróulúu	vrúike
Ein sjóu	sjóuwe	sjúike
Eine wóúf	wúíf	wúifke

Bijvoeglijke voornaamwoorden

De bijvoeglijke naamwoorden worden steeds gebruikt vóór 't zelfstandig naamwoord:

1. Mannelijk enkelvoud:

De sjwanne boum	Eine sjwanne boum
De wagge taore	Eine wagge taore
De leeve éngel	Eine leeve éngel
De dikke êrm	Eine dikke êrm
De taame voogel	Eine taame voogel
2. Vrouwelijk enkelvoud:

De sjwan vrou	Éin sjwan vrou
De wag deur	Éin wag deur
De leef dochter	Éin leef dochter
De ouw zöster	Éin ouw zöster
3. Onzijdig enkelvoud:

't Sjwan kénjt	e Sjwan kénjt
't Wag hóés	e Wag hóés
't Taam paert	e Taam paert
't Êrch léit	Éin êrch léit

De meervoudsvormen voor alle geslachten:

De sjwan buim	De taam veugel
De leef dochters	De ouw zösters
De sjêrpe waopes	De deepe kóéle

Uit de voorbeelden blijkt dat alleen in 't mannelijk enkelvoud een bijv. nmw. op **e** eindigt. Dit geldt zowel voor de eerste, de derde als de vierde naamval. Zowel in het vrouwelijk enkelvoud als in het meervoud van alle geslachten **kan** het bijvoeglijk naamwoord op een **e** eindigen. Regels zijn hiervoor niet te geven. Men gebruikt de **e** nu eens wel dan weer niet. Men gaat hierbij op het gehoor af. Ze hebben dezelfde vormen voor de 1e, 3e en 4e naamval.

Maakt het bijv. nmw. deel uit van het gezegde, dan blijft het onveranderd.

De man is out	De vrou is krank
De kleijer zeen éng	De boum is kaal

In de verbuiging kunnen de bijv. nmw. van vorm veranderen:

out	ouw	ouwe	wilt	wilj	wilje
jónk	jóngje	jóngje	bréit	bréi	bréije
rwat	rwaj	rwaje	wiét	wíe	wíeje

De bijv. nmw. kunnen ook zelfstandig gebruikt worden. In dat geval krijgt het bijv. nmw. in het onzijdig enkelvoud een **t** als uitgang:

De kleine man	De kleine	De bang vrou	De bang
Ein gooj vrou	De gooj	't Aut kléit	't Aut
't Nuuj kléit	't Nuut	E braaf kénjt	E braaft

Veranderingen van het bijv. nmw. door de trappen van vergelijking:

lui	luijer	luiste	blíe	blíejer	blíeste
mörg	mörcher	mörchste	leef	leeveer	leefste
gael	gaelder	gaelste	wiljt	wiljer	wiljste
zuuver	zuuverder	zuuverste	kout	kouwer	kouste

Voornaamwoorden

a. Persoonlijke voornaamwoorden.

	Nederlands:	Elsloos:
1e pers. enkelv.	ik, me, mij	ich, mich
2e pers. enkelv.	jij, je, jou	dich, dóé, te, de, tich
3e pers. enkelv.	hij, hem	hae, häöm, er, zich
3e pers. enkelv.	zij, haar	ze, zíé, häör
3e pers. enkelv.	het, het	hêt, 't
1e pers. meerv.	wij, ons	veer, ver, ós
2e pers. meerv.	jullie, jullie	geer, ger, uch
3e pers. meerv.	zij, hen, hun	ze, zíé, hun

N. B. De pers. voornaamwoorden veranderen in de spreektaal dikwijls in toonloze woorden. Dit gebeurt zowel in de normaal geformuleerde zinnen als in de vragende zinnen. Als vuistregel geldt dat bij het leggen van een nadruk op het pers. voornaamwoord dit niet verandert. Ligt er geen nadruk op dan verandert het als volgt:

enkelvoud			meervoud		
ich	blijft	ich	veer	wordt	ver
dóé	wordt	te	geer	wordt	ger
hae	wordt	er, 'm	zíé	wordt	ze
zíé	wordt	ze			
het	wordt	't			

B.v. ginge ver, wët ger, géis te, haet er, hóbbe ze, haet 't; in de schrijf- en spreektaal worden deze woorden dan aan het voorafgaand woord gekoppeld: ginge-ver, wëtger, géiste, haeter, haetet enz. Wordt het persoonlijk voornaamwoord vóór de persoonsvorm niet met nadruk uitgesproken, dan vindt deze koppeling niet plaats: b.v. ver ginge, ze gaon.

In de beleefdheidsvorm wordt steeds de 2e persoon meervoud gebruikt. Deze vorm was vroeger veel in zwang maar de laatste jaren verdwijnt deze helaas steeds meer.

b. Bezittelijke voornaamwoorden

Onderstaande verbuiging is van toepassing indien het bezit enkelvoudig is:

	Nederlands:	Elsloos:
1e pers. enkelvoud	mijn	míéne(n), míen, mie
2e pers. enkelvoud	je, jouw, uw	díéne(n), díen, die
3e pers. enkelvoud	zijn	zíéne(n), zíen, zie
3e pers. enkelvoud	haar	hääre, hääor
1e pers. meervoud	ons	ooze, oos, ós
2e pers. meervoud	jullie, je, uw	eur, eure(n)
3e pers. meervoud	hun	hunne, hun
3e pers. meervoud	haar	hunne, hun

b.v.	míéne pap,	míen mam,	mie kénjt
	díéne pap,	díen mam,	die kénjt
	zíéne pap,	zíen mam,	zie kénjt
	hääre pap,	hääor mam,	hääor kénjt
	ooze pap,	oos mam,	ós kénjt
	eure pap,	eur mam,	eur kénjt
	hunne pap,	hun mam,	hun kénjt

Onderstaande verbuiging is van toepassing indien het bezit meervoudig is:

	Nederlands:	Elsloos:
1e pers. enkelvoud	mijn	míen
2e pers. enkelvoud	je, jouw, uw	díen
3e pers. enkelvoud	zijn	zíen
3e pers. enkelvoud	haar	hääor
1e pers. meervoud	onze	oos
2e pers. meervoud	jullie, uw	eur
3e pers. meervoud	hun	hun
3e pers. meervoud	haar	hun

b.v.	míen béin	oos béin
	díen béin	eur béin
	zíen béin	hun béin
	hääor béin	hun béin

Bezittelijk voornaamwoord, zelfstandig gebruikt:

Mijn vader: de míéne, díéne, zíéne, hääre, ooze, eure, hunne.

Mijn moeder: de míen, díen, zíen, hääor, oos, eur, hun.

Mijn kind: 't míent, díent, zíent, hääort, ós, eurt, hunt.

Mijn ouders: de míen, díen, zíen, hääre, ooze, eure, hunne.

Met de mijne: mit te míen; met de jouwe: mit te díen.

c. Aanwijzende voornaamwoorden

Nederlands:	Elsloos:
deze - die	deeze-deezen-die-dae
dit - dat	dit-dat-dees-tees

b.v.	deeze man - dae man	deezen hoot - dae hoot
	dees vrou - die vrou	dit kénjt - dat kénjt
	dees luu - die luu	dees appele - die appele

Verbuiging idem als bij de lidwoorden.

d. Vragende voornaamwoorden

Nederlands:	Elsloos:
wie	wae(me)
wat, wat voor een	wat, wat veur eine(n)
welk(e)	wat veur eine(n)

b.v.	Wat veur eine boum höbs te gekóch: welke boom heb je gekocht?
	Wae is hie gewaes: wie is hier geweest? Wat veur luu zeen dat: welke mensen zijn dat?
	Wat veur einen haas geufste mich: welke haas geef je mij?

Wae blijft onverbogen en dient alleen om naar personen te vragen. Wat veur e, wat veur éin, wat veur eine(n) en wat veur dienen zowel om naar personen als naar zaken te vragen.

e. Bepalende voornaamwoorden

Degeen	Diegeen	Hetgeen	Dezèllefde	Diezèllefde
Zwa e	Zwa éin	Zwa'n	Hetzèlfde	Datzèllefde
Zwa eine(n)	Zwadaanich			

b.v.	Degeen, dae zwa hènjelt, is ós vertróewe neet waert.
	Zwa e stout kénjt mó't gestraof waere.
	Zwa eine zóere appel is neet lèkker.

f. Betrekkelijke voornaamwoorden

Dae	Wae	Woo-aan	Woovan	Woomit
Wat	Dat	Die	Woo-euver	

b.v.	De boum, dae rot is, weurt verbrant.
	De man, dae ich gezeen höb, waor out.
	't Paert, dat in de kar géft, is vao'l gèljt waert.
	De dochter, die noch bie ós is, wirk goot.
	De man, van wae dees koo is, is riék.
	De man, dae geer eur gèljt geljènt höb, is ter door.
	De vrou, die geer leef höb, géft mit 'nen angere.

g. Onbepaalde voornaamwoorden.

Eeme	Eemes	Neerne	Neemes	Men	Me
Gêt	Niks	Wat	Daomit	Daovan	

- b.v. Wie me(men) laef, zwa sturf me.
 Ich höb eemes(eeme) zeen aankomme.
 Hae haet neemes gêt te vraoge.
 Dae jóng hou aelef appele ên heel géine daovan euver.

N. B. Het woord zêlf of zêllis, dat dikwijls achter 't zelfstandig nmw. staat blijft onverbogen. De vrouw zêlf of zêllis. Ich zêlf of zêllis.

h. Wederkerende voornaamwoorden.

De wederkerende voornaamwoorden elkander en elkaar worden in het Elsloose dialect niet gebruikt. Hiervoor gebruikt men de persoonlijke voornaamwoorden ós, uch en zich.

- b.v. Veer höbbe ós gezeen. Zíe hóuwe zich. Geer höb uch leef.

Nog enkele voorbeelden of uitdrukkingen:

Dae man zíe kénjt: het kind van die man.
 Die vrou häör kénjt: het kind van die vrouw.
 Dat kénjt zíen auwers: de ouders van dat kind.
 Mie mooder häör kleit: het kleed van mijn moeder.
 Dat géit van zêlf-alléin-: dat gaat van zelf.
 Höb uch leef-höb d'n éin d'n anger leef: hebt elkander lief.
 Bie mich: te mijnent. Om zíenetwil: om zijnendwil.
 Van míénentwaeche-van míéne kénjt-: van mijnentwege.

Telwoorden

a. Bepaalde hoofdtelwoorden

Ein, tsjwè, drie, veer, vief, zës, zeeve, ach, näöge, tjien, aelef, twaelef, daartjien, vjèrtjien, vieftjien, zèstjien, zeevetjien, achtjien, näögetjien, twintig, ein ên twintig..... daartich, vjèrtich, vieftich, zèstich, zeevetich, tachtig, näöchetich, hóndert, dóézent, miljwan.

b. Bepaalde rangtelwoorden

D'n, de en het			
jêste	tsjwède	driede	veerde
viefde	zèsde	zeevende	achste
näögende	tjiende	aelefde	twaelefde
daartjiende	vjèrtjiende	vieftjiende	zèstjiende
zeevetjiende	achtiende	näögetjiende	twintigste
hónderste	dóézenste	miljwanste	

c. Onbepaalde hoofdtelwoorden.

B.v. vääöl-versjéjje-mënnich-wjènnich-géin-gei-sommig-énnich-jêl-gans-eeder-al-min enz.

d. Onbepaalde rangtelwoorden.

B.v. wiewäölste-zwaväölste-middelste-lëste-bäöveste- óngerste-ungerste enz.

Opmerking: De hoofdtelwoorden worden ook in de meervoudsvorm gebruikt.

B.v.: Ze zeen mit hun veere vertrókke; ze höbbe d'n appel in véve gesneeje; hónderde, jao dóézende lúu waore op te béin.

Werkwoorden en hun vervoegingen

Men onderscheidt in het Elsloos dialect de volgende soorten werkwoorden:

- I. Zwakke werkwoorden; hierbij treedt meestal geen klankverandering op. Mocht in de 2e en 3e naamval enkelvoud dit toch gebeuren dan wordt in de lijst hiervan melding gemaakt. Voor deze werkwoorden wordt géén code gebruikt.
- II. Sterke werkwoorden die alleen in de verleden tijd van klank veranderen. In de woordenlijst wordt voor deze werkwoorden een code gebruikt.
- III. Sterke werkwoorden die zowel in de 2e en 3e persoon van de tegenwoordige tijd alsook in de verleden tijd van klank veranderen. Voor deze woorden wordt in de lijst een verwijzingscode gebruikt.
- IV. Werkwoorden hebben, worden en zijn welke onregelmatig vervoegd worden.

Alvorens een verdere uitleg te geven dient men het volgende in gedachte te houden:

Bij de vorming van de persoonsvormen geldt, dat, indien deze persoonsvorm zou eindigen met eenzelfde dubbele medeklinker, de laatste van die medeklinkers komt te vervallen. De **sj** dient hierbij als een **s** te worden aangemerkt. De **sj** klank blijft echter behouden.

Indien de stam van het werkwoord eindigt op een scherpe medeklinker vervalt de **t** in de derde persoon enkelvoud en de tweede persoon meervoud van de tegenwoordige tijd bij **alle** werkwoorden. Dit geldt ook voor de tweede persoon meervoud van de verleden tijd van de **sterke** werkwoorden. Tot de scherpe medeklinkers worden ook gerekend de **g**, **sj** en de **b**. Laatstgenoemde letter, indien de stam van een werkwoord op **b** eindigt, verandert bij de uitspraak in een **p** in de 2e, 3e persoon enkelvoud en de 2e persoon meervoud van de tegenwoordige tijd, zodat er een scherpe medeklinker ontstaan is. Men kan dus de letter **b** in deze gevallen wel schrijven, maar men moet hem zien als een scherpe medeklinker in verband met de uitspraak en het toepassen van bovenstaande regel.

Indien de stam eindigt op een **m**, dan wordt de uitgang **t** vervangen door een **p**; b.v. hae nump, geer kaomp.

Eindigt de stam op **z** dan verandert deze in **s**, eindigt de stam op **v** dan veran-

dert deze in **f**. Wordt de **s** of de **f** bij de vervoeging echter door een **e** gevolgd dan veranderen ze weer in **z** en **v**.

Wordt de **e** voorafgegaan door twee dezelfde medeklinkers, dan wordt de laatste medeklinker weggelaten voor de vorming van de 1e, 2e, 3e persoon enkelvoud, de 2e persoon meervoud van de tegenwoordige tijd van alle werkwoorden.

Eindigt de stam op een **w** of **j** en wordt deze medeklinker voorafgegaan door een korte klinker met stoottoon dan worden deze slechts behouden in de 1e en 3e persoon meervoud van de tegenwoordige tijd. In de eerste persoon enkelvoud komt de **w** en **j** geheel te vervallen en bij de overige persoonsvormen worden ze vervangen door een **t**. Bijv. *lóewe*; ich *lóe*, *lóets*, *lóet*, *lóewe*, *lóet*, *lóewe*. Ich *ríe*, *ríets*, *ríet*, *ríeje*, *ríet*, *ríeje*. Hier moet echter opgemerkt worden dat deze regel met voorzichtigheid toegepast moet worden, daar deze regel vooral op het gehoor wordt toegepast en er grensgevallen zijn. B.v. *dúuje* wordt ich *dúu(j)*, *dóé dúuts*, *hae dúu(j)t*. Verder is deze regel alleen van toepassing indien er **geen** klankverandering is. De stam van de verleden tijd wordt aangegeven en alle desbetreffende vormen zijn normaal.

Eindigt de stam op een **d** dan blijft deze alleen behouden in de 1e en 3e persoon meervoud van de tegenwoordige tijd. In alle andere vormen van de tegenwoordige tijd wordt de **d** vervangen door een **t**.

Eindigt de stam op een **t**, voorafgegaan door een scherpe medeklinker, dan vervalt deze bij alle persoonsvormen van de tegenwoordige tijd, behalve in de 1e en 3e persoon meervoud.

Eindigt de derde persoon enkelvoud op **ngt** dan verandert deze in **nk**. *Hae hunk*, *brunk* enz.

Eindigt de stam op **GG** dan verandert deze in **K** bij alle vormen van de tegenwoordige tijd, behalve in de 1e en 3e persoon meervoud. B.v. ich *lèk*, *lèks*, *lèk*. Dit geldt alleen voor die werkwoorden welke in de tegenwoordige tijd geen klankverandering hebben. Is er klankverandering dan wijzigt **GG** in **K** alleen in de 1e persoon enkelvoud en de 2e persoon meervoud van de tegenwoordige tijd.

Andere uitzonderingen worden zoveel mogelijk in de tekst aangegeven met: **afw.**, gevolgd door b.v. *veer*, *zíe brachte* (wij, ze brachten).

I. Zwakke werkwoorden en hun vervoegingen.

De zwakke werkwoorden eindigen allen op een **e**. De stam wordt verkregen door deze **e** weg te laten. Dit is een algemene regel, maar het kan voorkomen dat men ook nog een voorafgaande medeklinker moet weg laten. Zie boven. Het volle werkwoord, de eerste persoon enkelvoud van de verleden tijd en het voltooid deelwoord worden in de lijst opgenomen. Alle persoonsvormen van de verleden tijd kunnen afgeleid worden van de aangegeven 1e persoon en hebben allemaal de uitgangen zoals onder aangegeven. Er zijn geen uitzonderingen.

De normale uitgangen voor tegenwoordige en verleden tijd van deze zwakke werkwoorden luiden:

	tegenwoordige tijd	verleden tijd
ich	stam	stam + de
dóé	" + s	" + des
hae/zíé/'t	" + t	" + de
veer	" + e	" + de
geer	" + t	" + de
zíé	" + e	" + de

praten (kalle);

ich	kal	kalde
dóé	kals	kaldes
hae	kalt	kalde
veer	kalle	kalde
geer	kalt	kalde
zíé	kalle	kalde

voltooid deelwoord: gekalt.

II. Sterke werkwoorden en hun vervoegingen.

Alle sterke werkwoorden in het dialect eindigen op een **n** of een **e**. Die woorden welke op een **n** eindigen zijn alle eenlettergrepig en behoren tot de sterke werkwoorden waarbij de klank in de 2e en 3e persoon van de tegenwoordige en alle vormen in de verleden tijd verandert. B.v. doen, gaon, slaon, staon, zeen. Tot deze categorie behoren ook alle samenstellingen welke van deze woorden zijn afgeleid. B.v. opgaon, óétgaon, aanslaon, opstaon enz.

Werkwoorden welke op een **e** eindigen kunnen zowel zwak als sterk zijn. Bij de categorie welke sterk is, dient nóg een onderscheid gemaakt te worden. De ene categorie verandert alleen van klank in de verleden tijd, terwijl de ander ook van klank verandert in de 2e en 3e persoon enkelvoud van de tegenwoordige tijd. Om deze moeilijkheid op te lossen wordt er in de lijst met codes gewerkt.

Ila. Sterke werkwoorden en hun vervoegingen welke alleen in de verleden tijd van klank veranderen.

De tegenwoordige tijd wordt afgeleid van de stam zoals bij de zwakke werkwoorden. De verleden tijd wordt afgeleid van het tweede woord dat in de lijst vermeld is. Dit woord moet gezien worden als stam voor deze verleden tijd en is tevens de ik vorm. In de lijst worden deze woorden aangeduid met de code **2p**.

	tegenwoordige tijd	verleden tijd
ich	stam	stam
dóé	" + s	" + s
hae	" + t	"
veer	" + e	" + e
geer	" + t	" + t
zíé	" + e	" + e

nemen (numme); blijven (blíeve).

ich	num	blief	naom	bleef
dóé	nums	bliefs	naoms	bleefs
hae	nump	blief	naom	bleef
veer	numme	blíeve	naome	bleeve
geer	nump	blief	naomp	bleef
zíé	numme	blíeve	naome	bleeve

voltooid deelwoord: genómme, gebleeve.

III. Sterke werkwoorden en hun vervoegingen welke zowel in de 2e en 3e persoon enkelvoud van de tegenwoordige tijd alsook in de verleden tijd van klank veranderen.

A. Zoals vermeld vallen hier alle eenlettergrepige werkwoorden onder welke op een **n** eindigen. Tevens de samenstellingen hiervan. De woorden worden volgens onderstaand schema gevormd, met dien verstande dat het werkwoord tevens de stam is voor de tegenwoordige tijd. De stam voor de verleden tijd wordt als tweede woord vermeld in de lijst. Voor de klankveranderingen in de tegenwoordige tijd worden de codes **1a** en **1b** gebruikt. In de tegenwoordige tijd zijn er slechts 2 klankveranderingen, nl. éí en úú.

	tegenwoordige tijd	verleden tijd
ich	stam	stam
dóé	" min n + s	" + s
hae	" min n + t	"
veer	"	" + e
geer	" min n + t	" + t
zíé	"	" + e

1a. gaan (gaon)

ich	gaon	ging
dóé	géís	gings
hae	géít	ging
veer	gaon	ginge
geer	gaot	gingt
zíé	gaon	ginge

voltooid deelwoord: gegange.

1b. zien (zeen)

ich	zeen	zaoch
dóé	zúús	zaochs
hae	zúút	zaoch
veer	zeen	zaoeche
geer	zeet	zaoch
zíé	zeen	zaoeche

voltooid deelwoord: gezeen.

B. Onder deze categorie vallen alle werkwoorden welke eindigen op een **e** en welke niet zwak zijn. Hierbij treedt dus een klankverandering op in de 2e en 3e persoon enkelvoud van de tegenwoordige tijd alsook in alle personen van de verleden tijd. Voor de klankverandering wordt via codes naar het betreffende voorbeeld verwezen. De stam van het werkwoord wordt op identieke manier verkregen als bij de zwakke werkwoorden. De stam van de verleden tijd wordt als tweede woord vermeld in de woordenlijst. De uitgangen worden onderstaand aangegeven. De gebruikte codes zijn: **2a** t/m **2k**. Van enkele werkwoorden wordt tevens nog de oude, bijna verdwenen, vervoeging aangegeven.

	tegenwoordige tijd	verleden tijd
ich	stam	stam
dóé	" + s	" + s
hae	" + t	"
veer	" + e	" + e
geer	" + t	" + t
zíé	" + e	" + e

2a. lopen(loupe).

ich	loup	leep
dóé	löps	leeps
hae	löp	leep
veer	loupe	leepe
geer	loup	leep
zíé	loupe	leepe

voltooid deelwoord: geloupe.

2b. vallen (valle); houden van (houwe van).

ich	val	hou	veel	heel
dóé	vils	hils	veels	heels
hae	vilt	hilt	veel	heel
veer	valle	houwe	veele	heele
geer	valt	hóut	veelt	heelt
zíé	valle	houwe	veele	heele

voltooid deelwoord: gevalle; gehouwe.

2c. geven (gaeve); bevelen(bevaele).

ich	gaef	bevael	gaof	bevaol
dóé	geufs	beveuls	gaofs	bevaols
hae	geuf	beveult	gaof	bevaol
veer	gaeve	bevaele	gaove	bevaole
geer	gaef	bevaelt	gaof	bevaolt
zíé	gaeve	bevaele	gaove	bevaole

voltooid deelwoord: gegaeve, bevaole.

2d. gooien (gwaije).

ich	gwaij	gweej
dóé	gwèijs	gweejs
hae	gwèijt	gweej
veer	gwaije	gweeje
geer	gwaijt	gweejt
zíé	gwaije	gweeje

voltooid deelwoord: gegwait.

2e. breken (braeke).

ich	braek	braok	Oude vorm brwak
dóé	bruks	braoks	brwaks
hae	bruk	braok	brwak
veer	braeke	braoke	brwakke
geer	braek	braok	brwak
zíé	braeke	braoke	brwakke

voltooid deelwoord: gebrake. Deze oude vervoeging in de verleden tijd geldt ook voor o. a. : steken, kruipen, schieten, sluiten met alle afleidingen.

2f. laten (laote).

ich	laot	leet
dóé	ljès	leets
hae	ljèt	leet
veer	laote	leete
geer	laot	leet
zíé	laote	leete

voltooiddeelwoord: gelaote.

2g. vliegen (vleeche).

ich	vleech	vlaoch	Oude vorm vlwach
dóé	vlúuchs	vlaochs	vlwachs
hae	vlúuch	vlaoch	vlwach
veer	vleeche	vlaoeche	vlwache
geer	vleech	vlaoch	vlwach
zíé	vleeche	vlaoeche	vlwache

voltooid deelwoord: gevlaoeche. Deze oude vervoeging in de verleden tijd geldt ook voor o. a.: vriezen, liegen met alle afleidingen.

2h. zeggen (zëGGe).

ich	zëk	zach
dóé	zaes	zachs
hae	zaet	zach
veer	zëGGe	zachte
geer	zëk	zach
zíé	zëGGe	zachte

voltooid deelwoord: gezach.

2j. weten (wéite).

ich	wéit	wis
dóé	wëts	wis
hae	wët	wis
veer	wéite	wiste
geer	wéit	wis
zié	wéite	wiste

voltooid deelwoord: gewéite.

2k. slaan (hóuwe).

ich	hóu	heef
dóé	húis	heefs
hae	húit	heef
veer	hóuwe	heeve
geer	hóut	heef
zié	hóuwe	heeve

voltooid deelwoord: gehóuwe.

IV. Hulpwerkwoorden welke onregelmatig vervoegd worden.

hebben (höbbe).

ich	höb	hou
dóé	höbs	hous
hae	haet	hou
veer	höbbe	houwe
geer	höb	hóut
zié	höbbe	houwe

voltooid deelwoord: gehat of gat.

zijn (zeen).

ich	bën	waor
dóé	bës	waors
hae	is	waor
veer	zeen	waore
geer	zeet	waort
zié	zeen	waore

voltooid deelwoord: gewaes.

worden (waere).

ich	waer	woor
dóé	weurs	woors
hae	weurt	woor
veer	waere	woore
geer	waert	woort
zié	waere	woore

voltooid deelwoord: gewoore.

Bij de vervoeging van werkwoorden zien we dus, dat een sterk werkwoord een sterke verleden tijd en een sterk voltooid deelwoord en een zwak werkwoord een zwakke verleden tijd en een zwak deelwoord heeft. Dit is echter niet altijd zo. Er zijn enkele werkwoorden met een gemengde vervoeging, b.v. :

krumpe   krumpde   gekrómpde

Tegenwoordig deelwoord.

Het tegenwoordig deelwoord wordt gevormd door de toevoeging van:

- nt**; b.v. loupe - loupent; liGGe - liGGent; zóépe - zóépent;
- entaere** bij eenlettergrepige werkwoorden;
b.v. doon - doonentaere; staon - staonentaere;
- ntaere** bij de meerlettergrepige werkwoorden;
b.v. zéívere - zéíverentaere; wirke - wirkentaere;
- tich**; b.v. bäöke - bäöketich; raoze - raozetich.

N.B. De vormen met **nt** en **-tich** kunnen ook als bijvoeglijk naamwoord worden gebruikt; b.v. raoze - raozetich: 'ne raozetiche hónjt; de onder b en c genoemde vormen niet.

Toekomende tijd.

Deze wordt in het dialect aangegeven met het werkwoord zullen.

zullen (zulle).

ich	zal	zou
dóé	zuls	zóús
hae	zal	zou
veer	zulle	zouwe
geer	zult	zóut
zíé	zulle	zouwe

Gebiedende wijs

Deze wordt normaal gevormd door de 1e persoon enkelvoud en 2e meervoud van de tegewoordige tijd. Er zijn echter weer uitzonderingen:

doe: dooch;   ga: gank;   zie: zúúch.

Vergelijkingen

In vergelijkingen wordt steeds het woordje **ês** gebruikt.

Hae is zwa grwat ês Sjaak mèh vâöl kleiner ês Pie.

Sjaak van Kwêbeske (Jacques Peters) in 1915 met kar en koe in de Dorpsstraat.

Aagje, -nieuwsgierig-: m. gaaplaepel, gaaplaepele, gaaplaepelke.

aaïen, *käöre, käörde*, is of haet gekäört. Es 't käört dan knip 't, ên ês 't pwënt dan bit 't: lett. als het aait dan knijpt 't en als het zoent, dan bijt 't. -Kwaadaardig meisje-.

aal, m. jël, jëlle, jëlke.

aalbes, v. *wiémer, wíemere*. *Wíemere* zeen d'r in drie kleure: rwat, wit ên zwart: aalbessen zijn er in drie kleuren: rood, wit en zwart.

aalkorf, m. *jêlkörf, jêlkörf, jêlkörfke*. -Gevlochten tenen aalkorf-.

aalmoes, v. *aolmoos*.

aalpoel, m. *zéikpool, zéikpeul, zéikpeulke*.

aambeeld, o. *aavêljt, aavêljtjer, aavêljtje*.

aambeeldsblok, m. *aavêljtsblok, aavêljtsblök, aavêljtsblökske*.

aambeien, *takke*. Bloojende takke: bloedende aambeien.

anaarden, *anaerde, aerde* aan, is of haet *aangeaert*. **ZIE:** ophogen.

aanbevelen, *aanbevaele, bevaol* aan, is of haet *aanbevaole*. 2c. **OOK:** *aanrikkemendeere, rikkemendeerde* aan, is of haet *aangerikkemendeert*.

aanbeveling, v. *aanbevaeling, aanbevaeling*.

aanbieden, *aanbeeje*, *baoj* aan, is of haet *aangebaoje*. 2c. **OOK:**

aanprizzenteere, prizzenteerde aan, is of haet *aangeprizzenteert*.

OOK: *bestaeke, bestwak*, is of haet *bestaoke*. 2e. Feestgeschenk aanbieden toen de naamfeesten nog gevierd werden. Van aovent is 't t'n aovent ên mörge is 't t'n daach, datste Sint. . . . *bestaeke* maochs: werd gezegd op de vooravond van iemands naamfeest bij de aanbieding van geschenken.

Dit geschenk was bv. een peperkoek of ander niet te duur gebruiksvoorwerp. **ZIE:** naamfeest.

aanbijten, *aanbíéte*, beet aan, is of haet *aangebeete*. 2b. *Aanbíéte* van vësj. **ZIE:** overhalen. S.

aanbinden, *aanbénje, bónj* aan, is of haet *aangebónje*. 2e.

aanblazen, *aanblaoze, bloos* aan, is of haet *aangeblaoze*. 2c.

aanblijven, *aanbliéve*, bleef aan, is *aangebleeve*. 2p.

aanbranden, *aanbranne*, brande aan, is of haet *aangebrant*.

aanbreien, *aanstrikke*, strikke aan, is of haet *aangestrik*.

aanbreisel, o. *aanstriksel, aanstriksels, aanstrikselke*.

aanbreken, *aanbraeke, brwak* aan, is of haet *aangebraoke*. 2e.

aandacht, v. *aandach*.

Eemes de óúge *aopebraeke*: iets onder iemands aandacht brengen.

aandachtig, *aandéchtich, aandéchtigger, aandéchtichste*.

aandeel, o. *aandeil, aandeile, aandeilke*.

aandeelhouder, m. *aksjenaer, aksjenaere*.

aandenken, o. *aandénke*.

'n *Aandénke* van de pap zijëlgger: een herinnering aan vader zaliger.

aandoen, *aandoon, deech* aan, is of haet *aangedaon*. 1a. Van jëlênj kós hae zich waal éns gêt aandoon: van ellende kon hij zich wel eens iets aandoen. -Aantrekken van kleren-: Dooch tich gêt anges aan, dan gaon ver gêt trampele: trek andere kleren aan, dan gaan wij een eindje wandelen.

aandraaien, *aandrèje, drèjde* aan, is of haet *aangedrèjt*.

aandragen, *aandraage, droog* aan, is of haet *aangedraage*. 2c.

ZIE: verklappen. S.

aandrang, m. *aandrank*.

aandrijven, *aandriéve, dreef* aan, is *aangedreeve*. 2p. Wie de Maas óét waar is vööl hout *aangedreeve*: bij

het hoog water van de Maas is veel hout aangespoeld.

aanduwen, aandúúje, dúude aan, is of haet aangedúut.

aaneen, aanéín.

aaneenkoeken, kooke, kookde, is of haet gekook.

aangaan, aangaon, ging aan, is of haet aangedange. 1a. Geb. wijs: gank, gaot. Veer gaon 'ns bíé ós Bèrb aan: wij lopen even binnen bij Barbara. **ZIE**: aanlopen.

aangapen, aangaape, gaapte aan, is of haet aangedaap.

aangebonden, kort, nitsj, nitsjer, nitsjte. Dat is 'ne nitsje: hij is vlug op z'n tenen getrapt **of** hij is vlug. Hae is gauw op z'ne start getraoje: hij is kort aangebonden. Hae is kort van vaese: idem.

aangeboren, aangebaore.

aangegrepen, dat hou 'm èrch gepak: dat had hem erg aangegrepen.

aangehuwd, aangetrout. Aangetrout is aangeplêk: aangehuwde familie wordt vaak niet als echte familie erkend of behandeld.

aangenaam, -voor het oog: uichelik, uichelikker, uichelikste.

aangeschoten, **ZIE**: dronken.

OOK: hae is al zjiëllich **of** haet wouwelwaater gat **of** haet 'n vleege in 'n óuch **of** haet 'm haufóm: hij is aangeschoten, praatziek.

OOK: hae haet 'ne géiselikke róésj: hij is lichtelijk aangeschoten.

aangestoken, **ZIE**: ontstoken.

aangeven, aangaeve, gaof aan, is of haet aangedaeve. 2c.

aangewaaid, aangewénjt. Dat is 'm mèr aangewénjt: dat is maar bij toeval bij hem terechtgekomen.

aangezien, ómdat.

aanhang, m. aanhaank.

aanhangsel, o. aanhèngsel, aanhèngsele, aanhèngselke.

aanhebben, aanhöbbe, hou aan, haet aangat. IV.

aanhitsen, aankisje, kisjde aan, haet aangekisj. Ich kisj tich t'n hónjt aan: ik hits de hond op je aan.

aanhoren, aanwêre, wêrde aan, haet aangewêrt.

aanhouden, aanhouwe, heel aan, is of haet aangehouwe. 2b.

ZIE: doorzetten.

aanhouder, m. aanhouwer, aanhouwers, aanhuijerke.

aankaarten, aankaarte, kaarde aan, is of haet aangekaart.

aankijken, aankiéke, keek aan, haet aangekeeke. 2b. **ZIE**: verdenken.

aanklagen, verklaage, verklaachde, is of haet verklaach.

aankleden, andoon, deech aan, is of haet aangedaon. 1a. **OOK**: aankleije, kléijde aan, is of haet aangekléijt. Aanpungele, pungelde aan, is of haet aangepungelt: zich zonder smaak of slordig kleden.

OOK: aansjoestere, sjoesterde aan, is of haet aangesjoestert **of** aantónjele, tónjelde aan, is of haet aangetónjelt: zich slecht kleden. "Ich höb niks veur aan te doen" zegt iemand; repliek van de toegesprokene: "Mèh trèk tich dan 't votlaok euver dien warre".

aankomen, aankómme, kaom aan, is aangekómme. 2e. Hae is al gèt aangekómme: hij is al wat in gewicht toegenomen. **ZIE**: arrive-ren. Dat stuk zich neet zwa nèi: dat komt er niet zo precies op aan.

aankomst, v. aankóms.

aankoep, m. aankoup, aankuip, aankuipke.

aankopen, zich gélje, gólj zich, haet zich gególje. 2e. **OOK**: aansjaffe, sjafde aan, is of haet aangesjaf.

aanlanden, aanlènje, lènjde aan, is aangelènjt. Wo zeen ver aangelènjt: waar zijn we terechtgekomen.

aanleggen, *aanlèGGe*, lach aan,
afw. *veer*, *zié lachte* aan, is of haet
aangelach. 2p. 't Kénjt *aanlèGGe*:
 't kind de borst geven.

aanlengen, *aanlènge*, *lèngde* aan,
 is of haet *aangelènk*. **OOK:** *duipe*,
duipde, is of haet *geduip*. Dae snaps
 is *geduip*: die jenever is *aangelengd*.

aanleren, *aanljère*, *ljèrde* aan, is of
 haet *aangeljèrt*. **OOK:** *aanspanne*,
spande aan, is of haet *aangespant*.

aanleunen, *aanlaene*, *laende* aan,
 is of haet *aangelaent*.

aanloop, m. *aanloup* of *aanluip*.

aanlopen, *aanoloupe*, *leep* aan,
 is of haet *aangeloupe*. 2a+2k.

ZIE: *aangaan*.

OOK: *ómkómme*, *kaom óm*,
 is *ómgekómme*. 2e. *Kóm vanaovent*
éns óm, dan *kénne ver éns dreuver*
kalle: loop vanavond even binnen
 dan kunnen we er eens over praten.

aanmaken, *aanmaake*, *maakde* aan,
 is of haet *aangemaak*. Bv. van vuur.

ZIE: *leven*.

aanmaning, -tot betaling, tot het
 verrichten van 'n werk of leverantie
 enz. -: m. *maanbreef*, *maanbreeve*.
 Vroeger werd men tot betaling van
 belasting gemaand door het zgn.
 "vief-sènte mènke". Als deze
 kwam aanzeggen, dat men de
 verschuldigde belasting moest
 betalen, was men hiervoor een,
 op het belastingkantoor te betalen,
 boete van 5 cent verschuldigd.

aanmelden, *aanmèlje*, *mèljde* aan,
 is of haet *aangemèljt*.

aanmerken, *aanmirke*, *mirkde* aan,
 is of haet *aangemirk*.

Dóé vils neet in de tèrme:

jij komt er niet voor in aanmerking.

aanmodderen, *aanklwatte*, *klwatde*
 aan, is of haet *aangeklwat*.

aannaaien, *aannjèje*, *njèjde* aan,
 is of haet *aangenjèjt*.

ZIE: *aanzetten*. Eemes 'n war

aannjèje: iemand iets wijs maken.

aannemelijk, *aannummelik*,
aannummelikker, *aannummelikste*.

aannemen, *aannumme*, *naom* aan,
 is of haet *aangenómme*. 2p. *Nóé* is
 't goot mit ós, tēl ich: nu is het goed
 met ons, neem ik aan. **ZIE:** *leren*.

aannemer, m. *aannummer*,
aannummers.

aanpakken, *aanpakke*, *pakde* aan,
 is of haet *aangepak*.

OOK: in rechten aanspreken.

aanpassen, *zich rēkke* nao de *dēkke*:
zich aan de omstandigheden
aanpassen. -Bij neerleggen-:
zich vooge, *voochde* zich,
 haet zich *gevooch*.

aanplakken, *aanplēkke*, *plēkde* aan,
 is of haet *aangeplēk*. Wae ljèt zich
nóé zwa gèt *aanplēkke*:
 wie laat zich nu zo iets aansmeren.

ZIE: *aansmeren*.

aanpraten, *aankalle*, *kalde* aan, haet
aangekalt. Eine de kop volhange:
 iemand iets aanpraten.

aanprijzen, *aanprieze*, *priesde* aan,
 is of haet *aangepries*.

aanraden, *aanraoje*, *raojde* aan,
 is of haet *aangeraoje*.

aanranden, *aanranje*, *ranjde* aan,
 is of haet *aangeranjt*.

Ook brutaal aanspreken.

aanrecht, o. *aanrēk*, *aanrēkke*,
aanrēkske. **OOK:** m. *pómpestéin*,
pómpestéin, *pómpestéinke*.

aanreiken, *aanreike*, *reikde* aan,
 is of haet *aangereik*.

aanrijden, *aanvaare*, voor aan,
 is of haet *aangevaare*. 2c.

aanroepen, *aanroope*, reep aan,
 is of haet *aangeroope*. 2c.

ZIE: *proberen*. S.

aanroeren, *aanreure*, reurde aan,
 is of haet *aangereurt*.

aanschaffen, *aansjaffe*, *sjaftde* aan,
 is of haet *aangesjaf*.

aanschieten, *aansjeete*, sjwat aan,

is of haet aangesjaote. 2e.

aanschrijven, *aansjriëve*, sjreef aan, is of haet aangesjreeve. 2p.

ZIE: rekening. S.

aanslaan, *aanslaon*, slooch aan, is of haet aangeslaage. 1a. D'n hónjt sléit aan: de hond blaft; slaat aan.

aanslag, m. aanslaach, *aanslâech*.

aanslepen, *aansleipe*, *sleipde* aan, is of haet aangesleip.

aansmeren, *aanpaote*, *paotde* aan, is of haet aangepaot. **OOK:** oppaote, *paotde* op, is of haet opgepaot.

Eemes gêt oppaote **of** gêt aan de vot hóuwe: iemand iets aansmeren.

ZIE: aanplakken. S. Hae haet zich draan laote plêkke: ze hebben hem een meisje aangesmeerd.

aanspoelen, *aanspeule*, *speulde* aan, is aangespeult. **ZIE:** aandrijven.

aansporen, *aanspaore*, *spaorde* aan, is of haet aangespaort.

aansporing, v. *maaning*, *maanninge*.

aanspraak, v. *aanspraak*, *aansprâök*.

aanspreken, *aankalle*, *kalde* aan, haet aangekalt. **ZIE:** aanranden.

aanstaan, *aanstaon*, sting aan, is of haet aangestange. 1a.

ZIE: bevallen. S. **ZIE:** deur.

aanstaande, *aanstaons*.

aanstalte, géin *apprênses* maake: geen aanstalten maken.

aanstampen, *aanstampe*, *stampde* aan, is of haet aangestamp.

aanstaren, *aanstaare*, *staarde* aan, is of haet aangestaart.

aansteken, *aanstaek*, stwak aan, is of haet aangestaoke. 2e.

ZIE: wormstekig.

aansteker, m. aanstaeker, aanstaekers.

aanstellen, *aanstêlle*, *stêlde* aan, is of haet aangestêlt.

OOK: draer maake, *maakde* draer, haet draer *gemaak*. Maak tich neet dik, dun is te mwade **of** maak géin kattedópkele: stel je niet aan.

aansteller, m. *aanstêller*, *aanstêllers*, *aanstêllerke*. Wat e kauf: wat een aansteller. **OOK:** m. *kakmaeker*, *kakmaekers*, *kakmaekerke*.

aanstellerij, v. *aanstêl*

of v. *aanstêllerie*. **OOK:** dóé mit tie gedoons: jij met je aanstellerij.

OOK: *kónfertúúte*.

Dóé mit tien sjael *kónfertúúte*: jij met je onnozele praatjes.

aansterken, *aanstêrke*, *stêrkte* aan, is of haet aangestêrk.

aanstonds, *rêchtoe*. Ich kóm *rêchtoe*: ik kom dadelijk. **OOK:** *zwageliék*.

ZIE: dadelijk.

aanstoot, m. *aanstwat*. -Aanstoot geven: *sjokkeere*, *sjokkeerde*, is of haet gesjokkeert.

aanstoten, *aanstwatte*, stweet aan **of** *stwatde* aan, is of haet aangestwatte. 2f. Onregelmatig. **ZIE:** klinken.

aanstrepen, *aanstreepe*, *streepte* aan, is of haet aangestreep.

aantasten, -van stoffen door vocht enz. -: *óétbíete*, *beet óét*, is of haet *óétgebeete*. 2b.

aantekenen, *aanteikene*, *teikende* aan, is of haet aangeitekent.

OOK: een huwelijk aantekenen.

aantekening, v. *aanteikening*, *aanteikeninge*.

OOK: v. *nwat*, *nwatte*.

aantonen, *aantuine*, *tuinde* aan, is of haet aangetúint.

OOK: *waormaake*, *maakde* waor, is of haet *waorgemaak*. -Nawijzen-:

ZIE: bewijzen.

aantreden, *aantraeje*, *traoj* aan, is of haet aangetraoje. 2c.

aantrekkelijk, *appetietelik*, *appetietelikker*, *appetietelikste*.

Dat zúút appetietelik *óét*: dat ziet er aantrekkelijk uit. Dat is 'n appetietelik *kénjt*: dat is een aantrekkelijk kind. -Niet aantrekkelijk-: *ónappetietelik* enz.

aantrekken, *aantrêkke*, *trók* aan,

afw. veer, zîé trókke aan, is of haet *aangetrókke*. 2e. 't Kaelke haet géin zörch: hij trekt zich nergens wat van aan. Hae sjöt 't van zich aaf, wîe d'n hónjt te raenger **of** hae sjöt 'r géin war nao: daar trekt hij zich niets van aan. -Vast maken-: *aanríéte*, reet aan, is of haet *aangereete*. 2b.

aanval, m. *aanval*, *aanvêl*, *aanvêlke*.

aanvallen, *aanvalle*, veel aan, is of haet *aangevalle*. 2b. Este mit t'n vot in 'n dāöre hêk vils, zêk dan mêr 'ns, wat veur 'n daore dich gestaoke haet: als velen je aanvallen, zeg dan maar eens, wie er begonnen is.

aanvang, m. *aanvank*.

aanvankelijk, *aanvangs*.

aanvliegen, *aanvleege*, vlwach aan, is of haet *aangevlaoge*. 2g.

aanvoelen, *aanveule*,
veulde aan, haet *aangeveult*.

aanvoer, m. *aanveur*.

aanvoerder, m. *aanveurder*,
aanveurders.

aanvoeren, *aanveure*, *veurde* aan, is of haet *aangeveurt*.

aanvraag, v. *aanvraoch*, *aanvraoge*.

aanvragen, *aanvraoge*, vrooch aan, is of haet *aangevraoch*. 2c.

aanvullen, *aanvölle*, *völde* aan, is of haet *aangevölt*.

aanvulling, v. *aanvölling*,
aanvöllinge, *aanvöllingske*.

aanwas, m. *aanwas*, *aanwês*,
aanwêske.

aanwennen, *aangewênne*,
gewênde aan, haet *aangewênt*.

aanwensel, o. *aangewênde*,
aangewêndes. **OOK:** o. *aanwênsel*,
aanwênselke.

aanwezigheid, v. *prezensie*,
prezensies.

aanwrijven, *aanvriêve*, vreef aan, is of haet *aangevreeve*. 2p.
Ten laste leggen.

aanzeggen, *aanzêGGe*, zach aan,
afw. veer, zîé zachte aan, is of haet

aangezach. 2h. De dwat *aanzêGGe*: het aanzeggen van overlijden.

aanzegger, -van overlijden-:

m. *liékbaejer*, *liékbaeiers*.

Een gewoonte die ook al verloren is gegaan, is het aanzeggen van de dood en het "ter liék baeje" van de buurtbewoners door de zg. "liékbaejer". Es femieje of naober nwêje: als familie of buren uitnodigen bij het aanzeggen van het overlijden van een familielid of buurtgenoot.

aanzetsel, o. *aanzêtsel*, *aanzêtselke*,
aanzêtselke.

aanzetten, *aanzêtte*, zat aan,

afw. veer, zîé zatte aan, is of haet *aangezat*. 2p. **OOK:** aanzetten van scheermes, knoop annaaien, machine starten. **ZIE:** annaaien.

aanzien, o. *aanzen*.

'ne Minsj van goot aanzen:

'n achtenswaardig mens.

aanzien, *aanzen*, zaoch aan, is of haet *aangezen*. 1b.

ZIE: aankijken. 't Ljèt zich aanzen dat 't raenger geuf:
het lijkt er op dat het gaat regenen.

aanzienlijk, *aanzenlik*,
aanzenlikker, *aanzenlikste*.

aanzitten, *aanzitte*, zaot aan,
haet *aangezaete*. 2p.

aap, m. *aap*, *aep*, *aepke*. **ZIE:** kant. S.

aar, v. *aor*, *aore*, *äörke*. April mó't Mei de aore leevere: in April beginnen zich de aren in het koren te vormen. -Aren lezen-: *zeumere*, *zeumerde*, is of haet *gezeumert*. Het "zeumere" was vroeger een omschreven recht van de armen, waarvan de tijden werden aangegeven door het luiden van 'n klok. De perioden waren: van zonsopgang tot twaalf uur en van na de middagrust tot zonsondergang. Een handvol, aan de hals bijeengebonden, op het veld gelezen aren werd genoemd: v. *zang*, *zange*,

zèngske. Tjièn zange zeen éin
bössel. **ZIE:** rommel.

aard, m. aart. -Zin, wezen:-

ZIE: zin. Op t'n aart van: zoals.
In d'n doon van: op de aard van.

aardappel, m. aerpel, aerpel,
aerpelke. **OOK:** m. *piéper, piépers,*
piéperke. -In varkensvet gebakken
rauwe aardappelschijven:- v. *sjieve.*
OOK: m. *aerappel, aerappele,*
aerèppelke.

ZIE: mens, klein, stom, gat. S.

aardappelkoekje, aerpelkeukske.
Werd gemaakt als nagerecht bij de
erwtensop. 't Recept is als volgt:
aerpelkeukskes veur drie of veer
man: éine kilo êkstraa sjëlle ên in de
êrtensop mit kaoke; ês ze gaar zeen,
waere ze mit te sjúúmlaepel óéte
sop gevèsj ên mit al wat aan greunte
of zwa aan de laepel hunk in 'ne
grwatte kómp gedaon ên fién
gepratsj; dreuverhaer struije: tsjwè
opgehuipde laepele mael, e pwètje
zout ên paeper ên veur de fiene
smaak ouch noch gèt mesjaote
bloom; éin goot geklop ei dreuver
ên alles goot óngerein reure. Van
dae deich keukskes maake, zès
pès ach sèntemaeter rónjt ên éine
vinger dik. In 'n pan mit goot héft
vèrkessvèt waere ze gebakke, pès ze
aan bèitskènj e sjwan bróén keuske
hóbbje; 't bènneste mótt wéik bliéve;
op 'n platte sjootel lèGGe ên aet
smaakelik.

aardappelkuil, v. aerpelskóel,
aerpelskóele, aerpelskúulke.

ZIE: breed, eis. S.

aardappelloof, o. aerpelskróét.

aardappelmeel, o. aerpelsmael.

aardappelmesje, o. aerpelsmètske,
aerpelsmètskes.

aardappelschil, v. aerpelsjël,
aerpelsjèlle, aerpelsjëlke.

aardappelzak, m. aerpelsbúúl,
aerpelsbúúle, aerpelsbúúlke.

ZIE: eten. S.

aardbei, v. irbel, irbele, irbelke.

aarde, v. aert.

ZIE: afleggen. S. Dat vilt op géine
hèlle stéin: dat valt in goede aarde.

aarden, aare, aarde. **ZIE:** wennen.

aardewerk, -klein vaatwerk:-
v/m. *döppe, döpkes, döppeke.*

ZIE: ketel, kop. S. -In aardewerk
handelende marskramer:-

m. *döppessjörger, döppessjörgers.*

-Verglaasd aardewerk:- o. *stéingoot.*

aardig, aardig, aardigger, aardigste.

OOK: hupsj, hupsjer, hupsjte.

aars, m. aas. Lèk mich *emaas*: loop
naar de maan. **ZIE:** verbeelden. S.

aarsgat, o. votlaok,
votlaoker, votlökke.

aartsdeugniet, hae kan de grwaatste
sjwaijer lès gaeve: hij kan de
grootste schooier nog wat leren.

ZIE: schooier.

aartsdommerik, o. *kemjèlskúúke,*
kemjèlskúúkes. **OOK:** o. *reuberénjt,*
reuberénjer. **ZIE:** schoolgeld. S.

Hae is zwa dóm wie bwannestrwè:
hij is aartsdom. Zinspeling op het
nietswaardige stro van bonen, dat
nergens voor te gebruiken is en
verbrand wordt.

aartsgierigaard, **ZIE:** gierigaard.

Hae ljet zich noch leever 'n brjèm
door de vot riéte ês gèt te gaeve:
hij is een aartsgierigaard.

aarzelen, zunjere, zunjerde,
haet gezunjert.

aas, m. aos, äös, äöske. Ook aas in
kaartspel. **ZIE:** kwast. **ZIE:** snaak. S.

aasvlieg, v. *stróntvleech, stróntvleege.*

abeel, m. *bèlbóúm,*

bèlbúim, bèlbúimke.

abonnee, m. abenee, abenees.

Abraham, wéite woo Bartel de wíén
tap of wo d'n haas hup: weten,
waar Abraham de mosterd haalt.

abrikoos, v. appelekou,
appelekouwe, appelekuike.

abrikozenboom,

m. appelekouwebóúm,
 appelekouwebúim,
 appelekouwebúimke.

absolutie, v. abselúúsje.**absorberen,** opsoppe, sopde op,
 is of haet opgesop.**accepteren,** aksêpteere, aksêpteerde,
 is of haet geaksêpteert.

-Noodgedwongen-: zich vooge,
 voochde zich, haet zich gevooch.

accident, o. aksedént, aksedënte,
 aksedëntje.**accord,** o. akaort.

OOK: inverstange. Bëste daomit
 inverstange: ben je het er mee eens?

OOK: o. verdèng. In 't verdèng
 wirke: in accord werken.

accordeon, ZIE: harmonica.**accorderen,** akkerdeere,
 akkerdeerde, is of haet
 geakkerdeert.**accountant,** m. akentant, akentante.**accuraat,** akkeraat, akkeraater,
 akkeraatste.**acht,** ach.**acht,** -in acht nemen-: zich in ach
 numme, naom zich in ach,
 haet zich in ach genómme. 2p.**achten,** achte, achde,
 is of haet geach.

OOK: getèlt waere: geacht worden.

achtenswaardig, achteswaert.

ZIE: aanzien.

achter, achter. **ZIE:** meezitten. S.

ZIE: poepen.

achterbaks, achterröks. Achterröks is
 't goot móéle sniéje: iemand achter
 zijn rug bespotten.**achterblijven,** achterbliëve, bleef
 achter, is achtergebleeve. 2p.**achterbuurtvolk,** o. sóepje.**Achter de weiden,** gebied tussen
 weg het Einde en het Sjiëkkendaal.
 De weiden zijn huisweiden achter
 boerderijen aan Daalstr. Verbinding
 tussen het Einde en Sjiëkkendaal: de

Weg achter de Weiden.

achterdochtig, mistróewich,
 mistróewigger, mistróewichste.**achtergaan,** achtergaon, ging achter,
 is achtergegange. 1a.**achterhalen,** achterhaole,
 achterhaalde, is of haet achterhaolt.**achterhand,** v. achterhènjt,
 achterhènj. Bij het kaartspel het
 laatst aan de beurt komen.

Ook achterhand van paard.

achterheen, achterhaer.**achterhoofd,** m. achterkop,
 achterkóp, achterkópke.**achterhouden,** achterhouwe, heel
 achter, is of haet achtergehoute.
 2b. **OOK:** verstumpele, verstumpel-
 de, is of haet verstumpelt:
 verduisteren.**achteringang,** m. achteróm.**achterkant,** m. achterkènjt,
 achterkènj, achterkènjtje.**achterklap,** m. klatsj of kal.**achterlaten,** achterlaote, leet achter,
 is of haet achtergelaote. 2f.

ZIE: nalaten.

achternazitten, achternaozitte,
 zaot achternao, is of haet
 achternaogezaete. 2p.

OOK: naozitte, zaot nao,
 is of haet naogezaete. 2p.

achterovervallen, achtereuvervalle,
 veel achtereuver, is
 achtereuvergevalle. 2b.

OOK: euverröksvalle, veel
 euverröks, is euverröksgevalle. 2b.

achterpand, o. achterpènjt,
 achterpènj, achterpèntje.**achterste,** v. vot, votte, vôtje. Mien
 leef vrou Maos, wat haet dat kénjt e
 vôtje: uitroep van verwondering of
 verbazing. 'n Sjöp ónger de vot: een
 trap onder het achterste. **ZIE:** Frans,
 ongedurig, onverschillig, schuld,
 broek, rogge, aansmeren, mes, luis,
 voornaam, navenant, geluk, neus,
 kraambezoek, dommerik, lak. S.

ZIE: kont, stronk. **OOK:** v. batteríe, batteríeje, batteríeke. -Wordt gebruikt voor dik achterwerk-. Veur díe zich mit häör batteríe gedrejt haet: zij is langzaam in haar bewegingen. **OOK:** v. braomel: meestal achterste van meisje. **ZIE:** braambes. **OOK:** êchterste. Zèt tich op tien êchterste: ga zitten. **OOK:** v. próem, próeme, prúumke. Hae kreeg ze op zien próem: hij kreeg ze voor z'n broek. 'n Vot wíe 'n wan: een groot achterwerk. Ich stamp tich ónger díen gróffiaote **of** lómmele **of** kepläöns: ik trap je onder je achterste. **OOK:** v. kasserol, kasserolle, kasserölke. Drék kriegste d'r op tien kasserol: dadelijk krijg je een pak op je broek.

achterstellen, achterstwatte, stweet achter **of** stwatde, is of haet achtergestwatte. 2f. Onregelmatig. Hae is waal neet tevädöl, mèh sjut toch euver: vijfde wiel aan wagen. **OOK:** trukstwatte enz.

achterstevoren, êchtersteveure.

achteruitgaan, achteróétgaon, ging achteróét, is achteróét gegange. 1a. 't Verjèlènjt oppet stök: het gewas gaat zienderogen achter uit.

OOK: vervalte, verveel, is vervalte.

2b. Hae vervilt zeenderouche: hij gaat zienderogen achteruit.

Hae is aan d'n aafgank: de zaak gaat zienderogen achteruit **of** hij is aan de diarree.

achteruitgang, m. achteróét.

ZIE: toilet.

achteruitlopen, achteróétloupe, leep achteróét, is achteróétgeloupe. 2a+2k.

achteruitrijden, achteróét vaare, voor achteróét, is achteróétgevaare. 2c. **OOK:** trukzette, zat truk,

afw. veer, zíe zatte truk, is of haet trukgezat. 2p.

achteruitslaan, achteróéthouwe,

heef achteróét, is of haet achteróétgehóuwe. 2k.

achteruitzetten, achteróét zette, zat achteróét, **afw.** veer, zíe zatte achteróét, is of haet achteróétgezat. 2p.

achterwaarts, achterwaerts.

-Zetten-: trukuu zette, zat trukuu, **afw.** veer, zíe zatte trukuu, is of haet trukuu gezat. 2p.

achterwege blijven, achterwaege bliève, bleef achterwaege, is achterwaege gebleeve. 2p.

achterwerk, **ZIE:** achterste.

achterwiel, o. achterraat, achterraaijer, achterraetje.

achterzak, v. vottetêsj, vottetêsje, vottetêsjke.

actie, v. aksie, aksies.

adem, m. aojem, äöjemke. -Slechte adem-: m. stinkaojem. Zich óét t'n aojem loupe: buiten adem lopen.

ZIE: slof, praatje. S. Hae gieg nao z'n en aojem: hij snakt naar adem.

OOK: m. aosem, aoseme, äösemke.

ademen, aojeme, aojemde, haet geaojemp. **OOK:** aoseme, aosemde, haet geaosemp.

ader, v. aor, aore, äörke.

adviseren, advezeere, advezeerde, is of haet geadvizeert.

advocaat, m. affekaate, affekaate.

ZIE: beunhaas, concurrent.

-Drankje-: m. affekaate, affekaetje.

af, aaf. Wae in dit speelke mishúit is aaf: wie bij dit spelletje mislaat, valt af. 't Vêrke hunk opte lödder: het karwei is af; 't varken is geslacht.

af en toe: avventoe.

OOK: mit toére.

afbakenen, 't lènjt in de päöl lëGGe: een perceel bouwland door middel van grensstenen afbakenen.

afbedelen, aafbaedele, baedelde aaf, is of haet aafgebaedelt.

afbetalen, aafbetaale, betaalde aaf, is of haet aafbetaalt.

afbeulen, **ZIE**: afmatten.

afbidden, *aafbaeje, baejde aaf*,
is of haet *aafgebaejt*. Bv. *aafbaeje*
van píen: afbidden van pijn.

afbinden, *aafbénje, bónj aaf*,
is of haet *aafgebónje*. 2e.

afblazen, *aafblaoze, bloos aaf*,
is of haet *aafgeblaoze*. 2c.

afblijven, *aafbliéve, bleef aaf*,
is *aafgebleeve*. 2p.

afbraak, m. *aafbraak*.

afbranden, *aafbranne, brande aaf*,
is of haet *aafgebrant*. **ZIE**: bezit. S.

afbrengen, *aafbrénge, brach aaf*,
afw. *veer, zíe brachte aaf*, is of haet
aafgebrach. 2e. Dóé brungs mich
van d'n apperepoo aaf:
je brengt me van de wijs.

afbrokkelen, *aafbrökkele, brökkelde*
aaf, is of haet *aafgebrökkelt*.

afdak, o. *aafdaak, aafdaaker*,
aafdaekske.

afdanke, *aafdanke, dankde aaf*,
is of haet *aafgedank*. Wat móste mit
tie *aafgedankte lómmele*: wat moet
je met die *afgedankte pullen*.

afdekken, *aafdèkke, dèkde aaf*,
is of haet *aafgedèk*.

afdeling, v. *aafdeiling, aafdeilinge*,
aafdeilinkske.

afdoen, *aafdoon, deech aaf*,
is of haet *aafgedaon*. 1a.

afdoend, *doorslaont*.

afdragen, *aafdraage, drooch aaf*,
is of haet *aafgedraage*. 2c.

ZIE: versleten. S. E kaal jêske:
een *afgedragen jasje*.

afdrijven, *aafdriéve, dreef aaf*,
is *aafgedreeve*. 2p.

afdrogen, *aafdrwêge, drwêchde aaf*,
is of haet *aafgedrwêch*.

afdruipe, *aafdampe, dampde aaf*,
is *aafgedamp*. Wie hae zaoch, dat 't
niks gaof, *dampde hae aaf*: toen hij
merkte dat er niets te halen viel,
droop hij af.

affaire, v. *affaere, affaeres*.

affiche, o. *plakaat, plakaate*,
plakaetje.

afgaan, *aafgaon, ging aaf*,
is of haet *aafgegang*. 1a.

afgaand, *aafgaont*. 't Is *aafgaont*
waer: de vorst blijft niet aanhouden.

afgang, m. *aafgank, aafgèng*.

afgeladen, *aafgelaaje*.

afgeleefd, *aafgelaef*.

afgelegen, *aafgelaege, aafgelaegener*,
aafgelaegenste.

afgelopen, -o. a. ontslagen:-
dóé hóbts tien lèste mès hié gemaak:
voor jou is 't hier *afgelopen*.
En veur de mjèrès niks núuts:
en nu is het *afgelopen*. Nóé is 't
aafgelóúpe: idem.

afgeroomd, *aafgelaote mèlk*:
afgeroomde melk.

afgevaardigde, *aafgevaerdigde*.

afgeven, *aafgaeve, gaof aaf*,
is of haet *aafgegaeve*. 2c.

afgewerkt, *zwa vaerdich wíe*
e *kemúúnejeske*: *prima afgewerkt*.
ZIE: moe.

afgieten, *aafsjódde, sjódde aaf*,
is of haet *aafgesjót*.

afgod, m. *aafgot*.

afgrazen, *aafraape, raapde aaf*, is of
haet *aafgeraap*. In de betekenis van
verzamelen, zoeken naar iets.

-Door vee-: *aafgraaze, graasde aaf*,
is of *aafgegraas*. **ZIE**: zijn. S.

afgrond, m. *aafgrónjt, aafgrunj*.

afgunst, m. *aafguns*.

afgunstig, *aafgunstich, aafgunstigger*,
aafgunstichste. Eemes de óúge
óétstaeke **of** nao de óúge staeke:
iemand met zijn bezit *afgunstig*
maken.

afhakken, *aafhóuwe, heef aaf*,
is of haet *aafgehóuwe*. 2k.

afhalen, *aafhaole, haolde aaf*, is of
haet *aafgehaolt*. -Van draden van
bonen enz. -: *rènge, réngde*, is of
haet *gerènk*.

afhandelen, *aafhènjele, hènjelde aaf*,

is of haet *aafgehènjelt*.

afhandig maken, *aafhènjich* maake, maakde *aafhènjich*, is of haet *aafhènjich* *gemaak*.

afhangen, *aafhange*, hing aaf, is of haet *aafgehang*. 'n Deur *aafhange*: 'n deur *afhangen*. Dat hunk tevan aaf wie 't waer óétvilt: dat hangt van het weer af.

afhouden, *aafhouwe*, heef aaf, is of haet *aafgehoute*. 2b.

afjagen, *aafjaage*, jooch aaf, is of haet *aafgejaach*. 2c. Ver jaage deezen hook noch aaf ên dan sjéje ver óét: deze hook nog en dan stoppen wij met de jacht.

afjakkeren, *aafrakker*, *rakkerde* aaf, is of haet *aafgerakkert*.

afkanten, *aafkènjte*, *kènjde* aaf, is of haet *aafgekènjt*.

afkappen, *aafhouwe*, heef aaf, is of haet *aafgehoute*. 2k.

ZIE: *weggaan*.

afkeuren, *aafkääre*, *kääorde* aaf, is of haet *aafgekäärt*.

afkijken, *aafkiéke*, *keek* aaf, is of haet *aafgekeek*. 2b.

afknagen, *aafknaage*, *knaachde* aaf, is of haet *aafgeknaach*.

afknellen, *aafpitsje*, *pitsjde* aaf, is of haet *aafgepitsj*.

afknijpen, *aafkníepe*, *kneep* aaf, is of haet *aafgekneep*. 2b.

afkoelen, *aafkeule*, *keulde* aaf, is of haet *aafgekeult*.

afkoken, *aafkaoke*, *kaokde* aaf, is of haet *aafgekaok*.

afkomen, *aafkómme*, *kaom* aaf, is *aafgekómme*. 2e. Mit e gesjèlt stékske devan *aafkómme*: ergens goed van af komen.

afkomst, v. *aafkóms*; *kómaaf*.

Van een bepaalde afkomst zijn: *haerkómme*, *kaom haer*, is *haergekómme*. 2e. Hae wèt neet woo 'r van *aafkump*: hij doet nadrukkelijk voornamer, dan hij van

afkomst is. **ZIE:** *komaf*. Dae zien winjele hóbbe geróesj **of** hae haet te zieje winjele wërre róesje: hij is van hoge afkomst. Van niks *haerkómme*: van geringe afkomst.

afkopen, *aafgêlje*, *gólj* aaf, is of haet *aafgególje*. 2e.

afkrabben, *aafkrètse*, *krètse* aaf, is of haet *aafgekrètse*. **ZIE:** *opkrassen*.

aflaat, m. *aaflaot*, *aafläöt*.

aflaatfeest, -op St. Franciscus, 2 augustus, kon men in de R. K. Kerk een aflaat verdienen:-

m. *persjónkelaa*, (*portunculafeest*).

-Volle aflaat verdienen voor de zielen in het vagevuur:- *persjónkele*, *persjónkelde*, haet *gepersjónkelt*.

ZIE: *deur*. S.

afladen, *aaflaaje*, *looj* aaf, is of haet *aafgelaaje*. 2c. **ZIE:** *lossen*.

aflaten, *aaflaote*, *leet* aaf, is of haet *aafgelaote*. 2f.

afleggen, *aafleGGe*, *lach* aaf,

afw. *veer*, *zié lachte* aaf, is of haet *aafgelach*. 2p. -Wassen en kleden van een lijk:- hae lik(*van liGGe*) baove d'n aert: het lijk is afgelegd.

afleren, *aaflijere*, *ljerde* aaf, is of haet *aafgeljert*. **ZIE:** *genezen*. S.

aflezen, *aaflaeze*, *laos* aaf, is of haet *aafgelaeze*. 2c.

aflichten, *aaflichte*, *luchde* aaf, is of haet *aafgeluch*. Luch dae hook ouch 'ns aaf: laat de lichtbak ook eens over die hook gaan.

aflikken, *aaflekke*, *lekde* aaf, is of haet *aafgelék*. 'n *Aafgelék* maetje: meisje dat al meerdere liefdesverhoudingen heeft gehad.

afloop, m. *aaflooup*. **OOK:** *aafsluip*.

aflopen, *aafloupe*, *leep* aaf, is of haet *aafgeloupe*. 2a+2k. Alles *aafloupe*: overal heen gaan om iets te krijgen.

ZIE: *bui*. S.

afluisteren, *aafloéstere*, *loésterde* aaf, is of haet *aafgelóéstert*.

afmaaien, *aafmjèje*, *mjèjde* aaf,

is of haet *aafgemjèjt*.

afmaken, *aafmaake*, *maakde aaf*,
is of haet *aafgemaak*.

afmarcheren, *aafmesjeere*,
mesjeerde aaf, is *aafgemesjeert*
afmars, m. *aafmars*.

afmatten, *strappeseere*,
strappeseerde, is of haet
gestrappeseert.

afnemen, *aafnumme*, *naom aaf*,
is of haet *aafgenómme*. 2p.

ZIE: afvallen. -Bij kaartspel 't
afnemen van kaart van stok-:
slókke, *slókde*, haet *geslók*
of *raape*, *raapde*, haet *geraap*.

afpassen, *aafpasse*, *pasde aaf*, is of
haet *aafgepas*. -Afpassen om de
maat te nemen-: *aaftraeje*, *traoj aaf*,
is of haet *aafgetraoje*. 2c.

afpersen, *aafpaese*, *paesde aaf*, is of
haet *aafgepaes*. **OOK:** strijken van
kleren. Eemes 't *vêl aafstruipe*:
iemand *afpersen*.

afplukken, *aafplökke*, *plökde aaf*,
is of haet *aafgeplök*. Afplukken van
planten, gras enz. *króéwe*, *króede*,
is of haet *gekróet*.

afraden, *aafraoje*, *raojde aaf*,
is of haet *aafgeraoje*.

afraffelen, *aafróffele*, *róffelde aaf*, is
of haet *aafgeróffelt*. **OOK:** -iets vlug
doen-: *vaeme*, *vaemde*, is of haet
gevaemp. De *Rwazzekrans vaeme*:
de *rozenkrans afraffelen*.

aframmelen, *doorlaote*, *leet door*,
is of haet *doorgelaote*. 2f. **OOK:**
loslaote enz. **OOK:** *kammezäöle*,
kammezäölde, haet *gekammezäölt*.

OOK: *verkammezäöle* enz.

OOK: *aafkammezäöle* enz.

OOK: *aafzwaame*, *zwaamde aaf*, is
of haet *aafgezwaamp*. **OOK:** *witse*,
witsde, is of haet *gewits*. **OOK:**

aaframmele, *rammelde aaf*, is of
haet *aafgerammelt*. **OOK:** *eine de*
pókket sjóére. **ZIE:** slaan, vechten.

afranselen, **ZIE:** *aframmelen*.

afrasteren, *aafpaole*, *paolde aaf*,
is of haet *aafgepaolt*. **ZIE:** *afmaken*.

OOK: *tóéne of túúne*, *tóénde*,
is of haet *getóént* (zie *afrastering*).

afrastering, -gebrekkige *afrastering*
van kleine stammen, takken en
ander hout, zoals die vroeger
gemaakt werd om percelen af te
scheiden. De levensduur was slechts
enkele jaren. Bij de opkomst van
prikeldraad en gaas, verdween
deze manier van *omrastering*. Een
boerengezegde uit deze tijd:
'ne *tóén* van 3 jaor, 'nen *hónjt* van
3 *tóéne*, e *paert* van 3 *hunjt* en 'ne
minsj van 3 *paert* *zeen géin klatte*
mjè waert; m. *tóén*, *tóéne*.

afrekenen, *aafraekene*, *raekende aaf*,
is of haet *aafgeraekent*.

afrekening, v. *aafraekening*,
aafraekeninge. "'t *Klop wie 'ne*
zwaeretigge vinger, *mèh 't deit neet*
zwa 'n pien" wordt gezegd, als de
afrekening, *telling klopt*.

africhten, *aafrichte*, *richde aaf*, is of
haet *aafgerich*. **OOK:** *drille*, *drilde*,
is of haet *gedrilt*.

afroepen, *aafroope*, *reep aaf*,
is of haet *aafgeroope*. 2c.

afromen, *aafroume*, *roumde aaf*,
is of haet *aafgeroump*.

afronden, *runje*, *runjde*,
is of haet *gerunjt*.

afrossen, *vermeubele*, *vermeubelde*,
is of haet *vermeubelt*.

afscheid, o. *aafsjéit*.

afscheuren, *aafriéte*, *reet aaf*,
is of haet *aafgreete*. 2b.

OOK: *aafsjäöre*, *sjäörde aaf*,
is of haet *aafgesjäört*.

afschieten, *aafsjeeete*, *sjwat aaf*,
is of haet *aafgesjaote*. 2e.

afschrabben, *aafsjrabbe*, *sjrabde aaf*,
is of haet *aafgesjrap*.

afschrijven, *aafsjriéve*, *sjreef aaf*,
is of haet *aafgesjreeve*. 2p.

afschroeven, *aafsjróéve*, *sjróefde aaf*,

is of haet *aafgesjróef*.

afschuiven, aafsjuuve, sjúufde aaf,
is of haet *aafgesjúuf*.

afschuren, aafsjoére, sjóerde aaf,
is of haet *aafgesjóért*.

afslaan, aafhóuwe, heef aaf,
is of haet *aafgehóuwe*. 2k.

Niks aafhóuwe ês léstige vleege:
niets weigeren. Rechts afslaan:
rêchs aafslaon, **ZIE**: afkappen.

afsluiten, aafsleete, slwat aaf,
is of haet *aafgeslaote*. 2e.

afsnauwen, aafvange, ving aaf,
is of haet *aafgevange*. 2e.

afspijten, aafspliéte, spleet aaf,
is of haet *aafgespleete*. 2b.

afspoelen, aafspeule, speulde aaf,
is of haet *aafgespeult*.

afspraak, v. aafspraak, aafspraake,
aafspräökske.

OOK: o. *praevelemënt*,
praevelemënte, *praevelemëntje*.

OOK: m. *termiën*, *termiéne*.

afspreken, aafkalle, kalde aaf,
is of haet *aafgekalt*.

afspringen, aafsprénge, spróng aaf,
is of haet *aafgespróng*. 2e.

afstaan, aafstaon, sting aaf,
is of haet *aafgestange*. 1a.

afstammen, aafstamme, stamde aaf.
OOK: *stamme* enz.

Hae stamp óét tie femieje:
hij stamt van die familie af.

afstand, m. *aafstènjt*, *aafstènj*,
aafstènjtje. -Afstand bewaren:-
trukhouwe, heel truk, is of haet
trukgehrouwe. 2b. **OOK**: m. *distans*.
Blief op 'ne zeekere distans: blijf op
een veilige afstand. Dat is *wiét óétte*
slaach: dat is ver uit de buurt.

afsteken, aafstaeke, stwak aaf,
is of haet *aafgestaoke*. 2e.

afstemmen, aafstömme, stömde aaf,
is of haet *aafgestömp*.

afstoffen, aafstóbbe, stóbde aaf,
is of haet *aafgestöb*.

afstoten, aafstwatte, sweet aaf of

stwatde aaf, is of haet *aafgestwatte*.
2f. Onregelmatig.

afstraffen, aafstraove, *straofde* aaf,
is of haet *aafgestraof*. Drék kóm ich
tich 'ns aan diéne keel: bedreiging
met afstraffing.

afstropen, aafstruipe, *struipde* aaf,
is of haet *aafgestruip*.

afstuderen, aaflijère, ljèrde aaf,
is of haet *aafgeljèrt*.

OOK: *aafstedeere*, *stedeerde* aaf,
is of haet *aafgestedeert*.

aftakelen, naolaote, leet nao,
is of haet *naogelaote*. 2f.

Hae ljèt nao: hij takelt af.

aftekenen, aafteikene, teikende aaf,
is of haet *aafgeteikent*.

aftellen, aaftèlle, tèlde aaf, is of haet
aafgetèlt. **ZIE**: *uittellen*. 't Géit rónjt
wíe 'n koffemeule: bij het aftellen
voor een spelletje rond gaan in de
richting van de koffiemolen, nu klok.

aftikken, aafklètsje, klètsjde aaf, is of
haet *aafgeklètsj*. Aftikken bij het
dansen. **OOK**: tegen het vallen van
de avond ging de poort of deur van
de boerderij of het huis op slot. Dan
moesten alle kinderen in huis zijn.
Bij het afscheid nemen, gaven de
kinderen elkaar een klopje op de
schouder.

aftillen, aafvluchte, *luchtde* aaf,
is of haet *aafgeluch*.

aftreden, aaftraeje, traøj aaf, is of
haet *aafgetraoje*. 2c. Betekent ook:
afpassen om de maat te nemen.

aftrekken, aaftrèkke, trók aaf,
afw. veer, *zíe trókke* aaf, is of haet
aafgetrókke. 2e. **ZIE**: *fotograferen*.

aftreksel, aaftrèksel, aaftrèksele,
aaftrèkselke.

aftocht, m. *aaftoch*. D'n *aaftoch*
blaoze: er vandoor gaan.

aftroeven, aaftroeve, *tróefde* aaf,
is of haet *aafgetróef*.

aftroggelen, **ZIE**: *afstropen*.

OOK: *aafloeeze*, *lósede* aaf,

is of haet *aafgelóes*. -Geld-: *vlwaije*, *vlwajde*, is of haet *gevlwajjt*.

afvaardiging, v. *dippetaasje*, *dippetaasjes*.

afval, m. *aafval*, *aafvêl*.

OOK: m. *sjrot*. **ZIE**: *snipper*.

-Van fruit-: m. *rebúu of króet*.

afvallen, *aafvalle*, veel *aaf*, is *aafgevalle*. 2b. Hae is de lêste tíet êrch *aafgevalle*: hij is de laatste tijd erg *afgevallen*. Dóé hōbs al flink *aafgenómme*: je bent al aardig *afgeslankt*. -Het *afvallen* van bloesem, zaden enz. -: *rúúzele*, *rúúzeld*, haet *gerúúzelt*.

afvallig, *aafvallich*.

afvangen, *loeze*, *lōesde*, is of haet *gelóes*.

afvegen, *aafkaere*, *kaerde aaf*, is of haet *aafgekaert*. Betekent: schoonmaken met bezem. -Van vocht enz. -: *aafvaege*, *vaechede aaf*, is of haet *aafgevaech*.

afvoeren, *aafveure*, *veurde aaf*, is of haet *aafgeveurt*.

afvragen, *aafvraoge*, *vrooch aaf*, is of haet *aafgevraoch*. 2c. Ook *overhoren*.

afwaaien, *aafwénje*, *wénjde aaf*, is of haet *aafgewénjt*. De panne zeen mich van 't daak *aafgewénjt*: de pannen zijn van het dak *gewaaid*.

afwaarts, *aavers*.

afwas, m. *aafwèsj*. Ich mó't t'n *aafwèsj* noch doon: ik moet nog *afwassen*.

afwassen, *aafwèsje*, *wèsjde aaf*, is of haet *aafgewèsje*.

afwaswater, o. *aafwèsjwaater*, *aafwèsjwaaterke*. **ZIE**: *soep*.

OOK: o. *sjoetelswaater*.

afwegen, *aafwaoge*, *waochde aaf*, is of haet *aafgewaoch*.

afweren, *aafwaere*, *waerde aaf*, is of haet *aafgewaert*.

afwerken, *aafwirke*, *wirkde aaf*, is of haet *aafgewirk*.

afweten, *aafwéite*, *wis aaf*,

haet *tevan aafgewéite*; 2j.

Was ervan op de hoogte.

afwijken, *aafwíéke*, *week aaf*, is of haet *aafgeweeke*. 2p.

afwijzen, *aafwíéze*, *wees aaf*, is of haet *aafgeweeze*. 2p.

afwimpelen, *aafwumpele*, *wumpelde aaf*, is of haet *aafgewumpelt*.

afwinden, *aafwinjele*, *winjelde aaf*, is of haet *aafgewinjt*.

afwissen, *aafwisje*, *wisjde aaf*, is of haet *aafgewisj*.

afwrijven, *aafvriéve*, *vreef aaf*, is of haet *aafgevreve*. 2p.

afzagen, *aafzaege*, *zaechde aaf*, is of haet *aafgezaech*.

afzeggen, *aafzèGGe*, *zach aaf*, **afw.** *veer*, *zié zachte aaf*, is of haet *aafgezach*. 2h.

afzetten, *aafzètte*, *zat aaf*, **afw.** *veer*, *zié zatte aaf*, is of haet *aafgezat*. 2p.

OOK: *pitsje*, *pitsjde*, is of haet *gepitsj*. Hae ként niks anges, ès te lúu *pitsje*: hij is een *afzetter*. **OOK**: *plökke*, *plökde*, is of haet *geplök*. Ze hōbbe 'm rats kaal *geplök*: ze hebben hem zijn geld *afgetroggeld*.

OOK: *strúipe*, *strúipde*, is of haet *gestrúip*. Díe hōbbe dich *gestrúip*: zij hebben je teveel laten betalen.

afzetter, m. *aafzètter*, *aafzètters*, *aafzètterke*. **ZIE**: *bloedhond*.

afzetterij, v. *aafzètterie*, *aafzètterieje*.

afzien, *aafzeen*, *zaoch aaf*, is of haet *aafgezeen*. 1b.

BETER: *versichde*, *versichde*, haet *versich*. Ich *versich*: ik zie er van af.

afzoeken, *aafzeuke*, *zeukde aaf*, is of haet *aafgezeuk*.

afzoenen, *aafpwénne*, *pwènde aaf*, is of haet *aafgepwènt*.

afzonderen, *aafzunjere*, *zunjerde aaf*, is of haet *aafgezunjert*.

afzweren, *aafzwaere*, *zwoor aaf*, is of haet *aafgezwaore*. 2c.

Agnes, *Nès*, *Nèske*.

ajakkes, *aojuij*.

Aken, Aoke. **ZIE:** Rome. S.

aker, m. jèkker, jèkkers, jèkkerke.

Eíne jèkker beer is acht liter bier.

ZIE: put.

akkerdistel, m. dóédistel, dóédistele, dóédistelke.

akkerwinde, **ZIE:** haagwinde.

aks, v. haaksj, haaksje.

al, **ZIE:** reeds.

Albert, Albaer, Baer.

Alexander, Lêks, Lêkske, Sander.

alhoewel, aevel.

alkoof, m. alkoof, alkoove, alkäöfke.

OOK: v. béddekoetsj, béddekoetsje of béddekótsj enz.

alleen, alléin.

allemaal. allemaol. **OOK:** nèi. Móste 't nèi hóbbe: moet je alles hebben?

allemandsvriend, m. allemansvruntj, allemansvruntj, allemansvruntje.

OOK: eedermansvruntj, enz.

Die prie is ouch eedermansvruntj: die hond is ook allemansvriend.

allen, m. zwik, zwikke. De ganse zwik géft mit: allen gaan mee.

OOK: allemaol.

allerbeste, allerbèste.

allereerste, allerjèste.

Allerheilige, Allerhéllege.

allerijl, haus euver kop.

allerlaatste, allerlèste.

allerlei, allerlei.

allerliefste, allerleefste.

allermeeste, allermeiste.

allerminste, allerminste.

Allerziele, allerzièlle.

alles, ál of alles. Al veur dich mien huntje: alles voor jouw, mijn schatje.

Van alles dat is hinnestrónt:

dat is zonder betekenis. Wordt ook geantwoord als iemand de term

"van alles" gebruikt. **OOK:** zwik, zwikke. -Geheel of alles-: gans.

De hele boel: de ganse maasakker.

OOK: ram. Ich bèn nóé ram devan aaf: ik heb er helemaal niets meer

mee te maken. **ZIE:** leven. S. Mit

alles wat tróp ên draan hunk: met alles wat erbij hoort. Al géft 't kèrke mit te kaole draan, kriége zal ich 'm: alles op alles zetten.

allez, alei. **OOK:** jöh-vooral in de voertaal gebruikt.

allicht, allich of allichelik of lich.

allooi, **ZIE:** bedelvolk.

almachtig, alméchtig.

almanak, m. almenak, almenèk, almenèkske.

Aloysius, Wies.

Alphons, Fóns, Funs, Funske.

als, ês. **OOK:** wíe. Hae is zwa grwat ês tich: hij is net zo groot als jij.

Wíe noch nwats: als nooit tevoren.

als God het wil, êsgotbleef.

als je, êste.

als 't U belíeft: êsteblijf.

als voordien, wíe vanteveure.

alsem, -kruid-: m. aels. **ZIE:** els.

alsof, êsof. **OOK:** kwansies.

altaar, m/o. êltjer, êltjers, êltjerke.

alteratie, -ontsteltenis-:

v. veróntraasje. Van veróntraasje, wísser neet mjè watter deech: van ontsteltenis wist hij niet meer wat hij deed.

altijd, allezelaeve.

OOK: altiét, ummer.

aluin, m. allóén.

alvast, alvas.

alver, m. aubel, aubele, uibelke: klein visje, dat vooral vroeger veel voorkwam in Maas en Julianakanaal.

alweer, alweer.

alwetend, alweitent, alweittender, alweitenste.

alziend, alzeent.

amandel, v. mandel, mandele, mandelke. De mandele laote sníeje: de amandelen laten knippen.

ambacht, o. ambach, ambachte.

Rénteneere is e goot ambach: het is goed rentenieren. Hènjtweêrk haet 'ne gooje baojem: een ambacht

verzekert een goed bestaan. **ZIE:** vak. **OOK:** m. *stíel*, *stíele*, *stíelke*.
ambachtsman, m. *hènjtwirksman*, *hènjtwirkslúu*, *hènjtwirksmènke*.
ambitie, v. *ambiésje*, *ambiésjes*.
ambt, o. *amp*, *amper*, *émpke*.
ZIE: beroep, vak, post, ontzetten.
ambtenaar, v/m. *amtenaer*, *amtenaere*, *amtenaerke*. Mit te zwéit van gemeenteamtenaere kénste tènjtpién héíle: met het zweet van gemeenteamtbenaren kun je tandpijn genezen. Schimp op prestaties van ambtenaren.
amen, *ame*.
améril, -slijpsteen-: m. *ammerèl*, *ammerèlle*, *ammerèlke*.
ameublement, o. *meublemènt*, *meubelemènte*.
amicaal, *ammekaal*, *ammekaalder*, *ammekaalste*.
ammoniak, m. *ammenjak*.
amusement, *ammezant*, *ammezanter*, *ammezanste*.
amuseren zich, *zich ammeseere*, *ammeseerde zich*, *haet zich geammeseert*.
OOK: *zich verammeseere enz.*
ander, *anger*. **OOK:** *angert*. Dat is 'n angert: dat is een andere zaak.
anderen, *angere*. "Wie d'n angere zach" wordt gezegd bij een typisch gezegde. **ZIE:** verstandhouding. S.
anderhalf, *óngershauf*. **ZIE:** raadsel.
andermans, *angermans*. Van angermans laer is 't goot reeme sniéje: uit andermans leer is het goed riemen snijden.
anders, *anges*.
andersom, *angeseróm of angesóm*.
andijvie, v. *andíéve*.
anemoon, m. *annemoon*, *annemoone*, *annemäönke*.
angel, m. *angel*, *angele*, *éngelke*.
Angelus, d'n Éngel dês Jèrre baeje: gebruik in de R. K. Kerk om 3 maal daags, bij het luiden van het

Angelusklokje, het Angelus te bidden. Meestal om 08.00, 12.00 en 18.00 uur.
Angelusklokje, o. *Angelusklökske*.
angst, m. *flóp*. **OOK:** v. *bangichéit*.
OOK: m. *angs*. **OOK:** m. *strank*.
 -Ontzag-: ze hóbbe strank veur 'm: ze hebben ontzag voor hem.
 -Angst krijgen-: *strank kriége*.
angstaanjagend, **ZIE:** *onheilspellend*.
angstig, *éngstich*, *éngstigger*, *éngstichste*.
anijs, m. *aaniés of anniés*.
anjelier, v. *gróffiaot*, *gróffiaote*, *gróffiaöttje*.
anker, m. *anker*, *ankers*, *énkerke*.
 'n Anker beer: een vat bier.
Anna, *Anj*, *Anjtje*.
annonce, v. *annóns*, *annónse*, *annunske*. Ein annóns opgave: een advertentie plaatsen.
ansichtkaart, -waarop een of andere hoedanigheid van geadresseerde wordt uitgebeeld-: v. *sjampkaart*, *sjampkaarte*.
antiek, m. *antik*.
antiquair, v/m. *antekaer*, *antekaere*.
antiquiteit, v. *antikketéit*, *antikketéfte*.
Antoinette, *Nèt*, *Nétteke*.
Antonius, *Twan*, *Twanj*.
Antoon, *Teun*, *Teunke*, *Toon*.
antraciet, m. *antresit*.
antwoord, o. *énjtwoort*, *énjtweurt*.
 Iemand met een raak antwoord van repliek dienen; slagvaardig antwoorden: *déксеle*, *déкселде*, is of haet *gedéксelt*.
apart, *epaart*, *epaarte*, *epaarste*.
 Dao is 'ne epaarte bewaaréngel veur kléin kénjer én zaate lúu: er is een aparte engelbewaarder voor kinderen en dronken mensen. Dit wordt gezegd omdat het vaak verwonderlijk is, hoe beide groepen aan gevaren ontsnappen.

ZIE: bijzonder. **OOK:** bezunj_{er}.
aparts, bezunj_{er}.

Gê_t bezunj_{ers}: iets aparts.

apegapen, aapegaape.

apekop, m. aapekop,
 aapeköp, aapeköpke.

apenoot, v. aapenoot,
 aapeneut, aapeneutje.

apevot, -achterwerk van 'n aap:-
 m. aapevot, aapevotte, aapevôtje.

ZIE: paard. S.

apotheek, v. appetjèk, appetjèkke.

apotheker, v/m. appetjèkker,
 appetjèkkers. **OOK:** pilledrèj_{er},
 pilledrèj_{ers}. **ZIE:** pulken.

apothekersweegschaal,

v. appetjèkkerswaoch, -waoche,
 -wäöchske. **ZIE:** wegen. S.

apparaat, o. apperaat,
 apperaate, apperaetje.

appel, m. appel, appele, êppelke.

"De appele kriège of hōbbe stértjes"
 werd vroeger gezegd, als laat in de
 winter bijna geen appels meer
 waren. Zwa pot, zwa dëksel of zwa
 zak, zwa zaotgoot: de appel valt niet
 ver van de boom. **ZIE:** dorst. S.

Hae haet noch gêt in 't zout liGGe:
 een appeltje voor de dorst. 't Is neet
 alle daach aovent: wij hebben nog
 een appeltje te schillen. -Fijne zure
 appel:- m. korpendôe, korpendôes.

-Klein soort bewaarappel:-

o. kōllemênke, kōllemênkes.

-Appelsoort:- m. bël de boskop.

-Appelsoort, veel gebruikt bij gebak:-
 m. ossekop, osseköp, osseköpke.

-Gruuwe renet, winterappel:- m.
 rabau, rabauwe, rabêike. -Re(i)net:-

m. renët, renëtje, renëtje. -Rode
 renet:- m. wienappel, wienappele,
 wienëppelke. -Zure:- Franse zóere.

appél, o. appél, appélle, appélke.

appelbloesem, v. appelbleuj.

appelboom, m. appelebóum,

appelebúim, appelebúimke.

appelklokhuis, v. appelkitsj,

appelkitsje, appelkitsjke. "Gaef mich
 te kitsj", vroeg men vroeger aan
 iemand die een appel at.

appelmoes, m. prut.

appelschimmel, v/m. appelsjömmel,
 appelsjömmele.

appeltaart, v. tartepóm,
 tartepómme, tartepumke.

appelvink, v. appelvénk,
 appelvénke, appelvénkske.

appelwijn, **ZIE:** cider.

appetijt, appetiét.

apporteren, apperteere, apperteerde,
 is of haet geapperteert.

april, m. epril.

OOK: m. wíévermaonjt.

apropos, apperepoo. **ZIE:** wijs. S.

aquarium, m. kwaarejum,
 kwaarejumme, kwaarejumke.

arbeider, m. ambachsman,
 ambachslúu.

archieff, o. arsjíef.

architect, m. arsjeték, arsjetékke.

arduinsteen, m. ardénnerstéin
 of blauwe stéin.

argeloos, zóng_{er} êrch.

arm, -ledemaat:- m. êrm, êrm, êrmke.

ZIE: ootje. S. D'n éinen haet te
 búúl, d'n angere 't géljt: de een is
 arm, de ander rijk. Zwa vrit 'nen
 êrme sjêlm in de nwat vleege:
 arm mens kan niet kieskeurig zijn.

-Bvnw.- : êrm, êrmer, êrmste.

ZIE: straatarm, mismoedig, leven,
 sukkel. S. 'n Erm sjöpsel: een arm
 mens of dier. Erm wíe 'n kirkemóes:
 zo arm als Job. -Het armenbestuur:-
 d'n êrme. Hae laef van d'n êrme:
 hij leeft van het armenbestuur.

armband, m. brasselët, brasselëtje,
 brasselëtje.

armelijk, êrmelik,

êrmelikker, êrmelikste.

armoede, m. êrmoot. Ermoot is troef:
 daar heerst armoede. Ermoot in
 e plêkske: verborgen armoede.

armoedig, êrmeujich, êrmeujigger,

êrmeujichste. Eine êrmeujiche kraom: een armoedige bedoening.
OOK: êrmzjiëllich, êrmzjiëlligger, êrmzjiëllichste.
OOK: - verwaarloosd-: sjëbbetich, sjëbbetigger, sjëbbetichste.
armoedzaaier, m. êrmootspungel, êrmootspungele, êrmootspungelke.
OOK: m. êrmootszjièjer, êrmootszjièjers, êrmootszjièjerke.
armsgat, o. êrmsgaat, êrmsgaater.
 -Lapje in armsgat tegen het transpireren-: m. soebras, soebrasse.
Armsterveld, plateau tussen 't Veldje, Lindebergstr., Armsterveld-en Schuthagerweg. *Ermstervèljt.*
Armsterveldweg, vanaf 't Veldje langs Armsterveld naar de Schuthagerweg.
armstoel, m. zaedelaer, zaedelaere.
armvol, m. êrvel, êrvele, êrvelke.
 'nen Ervel strwè: een armvol stro.
armzalig, -ellendig-: eilëtsich, eilëtsigger, eilëtsichste. Ein eilëtsich dörp: een armzalig dorp.
OOK: êrmzjiëllich, êrmzjiëlligger, êrmzjiëllichste. Eine êrmzjiëlliche petik: een armzalig boeltje.
Arnold, Nol, Nöl, Nölke.
Arnoud, Nou, Nouke.
arriveren, arreveere, arreveerde, is gearreveert. **OOK:** aankómme, kaom aan, is aangekómme. 2e.
Arthuor, Túúr, Túúrke.
artiest, m. kunstemaeker, kunstemaekers, kuntemaekerke.
as, m. ësje, ësje. **ZIE:** houtskool.
 -Van steenkool-: oudaenk.
asbak, m. ësjsbak, ësjsbêk, ësjsbêkske.
asfalteren, tarre, tarde, is of haet getart.
asfaltpapier, **ZIE:** dakleer.
askruisje, o. ësjskrúuske, ësjskrúuskes.
 -Wordt in R.K. Kerk op Aswoensdag gegeven-.
astma, hae haet 't opte lónge: hij heeft astma.

OOK: m. asma, asmaas.
aswoensdag, ësjelegoondich.
 Mit ësjelegoondich weurt jèring gebeete: op Aswoensdag wordt door de kasteleins gratis haring en zwart brood aangeboden.
atelier, m. atteljee, atteljees, atteljeeke.
attest, o. attës, attësse, attëske.
atrapperen, trappeere, trappeerde, is of haet getrappeert.
aubade, v. oobaasje, oobaasjes.
augurk, o. kómkummerke, kómkummerkes.
August, Gus, Guske.
auto, m. ootoo, ootoos, ooteke.
 -In slechte staat verkerend-: v. rammelskis, rammelskiste.
autobus, v. bös, bösse, böske.
automobiel, m. stoumwaagel, stoumwaagels.
autoped, m. snëlluiper, snëlluipers, snëlluiperke.
avond, m. aovent, aovende, äövenke.
 -Iedere avond-: alaoves.
 's Avonds: saoves of 't saoves.
ZIE: gast, appel. S.
avondbrood, o. aoventbrwat.
avondlucht, v. aoventloch.
avondmaal, m. aoveskoffe.
avondrood, o. aoventrwat.
avondschemering, m. valaovent.
avontuur, o. aventuur, aventure, aventuurke.
azijn, o. aetje.

baan, -brede weg:-

v/m. baan, baane, baenke.

ZIE: stap, pakken, spel, strook. S.

baar, -catafalk:-

v. baor, baore, bäärke.

baard, m. baart, baert, baertje.

En daomit is te baart aaf:

en daarmee is de zaak uit de wereld.

baardschimmel, o. baartsjörf.

baargeld, o. baargêljt.

baars, m. baars, baers, baerske.

baas, v/m. baas, baaze, baeske.

Baeter kleine baas ês grwatte knêch: zelfstandigheid gaat boven alles.

-De baas zijn:- Zîé kan häör kénjer neet regeere: de kinderen zijn haar de baas. Manshênjt baove: de man moet de baas zijn. Dao is géine méister of hae vunjt zîéne méister: baas boven baas. Dîe hóbbe de euverhênjt: die zijn ons de baas.

Hóndert baaze, nâogenênnâogetich gêkke: als iedereen de leiding wil hebben, weten alle anderen niet meer wat te doen. Tsjwê haane op éf goot géit nwats goot: twee bazen op één bedrijf gaat zelden goed.

Baasje: o. hênske.

ZIE: prins, haantje. S.

babbelkous, v. kwêtsj, kwêtsje, kwêtsjke. **OOK:** v. kwêbbel, kwêbbele, kwêbbelke.

baby, o. winjêlkénjt,

winjêlkénjer, winjêlkintje.

-Onrustige:- m. strampelaer, strampelaere, strampelaerke.

baden, baaje, baajde, is of haet gebaajt. **ZIE:** pootje baden.

bagage, v. begaasj. **OOK:** o. gepêks.

bagagebinder, -van fiets:-

m. snêlbaenjer, snêlbaenjers.

bagagedrager, m. draeger,

draegers, draegerke.

bagatel, m. möGGesjeet, möGGesjeete, möGGesjeetje.

bagger, m. baGGer,

baGGers, bêGGERke.

bajonet, -spotnaam:-

m. slêkkestaeker, slêkkestaekers.

bak, v/m. bak, bêk, bêkske.

Bak van kruiwagen, kar, enz.:

m. kómp, kump, kumpke.

ZIE: mop, gevangeniss. S.

bakbeest, o. bakbjès, bakbjèste, bakbjèske.

bakblik, -plaat van ca. 30 cm. Ø

met een opstaande, meestal

gegolfde, rand van plm. 3 cm. voor het bakken van vla:- v. vlaaiplaat, vlaaiplaatje, vlaaiplaetje.

bakfiets, m. bakfits,

bakfitse, bakfitske.

bakken, bakke, beek, is of haet

gebakke. 2b. -Het tegen een

vergoeding bij een bakker laten

bakken van aan huis klaargemaakt

deeg van vla, brood en gebak:- m.

lwanbak. Alle benodigheden voor

't maken van roggebrood, welke aanwezig waren in de kneedbak (moolj) werden genoemd: m.

mooljtjer, mooljttere. In de tijd, dat

nog zelf gebakken werd, beschikte

men over grote kneedbakken of

troggen, speciaal voor het bakken

van zwartbrood. Voor het maken

van 't deeg nam de huisvrouw bv.

50 kg. roggemeel, zout en water en de fijngemaakte zuurdesem.

Het geheel werd met de hand licht gemengd, daarna met 'n grote doek of schone jutezak afgedekt.

Dan ging het sein naar boer, zoon of

knecht "Ich hób te mooljtter ónger-

éin gemaak". De betrokkene wist

dan, dat hij een half uur later met

"schoongewassen" voeten en

opgestroopte broekspijpen het deeg door treden moest kneden.

ZIE: dubbelzinnig, lukken, poets. S.

bakker, m. békker, békkers,

békkerke. "Baeter de békker ês te

dokter" aansporing voor kinderen

om goed te eten.

bakkerij, v. *békkerie*,
békkerieje, *békkerieke*.

bakkerswagen, v. *békkerskar*,
békkerskarre, *békkerskêrke*.

bakoven, m. *bakaove*,
bakaoves, *bakäöveke*.

bakplaat, ZIE: bakblik.

bakplaats-bakhuys, o. *bakkes*,
bakkesse, *bakkeske*. Meestal apart
gebouwtje in de "hóéswei" op
redelijke afstand van woning
i.v.m. brandgevaar.

bakpruim, v. *bakpróem*,
bakpróeme, *bakprúumke*.

baksel, m. bak. Het klaarmaken
van de bak gebeurde in de moolj.
ZIE: bakken. Meestal bakte men
20 broden in een keer. Bij kermis
en grote persoonlijke feestdagen
werden ook een groot aantal
vlaaien gebakken.

baksteen, m. brik, *brikke*, *brikske*.
-Groot formaat handvormsteen, in
de zon gedroogd en niet gebakken.
Ook de aan de buitenzijden van de
veldovens gelegen stenen kregen
geen volledig bakproces en waren
dus van slechte kwaliteit. Beiden
werden uitsluitend voor binnenwerk
gebruikt: m. *zónnebékker*,
zónnebékkers. -Buiten- en
binnenwerkers: m. *veur*- en *achter*-
wirker, *wirkers*, *wirkerke*.
-Plank waarop de opperman de
bakstenen droeg: v. *brikkeplank*,
brikkeplènk, *brikkeplènske*.

bakvis, ZIE: kervel.

bal, -danspartij-: v. *bal*, *bals*.
-Bal, waar uitsluitend wijn wordt
geschonken: v. *wiénbal*, *wiénbals*.
-Voetbal enz.-: m. *bal*, *bêl*, *bêlke*.
ZIE: bol.

baldakijn, m. *heemel*, *heemele*,
heemelke. Veer mótte d'n heemel
draage: wij moeten het baldakijn
dragen in de processie.

baldakijndrager, m. *heemeldraeger*,

heemeldraegers.

balk, m. *badding*, *baddinge*,
baddingske. ZIE: stijf. S.

OOK: m. *balk*, *bêlk*, *bêlkske*.

ZIE: opvliegen, ijs. S. -Ijzeren balk-:
m. *poetrêlj*, *poetrêljs*, *poetrêljke*.

balken, *bäöke*, *bäökde*, haet *gebäök*.

balkenbrij, m. *pannas*.

OOK: o. bloot. Pannas mit
appelesjieve is lèkker aete: met
appelschijven gebakken balkenbrij is
lekker. Recept: Ca. 2,5 kg. kinnebak
en 5 kg. zwoerden 24 uren in 8 liter
zoutwater (200 gram zout)
onderdompelen. Dan het geheel
gaar koken met toevoeging van 3
laurierbladen en enkele kruidnagels.
Dan het vlees door gehaktmolen fijn
malen en weer mengen met het
vleesnat. Het geheel, al roerend
om aankoken te voorkomen,
weer aan de kook brengen. Intussen
toevoegen: 1 afgestreken eetlepel
peper en 40 gr. bloedworstkruiden
(eventueel aan- passen naar eigen
smaak). Als het mengsel weer aan
de kook is, ca. 5 liter bloed
toevoegen en, al roerend weer aan
de kook brengen. Dan ketel van
vuur nemen en al roerend zoveel
boekweitmeel toevoegen totdat het
mengsel niet meer aan de handen
plakt. De pannas in kommen
scheppen en gedurende ca. 12 uren
laten afkoelen. Naar behoefte in ca.
2 cm dikke schijven snijden en in de
pan bakken. Eet smakelijk!
-Bloed met spek en boekweitmeel-:
m. *póétes*.

balzak, m. *búúl*, *búúle*, *búúlke*.
ZIE: vergrabbelen.

band, m. *bènjt*, *bènj*, *bènjtje*.

Op te vèlling vaare:
op slappe banden rijden, fietsen.

bandage, v. *bendaasj*, *bendaazjes*,
bendaesjke.

banderol, ZIE: controlebandje.

bandstoot, -bij biljarten:-
m. *abbrekol*, *abbrekolle*.

banen, *baane*, *baande*, is of haet *gebaant*. Veer móste ós 'ne waech door 't geströp baane: wij moesten ons een weg door de wildernis van planten en struiken banen.

bang, *bang*, *banger*, *bangst*. Hae maak zich bang veur ongelachde eier: hij is bang voor denkbeeldig gevaar. Wat 'ne bóér neet ként, vritter neet: wordt gezegd van iemand die bang is voor het onbekende. **BETER**: -Bang zijn: strank hóbbe, hou strank, haet strank gehat(gat). IV. Hae is neet bevroare: hij is niet bang.

bangerd, **ZIE**: *bangerik*.

bangerik, v/m. *bangesjiéter*, *bangesjiéters*, *bangesjiéterke*.

OOK: *béddezéiker*, *béddezéikers*, *béddezéikerke*. **ZIE**: *bed*, *plassen*.

OOK: *brookesjiéter*, *brookesjiéters*, *brookesjiéterke*. **OOK**: m. *piémel*, *piémele*, *piémelke*. **OOK**: m. *póepesjiéter*, *póepesjiéters*, *póepesjiéterke* of m. *puimezéiker*, *puimezéikers*, *puimezéikerke* of m. *zéiker*, *zéikers*, *zéikerke* of v/m. *sjiéter*, *sjiéters*, *sjiéterke* of *sjiéthóés*, *sjiéthóezer*, *sjiéthúuske*.

OOK: dat is 'ne mit e kénjerhêrtje: dat is een bangerik.

bank, v. *bank*, *bènk*, *bènkske*.

ZIE: *huwelijk*. S.

bankbiljet, m. *bankbreëf*, *bankbreëve*, *bankbreëfke*.

OOK: m. *sjién*, *sjiéne*, *sjiénke*.

OOK: e *breëfke* van hóndert, van víéféntwintig enz.

bankier, m. *bangkeer*, *bangkeers*, *bangkeerke*.

bankroet, *bankrot*. **OOK**: *pléite*.

Hae is *pléite*: hij is bankroet.

barak, v. *berak*, *berakke*. **ZIE**: *loods*.

Barbara, *Bêrb*.

barbeel, m. *bêrf*, *bêrf*, *bêrfke*.

barbier, v/m. *baartkrêtsër*, *baartkrêtsers*.

OOK: m. *sjaerbaas*, *sjaerbaaze*.

barensweeën, *weeje*. Gank te wiesvrou haole, de weeje kómme ummer vlotter: ga de vroedvrouw halen, de weeën komen steeds vlugger achter elkaar.

baret, v. *baarët*, *baarëtte*, *baarëtje*.

barmsijs, v. *naortsies*, *naortsieze*, *naortsieske*.

baron, m. *berón*, *berónne*, *berunke*.

barst, m. *bóós*, *bóóste*, *béúske*.

barsten, *barste*, *barsde*, is *gebarste*.

ZIE: *knappen*. Dae vrit zich op van guf of sprunk te gal: die barst van woede. Dóé kéns te stúúpe kriége: je kunt barsten.

Bartholomeus, *Meef*, *Mies*.

barvoets, *bêrves*.

Dóé géis op *bêrvesse* veut nao *bèt*: je gaat op blote voeten naar bed. Waarschuwing aan ongehoorzame kinderen. *Bêrves loupe* of op *bêrvesse* veut loupe: *barvoets* lopen.

bascule, v. *baskúul*, *baskúule*.

bastaard, v/m. *bastert*, *basterts*.

bastaardsuiker, m. *potsókker*.

Batsteeg, steeg naar het Bat. Bat was kade van Elsloo aan de Maas.

Bij aanleg Julianakanaal verdwenen.

batterij, v. *batteríe*, *batteríeje*, *batteríeke*. -Aantal potten bij het kamerschieten:- v/m. *sjars*.

bazelen, *wauwele*, *wauwelde*, haet *gewauwelt*. **ZIE**: *kletsen*.

bazig iemand, m. *meísterjan*.

becijferen, *besiéfer*, *besiéferde*, is of haet *besiéfert*.

bed, o. *bèt*, *bèdder*, *bêtje*. **ZIE**: *regen*, *neus*, *ondoordacht*. S. **OOK**: v. *kazemat*, *kazematte*, *kazemêtje*.

OOK: v. *klap*, *klappe*, *klêpke*. Ich lèk mich in de klap: ik ga naar bed.

OOK: m. *lappekas*, *lappekês*, *lappekêske*. En nóé ingeruk ên nao de *lappekas*: en nu naar bed. **OOK**:

-kinderbedje-: v. *niénaa of heija*.

't Kintje mó't nao de heija gaon:

't kindje moet naar bed. **OOK:**

-iemand die in bed plast-: m. *béd-dezéiker, béddezéikers, béddezéikerke*. Ich gaon mich *ewéchlēGGe* of mich opvouwe **of** nao de krub **of** de rēk op: ik ga naar bed. **ZIE:** perk, bangerik. **OOK:** *alēi*, d'n trabbob mit uch: allee naar bed met jullie.

bedachtzaam, *bedēchtich*, *bedēchtigger*, *bedēchtichste*.

bedanken, *bedanke*, *bedankde*, is of haet *bedank*.

ZIE: opzeggen. Geer zeet ouch *bedank*: U bent ook bedankt. Ich doon mich *bedanke*: ik bedank U.

bedeesd, 'ne stille: een bedeesd iemand.

bedekken, *bedēkke*, *bedēkde*, is of haet *bedēk*. **OOK:** *toedēkke*, *dēkde* *tōe*, is of haet *tōgedēk*.

bedelaar, v/m. *baedelaer*, *baedelaere*, *baedelaerke*. 't Is t'n éine *baedelaer léit*, *ēs* t'n angere aan de deur *stēit*: uitdrukking voor broodnijd.

-Bedelaarsvolk-: o. *baedelspak*.

bedelbeest, v/m. *baedelbjès*, *baedelbjèste*, *baedelbjèske*. Dier of kind dat steeds opnieuw naar iets lekkers vraagt.

bedelen, *baedele*, *baedelde*, is of haet *gebaedelt*.

bedelen, een deel geven, *bedéile*, *bedéilde*, is of haet *bedéilt*.

bedeltje, o. *bēmmeleke*, *bēmmelekes*.

bedelvolk, o. *begaai*. **OOK:** o. *kērkesvouk*, *kērkesvuikske*.

bedenklijk, *bedénkelik*, *bedénkelikker*, *bedénkelikste*.

bedenken, *bedénke*, *bedach*, *afw. veer*, *zié bedachte*, is of haet *bedach*. 2p.

bedenktijd, m. *bedénktiét*.

bederven, *bedērve*, *bedórf*, is of haet *bedórve*. 2e. **ZIE:** *verzuren*.

OOK: *vergaon*, *verging*, is *vergange*. 1a. 't Beer is *vergange*: het bier is bedorven.

OOK: *sjanjeleere*, *sjanjeleerde*, is of haet *gesjanjeleert*.

bedevaart, **ZIE:** *bidweg*.

bediende, m. *bedeende*, *bedeendes*.

bedienen, -van de laatste H. sacramenten van de R.K. Kerk voorzien-: *bedeene*, *bedeende*, is of haet *bedeent*. **ZIE:** *genoeg*. S. **OOK:** *hae haet 't Gaotsgesjiēr gat*: hij is bediend.

beding, o. *beding*. Onger géi *beding*: onder geen voorwaarde.

Dae wól ich noch neet, al houwer de vot mit gout beslaage: die wilde ik onder geen *beding*.

bedingen, -vooraf-: *óéthouwe*, heel *óét*, haet *óétgehoute*. 2b. Dat hób ich mich *óétgehoute*: dat heb ik vooraf *bedongen*.

bedonderen, *besoodemietere*, *besoodemierterde*, is of haet *besoodemiert*.

bedorven, **ZIE:** *rot*. Dat beer is *sjael*: dat bier is *troebel*, *bedorven*.

OOK: *verlaege*, *verlaegender*, *verlaegeste*. Dat is *verlaege* waar: dat is *bedorven* waar. **OOK:** *sjènjich*, *sjènjigger*, *sjènjichste*. Al *sjènjich* *gemaak*: alles *bedorven*.

OOK: *dae haet mich te sabbat bedórve*: die heeft me de hele zaak *bedorven* of *verknoid*.

bedotten, *bezéike*, *bezéikde*, is of haet *bezéik*. **OOK:** *kónkelefoeze*, *kónkelefoesde*, haet *gekónkelefoes*. **ZIE:** *bedriegen*.

bedplank, -plank waarop matras ligt-: v. *bētplank*, *bētplēnk*.

bedrag, v. *sóm*, *sómme*, *sumpke*.

bedreigen, te nao *kómme*, *kaom* te nao, is of haet te nao *gekómme*. 2e. *Kóm* mich neet te nao: *bedreig* me niet.

bedreiging, ich wéit tich *waal*

woone: ik weet je wel te vinden.

(Bedekte).

bedreven, *bedreeve, bedreevender, bedreevenste*. **OOK:** *doordreeve, doordreevender, doordreevenste*.

bedriegen, *bedreege, bedrwach*, is of haet *bedraoche*. 2g. **OOK:** *foetele, foetelde*, is of haet *gefoetelt*.

OOK: *fósje, fósje, is of haet gefósj*.

OOK: *verlinke, verlinkde*, is of haet *verlink*. **OOK:** *besjiéte, besjeet*, is of haet *besjeete*. 2b. Eine *besjeete* kraom: bedrog. **OOK:** *betóppe, betópde*, is of haet *betóp*. *Betóp* zeen: niet goed wijs zijn **of** bedrogen zijn. **OOK:** *betukke, betukde*, is of haet *betuk*: listig bedriegen. **OOK:** *bezéike, bezéikde*, is of haet *bezéik*.

ZIE: *gek, bedotten, knoeien*. S.

Hae haet mich *bié* de *pwèt* gat **of** op 'n war gehóuwe: hij heeft me bedrogen. Hae is op 'n *kroddel* getraoje: hij is bedrogen uitgekomen.

bedrieger, m. *besjiéter, besjiéters*.

ZIE: *valsspeler, knoeier*.

OOK: m. *óngerkroéper, óngerkroépers, óngerkruúperke*.

bedriegerij, v. *besjiéterie, besjiéterieje, besjiéterieke*. **OOK:** v. *bedreegerie, bedreegerieje*.

OOK: v. *foetelerie, foetelerieje*.

OOK: o. *gefóétels*. **OOK:** v. *óngerkroéperie, óngerkroéperieje*.

bedrijf, o. *bedriéf, bedriéve, bedriéfke*. **OOK:** o. *gesjêf, gesjêfter, gesjêfke*. **ZIE:** *zaak, handel*. Hae is grosseer in *klómpenaegel*: wordt spottend gezegd van iemand met een klein bedrijfje **of** van iemand die veel vrije tijd heeft.

bedrinken zich, zich *bezóepe, bezaop* zich, haet zich *bezaope*. 2e.

bedroefd, *bedreuf, bedreufder, bedreufste*. **ZIE:** *triestig*.

bedroeven, *sjaagreneere, sjaagreneerde*, haet *gesjaagreneert*.

bedrog, **ZIE:** *bedriegerij*. **OOK:**

v. *vernäökerie, vernäökerieje*. Eine *besjeete* kraom: bedrog. Foetele *be-tuint*: bedrog komt aan de dag. Op te *koffe kómme of* mitte *vot* in de *neetele valle*: bedrogen uitkomen.

bedwarmer, m. *bétwêrmer, bétwêrmers*. -Grote gesloten koperen pan met gloeiende houtskool als beddewarmer.

Deze pannen waren vaak zeer mooi uitgevoerd en bevestigd aan een ca. 80 cm. lange gedraaide steel-.

ZIE: *slaapgenoot*.

bedwingen, *bedwénge, bedwóng, is of haet bedwóngne*. 2e. **OOK:** *ringe, ringelde*, is of haet *geringelt*.

Hae krieg 't *vjè* neet geringelt: hij komt niet klaar met 't vee.

ZIE: *kinderliedje*. **OOK:** *méistere, méisterde*, is of haet *geméístert*.

beëindigen, *óétmaake, maakde óét*, is of haet *óétgemaak*. Ze *hóbbe* 't *óétgemaak*: ze hebben een einde aan de *verkering* gemaakt; een beslissing genomen.

Beek, Baek.

beek, v. *baek, baek, baekske*.

Beekerdellen, *Baekerdêl*. Hist. naam voor gedeelte Steinderweg, gelegen tussen de Koolweg en de spoorwegovergang te Beek.

beekoever, o. *bat, batter, bêtje*.

beeld, o. *beelt, beelder, beeltje*. e

Beelt van 'n vroumsij: mooie vrouw.

beelden, *bilje, biljde*, is of haet *gebiljt*.

Beeltgen aan het, punt aan einde van Holstr. Herkomst onbekend.

beemd, m. *baenjt*. In dit Maasdal lagen vroeger de hooilanden van Elsloo.

been, v. *béin, béin, béinke*. Hae haet z'n *béin* mit *möGGevêt* gesmaert: hij is goed ter been. Hae *löp* 'ne greune waech dor: hij loopt de benen onder zijn gat uit. **ZIE:** *moeite, staan, klagen, stelen, kans,*

druk. S. Ríejere op te béin: met trillende benen. **OOK:** m. *stumpel*, *stumpele*, *stumpelke*. Díe haet gooj stumpele ónger 't sjíthóés: zij heeft een flink stel benen onder d'r gat.

beenkap, kamasj, kamasje, kamêsjke.

beenwindse, **ZIE:** puttee.

beer, m. baer, baere, baerke.

ZIE: bom, stelen. S.

beerput, m. *zéikkêlder*, *zéikkêlders*.

-Leeghalen-: *tónne*, *tónde*, is of haet *getónt*.

beest, o. *bjès*, *bjêste*, *bjêske*.

ZIE: bont, gierig, rammel. S.

beestachtigheid, v. *bjèsterie*, *bjèsteríje*.

beet, m. beet, beete, beetje.

Dóe höbs beet: je hebt beet.

beetje, -iets-, *bitje*. **OOK:** o. *haanepin*, *haanepinkes*, *haanepinke*.

Lett. : penis van 'n haan: een heel klein beetje. **OOK:** v. *klats*, *klatse*, *klêtske*. E klêtske mël: een beetje melk. **OOK:** -iets in vaste vorm-: o. *knuddelke*. Alle bitjes hêlpe, zach te wóuf en doe slikde hae 'n mök aaf: alle beetjes helpen. Gaef dae jóng ouch e vêtske: geef die jongen ook een beetje. 't Grwaatste stök van 'n hauf ei: een klein beetje. Zwa 'n lóezetich bitje hou ich neet verwach: zo 'n klein beetje had ik niet verwacht. **ZIE:** snipper.

beetnemen, *lómpe*. Laot tich neet lómpe: laat je niet beetnemen; laat je niet kennen. Dae höb ich 'n gooj gekuf: die heb ik beetgenomen.

begaafd, begaof, begaofder, begaofste. Lank haor en e kort verstènjt géit dëk saame: verouderde uitdrukking voor de geringe begaafdheid van vrouwen.

begaan laten, *hêlle*, *hêlde*, haet *gehêlt*. Laot 'm mër hêlle: laat hem maar begaan.

begijn, v. *begien*, *begiéne*, *begienke*. "Bégiéne zeen neet wíe ze sjiéne. Ze

zitte achter de gerdíene en zèGGe dao kump te miéne" wordt spottend gezegd van de nonnen. **ZIE:** non.

begin, o. begin. Dat haet kop noch vot: dat heeft begin noch einde.

beginnen, *beginne*, *begóós*, *afw*. veer, *zíe begóóste*, is of haet *begóós*. 2p. Nóe mótte ver beginne zach te vos taenge de hinne en doe hou er de haan al bënne. Hou ich mër in m'n brook gesjeete: was ik er maar niet aan begonnen. De kop aafbiéte: als eerste beginnen.

begluren, *belóóre*, *belóérde*, is of haet *belóért*.

begonnen, **ZIE:** bezig.

begrafenis, v. *begraafenis*, *begraafenisse*. "De blieë gaon veurop" zegt men bij de begrafenis van een suikeroom of -tante. **OOK:** ter líék gaon: aan de lijkdienst deelnemen. Dat waor 'n grwatte líék: dat was een drukke begrafenis. **OOK:** v. *óétvaart*, *óétvaarte*.

OOK: "Dao gaon ze weer mit 'ne sjörge" wordt gezegd bij 't luiden van de klokken voor een begrafenis.

begrafenismaal, o. *líékaete*.

Een oude gewoonte, om na de begrafenis aan de familie en zij die van ver kwamen, een broodmaaltijd aan te bieden. Meestal gingen de vrouwen, die vroeger niet met de begrafenisstoet mochten meegaan, daarna even naar het graf om te bidden. Daar een begrafenis een van de weinige gelegenheden was, waarbij men elkaar, na misschien jaren, weer ontmoette, werd er na het "líékaete" menig borreltje of glas bier gedronken met uitwisseling van de laatste voorvallen en gebeurtenissen. Dit gezellig samenzijn duurde soms tot in de kleine uurtjes, met alle gevolgen van dien. **ZIE:** aanzegger.

begraven, *begraave*, *begroof*,

is of haet begraave. 2c. Dao wol ich noch neet begraave zeen: uitdrukking van misnoegen of geringschatting over een bepaalde plaats. Hae weurt mitte luch begraave: hij wordt op kosten van de gemeente begraven: dus erg vroeg.

begrijpelijk maken,

mit te potlaepel ingaewe.

begrijpen, *begriëpe*, *begreep*, is of haet begreepe. 2b. **OOK:** *snappe*, *snapde*, is of haet gesnap. Gauw gesnap: vlug begrepen. "D'n hónderste ként 't sefraonaete neet" wordt gezegd, als iemand het niet begrijpt; men verwonderd is over het geluk of prestatie van een ander.

OOK: *ewéchhóbbe*, hou *ewéch*, haet *ewéchgat*. IV. **OOK:** *verstéiste* 't: begrijp je het? **OOK:** *hóbeste* 't bekeke: heb je het begrepen?

Dao hób ich 't mient neet van:

daar begrijp ik niets van.

Dóé hób strónt in de óúge:

je begrijpt het helemaal niet.

begrip, m. verstéistemich.

Verstéistemich urges van hóbbe: ergens begrip voor hebben. Dao hóbste géine verstéistemich van: daar heb je geen begrip of verstand van.

begroeid, *begreujt*. Wíe haore op 'nen hónjt: dicht bezet of begroeid.

behagen, *gaaije*, *gaaijde*, haet *gegaijt*. Dat gaaijde 'm neet: dat beviel hem niet. **ZIE:** *bevallen*.

behalve, behóuwe.

behandelen, *behènjel*, *behènjelde*, is of haet *behènjelt*. -Slecht: *óétstriëke*, *streek óét*, is of haet *óétgestreeke*. 2p. **OOK:** *versakkere*, *versakkerde*, is of haet *versakkert*.

behang, m. tepjèt.

behangen, -muur van behang voorzien: *tappeseere*, *tappeseerde*, is of haet *getappeseert*. -Tooien, op-

hangen: *behang*, *behang*, is of haet *behang*. 2e.

behangselpapier, ZIE: *behang*.

beheersen, *méistere*, *méisterde*, haet *geméistert*.

behelpen, *behêlpe*, *behólp*, is of haet *behólp*. 2e.

behendig, *alaert*, *alaerder*, *alaerste*.

behept zijn, *irges mit aangemaak zeen*.

behoefte, *benwèdig*.

behoeven, *hoove*, *hoofde*, haet *gehoof*. **ZIE:** *nodig hebben*.

ZIE: *ongeluk*. S.

behoorlijk, *taamelik*, *taamelikker*, *taamelikste*. **OOK:** *bewêlik*, *bewêlikker*, *bewêlikste*. **OOK:** *eréigel*. Dae hób ich éns *eréigel* de waoréit gezach: ik heb hem eens behoorlijk de waarheid gezegd. Dat is gewêrrich wíét *ewéch*: dat is behoorlijk ver weg. Dao hóbste ós éns ordêntelik de waoréit gezach: daar heb je ons eens behoorlijk de waarheid gezegd. **ZIE:** *ordentelijk*. **OOK:** *äörtelik*. Eemes äörtelik de wach aanzéGGe: iemand behoorlijk de wacht aanzeggen.

behoren, ZIE: *toekomen*.

behoud, o. behout.

behouden, *behouwe*, *beheel*, is of haet *behouwe*. 2b.

behuïsd, *behóes*.

behuizing, *behóezing*, *behóezinge*, *behúuzingske*.

OOK: -miserabele behuizing: m. knal, *knalle*, *knêlke*. Wat 'n knal: wat een miserabele behuizing.

beiderzijds, m. *béitskènj*.

beitel, m. *beitel*, *beitele*, *beitelke*.

bek, m. *bêk*, *bêkke*, *bêkske*.

bekaaid, dat géit tich smaal dees reis: je komt er deze keer bekaaid af.

bekaf, *póém*, *póémer*, *póémste*.

ZIE: *doodmoe*.

bekeerling, dat is 'nen ómgedrèjde jas: dat is een bekeerling; heeft zich

laten ompraten.

bekend, beként. Beként zeen wie 'ne bônjite hónjt:

bekend zijn als een bonte hond.

bekend maken zich, zich kénbaar maake, maakde zich kénbaar, haet zich kénbaar gemaak.

bekennen, bekénne, bekénde, is of haet beként. **ZIE:** toegeven.

OUDER: gestaon, gesting, haet gestange. 1a. Dat móste toch gestaon: dat moet je toch erkennen.

beker, m. baeker, baekers, baekerke.

bekéren, bekjêre, bekjêrde, is of haet bekjêrt.

bekeuring, o. persês, persêsse, persêske.

bekijken, bekiéke, bekeek, is of haet bekeeke. 2b. Bekiéék 't tich mêr: kijk maar wat je doet. **OOK:** mónstere, mónsterde, is of haet gemónstert.

OUDER: betrachte, betrachde, is of haet betrach. Móste dich dat éns betrachte: moet je dat eens zien. "'t Haet géin óúge" wordt gezegd, als iemand vraagt, iets te mogen bekijken, wat men niet wil laten zien.

ZIE: begriipen, zien.

OOK: besnoutse, besnoutsde, is of haet besnouts.

bekijks, o. bekiéks.

OOK: bezeens. Hae hou vâöl bekiéks (bezeens) mit zíéne kraom: hij had veel bekijks.

beklag, o. beklaach.

beklag doen, zich bezwaere, bezwaor zich, is of haet zich bezwaort. 2c.

beklagen, beklaage, beklaachde, is of haet beklaach.

bekleden, bekléije, bekléijde, is of haet bekléijt. **OOK:** opmaake, maakde op, is of haet opgemaak. Veer hóbbe ós te steul euvernúuts laote opmaake: wij hebben onze stoelen opnieuw laten overtrekken.

beklemdheid op de borst, bevange

zeen.

bekletsen, **ZIE:** bespatten.

OOK: doorlaote, leet door, is of haet doorgelaote. 2f.

ZIE: aframmelen, doorlaten.

beklimmen, beklömme, beklömde, is of haet beklömp.

bekocht, verkoch of bekoch.

Dao hóbste dich aan verkoch: daar heb je een slechte koop aan gedaan; daar heb je je aan bekocht.

bekomen, bekómme, bekaom, is bekómme. 2e. Dat verdreug miéne maach neet: dat bekomt me niet.

bekommeren, kummere, kummerde, haet gekummert.

bekomst, v. bekóms. Zien bekóms hóbbe: zijn bekomst hebben; verzadigd zijn.

bekonkelen, bekónkele, bekónkelde, is of haet bekónkelt.

bekopen, bekoupe, bekoch, afw. veer, zíé bekochte, is of haet bekoch. 2a+2k. Mit zíéne dwat bekoupe: met zijn dood bekopen.

bekostigen, beköstige, beköstigde, is of haet beköstich.

bekrimpen, bekrumpe, bekrumpde, is of haet bekrómpe.

bekrompen, bekrómpe.

bekvechten, zich stêchele, stêchelde zich, haet zich gestêchelt.

OOK: móéle maake, maakde móéle, haet móéle gemaak.

bekvechter, v/m. grwatmóel, grwatmóéle, grwatmúulke. **OOK:** m. móelvêchter, móelvêchters, móelvêchterke. **ZIE:** grootspreker.

OOK: m. stêchelaer, stêchelaere.

bekwaam, bekwaom, bekwaomer, bekwaomst. Hae is bekwaom genóch deveur: hij kan het wel.

bel, v. bël, bêlle, bêlke. Veur eeder sjéét hunk hae aan de bël: voor elke futiliteit hangt hij aan de bel. Bêlke trêkke: belletje trekken. **ZIE:** schel.

belachelijk, belêchelik, belêchelijker,

belêchelikste.

belang, o. *belank*.

belangrijk, *wichtich*,
wichtigger, *wichtichste*.

belangstelling, d'n aeevääol is 'm
aan z'n prie: hij heeft nergens
belangstelling voor.

belasten, -te zwaar laden-:
euverlaaje, euverlooj,
is of haet euverlaaje. 2c.

belasteren, zwart maake. Me weurt
jeder van 'n mēskar euvervaare ēs
van 'ne waagel:
het zijn de minstbeschaafden, die
een ander belasteren.

belastingen, -voordat men bij de
belastingdienst overging tot het per
post sturen van aanmaningen,
werden deze door een bode aan
huis bezorgd. De kosten à vijf cent
moesten ten kantore worden
voldaan. De officiële aanzegger had
toen al snel een fraaie bijnaam van:
m. *viēfsēntēmēnke*.

belazeren, belaazere, belaazerde,
is of haet belaazert.

beledigd, getraoje.

beledigen, kóm mich neet te nao:
beledig mij niet.

beleefd, belaeft, belaeftder, belaeftste.
-Overdreven beleefd-:
allegaasjes maake.

beleefdheid, v. *belaevichéit*.

beleefdheidshalve, waalstaons.

beleg, o. *belēk*.

belegen, belaege, mijē belaege,
't belaegeste.

belegsel, o. *bezētsel*,
bezētsele, *bezētselke*.

beletsel, o. *belētsel*.

beletten, éine gēt in de waech
lēGGe: iemand iets beletten.

beleven, belaeve, belaeftde, haet
belaeft. **ZIE**: meemaken. **OOK**:
verbrēnge, verbrach, **afw.** veer, zīē
verbrachte, is of haet verbrach. 2e.
Wie veer ooze jōnge tiēt verbrachte:

zoals wij onze jeugd doorbrachten.

Belg, m. *Bēlsj*, *Bēlsje*.

België, 't *Bēlsj*.

Belhúuske aan het, punt waar
Heistr. samenkomt met de Kaakstr.
Hier stond een huisje voor de
bediening van de slagbomen met
bel voor de spoorwegovergang.
Samentrekking húske en bel.

beliegen, beleege, belwach,
is of haet belaege. 2g.

bellen, bēlle, bēlde, haet gebēlt.
Bēlle blaoze: bellen blazen.

belofte, zwa vas van zīē woort, wīē
'nen hōnjt van zīē kōnt: hij komt
zijn beloften niet na. Ens gezach,
blīef gezach: belofte maakt schuld.
Aan de lang liē houwe: met
beloften paaie. 't Méts in 't vērke
laote staeke: belofte of gegeven
woord niet nakomen.

beloning, v. *belwaning*, *belwaninge*.

beloop, o. *beloup*.

beloven, belaeve, belaeftde, is of haet
belaof. Belaof is belaeft: beloofd is
beloofd. **OOK**: *verspraeke*,
verspraok, is of haet *verspraoke*. 2e.
Dóē hōbs 't mich toch al
verspraoke:
je hebt het mij toch al beloofd.

belroos, v. *bēlrwas*.

belust op, **ZIE**: happig.

bemerken, bemirke, bemirkde,
is of haet bemirk.

bemoeial, m. *spitsvènger*,
spitsvèngers, *spitsvèngerke*.

bemoeien zich, zich bemeuje,
bemeujde zich, is of haet zich
bemeujt. Zich urges tōsje staeke:
zich ergens mee bemoeien.
Misj tich dao neet tōsje:
bemoei je daar niet mee.

benaauwd, bedómp,
bedómpter, bedómpste.

OOK: *benaut*, *benauder*, *benautste*.

OOK: *duf*, *duffer*, *dufste*. **ZIE**: *muf*.

benaauwdheid, v. *benaudichéit*,

benaudichéite.

OOK: v. bevángenhéit enz.

bende, v. *bênde*, *bêndes*.

OOK: o. *kôt*, *kôdder*, *kôtje*.

e *Kôt páert*: een hoop paarden.

OOK: v. *strúip*, *strúipe*.

beneden, *ónger*.

-Van beneden af: van *óngerop*.

bengel, m. *vlaegel*, *vlaegele*.

ZIE: straatloper, snaak.

bengelen, **ZIE:** boemelen.

benieuwd, *benúut*.

benieuwd zijn, *gespant* zeen.

Nóe bèn ich toch *gespant*, wíe dat
aafdrèjt: nu ben ik benieuwd hoe
dat afloopt.

benieuwen, *núuje*, *núude*, haet
genúut. Dat zal mich éns *núuje*:
daar ben ik benieuwd naar.

benieuwen zich, *zich benúuje*,
benúude zich, haet zich *benúut*.

benijden, *pikkeneere*, *pikkeneerde*,
haet *gepikkeneert*. D'n éíne
pikkeneert zich op t'n angere: de
een benijd (*wedijvert* met) de ander.

benoemen, *beneume*, *beneumde*,
is of haet *beneump*.

benoeming, v. *beneuming*,
beneuminge.

benul, o. *belul*.

OOK: o. *bezèi*. *Zónger bezèi*
(*belul*): zonder benul, zonder erg.

bepaald, *gezadde* daach:
bepaalde dagen.

bepakking, o. *gepêks*.

bep planten, *tóepaote*, *paotde* *tóe*,
is of haet *tóegepaot*.

bep leisteren, **ZIE:** besmeren.

bep roeven, *óétperbeere*, *perbeerde*
óét, is of haet *óétperbeert*.

OOK: *óétprebeere*, enz.

beraad, o. *beraot*.

beraadslagen, *dillebereere*,
dillebereerde, haet *gedillebereert*.
-Breedvoerig: *disketeere* enz.

berde te, *veur* de *borde kómme*:
te berde brengen.

bereiden, -met weinig kennis en
toewijding het eten bereiden-:
brêtsle, *brêtselde*, is of haet
gebrêtselt.

berekenen, *beraekene*, *beraekende*,
is of haet *beraekent*. Mit *dobbele*
kriét *sjiéve*: te veel berekenen.

berevel, o. *baerevêl*, *baerevêlder*,
baerevêlke. **ZIE:** olifant. S.

berg, m. *bêrch*, *bêrch*, *bêrchske*.

-Van gedolven mijnsteen-:

m. *stéinbêrch*, *stéinbêrch*.

Berg onder de, *Onger* de *Berg*.

Voormalige weg in verlengde van
Maasberg naar het veer in de Maas.
Berg restant van de *Huisberg*.

Berg op de, straat boven de helling
van *Maasberg*; nabij kasteel.
Grotendeels verdwenen bij aanleg
Julianakanaal. *Berg* restant van de
Huisberg.

bergaf, *bêrchaaf*. **ZIE:** slecht. S.

Bergen op de, hist. naam voor 't
centrale weidegebied in het
kasteelpark boven op helling.
Ook wel *Ronde Weide* genoemd.

berghelling, *bêrchhang*, *bêrchhèng*.

berghok, m. *sjop*, *sjöp*, *sjöpke*.

bergruimte, -voor etenswaar- :
o. *spin*, *spinne*, *spinke*. -Geheime-:
o. *verstaek*, *verstaekke*, *verstaekske*.

Bergvoetpad, voetpad vanuit
Maasberg naar *Op de Berg*.

berijden, *bevaare*, *bevoor*,
haet *bevaare*. 2c.

berispen, *kapittele*, *kapittelde*, is of
haet *gekapittelt*. **OOK:** *óétbeustele*,
beustelde *óét*, is of haet
óétgebeustelt. **OOK:** *óétsnóeve*,
snóefde *óét*, is of haet *óétgesnóef*.

berk, m. *birk*, *birke*, *birkske*.

Berle het, verdwenen veldnaam in
Elserveld voor gebied tussen de
Elserheggen, het *Meldert*, het
Vunderke en de *Driekuilstraat*.
Berle betekent vat.

beroemd, *bereump*, *bereumder*,

bereumpste.

beroemen zich, zich bereume,
bereumde zich, haet zich bereump.

beroep, o/m. mitjee, mitjees.

ZIE: vak. 't Is e slèch paert dat
z'nen haam neet kan draage:
men moet ook de slechte kanten
van zijn beroep accepteren.

beroeren, bereure,
bereurde, is of haet bereurt.

beroerd, belabbert. **OOK:** sjèbbich
of sjèbbetich, sjèbbicher, sjèbbichste.

beroid, **ZIE:** platzak.

berouw, **ZIE:** spijt.

beroven, berouwe, beroufde,
is of haet berouf.

berucht, beruch,
beruchder, beruchste.

berusten, beröste,
berösde, haet berös.

berustend, **ZIE:** gelaten.

beschaafd, siuveleseert,
siuveleseerder, siuveleseerste.

beschaamd, besjaemp,
besjaemder, besjaempste.

beschadigen, versjangeleere,
versjangeleerde, is of haet
versjangeleert. **OOK:** sjanjeleere
enz. **ZIE:** vergrijpen. "Dóé kriëgs 'n
witvrou" wordt gezegd, als iemand
een kopje of glas krijgt voorgezet dat
beschadigd is. **OOK:** verenneweere,
verenneweerde, is of haet
verenneweert.

beschadiging, -beschadigde plek:-
m. bráátsj, bráátsje, braetsjke. 'n
Grwatte bráátsj op t'n êrm gebrant:
een flinke brandplek op de arm. 'n
Bráátsj op te paort: een beschadigde
plek op de poort. **ZIE:** gek.

beschamen, besjaemp maake,
maakde besjaemp, is of haet
besjaemp gemaak.

bescheid, o. besjéit. Van besjéit
wéite: van wanten weten.

bescheidenheid, besjéijichéit. Dëks
hange de dikste aore 't ljèchste:

verdienstelijke mensen zijn vaak
bescheiden.

beschermen, besjêrme, besjêrmdé,
is of haet besjêrmp.

beschermheer, m. sjêrmjêr,
sjêrmjêrre.

beschieten, besjeete, besjwat, is of
haet besjaote. 2e. Verdeelwandjes in
ruimte aanbrengen: aafsjeete, sjwat
aaf, is of haet aafgesjaote. 2e.

beschilderen, besjildere, besjilderde,
is of haet besjildert.

beschimmelen, besjômmele,
besjômmelede, is besjômmele.

beschimpen, besjampe, besjampde,
is of haet besjamp.

beschrijven, besjriêve, besjreef,
is of haet besjreeve. 2p.

beschuit, v. besjûút, besjûúte,
besjûútje. e Besjûútje voore:
iemand's kin stevig bewerken met
duim en wijsvinger.

-Met boter besmeerd en met suiker
bestrooid:- v. sôkkerbesjûút, enz.

beschuldigen, betichte, betichde,
is of haet betich. **OOK:** besjöldige,
besjöldichde, is of haet besjöldich.

beschutten, (be)sjôtte, besjôtde,
is of haet besjôt.

besef, o. bezèi. Hae haet géi bezèi
mjê: hij is buiten kennis.

beslaan, beslaon, beslaoch, is of haet
beslaage. 1a. -Van hoefijzers
voorzien-. -Met een aanslag bedekt
worden van bril, spiegel, enz.-:
bezwaame, bezwaamde, is of haet
bezwaamp. De glaaser van mie
spikkeleerézer zeen mich ram
bezwaamp: de glazen van mijn bril
zijn totaal beslagen. **ZIE:** geld. S.

beslag, o. beslaach, beslaech,
beslaechske. -Metalen beslag voor
hak of schoenzool om slijtage tegen
te gaan:-

v. plekèij, plekèije, plekèijke.

beslissen, óétmaake, maakde óét,
is of haet óétgemaak. **OOK:**

desedeere, desedeerde, is of haet gedeseedeert. **OOK:** dizzedeere enz.

beslist, persée.

besluit, o. beslóét, beslóéte.

besluiten, beslóéte, beslwat, is of haet beslaote. 2e.

besmeren, beklaene, beklaende, is of haet beklaent. **ZIE:** bepleisteren.

besmettelijk, besmëttelik, besmëttelikker, besmëttelikste.

Gank mër geras bié 'm, watter haet, smët neet: ga maar gerust naar hem toe, z'n ziekte is niet besmettelijk.

besmetten, smëtte, smëtde, is of haet besmët. **ZIE:** smetlijn.

besneewd, besniet.

besnuffelen, besnoppere, besnopperde, is of haet besnoppert.

bespatten, beklaatere, beklaaterde, is of haet beklaatert. **ZIE:** bekletsen.

bespieden, óétlóere, lóérde óét, is of haet óétgelóért.

OOK: óétspikkeleere, spikkeleerde óét, is of haet óétgespikkeleert.

bespotten, achterröks is 't goot móéle sniéje:

iemand achter zijn rug bespotten.

bespreken, bekalle, bekalde, is of haet bekalt. **ZIE:** ompraten.

besprenkelen, besprénkele, besprénkelde, is of haet besprénkelt.

bespringen, besprénge, bespróng, is of haet bespróng. 2e. Snachs nao twéllef óere weurste in de dúúster gats door de waerwóuf bespróng. ên móstem e stök draage: naar oud volksgeloof moest ieder, die na twaalf uur 's nachts over een bepaalde weg liep, de weerwolf dragen. **ZIE:** weerwolf.

bespuwen, bespieje, bespiede, is of haet bespiét.

best, -zijn best doen-: zich stíepe, stíépde zich, haet zich gestiép.

OOK: zich plaoge, plaochde zich, haet zich geplaoch. Hae löp zich te béin ónger de vot óét of 't hart aaf:

hij doet zijn uiterste best.

bestaan, bestaon, besting, is of haet bestange. 1a. Wie kump te duuvel aan 'n zjiël: hoe bestaat 't!

besteden, spendeere, spendeerde, is of haet gspendeert.

OOK: bestaeje, bestaejde, is of haet bestaajt.

besteken, **ZIE:** aanbieden.

bestelen, bestaele, bestaol, is of haet bestaole. 2c.

bestellen, bestëlle, bestëlde, is of haet bestëlt. Gët bestëlt: iets bezorgd. Gët bestëlle gaon: 'n boodschap overbrengen. Dao is gët bestëlt: zij is in verwachting.

bestemmen, bestömmе, bestömdе, is of haet bestömp. **OOK:** bedichte, bedichde, is of haet bedich.

bestrafen, bestraove, bestraofde, is of haet bestraof. Hae brant rêchop in de hël: hij is zwaar bestraft.

bestrijden, taengevaare, voor taenge, is of haet taengegevaare. 2c.

-Ontkennen-: aafstrieje, streej aaf, is of haet afgestreeje. 2p.

bestrooien, bestruije, bestruijde, is of haet bestruijt.

betaaldag, m. lwandaach.

betaald zetten, **ZIE:** inzouten.

betalen, betaale, betaalde, is of haet betaalt. **OOK:** berappe, berapde, is of haet berap. Wae verlúus berap te ganse zoéperie: wie verliest betaalt alle drank.

OOK: -in uitdrukking-: hae mós lamme: hij moest betalen.

-Met gesloten beurs-: betaale mit tóe búúle. Dao hóbste mich 'n sjwan gekuf, mēh ich betaal ze dich truk: je hebt me 'n mooie poets gebakken, maar ik zet het je betaald. "Dat is veur 't trukkómme" wordt gezegd, als men voor een kleinigheidje of karweitje geen betaling wenst.

"Ich kreeg 't ouch neet gesjónke: ik moet het ook betalen, men verwacht

van mij ook, dat ik datgene doe, waarvoor ik ben aangewezen.

't Ként baeter van 'n stat aaf és van 'n dörp: een rijke kan beter betalen dan een arme, wordt gezegd als het op afrekenen aankomt en de een zegt: laat maar, ik betaal. 't Is mich egaal, d'n éine mó't ich gëljt gaeve ên d'n angere mó't ich betaale: het is mij om het even, in beide gevallen moet ik betalen. De zak lappe: de grap moeten betalen. "Sjriéf 't mër opte lèi" wordt gezegd als men niet kan betalen. Sjriéf tich dat mër ónger de sjoon: op betaling hoef je niet te rekenen.

betamelijk, ZIE: behoorlijk.

betamen, zich gewêrre, gewêrde zich, haet zich gewêrt. Dat gewêrt zich neet: dat is niet betamelijk.

betekenen, beteikene, beteikende, is of haet beteikent. **OOK:** dúuje, dúujde, haet gedúujt. Wat haet dat te dúuje: wat heeft dat te betekenen. Wat dúujt 't, datste neet dao waors: wat betekent 't, dat je er niet was.

betekenis, v. beteikenis, beteikenisse.

beter, -ook weer gezond-: baeter.

OOK: mónter. De kranke haet zich weer goot gesjik: met de zieke gaat 't nu een stuk beter. Hae meint dat zien eier tsjwè dāöre hōbbe: hij meent alles beter te hebben dan 'n ander.

beteren zich, zich baetere, baeterde zich, haet zich gebaetert. Dóé mós éns op retraet gaon: het wordt tijd, dat je je betert.

bteugelen, eemes de praam opzette. **ZIE:** temmen.

beton, m. betóng.

betoveren, betouvere, betouverde, is of haet betouvert.

betrappen, trapeere, trapeerde, is of haet getrapeert.

betreden, betraeje, betraoj, is of haet betraoje. 2c.

betreffen, aanbelange. Wat dat aanbelank: wat dat betreft.

betrekken, betrêkke, betrók, afw. veer, zíe betrókke, is of haet betrókke. 2e. De loch géit zich betrêkke: de lucht betreft.

Eíne ein betrêkke: iemand slaan.

betrekking, v. peziésje, peziésjes.

betrouwbaar, haamvas, haamvaster, haamvaste. Dat is e haamvas paertje: op dat paardje kun je rekenen. Dat is 'ne zeekere: dat is een betrouwbaar iemand of die is zelfverzekerd.

betten, bjêje,

bjêjde, is of haet gebjêjt.

betuttelen, betuttele, betuttelde, is of haet betuttelt.

betweter, -sarcastisch-:

Dao zúúste 'ne wíeze. **OOK:**

m. stikkedoor, stikkedoore. **OOK:**

m. hēGGeaffekaate, hēGGeaffekaate.

betwisten, aanvêchte, vêchde aan, is of haet aangevêch.

beugel, m. beugel, beugele, beugelke.

beugelbal, m. beugelbal, beuglbêl.

Ca. 18 tot 20 cm. dikke houten bal.

beugelen, beugele, beugelde, haet gebeugelt. Oude sport.

beugelplank, v. beugelplêtsj, beugelplêtsje. Slaghout waarmee bij 't beugelen de bal gespeeld werd.

beugeling, m. beugelrénk. Ring waardoor de bal gespeeld moet worden.

beugeltas, v. beugeltêsj, beugeltêsjje, beugeltêsjke.

bzeuk, -boom-:

v. beuk, beuke, beukske.

beunhaas, m. hēGGeaffekaate, hēGGeaffekaate. Iemand die zonder enige bevoegdheid adviezen geeft, op welk gebied dan ook.

beurs, **ZIE:** portemonnaie.

beurt, v. beurt, beurte. **OOK:** 't Is díéne toér of dóé bēs draan: het is

jouw beurt. Aan de échterste mêm hange: het laatst aan de beurt komen; niets in te brengen hebben. Dit is afgeleid van het feit, dat de zwakste big, hond enz. altijd aan de laatste tepel van het moederdier liggen en dus de minste zorg krijgen.

beuzelaar, m. *baazelaer, baazelaere, baazelaerke*. **OOK**: m. *feezelaer, feezelaere*. **OOK**: m. *braazelaer* enz.

OOK: m. *braazelmaanes, braazelmaaneske*.

beuzelen, *baazele, baazelde*, is of haet gebaazelt. **OOK**: *feezele, feezelde*, haet gefeezelt.

ZIE: *zeveren*. **OOK**: *braazele, braazelde*, is of haet gebraazelt.

beuzelpraat, *baazel*. **OOK**: *sjaele kal verkoupe*: beuzelpraat vertellen.

OOK: m. *braazel*.

bevallen, *bevalle, beveel*, is *bevalle*. 2b. **OOK**: *bêkke, békde*, haet *gebék*. Dat *bék* 'm: dat smaakt hem.

ZIE: *smaken*. **OOK**: *bevallen*, *aanstaan*: *gevalle, geveel*, is of haet *gevalle*. 2b. Dat *gevilt* mich: dat staat me wel aan. Hae *zúút zíéne ónwil draan*: het bevalt hem in 't geheel niet. Dat *stéit* mich neet aan: dat bevalt me niet. Dat is *spêk* nao z'ne *bêk*: dat bevalt hem.

bevalling, v. *bevalling, bevallinge*. De *bíe* is aan 't *zwërme*: de bevalling is aanstaande. *Zíé* is *óétgetêlt*: zij staat vlak voor de bevalling.

bevaren, *bevaare, bevoor*, haet *bevaare*. 2c.

bevederd, *bevaert*. De *pólle zeen* al goot *bevaert*: de jonge hennen zitten al goed in de veren.

bevel, o. *bevael, bevaele*. *Jêrre bevael* is *knêchte arbeit*: de baas beveelt, de knecht voert uit.

bevelen, *bevaele, bevaol*, is of haet *bevaole*. 2c. Es ich mich vandaach aan dich verhuur, *bên* ich *mörge* d'ne *knêch*: wordt gezegd tegen

iemand, die zonder enig recht anderen wil bevelen. **OOK**: *kómmendeere, kómmendeerde*, is of haet *gekómmendeert*.

beven, **ZIE**: *bibberen*. Hae *riéjert wíe* 'ne *kwakker*: hij beeft hevig.

beverig, **ZIE**: *bibberig*.

bevestigd, *bewaoréít*.

bevinden, *bevénje, bevónj*, is *bevónje*. 2e.

bevochtigen, *naatmaake, maakde* naat, is of haet *naatgemaak*.

beviend, *bevrunt*.

bevrozen, *bevreeze, bevrwar*, is *bevrare*. 2g. **ZIE**: *bang*. S.

bevuilen, *zich begaaje, begaajde* zich, haet zich *begaajt*.

OOK: *zich bedoon, bedeech* zich, haet zich *bedaan*. 1a.

bewaarschool, v. *bewaarsjwal, bewaarsjwalle, bewaarsjwêlke*.

OOK: v. *kaksjwêlke*.

bewaren, *bewaare, bewaarde*, is of haet *bewaart*. Wae zich *gêt* bewaart, haet *gêt*: bewaren is sparen. **OOK**: *verwaare, verwaarde*, is of haet *verwaart*.

beweeglijk, *kerwippetich, kerwippetigger, kerwippetichste*.

bewegen, *bewaage, bewaach*, is of haet *bewaoge*. 2c.

-Moeizaam-: *vraatsjele, vraatsjelde*, is of haet *gevratsjelt*.

-Onhandig of ongedurig-: *tórvele, tórvelde*, is of haet *getórvelt*.

OOK: -*zich bewegen*-: *bóezjeere, bóezjeerde*, haet *gebóezjeert*.

bewegingsvrijheid, *éine* de *kétting óm* 't raat *lêGGe*: iemand in zijn bewegingsvrijheid belemmeren.

beweren, *bewaare, bewaarde*, haet *bewaert*. Bie *stéin* *ên* *béin* *zwaere*: in vaste overtuiging beweren.

bewering, v. *bewaering, bewaeringe*. Dat gaef ich tich op 'n *breefke* of dao gaef ich tich e *breefke* van: wordt gezegd om een bewering te

staven.
bewerken, bewirke,
 bewirkde, is of haet bewirk.
bewieroken, bewiérouke,
 bewiéroukde, is of haet bewiérouk.
bewijs, o. bewíés, bewíéze.
bewijzen, bewíéze, bewees, is of haet
 beweeze. 2p. **OOK**: -aantonen-:
 naowíéze enz. Dat ként mich géine
 naowíéze: dat kan mij niemand
 bewijzen of ten laste leggen.
bewolkt, bewouk.
bewonderen, bewónjere,
 bewónjerde, is of haet bewónjert.
bewust, bewós.
bewusteloos, hae haet gei bezèi mjè.
bewustzijn buiten, verdúúzelt.
bezem, m. bèssem, bèsseme,
 bèssemke. **OOK**: kaerbèssem enz.
ZIE: fijn, nijdig, gezelschap. S.
bezemen, **ZIE**: vegen.
bezemsteel, m. bèssemesteel,
 bèssemesteele, bèssemesteelke.
ZIE: vrouw. S.
bezet, bezat. **ZIE**: vet. S.
bezeten, bezaete. **ZIE**: duivel. S.
bezetten, bezétte, bezat, **afw.** veer,
 zíé bezatte, is of haet bezat. 2p.
bezien, bezeen, bezaoch,
 haet bezeen. 1b.
bezig, ómgang. 't Speel is ómgang:
 het spel is begonnen. Hae is te
 ganse daach in 't getúúch gewaes:
 hij was de hele dag bezig.
bezig houden, besjéftige,
 besjéftichde, is of haet besjéftich.
ZIE: werk geven.
bezig zijn, besjéftich zeen.
 -Ongedurig, snel werken-: tórvele,
 tórvelde, is of haet getórvelt.
bezijden, bezíéje.
bezingen, bezénge,
 bezóng, is of haet bezóng. 2e.
bezinken, bezénke,
 bezónk, is bezónke. 2e.
bezinnen zich, zich bezinne, bezinde
 zich, is of haet zich bezónne.

bezit, d'n hób. Al veur d'n hób én de
 kriéch: hebzuchtig zijn. Hae is ram
 aafgebrant: hij bezit niets meer.
ZIE: eigendom.
bezoek, o. bezeuk, bezeuke.
ZIE: geest. S.
bezoeken, bezeuke, bezeukde, haet
 bezeuk. **OOK**: opzeuke, zeukde op,
 is of haet opgezeuk. -Veel over de
 vloer komen-: plat loupe, leep plat,
 is of haet platgeloupe. 2a+2k.
bezopen, **ZIE**: dronken.
bezorgd, bezörg, bezörchder,
 bezörchste. **OOK**: óngeras,
 óngerasder, óngeraste. **ZIE**: onrust.
bezorgen, bezörge, bezörchde, is of
 haet bezörch. **OOK**: óétbrénge,
 brach óét, **afw.** veer, zíé brachte óét,
 is of haet óétgebrach. 2e.
OOK: óétdraage, drooch óét,
 is of haet óétgedraage. 2c.
OOK: gèt bestèlle: iets bezorgen.
bezorger, m. bezörger, bezörgers.
bezuinigen, krómp liGGe, laoch
 krómp, haet krómp gelaage. 2p.
bezuren, bezóére, bezóérde,
 haet bezóért.
bezwaar, o. bezwaor, bezwaore.
bezwaarlijk, zwaerlik, zwaerlikker,
 zwaerlikste. Ich kan zwaerlik te
 taenge ingaon: ik kan er bezwaarlijk
 tegen ingaan.
bezwaar maken, **ZIE**: beklag doen.
bezweet, bezwèt.
bezweren, bezwaere, bezwoor,
 is of haet bezwaore. 2c.
bibber, m. ríejerpóép.
bibberen, ríejere, ríejerde, haet
 geríejert. **OOK**: raazele, raazelde,
 haet geraazelt. Ríejere van de flóp,
 kaors, kou enz. : bibberen van
 angst, koorts, koude enz.
bibberend, raazelentaere.
OOK: ríejerentaere.
bibberig, ríejéréchtich,
 ríejéréchtigger, ríejéréchtichste.
bibberkoorts, m. ríejerpóép.

bibliotheek, v. *biebeleteek*.

bidden, zich *baeje*, *baeje* zich,
haet zich *gebaejt*.

bidprentje, o. *baejpréntje*,
baejpréntjes.

biecht, v/m. *beech*.

biechten, zich *beechte*, *beechde* zich,
haet zich *gebeech*. **OOK:** *sjóére*,
sjóerde, is of haet *gesjóért*. **OOK:**
zich 't kaetelke *sjóére*. De *kljèzaot*
verkoupe: *biechten* in de Paastijd.

biechstool, m. *beechstool*,
beechsteul, *beechsteulke*.

bieden, *beeje*, *baoj*, is of haet
gebaoje. 2c. **ZIE:** *pingelen*.

bieder, m. *beejer*, *beejers*.

biefstuk, o. *bufstök*, *bufstökke*,
bufstökske.

biels, v/m. *bils*, *bilze*.

bier, o. *beer*, *beerke*. -Schraal of
verschaald *bier-*: m. *maerepis*. *Veer*
pöt beer in éin kan: vier potten *bier*
in één kan (1.4575 ltr.). Dat *beer* is
sjael: dat *bier* is *troebel*, *bedorven*.
E *núut vaat aanslaon*: een ander
biervat aansluiten. "De *steevel*
drénke" betekent een *bierglas* in de
vorm van een *laars* en met een
inhoud van tenminste één liter in
één teug leeg drinken. Was vroeger
regel of voorschrift bij toetreding tot
een gezelschap of lidmaatschap van
een club. *Keul beer brunk wèrmde*:
koel *bier* verhit de *gemoederen*.
-Oud *bruin-*: *dónkel beer*.

bierbuik, m. *beerboék*,
beerbúúk, *beerbúúkske*.

bierfles, v. *beerflêsj*,
beerflêsjje, *beerflêsjke*.

bierglas, o. *beerglaas*,
beerglaazer, *beerglaeske*.

bierpul, v. *beerpöl*, *beerpölle*.

biersoep, v. *beersop*. *Soep* gemaakt
van *bier*, *meel* en *kandijsuiker*. Werd
gegeten bij verkoudheid, direct voor
het naar bed gaan, zodat men flink
kon transpireren. **OOK:** *slêmp*. *Dóe*

bës goot verkóut, *ich maak tich 'ne*
tèijer slêmp én dan de lappekas in
mit tich: je bent flink verkouden, *ik*
maak je een bord biersoep en dan
hup naar bed.

bierton, v. *beertón*,
beertónne, *beertunke*.

biervat, v. *beervaat*,
beervaater, *beervatje*.

bierworst, v. *beerwóós*,
beerwéús, *beerwéúske*.

bies, v. *bees*, *beeze*, *beeske*.

OOK: *paspol*, *paspol*s, *paspolke*.

-*Biezen aanbrengen op kleding-*:
paspolleere, *paspolleerde*, is of haet
gepaspolleert. -*Oeverplant-*: v. *bees*,
beeze, *beeske*. e *Beeze mênjtje*:
van *biezen* *gevlochten mandje*.

biesband, v. *litsj*, *litsje*, *litsjke*.

Biesenkuil, diepe drassige insnijding
in Hoge Bos. *Biezen* werden
gebruikt voor *vlechtwerk*.

biet, v. *krwat*, *krwatte*, *krwêtje*.

Krwatte blaaje: *afplukken* van een
deel van de onderste bladeren voor
veevoer. -*Rode biet-*: v. *slaaikrwat*,
slaaikrwatte, *slaaikrwêtje*.

bietenkuil, v. *krwattekóel*,
krwattekóele, *krwattekúulke*.

bietsuiker, m. *krwattesókker*.

biezen pakken, **ZIE:** *bijeenrapen*.

big, o. *baG*, *baGGe*, *bêGske*.

bij, *bié*. Kort *bié*: *lichtbij*.

Goot bié zeen:

verstandig of op de hoogte zijn.

bij, v. *bié*, *biéje*, *biéke*.

ZIE: *bijdehand*, gek. *S*.

bijbel, b. *biébel*, *biébele*, *biébelke*.

bijbetalen, *biébetaale*, *betaalde bié*,
is of haet *biébetaalt*.

OOK: *biélappe*, *lapde bié*, is of
haet *biégelap*. **ZIE:** *bijdoen*.

bijblijven, *biébliéve*, *bleef bié*,
is *biégebleeve*. 2p.

bijbouwen, *biébóewe*, *bóede bié*,
is of haet *biégebóet*.

bijbrengen, *biébrénge*, *brach bié*,

afw. veer, *zié brachte bié*, is of haet *biégebrach*. 2e. **OOK:** Iemand iets aan het verstand brengen.

bijdehand, *biéderhènjt*. **OOK:** nitsj, *nitsjer, nitsjte*. e Nitsj kaelke: een bijdehand ventje. **OOK:** *behènjich, behènjigger, behènjichste*. Wae vlvè wilt vange, *mót gau zeen*: wil je iets bereiken, dan moet je bijdehand zijn. Zwa slöm wíe 'nen ouwe: erg bijdehand. Hae is zwa vlot wíe 'n bié: hij is bijdehand.

bijdehandje, v. *snêp, snêppe, snêpke*.

bijdoen, -iets extra geven bij ruil-: *óétgaeve, gaof óét*, is of haet *óétgegaeve*. 2c. Wat *mót ich óétgaeve*: wat moet ik er nog bij doen?

bijdraaien, *biédrèje, drèjde bié*, is of haet *biégedrèjt*.

bijdragen, *biédraage, drooch bié*, is of haet *biégedraage*. 2c.

BIJEN kan vervangen worden door het woord **BIJ ELKAAR**.

bijeen, *biéjéin*. **ZIE:** *passen, snik*.

bijeenbinden, *biéjéinbénje, bónj biéjéin*, is of haet *biéjéingebónje*. 2e.

bijeenbrengen, *biéjéinbrénge, brach biéjéin*, **afw.** *veer, zié brachte biéjéin*, is of haet *biéjéingebach*. 2e.

bijeenkomen, *biéjéinkómme, kaom biéjéin*, is *biéjéingekómme*. 2e.

bijeenkomst, v. *biéjéinkóms, biéjéinkómste*.

bijeenrapen, *biéjéinraape, raapde biéjéin*, haet *biéjéingeraap*.

Zich *biéjéinraape*: op verhaal komen; zijn biesen pakken.

-Verzamelen-: *zeumere, zeumerde*, is of haet *gezeumert*.

bijeenscharrelen, *biéjién sjarre, sjarde biéjéin*, is of haet *biéjéin gesjart*. Hae haet zich *sjer mant gèt biéjéin gesjart*: hij heeft een aardig kapitaaltje bijeen gescharreld.

bijeschrappen,

ZIE: *bijeenscharrelen*.

bijeenzijn, *biéjéinzeen, waore biéjéin, zeen biéjéin gewaes*. IV.

bijenhandelaar, m. *biéjekrjèmmer, biéjekrjèmmers*.

bijenhoning, m. *biéjehooning*.

bijenkast, m. *biéjekas, biéjekès*.

bijenconingin, v. *biéjekeunigin*.

-Het roepen van de jonge bijenkoningin vóór het zwermen -: *túúte, túútde, haet getúút*.

bijenkorf, -van gevlochten stro-: o. *biéjekaar, biéjekaare*. **ZIE:** *bijenkast*.

bijenmarkt, m. *biéjemêrt, biéjemêrte*.

bijenstal, v. *biéjehal, biéjehalle, biéjehêlke*.

bijensteek, m. *biéjesteeek, biéjesteeke*.

bijenvolk, m. *bié*. De *bié* is aan 't *zwërme*: het bijenvolk *zwermt*.

ZIE: *bevalling, gevaar*. S.

bijenwas, *biéjewas*.

bijenwoning, m. *stok, stök*.

bijenzwerm, m. *biéjezwêrm, biéjezwêrme, biéjezwêrmke*.

bijgeloof, o. *biégeluif, biégeluive, biégeluífke*.

bijgelovig, *biégeluivich, biégeluivigger, biégeluivichste*.

bijgeval, *biégeval*.

bijhouden, *biéhouwe, heel bié*, is of haet *biégehouwe*. 2b.

bijkaart, -bij kaartspel-: v. *biékaart, biékaarte, biékaertje*.

bijkeuken, v. *biékäöke, biékäökes, biékäökeske*.

bijl, o. *biél, biéle, biélke*.

Hae haet te flint in 't *kaore gegwait*: hij heeft 't *bijltje* erbij neergelegd.

bijleggen, *biéléGGe, lach bié, afw. veer, zié lachte bié*, is of haet *biégelach*. 2p.

bijleman, m. *biéleman, biéleménke*.

bijlichten, *luchte, luchde*, is of haet *geluch*.

bijlopen, *biéloupe, leep bié*,

is *biégeloupe*. 2a+2k.

ZIE: toestromen.

bijloper, m. *biéluiper*, *biéluipers*, *biéluiperke*. **OOK:** *biélouper* enz.

bijna, *biénao* of *benao* of *bekans* of *haos*. **ZIE:** haast. **OOK:** *knap genoch*: bijna genoeg. Op 't zuime nao vaerdich: bijna klaar.

bijpassen, **ZIE:** *bijbetalen*.

bijschenken, *biésjódde*, *sjódde bié*, is of haet *biégesjót*.

Sjót 'ns bié: schenkt eens in.

bijmaak, m. *biésmaak*, *biésmaake*, *biésmaekske*.

bijspringen, *biéspréng*e, *spróng bié*, is of haet *biégespróng*e. 2e.

bijstaan, *biéstao*n, *sting bié*, is of haet *biégestange*. 1a. **ZIE:** helpen.

bijstand, m. *biéstènjt*.

bijt, dao zit 'ne vraeme opte *spiéker*: er is een vreemde eend in de bijt.

bijten, *biéte*, *beet*, is of haet *gebeete*. 2b. Bit t'n *hónjt*: bijt de hond?

ZIE: *houtje*. S.

bijtijds, *betiét*s.

bijtrekken, *biétrèkke*, *trók bié*, *afw.* *veer*, *zié trókke bié*, is of haet *biégetrókke*. 2e. Ich *hób 'm 'n biégetrókke*: ik heb hem een slag of trap gegeven.

bijval, m. *biéval*.

bijverdienste, v. *biéverdeens*, *biéverdeenste*. **OOK:** *naevebié*. Hae haet noch *gèt naevebié*: hij heeft nog bijverdiensten.

bijvoegen, *biédoon*, *deech bié*, is of haet *biégedaon*. 1a.

bijvoer, o. *biévoor*.

bijvoeren, *biévoore*, *voorde bié*, is of haet *biégevoort*. -Aan het normale rantsoen een extra hoeveelheid bijvoegen-.

bijvoet, **ZIE:** *alsem*.

bijwerk, o. *biéwirk*, *biéwirke*, *biéwirkske*.

bijwerken, *biéwirke*, *wirkde bié*, is of haet *biégewirk*.

bijzonder, *bezunj*er of *bezónj*er.

Wordt ook gebruikt: *eppaart*.

ZIE: *apart*.

bikkel, m. *biGGel*, *biGGele*, *biGGelke*.

bikkelen, *biGGele*, *biGGelde*, haet *gebiGGelt*.

bil, o. *bats*, *batse*, *bétske*.

ZIE: *wijs*. S. *Blwatte batse*: blote billen. **ZIE:** *dij*.

biljarten, *biljarte*, *biljarde*, haet *gebiljart*.

biljartkeu, m. *keu*, *keus*.

binden, *bénj*e, *bónj*, is of haet *gebónj*e. 2e. -Van schoenen-:

ZIE: *rijgen*. De *sjoon rfeje*: de schoenen binden.

binnen, *bénne*.

ZIE: *stiekemerd*, *eten*, *rijk*. S.

binnenband, m. *bénnebènjt*, *bénnebènj*, *bénnebènjte*.

binnenhalen, *bénnehaole*, *haolde bénne*, is of haet *bénnegehaolt*.

-Oogst binnenhalen-: *invaare*, voor in, is of haet *ingevaare*. 2c.

binnenhouden, *bénnehouwe*, *heel bénne*, is of haet *bénnegehhouwe*. 2b.

binnenin, *bénnenin*.

binnenkant, m. *bénnekènjt*, *bénnekènj*, *bénnekènjte*.

binnenkomen, *bénnekómme*, *kaom bénne*, is *bénnegekómme*. 2e.

ZIE: *inkomen*.

binnenkort, *bénnekort*.

OOK: *egaons*.

binnenlaten, *bénnelaote*, *leet bénne*, is of haet *bénnegelaote*. 2f.

ZIE: *inlaten*.

binnenlopen, *bénneloupe*, *leep bénne*, is *bénnegeloupe*. 2a+2k.

binnenplaats, -van bv. *boerderij* of *landhuis*-: o. *goot*. 't *Goot kaere*: de binnenplaats aanvegen.

-Van *café* -: m. *koer*, *koére*, *kuurke*.

binnenrijden, *bénnevaare*, voor *bénne*, is of haet *bénnegevaare*. 2c.

binnenshuis, *bénneshóés*.

binnensmonds, *bénnesmónjtsj*.

binnenste, o. *bénneste*.

binnenvetter, m. *bénnebjèr*,
bénnebjère, *bénnebjèrke*.

binnenvliegen, *bénneuleege*, v/wach
bénne, is *bénnegevlaoge*. 2g.

binnenweg, m. *bénnewaech*,
bénnewaech, *bénnewaechske*.

binnenwerks, *bénnewèrks*.

Langs de binnenkant gemeten.

binnenwippen, *inpritsje*, *pritsjde* in,
is *ingepritsj*. Empassant pritsjde ver
èffe bié Wullemke bénne ên pitsjde
d'r ós e paar: en passant wipten we
even bij Wullemke binnen en
dronken een paar glazen bier.

binnenzak, v. *bénnetèsj*,
bénnetèsje, *bénnetèsjke*.

bisschop, m. *bisjep*, *bisjeppe*.

bit, -van paard-. **ZIE:** gebit.

blaar, v. *blaor*, *blaore*, *bläörke*.

Ich höb mich blaore aan m'n vaese
geloupe: ik heb blaren aan mijn
hielen gelopen. -Blaar ontstaan door
hitte of wrijving-: v. *hitsblaor*. -Blaar
ontstaan door nijpen-: v. *pitsjblaor*.

blaas, v. *blaos*, *blaoze*, *bläöske*. -Ook
menselijk orgaan-. Es 't bläöskes
raengent dan geuf 't drie daach
raenge: als het blaasjes regent in de
plassen dan volgen er drie
regendagen. Bläöske ónger de ouge:
wallekje onder de ogen. Blazen
vormen in geverfde oppervlakken of
in huid tengevolge van verbranding
e.d. *blaore*, *blaorde*, is *geblaort*.

blaasbalg, m. *blaosbalk*, *blaosbèlk*,
blaosbèlkske. **ZIE:** kortademig. S.

blaaskapel, v. *blaoskapèl*,
blaoskapèlle, *blaoskapèlke*.

blaasmuziek, v/m. *blaosmeziék*.

blad, o. *blaot*, *blajer*, *blajete*.

ZIE: getikt, vragen. S. De wénjt is
óm: het blad is gekeerd. Zèkvrié:
geen blad voor de mond nemen.

bladderen, **ZIE:** schilferen.

bladerdeeg, m. *sjiilverdéch*.

bladeren, *blaaжере*, *blajerde*, haet
geblaajert. Hae zit te gotganselikke
daach in de béúk te blaaжере:
hij is 'n boekenwurm.

-Afplukken van bietebladeren als
groenvoer voor het vee-:
blaaje, *blaajde*, is of haet *geblaajt*.

bladgoud, o. *blaatgout*.

bladluis, v. *méélje*, *mééljes*.

blaffen, -van grote hond-: *bee*,
beelde, haet *gebeelt*. -Van kleine
hond-: *blètsje*, *blètsjde*, haet
geblètsj. **ZIE:** hoesten, aanslaan.

blaffend, *blètsjentaere*
of *beelentaere*. **ZIE:** hoestend.

blaken, *battere*, *batterde*, haet
gebattert. De zón batterde ós opte
prié: wij stonden in de blakende zon.

blamage, v. *blemaasj*. **ZIE:** schande.

blameren, *blameere*, *blameerde*,
is of haet *geblameert*.

blank, *blank*, *blanker*, *blankste*.

De straat stéit blank: de straat staat
onder water. **OOK:** blitseblank:
schitterend blank.

blanketsel, *rood*, m. *róésj*.

Blasiuszegen, **ZIE:** halszege.

blaten, *blaere*, *blaeerde*, haet *geblaert*.

blauw, *blauw*, *blauwer*, *blauwste*.

Van de blauwe knoup zien: lid zijn
van de geheelonthoudersvereniging.
'ne Blauwe maake: blauwe
maandag houden.

blauwen, -van wasgoed-: *blèitsele*,
blèitselde, is of haet *geblèitselt*.

blauwsel, v. *blèitsel*.

blauwtje, in Mjèrt zeen alle kêtjes
grauw ên lóp zich mënninge jóng de
sjeene blauw: in het voorjaar loopt
menige verliefde jongeman een
blauwtje.

blazen, *blaoze*, *bloos*, is of haet
geblaoze. 2c. Haet tich te mooder
géin blaoze geljèrt: vraagt men als
men klaagt dat de soep of eten te
warm is. -Blazende kat-: *spóeskat*,
spóeskatte, *spóeskêtte*. -Van een

kat-: *spóeze*, *spóesde*, is of haet gespóes. **ZIE:** weggaan, stelen, verdwenen, vertikken. S.

bleek, *bléik*, *bléiker*, *bléikste*.

Zwa *bléik* wie 'ne sjootelsplak: er erg bleek uit zien.

bleekneus, v/m. *bléikesjiéter*, *bléikesjiéters*, *bléikesjiéterke*.

bleekpoeder, m. *bléikpoejer*.

bleekveld, m. *bléik*, *bléike*, *bléikske*.

Grasveldje waar vroeger de was gedroogd en gebleekt werd. "Hae haet te *bléik* aan" wordt gezegd als iemand een wijduitgesneden vest draagt, zodat men zijn overhemd goed kan zien.

bleken, *bléike*, *bléikde*, is of haet *gebléik*.

bles, v/m. *blës*, *blësse*, *blëske*.

bliek, m. *blikske*, *blikskes*.

blij, *blie*, *bliejer*, *blieste*.

ZIE: verheugd.

Dóe kéns op tien hêrtje kloppe: je kunt blij zijn met de goede afloop.

blijdschap, v. *blietsjap*.

blijgestemd, *bliëgestömp*.

blijk, m. *bliék*, *bliéke*.

blijken, *betuine*, *betuinde*, is of haet *betuint*. Foetele *betuint*: bedrog komt aan de dag. **OOK:** *óétwíeze*, *wees óét*, is of haet *óétgeweeze*. 2p.

blijven, *bliëve*, *bleef*, is *gebleeve*. 2p.

OOK: *paol houwe*, *heel paol*, *haet paol gehouwe*. 2b. *Mesjiens kauf t'n os: blijf bij de feiten*.

blijven bij, **ZIE:** volharden.

blijven steken, *bliëve staeke*, *bleef staeke*, is *staeke gebleeve*. 2p.

OOK: *vasvaare*, *voor vas*, is *vasgevaare*. 2c.

blik, -metaal-: o. *blaek*.

blik, -van stoffer en blik-:

m. *blaek*, *blaekke*, *blaekske*.

blik, **ZIE:** oogopslag.

blikgroente, v. *bösgreunte*.

blikschaar, v. *blaeksjièr*, *blaeksjièrre*.

bliksem, m. *bliksem*. Dat is fluite:

dat is naar de bliksem.

bliksem, **hete**, m. *appelepröl*: stampot van aardappelen en appels (soms met gesnipperde uien).

OOK: *héite bliksem*.

bliksemen, *blikseme*, *bliksemde*, haet *gebliksemp*. Greet, 't *bliksemp* *bíe* dich: Greet, je onderbroek komt te voorschijn.

bliksems, *verdikke!*

bliksems, *verdikkes*. *Verdikkes kout: bliksems koud*.

Verdikkes zwaor: erg zwaar.

blind, *blénjt*, *blénjer*, *blénjste*.

'ne *Blénje* ên 'n *blénj*: een blinde man en een blinde vrouw. Zeende *blénjt*: ziende blind. **ZIE:** *vink*.

blinddoek, m. *blénjdook*, *blénjdeuk*, *blénjdeukske*.

blinde, m. *blénj*, *blénje*, *blénjtje*=*raamblinde*. **ZIE:** *blind*.

blindedarm, m. *blénjedaerm*, *blénjedêrm*.

blindelings, *blénjelings*.

blindemannetje, *blénjemênke* *speele: blindemannetje spelen*.

blindgeboren, *blénjtgebaore*.

blindraam, m. *blénjtraam*, *blénjtraame*, *blénjtraemke*.

blinken, *blinke*, *blinkde*, haet *geblink*.

blinkend, *blinkent*.

bloed, o. *bloot*. Die haole dich 't *bloot ónger* de naegel *óét*: dat zijn afzetters, **of:** *treiteraars*.

bloeden, *blooje*, *bloojde*, haet *gebloijt*.

bloedhond, m. *bloothónjt*, *bloothunj* **of** -*hónj*. **ZIE:** *afzetter*, *wreedaard*.

bloedig, *bloodich*, *bloodigger*, *bloodichste*.

bloedluis, v. *blootlóés*, *blootlúus*, *blootlúuske*.

bloedvergiftiging, *blootvergiftiging*.

bloedvlek, v. *blootvlêk*, *blootvlêkke*, *blootvlêkske*.

bloedworst, v. *blootwóós*, *blootwéús*,

blootwéúske.

bloedzuiger, m. *blootzóeker*,
blootzóekers, *blootzúúkerke*.

ZIE: woekeraar.

bloedzweer, m. *blootzwaer*,
blootzwaere, *blootzwaerke*.

bloei, bleuj. **OOK:** fleur.

In de fleur van zíe laeve:
in de bloei van zijn leven.

bloeien, *bleuje*, *bleujde*,
is of haet *gebleujt*.

bloeiend, **ZIE:** florissant.

bloem, v. *bloom*, *bloome*, *bleumke*.

Wordt ook gebruikt voor het fijnste
meel en gemalen kruiden.

Veer staeke de bèssem óét:
de bloemetjes buiten zetten.

bloemen, *bloome*, *bloomde*
is of haet *gebloomp*. **ZIE:** bloemig.

bloemengrond, m. *bloomedrèk*.
Werd vroeger verzameld uit holle
boomstammen.

bloementuin, -er is geen
onderscheid tussen moes- en
bloementuin-. **ZIE:** tuin.

bloemig, *bloomich*, *bloomigger*,
bloomichste: los en kruimig van
aardappelen.

bloemist, m. *bloomis*, *bloomiste*.

bloemkool, m. *bloomkwal*,
bloomkwalle, *bloomkwêlke*.
Soortnaam: *bloomkwêl*.

bloempot, m. *bloompot*,
bloompôt, *bloompôtje*.

bloemstuk, o. *bloomstök*,
bloomstökke, *bloomstökske*.

bloes, v. *blóes*, *blóeze*, *blúúske*.

blok, m. *blok*, *blök*, *blökske*.
ZIE: gevlei. S.

blokkendoos, **ZIE:** bouwdoos.

blokkeren, -een in- en uitgang
hinderlijk blokkeren-: *tóepaote*,
paotde tóe, is of haet *tóegepaot*.

blokschaaf, v. *pótssjaaf*,
pótssjaave, *pótssjaefke*.

blond, *blónjt*, *blónjer*, *blónjste*.
e Blónjt of 'n blónj ên 'ne blónje:

een blondine en een blonde man.

bloot, blwat, *blwatter*, *blwatste*.

blootshoofd, *blwatskop*.

blootstellen, -aan (levens) gevaar-:
zich raskeere, *raskeerde* zich, haet
zich *geraskeert*.

-Aan koude-: **ZIE:** verkoelen.

blozen, *rwat waere*, *woor rwat*,
is *rwat gewoore*. IV. **OOK:** *staoke*,
staokde, haet *gestaok*. *Staoke* ên
vuur*rwat waere*, is éin ên *etzêllefde*:
twee verschillende benamingen voor
blozen. Wie ich 't 'm zach, *staokde*
hae *wie* 'ne *sjróethaan*:
toen ik 't hem zei, werd hij rood als
een kalkoense haan.

bluf, m. kak.

bluffer, **ZIE:** opsnijder.

Dóe mit *tiéne kak*: jij bluffer.

bluskalk, m. *blöskalk*. *Blöskalk* veur
de geevel te witte:
kalkmelk voor de gevel te witten.

blussen, *blösse*, *blösde*, is of haet
geblös. **OOK:** *lèsje*, *lèsjde*, is of
haet *gelèsj*: het blussen van kalk.

ZIE: langdradig. S.

bobbel, m. *bórbel*, *bórbele*, *bórbelke*.

bochel, m. *pókkel*,
pókkele, *pukkelke*.

bocht, v. *boch*, *bochte*, *böchske*.
ZIE: wending.

-Slechte kwaliteit-: m. *bóch*.

bode, m. *baoj*, *baoje*.

bodega, **ZIE:** wijnhuis.

bodem, m. *baojem*, *baojems*,
bäöjemke. e *Pepiére zolderke*: een
slappe bodem. **ZIE:** ootje, broek. S.
boedel, dat is noch 'nen ónverdélde
kraom:

dat is nog een onverdeelde boedel.

boek, o. *book*, *beuk*, *beukske*.

't Book is ómgedraage: letterlijk:
het missaal is van de epistel- naar
de evangeliezijde gedragen. De
betekenis ervan is: je bent te laat.
Het wordt gebruikt voor te laat aan
tafel of te laat in de H. Mis komen.

boekbinder, m. *bookbénjer*,
bookbénjers.

boekdrukker, m. *bookdrökker*,
bookdrökkers.

boeket, o. *bekèt*, *bekëtte*, *bekëtje*.

boekvink, m. *bookvénk*,
bookvénke, *bookvénkske*.

boekweit, *bookent*.

boekweitmeel, o. *bookesmael*.

boekweitmeel-pannekoek,
m. *bookeskook*, *bookeskeuk*,
bookeskeukske.

Werden vooral gebakken in de winter en was stevige kost: pannekoeken waren ca. 4 cm. dik terwijl op elke pannekoek 3 of 4 speklappen werden meegebakken.

boel, boel. **ZIE:** veel. Hae haet te ganse petik op stêlte gezat: hij heeft de hele boel op stelten gezet. Dóe maaks te kachel aan: je maakt er een mooie boel van. -Vuile boel-: m. *vêrkestal*, *vêrkestêl*, *vêrkestêlke*. Dat is 'ne richtige vêrkestal: dat is een vuile boel. Dat is 'ne besjeete kraom: dat is een bedonderde of verknoeide boel. -Armelijke-: m. *baedelskraom*, *baedelskräöm*.

boeman, m. *boeman*,
boemên, *boemênke*.

boemelaar, m. *bómmelaar*,
bómmelaere, *bómmelaerke*.

boemelen, *bómmele*,
bómmelde, haet *gebómmelt*.

boemeltreintje, o. *bómmelsuchske*.

boer, m. *bóér*, *bóére*, *búúrke*.

ZIE: geluk, bang, glas, waarde. S. Es te pestwar neet baedelt ên de bóér neet klaag, is 't e goot jaor gewaes: aanduiding van de in de volksmond aan genoemde personen toegekende eigenschappen. -Boer die uitsluitend pachtgrond ter beschikking heeft -: m. *pachbóér*, *pachbóére*, *pachbúúrke*. -Oprisping-: m. *röpsj*, *röpsje*, *röpsjke*.

boerderij, v. *bóérderie*, *bóérderieje*,

bóérderieke.

OOK: o. goot. Dat is e grwat goot: is een grote boerderij of landhuis.

boeren, -een boerenbedrijf uitoefenen-: *bóére*, *bóérde*, haet *gebóért*. **OOK:** -boerenwerk doen-: *labäöre*, *labäörde*, haet *gelabäört*. -Oprispin-:

röpsje, *röpsjde*, haet *geröpsj*.

boerenblaaskapel,
v. *bóéreblaoskappél*, *bóéreblaoskappêlle*, *bóéreblaoskappêlke*.

boerenbrood, o. *bóerebrwat*,
bóerebrwajer, *bóerebrwêtje*.

boerend, -al oprispending-: *röpsjentaere*.

boerenhoeve, m. *bóerehaof*,
bóerehääf, *bóerehääfke*.

boerenkiel, m. *bóerekeel*,
bóerekeele, *bóerekeelke*.

boerenkinkel, m. *bóereklaos*,
bóerekläös, *bóerekläöske*. **OOK:** m. *prèngel*, *prèngele*, *prèngelke*.

boerenkool, m. (*bóere*)*kwal*, *kwalke*, *kwêlke*. Soortnaam: *bóerekwêl*.

ZIE: onnozel, uitvragen. S.

boerenlui, *bóerelúu*.

boerenmeid, v. *bóeremêchel*,
bóeremêchele, *bóeremêchelke*.

boerenpummel, m. *bóerehéngs*,
bóerehéngste.

boerenwormkruid, v. *réinvaart*.

OOK: *wormzaot*, *wormzäötje*.

Middel tegen wormen bij kinderen:

'ne laepel sjrwap of 'n sjrwapbóttram mit wormzäötjes, is 'n gooj remeede taenge de worm: een lepel stroop of een boterham met stroop en wormzaad is een goed middel tegen wormen.

boerin, v. *boerin*, *boerinne*, *boerinke*.

boete, v. *boete*.

boeten, *boete*, *boetde*, haet *geboet*.

boetiek, m. *petik*, *petikke*, *petikske*.

boevenbende, m. *sjêlmepetik*,
sjêlmepetikke.

boezem, v. *mêmmekas*, *mêmmekês*,
mêmmekêske. "Zwa plat wíe 'n

lóés" wordt gezegd van een vrouw of meisje met vrijwel geen boezem.
bof, m. bóf. -Besmettelijke ziekte bij voornamelijk kinderen-.

boffen, bóffe, bófde, haet gebóf.

OOK: mazzele, mazzelde, haet gemazzelt.

boffer, m. mazzelaer, mazzelaere, mazzelaerke **of** bóffer, bóffers, bufferke.

bok, m. bok, bök, bökske. -Ook zitplaats op koets of wagen-. Drop en devan wie 'ne mösjeman: als de bok op een haverkist. **ZIE**: groen, verliefd, stijfkoppig, zaak, ondoordacht. S. -Uitwerpsel: v. bokkebwan, bokkebwanne.

bokaal, m. bokaal, bokaale, bokaelke.

bokje springen, bökskespréng, spróng bökske, haet bökske gespróng. 2e. -Kinderspel-.

bokken, bokke, bokde, haet gebok.

OOK: mónke, mónkde, haet gemónk. **OOK**: mótsde, haet gemóts. **ZIE**: pruilén.

bokkepoot, m. bokkepwat, bokkepwê, bokkepwêdje.

bokkerijder, m. bokkeriéjer, bokkeriéjers.

bokkesprong, m. bokkesprunk, bokkesprung, bokkesprungske.

bokking, **ZIE**: panharing. -Gestoomde bokking: gestoumd bökkem.

boksen, bókse, bókse, haet gebóks.

bol, m. bol, böl, bölke. **ZIE**: bal, hoofd.

bolderik, -plantje-: v. krök, krökke, krökske. -Grijsbladerige plant met purperen bloemen; kwam vroeger veel in graansoorten voor-.

bolderwagen, m. bolderwaagel, bolderwaagels, bolderwaegelke.

bolhoed, m. bolhoot, bolheut, bolheutje.

bolster, v. sjaal, sjaale, sjaelke. Bv.

notebolster: nootesjaal, nootesjaale, nootesjaelke. Het sap van de in water gekookte notebolsters werd vroeger gebruikt om hout te beitsen en paaseieren te kleuren. -Van kastanje-: v. búus, búuze, búuske.

bom, v. bóm, bómme, bumke.

De baer is los: de bom is gebarsten.

bond, m. bónjt, bunj, buntje.

bonenkruid, o. bwannekróét.

bonenstro, bwannestrwè.

ZIE: aartsdommerik. S.

bonjour, besjóér.

bonjouren, -verkwistend leven-: besjóére, besjóérde, haet gebesjóért.

bonk, m. bónk, bunk, bunkske.

Doffe klap of stoot. **OOK**: m. knaor, knäör, knäörke. Dat is éine knaor ros: dat is een bonk roest. **ZIE**: veel.

bonken, bónke, bónkde, is of haet gebónk.

bons, m. bous.

Mit 'ne bous laoch er op te grónjt: met een bons viel hij neer.

bont, bónjt, bónjter, bónjtste. Ich hóu dich bónjt en blauw, éste mich dat noch éns laps: ik sla je bont en blauw, als je me dat nog eens levert. De bjès óétlaote: het bont maken. Krolle opte kop en géin humme aan de vot: van boven bont en van onderen stront. Hae haet zich éns losgelaote: hij heeft het aardig bont gemaakt. Hae lóp mitte klómpe dedoor: hij maakt het nogal bont.

bontjas, m. pëlsjas, pëlsjès, pëlsjeske.

bonzen, bómze, bómsde, is of haet gebóms. **OOK**: bouze, bousde, is of haet gebous.

boodschap, v. kernisse, kernisses, kernisseke. **OOK**: gêt bestèlle gaon: 'n boodschap overbrengen.

boom, m. bóúm, búim, búimke. **ZIE**: verhuizen, leeftijd. S. Dóé kéns te bóúm aan z'n blaajer **of** zwa zak, zwa zaotgoot: aan de vruchten kent men de boom.

boomgaard, **ZIE**: plantage. **OOK**: m. *bóngert, bóngers, bungerke*.

boommarter, m. *bovién, boviéne*.

boomtronk, v. *vot, votte, vötje*.

OOK: m. *stób, stóbbe*.

boon, v. *bwan, bwanne, bwênke*.

ZIE: war. S. -Het ontdoen van draden of vezels-: *rênge, rêngde*, is of haet *gerênk*. **OOK**: *braekbwan*: boontje zonder draad.

boonstaak, m. *bwannesték, bwannestékke, bwannestékske*.

ZIE: welgevallen. S.

boor, v. *baor, baore, bāörke*.

boord, o. *baort, bāört, bāörtje*.

OOK: m. *kraach, kráech, kráechske*.

'ne Slappe kraach: *slap boord*.

boordeknoopje, o. *kraageknuipke, kraageknuipkes*.

boordevol, *baordevol*.

OOK: *klatsvol*. *Kóm mêt door*, *hié isset klatsvol*: kom maar verder, hier is 't stampvol. **OOK**: *bāördigvol*. 'n Opgehuipde mênjel paere: een mand, *boordevol* met peren.

OOK: *klêtvól*.

booromslag, m. *zwunk, zwúng, zwúnske*.

boos, *guftich, guftigger, guftichste*.

ZIE: *kwaad*.

boot, m. *bwat, bwêt, bwêtje*.

ZIE: *penarie*. S. *Dao is 't vjêrtich*: daar is de boot aan.

bord, o. *braet, braer, braetje*.

ZIE: *hardleers, kloten*. S. **OOK**: o. *bort, borde, börtje*. **ZIE**: *zaak, berde, tafel*. S. -Van eetbestek-: *tèijer, tèijere, tèijerke*. 'ne Deepe of platte *tèijer*: een diep of plat *bord*.

bordeel, m. *hoorekas, hoorekês, hoorekêske*.

bordenrek, -eertijds rek waarop schotels, borden, lepels e.d. achter een lat of riem werden gestoken-: m. *sjootelrêk, sjootelrêkke, sjootelrêkske*.

bordes, m. *euverloup, euverluip, euverluipke*.

boren, *baore, baorde*, is of haet *gebaort*.

borg, v. *börch, börge*. *Dao blief ich börch veur*: daar sta ik voor in.

borgen, *börge, börchde*, is of haet *gebörch*. 't Is tich *mêr gebörch*: het is je maar geleend; je zult er meer van horen.

Born, *Bor*.

borrel, o. *dröpke*. *Hae stuk te kop door 'n ströp veur e dröpke of hunk zich op veur e dröpke*: hij doet alles voor een *borreltje*. *Zwaegel mit drie man, mêt e dröpke inéns*: 'n *borrel* in één teug uitdrinken.

De kop aafbiéte: de eerste slok van een *borrel of* als eerste met iets beginnen. **OOK**: m. *snaps*.

-*Borreltje*-: *snépske*.

borrelglaasje, o. *dröpkesglaeske, dröpkesglaeskes*.

OOK: o. *snapsglaeske enz*.

borst, v. *mêm, mêmme, mêmke*.

ZIE: *beurt*. S. **OOK**: v. *broos, brooste*. *Zwa plat wê 'n loés*: uitdrukking voor meisje of vrouw met vrijwel geen boezem. **OOK**: *vrouwenborst*: v. *praatelzôék, praatelzúúk*. *Hae zunk dat 't sjalt*: hij zingt uit volle *borst*. 't *Kénjt aanlêGGe*: 't kind de *borst* geven. *Hangborsten*: *sjaerreeme*.

borstel, m. *beustel, beustele, beustelke*.

borstelbinder, m. *beustelebénjer, beustelebénjers*. **OOK**: *ruwe klant*.

borstelen, *beustele, beustelde*, is of haet *gebeustelt*.

ZIE: *vechten, afranselen*.

borstrok, o. *waumes, waumesse, wèimeske*.

OOK: m. *stub, stubbe, stubke*.

bos, -woud-: m. *bosj, bösj, bösjke*.

ZIE: *bundel*. -*Bloemen bv.*-: m. *póes, póeze, púuske*.

'ne Póes bloome.

bosanemoon, o. *pispötje, pispötjes*.

Bosch aan de, voormalig buurtschap onder Terhagen, nu onderdeel Lage Bos.

Bos hoge, *wagge bósj*; bos Elsloo ten Oosten van spoorlijn. Hist. volledige naam: Hoge Materbergbosch.

Bos lage, *ljègge bósj*; bos Elsloo ten Westen van de spoorlijn.

bot, bot, *botter, botste*.

Dat mèts is zwa bot, dao kénste mit te blwatte vot op nao Kölle vaare: dat is een erg stomp mes.

bot, ZIE: knook.

boter, v. *booter, beuterke*.

ZIE: terechtkomen. S. Dóé bës op 'n gooj wéi aangelanjt: je bent met je neus in de boter gevallen.

boterbloem, v. *booterbloom, booterbloome, booterbleumke*.

OOK: m. *krauwepwat, krauwepwèt, krauwepwêje*.

boterham, v. *bóttram, bóttramme, bóttrêmke*. -Dikke-: v. *smouwer, smouwere, smouwerke*.

OOK: v. *pil, pille, pilke*.

botermelk, v. *bootermèlk*.

botermelkse pap,
v. *bootermèlksepap, bootermèlkspèpke*.

botervloot, m. *booterpot, booterpôt, booterpötje*.

botsen, *bótse, bótse*, is of haet *gebóts*. ZIE: stoten. OOK: *knótse, knótsde*, is of haet *geknóts*.

botten, *botte, botde*, is of haet *gebot*. De strúuk beginne al te botte: de heesters beginnen al uit te lopen.

botterik, m. *klótskop, klótsköp, klótsköpke*.

botvieren, *kiúre*,
kiúurde, is of haet *gekiúurt*.

botweg, *botwèch* of *bot ewèch*.

bouillon, v/m. *boeljon*.

Boursveld, oorspronkelijk gebied tussen de hoge Maasdaloever en het

Rootvoetpad; nu doorsneden door de spoorlijn.

Boutsbrugsken, hist. benaming langs de Jodenstraat.

bouw, m. *bóé, búú, búuke*.

bouwdoos, v. *bóedwas, bóedwazze, bóedwêske*.

bouwen, *bóewe, bóede*, is of haet *gebóet*. De aafgebrande sjuur weurt núu gerich: de afgebrande schuur wordt herbouwd.

bouwval, m. *bóéval, bóévèl, bóévèlke*. OOK: v/m. *braG, braGGe, brêkske*.

bouwvallig, *bóévèllich, bóévèlligger, bóévèllichste*.

boven, *baove*.

boven naar, *oppers*.

bovenin, *baovedrin*.

ZIE: kwaad, verwaand. S.

bovenleer, o. *euverlaer*.

bovenlicht, ZIE: overlicht.

bovenop, *baovenop*.

bovenover, *baoveneuver*.

bovenste, *bäöveste*.

braadstuk van spek, ham e. d.:
m. *braoj, braoje, bräöjtje*.

'n Bräöjtje spêk is neet teväöl veur te gaon van hie pës Gäöl: prestatie en voeding moeten met elkaar in overeenstemming zijn.

braadworst, v. *braotwóós, braotwéús, braotwéúske*.

ZIE: maaltijd, einde, spiering. S.

braaf, *braaf, braaver, braafste*.

ZIE: erg.

braak, -laten liggen-: *braoke, braokde*, is of haet *gebraok*.

-Stoppelploegen, of: op wintervoor ploegen, niet inzaaien of beplanten en gedurende een jaar regelmatig bewerken, om overvloedige onkruidvegetatie te doen afsterven.

braakliggend land: m. *braok of braoklènjt, braoklènj*. Ivm. het tekort aan natuurlijke meststoffen (kunst-mest was voorheen niet bekend)

liet men een gedeelte van het bouwland om toerbeurt braak liggen. Op deze gronden liet men schapen grazen; deze voorkwamen zaadvorming in de onkruiden en bemestten tevens het bouwland, zodat men er na een of twee jaren weer op kon telen.

braaksel, m. kots.

braam, -ruwe rand-:

m. braom, *braome*, *bräömke*.

braam, -tak van bramenstruik-:

v. *brjèm*, *brjèmmе*, *brjèmkе*. Deze *brjèmmе* werden vroeger gebruikt als bindmiddel bij het vlechten van stromanden, bijenkorven enz.

ZIE: aartsgierigaard. S.

braambes, v. *braomel*, *braomele*, *bräömelke*. **ZIE**: meisje, achterwerk.

braamsluiper, m. *brjèmmetaatsj*, *brjèmmetaatsje*, *brjèmmetaatsjke*.

braamstruik, m. *brjèmmestróék*, *brjèmmestrúúk*, *brjèmmestrúúkske*.

braden, *braoje*, *brooj*, is of haet *gebraoje*. 2c.

braken, *göbbele*, *göbbelde*, haet *gegöbbelt*. **OOK**: *kotse*, *kotsde*, haet *gekots*. **ZIE**: hart. S. **OOK**: *opgaeve*, *gaof op*, is of haet *opgegaeve*. 2c. **OOK**: *spieje*, *spiede*, haet *gespiet*. Ich *mót* *spieje*: ik moet braken. -Geneigd tot braken-: *spie-èchtich*, *spieèchtigger*, *spieèchtichste*.

brakend, *spiejentaere*.

Brakkert de, gebied aan begin van Sjièkkendaal. Afgeleid van barakken. **ZIE**: Seeckendaal.

brand, m. *branjt*, *brènj*, *brènjtje*.

ZIE: stem. S. In *branjt* staan/staeke: in brand staan/steken; in vuur geraken voor iets.

branden, *branne*, *brande*, is of haet *gebrant*. 'n Kaers *branne veur* 'ne gooje *hèlge*: een kaars offeren om iets te verkrijgen of voor een goed doel. 'n Kaerske *branne veur* de *dúúvel*: aan de verkeerde eer bewij-

zen. -Zich branden-: zich *verbranne*, *verbrande* zich, haet zich *verbrant*. Hae haet zich de vingere *verbrant*: hij heeft zijn vingers gebrand.

branderig, brannende óúge:

branderige ogen. **OOK**: *brannetich*.

brandewijn, m. *brandewiën*. Zich de kop *wèsje* mit *franse brandewiën*: pimpelen; om het reinigende en desinfecterende element, alcohol, ook wel in vroegere tijden voor hoofdwassing gebruikt.

brandglas, o. *branglaas*, *branglaazer*, *branglaeske*.

brandhout, o. *vunkelhout*, *vunkelhuitje*.

brandkast, m. *branjtkas*, *branjtkaste*, of -*kês*, *branjtkêske*.

brandnetel, -kleine brandnetel met ronde blaadjes-: *eijerneetel*.

ZIE: netel.

brandstof, o. *staokes*.

brandweer, m. *branjtwajer*, *branjtwaeere*.

brasem, m. *brjèssем*, *brjèssеme*, *brjèssемke*.

braspartij, v. *bratserie*, *bratserieje*.

breed, *bréit*, *bréijer*, *bréijste*.

Hae haet e laeve *wie* 'ne prins in 'n aerpelskóel: hij heeft 't niet breed. Wae 't lank haet, *ljet* 't lank hange: wie 't breed heeft, laat 't breed hangen.

breedte, v. *bréitde*. Of 't *nóé óét* te *lèngde* of *óét* te *bréitde* kump, dat is rats egaal: het kan niets schelen hoe het er komt, als het er maar komt.

ZIE: hetzelfde. S.

breedvoerig, *bréitvèllich*, *bréitvèlligger*, *bréitvèllichste*.

breekbaar, *gebraekelik*, *gebraekelikker*, *gebraekelikste*.

breekijzer, o. *braekiézer*, *braekiézers*, *braekiézerke*.

breidel, m. *vréigel*, *vréigele*, *vréigelke*. -Wringstok of knevel voor aandraaien en spannen van touw

e.d.-; bij wagens en karren voor het vastklemmen van de lading.

Door de dierenarts gebruikt om een kwaadwillig paard de mond te snoeren, zodat het niet kan bijten.

OOK: m. *praam, praame, praemke*.

breien, *strikke, strikde*, is of haet gestrik. -Fouten in breiwerk-:

ZIE: broddelen. Soort kinderspel met leeg garenklosje waarop vier nageltje zonder kop zijn bevestigd: *punnikke, punnikde*, is of haet gepunnik.

breigaren, o. *strikgaare, strikgaares, strikgaereke*.

breikous, v. *strikhaos, strikhaoze, strikhäöske*.

breinaald, v. *striksnaolj, striksnaolje, striksnäölke*.

breken, *braeke, brwak*, is of haet gebrake. 2e. **ZIE:** breuk, kwaad. S. -Bij vlasbewerking-: *braake, braakde*, is of haet gebrake.

brengen, *brénge, brach, afw. veer, zíé brachte*, is of haet gebrach. 2e. Eine op te loch brénge: iemand aan de deur zetten.

bretel, v. *hêlp, hêlpe, hêlpke*.

breuk, v. *bräök, bräöke, bräökske*. Gebrake zien: een breuk hebben.

brevier, o. *breveer, breveere*.

brevieren, *breveere, breveerde, haet gebreveert*.

brief, m. *breef, breeve, breefke*. Voor de gewone geschreven brief gebruikt men meer 't woord "sjriéves".

BETER: o. *sjriéves*.

Ich höb e sjriéves gekreege: ik heb een brief ontvangen. e Breefke van tjièn: een bankbiljet van tien gulden.

ZIE: zeker, waarde. S.

briefkaart, v. *breefkaart, breefkaarte, breefkaertje*.

brievenbus, v. *breevebös, breevebösse*.

brij, m. *pratsj*. De snjè is éine pratsj: de sneeuw is een brij. -Gestamp

veevoer-: o. *brietsel*.

briket, v. *brekët, brekëtje, brekëtje*.

Brikkehook, gedeelte Driekuilenweg nabij Schaarstraat (tussen Driekuilenweg en weg langs kanaal). De stenen van de St. Augustinuskerk werden hier in veldovens gebakken.

Brikkewerk aan het, een van de aanduidingen voor het kruispunt Heir-, Raadhuis-, School- en Stationsstraat. Hier werden "brikke" in veldovens gebakken. Dergelijke ovens stonden op de plaats van de voormalige St. Augustinusschool en een in de hoek Heirstraat-Stationsstraat. Het laatstgenoemde terrein werd het Brikkewerk genoemd. Bedoeld kruispunt werd later ook aangeduid met: aan d'n Aolber. Genoemd naar kledingzaak van de familie Alberighs. Andere aanduiding: aan 't H. Hart ivm het H. Hartbeeld ter plaatse. Andere aanduiding: aan het Lindje ivm het feit dat op hoek Heir-/Stationsstraat een linde stond.

bril, m. *bril, brillé, brilke of o. lóériézer, lóériézers, lóériézerke of o. spikkeleerézer, spikkeleerézers, spikkeleerézerke*. Mit 't blwat óuch zeen ich dat noch: dat zie ik nog zonder bril.

briletui, v. *sjach, sjachte, sjéchske*. Ich höb te sjach van miéne bril verlaore: ik heb m'n briletui verloren.

broche, v/m. *broesj, broesje, brösjke*.

broddelen, *broddele, broddelde*, is of haet gebroddelt.

broedei, o. *breujei, breujeier, breujeike*.

broeden, *breuje, breujde, haet gebreujt*.

broederschap, v. *broedersjap, broedersjappe*.

broedkip, v. *brókhin, brókhinne of brók, brókke*.

OOK: v. klók, klókke, klukske.

broedmachine, o. *breujmesjién*,
breujmesjiene, *breujmesjiénke*.

broednest, o. *breujnës*,
breujnëster, *breujnëske*.

broedsel, v/m. *breujsel*, *breujsels*.

Gaef mich dao éns 'n breujsel eijer van: geef me daar wat broedeieren van. -Mislukken van broedsel: vóél *breuje*, *breujde* vóél, is of haet vóél *gebreujt*.

broeien, **ZIE:** broeden.

't Is stil van wénjt: er broeit iets, er hangt iets in de lucht.

broeierig, *breujetich*,
breujetigger, *breujetichste*.

broeibak, m. *breujbak*,
breujbêk, *breujbêkske*.

Broeck het, 't Brook. Moerasgebied in Lage Bos. Ook Ruyschertbroeck genoemd. De Ruyschert of Roeschert is naam voor 't bovenste deel van Hemelbeek welke voorheen een andere loop door 't Broeck kende.

broek, v. brook, breuk, *breukske*. Num dich in ach, anges haet tien vótje kirmes: pas maar op anders krijg je voor je broek. Hae kreeg ze op zien próem: hij kreeg ze voor z'n broek. Eine kiloo baojem ên 'n óns vêt: een te ruim zitvlak in een broek. Hae lóp aan de hausbènjt: zijn vrouw heeft de broek aan. Hae haet wachwaater: zijn broekspijpen zijn te kort. Haet tich 'ne jut op tien brook gespiet: vraagt men als iemand met een gat in zijn broek rondloopt. Díe drèjt 'm de kókkerêl op: wordt gezegd van een vrouw die de broek aan heeft. **ZIE:** vinger, kras, beginnen. S.

-Achter de broek zitten: *naoríéje*, reej nao, haet *naogereeje*. 2p.

broekeman, m. *brookeman*,
brookemên, *brookemênke*. **OOK:**
m. *brookebaojem*, *brookebäöjemke*.

broekspijp, v. *brookspiép*,
brookspiépe, *brookspiépke*.

broeksriem, m. *brooksreem*,
brooksreeme, *brooksreemke*.

broekzak, v. *brookstèsj*,
brookstèsje, *brookstèsjke*.

broer, m. broor, breur, *breurke*.

brok, m. knab, *knabbe*, *knêbke*. Snie 'm 'ne knab kjès aaf: snij hem een brok kaas. De knabbe aafstwatte: het grove en vuile werk doen. 'ne Knab hout: een stuk hout. **OOK:** *knauwel*, *knauwele*, *knèijelke*. Stökker maake: brokken maken.

brombeer, m. *krubbebiéter*,
krubbebiéters, *krubbebiéterke*.

ZIE: brompot.

brommen, *brómme*, *brómde*, haet *gebrómp*. **ZIE:** grommen. **OOK:** -sputteren-: *knootere*, *knooterde*, haet *geknootert*. **OOK:** *mórmele*, *mórmelde*, haet *gemórmelt*.

brompot, m. *knooterpot*, *knooterpöt*,
knooterpötje. **OOK:** m. *rêbbedêp*,
rêbbedêppe. **OOK:** m. *knooteraer*,
knooteraere, *knooteraerke*.

bromtol, m. *húúldop*, *húúldöp*,
húúldöpke.

bron, v. *brón*, *brónne*, *brunke*.

OOK: v. *kwêl*, *kwêlle*, *kwêlke*.

bronchitis, hae haet 't op te broos.

brons, o. *bróns*.

bronstig, *breustich*. 'n Breustig vêrke een bronstig varken.

OOK: speelich. De koo is speelich: de koe is bronstig.

bronzen, *brónze*.

brood, zwart of rogge brood: o. *brwat*, *brwaijer*, *brwêtje*. Iemand die veel en graag brood eet: *brwêtjeskeuning*. Wittebrood: *wêk*, *wêGGe*, *wêkske*. **OOK:** m. *waaterwêk*, *waaterwêGGe*, *waaterwêkske*: witte brood, waarbij voor het mengen van het deeg geen melk maar water wordt gebruikt. 'ne Rêmmel *brwat* ên 'ne reem

spêk: een dikke boterham belegd met een dikke plak spek. **ZIE:** dood, tevreden, voet, Goedbloed. S. Hae kalt mit te mónjt, woo er pap mit it: wiens brood men eet, wiens woord men spreekt.

broodbakker, m. *brwatbêkker*, *brwatbêkkers*.

brooddronken, **ZIE:** dartel.

brooddronkenheid, m. *brêts*. De *brêts* stuk em: hij leeft in overdaad en is daardoor overmoedig. **OOK:** m. *waalmoot*. **ZIE:** overmoedig.

broodje, o. *kedêtte*, *kedêttes*. -Klein langwerpig witbroodje van fijn deeg met suiker en krenten-: v. *sjaermóel*, *sjaermóele*, *sjaermúulke*.

broodkorst, v. *brwatkóós*, *brwatkóoste*, *brwatkéúske*.

broodkruimel, m. *brwatgreumel*, *brwatgreumele*, *brwatgreumelke*.

broedmager, *brwatmaager*. Dae kénste door 'n lampeglaas trêkke: die is broedmager.

broodmes, o. *brwatmêts*, *brwatmêtser*.

broodnijd, m. *brwatniét*. 't Déit t'n éine baedelaer léit, ês t'n angere aan de deur stéit: vorm van broodnijd.

broodnodig, *brwatnwêdich*. Dat is zwa *nwêdich*, wie *brwat* in 't *sjaap*: dat is broodnodig.

broodplank, v. *brwatplank*, *brwatplênk*. -Ca. 150 cm. lange en ca. 30 cm. brede plank waarop het opgemaakt zwart brood werd gelegd om te rijzen en naar de oven te dragen-. Wordt nu in kleinere maat gebruikt als snijplank.

broodrooster, m. *brwatrwêster*, *brwatrwêsters*, *brwatrwêsterke*.

broos, sprok, sprokker, sprokste. Sprok hout: broos hout.

brouwen, *brôewe*, *bróede*, is of haet *gebróet*.

brouwer, m. *broewer*, *broewers*.

brouwsel, o. *broesel*, *broesele*, *broeselve*.

Bruel op de, hist. naam voor 'n bosje op de kop van de Scharberg.

brug, v. *brök*, *bröGGe*, *brökske*.

Brugman, dae ként 'n begien óét 't *klwaster kalle*:

hij kan praten als Brugman.

bruid, v. *bróét*, *bróete*, *brúútje*.

bruidegom, m. *bróédegóm*, *bróédegómme*.

bruidsboeket, o. *bróétsbekêt*, *bróétsbekëtter*, *bróétsbekêtte*.

bruidsjonker, m. *bróétsknêch*, *bróétsknêchs*.

bruidskrans, m. *bróétskrans*, *bróétskrêns*, *bróétskrênske*.

bruikbaar, *brúúikbaar*.

bruiloft, v. *bróélef*, *bróélefte*.

Geine *bróélef* zwa klein of dao kump wéér 'n van:

van bruiloften komen bruiloften.

bruin, *bróén*, *bróender*, *bróenste*.

bruinkool, v. *bróénkaol*.

bruisen, *bróésje*, *bróésjde*, is of haet *gebróésj*.

bruispoeier, m. *bróésjpoejer*, *bróésjpoejers*.

brullen, *brulle*, *brulde*, haet *gebrult*. **ZIE:** huilen.

brutaal, *vrêch*, *vrêcher*, *vrêchste*.

Zwa *vrêch* wie *straotedrêk*: erg brutaal. Hae haet 'n *môel* wie e *sjiéthóés*: het is een brutale vent.

ZIE: dries. Hae vreug nao *géine*: hij is brutaal en voor niemand bang.

OOK: *gêlp*, *gêlper*, *gêlpste*.

brutale bengel, m. *vrêchlap*, *vrêchlêp*, *vrêchlêpke*.

brutaliteit, v. *vrêchichêit*, *vrêchichêite*.

buffet, o. *befêt*, *befêtte*, *befêtte*.

OOK: m. *tapkas*, *tapkês*. -Koud buffet-: v. *kirmessjootel*, *kirmes-sjootele*, *kirmessjeutelke*. **OOK:**

v. *kousjootel* enz. -Buffetkast-: m. *drêsswaar*, *drêsswaare*, *drêsswaerke*.

bui, v. *búu, búuje, búuke*. -Regenbui: v. *sjóel, sjóele, sjúulke*. Dao kump 'n sjóel: daar komt een bui.

'ne Raatelslaach ên doe trók te sjóel weer aaf: 'n ratelende donderslag en de bui was over. -Gemoedsge-steldheid: Dao lóp 'm 'n aaf: nu heeft hij een gekke bui. 't Klaort op in de léimkóel: de boze bui trekt over. Dóé bēs van e gèk paert gebeete: jij bent in een gekke bui.

buidel, m. *búúl, búúle, búúlke*. **ZIE:** snotaap, beurs, schelen, arm, zak. S.

buigen, *buige, bwach of búigde*, is of haet *gebúig of gebaoge*. 2p. -Buigen van ijzer enz. -: *buige, búigde*, is of haet *gebúig*.

buigzaam, *gesmeejich, gesmeejigger, gesmeejichste*. **ZIE:** lenig.

buik, m. *boék, búúk, búúkske*. 'ne Bóék wie 'ne börgemeister: een dikke buik. **ZIE:** hunkeren, vergissen. S. **OOK:** m. *geeles, geel-lesse*. Hae heef zich *zíene geeles* vol: hij at zijn buik vol. **OOK:** m. *gort, gorte, gortje*. Hóu dich dat mēr in díen gortje: eet dat maar op.

ZIE: kraag. -Zich dik eten, zijn buik vol eten: zich *runje, runjde* zich, haet zich *gerunj*.

buikband, m. *boékbènjt, boékbènj, boékbèntje*.

buikpijn, v. *boékpíen of v. pènspién*.

buikriem, v. *boékhèlp, boékhèlpe, boékhèlpke of m. reem, reeme, reemke*. -Van paardetuig: v. *óng-erhèlp, óngerhèlpe, óngerhèlpke*.

buikspek, -van varken: o. *boékspek*.

buil, m. *öts, ötse, ötske*.

OOK: m. *búúl, búúle, búúlke*. Hae haet 'ne búúl aan de kop wíe 'n voés: hij heeft een enorme buil aan zijn hoofd.

builen, -zeven van meel: *búúle, búúlde*, is of haet *gebúúlt*.

ZIE: ransel.

buis, v. *búus, búuze, búuske*.

buitelen, *kuitele, kuitelde*, is of haet *gekuilt*. **ZIE:** tuimelen.

OOK: *tórvele, tórvelde*, is of haet *getórvelt*. -Buitelend: *tórvelentaere*.

buiteling, m. *tórvel, tórvele, turvelke*. 'ne Tórvel maake:

een buiteling of schuiver maken.

buiten, *bóéte*. -Te buiten gaan: *óétlaote, leet óét*, is of haet *óétgelaote*. 2f. Hae haet te bjès *óétgelaote*: hij is zich te buiten gegaan. -Buiten de deur werken: *walse, walsde, haet gewals*. Bénne de menúút walsde hae mit 'm door 't dénk: binnen de minuut zette hij hem op straat.

buitenaf, *boétenaaf*.

buitenband, m. *boétebènjt, boétebènj, boétebèntje*.

buitengewoon, *bèngelik, bèngelikker, bèngelikste*.

Bèngelik kout: buitengewoon koud.

OOK: *wéús, wéúster, wéúste*.

'ne Wéúste kael: 'n buitengewoon grote of sterke kerel.

buitenkans, v. *boétekans, boétekanse, boétekênske*.

OOK: v. *naevekans, naevekanse, naevekênske*. **OOK:** m. *tréf*.

Eine tréf: een toeval of buitenkansje.

OOK: m. *snap, snappe, snèpke*.

"Dao höbste e snèpke aan gat" wordt gezegd, als iemand een nietswaardige vrouw heeft getrouwd. Dat is gèljt woo de vrou niks van wèt: wordt gezegd als men een buitenkansje heeft.

buitenkant, m. *boétekènjt, boétekènj, boétekèntje*.

buitenland, o. *boételènjt*.

buitenlander, v/m. *boételènj-er, boételènjers*.

buitenlucht, m. *boételoch*.

ZIE: straat. S.

buitenlui, *boételúu*.

buitenom, *boétenóm*.

buitenshuis, *boéteshóés*.

buitenspel, o. *boétespeel*.

Boétespeel staan: buitenspel staan, uitgerangeerd zijn.

buitensporigheden, *strabatse*.

buitentijds, *boétetiéts*.

buitenwerks, *boétewêrks*.

Langs de buitenkant gemeten.

buitenwijk, v. *boétewiék*, *boétewiêke*.

bukken, zich *bukke*, *bukde* zich, haet zich *gebuk*. **OOK:** zich *dóéke*, *dóékde* zich, haet zich *gedóék*.

ZIE: gemakzuchtig. S.

bulderaar, m. *bôljeraer*, *bôljeraere*.

bulderen, *bôljere*, *bôljerde*, haet *gebôljert*.

bulken, *bôlke*, *bôlkde*, haet *gebôlk*. *Bôlke* wie 'nen aezel: balken als een ezel.

bullepees, m. *pizzel*, *pizzele*, *pizzelke*.

bulsinggat, o. *stêllingslaok*, *stêllingslâökste*.

bult, **ZIE:** bochel.

bundel, m. *bössel*, *bössele*, *bösselke*. Ein *bössel* strwè: een bos stro. **ZIE:** schoof. **OOK:** v. *gêrf*, *gêrve*, *gêrfke*. **OOK:** o. *sjóuf*, *sjóuve*. Eemes op 't *sjóuf lëGGe*: een dode afleggen.

Vroeger werd 'n dode afgelegd of opgebaard op een schoof stro.

bungelen, *bêmmele*, *bêmmelde*, haet *gebêmmelt*.

OOK: een kleine klok luiden.

bunzing, v. *vis*, *visse*, *viske*.

ZIE: meisje.

bureau, o. *beroo*, *beroos*, *bereuke*.

buren, m. *naober*, *naobers*.

'ne Gooje *naober* is *baeter wíe* 'ne *wíeje* vrunt: een goede buur is beter als een verre vriend.

Trouw *naobermans kénjer*, *gêlj naobermans rénjer*: ga bij het zoeken van een vrouw of het kopen van vee niet te ver van huis maw. zoek het bij mensen die je goed kent. **OOK:** v. *naoberlúu*.

Dae van zich zêllef 'nen aezel maak, zal gou mirke dat op 'm gereeje weurt: al te goed is buurmans gek.

burenplicht, m. *naoberdeens*, *naoberdeenste*. Eederéin mót zien *naoberdeens* doon: ieder moet zijn *burenplicht* vervullen.

burgemeester, m. *börgeméister*, *börgeméisters*. 'ne *Bóék wíe* 'ne *börgemeister*: een dikke buik.

OOK: de *börger*.

burger, m. *börger*, *börgers*.

burgerij, v. *börgerie*.

bus, v. *bös*, *bösse*, *böske*. 't Kaom in de *bös*: het kwam voor elkaar. -Bus of soms oude klomp bij de schouw voor het bewaren van snippers of spaanders, die werden gebruikt ipv. de zwavelstokjes en later van te kopen *lucifers*:- v. *snupperbös*, *snupperbösse*, *snupperböske*.

ZIE: *snipper*.

buskruid, m. *polfer*.

Bussegraaf, de graft (graaf) in de helling van het Lindeberg ten Noorden van de Kampstraat.

bustehouder, m. *mêmmestiéper*, *mêmmestiépers*.

buur, **ZIE:** *buren*.

buurt, **ZIE:** omgeving.

buurten, *plênke*, *plênkde*, haet *geplênk*.

buxboom, **ZIE:-** *palmboom*.

cacao, m. kakou.

cachet, o. kasjët.

cachot, ZIE: gevangenis.

cadeaux, m/o. kedoo,
kedoos, kedooke.

café, m. kafee, kafees, kafeke.

OOK: o. hëlgehuuske, hëlgehuuskes. **ZIE:** kapelletje. "Hae mó't allezelaeve de lêste man de zak ophêlpe" wordt gezegd van iemand, die steeds tot de laatste man in het café blijft plakken. Veer gaon éns urges, woo angere tepjèt hunk: wij gaan eens naar een ander café. Op termiën gaon **of** 't kintje kiéke: café's bezoeken, aflopen.

Waachste tiét jèrre: aankondiging van het sluitsuur van het café.

cafézanger, -zingt vals-: teekezènger, teekezèngers, teekezèngerke.

cahier, o. kajee, kajees, kajeke.

ZIE: schrift.

camouflage, v. kammeflaasj.

camoufleren, kammefleere,
kammefleerde, is of haet
gekammefleert.

canaille, v. karnaaje **of** kernaaje.

canapé, m. kanpeee,
kanpeees, kanpeeeke.

candidaat, miéne naober haet zich opgezat veur de raot: mijn buurman heeft zich kandidaat gesteld voor de gemeenteraad.

canvas, -grof hennepweefsel-:
o. zeildook.

capabel, kómpaabel, kómpaabelder,
kómpaabelste. **ZIE:** bekwaam.

cape, m. keep, keepe, keepke.

OOK: m. keboo, keboos, kebäöke.

capriolen, spregitse.

capuchon, m. kappesjao,
kappesjaos, kappesjäöke.

capucijner, -grauwe erwt-:
m. kappesiender, kappesienders,
kappesienderke.

caramel, v. kermêl,
kermêlle, kermêlke.

carbid, m. kerbit. Tot aan de 2e wereldoorlog werd carbid o. a. gebruikt in rijwiellampen. Deze lampen bestonden uit 3 "afdelingen". 't Onderste gedeelte werd gevuld met carbid. Dan was er een waterreservoir en een brander. Door nu het water in contact te brengen met de carbid ontstond er acetyleengas. Door dit gas aan te steken met een lucifer ontstond er 'n lichtschijnsel dat voldoende was om in het donker een fiets te gebruiken ook al omdat er geen straatverlichting was. De jeugd vermaakte zich met het zg. "kerbit sjeete". In een goed schoon-gemaakte bus met deksel werd in de zijwand, net boven de zoom van de bodem, een gaatje geslagen. In de bus deed men enkele brokjes carbid, dat met spuug of een klein beetje water werd bevochtigd. De deksel werd vlug op de bus gedrukt, al of niet met behulp van een hamer. De bus werd vervolgens op de zijkant gelegd waarna een brandende lucifer aan het gaatje werd gehouden. Dan vloog de deksel met een knal van de bus.

carbol, m. kerbol.

carbolineren, karbeleijeme,
karbeleijemde, is of haet
gekarbeleijemp.

carbolineum, m. karbeleijem.

carbonpapier, o. kerbonpepier.

OOK: doorslaachpepier.

carillon, o. karreljón, karreljónne.

carnaval, v. vastelaovent.

carnavalsliedje, o. vastelaovesleetje,
vastelaovesleetjes. De twee meest gezongen liedjes werden van tekst voorzien en gecomponeerd door de Heer Lei Alberigs.

Es Saajelaer gebaore.

Es Saajelaer gebaore,
zwa saajel ich al jaore

Ich saajel toch zwa gaer
 Ich bën eine richtige Aelsenaer
 Ich wéft jao neet van héives gaon
 Totdat de klok mit bitjes géit slaon
 Ich saajel, saajel toch zwa gaer
 Ich bën eine Aelsenaer

=
 Ich hou van 't beer, ich hou van
 plezeer,
 Ich lik euvéral mit te gèkke
 Mèr ès ich 'ns gaon, is 't gaar niks
 gedaon
 Dan blief ich jèwig plèkke

Refrein. . . . .

Dan hóbste Marie, dat is mich ein
 prie
 Die lik euvéral mèt te klètse
 Kriég gaar niks gedaon
 Zúút 't wèrk nog neet staon
 Dat kump van al dat zwètse

Refrein. . . . .

Wae jónk is of out, of 't wèrm is of
 kout
 Dat hóbste neet zèlf te bestèlle
 Of 't goot is of slèch,
 gelök höbs of pèch
 Dat is neet te vertèlle

Refrein. . . . .

Van d'n euverwaech..... . . . .

In oos Aelser saajelaerelènjt
 Woo de Maas zich krónkelt
 aan de kènjt
 Dao is drie daach laeve èn plezeer
 Want d'n Aelsenaer dae saajelt weer
 Neemes wilt tie daach bekrómpe
 zeen
 Sprènge, sjrómpe hilt te moot
 weer drin
 èn dóé drunks mèt brandewiën
 èn beer
 Pas mit èsjelegoonsdich bedaarste
 waal weer.
 =
 Of hilste neet van eine kaater
 Dan drunkste drie daach
 sókkerwaater

Es noch laeve in dien rubbe zit
 Saajel dan mèt mit,
 saajel dan mèt mit
 Van d'n euverwaech
 tot te Dikke Stein
 Blief gans Aelse drie daach lank
 biéjén
 Van d'n euverwaech
 tot te Dikke Stein
 Blief gans Aelse, saajel Aelse
 Blief gans Aelse drie daach lank
 biéjén
 =

Sjient te zón of is 't raengewaer
 Veer bezjoere altiét aeve gaer
 Brach 't laeve dich neet vööl gelök
 Vastelaovent brunk de stömning
 trök
 Snap 'n Aelser maetje èn dooch mit
 En dóé mirks dat noch gèt in dich zit
 En dóé drunks mèt brandewiën
 èn beer
 Pas mit èsjelegoonsdich
 bedaarste waal weer

Refrein. . . . .

carnavalsoptocht, m. *vastelaoves-
 optoch, vastelaovesoptochte.*

carnavalsvierder, m. *vastelaovesgèk,
 vastelaovesgèkke, vastelaoves-
 gèkske.* In vroegere tijden (tot ca.
 1985) een gemaskerd, vermomd of
 op andere wijze onherkenbaar
 gemaakt persoon.

Carolina, Karlén, Karling, Karlingke,
 Lien, Lieneke.

carrière, m. *karrejaer.*

castreerder, m. *löbbber, löbbers.*

castrenen, *kastreere, kastreerde,*
 is of haet gekastreert. **OOK:** löbbe,
 löbde, is of haet gelöb.

catalogus, m. *kattelooch,
 kattelooge, kattleuchske.*

catapult, m. *kattepiél,
 kattepiéle, kattepiélke.*

catechismus, m. *kattegismes,
 kattegismesse.*

OOK: m. kristeljêr, kristeljêrre.

Catherina, Kaat, *Kaatje*, Katrien, Kattrinke, Tring, *Tringke*.

Cato, *Ketoo*, Too, *Tooke*.

Catsop, ZIE: Uit Elsloo's verleden. *Katsep*. Samenstelling van cateile (vee) en scop (hoogte). In oorsprong hoger gelegen weidegebied van Elsloo.

Catsopperstraat, oorspronkelijk de weg vanaf Heistr. tot aan Kapellerstraat.

Catsopperveestraat, hist. naam voor straat vanaf Daalstr. tot Stationsstr. W. Nu Vee- en Spoorstr. Vroeger de veedrift van Catsop naar de Hei.

Catsopperveld, verzamelnaam voor de velden tussen Horsterweg en Sjiëkkendaal.

Catsopperveltgaet, hist. naam voor toegang (gaet) tot het Catsopperveld. Nu 't Einde.

Cauwenberg, hist. naam helling vanaf kasteelpark naar de spoorbrug Terhagen. Ook genaamd Kalderberg. Herleid van cauver (kalveren).

cavalerie, o. *paertsvóúk*.

cavalier, m. *kavveleer*, *kavveleere*, *kavveleerke*.

Cecilia, *Siélijaa*.

cement, m. *semënt*. -Mengsel van leem, kalk en gruis voor 't maken van vloeren-: m. *dras*.

cementbak, m. *spiesbak*, *spiesbêk*.

cementeren, sementeere, semen-teerde, is of haet gesementeert. De gevel in de semënt zette: de gevel cementeren.

cent, m. *sênt*, *sênte*, *sêntje*. Hae haet e sjwan pôtje *biéjéin* gesjart: hij heeft een aardige cent bijeen vergaard. 'n Grwatte móel ên niks op tien rubbe: een grote mond en geen cent op zak. Hae is géine gólje mêchtich: hij bezit geen cent.

Werpspel met centen: *sjräöme*, *sjräömde*, haet *gesjräömp*. Er werd een streep op een schone plek grond getrokken. Men wierp, op een afstand van ca. 2 mtr., met centen of 5 cent-stukken (knabbe). Degene die met een van zijn muntstukken het kortste bij de streep kwam, won het gehele potje.

centerboor, v. *sênterbaor*, *sênterbaore*, *sênterbäörke*.

centerpunt, m. *körner*, *körners*.

centime, o. *saonlewíeke*.

Dao gaef ich géi *saonlewíeke* veur: daar geef ik geen centime voor.

centimeter, m. *sêntemaeter*, *sêntemaeters*, *sêntemaeterke*.

ZIE: meter.

centrifuge, v. *sêntervúu*, *sêntervúus*.

chamotte, m. *sjemot*.

chapiter, **ZIE:** onderwerp.

charletan, m. *sjarletan*, *sjarletanne*.

Charlotte, *Sjerlot*, *Lot*, *Lotje*.

charmant, *sjermant*, *sjermanter*, *sjermanste*. **OOK:** *sjarmant* enz. Dat is 'ne *sjermante*: dat is een charmant mens of persoon.

chaufferen, *sjoofäöre*, *sjoofäörde*, haet *gesjoofäört*.

chef, m. *sjêf*, *sjêffe*, *sjêfke*.

cheviot, -wollenstof-: m. *sjivvejet*.

chicane, *sjikkaane*.

chicaneren, *sjikkaaneere*, *sjikkaaneerde*, is of haet *gesjikkaaneert*.

OOK: *sjókkeneere*, *sjókkeneerde*, is of haet *gesjókkeneert*. Dóé kéns ouch niks anges ês *sjókkeneere*: jij doet ook niet anders als vitten.

chique, *sjik*, *sjikker*, *sjikste*.

chocolade, m. *sjóklaat*. -Gevuld met slagroom in de vorm van een paardemop-: m. *paertskeutel*, *paertskeutele*, *paertskeutelke*.

cholera, v. *kolleraa*.

Christen, v. *Kristezjiël*. **ZIE:** mens. S. **Christenen**, *Kristelúu*.

Christiaan, Kris, *Kriske*.
Christina, Stien, *Stíenaa*.
cichorei, m. *sókkerei*.
cider, m. *siéder*.
cijfer, o. *siéfer*, *siéfes*, *siéferke*.
cijferen, *siéfere*, *siéferde*,
is of haet *gesiéfert*.
cijferwerk, o. *gesiéfer*.
cimbaal, v. *plaat*, *plaatje*.
cinema, m. *sinnemaa*, *sinnemaas*.
circulaire, m. *sirkelaer*, *sirkelaere*.
circus, v. *sirk*, *sirke*, *sirkske*.
Dao stéit e *sirkske* op 't kermestrein,
mèh 't is mèr óngerhauve man èn
éine paertskop: er staat een circus
op het kermisplein, maar het stelt
niet veel voor.
citroen, v. *sintróen*, *sintróene*.
civiliseren, *siuveleseere*,
siuveleseerde, is of haet
gesiuveleseert.
Clara, Klaar.
Clement, Mao.
clown, m. *kloon*, *kloone*, *kloonke*.
club, v. *klup*, *kluppe*, *klupke*.
cocosnoot, v. *kookesnoot*,
kookesnéút, *kookesnéútje*.
cognac, m. *kónjak*, *kónjêkske*.
cognacfles, v. *kónjakflêsj*,
kónjakflêsjje, *kónjakflêsjke*.
cognacglas, o. *kónjakglaas*,
kónjakglaazer, *kónjakglaeske*.
coifferen, *kwaffeere*, *kwaffeerde*,
is of haet *gekwaffeert*.
coiffeur, m. *kwaffäör*,
kwaffäörs, *kwaffäörke*.
cokes, m. *koks*.
colbert, m. *kolbaer*,
kolbaere, *kolbaerke*.
collecteren, *ophaole*, *haalde* op, is
of haet *opgehaolt*. **OOK:** langs de
deure gaon. Bij overlijden van een
medebewoner van de straat of buurt
wordt er ingezameld voor H. Missen
en eventueel een klein bloemstukje.
OOK: *rónjtgaoon*, *ging rónjt*,
is of haet *rónjtgegage*. 1a.

collecteschaal, v. *sjaol*,
sjaole, *sjäölke*.
collectezakje, m. *klingelbúúł*,
klingelbúúle, *klingelbúúłke*.
collier, m. *koljee*, *koljees*, *koljeeke*.
comfoor, *kómfoor*,
kómfoore, *kómfäörke*.
commandant, m. *kómmendant*,
kómmendante.
commanderen, *kómmendeere*,
kómmendeerde, is of haet
gekómmendeert. "Este mich
vandaach huurs, bèn ich mörgé
díéne knêch": wordt gezegd tegen
iemand, die probeert anderen te
commanderen.
commando, o. *kemandoo*,
kemandoos.
commissie, **ZIE:** boodschap.
commissienair, m. *kemisjenaer*,
kemisjenaere.
commité, o. *kómmetee*,
kómmetees, *kómmeteeke*.
commode, o. *kómmoot*,
kómmoote, *kómmeutje*.
communie, v. *kemúúne*.
communiecantje, o. *kemúúnekénjt*,
kemúúnekénjer.
communiejasje, o. *kemúúnejêske*.
ZIE: doodmoe, afgewerkt. S.
communiepaar, o. *kemúúnepaar*,
kemúúnepaare. Vroeger, vóór 1920,
was het gebruikelijk dat de meisjes
een vriendinnetje en de jongens een
vriendje vroegen om hun
"communiepaar" te zijn. Zij gingen
dan samen naar de kerk, ter
communie en na de H. Mis ook
weer samen naar huis. Bij de ouders
werd dan wederzijds op de eerste en
de tweede dag een koffiëpartij voor
beide families gegeven. Ter bepaling
van iemands leeftijd werd in latere
jaren nog vaak gezegd: "dat is míe
kemuunepaar gewaes" **of** "dao höb
ich mich saame mit gepaart".
communiepakje, o. *kemúúnepêkske*.

communiseren, kómmeleseere, kómmeleseerde, haet gekómmeleseert.

compagnie, v. kómpenie, kómpenije.

compagnon, m. kómpeljón, kómpeljónne.

compleet, kómpleet, kómpleeter, kómpleetste.

compliment, o. kómplemënt, kómplemënte, kómplemëntje.

ZIE: groet, noot, S.

complot, o. kómplot, kómplotte, kómplötje.

componist, m. kómpenis, kómpeniste.

compositie, v. kómpeziésje, kómpeziésjes.

compost, kómpos, kómpöske.

compot, -vruchtenmoes:- m. kómpot of prut.

compres, o. kómprës, kómpresse, kómpreske. -Het leggen van compressen met koemest was vroeger een veel gebruikte heelmethode bij zweren en negenogen-. **OOK:** m. ómslaach, ómslaech, ómslaechske. Dooch 'nen ómslaach dróm: leg er een compres om. **ZIE:** enveloppe.

concept, o. kónsép, kónsépke, kónsépke.

concert, o. kónzaer, kónzaere, kónzaerke.

concluderen, kónkledeere, kónkleederde, is of haet gekónkledeert.

concours, m. kóngkóér, kóngkóére.

concurrent, m. kónkerënt, kónkerënte.

concurrentie, v. kónkerëns. Tsjwè affekaate bíete zich neet: advocaten doen zich onderling geen concurrentie aan.

concurreren, kónkereere, kónkereerde, is of haet gekónkereert.

conditie, v. kóndiésje, kóndiésjes.

condoleren, kóndeleere, kóndeleerde, is of haet gekóndeleert.

condoom, o. kapotje, kapotjes.

conducteur, m. kóndektäör, kóndektäöre.

conferentie, v. kónferëse, kónferënses, kónferënske.

confereren, kónfereere, kónfereerde, is of haet gekónfereert.

confetti, m. kómfëtje.

congregatie, v. kónkergaasje, kónkergaasjes. Godsdienstige lekenbroederschap.

ZIE: verkering, S.

conservatorium, o. kónzaervetwaar, kónzaervetwaare.

console, kónsol, kónsolle, kónsölke.

consorten, kónzorte. Hae vlvach mit al zien kónzorte 't dénk óét: hij werd met al zijn geestverwanten op straat gezet.

constateren, kónstateere, kónstateerde, is of haet gekónstateert.

consternatie, v. kónsternaasje.

constructie, **ZIE:** gestel. **OOK:** o. raamwêrk, raamwêrke, raamwêrkske.

consumptie, v. kónsómse, kónsómse.

contact, o. kóntak.

contant, kóntant.

contrabas, m. kónterbas, kónterbasse.

contragewicht, o. kóntergewich, kóntergewichte.

contramine, v. kóntermien.

contrast, o. kóntras.

contrefilet, m. kónterfiélee.

contrefort, m. kónterfort, kónterforte.

contributie, m. kónterbúúsje, kónterbúúsjes.

controle, v. kóntrol.

controlebandje, -banderol bij wedvluchten met duiven:- o. priésbènjte, priésbènjtes.

controleklok, -in duivensport:-
m. kónstatdör.

controleren, kónterleere,
kónterleerde, is of haet
gekónterleert.

controleur, m. kónterläär,
kónterläärs.

conversatie, v. kómverzaasje,
kómverzaasjes.

converseren, kómverseere,
kómverseerde, is of haet
gekómverseert.

Cornelia, Neeje, Neejeke.

corpulent, ZIE: gezet.

corresponderen, zich sjriéve, sjreef
zich, haet zich gesjreeve. 2p.

corselet, ZIE: bustehouder.

corset, o. kersèt, kersëtte, kersëtje.

cosmetiek, m. kosmetik.

costumeren, kostemeere, kos-
temeerde, is of haet gekostemeert.

costuum, o. kestúum, kestúume,
kestúumke. -Jongens of
herencostuum-: v. móntóéring,
móntóéringe. Alledaachse
móntóéring: dagelijks pak.

cotelet, v. kortelèt,
kortelëtte, kortelëtje.

coulisse, v. koolis, koolisse.

counteren, kóntere, kónterde,
is of haet gekóntert.

coupe, v. kóep, kóepe, kóepke.

coupé, m. kopee, kopees, kopeeke.

couperen, -van paardestaart e.d.-:
zwènsde, zwènsde,
is of haet gezwèns.

couplet, o. kómplèt,
kómplëtte, kómplëtje.

coupon, m. koepón, koepónne,
koepungske. Hae géit mit lappe stóf
hoezeere: hij vent met coupons stof
langs de huizen.

courage, m. koeraasj of kraasj. Kóm
mêr op, êste kraasj hōbs: kom maar
op, als je durft. -Vol-: gekóerazjeert.

couvert, -briefomslag-: o. koevaer,
koevaere, koevaerke. **OOK**: bestek.

Cracouwen op, gebied tussen de
Horst en Eykskensweg. Couwen
afleiding van koeien, cra onbekend.

cramignon, -reidans-:

m. kramenjón, kramenjónne.

crank, m. pendaalêrm, pendaalêrm.

crapule, o. krapuul.

cravatte, ZIE: stropdas.

crèche, v. krêsj, krêsjje, krêsjke.

credo, m. kreedoo.

crimineel, krimmenjêl,
krimmenjêller, krimmenjêlste.

crucifix, m. krussefiks, krussefikske,
krussefikske.

Cruys aan het, punt waar Holstr. en
Lindebergstr. samen komen.
Hier stond ooit het historische
Corstgens Tylen Cruys.

Crupel, Crúupel. Oorspronkelijke
naam voor gebied tussen M. de
Ruyter-, Stations-, M. Trompstraat
en D. Verschureplein.

Crupelweg, was een eerdere naam
voor Stationsstraat-Oost.

Crupelweg Korte, voormalige naam
voor verbindingsweg Stationsstr. in
Beek naar huidige Schutterstraat,
weg langs spoorbaan van Catsop
naar Beek.

cuisinière, ZIE: fornuis.

cultivator, m. êkspaater, êkspaaters.
Voorloper van de huidige cultivator.

cultiveren, êkspaatere, êkspaaterde,
is of haet geêkspaatert.

curieus, kerjeus, kerjeuzer, kerjeuste.

daad, m. daot, daode.

daar, dao.

daaraan, daoan.

daarachter, daoachter **of** daoachter.

daarbij, daobíe **of** daobíe.

daarboven, daobaove **of** daobaove.

daarbuiten, daobóete.

daardoor, daodoor **of** daodoor.

daarentegen, dao en taenge.

daarginds, daoachter **of** daoachter.

daarheen, daohaer **of** daoraaf
of daoróet **of** daohaer, daoraaf,
daoróet.

daarlangs, daoraaf **of** zwaraaves
of zwaraaf **of** daoraaf, zwaraaves,
zwaraaf.

daarmee, daomit **of** daomit.

daarna, daonao **of** dernao.

ZIE: ernaar.

daarnaast, daonaeve **of** daonaeve.

daarom, daoróm **of** daoróm.

daaromheen, daoróm.

daarop, dao-op.

daarvoor, daoveur.

daas, v. praam, praame, praemke.

dadel, v. 'n ammerekaanse vích.

dadelijk, medéin. **OOK:** drék
of daalik. **ZIE:** aanstonds.

dader, m. daoder, daoders.

Alles pléfte én van de daoders géi
spoor: alles is verdwenen maar van
de daders geen spoor.

Dael Ghen, was gegraven
afvoersloot vanaf de Gellik via het
Mergelakker naar de Driekuilen.
Dael betekent laagte. Daalstr. is
straat naar de laagte toe.

dag, m/o. dáách, dáach, daechske.

ZIE: vervelen, dood, tijd. S. Mit
Driekeuninge lènge de dáách éine
haanesjrjêf: met Driekoningen (6
januari) lengen de dagen met zoveel
tijd, die een voetganger nodig heeft
voor 't afleggen van de afstand,
waarin het hanengekraai nog hoor-
baar is, nl 8 minuten. 't Is noch neet
alledaach aovent: men moet de dag

niet prijzen voor de avond. Opstaon
veurdat de dáách aan de loch is:
voor dag en dauw opstaan.

Ich waar al op veur Ozzelivvejêr de
klómpe aan hou: ik was voor dag en
dauw op. Kölle én Aoke zeen neet
op éine daach gebóet: Keulen en
Aken zijn niet op 1 dag gebouwd.

't Is al dáách: 't is al licht. Mit Sinte
Lesie zeen de korte dáách opzie:
met St. Lucia (13 december)
beginnen de dagen weer te lengen.

-De volgende dag-: sangerdaachs
of dááchstrop. De dag erna:
dááchstenao. De dag er voor:
dááchsveurhaer. Dezer dagen:
disdaach **of** déésdaach. Voor dag en
dauw: in alle Jêrregaotsvreugde.

daglicht, o. dááchleech. Dat ként 't
dááchleech neet verdraage: daar
ben je niet eerlijk aangekomen.
Dat mós drie ploochliéne deep
begraave zeen: dat mag niet aan 't
daglicht komen.

dagloner, m. daachlwanner,
daachlwanners.

dagloon, o. dááchgêljt.

dagvaarden, seteere,
seteerde, is geseteert.

dagvaarding, v. setaasje, setaasjes.

dagvlinder, v. keuniginnepaazje,
keuniginnepaazjes.

dahlia, v. daalejaa, daalejaas.
Dóé bës mich 'n daalejaa:
je bent een raar meisje.

dak, o. daak, daaker, daekske.

dakdekker, m. pannelêpper,
pannelêppers.

dakgoot, v. kaanjel, kaanjele,
kaanjelke. -Afvoerpijp-:
v. kaanjelpiép, kaanjelpiépe, kaan-
jelpiépkje. -Gootlijst-: v. kaanjelliés,
kaanjelliéste, kaanjelliéske.

dakleer, m. pappendek. -Teerpapier-.

dakvenster, v. daakvinster,
daakvinstere, daakvinsterte.

dalen, daale, daalde, is of haet

gedaalt. **OOK:** neerkómme, kaom neer, is neergekómme. 2e.

OOK: zakke, zakde, is gezak.

dam, v/m. dam, damme, dêmkke.

OOK: dam in damspel. **ZIE:** dijk.

dambord, o. dambraet, dambraer, dambraetje.

dameslaars, v. steevelèt, steevelëtte.

damestas, -stoffen boodschappentas-: v. rattekúul, rattekúule, rattekúulke **of** m. riddekúul enz. = Reticule.

dammen, damme, damde, haet gedamp.

damp, m. damp, dampe. **ZIE:** rook, wasem. -Zware, vettige rook-: m. kwalm. **OOK:** m. zwaam.

dampen, dampe, dampde, is of haet gedamp. Roken van motoren of iemand die rookt. **OOK:** zwaame, zwaamde, is of haet gezwaamp.

dampig, dêmpich **of** dêmpetich, dêmpigger, dêmpichste.

ZIE: kortademig.

danig, daanich.

dank, m. dank.

danken, danke, dankde, haet gedank.

Danke zèGGe mó't geként zeen: "dank U zeggen", is nog steeds een wellevendheid. Als iemand dankt, krijgt hij wel eens te horen: "géin warzaak", hetgeen kan worden verstaan als "geen oorzaak om te danken", doch men moet eronder verstaan: "niets te danken". "Géin warzaak, gaer gedaon" is nog iets uitgebreider. Niks te danke, gaer gedaon: wordt gezegd als iemand dankt. -lets aan iemand te danken hebben-: verdanke, verdankde, haet te verdanke. Dat höb ich aan de naobers te verdanke: dat hebben me de bureu geleverd. Mit dankes voorste de hinne kepot: steek op het geven van loze bedankjes.

dankenswaardig, dankeswaert.

dans, m. dans, dëns, dënske.

dansen, danse, dansde, is of haet

gedans. "Dat is jus 'n mènjel léim" wordt gezegd van een vrouw, die zwaar en log danst.

danser, m. dënsen, dënsers, dënsenke.

dansvloer, m. zwik, zwikke.

"Zwik" is feitelijk een losse dansvloer in de openlucht, later vervangen door een danstent.

dar, m. dar, darre, daerke.

darm, m. daerm, dêrm, dêrmke.

dartel, brètsetich, brètsetigger, brètsetichste **of** brëtsich, brëtsigger, brëtsichste.

das, -dier-: m. das, dës, dëske. Zwéite wíe 'ne das: hevig transpireren.

Dat haetem de das ómgedaon: dat heeft hem de das omgedaan. D'n das biéte: honden laten vechten met een das. Op t'n das óétgaon **of** op t'n das óétzeen: stiekum de liefde bedrijven. -Kledingstuk-: v. krevat, krevatte, krevëtje. **ZIE:** sjaal.

dashond, m. dashónjt, dashunj **of** -hónj.

daslook, -plantje-: stinkkróét.

dassevet, o. dassevët. Es 'n ouw wónj neet wilt héile, móste dassevët drop smaere: als een oude wond niet wil genezen, moet je er dassevet op smeren.

dat is zo, justemënt **of** sjustemënt.

dauw, m. dauw. D'n dauw lik noch op te kljè: de klaver ligt nog vol dauw.

december, deesember.

decolleté, 't wiljtvléisj kump óét: een diep decolleté.

"Goot óétgewinkelt is hauf verkoch" wordt gezegd bij een ruim decolleté.

deeg, m. déich. De déich is verklëtsj: de deeg is neergeslagen. De déich traeje: ouderwetse manier: kneden met de voeten. De déich stieve: de deeg door het bestrooien en verwerken van extra meel steviger maken. **ZIE:** meevaller. S.

deel, o. déil, déile, déilke. Dao waore

'n déil lúu op te béin: er waren veel mensen op de been. **ZIE:** dorsvloer, graanzolder. **OOK:** m. *dén, dënne*: deel of dorsvloer. Zolder boven dorsvloer: m. *euverdén, euverdënne*. -Ten deel vallen-: *tóevalle*, veel *tóe*, is *tóegevalle*. 2b.

Dat vilt tich *tóe*: dat valt je ten deel.

deelnemen, *déilnumme*, naom *déil*, is of haet *déilgenómme*. 2p.

deelnemer, m. *déilnummer*, *déilnummers*.

deels, *déils*.

deesem, m. *deisem*.

defect, o. *mankemënt*, *mankemënte*, *mankemëntje*.

defilé, m. *diffelee*, *diffelees*.

defileren, *diffeleere*, *diffeleerde*, haet *gediffeleert*.

definiëren, *diffenteere*, *diffenteerde*, is of haet *gediffenteert*.

deftig, *dêftich*, *dêftigger*, *dêftichste*. *Grwattelúu*: *deftig volk*.

ZIE: *voornaam*.

deftigheid, v. *dêftichéit*, *dêftichéite*.

degelijk, *deegelik*, *deegelikker*, *deegelikste*.

degen, m. *daege*, *daeges*.

degene, *daegeenige*.

dekblad, o. *dëkblaat*, *dëkblaajer*, *dëkblaetje*.

deken, v. *daeke*, *daekes*, *daekeske*.

Ook hoofd van de geestelijkheid in een dekenaat van de R.K. Kerk.

Ein gewatteerde daeke:

een gewatteerde deken.

OOK: v. *dëkke*, *dëkkes*, *dëkkeske*.

dekenaat, o. *daekenaat*, *daekenaate*.

dekken, *dëkke*, *dëkde*, is of haet *gedëk*. Hou dich *gedëk*: houd je ge-deesd. -Het laten dekken van vee-: *wénne*, *wón*, is of haet *gewónne*. 2p.

deksel, m. *dëksel*, *dëksele*, *dëkselke*.

ZIE: *vader*, *nummer*. S.

deksteen, m. *dëkstéin*, *dëkstéin*.

del, v/m. *dël*, *dëlle*. *Vieze dël*: vuile slons. 'ne *Grwëtsje dël*:

een verwaande kwast.

delen, *déile*, *déilde*, is of haet *gedéilt*.

De kénjer lèrre zich pas kénne, ès ze *déile*: als 't tot verdeling van de erfenis komt, leren de kinderen elkaar pas kennen. *Dwatdéile*, *déilde* *dwat*, is of haet *dwatgedéilt*: iemand zijn part onthouden. Zich *dwatdéile*: bij delen zich zelf tekort doen.

delicaat, *dillekaat*, *dillekaater*, *dillekaatste*. **OOK:** *delekaat* enz.

delicatesse, v. *delekaatës*, *delekaatësse*.

delicieu, *dillesjeus*, *dillesjeuzer*, *dillesjeuste*.

deling, v. *déling*, *délinge*.

delirium, o. *líerejum*.

Dae haet zich 't *líerejum* gezaope: hij heeft zoveel gedronken, dat hij nu het delirium heeft.

dement, *verkinsj*.

dementeren, *verkinsje*, *verkinsjde*, is *verkinsj*.

demi, m. *sezóénsjas*, *sezóénsjës*, *sezóénsjëske*.

dempen, *dëmpe*, *dëmpde*, is of haet *gedëmpe*. **OOK:** *dömpe*, *dömpde*, haet *gedömp*.

den, m. *dên*, *dënne*, *dênke*.

denken, *dénke*, *dach*, *afw.* *veer*, *zié dachte*, is of haet *gedach*. 2p.

OOK: *aame*, *aamde*, haet *geaamp*.

Hae *aamde* 't: hij dacht het.

Dat hóbste taenge géine gèk gezach: ik zal er aan denken.

dennenbos, m. *dënnebosj*, *dënnebösj*, *dënnebösjke*.

dennenkegel, -of *appel*:- m. *dënnékéigel*, *dënnékéigele*, *dënnékéigelke*.

dennenlucht, m. *dënneloch*.

deponeren, *dippeneere*, *dippeneerde*, is of haet *gedippeneert*.

deppen, *invóchte*, *vóchde* in, is of haet *ingevoch*.

deputatie, **ZIE:** *afvaardiging*.

derde, *driede*.

dergelijk, zwa 'n, -'ne, -e.
dertien, daartjiën.
dertig, daartich.
des, dés. Dêste baeter: des te beter.
desemen, deiseme, deisemde,
is of haet gedeisemp.
deserteur, **ZIE**: overloper.
desnoods, désnwats.
dessin, m. dëssing,
dëssings, dëssingske.
destijds, dëstíéts.
deugen, douge, douchde, haet
gedouch. Dae haet nwats gedouch:
die heeft nooit opgepast.
deugniet, m. déúgeneet, déúgeneete,
déúgeneetje. Wíe grwaater
déúgeneet, wíe grwaater gelök:
het geluk is met de deugnieten.
Wíe krómmer hout, wíe baeter krök,
wíe grwaater vlaegel, wíe mjè gelök:
de grootste deugnieten hebben vaak
't meeste geluk. **ZIE**: smeerpoes.
OOK: m. saaroo, saaroos. **OOK**:
m. sakker, sakkers, sèkkerke. **OOK**:
m. batjakker, batjakkers, batjèkkerke.
deugnieterij, v. nöttichéít, nöttichéíte,
nöttichéítje.
deuk, v. blötsj, blötsje, blötsjke.
Ein blötsj van e vroumisj: een
goedaardig enigszins onbeholpen
vrouw; sukkel of onnozel meisje.
deuken, blötsje, blötsjde,
is of haet geblötsj.
deuntje, -saai-: m. ungel, ungele,
ungelke. **ZIE**: smoesje. S.
deur, v. deur, deure, deurke.
ZIE: hetzelfde, kat. S. Dooch te
plank in 't laok: doe de deur dicht.
't Laok óét: de deur uit! "Dae is in
de kirk gebaore" wordt gezegd van
iemand, die de deur altijd achter
zich laat openstaan. De deur spint:
de deur knelt. De deur stéit aan: de
deur staat op 'n kier. -Iemand buiten
de deur zetten-: nistele, nistelde,
haet genístelt. **OOK**: óétnèstele,
nèstelde óét, is of haet óétgenéstelt.

-De deur uitzetten-: óétbêseme,
bêseemde óét, is of haet
óétgebêsemp. Ich höb 'm de deur
óétgebêsemp: ik heb hem op straat
gezet. **OOK**: óétstampe, stampde
óét, is of haet óétgestamp.
Wíe 'r lêstich woor, höbbe ver 'm op
te loch gezat: toen hij lastig werd,
hebben wij hem buiten de deur
gezet. -Op een nette manier buiten
de deur werken-: óétbónzjóere,
bónzjóerde óét, is of haet
óétgebónzjóért. **OOK**: óétvaart
houwe, heel, is of haet gehouwe.
2b. -Iemand die bij het in- en
uitgaan de deur niet achter zich
dichtdoet-: m. paortbjès, paortbjèste.
-Voortdurend in- en uitlopen zonder
de deur te sluiten-: persjónkele,
persjónkelde, haet gepersjónkelt.
ZIE: aflaaf. -Dubbele openslaande
deur-: v. port brezee, port brezees.
ZIE: vouwdeur. **OOK**: -Iemand de
deur uitgooien-: eemes veerveutich
de deur óétgwaije.
deurhengsel, m. poomêl,
poomêlle, poomêlke.
deurklink, v. klink, klinke, klinkske.
Luch te klink: maak dat je wegkomt.
deurklopper, m. klöpper,
klöppers, klöpperke.
deuromlijsting, m. sjaabrang,
sjaabrange, sjaabrèngske.
deurstijl, m. deurstíél, deurstíele.
ZIE: fluiten, vloer. S.
deze, deeze, dees.
dezelfde, dezêllefde.
Allezelaeve dezêllefde sjaele kwatsj:
steeds dezelfde onzin.
dialect praten, platewêch kalle,
kalde, -haet gekalt.
diarree, m. aafgank. Hae is aan d'n
aafgank: hij heeft diarree **of** de zaak
gaat achteruit. Hae sjit zich 't baort
van z'n vot **of** is aan de dunne **of**
löp mit te brook in de hènj: hij is
aan de diarree. Hae sjit op viefen-

twintich maeter in de haus van 'n flèsj; hij heeft erge diarree.

OOK: m. *slingersjiét*. Hae is aan de slinger-sjiét. **OOK:** m. *prótsj*, *prutsjke*. Aan de diarree zijn: *prótsje*, *prótsjde*, haet *geprótsj*.

dicht, *tóe*.

dichtbij, *kortbié*. **OOK:** *nèi*.

Hae is *nèi debié*: hij is er dichtbij.

dichtbinden, *tóebénje*, *bónj* *tóe*, is of haet *tóegébónje*. 2e.

dichtdoen, *tóedoon*, *deech* *tóe*, is of haet *tóegedaon*. 1a.

dichten, *dichte*, *dichde*, is of haet *gedich*. -Een opening met allerlei spullen dichten-: *tóepaote*, *paotde* *tóe*, is of haet *tóegepaot*.

dichtgaan, *tóegaon*, *ging* *tóe*, is *tóegegange*. 1a.

dichtgooien, *tóegwaije*, *gweej* *tóe*, is of haet *tóegegwaijt*. 2d.

dichtknippen, *tóekniépe*, *kneep* *tóe*, is of haet *tóegekneepje*. 2b.

OOK: *tóepitsje*, *pitsjde* *tóe*, is of haet *tóegepitsj*.

dichtleggen, *tóelèGGe*, *lach* *tóe*, *afw.* *veer*, *zié* *lachte* *tóe*, is of haet *tóegelach*. 2p.

dichtmaken, *tóemaake*, *maakde* *tóe*, is of haet *tóegemaak*. *Wie géít* dat *tóe*: hoe maak je dat dicht.

dichtslaan, -van raam, deur enz-: *tóeklatse*, *klatse* *tóe*, is of haet *tóegeklats*. **OOK:** *tóehóuwe*, heef *tóe*, is of haet *tóegehóuwe*. 2k.

dichtsmakken, *tóegwaije*, *gweej* *tóe*, is of haet *tóegegwaijt*. 2d. De deur *tóegwaije*: de deur dichtsmakken.

dichtspijkeren, *tóenaegle*, *naegelde* *tóe*, is of haet *tóegenagelt*.

dichtvallen, *tóevalle*, *veel* *tóe*, is *tóegevalle*. 2b. Dat vilt tich *tóe*: dat valt dicht **of** daar heb je recht op.

dichtvouwen, *tóevouwe*, *voude* *tóe*, is of haet *tóegevouwe*.

dichtvriezen, *tóevreeze*, *vrwar* *tóe*, is *tóegevraore*. 2g. De *wiért* is

tóegevraore **of** *lik* *tóe*: de vijver is dichtgevroren.

dictee, m. *diktee*, *diktees*. **die**, *dae*.

dief, m. *deef*, *deeve*, *deefke*.

Beste *sjêlm* of *bêste* *deef*, *hóbste* *gêljt*, ich *hób* tich *leef*: wat je ook bent, als je geld hebt, heb ik je lief.

OOK: m. *sjêlm*, *sjêlme*, *sjêlmke*.

dienblad, **ZIE:** *schenklad*.

dienen, *deene*, *deende*, haet *gedeent*. *Hóbste* *gedeent*: ben je soldaat geweest?

dienst, m. *deens*, *deense*, *deenske*.

OOK: v. *sjich*, *sjichte*, *sjichske*.

Daach-, *middich*-, *ên* *nachsich*: dag-, *middag*-, *en* *nachtdienst*. *Sjich* *maake*: ophouden met werken. **ZIE:** ophouden. **ZIE:** laag. Hae is *óét-gedeent*: hij heeft de militaire dienst achter de rug. Ich *hób* *vreuger* *óétgedeent*: ik ben vroeger ergens in dienst geweest. -Ergens voor dag en nacht in dienst zijn-: *óétwoone*, *woonde* *óet*, is of haet *óétgewoont*. 't Ein *plezeer* is 't *anger waert* **of** de *én* *jèr* is de *anger waert*: de ene dienst is de andere waard. Eemes 'n *jèr* *aandoon*: een dienst bewijzen.

dienstbaar, *gedeenstich*, *gedeenstigger*, *gedeenstichste*.

dienstig, *deenstich*, *deenstigger*, *deenstichste*.

dienstjaar, o. *deensjaor*, *deensjaore*.

dienstmeid, v. *maetje*,

diëu, -in krachttermen-: *dsjuu*.

dievenbende, m. *sjêlmekraom*, *sjêlmekräöm*, m. *sjêlmekräömke*.

dij, v. *dié*, *dieje*, *dieke*.

dijk, m. *diék*, *diéke*, *diékske*.

ZIE: *dam*.

Dijk kromme de, *Krómmè* *Diék*.

18e Eeuwse *dijk* door hooilanden ter bescherming van kasteel. *Grotendeels* *verdwenen*.

Hist. naam *Broeckerdijk*.

dik, *dik*, *dikker*, *dikste*. **ZIE:** *geluk*,

eerste, aanstellen. S. Spékkook en ertesop déit 't in de ziele goot: spekkook en erwtensop zijn echte dikmakers. Wat ras dat mas: weinig beweging bevordert het dik worden. -Mollig-: zwa vèt wie e vërke.

dikte, v. *dikde, dikdes*. **ZIE**: omvang. **dikwijls**, *dëks, dëkser, dëkste*.

diner, m. *dienee, dienees, dieneeke*.

dineren, op te middich kómme:

komen dineren. **OOK**: *deneere, deneerde*, is of haet *gedeneert*.

ding, o. *dénk, denger, dinkske*. Maak tich 't dénk oet: maak dat je wegkomt. *Kammeraat, kammeraade*: groot ding. **OOK**: o. *kavaak, kavaaker*. **ZIE**: kanjer. Al is t'n ouchs ouch aaf, boer braek tien sjuur neet aaf: doe geen ondoordachte of overhaaste dingen.

dinges, *dénges*.

dinsdag, *déénsdich*.

direct, *sebiet*.

dirigent, m. *dirrezjènt, dirrezjènte*.

dirigeren, *dirrezjeere, dirrezjeerde*, is of haet *gedirrezjeert*.

discipline, v. *disseplien*.

discussie, v. *móelgevêch, móelgevêchte(r), móelgevêchske*.

discussiëren, *disketeere, disketeerde*, is of haet *gedisketeert*.

dispensatie, v. *dispenzaasje, dispenzaasjes*.

disputeren, *dispeteere, dispeteerde*, is of haet *gedispeteert*.

Ummer aant dispeteere: altijd maar kibbelen, redetwisten.

distantiëren zich, *zich aafstènjich houwe, heel zich, haet zich* . . . gehouwe. 2b.

distel, v. *distel, distele, distelke*.

Veur de bjèste 'ne kook, veur de bènjers 'ne vloek: voor de koeien een lekkernij, voor de binders van het graan een vloek.

distelvink, **ZIE**: putter.

distilleren, *branne, brande*,

is of haet *gebrant*.

dit, dit. Éin ditje en éin dètje: het een en het ander.

ditmaal, *ditskjèr*.

dobbelsteen, m. *dobbelstéin, dobbelstéin, dobbelstéinke*.

dobber, -om te vissen-: m. stop, stöp. stöpke. Hae haet e zwaor (hêl) persês:

hij heeft er een zware dobber aan.

dochter, v. *dochter, dochters, dôchterke*.

dode, v/m. *dwaije*. 't Vêl verzóépe: de overledene zieleheil toedrinken.

dodelijk, *dwajelik, dwajelikker, dwajelikste*.

doden, *aafmaake, maakde aaf*, is of haet *aafgemaak*. **OOK**: *molle, molde*, is of haet *gemolt*.

dodewake, v. waak. Bie de waak géit te flêsj rónjt: tijdens de dodewake wordt 'n borrel geschonken.

doek, m. *dook, deuk, deukske*.

-Onder kar gespannen doek of zeil, in gebruik als berguimte voor proviand e. d. -: m. *rosdook, rosdeuk*.

-Van doek voorzien, bv. vogelkooitje-: *dooke, dookde*, is of haet *gedook*.

doel, mit 'ne naate vinger vungste vlvê: met geschikte middelen, bereik je je doel. Hae is zwa wilt wê 'nen haas en géit door 'n dāöre hêk: alles doen om zijn doel te bereiken.

doelloos, -mens of hond die doelloos rondloopt-: -m. *brakbjès, brakbjèste*.

ZIE: jakkeren.

doelverdediger, m. *kieper, kiepers, kieperke*.

doen, dóón, dééch, is of haet *gedaon*. 1a. **ZIE**: sterven, bedanken. S. Dooch, watste neet laote kéns: doe, wat je niet laten kunt. Ich kan 't doon en ich kan 't ouch laote: ik kan het doen maar kan het ook laten. Es ich wis wat ich deech, lach ich mich veurdat ich veel: als ik wist

wat me te wachten stond, nam ik maatregels. Dao hunk 'r zich veur op: daar doet hij alles voor. Wieste déis, wíe 't tich géft: zo men doet, zo men ontmoet. Ich wéit wat mich te doon stéit: ik weet wat me te doen staat. **OOK:** *flikke, flikde*, is of haet geflik. Dat höbste 'm goot geflik: dat heb je goed gedaan. **ZIE:** leveren. S. **ZIE:** klaarspelen. Wat nóé gezóngé: wat nu gedaan. Erbèrm dich 'ns dreuver: doe er eens wat aan. Dat kénste dich inzoute: daar kun je het mee doen.

N. B.: gebiedende wijs enkelvoud ook: dooch.

Doenrade, *Doonder*.

dof, *dóf, dóffer, dófste*.

Dóf waer: drukkend, loom weer.

dog, m. *dok, doGGe, dökske*.

dokken, *dokke, dokde, haet gedok*.

ZIE: betalen.

dol, *breul, breulder, breulste*.

Bij een paard de kolder.

OOK: onvruchtbare koe.

ZIE: razend. **OOK:** *verruk, verrukder, verrukste*. Hae spíede van guf: hij was door het dolle heen.

dom, -kerk-: m. *dóm, dómmé*.

dom, -stom-, *dóm, dómmé, dómste*.

"Hae kump van Ziezaote ên wèt van niks" wordt gezegd van iemand, die dom en onbeholpen is. Ziezaote is een denkbeeldig dorp in de Belgische Kempen. Hae kan géin víef tälle: hij is erg dom. Zwa *dóm* wíe bwannestrwè: aartsdóm. *Dóm* gebaore ên niks bíégeljèrt: je hebt niets bijgeleerd.

Höb géin pantemíen: hou je niet voor de domme. **ZIE:** stom.

domheid, v. *stómmichéit, stómmichéite, stómmichéitje*.

dominee, m. *daomenee, daomenees*.

Dominique, *Míenes*.

domino, o. *daomenoo, daomenoos*.

Daomenoo speele: domino spelen.

dommekracht, v. *wénj, wénje*.

dommerik, m. *kappeskop,*

kappesköp, kappesköpke.

OOK: m. *klótskop, klótsköp,*

klótsköpke. Vot mit warre:

dommerik. Botte koo: idem.

OOK: m. *bökkem, bökkeme,*

bökkemke. **OOK:** o. *reuberénjt,*

reuberénjer, reuberinjtje.

OOK: m. *drikkés, drikkesé, drikkeske*.

OOK: o. *kúúke, kúúkes, kúúkske*.

domoor, **ZIE:** ezelskop.

donder, m. *hómmel*.

OOK: -hij kreeg ze op z'n donder-:

hae kreeg ze op zien pên

of ze gaove 'm op zíéne flikker.

donderbeestje, o. *hómmelbjèske,*

hómmelbjèskes.

donderbui, v. *hómmelsjóel,*

hómmelsjóéle, hómmelsjúulke.

donderbus, v. *kaamer, kaamers*.

Dit is een kleine ijzeren pot voor het

lossen van "kamersjeut" bij gele-

genheid van feesten, zoals pro-

cessies, jubilea enz. 't Gebruik van

deze donderbussen werd genoemd:

kaamersjeete, sjwat kaamer, haet

kaamer gesjaote. Kaamer: dikwan-

dige ijzeren cylinder, hoog 10 tot

15 cm., doorsnede 8 tot 10 cm., met

een over de gehele hoogte

doorlopende holte, dia ca. 2,5 tot

3,5 cm. Vanuit deze holte, op een

hoogte van ca. 2 cm., is een

ontstekingsgat in de buitenkant van

de "kaamer" gemaakt. Lading van

onderop: een laagje gekneed en

goed aangestampt papier, dik ca.

1,5 cm.; van even onder 't ontste-

kingsgat een laagje buskruit (zwart

kruit) van ca. 3 cm. hoog; afdekking

van laagje gekneed en aangestampt

papier, dik 0,5 cm.; een laagje taai

gekneed leem van ca. 5 cm. tot

even onder de bovenzijde van de

"kaamer"; in 't ontstekingsgat wordt

een houten pennetje gestoken,

voordat men het buskruit erin giet; dit houten pennetje dient tevens voor de ontsteking; de "kaamers" worden in batterijen naast elkaar opgesteld (de zg. sjars) op een veilige plek. Geopend en gesloten wordt zo'n "sjars" met de zware kalibers; ertussen zijn lichtere opgesteld; het ontsteken geschiedt d. m. v. een witgloeiend ijzeren staafje, bevestigd aan een ca. 3 mtr. lange stok, waarmee de droge houten pen wordt aangestoken. Indien alles naar wens verloopt, volgen de klappen regelmatig na elkaar. Afhankelijk van het doel is het moment van afschieten; de schieters krijgen hiervoor een vooraf bepaald teken of sein; "kaamersjeete" vergt uiterste nauwkeurigheid en is geen kinderwerk. Vereisten zijn dan ook: overleg met en vergunning van de plaatselijke overheid en politie; vakkundig bedienen en een veilige opstelling.

donderdag, *dónderdich*.

donderen, *hómmele*,

hómmele, haet *gehómmele*.

donderkop, m. *hómmelestaore*,

hómmelestaores.

donderslag, m. *hómmelelaach*,

hómmelelaech.

donderweer, o. *hómmelewaer*.

donker, *dónkel*, *dónkelder*, *dónkelste*.

ZIE: duister. *Dúúster*aovent: als de zon geheel onder is. Zwa *dúúster* wie de hël: aardsdonker.

dons, *dóns*. *Dúúvelshaore*: dons van nestvogels. **ZIE:** oor. S.

dood, m. *dwat*. *Dóé bës mër éine* *dwat sjöldich*: je kunt maar één dood sterven. 't Is 'ne minsj van éine daach: zijn dood kan ieder moment verwacht worden. Erm of *riék*, de *dwat* maak *eederén* *gelíék*: de dood maakt geen onderscheid tussen arm en rijk. Gaer *dwat*, *laef*

lang: iemand naar wiens dood wordt verlangd, leeft soms nog lang. Hae géit op te *lëste béin* **of** hae haet 't *liékbraet* opte *rök hange*: hij loopt met de dood in zijn schoenen.

ZIE: leven. S. 't Haet *veur 'm gelóet*: hij is dood. Hae is neet *kóntént* *veur datter mitte móél* in de *drék lik*: hij is niet tevreden voordat hij dood en begraven is. 'ne *Dwaje*: een dode.

-*Doodschieten*-. **ZIE:** omleggen. 'ne *Peerlink laef* noch gaer: wie gaat er nou graag dood? Hae is *pierewaaje* **of** hae is *ripsj*: hij is dood.

OOK: hae géit te plank aaf: hij gaat dood. -Hij is volledig op zijn dood voorbereid-. hae is *réisvaerdich*.

"Dat is *mër 'n róet óét 'n vinster*";

zijn dood veroorzaakt geen groot verlies of gemis, wordt wel eens gezegd, als een vrijgezel sterft.

Es 't 'n éine *sjaa haet*, haet 't 'n angere *perfiét*: de een zijn dood is de ander zijn brood. Taenge dae *tiét gwaije* ze mit *mien knäök* de neut aaf: tegen die tijd ben ik al lang dood en begraven. Dae *hóbbe* ze de *klómpe ewêchgezat*: die is dood.

doodbidden, *dwatbaeje*, *baeje*

dwat, is of haet *dwatgebaejt*.

ZIE: nietswaardig. S.

doodbloeden, *dwatblooje*,

blooje *dwat*, is *dwatgebloojt*.

doodgaan, *dwatgaon*, *ging* *dwat*, is

dwatgegan. 1a. 'ne *Peerlink géit* noch neet gaer *dwat*: niemand gaat graag dood. **OOK:** *pirre*, *pirde*, is *gepirt*. Hae géit *pirre*: hij is stervende. Hae is *gepirt*: hij is dood.

doodgraver, m. *dwatgraaver*, *dwatgraavers*.

doodmoe, *kotsmeuch*. **ZIE:** keel. S.

ZIE: bekaf. Zwa *vaerdich* *wie* e *kemúnejeske*: doodmoe.

OOK: *póém*, *póémer*, *póémste*.

doodnuchter, *dwatneuchter*.

doodop, **ZIE:** bekaf.

doods, dwats, *dwatser, dwatste.*

doodsangst, m. *dwatsangs, dwatsangste.*

doodsbed, o. *dwatsbèt, dwatsbèdder, dwatsbètje.*

doodsbleek, *dwatsbléik.*

doodsbrief, m. *dwatsbreef, dwatsbreeve, dwatsbreefke.*

OOK: m. *rouwbreef, enz.*

doodschieten, *dwatsjeete, sjwat dwat, is of haet dwatgesjaote. 2e.*

doodskist, v. *dwatskis, dwatskiste, dwatskiske. OOK:* v. *zêrk, zêrke, zêrkske. Ich hōb te naober hēlpe kiste: ik heb geholpen het lijk van de buurman in de doods-kist te leggen.*

doodskleed, o. *dwatshumme, dwatshummes, dwatshummeke.*

doodskop, m. *dwatskop, dwatsköp, dwatsköpke.*

doodslaan, *dwathóuwe, heef dwat, is of haet dwatgehóuwe. 2k.*

ZIE: *stukslaan.*

doodstil, *dwatstil. OOK:* *stókstil.*

doodstraf, v. *dwatstraof.*

doodstrijd, m. *dwatstriét.*

doodsvijand, m. *dwatsviejant, dwatsviejande.*

doodszweet, o. *dwatszwéít.*

doodvallen, *dwatvalle, veel dwat, is dwatgevalle. 2b.*

OOK: *kepotvalle enz. 2b. Dóé kéns mich kepot- of dwatvalle: je kunt me gestolen worden. ZIE:* *vallen.*

doodziek, *dwats- of stêrveskrank.*
Dao kénste toch géíne stêrveskrank
minsj mit oppet daak valle:
daar kun je bij een doodziek mens
toch niet over praten.

doodzonde, v. *dwatzunj.*

doof, *dóúf, dóuver, dóufste.*

'n Dóuf ên 'ne dóuve: een dove
vrouw en een dove man.

doofpot, m. *dóúfpot, dóúfpöt.*

Pot om sintels in te doven.

OOK: m. *blöskaetel, blöskaetele, blöskaetelke.*

doofstom, *doufstóm.*

dooi, m. *dwai.*

dooier, m. *dwajer, dwajers, dwajerke.*

OOK: m. *däöre, däöres, däöreke.*

doolhof, o. *labberint, labberinte, labberrintje. ZIE:* *narigheid. S.*

doop, m. *duip.*

doopbewijs, m. *duipbreef, duipbreeve, duipbreefke.*

ZIE: *leeftijd. S.*

doopceel, *ich hōb dae 't troubeukske éns aopegedaon: ik heb hem eens z'n doopceel gelicht.*

doopsel, o. *duipsel.*

doopvont, m. *duipfónjt.*

door, *door.*

doorbakken, *doorbakke.*

doorbreken, *doorbraeke, brwak door, is of haet doorgebraoke. 2e.*
Bij andere klemtoon zelfde
woordgebruik.

doorbrengen, *verbrénge, verbrach, afw. veer, zíé verbrachte, haet verbrach. 2e. Wie veer ózze jónge tiét verbrachte: zoals wij onze jeugd doorbrachten.*

doordacht, *doordach.*

doordraaien, *doordrèje, drèjde door, is of haet doorgedrèjt.*

doordraaier, m. *doordrèjer, doordrèjers.*

doordraven, *doordraave, draafde door, is of haet doorgedraaf.*

doordrenkt, *doortaoge.*

doordrijven, *doordriève, dreef door, is of haet doorgedreeve. 2p.*

ZIE: *doorzetten.*

doordringend, *pinnetrant, pinnetranter, pinnetrantste.*

dooreen, *dooréín. OOK:* *óngéréín.*

doorheen, *doorhaer.*

doorkomen, *doorkómme, kaom door, is doorgekómme. 2e.*

ZIE: *overleven.*

doorlaten, *doorlaote, leet door, is of haet doorgelaote. 2f.*

ZIE: *bekletsen, aframmelen.*

doorlezen, *doorlaeze*, laos door,
is of haet doorgelaeze. 2c.
doorloop, m. *doorloup*, *doorloupe*.
doorlopen, *doorloupe*, leep door,
is of haet doorgeloupe. 2a+2k.
doorloper, -schaats-:
m. *doorlouper*, *doorloupers*.
OOK: *doorluiper*, *doorluipers*.
doorn, m. *daore*, *däöres*, *däöreke*.
ZIE: onmogelijk, aanvallen. S.
doornhaag, v. *däörehëk*,
däörehëGGe, *däörehëkske*.
doornstruik, m. *däörestróék*,
däörestnúúk, *däörestnúúkske*.
doorrijp, *mörch*, *mörger*, *mörchste*.
OOK: *doorriép*.
doorschieten, *doorsjeete*, sjwat door,
is of haet doorgesjaote. 2e.
doorschijnend, *doorsjiénent*,
doorsjiénender, *doorsjiénenste*.
doorslaan, -bekennen-: *doorslaon*,
slooch door, is of haet doorgeslaage.
1a. -In andere betekenissen-:
doorhóuwe, heef door, is of haet
doorgehóuwe. 2k.
doorslaand, *doorslaont*.
doorslag, m. *doorslaach*, *doorslaech*.
ZIE: *drevel*.
doorslikken, *doorslikke*, *slikde* door,
is of haet doorgeslik.
doorsnede, m. *doorsneet*.
doorsnijden, *doorsníéje*, *sneej* door,
is of haet doorgesneeje. 2p.
doorsnuffelen, *móeze*, *móesde*,
is of haet *gemóes*.
doorspoelen, *doorspeule*, *speulde*
door, is of haet doorgespeult.
doorstaan, *doorstaon*, *doorsting*,
is of haet *doorstange*. **OOK**: *euver-*
staon, *euversting*, haet *euverstange*.
1a. Hae haet *väöl mótte euverstaon*:
hij heeft veel moeten doorstaan.
doorsteken, *doorstaeke*, *stwak* door,
is of haet doorgestaoke. 2e.
doorstoten, *doorstwatte*, *stweet*
of stwatde door, is of haet
doorgestwatte. 2f.

doortimmerd, *doortummert*.
doortrapt, **ZIE**: *gewiekst*.
doortrekken, *doortrëkke*, *trók* door,
afw. *veer*, *zié trókke* door, is of haet
doorgetrókke. 2e. **ZIE**: *kwaad-*
spreken. **OOK**: *doorriéte*, *reet* door,
is of haet *doorgereete*. 2b.
doortrokken, *doortaoge*.
doorwerken, *doorwirke*, *wirkde* door,
is of haet *doorgewirk*.
doorzagen, *doorzaege*, *zaechde*
door, is of haet *doorgezaech*.
doorzeefd, *geläökert*.
doorzenden, *doorsjikke*, *sjikde* door,
is of haet *doorgesjik*.
doorzetten, **ZIE**: *aanhouden*.
OOK: *doorbiéte*, *beet* door,
is of haet *doorgebeete*. 2b.
ZIE: *doordrijven*. **OOK**: *doorzette*,
zat door, **afw.** *veer*, *zié zatte* door,
is of haet *doorgezat*. 2p.
OOK: *vashouwe*, *heel vas*,
is of haet *vasgehouwe*. 2b.
doorzetter, m. *doordriéver*,
doordriévers.
doorzien, *doorhóbbe*, *hou* door,
haet *doorgat*. IV. **OOK**: *doorzeen*,
doorzaoch, haet *doorzeen*. 1b.
doorzoeken, *doorzeuke*, *zeukde*
door, is of haet *doorzeuk*.
OOK: -*fouilleren*-: *naoveule*,
veulde nao, haet *naogeveult*.
OOK: *doorzeuke*, *zeukde* door,
is of haet *doorgezeuk*.
doos, v. *dwas*, *dwazze*, *dwëske*.
ZIE: *ringetje*. S.
dop, m. *dop*, *döp*, *döpke*.
ZIE: *oog*, *heup*. S.
dopeling, m. *duipeling*, *duipelinge*,
duipelingske.
dopen, *duipe*, *duipde*,
is of haet *geduip*. **ZIE**: *jenever*. S.
doper, m. *duiper*, *duipers*.
doppen, *keevere*, *keeverde*,
is of haet *gekeevert*. De *bwanne ên*
êrte keevere: de bonen en erwten
doppen. *Kiéék óét tien pupsje*:

kijk uit je doppen.

dor, dor, *dorder*, *dorste*.

Hae zúút zwa dor óét:

hij ziet zo grauwwa en schraal uit.

dorp, o. *dörp*, *dörper*, *dörpke*.

dorpel, m. *dörpel*, *dörpele*.

OOK: *sjwël*, *sjwëlle*.

dorpskind, o. *dörpskénjt*,

dörpskénjer.

dorsen, *daese*, *daesde*, is of haet

gedaes. -Met stoommachine-:

óétdampe, *dampde óét*, is of haet

óétgedamp. -Met combine-: *kebiene*,

kebiende, is of haet *gekebiént*.

-Met vlegel-: *vlaegele*, *vlaegelde*,

is of haet *gevlaegelt*.

De vlegel bestond uit volgende

onderdelen: m. *vlaegelskop*: klap,

lang ca. 70 cm., doorsnee

ca. 8 cm. en gemaakt van zwaar en

taai hout, bv. appelhout.

v. *Vlaegelsgaert*: stok, lang

ca. 175 cm., dia ca. 4 à 5 cm. en

gemaakt van geschild wilgenhout.

Voor gebruik werd stok enige tijd in

water gelegd en daarna op de nog

warne vloer van de oven gedroogd

waardoor de stok taai, sterk en lenig

werd.

m. *Vlaegelsbénjtreem*: varkensleren

riem van ca. 10 à 12 mm. breed.

In klap en stok is een gat gebrand

om beiden met deze riem aan elkaar

te bevestigen.

dorsen, m. *daeser*, *daesers*. **OOK**: m.

sjuuredaeser, *sjuuredaesers*. Dorsen

die zich vroeger verhuurde om de

boeren in de winter te helpen bij het

leegdorsen van de graanschuren.

Zoals bekend, gebeurde dit met de

dorsvlegel en om korte winterdagen

volledig uit te buiten, werd er

gestaag doorgewerkt zolang er

daglicht was. De dorsers trokken

van de ene boer naar de andere en

het gezegde "aete wíe 'ne

sjuuredaeser" duidt er op, dat deze

mannen als ze bij een boer aan het werk waren, hard werkten maar ook flink toetastten.

dorsmachine, o. *daesmesjién*,

daesmesjiene. -Aandrijving van

dorsmachine met behulp van een

paard-: v. *manaezje*, *manaezjes*.

dorst, m. *dóós*, *déúske*. **ZIE**: honger,

drinkebroer, appel. S. -Lessen van

dorst-: *lèsje*, *lèsjde*, is of haet *gelèsj*.

dorstig, *dóóstich*,

dóóstigger, *dóóstichste*.

dorsvlegel, m. *vlaegel*,

vlaegele, *vlaegelke*.

dorsvloer, m. *dén*, *dénne*.

ZIE: deel, graanzolder.

doubleren, -zitten blijven-: zitte

blíeve, bleef zitte, is zitte *gebleeve*.

2p. **OOK**: *plékke blíeve* enz.

douche, **ZIE**: sproeikop.

OOK: m. *dóesj*, *dóesje*, *dúusjke*.

dove, m. *douve*, *dóuve*. Dat is mich

'ne *douve*: dat is me toch een *dove*.

V. : *dóuf*, *dóuve*.

dovemansoren, *douvemanswarre*.

doven, *óétstampe*, *stampde óét*,

is of haet *óétgestamp*. **OOK**: *blösse*,

blösde, is of haet *geblös*.

dovenetel, v. *dóuf neetel*.

dozijn, o. *doozién*, *dooziéne*,

doozienke.

draad, m. *draot*, *dräöt*, *dräötje*. Van

draad voorzien: *dräöte*, *dräötde*, is

of haet *gedräöt*. -Draad garen e.d. :

m. *vaam*, *vaem*, *vaemke*.

Eine *vaam gaare*: een draad garen.

draagbaar, *draachbaar*, *draachbaare*.

OOK: v/m. *börch*, *börche*,

börchske.

draagriem, **ZIE**: singel.

draagtas, -met hingsels of

handvatten-: v. *kallebas*,

kallebasse, *kallebèske*.

draai, m. *drèj*. Hae haet *ziéne drèj*

neet: wat hij wil, lukt hem niet.

OOK: m. *tirvel*, *tirvele*. Hae maak-

de 'ne *tirvel*, dat waar *neet mjè*

sjwan: hij tolde in 't rond.
OOK: m. *tóémel, tóémele*. Laot 'm
 zíéne *tóémel*: laat hem zijn draai.
Drèje wíe 'ne wumpel:
 z'n draai niet kunnen vinden.
draaibank, v. *drèjbank, drèjbènk*.
draaien, *drèje, drèjde* is of haet
gedrèjt. **ZIE:** kwiek, kast. S.
draaiër, m. *drèjer, drèjers*.
draaiërìg, *drèjetich,*
drèjetigger, drèjetichste.
draaiërìj, m. *drèjerìe, drèjerìeje*.
draaimolen, m. *karresêl, karresêlle,*
karresêlke. -Met aan kettingen
 hangende zitjes-: *kèttingkarresêl,*
kèttingkarresêlle, kèttingkarresêlke.
draaitol, m. *dop, doppe, döpke*.
draak, m. *draak, draake, draekske*.
 De gèk mit éíne staeke: de draak
 met iemand steken. **ZIE:** vrouw. S.
dracht, v. *drach, drachte*. -Aan het
 einde van de dracht zijn-: *voldraage*.
drachtig, -niet drachtig van koe-:
 maus.
draf, m. *draf, drêfke*.
dragelijk, *draagelik, draagelikker,*
draagelikste.
dragen, *draage, drooch*, is of haet
gedraage. 2c. -Op de rug dragen-:
pókkele, pókkelde, is of haet
gepókkelt. -Dragen van kleine
 kinderen-: *pungele, pungelde*,
 is of haet *gepungelt*.
drager, m. *draeger, draegers*.
 -Ook van fiets-. **ZIE:** lijkdrager.
dralen, *draole, draolde*, haet
gedraolt. **OOK:** *zeutsele, zeutselde*,
 haet *gezeutselt*. -Blijven plakken-:
klènjere, klènjerde, haet *geklènjert*.
dranger, -van duivenslag-:
 v. *dril, drille*. 'm De drille lucht:
 hem de vrijheid geven.
drank, m. *drank, drènkske*.
OOK: v. *drénkeswaar*. Genóg aetes-
 ên *drénkeswaar*: genoeg te eten en
 drinken. **OOK:** o. *gedrénks*:
 alcoholhoudende dranken. Réík 't

gedrénks: is er voldoende drank?
OOK: o. *zóépes*. Bréng gèt *zóépes*
 mit: breng iets drinkbaars mee.
 -lets van het allerbeste op het
 gebied van dranken-:
 o. *pestwarsvaetje*. Gèt óét 't
pestwarsvaetje. **OOK:** m. *zóép*.
 Aan de *zóép* zeen:
 aan de drank zijn.
drankneus, v. *zóépnaas,*
zóépnaaze, zóépnaeske.
dras, -bezinskel van vloeistof-: *drab*.
drassig, *zómpetich,*
zómpetigger, zómpetichste.
draven, *draave, draafde*, is of haet
gedraaf. Obbenaaf *draave*:
 op en neer lopen.
Dreeschpool, voormalige drinkpoel
 voor het vee op de Dries.
dreg, m. *driejangel,*
driejangele, driejèngelke.
 -Ook vishaak met drie haakjes-.
dreigen, -van onweer, gevaar enz-:
brónke, brónkde, haet *gebrónk*.
drempel, m. *dörpel,*
dörpele, dörpelke.
drenken, -van vee-: *drénke,*
drènkde, is of haet *gedrènk*.
drentelaar, **ZIE:** kuieraar. **OOK:**
 m. *saajelaer, saajelaere, saajelaerke*.
drentelen, *panteneere, panteneerde*,
 is of haet *gepanteneert*.
ZIE: kuieren. **OOK:** *saajele,*
saajelde, haet *gesaajelt*.
drenzen, *nungele, nungelde*,
 haet *genungelt*.
drevel, **ZIE:** doorslag.
OOK: m. *driéfnaagel, driéfnaegel*.
dribbelen, -bij voetbal-: *leije, leide*,
 is of haet *geleijt*.
drie, drie.
driedubbel, *driedobbel*.
ZIE: gewiekst. S.
drieërlei, *driederlei*.
ZIE: royaal, kaal. S.
driehoek, m. *driehook,*
drieheuk, drieheukske.

driekoningen, driekeuninge.

ZIE: hanegekraai. S.

driekoningenbrood, m.

driekeuningebrood of -kook:
wittebrood met krenten, rozijnen en
succade waarin een boon wordt
meegebakken. Wie in zijn part de
boon vindt, is voor die dag koning
van de familie, maar moet wel
tracteren. Een stuk, het "Gaotsdéil"
genoemd, werd, zodra de boon
gevonden was, aan een arme
gegeven. Vroeger, toen elk gezin een
eigen bakker had, gaven de bakkers
deze broden aan hun klanten
cadeaux.

Drie Kuilen aan de, in de Drie
Kóele. Omgeving waar de Schaarstr.
en Driekuilenweg samenkomen.
Driekuilen verwijzen naar de drie
greppels waaruit een landweer
(zie daar) bestond.

Driekuilenweg, was onderdeel van
de Gemeyn Heerstr. Deze weg
begon oorspronkelijk aan H. Hart
en vervolgens naar de Schaarstraat.

driekwart, driekwaart.

driemaal, driemaol.

driepoot, m. driepwat, driepwê,
driepwêtte. **ZIE:** melkstoeltje.

Driescherstr., oude benaming voor
weg ten Zuiden van 't plein De Dries
in Catsop.

Dries de, plein in Catsop. Dries
betekent o. a. gezamenlijke weide,
waar 's avonds 't vee bij elkaar
werd gedreven.

driesprong, m. driesprunk,
driesprung.

driest, astrant, astranter, astrantste.

Astrant wie straotedrêk: erg brutaal.

driestemmig, driestömmig.

driftkop, hae haet te mës kort bié 't
hart liGGe: 't is een driftkop.

drijfjacht, m. driéjjach, driéjjachte.

drijfwerk, o. driéfwêrk, driéfwêrke.

drijfzand, m. driéffzènjt.

OOK: m. kwêlm.

drijven, driêve, dreef, is of haet
gedreeve. 2p. **ZIE:** uitvoeren. S.

dringen, drênge, dróng, is of haet
gedrónge. 2e. **OOK:** paese, paesde,
is of haet gepaes.

Wat 'n gepaes: wat 'n gedrang.

dringend, dréngent, dréngender,
dréngenste. Jaach tich neet: haast je
maar niet, 't is nog niet dringend.

drinkbak, m. zóépbak, zóépbêk,
zóépbêkske. Ook drinkbakje aan
vogelkooi. **OOK:** m. drénkbak enz.

drinkebroer, m. drankwaagel,
drankwaagels, drankwaegelke. Hae
haet mjê dóós ês vaaderlentsjleefde:
het is een drinkebroer. Dat zeen d'r
van de naate kampetêsj: dat is een
stel drinkebroers.

OOK: m. zóépnigGel,
zóépnigGele, zóépnigGelke.

drinken, drénke, drónk, is of haet
gedrónke. 2e. Drénk dat 't tich goot
dêit: dat het je goed bekome.

OOK: ómstwatte, stweet of stwatde
óm, is of haet ómgestwatte. 2f.

Onregelmatig! Veer houwe d'r
versjêje ómgestwatte: flink
gedronken. Hae is ónger de kar
gekómme: hij heeft teveel
gedronken. "Es 't zwa wêr géit,

weurt 't 'ne laate" wordt gezegd als
men gezellig bij elkaar zit te drinken.
Laote ver noch mêr gêt drénke, 't
aete kos ouch gêljt: aansporing om
nog maar een glaasje te drinken.

'n Drwêch laever hóbbe: graag iets
drinken. Dat is 'ne leefhóbber, dae
pak stikkem de zien: dat is een lief-
hebber van een borreltje en drinkt
stiekum zijn portie. Hae lik alleze-
laeve mitte móel in 't naat: hij houdt
van een slokje. Veer hóbbe 'm goot
geluch: wij hebben een goed glas
bier gedronken. **OOK:** bouze,
bousde, haet gebóust. **OOK:** búize,
búisde, haet gebúis: veel alcohol

drinken. **OOK:** *laepele, laepelde*, haet *gelaepelt*. Zié houwe zich 'ne gooje gelaepelt: ze hadden flink wat op.

OOK: *lêpsje, lêpsjde*, haet *gelêpsj*. Die prie lêpsj zich gêt biéjéin: die hond drinkt veel en vaak. Em goot lêpsje: flink drinken.

OOK: -in kindertaal-: *ninne, ninde*, haet *genint*. -Veel drinken-: *paave*, *paafde*, is of haet *gepaaf of paekele*, *paekelde*, is of haet *gepaekelt*.

Onger de paekel houwe. **OOK:** *paere, paerde*, is of haet *gepaert*. Veer kreege goot gêt te paere ên laater kreege ver ze ouch noch êns gepaert: wij kregen veel te drinken en later ook nog een pak slaag.

Hae haet te patsj op 'n war staon: hij heeft gedronken. **OOK:** *pitsje, pitsjde*, is of haet *gepitsj*.

Veer houwe ós 'ne gooje gepitsj: wij hadden een behoorlijk pintje gedronken. **OOK:** -veel drinken-: *zóépe, zaop*, haet *gezáoépe*. 2e.

Hae zup wíe 'ne karhéngs: hij zuipt als een tempelier. Taenge de klippe van de hêl zóépe: aan de drank zijn.

OOK: *täöte, täötde*, haet *getäöt*. Ze houwe 'm richtich getäöt: ze hebben flink gedronken. **OOK:** *tëttere*,

tëtterde, haet *getëttert*. Veer hóuwe ós 'ne gooje getëttert: we hadden flink gedronken. **OOK:** *träöte, traötde*, is of haet *geträöt*.

OOK: *smaere, smaerde*, is of haet *gesmaert*. -Onder tafel drinken-: *sneuvele, sneuvelde*, is *gesneuvelt*.

Op te lange dóer waore de méiste gesneuvelt: op de lange duur waren de meesten afgeknapt.

OOK: *zwaame, zwaamde*, is of haet *gezwaamp*. Veer houwe 'm goot *gezwaamp*: wij hadden flink gedronken. **OOK:** *lëbbere, lëbberde*, is of haet *gelëbbert*.

Hae haet zich 't lëbber gezaope: hij is finaal op van het drinken.

OOK: *kippe, kipde*, is of haet *gekip*. Dae haet 'm goot gekip: die heeft een aardig glaasje gedronken.

OOK: 'ne op de lamp sjödde: een glaasje drinken.

drinkend, -klotsend-: *klótsentaere*.

drinker, m. *lêpsjer, lêpsjers*.

OOK: m. *drénker, drénkers*.

OOK: m. *lêpsjmoel, lêpsjmóele*.

Verder de afleidingen van drinken.

ZIE: zoenen.

drinkkruik, v. tuit, *tuite, tuitje*.

Metalen drinkkruik speciaal voor ondergronds gebruik:

koeltuit, koeltuite, koeltuitje.

drinkpoel, m. *drénkpool, drénkpeul*.

droefenis, v/o. *sjagrin*.

Hae is gestórve van leit ên sjagrin:

hij is gestorven van leed en verdriet.

droefheid, v. *dreuvicheit*.

OOK: o. *weedóm*.

droevig, *dreuvich, dreuvigger*,

dreuvichste. **ZIE:** heerschapp. S.

drogen, *drwégge, drwégde*,

is of haet *gedrwêch*.

drogist, m. *drwégis, drwêgiste*.

drol, m. *bout, buit, buitje*.

ZIE: stelen. S. **ZIE:** soldeerbout.

dromen, *druime, druimde*,

haet *gedrúimp*.

dromer, m. *druimer*,

druimers, druimerke.

dronkemanspraat, m. *zaatemanskal of zaate kal*.

dronken, *zaat, zaater, zaatste*.

Haagelvol: goed vol, behoorlijk

dronken. Zwa *zaat* wie 'n

aorlochsjeép: zo dronken als een tempelier. Hae haet de plaate óm

of zwa *zaat* wie 'ne Zwitser: hij is

dron-ken. 'ne Zaatte: 'n dronken

mens. 'ne Zaatte kraom, 'n zaate

bewaeging, 'n zaate pèrpluu:

een dronken boel. **OOK:** *täöt*.

OOK: 'n struip in hóbbe: een glaasje op hebben. Hae haet 'ne géiselikke róésj: hij is lichtelijk

beneveld. Hae haet e stök in zíene kraach: hij is dronken. Hae is goot gelaaje: hij is behoorlijk dronken. -Smoor-dronken-: *póépzaat*.

dronken zijn, 'm *ómhóbbe*, hou 'm *óm*, haet 'm *ómgat*. IV. Ich zék tich, die houe 'm *óm*: ik zeg je, dat die dronken waren. **OOK**: 'n *striép* in *hóbbe*.

droog, *drwêch*, *drwêgger*, *drwêchste*. Zwa *drwêch* wie zaot: kurkdroog. -Dor-: **ZIE**: uitgemergeld.

droogblijven, *drwêchbliëve*, bleef *drwêch*, is *drwêchgebleeve*. 2p.

drooghouden, *drwêchhouwe*, heel *drwêch*, is of haet *drwêchgehoute*. 2b.

drooginrichting, v. *drwêcherie*, *drwêcherieje*.

droogleggen, *drwêchlêGGe*, lach *drwêch*, **afw.** *veer*, *zié lachte* *drwêch*, is of haet *drwêchgelach*. 2p.

droogslippen, *drwêchslíepe*, sleep *drwêch*, haet *drwêchgesleepe*. 2p. Betekent ook: geen drank krijgen.

droogstaan, *drwêchstaon*, sting *drwêch*, haet *drwêchgestange*. 1a. De koo stéit *drwêch*: de koe geeft geen melk meer.

droogte, v. *drwêchde*.

droogvoets, *drwêchvoots*.

droogworst, v. *drwêchwóós*, *drwêchwéús*, *drwêchwéúske*.

droom, m. *drúim*, *drúíme*, *drúimke* of *dróúm*, *dróúme*, *drúimke*.

drop, m. *kristekook*. **ZIE**: schuim.

druif, v. *dróef*, *dróéve*, *drúufke*.

Doe bës mich 'n *dróef*: je bent een rare vent.

druipen, *dröppe*, *dröpde*, is of haet *gedröp*. **OOK**: *ziépe*, *ziépde*, is of haet *geziép*. **OOK**: *siébele*, *siébelde*, is of haet *gesiébelt*.

druipnat, *pratsjnaat* of *zéiknaat*.

druipneus, vergunning aan de naas *hóbbe*: een druipneus hebben.

druipstreep, -streep, gevormd door

druipende vloeistof-: m. *dräöm*, *dräöme*, *dräömke*. Dao kreeg ich 'n tas kofte, dao hinge de *dräöme* noch langsaaf: ik kreeg 'n kopje koffie, waar de druipstrepen van de vorige gebruiker nog opzaten. Dóé mós te beustel neet langs te pot aafstriéke, medéin zit dae zwa vol *dräöme*, daste 'm noch neet mjë in de hënj kéns pakke: je moet de verfkwaat niet langs de bovenrand van de bus afstrijken, want dan komt de buitenkant van de bus zo vol druipstrepen, dat je ze niet meer in de hand kunt nemen.

druivenblad, o. *dróéveblaat*, *dróéveblaajer*, *dróéveblaetje*.

druiventros, m. *dróévetros*, *dróévetrös*, *dróévetröske*.

druk, *drök*, *drökke*, *drökste*. Zich de béin ónger de vot óétloupe: zich erg druk maken. De kwint hùit 'm: druk vertellen en gekheid maken.

drukfout: m. *drökfout*, *drökfoute*, *drökfuitje*.

drukken, *drökke*, *drökde*, is of haet *gedrök*. -Gewichtheffen-: *stömme*, *stömde*, is of haet *gestömp*.

drukkend, -warm-: *drökkent*.

OOK: *laf*, *laffer*, *lafste*.

drukker, m. *drökke*, *drökke*.

-Drukker van speelkaarten-: *kaartedrökke*, *kaartedrökke*: ook iemand, die weinig om handen heeft.

drukkerij, v. *drökkerie*, *drökkerieje*.

drukknop, m. *knipper*, *knippers*, *knipperke*.

drukpers, v. *drökpaes*, *drökpaese*.

drukproef, v. *drökproof*, *drökproove*.

drukte, v. *drökde*, bv. veel mensen.

OOK: v. *allegaasje*: drukte, plichtpleging. *Allegaasjes* maake: overdreven beleefd of hoffelijk zijn.

OOK: m. *ambras*: verlegenheid, overdreven drukte. Maak toch géinen *ambras*: maak toch geen

drukke. **ZIE**: moeilijkheid. S. **ZIE**: geloops, gedoe. **OOK**: m. *tóemel*, *toémele*. **OOK**: m. *trammelant*. **OOK**: wat e geloups: wat een drukte. **OOK**: kaalsjiét: koude drukte. **ZIE**: omhaal, verplichting.

druktemaker, m. *ambrasmaeker*, *ambrasmaekers*. **OOK**: m. *wénjtmaeker*, *wénjtmaekers*. **OOK**: m. *allegaasjemaeker*, *allegaasjemaekers*, *allegaasjemaekerke*.

drummer, **ZIE**: trommelslager.

drup, m. *dröp*, *dröppe*.

druppel, m. *dröppel*, *dröppele*, *dröppelke*. De geevel kaanjelt: een druppel aan de neus.

druppelen, *dröppele*, *dröppelde*, is of haet *gedröppelt*.

dubbel, *dobbel*, *dobbelder*, *dobbelste*.

dubbelganger, m. *dobbelgènger*, *dobbelgèngers*.

dubbelzinning, *dobbelzinnich*, *dobbelzinnigger*, *dobbelzinnichste*. Hae bik in tsjwè panne: hij is dubbelzinnig **of** dubbelhartig.

duchtig, *duchtich*, *duchtigger*, *duchtichste*. Ein duchtich kénjt: een flink kind.

duidelijk, *dúúdelik*, *dúúdelikker*, *dúúdelikste*. Dat zal ich dich éns verdutsje: dat zal ik je eens duidelijk maken.

duiden, *tuuje*, *tuujde*, haet *getúujt*. Urges op tuuje: ergens op duiden.

duif, v. *dóef*, *dóéve*, *dúufke*. Dooch te slaach toe, 'n vraem *dóef* opte *spiéker*: doe de deur dicht, er is 'n vreemde eend in de bijt. *Dóé* kumps in mien jach: je schiet onder mijn duiven. -Mannetjesduif-: *håöre*, *håöres*, *håöreke*. -Vrouwtesduif-: *ziéje*, *ziéjes*, *ziéjeke*. -Jonger dan 1 jaar: m. *piéper*, *piépers*, *piéperke*. -1 Jarige-: m. *jaoriche*, *jäöriche*. -Een vaal rood gekleurde-: eine

vaale. -Witpen-: v/m. *sjék*, *sjékke*, *sjékske*. Dae *håöre* haet *sjwan* *sláech*: die doffer heeft mooie vleugels. -Onder de duiven schieten-: **ZIE**: onderkruipen. Duivenras met waaivormige staart: m. *paustart*, *paustért*. -Postduif-: v. *reisdoéf*, *reisdoéve*, *reisdúufke*. Ich höb dao zwanne *zwërver* opte *spiéker* zitte: ik heb een zwerfende postduif op 't hok zitten. -Verdwaalde of ontheemde postduif, die van het ene hok naar het andere hok vliegt-: m. *zwèrveling*, *zwèrveling*.

duikelaar, -slome-: m. *zuijelaer*, *zuijelaere*, *zuijelaerke*. **OOK**: m. *tuddelaer*, *tuddelaere*, *tuddelaerke*.

duikelen, *kopje*, *koukelebound* slaon, *slooch koukelebound*, is of haet *koukeleboundgeslaage*. 1a.

duiken, *dúúke*, *dúúke*, haet *gedúúke*.

duiker, m. *dúúker*, *dúúkers*.

duim, v/m. *dóem*, *dóeme*, *dúumpke*. Blijf mit t'n *dóeme* devan aaf: blijf er met je vingers af. -Duim, waarin duimhengsel draait-: m. *teulder*, *teulders*. **ZIE**: *deurhengsel*.

duimen, *dóeme*, *dóemde*, haet *gedóemp*. -Zuigen-: *lótsje*, *lótsjde*, haet *gelótsj*.

duimenzuiger, v/m. *dóemelutsjerke*. **ZIE**: *zuigeling*.

duimstok, m. *dóemstèk*, *dóemstèkke*, *dóemstèkske*.

duister, *dúúster*, *dúústerder*, *dúústerste*. **ZIE**: *donker*.

duisternis, d'n *dúúster*.

duiten, *klamotte*.

Duitser, -spotnaam-: *Móf*, *Mófje*, *Mufke*.

duivel, m. *dúúvel*, *dúúvele*, *dúúvelke*. *Dóé* kós waal van de *dúúvel* bezaete zeen: je gedraagt je als van de duivel bezeten. **ZIE**: *kruiwagen*, *klomp*, *geluk*, *markt*, *Jan en alleman*, *verkeerd*, *bestaan*, *ziel*, *uitroep*. S. **OOK**: m. *saatan*, *saatanne*.

duivelachtig, *duuvelêchtich*,
duuvelêchtigger, *duuvelêchtichste*.
duivels, *duuvels*. Hae is duuvelskaot:
hij is duivelskwaad; hij is des
duivels.

duivelsadvocaat, m. *duuvelsaffekaot*,
duuvelsaffekaate.

duivelskers, v. *duuvelskees*,
duuvelskeese, *duuvelskeeske*.
Oneetbare of vergiftigde rode of
zwarte, soms geneeskrachtige, bes.

duivenhok, m. *dóevespiéker*,
dóevespiékers, *dóevespiékerke*.

OOK: m. *spíéker*, *spíékers*,
spíékerke. **OOK**: o. *dóeves*.
-Klep van duivenhok-: m. *slaach*,
sláech, *slaechske*.

duivenmand, m. *dóévekörf*,
dóévekörf, *dóévekörfke*.

OOK: m. *reiskörf* enz.

duivenmelker, m. *dóévemëlker*,
dóévemëlkers.

OOK: m. *dóévepit*, *dóévepitte*.

duivenslag, m. *dóéveslaach*,
dóéveslaech.

duivin, **ZIE**: duif.

duizelachtig, *dúúzelêchtich*,
dúúzelêchtigger, *dúúzelêchtichste*.

duizelen, *dúúzele*, *dúúzelde*,
haet gedúúzelt.

duizelig, *dul*, *duller*, *dulste*. Zwa *dul*
wie e kúúke: erg duizelig. **OOK**:
dúúzelich, *dúúzeligger*, *dúúzelichste*.

duizeligheid, v. *dúúzelichéit*.

duizend, *dóézent*.

duizendblad, v. *haazegêrf*.

duizenderlei, *dóézonderlei*.

duizendmaal, *dóézentmaol*.

ZIE: vaak. S.

duizendschoon, -bloem-:
o. *junkerke*, *junkerkes*.

duizendste, *dóézentste*.

ZIE: geluk. S.

dulden, *líeje*, *leeje*, is of haet *geleeje*.
2p. Ich kan zwa gêt neet *líeje*: ik kan
dat niet dulden. Dae kan ich neet
líeje: ik moet hem niet. **OOK**: *vaele*.

Ich kan 'm neet *vaele*: ik kan hem
niet velen. **OOK**: *verdraage*,
verdrooch, haet *verdraage*. 2c.

dun, *dun*, *dunder*, *dunste*.

ZIE: spoeling. S.

dunk, m. *dunk*.

dunken, *tunke*, *tóch(s)*, **afw.** *veer*, *zié*
tóchte, haet *getóch*. 2p. Mich *tóch*
't ging neet: ik dacht 't ging niet.
Mich *tunk*, dat 't goot waar:
mij *dunkt*, dat 't goed was.

dupe, m. *duupe*. Ich waar de *duupe*
van 't speel: ik was de *gedupeerde*.

duren, *dóére*, *dóérde*, haet *gedóért*.

Dat *hunk* noch in *wíe zêk of* wae
dan noch *laef*, haet 'ne *hëlle kop*:
dat kan nog lang *duren*.
't Is toch géin *aezelsdrach*:
het duurt toch niet lang?

durven, *darre*, *dór*, **afw.** *veer*,
zié dórré, is of haet *gedórt*. 2p.

OOK: *óngerstaoen*, *óngersting*,
haet *óngerstange*. 1a.

OOK: zich *tróewe*, *tróede* zich, haet
zich *getróet*. Dat *tróet* er zich neet:
daar waagt hij zich niet aan.

dusdanig, *dusdaanich*.

dutje, o. *nikkerke*, *nikkerkes*.

e *Nikkerke* maake: een *dutje* doen.

dutten, *nikke*, *nikde*, haet *genik*.

ZIE: soezen.

duur, -tijdsbepaling-: *dóér*. Op te
lange *dóér*, *hóbste* de ganze *kraom*:
op den *duur* heb je alles. Dat is *mêr*
'ne *keesetiét* gewaes: dat is maar
van korte *duur* geweest. -Op den
duur-: *optendóér*. -Veel *kosten*-:
dúúr, *dúúrder*, *dúúrste*. **ZIE**: eten. S.
ZIE: kostbaar. **OOK**: *príezich*,
príezigger, *príezichste*. *Sjíét* aan de
wiks, *potlwat* is ouch *zwart of* blink
ouch: het is om het even, waarom
duur als het goedkopere net zo goed
is. 't Kos *niks*, *mêh* 't is ouch *denao*:
het is niet *duur*, maar in *evenredig-*
heid is 't ook niet veel waard.

duurte, v. *dúúrde*.

duw, m. duuj, duuje, dúuke.

duwen, dúuje, dúude, is of haet gedúut. **ZIE**: moeite, betekenen. S.

duwer, -van kolenwagentjes in steenkolenmijn:-

m. slêpper, slêppers, slêpperke.

dwaas, **ZIE**: gek.

OOK: kwantjoorem.

OOK: verruk, verrukder, verrukste.

dwalen, daole, daolde, haet gedaolt.

dwang, m. dwank. Mótte is dwank ên bāöke is kénjergezank: tot iets gedwongen worden.

dwars, dwaes, dwaeser, dwaeste.

OOK: kwaer. **ZIE**: weerbarstig.

Dae is gêt euver de laever gekraope: hem zit iets dwars.

dwarsdrijven, dwaesdriëve, dreef dwaes, haet dwaesgedreeve. 2p.

dwarsdrijver, m. dwaesdriëver, dwaesdriëvers, dwaesdriëverke.

OOK: vrégelaer, vrégelaere.

dwarsgang, m. kwaerslaach, kwaerslaech, kwaerslaechske.

dwarsheid, v. verkjêrdichéit, verkjêrdichéite.

dwarshout, o. krúúshout, krúúshouter. -Sluitbalk van dubbele poort:- o. dwaeshout, dwaeshouter.

OOK: m. travaer, travaere, travaerke.

dwarskijker, m. dwaeskiéker, dwaeskiékers.

dweil, m. dweil, dweile, dweilke.

dweilen, sjróbbe, sjróbde, haet gesjrób.

dwepen, zwêrme, zwêrmdé, is of haet gezwêmp.

dwerg, m. dwêrch, dwêrge.

dwingen, dréngé, dróng, is of haet gedróngé. 2e. **OOK**: dwéngé, dwóng, is of haet gedwóngé. 2e.

OOK: prêsse, présde, is of haet geprês.

eau de Cologne, m. oodeklónj.

echt, richtich, richtigger, richtichste.

OOK: êch, êchter, êchste.

ZIE: werkelijk, zuiver.

echter, **ZIE**: evenwel. **OOK**: mêt.

eczeem, **ZIE**: uitslag.

Eeckersteghe, vroegere naam van

't Vunderke. De varkens werden over deze weg naar de Hei gedreven, waar o.a. eikels (ekeren) tot voer dienden.

eed, m. éit.

eekhoorn, v. eikkaore,

eikkaores, eikkäöreke.

eelt, m. zweel.

Zweel in de hènj: eeltige handen.

een, -telwoord-: éfn, éfne.

-Lidwoord-: ein, 'ne, 'n.

eend, v. aenj, aenje, aenjtje.

eendebout, m. aenjebats,

aenjabatse, aenjabêtske.

eendekroos, o. aenjemoos,

aenjemeuske.

eendepoel, m. aenjepool, aenjepeul.

eender, éinder. **ZIE**: hetzelfde.

eendracht, v. éindrach.

eendrachtig, eindrêchtich,

eindrêchtigger, eindrêchtichste.

eenjarig, éinjäörich.

eenkennig, éínkénich,

éínkénigger, éínkénichste.

eenling, v/m. éínling.

eenmalig, einsig(e).

eenoo, m. éínuiger, éínuigers.

eens, -het eens worden-: einich

waere: het eens worden. Veer waere ós einich: wij worden het eens. Dat kan ich óngersjriève: daar kan ik het mee eens zijn. In de betekenis ooit: éns. Ens gezach, blief gezach: belofte maakt schuld.

eens zijn met, óngersjriève,

óngersjreef, is of haet óngersjreeve.

2p. **ZIE**: accoord.

eensklaps, óngeréns.

eenstemmig, einstömmich.

eentonig, éíntwannich,

éíntwannigger, éíntwannichste.

eenvoudig, sumpel, sumpeler,

sumpelste. -Heel-: êffenewêch.

eenzaam, afgelaeye,

afgelaegender, afgelaegenste.

OOK: eilêtsich, eilêtsigger,

eilêtsichste.

eenzaamheid, v. éínzaamheit.

eenzelvig mens, m. éínzelgènger,

éínzelgèngers.

eer, v. jèr. Hou dich dae in jèrre:

wordt gezegd als iemand een goede meid, paard, partner, knecht e.d.

heeft. Ter jèrre van watveur 'ne

Hêlge is dat: wordt gevraagd als

iemand onverwacht een rondje,

feestje e.d. geeft. 'n Kaerske branne

veur de duuvel: aan de verkeerde

eer bewijzen. Dae d'n haam neet

liêje kan, maoch zich neet paert

wille sjriève: wil men de eer opeisen,

dan moet men ook de lasten

nemen. **ZIE**: lof.

ZIE: bedanken, dienst, nieuw, ple-

zier, respecteren, ondertussen. S.

OOK: m. póntenäör.

't Raak 'm op ziéne póntenäör:

het raakt zijn eergevoel.

eerbaar, jërbaar,

jërbaarder, jërbaarste.

eerd, **ZIE**: voordat.

eerder, jèdder. Jèdder kaom ich

dêkser dao: vroeger kwam ik er

vaker. **ZIE**: vroeger.

eergevoel, o. jèrgeveul.

OOK: m. póntenäör.

Hae stéit op ziéne póntenäör:

hij is erg gesteld op zijn eer.

eergisteren, jègistere.

eerlijk, jèrlík, jèrlíkker, jèrlíkste.

ZIE: rijm. S.

eerstdaags, jèrdaags. Jèrdaags

hóbbe ze dich bié díen klitse:

eerstdaags hebben ze je te pakken.

eerste, jèste. Dóé wils allezelaeve de

dikste hóbbe:

jij wilt altijd de eerste zijn.

eersteling, m. jèsteling, jèstelinghe.

Ook vroege aardappel.

eest, v. èsde.

eetbaar, aetbaar.

eeuwig, jèwich.

eeuwigheid, v. jèwichéit.

effen, éffe. 'n Effe klètje: een effen jurk; éffe wie 'n unnebètje: mooi gelijk of vlak; éffe maake: effenen, iets in het reine brengen. **OOK**:

effen, plat:: vlaak, vlaaker, vlaakste.

effenen, plaaneere, plaaneerde, is of haet geplaaneert.

eg, v. aech, aege, aechske.

egel, o. steekelvêrke, steekelvêrke(s).

eggen, aege, aechde,

is of haet geaech.

eggenhaak, m. aegenhaok,

aegenhâök, aegenhâökske.

Stok met haak om eg op te tillen.

eggentand, m. aegetènjt, aegetènj.

ZIE: tand.

ei, o. ei, eier, eike. **ZIE**: beter, beetje, loon, raadsel. S. Dóe bès mich 'ne zeute: jij bent me een zachtgekookt eitje. Baeter ès gaar niks: beter een half ei dan een lege dop. **ZIE**: eiwit.

eidooyer, **ZIE**: dooyer.

OOK: o. 't gaal.

eierdopje, o. eierdöpke, eierdöpkes.

eierkorf, m. eierkörf,

eierkörf, eierkörfke.

eierlepeltje, o. eierlaepelke,

eierlaepelkes.

eiermarkt, m. eiermêrt, eiermêrte.

eierpruim, v. eierpróem, eierpróeme.

eiertikken, köppe, köpde, is of haet geköp. Met een hardgekookt ei, dat men stevig in de hand klemt, op de punt van het ei in de hand van de ander tikken. Wiens ei wordt gedeukt, is de verliezer. Soms wordt de winnaar dan ook nog de stompe onderzijde of "de vot" van het ei aangeboden, waarop deze dan met het stompe eind van het ei mag tikken. Op sommige plaatsen doet

men dit met de punt van het ei, waarbij de ander dan vrijwel geen kans op succes meer heeft.

eigen, eige, eigender, eigeste.

Dat is 'n eige bjès: dat is een vertrouwd dier. **ZIE**: zijn. S.

eigenaar, m. eigenaer, eigenaers.

eigenares, v. eigenaerse, eigenaerse.

eigendom, m. eigendóm, eigendómme.

eigenhandig, eigenhènjich.

eigenlijk, eigelik.

eigenmachtig, eigemêchtich.

eigemêchtigger, eigemêchtichste.

eigenschap, v. eigesjap, eigesjappe.

eigentijds, egetiétis.

eigenwijs, eigewiés, eigewiézer,

eigewiëste. Wat is dat 'n stök strónt;

vraete: wat is dat een eigenwijze

vent. **BETER**: veursnèppetich,

veursnèppetigger, veursnèppetichste.

eigenzinnig, eigezinnich,

eigezinnigger, eigezinnichste.

Ouw bök hóbbe stief hâöres:

oude mensen zijn vaak eigenzinnig.

OOK: eivêljich, eivêljigger,

eivêljichste.

eik, v. éík, éíke, éíkske.

eikel, v. éíkel, éíkele, éíkelke.

'n Piép maake van 'n éíkel ên e strwèspeer: een pijpje maken van een eikel en een strootje.

eikenboom, m. éíkebóúm,

éíkebúim, éíkebúimke.

eikenhout, éíke.

eiland, o. eilènjt, eilènj, eilènjtje.

eind, o. énj, énjt, énjtje.

ZIE: wachten, Latijn. S. Op 't eind van een kinderverhaaltje zegt men: "ên dóe, ên dóe, dóe kneep te koo de vot tóe". Ouch aan de langste braodwóós kump 'n énj: aan alles komt een einde.

einde, o. slóes. En nóé slóes daomit: en nu afgelopen daarmee.

Dao is géíne krump aan:

er komt geen einde aan.

Einde het, vroegere benamingen:

Kapellersteeg en Catsopperveltgaet.
eindelijk, *énjtelings*.

eindeloos, dao is 't énj van ewêch.

eindigen, eine kómaaf draan maake.

OOK: de pin drin hóuwe: eindigen met werk enz. "En hóndert is gén éín" wordt gezegd om iemand te laten ophouden met zijn verhaal.

-Sluiten-: *sleete*, slwat, is of haet geslaote. 2e. Een eind aan iets maken: *slóesmaake*, *maakde slóes*, haet *slóesgemaak*. -Aflopen-: *aafloupe*, leep aaf, is of haet *aafgeloupe*. 2a+2k.

eindje, m. stómp, stump, *stumpke*.

'ne Stómp wóós: een eind worst.

eis, ich aet wat in d'n traoch zit ên

slaop in 'n aerpelskoel:

ik stel geen hoge eisen.

Dóé mós díene keutel mêr intrêkke:

je moet je eisen maar matigen.

eiwit, -tot schuim geklopt-: m. snjê.

-Eiwit en een beetje suiker tot stijf

schuim kloppen-: snjê hóuwe.

ekster, v. *aester*, *aesters*, *aesterke*.

eksternest, o. *aesternês*,

aesternêster, *aesternêske*.

eksteroog, o. *aesteróuch*, *aesteróuge*,

aesterúichske. Veer kriége anger

waer, ich veul 't aan mien

aesteróuge: wij krijgen ander weer,

ik voel het aan mijn *eksterogen*.

el, v. *ël*, *êlle*, *êlke*.

elastiek, m. *illestik*, *illestikke*,

illestikske.

OOK: m. *rêk*, *rêkke*, *rêkske*. De *rêk* is dróét: de veerkracht is eruit.

OOK: *gómelestiek*.

elastiekje, m. *litsjke*, *litsjkes*.

OOK: *illestikske*.

elders, *urges-anges*.

electriciteit, o. *lêktris*.

elf, *aelef*. **ZIE**: gemak. S.

Elizabeth, *Lizzebêt*, *Lizzebêlje*, Lies,

Lieske, *Bêt*, *Bêlje*, *Bêtte*.

elleboog, m. *ëllebaoch*,

ëllebäöch, *ëllebäöchske*.

ellende, v. *jèlènj*. **ZIE**: weggeven. S.

ZIE: narigheid.

ellendig, *jèlènjich*, *jèlènjigger*,

jèlènjichste. **OOK**: *gesjôchte*.

ZIE: armzalig.

els, -boom-: *aels*, *aelze*, *aelske*.

els, -kruidenbitter-: *aels*, *aelske*.

In Beek gestookte jenever volgens geheim recept onder toevoeging van de bittere alsemlant. " 'n Aelske is goot veur de wörm " zach ich taenge Lewie. " Nér " zach dae. " 'n Aelske is slêch veur de wörm ". Mèh néi Lewie, dat is jus goot veur de wörm " zach ich weer. " Mèh néi man, dat is slêch veur de wörm, want dao gaon ze kepot van".

ZIE: alsem.

els, -schoenmakersgereed-:

v. *aels*, *aelze*, *aelske*.

OOK: v. *zúul*, *zúule*, *zúulke*.

Elser Dorpstr., was huidige

Maasberg en Dorpsstraat.

Elserheggen, *AelserhêGGe*.

Weg welke liep van

D. Verschureplein naar de Heiberg.

Was voorheen een landweer. Naam afgeleid van "de heggen van Elsloo" die de begroeiing op de landweer vormden.

Elserschoor, hoge Maasoever tussen

plaats voormalig veer en

Europabrug. Schoor betekent:

steile oever. *Aelsersjaor*.

Elserveestr., *Aelservjêstr.*, was

huidige Stationsstr. W. Was een holle

weg en werd gebruikt als veedrift

vanuit Elsloo naar de Heide.

Elserveld, veldnaam voor het gebied

tussen Elserheggen, de Maas,

Scharstr., Driekuilweg,

Julianakanaal en Stationsstr. W.

Elslooerweg, *Aelserwaech*.

Was huidige Mauritsweg. Onderdeel

van route door Hei naar Sittard.

Elsloonaar, m. *Aelsenaer*, *Aelsenaere*.

Aelser priéje
mitte mêtser in de zîéje
mit 't brwat opte nak
zwa is 't Aelser pak.

Elsloo, Aelse. Ter dicussie staat of
volgende frankische namen voor
Elsloo of voor Asselt bij Roermond
stonden:
Asloa, Aschloa, Aschlo, Haslou.

elzenhout, aelzehout. Aelzehout ên
rwat haor wis zêlje op gooje grónjt:
elzenhout groeit zelden op goede
grond **of** iemand met rood haar
heeft vaak geen goede naam.

email, 'ne gelakde tob:
een geëmailleerde emmer.

Emanuel, Maanewêl.

Emile, Mil, Milke.

emmer, m. top, tobbe, töpke.

en, ênne, ên.

enerlei, éinderlei. **ZIE**: hetzelfde.
Dat is éinderlei: dat is hetzelfde.

eng, éng, énger, éngste.

ZIE: gepast. S. **OOK**: knap,
knapper, knapste. Dat jêske is mich
gêet knap: dat jasje is mij wat te eng.
-Enger maken door 't leggen van
rimpels in stof-: rumpelpe, rumpelde,
is of haet gerumpelt.

engel, m. éngel, éngelke, éngelke.
ZIE: meisje, Angelus. S.

engelbewaarder, m. bewaaréngel,
bewaaréngelke, bewaaréngelke.
ZIE: apart.

engelenhaar, o. éngelhaor.

engte, v. éngde.

enig, éinmaolich,
éinmaoligger, éinmaolichste.

enige, énnichste. Hae waar de
énnichste: hij was er alleen.
Énnige: dao waore énnige lúu:
er waren enige mensen.

enigszins, énnichzins.

enkel, -gewricht-: m. énkêl, énkêle,
énkelke. -Enkel en alleen, weinig-:
énkel, énkelder, énkêlste. Dao waar
mêr 'nen énkêle minsj: er waren

maar weinig mensen.

Zich haarénkele, haarénkelde zich,
haet zich gehaarénkelt: onder het
lopen de enkels, door het aantikken
met de klompen, kneuzen.

en passant, êmpesant. **ZIE**: terloops.
ent, **ZIE**: griffel.

enten, gruffele, gruffelde,
is of haet gegruft.

enthousiast, êntesjas,
êntesjaster, êntesjaste.

enveloppe, v. amvelop, amveloppe,
amvelöpke. **OOK**: m. ómslaach,
ómsláech, ómslaechske.

enzovoort, ênzwawier.

epaulet, o. epoolêt, epoolëtte.
OOK: v. polêt, polëtte, polëtje.

epistel, o. epistel, epistele, epistelke.

eraan, draan.
ZIE: beurt, aansmeren, alles. S.

eraan gaan, draangaon, ging draan,
is of haet draangegange. 1a.

ZIE: alles, gebruiken. S.

er achter, drachter.

erbarmelijk, êrbêrmelik,
êrbêrmelikker, êrbêrmelikste.

erbarmen zich, zich êrbêrme,
êrbêrmdê zich, haet zich êrbêrmp.
Erbêrm dich 'ns dreuver:
doe er eens wat aan.

erbij, debié. **ZIE**: wiel. S.

erbovenop, baovedrop.

erdoor, dedoor.

erectie, m. stíeve, stíeve.

erelid, o. jêrelit, jêrleeje.

eren, jêrre, jêrde, is of haet gejêrt.

ereplaats, v. jêrreplaats, jêrreplaatse.

erepoort, m. jêrrebaoch,
jêrrebäöch, jêrrebäöchske.

ereprijs, m. jêrrepriés, jêrrepriés.
-Plantje-: v. warbêl.

ereronde, v. jêrrerunje, jêrrerunjes.

eretecken, o. jêrreteike, jêrreteikes.
'n Hart van gout, de broos vol
jêrreteikes ên zwa êrm wie Jób:
een hart van goud, een leven vol
verdiensten en zo arm als Job.

erewacht, v. *jèrewach*.

erewijn, m. *jèrewiën*.

erf, o. goot. Dao is 'ne vraeme haan op te mëstem:

er is 'n vreemdeling op het erf.

erfdeel, o. *êrfdéil*, *êrfdéile*, *êrfdéilke*.

erfelijk, *êrfelik*.

erfenis, 't is baeter op te êrve te wachte ês drop te vaste: men moet niet vast rekenen op een erfenis.

erfgenaam, m/v. *êrve*.

erfgoed, o. *êrfgoot*.

erfpacht, v. *êrfpach*.

erfstuk, o. *êrfstök*,
êrfstökke, *êrfstökske*.

erfzonde, v. *êrfzunj*, *êrfzunj*.

erg, *êrch*, *êrger*, *êrchste*.

OOK: *bjèstich*. Bjèstich goot:

erg goed. **ZIE**: gierig. **OOK**: braaf.

De aerappele zeen braaf slèch dit jaor: de aardappelen zijn niet al te best dit jaar. **ZIE**: braaf. **OOK**: zjièr.

OOK: *vies*. Hae is *vies* gevalle:

hij is erg gevallen. -Zonder erg

of te goeder trouw-: zónger bezèi

of *waalgemoots*. **ZIE**: gebeuren. S.

't Weurt altiét *êrger*, zach te boer, jès

sturf te vrou, *dóe* *miéne* os *ên* *nóe*

't *vêrke*. **OOK**: *behöbbelik*.

ergens, *urges of irges*.

ZIE: *inpakken*. S.

ergeren zich, *zich êrgere*, *êrgerde*

zich, haet *zich geêrgert*. Erger *dich*

neet, dat is slèch *veur diéne*

rikketikker: erger je niet, dat is slecht

voor je hart. -Zich *hevig ergeren*-:

zich opvraete, *vraot zich op*,

haet *zich opgevraete*. 2b.

ZIE: *aanstoot*.

OOK: *zich sjangeneere*,

sjangeneerde zich,

haet *zich gesjangeneert*.

ergerlijk, *êrgerlik*, *êrgerlikker*,

êrgerlikste. Dat is 'n *êrgerlikke*

gesjichte: dat is een kwalijke zaak.

ZIE: *kwalijk*.

ergernis, v. *êrgernis*.

erheen, -er naar toe-: draer.

erheen gaan, *draergaon*, ging draer,
is *draergegange*. 1a.

erin, drin. Wae 'ne *bóúm omhúit*,
'n vrou trout of in de *wór zit*, *wët*
nwats wat drin zit: van het
onbekende is alles te verwachten.

erlangs, *delangs*. **ZIE**: *neus*. S.

ermee, *demit*. Hae *gwèijt temit*
of 't *drèk* is: hij gooit met geld,
alsof het niets waard is.

erna, *denao*.

ernaar, *denao*. **ZIE**: *duur*. S.
ZIE: *daarna*.

ernaast, *denaève*.

Ernest, *Nès*, *Nèske*.

ernst, -het is ernst-: *méines*.

't Is *méines* mit *tie tsjwè*:

zij hebben vaste verkering.

erom, *dróm*. Dróm *ên draan*: *erom*
en *eraan*. Mit al wat *dróm ên draan*
hunk: met alles wat *erbij* hoort.

Drómslingere: *eromheen* *slingeren*.

eromheen, *drómhaer*.

eronder, *drónger*.

eronderdoor, *dróngerdoor*.

erop, *drop*.

ZIE: *vloeken*. S. Drop of *drónger*:

erop of *eronder*, *buigen* of *barsten*.

Drop *óét trèkke*: *erop* *uitgaan*.

Drop *óét zeen*: *fel zijn op*-. *Pómpe* of
verzóepe: *erop* of *eronder*.

erotisch, *hitsich*, *hitsigger*, *hitsichste*.

ertussenuitgaan,

ZIE: *uitbreken*, *knippen*.

eruit, *dróét*.

ZIE: *zinnen*, *onzin*, *uitflappen*. S.

ervaren, -te weten komen-: *ervaaere*,

ervoor, haet *ervaaere*. 2c. Me *mót*

géin *ouw katte* *ljèrre móéze*:

een *ervaren* mens kan men niet veel
meer *leren*.

ervaring, op 'nen *ouwe fits móste*
ljère: van de *ervaring* van *oudere*
mensen moet je *leren*.

erven, *êrve*, *êrfde*, haet *geêrf*.

erwt, v. *êrt*, *êrte*, *értje*.

ZIE: kwiek, war, sterven. S.

erwtenrijs, v. *êrteriés, êrteriézer*.

erwtensoep, v. *êrtesop, êrtesöpke*.

Vêrkespwat, war ên start is 't begin van gooj êrtesop: varkenspoot, oor en staart zijn nodig voor een goede erwtensoep.

es, -loofboom-: m. *ësj, ësje, ësjeke*.

Ein raatelësj: een vrouwelijk es.

Geknotte es: m. *kopësj, kopësje, kopësjeke*.

esdoorn, m. *ësjdäöre, ësjaäöres, ësjaäöreke*.

Esschengraaf, steilte op einde van weg onder de Horst.

estafette, v. *stefët, stefëtte*.

etage, **ZIE:** verdieping.

etalage, m. *kiékoët, kiékoëte*.

etappe, m. *tap, tappe*. Dat is 'ne lange tap: dat is een lange weg.

eten, aete, aot, is of haet gaete. 2b.

Goot aete ên drénke is te hauve kos: uitnodiging om toe te tasten.

Goot aete ên drénke hilt liéf ên zjiël

biéjén: idem. Dao is 't goot van

aete ên drénke: dat is een goed

kosthuis. Dae haet te kos veur 't

aete: die hoeft voor zijn

levensonderhoud niets te betalen.

Ich kreeg dao gêt'veurgezat, dao

zachste geer taenge: 't eten was er

buitengewoon goed en rijkelijk. Hae

vrit zich 't vël vas: hij eet zich dik en

rond. Hae vrit wie 'ne sjúúredaesser:

hij eet, wat hij kan. Geer vraet mich

te naam Jeezes van de taofel aaf:

jullie eten alles op. Hae húiit zich gêt

nao bënne: hij eet veel. Aet mër

goot, 't drénke is ouch dúúr:

aansporing om toe te tasten. It 't tit:

eet het (kind) dit? Hié bête op 'n

goot wéi: hier is 't goed van eten en

drinken. "Van baove kénste draan

veule ên van ónger stéit 't op te

stool" wordt gezegd van iemand die

veel en overdadig gegeten heeft.

Drêk ên kaaf sjóért te maach: wordt

gezegd als iemand een opmerking maakt, omdat er iets in zijn eten is

terechtgekomen. Hae kik **of** tël't 'm

de buf óéte mónjt: hij gunt hem z'n

eten niet. De warre van de kop

vraete: veel eten. **OOK:** goot

inlaaje: goed eten. Hae haet zich

éns goot losgelaote: hij heeft flink

gegeten. Op te middich kómme:

komen dineren. Ich hób noch géine

middich gat: ik heb nog niet warm

gegeten. "De óúge zeen grwaater

wie de maach **of** de bóék", wordt

gezegd, als iemand meer op zijn

bord heeft geschept als hij op kan.

-Slecht of onsmakelijk eten-:

o. *vêrkesvoor*. -Iemand die goed en

veel kan eten-: m. *aerpelbúúl,*

aerpelbúúle, aerpelbúúlke. Teveel

eten: zich begaaje, begaajde zich, is

of haet zich begaajt. Dae haet zich

dao aan begaajt: hij heeft teveel

gegeten. **ZIE:** bevuilen, slaan.

OOK: *bikke, bikde*, haet gebik.

Indien het eten niet smaakt zegt

men wel: dat is hónsjvoor.

OOK: *inkriége*, kreeg in, is of haet

ingekreege. 2p. Koos ich dat êrm

dénk mër gêt inkriége: kreeg ik dat

arme schaap maar zover, dat het iets

at. **OOK:** *innumme*, naam in, is of

haet ingenómme. 2p. Hae is goot

van innumme: hij is 'n goed eter.

OOK: 'ne gooje inslaach hóbbe:

goed kunnen eten en drinken.

OOK: -onrijp fruit eten-: *knatsje,*

knatsde, haet *geknatsj*.

OOK: *manzjeere, manzjeerde,*

haet *gemanzjeert*. **OOK:** *móffele,*

móffelde, is of haet *gemóffelt*.

-Kieskeurig eten-: *mósjele, mósjelde,*

haet *gemósjelt of pikke, pikde,*

is of haet *gepik*. Pikke wie 'n mös:

kieskeurig eten. **OOK:** *vaege,*

vaechde, is of haet *gevaech*.

Ver houwe 'm 'n gooj gevaech: wij hadden flink gegeten en gedronken.

ZIE: pruttelen. "Es 't vërke stiéf is, stwèt 't te traoch óm" wordt gezegd van een onverzadelijke zwelger. Dae aap móste 't richtig indúuje: dat kind is een slechte eter. -Kosten voor eten en drinken-: o. *haavergêljt*.

etensrest, ZIE: kiekje.

etenstijd, aetestiét. Omdat velen zich geen voorstelling kunnen maken van de dagindeling in vroegere tijden, tot ca. 1920, hier 'n voorbeeld van de veel langere werktijden: arbeiders en neringdoenden als regel van 7 tot 19 uur, met een middagpauze van één uur. Op de boerenbedrijven werd nog vroeger begonnen en gebruikte men na het middagmaal een langere rustpauze de zgn. "unjere" of na de koffie om 3 uur "d'n achterunjere". De indeling en de benaming van de maaltijden waren ongeveer als volgt.

1. Voór het begin van de werktijd ging men "de neuchtere braeke" met koffie, spek en brood.
2. Al naar gelang begintijd tussen 9 en 10 uur "de mörgeskoffe": brood met op eigen bedrijf voorhanden beleg.
3. Om 12 uur gebruikte men een eenvoudige warme maaltijd, de zgn. "middich", gevolgd door een uur rust. Op de boerenbedrijven volgde na deze maaltijd "den unjere", waarbij in de periode van 1 mei tot 1 september van 12 tot 14 uur gelegenheid was voor een middagdutje. Op de overige dagen van het jaar werd deze rustpauze verschoven tot na de drie- of vieruursmaaltijd: "den achter- of naounjere";
4. Na 16 uur een korte pauze voor de zgn. "middichskoffe", waarbij brood en op boerderijen het voorhanden beleg; bij de burgers met schoolgaande kinderen vaak

vergezeld van een stuk "paeperkook of knapkook";

5. omstreeks 19 uur werd "den aoveskoffe" gegeten. De burgers veelal brood, op de boerderijen en ook bij sommige burgers was dat meestal aerpelsjieve, röGGemaelspap of bookeskook.
6. In de oogsttijd werd op de boerderijen al vaak om 4 of 5 uur begonnen en werd de "mörgeskoffe" tussen 8 en 9 uur in "t vëljt" gegeten. Veel voorkomend als warme maaltijd in oogsttijden waren: graanoogst: bookeskook, drie vingere dik, belach mit dikke reeme spêk; aardappeloogst: moos mitte man 'n kortelèt. Voor alle duidelijkheid onderstaand nog enkele typische menu's uit het verleden, speciaal op Goede Vrijdag:

1. veur de wirkman of d'n érme: greun sop, aerpel ên bökkemekook.
2. veur de baeter lúu of de middelmaat: smoutsop, aerappele mit dúúvelkessaus ên gebraoje bökkeme;
3. veur de rênteneere ên riéke lúu: wíensop, brwat, foorêl; daobie woor rwaije bordoo gedronke.

etenswaar, v. aeteswaar.

ZIE: berguimte.

etiket, o. eetekêr, eetekêtte, eetekêtje.

etiquette, v. eetikêr.

ettelijke, êttelikke.

etter, m. êtter. **OOK:** v. mateerie.

etteren, êttere, êtterde, haet geêttert.

etui, o. eetwíe, eetwíeje, eetwíeke.

OOK: -van bril enz. -: v. sjach, sjachte, sjêchske of v. sjèi, sjèije, sjèike.

Eugène, Sjaen.

Eugenie, Usj, Uzjeníe, Uzjeníeke.

evangelie, eevangeelie.

Páumzónlich weurt 't lank eevangeelie gelaeze:

Palmzondag leest men het lijdensverhaal van onze Heer Jezus Christus in de R.K. Kerk.

even, *êffe*. Wach *êffe*: wacht even.

Omp *ên aeve*: oneven en even.

ZIE: leren. S. Voor even en oneven wordt ook wel gezegd: "Paar of *ómp*" of "Paar of *ónpaar*".

OOK: *aeve* *ên ónaeve*.

Sj*ét* aan de wiks, potl*wat* is ouch zwart: om het even. Dat is mich e*gaal*: dat is mij om 't even.

evenaren, 'ne nao de kr*wan* sta*eke*: iemand willen evenaren.

evenbeeld, o. *aevebeelt*, *aevebeelder*, *aevebeeltje*. Dat is 'm *óét* 't gezich ges*neeje*: dat is precies zijn evenbeeld.

evenement, o. *aevenemēnt*, *aevenemēnte*.

eventjes, *êfkes*.

E*ffkes* is m*êr éine* vinger lank: eventjes is maar heel kort.

evenveel, *aevev*äöl**.

D'n *aevev*äöl** is 'm aan z'n p*rie*: hij heeft nergens belangstelling voor.

evenwel, *aevel*. **ZIE**: echter.

evenwicht, o. *ae*wewich* of baalans*.

evenzeer, *aevez*jièr**.

examen, o. *eksaame*, *eksaames*.

excuseren, zich *êkskezeere*, *êkskezeerde* zich, haet zich *geêkskezeert*. **OOK**: zich *verêkskezeere*, *verêkskezeerde* zich, haet zich *verêkskezeert*.

exempel, m. *ekzêmpel*, *ekzêmp*ele**, *ekzêmp*elke**.

exerceren, *êkserseere*, *êkserseerde*, haet *geêkserseert*.

experiment, o. *êkspre*mēnt**, *êkspre*mēnte**.

explicatie, v. *êksplekaas*je**, *êksplekaas*jes**.

expliceren, *êksplekeere*, *êksplekeerde*, is of haet *geêksplekeert*.

expositie, v. *êkspezié*sje**,

*êkspezié*sjes**.

extra, *êkstraa*, *êkstraas*, *êkstraa*ke**.

extract, *êkstrak*, *êkstrak*te**.

Eykskensweg, was onderdeel van

Gemeyn Heerstr. en genoemd naar de aanwezigheid van eiken.

ezel, m. *aezel*, *aezele*, *aezelke*. Aezele,

neut *ên kweezele* m*ótte* geh*ouwe* waere: noten worden geoogst door ze met stokken van de boom te slaan, een ezel moet met een stok tot lopen gedwongen worden en een kwezel moet men met een stok tot zwijgen brengen. Dat kan mich 'nen aezel mit langer warre *ês tich zêGGe*: dat kan me de grootste domoor zeggen. Wae 'nen aezel *óétsjik*, krieg 'nen aezel truk:

men moet geen dommerik om een boodschap sturen. 't Is *géinen* aezel dae niks *ként*, m*êh* dae niks l*ijre* wilt: het is dom, niks te leren.

"Wie vungste 'nen aezel" vraagt de een aan de ander. Deze geeft naar zijn mening een aantal geschikte oplossingen, maar krijgt steeds een ontkennend antwoord. Ten einde raad zegt de ander dan: "w*ie* dan waal?". "D*óé mós* neet kaot waere *ên* mich te h*ènjt* drop gaeve, daste 't neemes zaes". Als de ander zijn hand hierop geeft zegt de een: "K*ié*k, zwa vungste 'nen aezel".

ZIE: waarde. S.

ezelskop, v/m. *aezelskop*, *aezelsk*ö*p*, *aezelsk*ö*pke*. **OOK**: m. *otter*, *otters*. D*óé* sjaele otter: jij schele domoor.

faam, m. roop, reup. Wae éns wóuf hêt, blief wóuf héite: wie de naam heeft, heeft de faam.

fabel, m. faabel, faabele, faebelke.

fabriceren, fabreseere, fabreseerde, is of haet gefabreseert.

fabriek, v. febrik, febrikke, febrikske.

fabrieksvolk, o. febriksvouk.

fabrikage, v. fabrekaasj.

fabrikant, m. fabrekant, fabrekante.

failliet, *fajit*. Op te vot liGGe: failliet zijn.

failliet gaan, koutelebout slaon, slooch koutelebout, is of haet kouteleboutgeslaage.

OOK: 't raatslaon, slooch 't raat, is of haet 't raatgeslaage. 1a.

fakkel, v. fakkel, fakkele, fêkkelke.

fakkelen, fakkele, fakkelde, is of haet gefakkelt.

-Werd vroeger, met bosjes lang stro, toegepast om de haren van geslachte varkens te verwijderen.

falen, *verfaele*, *verfaelde*, is of haet *verfaelt*.

falie, hae kreeg ze op zíene zjièlzak: hij kreeg ze op z'n falie.

fameus, famoos, famoozer, famooste.

familiair, familjaer, familjaerder, familjaerste.

familie, v. famieje of femieje. Mit femieje is 't goot kirmes houwe én veur de mjè rês niks: van je familie moet je het hebben. Hae weurt van zíen éige vlvè gebeete: zijn eigen familie of personeel besteelt hem.

familienaam, m. eigenaam.

fanaticus, m. fanatikker, fanatikkers, fanatikkerke.

fanatiek, fanatik, fanatikker, fanatikste.

fanfare, v. famfaar, famfaare.

Informatie over "De Maasgalm": zie uitgave 100 jaar De Maasgalm isbn 90.70807.49.1 van F. v. d. Bruggen.

fantaseren, fantezeere, fantezeerde, is of haet gefantezeert.

fantasiebroek, v. *striépebrook*, *striépebreuk*, *striépebreukske*.

fantast, m. fantezièkrjèmmer, fantazièkrjèmmers, fantazièkrjèmmerke.

OOK: m. fantas, fantaste, fantéske.

fantazie, v. fantezie.

farizeeër, "dat is 'n heilig vaat, mèr de rijpe douche neet" : hij doet zich godsdienstiger of braver voor dan hij is; hij is een farizeeër. 't Is 'nen èngel in de kirk, mèr 'ne duuvel in de bosj **of** hae baejt Ozzelivvenjèr van 't krúús én sjit in de tèmpe: hij is een farizeeër.

OOK: m. farzezeer, farzezeers, farzezeerke.

fatje, v. tirvelkónt, tirvelkónte, tirvelkuntje.

OOK: o. spréngerke, spréngerkes.

fatsoen, o. fetsóén.

fatsoeneren, fatseneere, fatseneerde, is of haet gefatseneert.

fatsoenlijk, aanstènjich, aanstènjigger, aanstènjichste.

OOK: fatsuúndelik, fatsuúndelikker, fatsuúndelikste.

fatsoenlijkheidshalve, *waalstaons*. Waalstaons kénste dat neet doon: terwille van het fatsoen kun je dat niet doen.

fazant, m. fezant, fezante, fezèntje.

februari, fibberwaarie. Es ich (fibberwaarie) de mach hou van miéne broor Jan (jannewaarie) leet ich 't veur kaoke én achter vreeze: oude boerenwijsheid met betrekking tot een mild begin en een streng einde van de maand januari.

feeks, **ZIE**: canaille.

OOK: o. sekreet, sekreete.

OOK: v. tang, tange, tèngske.

feest, o. fjès, fjèste, fjèske.

ZIE: ijzer. S. De perplúu is gerich: het feest kan beginnen. -Tot in de late uurtjes-: dóórhouwe, heel door, haet dóórgelhouwe. 2b.

De verjaordaach van de pap hóbbe ver goot dóórgehóuwe én nóé zit mich te kaater op 't daak:
het verjaardagfuijfe van m'n vader is wat uit de hand gelopen en nu zit ik met een mooie kater.

feestdag, m. *fjèsdáách*, *fjèsdáach*. 'ne Zóndich mit e nót humme aan: een doordeweekse feest- of heiligendag. Houf Hëlgedaach: feestdagen waarop mishoren niet verplicht was.

feestelijk, *fjèstelik*,
fjèstelikker, *fjèstelikste*.

feestganger, m. *fjèsgènger*,
fjèsgèngers.

feestvarken, o. *fjèsvêrke*, *fjèsvêrke(s)*.

feestvieren, *dóórhouwe*, heel door, is of haet *dóórgehóuwe*. 2b. Tot laat in de nacht feest vierén. **OOK**: *fjèsviere*, *vierde fjès*, haet *fjèsgieviert*.

feit, mesjiens kauf t'n os: blijf bij de feiten.

fel, *fèl*, *fèlder*, *fèlste*. **ZIE**: verzot.

felheid, v. *grèllicheit*, *grèllicheité*

feliciteit, v. *fillesetaasje*,
fillesetaasjes.

feliciteren, *filleseteere*, *filleseteerde*, is of haet *gefilleseteert*.

femelaar, m. *feemelaer*, *feemelaere*,
feemelaerke. **OOK**: m. *fiémelaer*,
fiémelaere, *fiémelaerke*.

femelachtig, *feemelèchtich*,
feemelèchtigger, *feemelèchtichste*.
OOK: *fiémelèchtich* enz.

femelen, *feemele*, *feemelde*,
haet *gefeemelt*. **OOK**: *fiémele* enz.

festival, o. *fèsteval*, *fèstevalle*.

festiviteit, v. *fèstevetéit*, *fèstevetéite*.

feston, -geborduurd randje:-

m. *vèstón*, *vèstónne*, *vèstunke*.

feuilleton, m. *fuljetón*, *fuljetóns*.

fideel, *fedeel*, *fedeeler*, *fedeelste*.

fiets, m. *fits*, *fitse*, *fitske*.

ZIE: ervaring. S.

M'ne fits stéit op z'n zókke:

de banden van mijn fiets zijn leeg.

fietsen, *fitse*, *fitsde*, haet *gefits*.

fietsplaatje, van 1924 tot 1941

moest op elke fiets 't z.g.

"fitseplaatje" bevestigd zijn als teken dat men belasting betaald had.

Op overtreding golden voor die tijd zware boeten. Elk jaar hadden deze plaatjes, welke op een goed zichtbare plaats gemonteerd moesten zijn, een andere vorm of waren van ander materiaal gemaakt, zodat de politie en veldwachter e.e.a. makkelijk konden controleren.

Er waren ook plaatjes voor invaliden, steuntrekkende en werklozen. Deze waren vrijgesteld van deze belasting. Kinderfietsen waren ook vrijgesteld mits de wielen uitgevoerd waren met massieve banden welke geen grotere omtrek hadden dan 5 cm. Men kan zich voorstellen dat deze plaatjes nogal eens gestolen werden. In latere jaren kon men tegen betaling zijn naam en adres in het plaatje laten ponsen. v. *Fitseplaatje*.

fietspomp, v. *fitsepómp*.

fitsepómpe, *fitsepumpke*.

figuur, v. *feguur*, *feguure*, *feguurke*.

ZIE: meisje. S.

fijn, *fién*, *fiender*, *fienste*. Ich wéit nóé wie de bèssem in de steel zit **of** dao kén ich t'n óngerbinjel van: nu weet ik er het fijne van. **ZIE**: klos. **ZIE**: lief, gerecht, huichelen, mooi, vent. S.

fijngevoelig, *fiéngeveulich*,
fiéngeveuligger, *fiéngeveulichste*.
ZIE: scrupuleus.

fijnhakken, *fiénhóuwe*, heef *fién*, is of haet *fiéngehóuwe*. 2k.

fijnigheid, v. *fiénichéit*.

fijnmaken, *fiénmaake*, *maakde fién*, is of haet *fiéngemaak*.

fijnproever, m. *fiénpreuver*,
fiénpreuvers, *fiénpreuverke*. **OOK**:
v. *slókmóel*, *slókmóele*, *slókmúulke*.

fijnwrijven, *fiénvriéve*, vreef *fién*, is of haet *fiéngeureeve*. 2p.

fijt, o. *fiét*. Ich höb 't *fiét* aan 'ne dóem: ik heb het *fijt* aan een duim.

filet, m/o. *fiélee*, *fiéleke*.

filiaal, o. *fillejaal*, *fillejaale*.

film, -vlies-: v. *slèk*, *slèkke*, *slèkske*.

Dao is 'n *slèk* opte *mèlk*:
er is een vliesje op de melk.

filteren, -van vloeistoffen-:

ZIE: *zijen*.

finale, m. *finaal*, *finaale*.

-Finale spelen-: *aafkampe*,
kampde aaf, is of haet *aafgekamp*.

financieel, *finansjeel*.

financiën, v. *fenanse*.

fancier, m. *finanseer*,
finanseers, *finanseerke*.

financieren, *finanseere*, *finanseerde*,
is of haet *gefinanseert*.

fineerzaag, v. *fineerzaech*,
fineerzaeche, *fineerzaechske*.

finesse, v. *fenèsse*, *fenèsses*.

Dat wèt hae in de *fenèsses*:
dat weet hij tot in de bijzonderheden.

fistel, v/m. *fistel*, *fistele*.

fitten, *fitte*, *fitde*, haet *gefit*.

flambou, -lantaarn op lange stok
voor R. K. Processie-:
m. *flambou*, *flambouwe*.

flanel, m. *flenèl*.

flank, **ZIE**: *berghelling*.

flater, v. *flaater*, *flaattere*, *flaeterke*.
ZIE: *koeflat*.

flauw, *flauw*, *flauwer*, *flauwste*. 'ne
Flauwe: een flauwerd. **ZIE**: *praatjes*.
Van de zökke gaon **of** kaolik valle:
flauw vallen.

flauwe praat, o. kul. **OOK**: *gèkke*
twèn. -Flauwe praat verkopen-:
aututte, *aututde*, haet *geautut*.

flauwigheid, v. *flauwichéit*,
flauwichéite.

flauwte, v. *flauwde*.

fles, v. *flèsj*, *flèsje*, *flèsjke*. **OOK**:
v. *baatèlje*, *baatèljes*, *baatèljeke*.

flikflooien, *flikflwaije*, *flikflwaijde*,
haet *geflikflwaijt*.

OOK: *kattepókkele maake*, *maakde*

kattepókkele, is of haet *kattepókkele*
gemaak.

flikflooier, m. *flikflwaijer*, *flikflwaijers*.

flikken, **ZIE**: *herstellen*.

flink, -houden-: zich *grwathouwe*,
heel zich *grwat*, haet zich
grwatgehouwe. 2b.

flobertgeweer, m. *flambaer*,
flambaere.

flodderbroek, v. *flodderbrook*,
flodderbreuk.

florissant, *floorezant*,
floorezanter, *floorezanste*.

fluum, v. *flóem*, *flóème*, *flúumke*.

OOK: v. *kaatsj*, *kaatsje*, *kaatsjke*.

fluimen, *flóeme*, *flóemde*, haet
geflóemp. **OOK**: *kaatsje*, *kaatsjde*,
haet *gekaatsj*. **OOK**: *kwaatsje*, enz.

fluisteraar, m. *pizzewitter*,
pizzewitters, *pizzewitterke*.

fluisteren, *pizzewitte*, *pizzewitde*, is of
haet *gepissewit*. **OOK**: *praevele*,
praevelde, haet *gepraevelt*.
Eine gèt in 'n war blaوزه:
iemand iets in 't oor fluisteren.

fluit, v. *fluit*, *fluite*, *fluitje*. **ZIE**: *lei*. S.
-Fluitje van het weke deel van een
graanhalm. Door trillingen van de
flexibele wand bij het blazen
ontstaan er hoge en lage
zoemtonen-: o. *piéperke*.

fluiten, *fluite*, *flötde*, haet *geflöt*. 2a.
Onr. !!. 'n Vrou, die *flöt*, èn 'n hin
die *krjëjt*, zeen waert, dat me ze d'n
haus ómdrëjt: letterlijk: een vrouw
die fluit en een kip die kraait, zijn
waard, dat men ze de hals omdraait.
Sjriéf 't mër op te deurstiel **of** dat
kénste dich ónger de lappe van de
sjoon sjriéve **of** "adieu míéne
maelder": daar kun je naar fluiten.

ZIE: *bliksem*, *spreken*. S.

fluitend, *fluitentaere*.

fluiter, m. *fluitis*, *fluitiste*.

fluitist, **ZIE**: *fluiter*.

fluweel, m. *flwar*.

foedraal, o. *foddraal*, *foddraale*,

foddraelke. **ZIE:** meisje. S.

foef, v. *fif, fiffe, fifke*.

OOK: m. *truk, trukke, trukske*.

OOK: v. *fóf, fófke, fufke*.

foekepot, m. *foékepot, foékepöt, foékepötje*. Het instrument bestond uit een aarden pot, half gevuld met water en over de opening was een gedroogde varkensblaas gespannen. In het midden ervan stak 'n rietstengel of stokje. Door met duim en twee natgemaakte vingers langs het stokje te wrijven werd 'n dof, vrij monotoon gebrom veroorzaakt. Door de verschillende afmetingen van de potten, de spanning van de varkensblaas enz., werd er toch een verscheidenheid aan geluid geproduceerd. Daarbij werd dan het volgende liedje gezongen: Ich höb zwa lang mitte foékepot geloupe, ich höb géi géljt óm brwat te gélje. In de bèkkerie, in de bèkkerie, gaef mich 'n äörtje dan gaon ich veurbíe. Op deze manier trok de jeugd met "vastelaovent" door 't dorp. Behalve geld werd dan door de burgerij vlees, eieren, brood enz. gegeven. Had men voldoende etenswaar enz. in ontvangst genomen, dan trok men naar een boerderij, waarvan de bewoner een of ander vertrek afstand voor de feestmaaltijd.

foezel, m. *fózzel*.

fommelen, **ZIE:** friemelen, knuffelen.

fonds, o. *fóns, fónse, funske*.

fonkelnieuw, *vónkelnúu*.

fontein, v/m. *fentein, fenteine, fenteinke*. -Fontejntje of drinkbakje in vogelkooi: o. *pumpke, pumpkes*.

fooi, v. *fooj, fooje, feujke*.

foppen, *vernäöke*,
vernäökde, is of haet vernäök.

fopperij, v. *vernäökerie*,
vernäökerieje.

forceren, *fósjeere, fósjeerde*, is of haet gefósjeert. *Fósjeer* dich mēr

neet: doe het maar kalm aan.

formulier, o. *formelee, formeleeere, formeleeerke*.

fornuis, o. *fernúús, fernúúzer, fernúuske*. Deftiger: m. *kwiszenjaer, kwiszenjaere, kwiszenjaerke*.

fortuin, o. *fertúún, fertúúne, fertúunke*.

fortuinlijk, *fertúúnlik, fertúúnlikker, fertúúnlikste*.

fotograferen, *aaftrèkke, trók aaf*, is of haet aafgetròkke. **Ze. ZIE:** aftrekken.

fouilleren, **ZIE:** doorzoeken.

foulard, m. *velaar, velaare*.

fourniturenwinkel, v. *mêrserie, mêrserieje, mêrserieke*.

fout, v. *fout, foute, fuitje*.

OOK: o. *mankemënt, mankemënte, mankemëntje*. **ZIE:** gebrek.

foxterrier, m. *foks, fokse, fòkske*.

fraai, **ZIE:** heerschapp.

OOK: klook. Dae zúút klook óét: die staat er netjes op.

fractie, *frakse, frakske*.

framboos, v. *framboos, frambooze, frambeuske*.

frame, **ZIE:** gestel.

franc, m. *frang, frangs, frèngske*.

franje, v. *fraanjel, fraanjele, fraanjelke*.

Frans, -eigenaam-: *Frènske, Frèns*.
Gèt veur de vot stwatte:
iets met de Franse slag doen.

Fransman, m. *Fransoos, Fransooze, Franseuske*.

frats, v. *frats, fratse, frètske*. Dao höb ich mich ein sjwan frats óétgehaolt: ik heb daar een lelijke streek uitgehaald.

OOK: spregitse. Spregitse maake: fratsen maken. **OOK:** fortuute. Gèkke fortuute: gekke fratsen.

fratsenmaker, *spregitsemaeker, spregitsemaekers*.

freule, v. *fruile*.

friemelaar, m. *foémelaer, foémelaere, foémelaerke*.

friemelen, *fómmele, fómmelde*, is of haet gefómmelt. **OOK**: *fóémele* enz.

fris, *frisj, frisjer, frisjte*. **OOK**: *véés, vééser, vééste*. Véés waer: fris weer.

frites, m. frit.

frommel, **ZIE**: kreukel.

frommelen, **ZIE**: kreukelen.

frons, v/m. *fróns, frónse, frunske*.

fronsen, *frónse, frónsde*,

is of haet gefróns.

fruit, o. fruit. -Verschrompeld en half rijp-: *nwatriép*.

fuchsia, m. *béllebóúm, béllebúim, béllebúimke*. **OOK**: *fóksiaa, fóksiaas, fóksiaake*.

fuifnummer, m. *mitmaeker, mitmaekers*.

fuik, m. *fóék, fóéke, fúúkske*.

functie, v. *fónkse, fónkses*.

functioneren, *fónkseneere, fónkseneerde*, haet gefónkseneert.

fundament, o. *fóndemënt, fóndemënte*. 'ne Rëmmel brwat mit spèk èn eier is 'n goot fóndemënt óm 'm 'ne gooje bié te riéte: een stevig maal is een goede basis om flink te kunnen aanpakken, drinken enz.

funderen, *fóndeere, fóndeerde*, is of haet gefóndeert.

funest, *fenês, fenêster, fenêste*.

ZIE: meisje. S.

furie, v. *fuurie, fuuries*.

fut, m. fut. De fut is dróét: de fut is er uit. **OOK**: *sjiém*. Dae haet gooje sjiém: die heeft goede moed. Hae haet géíne puf mjè: hij heeft geen zin, fut meer. **ZIE**: vent. S. **OOK**: v. *tróef, tróeve, trúufke*. Hae haet géin tróef mjè in: hij is moedeloos.

futiliteit, v. *futteleteit, futteleiteite*.

gaaf, -ongeschonden-: gaaf, gaaver, gaafste. 'nen Antikke plak ên noch zwa gaaf: een antieke omslagdoek en nog zo mooi.

gaan, gaon, ging, is of haet gegange.

1a. **Afw.** gebied. wijs: gank, gaot.

Ook voor alle afleidingen.

ZIE: verkering, prima, rijzen. S. Wo géiste haer? De naas nao, dan kump de vot vanzéllef nao. Ontwijkend

antwoord op een nieuwsgierige vraag. Door hēGGe ên dāore gaon: door alles heen gaan. Dao is gêt

gaonde: daar is het een drukte van belang. -Ergens heen gaan-:

haertrêkke, trók haer, **afw.** veer,

zié trókke haer, is haergetrókke. 2e.

-Er van door gaan-: zich verdófte,

verdófte zich, haet zich verdóf.

OOK: steevele, steevelde, is of haet

gesteevelt. **OOK:** d'n aaftoch

blaoze. -Aan de haal gaan-: tirre,

tirde, is getirt. Ver ginge tirre: wij

gingen aan de haal. -Er tussen uit-:

zich dróngeróét maake, enz.

-Te buiten gaan-: zich óétlaote, leet

zich óét, haet zich óétgelaote. 2f.

gaande, gêt véil: iets gaande.

OOK: dao is gêt loos.

gaanderij, v. galderie, galderíeje.

gaap, m. gaap, gaep. 'ne Gaap is

sjaloes: gapen werkt aanstekelijk.

gaar, gaar, gaarder, gaarste.

ZIE: heerschap. S. Eine gaar laote

kaoke in z'n eige vêt:

hem laten voor wat hij is.

gaas, -verband-: o. gaas, gaeske.

-Fijnmazig-: m. vléégedraot,

vléégedrãot, vléégedrãotje.

gabardine, m. gabberdiën,

gabberdiene.

gading, óm zich haer kíeke:

kijken of er wat van je gading is.

OOK: v. gaajing, gaajinge.

gaffel, v. gaffel, gaffe, géffele.

gal, v. gal, galle.

ZIE: barsten, woede. S.

gala, o. gallaa. **ZIE:** ornaat. S.

galblaas, v. galblaos,

galblaoze, galblãoske.

galg, v. galling, gallinge. Dat is booter

aan 'ne rotte vësj gesmaert:

dat is boter aan de galg gesmeerd.

galmgat, o. galmlook, galmlooker of

galmlãok. **OOK:** sjallaok enz.

galop, m. galop, galöpke.

galsteen, m. galstéin,

galstéin, galstéinke.

gang, -in oudere woningen en

boerderijen was er een gang vanaf

de voordeur, waaraan meestal

enkele woonvertrekken grensden-:

m. aere, aeres, aereke. Dao is eine

op t'n aere: er is iemand in de gang.

ZIE: huis, winkel. S. **OOK:** m.

gank, gèng, gèngske. Aan de gang

gaon: aan de slag gaan. Laot 'm in

zié waeze **of** laot 'm mër gewaere:

laat 'm zijn gang gaan. Gríes haore

kómme van de zwarte: alles gaat

onvermijdelijk zijn gang. -Iemand

met onvaste gang; kind dat begint te

lopen-: m. daazelaer, daazelaere,

daazelaerke. **ZIE:** lopen, vaart.

gangbaar, gankbaar, gankbaarder,

gankbaarste. **OOK:** gèngich.

gans, v/m. gáus, gáuze, gèiske.

De heemel is neet veur de gáus

gemaak: doelend op Gods

Barmhartigheid. -Domme gans-:

v. sjróét, sjróete. Dóm sjootel: idem.

ganzebord, o. gauzebraet,

gauzebraer, gauzebraetje.

gapen, gaape, gaapde,

haet gegaap. **ZIE:** gaap.

gaper, -uithangbord van drogist-:

m. gaaper, gaapers.

gappen, gappe, gapde, is of haet

gegap. **ZIE:** stelen. **OOK:** zich gêt

in de wach sléipe: iets gappen.

OOK: róppe, rópde, is of haet

geróp. Zich gêt róppe: iets stelen.

OOK: zich gêt vingere, vingerde

zich gêt, haet zich gêt gevingert.

OOK: *tikke, tikde*, is of haet *getik*.

Dat höbbe ze mich *getik*:

dat hebben ze mij *gegapt*.

OOK: *sjóppe, sjópde*, is of haet

gesjóp. **OOK:** *stritse, stritsde*,

is of haet *gestrits*.

Dat haet er zich allezelaeve *gestrits*:

dat heeft hij vast en zeker *gegapt*.

garage, v. *graa[s] of geraasj, geraazjes*.

gareel, éíne de praam op te naas

zette: iemand in het gareel houden.

ZIE: *prang*.

garen, o. *gaare, gaares, gaerke*.

garen-en bandwinkel, v. *mèrserie, mèrserieje*.

garf, v. *gêrf, gêrve, gêrfke*.

ZIE: *bundel*.

garnaal, v. *gernaal,*

gernaale, gernaelfe.

garnituur, o. *garnetúúr,*

garnetúúre, garnetúúrke.

garstig, *gats, gatser, gatse*.

OOK: *gaatsjetich, gaatsjetigger,*

gaatsjetichste.

gas, o. *gaas*.

gasbrander, m. *gaasbranner,*

gaasbranners, gaasbrênnerke.

gasfornuis, o. *gaasfernúús,*

gaasfernúúzer, gaasfernúúske.

gashouder, m. *gaaskaetel,*

gaaskaetele, gaaskaetelke.

gast, v/m. *gas, gés*. Wie laater op t'n

aavent, wie sjwaaner de lúu:

ook late gasten zijn welkom.

gastoestel, o. *gaaskómfaor,*

gaaskómfaore, gaaskómfäärke.

gastvrij, *gasvríe*.

gat, o. *laok, laoker of läök, läökske*.

ZIE: *uitweg, deur, geld*. S. -Van

gaten voorzien-: *läökere, läökerde*,

is *geläökert*. -In de gaten houden-:

naorieje, reej nao, is of haet

naogereeje. 2p. **of** *opbliëve, bleef*

op, is *opgebléeve*. Jao kammeraat,

dees réis blief ich *bié* dich op:

ja vriend, deze keer houd ik je in de

gaten. **OOK:** *hou 'm in de riézer*:

houdt hem in de gaten. Ich höb tich
in de mop: ik heb je in de gaten.

OOK: *dao* is te waerelt mit *gezette*
toegeplèk: daar is de wereld
(gehucht) met krantepapier
dichtgeplakt. Mit 't ei laok 't angert
stoppe: de ene schuld met een
andere delgen. 't Is 'ne slèchte vos
dae mêt éín haol haet: niet voor één
gat te vangen. De aerpel bleuje:
wordt gezegd als iemand gaten in
z'n kousen heeft.

OOK: o. *gaat, gaater, gaetje*.

gaten, gêt in de smíeze *kríege*: iets in
de gaten krijgen. **OOK:** *späorde,*

späörde, haet *gespäört*. Späörste al

gêt: merk je al iets, heb je al iets in

de gaten? Hae haet 't in de naas:

hij heeft 't in de gaten. Hou 'm in 't

vezeer: houdt hem in de gaten.

gaw, *gaw, gauwer, gáuweste*.

ZIE: *langzaam*. S. Wae *gaw* is

mitte *tênj*, is ouch *gaw* mitte *hênj*:

een snelle eter werkt ook snel.

gauwigheid, v. *gauwichéit,*

gauwichéite. In de *gáuwde*:

in de *gauwigheid*.

gave, -talent-: v. *gaof, gaove*.

gazit, **ZIE:** *krant*.

gearmd lopen, *geêrmp*. -Als jongen

gearmd gaan met twee meisjes-:

pothéngele, pothéngelde, haet

gepothéngelt.

gebabbel, m. kal. **ZIE:** *waard*,

praatjes, werk, gewauwel. S.

gebak, o. *gebéks*. **OOK:** o. *taertje,*

taertjes. **OOK:** o. *túúrtje, túúrtjes*.

-Klein driekant gebakje van

bladerdeeg gevuld met

pruimenmoes-: 'n *tartepumke*. -S- of

slangvormig gebakje-: o. *slèngske,*

slèngskes. -Klein langwerpig fijn

gebak met gekartelde randen,

van speculaasdeeg met

amandelsnippers-: o. *spaans*

brwètje, spaanse brwètjes. -Klein

stervormig koekje met gekartelde

rand, gebakken van speculaasdeeg met amandelsnippers-: o. *stérke*, *stérkes*. -Fijn gebak-: o. *sókker-gebéks*. -Kleine gebakje of plaatje gemaakt van deeg met toebehoren (afgeknepen van de "hóés- of lwanbak" door de bakker)-: *lwanbak*. Vroeger maakten de meeste mensen het deeg thuis klaar en lieten het door de bakker verwerken tot brood, vla enz.

Later schafte men zelf bakvormen aan en werd het deeg opgemaakt en in de bakvormen naar de bakker gebracht, zodat deze het alleen maar hoefde te bakken, zgn. "lwanbak" (loonbak). Dit gebeurde nog tot voor kort in Meers. Voor zwart brood werd geen gebruik gemaakt van bakvormen of blikken. Het werd opgemaakt en op een brede plank, de zgn. "brwatplank" (broodplank) naar de bakkerij gedragen. Daar liet men het rijzen, waarna het in de oven werd geschoven. Tegenwoordig noemt men dit vloerbrood.

gebakerd heet, hae is kort van vaese.

gebarsten, *gebóóste*.

gebed, o. *gebaej*, *gebaeje*, *gebaejtje*.

ZIE: weten. S. Dao hulp gein gebaej mjè, dao mó't de mëskaar kómme: hier baten normale middelen niet meer, er moet krachtig ingegrepen worden. e Kort gebaej én 'n lang braotwóós: er wordt meer gedaan voor het lichamelijk dan het geestelijk heil; langdurig genieten van een korte voorbereiding.

gebedel, o. *gebaedel*, *gebaedels*.

gebedsboek, **ZIE:** misboek.

gebeente, o. *gebeinte*.

gebeurd, -in verbindingen-: *vjèrtich*.

Nóé is 't vjèrtich: nu is 't gebeurd. Dao is 't vjèrtich: daar is de boot aan. 't Is op éin war nao gevilt:

het is zo gebeurd. Zwa, dat is ónger de veut óét: zo, dat is gebeurd.

gebeuren, *gebäöre*, *gebäörde*, is *gebäört*. **OOK:** *passeere*, *passeerde*, is *gepasseert*. Dat kan dich passeere: dat kan je overkomen. Dan lik ich toch in de sjëlle: dan is het toch gebeurd met me. Dat gebaört neet, al géit te kop draan: dat gebeurt in geen geval. Mót èrch waere, wilt 't goot waere: er moet nog veel gebeuren, eer de zaak in orde is. Taenge dae tiét haet noch mënlich veugelke gesjeete, wat nóé noch géi kuntje haet: er kan nog veel gebeuren, eer het zo ver is.

OOK: wat is veurgevalle: wat is er gebeurd? 't Is op éin war nao gevilt: het is zo gebeurd.

OOK: *euverkómme*, *euverkaom*, is *euverkómme*.

gebibber, o. *gerièjer*.

gebied, o. *gebeet*, *gebeete*, *gebeetje*.

Op zaake *gebeet*:

op het gebied van zaken.

gebieden, *gebeeje*, *gebaoj*, is of haet *gebaoje*. 2c.

gebit, o. *gebeet*, *gebeeter*, *gebeetje*.

Ook bit van paard. -Iemand met ongaaf gebit-: v. *sjaarsmóel*, *sjaarsmóele*, *sjaarsmúulke*.

OOK: m. *fitserèk*, *fitserèkke*, *fitserèkske*.

geblaas, -van schapen en geiten-: o. *geblaer* of *geblaers*.

geblaf, o. *gebeel*.

geblazen, *geblaoze*.

ZIE: weg, stelen. S.

gebloemd, *gebloomp*.

gebod, o. *gebaot*, *gebaoje*.

ZIE: vinger. S.

geboorteplaats, v. *gebaorteplaats*, *gebaorteplaatse*. **ZIE:** leven. S.

geboortig, *gebäörtich*.

geboren worden, *gebaore waere*, voor *gebaore*, is *gebaore*.

De bie is aan 't zwërme: een kind

wordt geboren. Dao is noch géine méister óét te heemel gevalle: niemand wordt volleerd geboren.

gebouw, **ZIE**: bouw.

gebrek, -lichamelijke tekortkoming-:

o. gebræk, gebræke, gebrækske.

ZIE: tekort.

gebrekig, dae spruk Frans wíe 'n koo Letién: hij spreekt gebrekig Frans. **OOK**: gebrækelik, gebrækelikker, gebrækelikste.

gebroddel, o. gebroddels.

gebroeders, gebeurs.

gebruik, o. gebrúúk, gebrúúke.

De ouw gebrúúke in jèrre houwe, is gein teike van érmoot: oude gebruiken in ere houden is prijzenswaardig.

gebruikelijk, gebrúúkelik.

OOK: dat is hie neet 't gebrúúk: dat is niet gebruikelijk.

gebruiken, gebrúúke, gebrúúkde, is of haet gebrúúk. Wooste aangéis, dat krump: waar je van gebruikt, wordt minder. Laot tich toch neet everal veurspanne: laat je toch niet voor allerlei dingen gebruiken.

gebruis, o. gebróés.

geciviliseerd, **ZIE**: beschaafd.

gedachte, v. gedanke. Ich wol díen gedanke éns kénne: ik wou eens weten, wat je dacht. **ZIE**: mening.

gedachtenis, v. gedêchtenis.

gedeelte, o. déil, déile. **ZIE**: veel.

OOK: gedéilte, gedéiltes.

gedeeltelijk, stökwaechs.

gedeesd, hou dich gedék: houd je gedeerd.

gedenken, gedénke, gedach, **afw.** veer, zí gedachte, haet herdach.

OOK: trukdénke, dach truk,

afw. veer, zí dachte truk, haet trukgedach. 2p.

gedenkschrift, o. gedénksjrif, gedénksjrite.

gedenkteken, o. gedénkteike, gedénkteikes, gedénkteikeske.

gedicht, o. gedich, gedichte, gedichske.

gediend van, opgezat mit.

Dao bèn ich neet mit opgezat: daar ben ik niet van gediend.

gedienstig, gedeenstich, gedeenstigger, gedeenstichste.

gedierte, o. gedeerte.

gedijen, dieje, diede, haet gediet.

Dat diét neet: dat gedijt niet.

gedoe, o. gedoons. **ZIE**: gedonder, aanstellerij. S. **OOK**: o. gezöks: het hele gedoe, de hele rataplan.

Sémmelik gêt gezöks: tamelijk wat gedoe. **OOK**: v. klimbim. De ganse klimbim hunk mich ten haus óét: het hele gedoe hangt me de keel uit.

OOK: o. partúúte. Flauw partúúte: onnozel gedoe. **OOK**: o. gezoks.

gedonder, o. gesakker.

OOK: o. gesjiéts. Dao höbste 't gedoons: daar heb je het gedonder.

gedraai, o. gedrèj.

gedrag, o. gedraach. "Dóé kriegs 'ne sókkere niks mit 'ne lange start" wordt gezegd tegen iemand, die door zijn gedrag geen geschenk of beloning heeft verdiend.

-Onbehoorlijk-: ónbehöbbelik.

gedragen zich, zich benumme, benaom zich, haet zich benómme. 2p. **OOK**: zich gedraage, gedrooch zich, haet zich gedraage. 2c. **OOK**: zich opveure, veurde op, haet zich opgeveurt. Dóé wéts wieste dich opveure mós: je weet hoe je je moet dragen. De bjès óéthange: zich onbehoorlijk dragen.

gedrang, o. gepaes. **ZIE**: geduw.

Dat waar mich dao e gepaes: dat was daar een enorm gedrang.

gedrocht, o. gedroch, gedrochter.

gedrongen, gedrónge, gedróngender, gedróngenste.

gedruis, o. gedróés.

geduld, o. gedöljt. Tiét maak graas én zón maak huij: geduld is een goede

zaak. De kwint sprunk 'm:
zijn geduld is op.

geduldig, gedöljich, gedöljigger,
gedöljichste.

gedurig, doorewêch.

geduw, o. gedúuts. Dat waor mich
e gedúuts: dat was me 'n gedrang.

geel, gael, gaelder, gaelste.

ZIE: voelen, gelaatskleur. S.

Sjiét gael: fel geel.

geelzucht, v. gaelvêrf.

geen, géine.

geenszins, géineswaechs.

geest, m. géis, géiste. **ZIE**: uitweg. S.

Gooj géiste kómme truk:

goede geesten komen terug (wordt
gezegd van hernieuwd bezoek).

geestelijk, m. géiselik.

ZIE: dronken. S.

geestelijkheid, v. géiselikhéit.

geestig, géistich,

géistigger, géistichste.

gefemel, o. gefeemel.

gefluit, o. geflôts.

gehaaid, gehèit, gehèider, gehèitste.

Dat is 'ne gehèide:

dat is een gehaaide kerel.

gehakt, o. gehaks.

gehannes, o. geklwats.

gehaspel, o. gehaspels.

geheel, gans. **OOK**: kaal. Dat is kaal

op: dat is helemaal op. -Geheel en

al-: mit stiel én stêmpel.

gehemelte, o. verheemelte.

geheugen, o. ónthout. Hae haet

e goot ónthout in: hij heeft een goed

geheugen. Slêch van ónthout zeen:

kort van memorie zijn.

'ne Kop wie 'n ziesjootel **of** zeef:

een slecht geheugen.

gehoor, o. gewêr.

e Fién gewêr: een goed gehoor.

gehoorzaam, hae lóéstert wie 'ne

jachhónjt: hij is erg gehoorzaam.

gehoorzamen, lóéstere,

lóésterde, haet gelóéstert.

gehorig, gewêrrich, gewêrrigger,

gewêrrichste. **ZIE**: behoorlijk. S.

gehucht, o. gehuch,

gehuchter, gehuchske.

gehuil, o. gebâöks.

OOK: klagelijk huilen van hond:

joeche, joechde, haet gejoech.

gein, **ZIE**: lol.

geit, v. géit, géite, géitje.

ZIE: stiekemerd. S. Wae de naober

wilt plaoge, hilt hinne én géite: wie

de buurman wil plagen, houdt kip-

pen en geiten. (Vanwege de stank).

-Jonge geit-: v. girm, girme, girmke.

-Ouder geitje-: v. mêt, mêtte, mêtje

of mêtteke. **ZIE**: meisje.

geitebok, m. géitebok, géitebök,

géitebökske. **ZIE**: klant, meisje. S.

geitestal, m. géitestal,

géitestêl, géitestêlke.

gejaagd, gejaach,

gejaachder, gejaachste.

gejaagdheid, o. gejaachs.

gejammer, o. gekúúms.

gejuich, m. juubel.

gek, m. gêk, gêkke, gêkske.

ZIE: weten, heerschapp. S. De gêk

aafgaeve: zich gek aanstellen.

Dóé bês mich e gêkske: je bent een

lekker ding. Dóé bês mich e rénjt:

je bent een gekke vent. Zwa gêk wíe

'n sjöp: behoorlijk gek. Hae haet

bieje in de kop: hij is gek. De gêk

mit eemes staêke: iemand voor de

gek houden. Hae haet te koekoek

wêrre roope: hij doet gekke dingen.

gek, -kap op schoorsteenkanaal tegen

valwinden-: m. wénjtgêk,

wénjtgêkke, wénjtgêkske.

gek, gêk, gêkker, gêkste. -Volslagen

gek-: raatgêk, zwa gêk wíe lómmele

An; wíe 'n sjöp; wíe e paert; wíe e

raat; wíe 'n meule; wíe e karreraat;

knatsjgêk, rammenasse gêk. -Half

gek-: hae zúút ze rênne **of** hae zúút

ze tirre **of** hae zúút ze vleege **of** hae

is neet goot bié zinne **of** hae is neet

gans bié dezien **of** hae is neet goot

bié dezien **of** hae mó't dezien mit te pitslamp biéjén zeuke. -Een beetje gek-: dao is 'm éin op te lúip **of** hae haet éin in de baenjt **of** dao is 'm éin detosjenóét. -Een beetje in de war zijn-: ze neet allemaol biéjén hóbbe **of** ze neet goot op 'n ríe hóbbe **of** 't lóp 'm dooréin.

Es te blaajer van de búim valle, kénne ze de blauwe waagel veur 'm haole, zwa wijlt weurt 'r dan: als de bladeren van de bomen vallen wordt hij rijp voor een tijdelijk verblijf in het gekkenhuis. Ich gluif, dat veer veur dich de blauwe waagel mó'tte laote kómme: ik geloof dat je gek bent. De psychiatrische Venraayse inrichting had blauwe auto's. **OOK:** hae haet 'ne rémmel te min: hij is niet goed bij.

OOK: betóp zeen: gek zijn.

OOK: 'n gèkke braatsj van 'n vroumisj: 'n gekke kletstante.

OOK: flaares, flaaresse.

'ne Flaares: een gekke vent.

gek gedoe, m. gèkkekraom, gèkkekräöm, gèkkekräömke.

gekarteld, gesiksak.

gekef, o. geblètsj.

gekibbel, o. gestéchel.

gekkerij, **ZIE:** zottigheid.

geklaag, o. geklaachs.

OOK: o. gelammenteer.

gekleed, -fraai-: óé'tgesteevelt.

geklets, o. geleuter **of** gemóels.

OOK: m. kal, baazel.

geklungel, o. geklómme. **OOK:**

o. gepröls. **OOK:** m. gebroddel.

geknoei, **ZIE:** gepruts. **OOK:**

o. gehoddels. **OOK:** o. geknwais.

gekonkel, o. gekónkelfóes.

gekscheren, gèkke,

gèkde, haet gegèk.

gekwetst, o. geraak. **OOK:** getraoje.

gelaatskleur, uitdrukkingen om een gelaatskleur aan te geven: zwa gael wíe 'ne kwakker ónger de pèns;

e gezich wíe 'ne léíme livvenjèr;
e gezich wíe 'n túút van 'ne sènt;
e gezich zwa wít wíe de wènjt.

gelach, o. gelachs.

gelag, hae haet te zak mó'tte lappe:
hij heeft het gelag moeten betalen.
Eemes veur 't naotgaare zètte:
het gelag laten betalen.

gelaten, gelaote,

gelaotener, gelaotenste.

gelatine, m. sjilletién.

geld, o. gèljt. 'n Bóm sènte: veel geld.

ZIE: buitenkans, welgesteld,
betalen, kruik, loon, sparen,
gierigaard. S. Dat is gèljt in de drèk
gegwait: dat is weggegooid geld.

Hae gwèijt temit of 't drèk is: hij
gooit met geld of het niets waard is.
e Laok in de tèsj hóbbe: veel geld
nodig hebben. Bèste goot beslaage:
heb je voldoende geld. Koopere
gèljt, koopere zjièlemèsse: alle waar
naar zijn geld. Pestwar déit géin
tsjwè mèsse veur éi gèljt: het geld is
erg schaars. Ozzelivvenjèr nao de
óúge staeke: overdreven royaal met
geld en goed omgaan. Mit gèljt
kénste gèljt koupe: met geld is geld
te verdienen. Gèljt is mèr drèk, mèh
dae 't neet haet, kik wíe 'ne gèk:
geld is 't slijk der aarde, maar wíe
het niet heeft, is ongelukkig. Dat
brunk gèljt in de laaj: de levert geld
op. Gèljt wíe waater èn lúus wíe
dobbelstéin: veel geld en toch geen
stand. Vèt zwómp boave, al is 't van
'ne kepotte hónjt: het geld dat dom
is, maakt recht wat krom is en wijs
wat dom is. 't Kos wat 't vraete haet:
geld speelt geen rol.

OOK: klamotte. Dae haet vāól
klamotte: die heeft veel geld.

OOK: -genoemd naar oud Bra-
bants geldstukje "mite": m. mieter,
mieters, mieterke. Ich hób géine
mieter op m'n rubbe: ik heb geen
geld op zak **of** ik heb helemaal geen

geld. **OOK:** moneete.

OOK: v. plaate. Hae haet géin plaate mjé: hij is platzak. Ich höb 'm neet in de portemenee gekeeke: ik weet niet hoeveel hij bezit.

Dae haet stump: die heeft veel geld.

ZIE: kinderliedje.

geldbuidel, m. *gêljtbúúl*, *gêljtbúúle*, *gêljtbúúlke*. **ZIE:** welvaart. S.

gelden, *gêlje*, *gólj*, is of haet *gególje*.

2e. **ZIE:** koop, kosten. S.

geldwolf, m. *sêntewouf*, *sêntewûif*.

geldzak, m. *gêljtzak*, *gêljtzêk*, *gêljtzêkske*. **ZIE:** geldbuidel.

geleden, -lang-: In de gooien ouwe tiét, wíe de vlvè noch klómpe drooge: lang, lang geleden.

Geleen, *Gelaen*.

gelegen komen, *gelaege kómme*, *kaom gelaege*, *is gelaege gekómme*. 2e.

gelegenheid, o. *gelaech*. Bíe *gelaech* doon ver dat: bij gelegenheid doen we dat. 't *Gelaech* maak te deef: gelegenheid maakt de dief.

gelei, m. *zjlei*.

geleuter, o. *gezauwels*.

ZIE: gezeur. **OOK:** m. *zauwel*.

gelid, o. *geleet*, *geleete*.

geliefd, *geleef*, *geleefder*, *geleefste*.

geliefde, v/m. *geleefde*.

gelijk, o. *geliék*. *Geliék* höbste mèh *zwiége* zulste: gelijk heb je, maar je moet toch zwijgen. *Zwa* glaaf *wie* 'n *unnebèt*: mooi vlak gelijk.

gelijk, -hetzelfde-: *geliék*, *geliéker*, *geliékste*.

ZIE: dood, soort, hetzelfde. S.

OOK: *glíék* enz. -Spel-: **ZIE:** krijt.

gelijk, -dezelfde-: v/m. *geliéke*.

ZIE: stand. S. "*Geliéke biéjéin*" zach de duuvel én dúude 'nen affekaaf, 'ne snieder, 'ne smeeft én 'ne mölder in éine zak.

gelijk, **ZIE:** onverschillig.

gelijke, m. *geliéke*.

gelijken, **ZIE:** aarden.

gelijkenis, v. *geliékenis*, *geliékenisse*.

gelijkgezinde, m. 'ne *verstéistemich*.

'ne *Snieder* wirk mit 'ne *verstéistemich*: een kleermaker werkt samen met een gelijkgezinde.

gelijkmatig, *egaalich*, *egaaligger*, *egaalichste*. **OOK:** *geliékmjèssich*, *geliékmjèssigger*, *geliékmjèssichste*.

gelijktijdig, o. *geliékertiét*.

OOK: *tóésj óm tóésj* euverstaake: *gelijktijdig* oversteken, *overhandigen*.

gelijk zetten, *geliékszétte*, *zat geliék*, *afw.* *veer*, *zíe zatte geliék*, is of haet *geliékgezat*. 2p. *Zét* *dien hórlaozje geliék*: zet je horloge gelijk.

gelikt, *gelèk*, *gelèkder*, *gelèkste*.

Gellik, op of aan de *Géllik*.

Kleine vlakte in oksel van de Heuvel en Daalstr. *Gellik* is afgeleid van *geliek*, aanduiding voor het begin *toev* *Catsop* lager gelegen *Graetheide* plateau. De *Gellik* voerde 't water vanuit 't *Sjièkkendaal* af naar de *Dael*.

Gellik Kleine, hist. naam voor gebied boven de huidige *Gellik*.

geloof, o. *gelouf*, *gelóúve*, *gelúifke*.

Dóé *höbs mèr e klein gelúifke*: je vertrouwen in de zaak is ook niet groot. *Este* neet *gluifs höbste e kauf* in *díene bóék*: een mens zonder geloof is een apart mens.

geloofwaardig, *geluifwaerdich*, *geluifwaerdigger*, *geluifwaerdichste*.

geloop, o. *gelóúps*. *Wat e gelóúps*: wat een drukte.

geloven, *geluive of gluive*, *geluifde*, is of haet *gelúif*. *Gluive móste* in de kerk: lett. geloven moet je in de kerk.

gelovig, *geluivich*, *geluivigger*, *geluivichste*. 'ne *Geluiviche katteliék*: een gelovig katholiek.

gelovige, v/m. *geluiviche*, *geluiviche*. **OOK:** *gluiviche* enz.

gelp, -welig groeien-: *gêlp*, *gêlper*, *gêlpste*. **ZIE:** gezondheid. S.

ZIE: nieuwsgierig.

gelui, -van klokken-: o. *gelóets*.

geluid, o. *gelóét*. Dat ich géin twan mjè van uch wèr:

laat ik geen geluid meer horen.

geluk, o. *gelök* of *glök*. 't Gelök is rónjt, 't vilt t'n éíne op te kop ên d'n angere in de mónjt **of** d'n éíne löp 't nao en d'n angere ként 't neet kriége: geluk is wisselvallig. 't Gelök is mit te deugeneete: het geluk is vaak met diegenen, die het 't minste verdienen. De stómste boer haet te dikste aerpel: beter een ons geluk dan een kilo verstand; het geluk is met de dommen. Hae is mit z'n vot in de booter gevalle: hij heeft alle geluk ter wereld. Eín óns gelök is mjè waert ês e pónjt verstènjt: zonder geluk vaart niemand wel. e Vies gelök: een groot geluk.

De duuvel sjit op te grwaatste houp: wordt gezegd als iemand die 't toch al goed heeft nog meer geluk heeft.

Hae is mit te hêlm gebaore:

hij is iemand, die steeds geluk heeft.

Dóé höbs e dóezenste gelök gat:

je hebt veel geluk gehad. Dóé kéns

kien roope: je kunt van geluk

spreken. D'n éíne haet gelök in de

naering, d'n angere déit zich meujte

ên sturf aan de taering: het geluk is

voor de gelukkigen. -Geluk hebben-:

mazzele, mazzelde, haet gemazzelt.

gelukken, *flóppe*, *flópde*, is *geflóp*.

Dat flóp 'm goot:

dat gaat hem handig af.

OOK: *gelökke*, *gelökde*, is *gelök*.

gelukkig, *gelökkich*, *gelökkigger*,

gelökkichste. Wat laeve veer toch

lang ên *gelökkich*: wat hebben wij

het toch goed. **OOK:** *glökkich* enz.

gelukkigerwijze, *glökkigerwies*.

gelukwens, m. *glöckwinsj*,

glökwinsje. "Väöl gelök ên einigheid

ên eeder jaor 'n kleinicheit" zegt

men tegen een pas gehuwd paar.

OOK: m. *glökwunsj* enz.

gemak, -toilet-: o. *gemaak*, *gemaaker*,

gemaekste. **OOK:** Op zien

aelefêndaartichste: op z'n dooie

gemak. Hae veult zich wíe 'ne

kaater in 'ne krwasjelestróék:

hij voelt zich niet op z'n gemak.

gemakkelijk, *gemaekelik*,

gemaekelikker, *gemaekelikste*.

ZIE: kinderspel. Dat géit mit e

pwên-hènjtje: dat gaat gemakkelijk.

Op éín béín ên zóngér aojem:

met geringe moeite of inspanning.

ZIE: glans.

gemakzuchtig, "ich lèk 't tich op te

trap, dan hoofste dich neet te

bukke" wordt ironisch gezegd tegen

een gemakzuchtig mens.

gemanierd, *gemeneert*,

gemeneerder, *gemeneerste*.

gemartel, o. *gemartel*.

OOK: v. *martelerie*.

gematigd, *gemjèssich*,

gemjèssigger, *gemjèssichste*.

gemeen, *gemein*, *gemeiner*.

gemeinste. **ZIE:** min. **OOK:** nôt,

nötter, nôtste. Dat is de nôtste van

gans Aelse **of** dat is de nôtste dae

't in gans Aelse geuf: dat is de

gemeenste van heel Elsloo. **ZIE:**

min. **OOK:** vaal, *vaalder*, *vaalste*.

gemeend, *veur êch*:

niet voor de grap, gemeend.

gemeenheid, v. *geméinichéit*,

geméinichéite, *geméinichéitje*.

gemeenschap, v. *geméinsjap*,

geméinsjappe.

gemeenschapshuis,

o. *geméinsjapshóés*,

geméinsjapshóézer,

geméinsjapshúuske.

gemeente, v. *geméinde*, *geméindes*.

gemeentekas, v. *geméindekas*,

geméindekês.

gemeenteraad, m. *geméinderaot*.

OOK: m. raot, raode.

gemeenteraadslid,

o. *geméínderaotslit*,
geméínderaotsleeje.
gemeentewapen,
 o. *geméíndewaope*,
geméíndewaopes.
ZIE: Uit Elsloo's verleden.
gemeenzaam, *geméínzaam*,
geméínzaamer, *geméínzaamste*.
gemenerik, m. *geméínerik*,
geméínerikke, *geméínerikske*.
gemengd, *gemingelt*.
Gemeyn Heerstraat, hist. naam
 voor middeleeuwse verbindingsweg
 Maastricht-Roermond.
 Via Drie Kuilen over Catsop en de
 Eykskenweg.
gemijterd, *gemíétert*.
gemoed, o. *gemoot*.
gemoedelijk, *gemeujelik*,
gemeujelikker, *gemeujelikste*.
gemoederen, kout beer brunk
wèrmdé:
 koel bier verhit de gemoederen.
gemopper, o. *gegrauwel*.
gemunt hebben op, *verzeen*,
verzaach, haet *verzeen*. 1b.
 Wo haeter 't op *verzeen*:
 waar heeft hij het op *gemunt*.
gemutst, o. *gemöts*. Hae haet de
 verkjêrde *prúúk* op: hij is niet goed
gemutst. Hae waar neet al te goot
gemöts én dus waar 't noppes in e
túútje: hij was niet goed *gemutst* en
 dus kwam er niets van terecht.
genaamd, *naames*.
genadeslag geven, *nêkke*, *nêkde*,
 is of haet *genêk*. Dat haet 'm *genêk*:
 dat heeft hem de *genadeslag*
 gegeven.
genadig, *genjèdich*, *genjèdigger*,
genjèdichste.
genant, *zjenant*, *zjenanter*, *zjenanste*.
gendarme, m. *sjendêrm*, *sjendêrme*.
geneesmiddel, o. *middekamënt*,
middekamënte, *middekamëntje*.
genegen, *genaage*, *genaegender*, 't
genaegenste. **OOK:** *óétzeen*, *zaoch*

óét, haet *óétgezeen*. 1b. Op eemes
óétzeen **of** eemes *gêt vergunne*:
 iemand *genegen* zijn.
generatie, v. *ginneraasje*,
ginneraasjes.
generen, zich *zjeneere*, *zjeneerde*
 zich, haet zich *gezjeneert*.
 "Zjeneer dich mêr neet" wordt
 gezegd, als iemand niet flink toetast
 of het aangeboden afslaat.
genezen, *genaeze*, *genaos*, is of haet
genaeze. 2c. **OOK:** *héíle*, *héilde*,
 is of haet *gehéílt*. Mit te *zwéit* van
gemeindeamtenaere kénste tènjpíen
héíle: met de *zweet* van
gemeenteambtenaren kun je
tandpijn genezen. Schimp op
 prestaties van *gemeenteambtenaren*.
OOK: *kereere*, *kereerde*, is of haet
gekereert. Dao *kereer* ich tich van:
 dat zal ik je *afleren*.
genezen, -beter zijn-: *héíl of gehéílt*.
genezing, v. *genaezing*, *genaezinge*.
genie, o. *zjeníe*, *zjeníeje*, *zjeníeke*.
geniepig, *lóppetich*, *lóppetigger*,
lóppetichste. 'ne *Slaach ónger 't*
humme: een *geniepig*e slag.
genieten, *geneete*, *genaot*,
 haet *genaote*. 2p.
genodigde, v/m. *genwèdichde*
of *genwèide*.
genoeg, *genóch*. Ich *bën bedeeent*:
 ik heb er *genoeg* van.
 't Is *réíkes*: het is *genoeg*.
 Dat *réík*: dat is *genoeg*.
genoodschap, v. *genwatsjap*,
genwatsjappe, *genwatsjêpke*.
genot, o. *genaot*.
George, Sjors.
gepast, *gepas*. Díe *tuint gêt in 'n éng*
sträötje mit te êrm óétéín:
 in *gepaste omgeving* lijkt ze wel wat.
gepeupel, o. *lappaalje*.
gepieker, v. *prakkezaasje*,
prakkezaasjes.
gepoets, v. *pótserie*.
gepruts, o. *gebraGGel*.

geraamte, o. geraemsel.

geraas, o. geraos.

geraffineerd, geraffeneert,
geraffeneerder, geraffeneerste.

OOK: óétgekaok, óétgekaokder,
óétgekaokste. Dat is 'nen
óétgekaokde: dat is een slimme
rakker. Dae is óét te hël gekraope,
wie de dúúvel noch sleep:
dat is 'n geraffineerde vent.

ZIE: schaarsgekleed.

gerammel, o. gerammel.

geranium, v. graanejum,
graanejums, graanejumke.

Gerard, Graat, Graatje, Graades,
Sjièr, Sjièrraa, Sjièrke, Sjraa.

gerecht, -spijs-: o. gerêch, gerêchte,
gerêchske. Fiene peuzel: 'n heerlijk
gerecht. **ZIE:** rechtbank.

gereed, geréit. Al geréit: alles klaar?

OOK: vaerdich, vaerdigger,
vaerdichste. Kriegste dat vaerdich:
speel je dat klaar? **ZIE:** klaar, moe.

gereedhouden, geréithouwe,
heel geréit, haet geréitgehouwe. 2b.

gereedleggen, geréitlèGGe, lach
geréit, **afw.** veer, zé lachte geréit,
is of haet geréitgelach. 2p.

gereedliggen, geréitliGGe,
laoch geréit, haet geréitgelaeg. 2p.

gereedmaken, geréitmaake, maakde
geréit, is of haet geréitgemaak.

gereedschap, geréitsjap. **OOK:** m.
gesjièr. **OOK:** v/m. getúúch. **ZIE:**
tuig. **ZIE:** tand. S. Slêch getúúch,
slêch wêrk: om goed werk te kunnen
maken, moet men over goed
gereedschap kunnen beschikken.

gereedschapskist, m. getúúchbak,
getúúchbêk, getúúchbêkske.

gereedstaan, geréitstaon, sting geréit,
haet geréitgestange. 1a.

gereedzetten, geréitzette, zat geréit,
afw. veer, zé zatte geréit, is of haet
geréitgezat. 2p.

gereformeerd, geriffermeert.

geregeld, gereigelt, gereigelder,

gereigelste.

geren, -schuin toelopen-: geere,
geerde, is gegeert. De vaart geert
gêt: de oprit loopt iets schuin toe.

geribd, o. gerub.

Gericht aan het, hist. naam voor
plaats waar de galg van Elsloo heeft
gestaan, nl. bij op de Hoogte nabij
grens met Geulle.

gerief, o. gereef.

gerieflijker, gereeflik,
gereeflikker, gereeflikste.

gerieven, gereeve,
gereefde, haet gereef.

gerij, o. geaar.

geringd, gerink.

geroep, o. gereups.

geronnen, o. gerónne.

geroutineerd, gerótteneert,
gerótteneerder, gerótteneerste.

gerst, v. gaes.

Gertrudis, Trúu, Trúuke.

gerucht, o. geruch,
geruchte, geruchske.

OOK: v. moomeling, moomelinge.

geruis, o. geróésj.

geruit, geróét. **OOK:** geróéttert.

gerust, geras, gerasder, geraste. Nóé
haet te êrm zjiël róa: nu is hij gerust.

geschater, o. gesjaater.

geschenk, o. prezênt,
prezênte, prezêntje.

geschetter, o. gesjêtter.

geschiedenis, v. gesjichte.

Alle laeves waere hêrlaef:
de geschiedenis herhaalt zich.

geschil, -bijleggen-: mit eine in 't
réine kómme.

geschipper, o. gesjipper.

geschreeuw, **ZIE:** gehuil.

OOK: o. gekweeks. **OOK:** gesjrjêfs.

geschrift, o. gesjrijf, gesjrijfter,
gesjrijfke. **ZIE:** brief.

geschut, o. gesjôt.

gesel, v/m. géisel, géisele.

geselen, géisele, géiselde,
is of haet gegéiselt.

geslacht, o. *geslach*, *geslachter*.

geslachtsdelen, -mannelijke-:

o. *gemêch*.

geslepen, *gesleepe*, *gesleepender*, *gesleepe*ste. Dat is 'ne *gesleepe* vos: dat is een sluwe vos.

gesmeerd, dao zit sjäöt in: dat gaat *gesmeerd*. **OOK:** *gesmaert*, *gesmaerder*, *gesmaerste*.

gesnater, o. *gesnaater*.

gesoigneerd, **ZIE:** *verzorgd*.

gesol, o. *gepungels*.

gesp, v. *gasp*, *gaspe*, *gêspke*.

gespan, o. *gespan*, *gespander*, *gespênke*.

gespen, *gaspe*, *gaspde*, is of haet *gasp*.

gespin, *gespên*.

gespuis, o. *gespuús*.

OOK: o. *krapúul*. **OOK:** o. *túuch*.

gestalte, o. *pestuur*, *pestuure*.

gestand, paol houwe:

zijn woord *gestand* doen.

gestel, o. *gestêl*, *gestêlder*, *gestêlke*.

gesteldheid, v. *gestêltenis*, *gestêltenisse*.

gesteltenis, **ZIE:** *gesteldheid*.

gesticht, o. *gestich*, *gestichter*.

gestoei, o. *gerôls*.

gesukkel, **ZIE:** *gemartel*.

getand, *getankelt*.

getij, o. *getie*, *getieje*. *Wienjè iste jaorgetie* (*jaordeens*) *veur dien mooder zjièligger*: wanneer is de jaardienst voor je moeder zaliger.

getikt, *gewaait*, *gewaaid*er, *gewaaiste*. 'ne *Gewaaide*: een halve gek. *Díe haet 'n sjróef los*: zij is *getikt*.

Es te blaajer valle én de *bwanne bleuje*, *isser óét 't húuske*: in het na- en voorjaar is hij lichtelijk *getikt*.

getrouw, *getróe*, *getróewer*, *getróeste*.

getuige, v/m. *getúuch*, *getúuge*.

OOK: m. *túuch*, *túuge*.

getuigen, *túuge*, *túuchde*, haet *getúuch*.

getwist, o. *gevréigels*.

Geulle, Gäöl.

gevaar, o. *gevaor*, *gevaore*. *Jès mótte de bieje dróét zeen*: eerst moet het ergste *gevaar* voorbij zijn.

Wae opte mêrt stéit verzup neet: niet in *gevaar* komen.

gevaarlijk, *geujêrik*, *geujêrlikker*, *geujêrikste*. -*Gevaarlijke plek of plaats*:- e *pepiére zolderke*.

gevaarte, o. *gevaak*, *gevaaker*, *gevaekske*.

gevangenis, m. *kas*, *kês*, *kêske*.

OOK: o. *kasjot*, *kasjotte*, *kasjôtje*.

OOK: o. *kitje*. **OOK:** o. *perzón*, *perzónne*. *Ze dúude 'm in de bak of hóbbe 'm opgebracht*: men heeft hem in de *gevangenis* gezet.

OOK: o. *kot*, *kotte*, *kotje*.

geval, o. *geval*, *gevalle*, *gevêlke*.

Zwa wie zwa: in elk *geval*.

Aan dae is niks mjê te rêdde: dat is een *hopeloos geval*.

geveerd, o. *gevaert*.

gevel, m. *geevel*, *geevele*, *geevelke*.

gevelsteen, m. *geevelstéin*, *geeevelstéin*, *geeevelstéinke*.

geven, *gaeve*, *gaof*, is of haet *gegeave*. 2c. *Obbe gegeave moomênt*: op 'n *moment*.

Dat gaeve géin: dat wordt niks. -*Niet geven*, iets aan iemand *onthouden*:- *ónthouwe*, *óntheel*, haet *ónthouwe*.

2b. -*Verkeerd geven*:- *vergaeve*, *vergaof*, is of haet *vergaeve*. 2c.

Ich hób te kaart vergaeve: ik heb een *fout* gemaakt bij 't *uitdelen* van de *kaarten*.

gevenswaard, *gaeveswaert*.

Geverikerweg, **ZIE:** *Hoakelderweg*.

Geversdelle, *drassig gebied* tussen *Horsterberg* en *Holstraat*.

Geversdelleweg, *verbindingsweg* tussen het *Einde* en de *Eyksenweg* door de *Geversdelle*.

gevlei, *hae wêt te blok te slíepe*: in het *gevlei* weten te komen.

geleid, *gepaertskeutelt*.

Zich gepaertskeutelt veule:
zich gevleid voelen.

gevloek, o. *gevlook*, *gevlooks*.

gevoeglijk, *geveuglik*,
geveuglikker, *geveuglikste*.

gevoel, o. *geveul*, *geveule*.

gevoelen, *geveule*,
geveulde, is of haet *geveult*.

gevoelig, *geveulich*,
geveuliger, *geveulichste*.

OOK: *siézich*, *siézigger*, *siézichste*.

Hae is êrch *siézich* veur 'ne trêk:

hij is erg gevoelig voor tocht.

gevoelloosheid, **ZIE**: hardheid.

gevolg, o. *óetvlóchsel*. Jès wisser neet
van *óetsjéje* ên *nóé* zitter mitte
naosléip: eerst wist hij niet van
ophouden en nu zit hij met de
gevolgen.

gewaarworden, *gewaarwaere*, woor
gwaar, is of haet *gwaargewoore*.
IV. **ZIE**: kijken. S.

gewas, o. *gewas*, *gewasse*, *gewêske*.

gewauwel, o. *gewauwel*.

Sjaele kal: *gewauwel*.

geweeklaag, o. *gelamenteer*.

geweer, o. (*sjeet*)*gwaer*,
(*sjeet*)*gwaere*, (*sjeet*)*gwaerke*.

OOK: m. flint, *flinte*. **ZIE**: bijl. S.

geweld, forsj. Mit forsj *kénste* 'n geit
te start *óétrêkke*: met geweld kun je
heel wat bereiken. **OOK**: o. *gewélt*.

geweldig, weus, *weuster*, *weuste*.

'ne Weuste houp lúu:

'n geweldige mensenmenigte.

gewelf, o. *gewölff*, *gewölve*, *gewölffe*.

gewemel, o. *geweemel*.

gewennen, *gewénne*, *gewénde*, is of
haet *gewént*. **OOK**: zich vergunne,
vergunde zich, haet zich vergunt.

geweten, o. *gewéite*. Op 'n geras
gewéite ljèt 't zich goot slaope:
een gerust geweten is een zacht
oorkussen.

gewetensvraag, v. *gewéitesvraoch*,
gewéitesvraoge.

gewezen, *geweeze*. 'ne Geweeze

stedént: een voormalig student.

gewicht, o. *gewich*, *gewichter*.

ZIE: weg. Me kan zeen dat 't vrúike
dich goot verzörch, *dóé* hōbs tich al
flink opgedaon: men kan zien dat je
vrouwtje je goed verzorgt, je bent al
flink in gewicht toegenomen.

gewichtig doen, behèi *maake*,
maakde behèi, haet behèi *gemaak*.

ZIE: ophef.

gewiekst, *gewiks*, *gewiksder*,
gewikste. **ZIE**: uitzoeken.

Dat is 'ne *gewiksde* of 'ne
driedobbele of 'nen *óétgesiéferde*:
dat is een gewiekst persoon.

gewin, o. *gewén*. Jèste *gewén*,
is *kattegespén*:
de winst blijft niet aanhouden.

gewis, *gewës*. **ZIE**: vast. S.

gewoel, o. *geweul*.

gewoonlijk, *geméinlik*.

gewoonte, v. *gewénde*, *gewéndes*.

gewricht, o. *geurich*, *geurichter*,
gevrichske. D'n *êrm* is 'm *óét* 't leet
gesjaote: zijn arm is uit het gewricht
geschoten. **OUDER**: o. *gewêrf*,
gewêrver, *gewêrfke*.

gewrichtsvocht, o. *léiwaater*.

gewriemel, o. *gemirmels*.

OOK: o. *gewirbels*.

gewroet, **ZIE**: gewoel.

gezag, o. *gezach*.

gezalfde, m. *gezaufde*.

gezanik, **ZIE**: gezeur.

gezag, o. *gezanik*.

gezan, m. *gezanjt*, *gezanjte*.

gezegde, o. *gezeGde*, *gezēGdes*.

gezel, -leerling-: m. *gezēl*, *gezēlle*.

gezellig, *gezēllich*,
gezēlliger, *gezēllichste*.

gezelschap, o. *gezēlsjap*,
gezēlsjappe, *gezēlsjēpke*.

OOK: v. *kómpeníe*, *kómpeníeje*.

Zèt tich in de *kómpeníe*: schuif bij
het gezelschap aan. **OOK**: de ganse
perplúu: het hele gezelschap.

Nóé staeke ver de *bêsses* *óét*:

wordt gezegd als men ongewenst gezelschap kwijt raakt.

gezet, ZIE: bezet. **OOK:** gezat.

'ne Gezadde minsj: een dik mens.

gezeur, ZIE: gedonder.

OOK: o. *gezaechs*. Sjei óét mit tie gezaechs: hou op met je gezeur.

OOK: o. *gezauwels*.

OOK: o. *gezéíver*. **OOK:** dae mit zíé teutele: die met zijn gezanik.

gezicht, o. *gezych*, *gezychter*, *gezichske*. Van de Knup hóbste e sjwan gezich op Aelse: vanaf de Knup heb je 'n mooi vergezicht op Elsloo. **ZIE:** evenbeeld, kletsen, gelaatskleur. S. **OOK:** -onguur gezicht-; v. *fizzelemíe*, *fizzelemíeje*. Díen fizzelemíe gevilt mich neet: je gezicht staat me niet aan.

OOK: o. *kaakemënt*, *kaakemënte*.

Wat e kaakemënt: wat een gezicht.

OOK: *móelbakkes*, *móelbakkesse*.

OOK: v. *viezaasj*, *viezaasjes*. Hae paerde 'm 'n veur zíe tabbernaakel datter ómveel: hij mepte hem zo hard in zijn gezicht dat hij omviel. Hae tókde 'm ein veur zíen star: hij sloeg hem op zijn gezicht.

OOK: o. *siéferblaát*, *siéferblaaier*, *siéferblaetje*. Dao kreech ich ter e paar oppet *siéferblaát*, dat mich te óúge vunkelde: ik kreeg er een paar op mijn gezicht dat ik sterretjes zag. Van aanzeens kénne: van gezicht kennen. -Zuur gezicht trekken-: *snóétse trèkke*, *trók*, *afw.* *veer*, *zíe trókke snóétse*, haet *snóétse getrókke*. 2e.

gezien, -in aanzien-: *gezeen*.

"'ne Slèchte vos dae mâr éín haol haet" wordt gezegd van iemand die overal graag gezien is.

gezond, *gezónjt*, *gezónjer*, *gezónjste*.

ZIE: monter. Dae stuk in e goot vèl: die ziet er gezond uit. De haan bíe de mólde, de hónjt bíe de slèchter èn de rêktor bíe de nónne, kómme

níks tekort en bliéve gezónjt.

gezondheid, v. *gezónjtheit*. Wae zíen gezónjtheit bewaart, bewaart gein doun noot: gezondheid is een kostbaar bezit, waarmee men niet roekeloos omgaat. Zwa gèlp wíe kljè: stralend van gezondheid.

ZIE: verkleumen. "Maager, gezónjt èn èrm" wordt gezegd, als men naar iemands gezondheid (welzijn) informeert. Strotse van gezónjtheit: stralen van gezondheid.

ZIE: *santé*, proost.

gezouten, *gezoute*.

gezwel, o. *gezwèl*, *gezwèlle*, *gezwèlke*.

gezwets, o. *kwatsj*.

gezworen, -van vrienden-: *gezwaore*.

giechelen, *kichele*, *kichelde*, haet *gekichelt*.

gier, m. *zéík*, *zéíkske*.

gierig, *bjèstich*, *bjèstigger*, *bjèstichste*.

ZIE: erg. **OOK:** *haol*, *haolder*, *haolste*. Haol pès ónger de èrm: erg gierig. **OOK:** *nèi*, *nèijer*, *nèiste*. Hae is te nèi veur hêl op te bótteram te bíete: hij is zo gierig, dat hij nauwelijks durft te eten. Dat is 'n nèi prie: dat is 'n gierige vrouw. 'ne Nèije pjèr: een gierig mens. **OOK:** *sjèrp*, *sjèrper*, *sjèrpste*. 'ne Sjèrpe: een vrek. **OOK:** *óétgesiéfert*, *óétgesiéferder*, *óétgesiéferste*. Hae sjit neet veur aelf óére èn dan is 't noch géíne paeperkook of hae wêrt de peerlinke neeste in Sebeeríeje èn zuut 't graas wasse: hij is gierig. Hae vrit zíene eige strónt: hij is erg gierig. Díe is op allerpríejendaach gebaore: zij is een gierig mens (kreng). Hae zit opte sênte: erg gierig. Hae haet te sênte neet, de sênte hóbbe hâöm: hij is bezeten van de geldzucht. Ich stik van de sênte, ès ich 'ne knab (stuiverstuk) in de straots krieg: is de reactie op de mening van een ander, dat men veel geld zou hebben. Dat

is 'n bjès van 'ne minsj: dat is een gierig mens. Hae is van de nèije of sjêrpe kènjt: hij is gierig. Watste dao kriëgs, géit in 'n seffraondwèske: hij is niet goedgeefs. **ZIE:** varken.

gierigaard, **ZIE:** vrek. **OOK:** v. pans of pëns, panse, pënske.

OOK: 'n haol bjès.

ZIE: moeite, aartsgierigaard. S.

Hae geuf wíe 'n mauskoo of dat is 'n krént: 't is een gierigaard.

gierigheid, v. bjèstichheit. Hae vrit van bjèstichheit zienen éige strónt: zijn gierigheid drijft hem tot 't uiterste. **OOK:** haolichéit, haolichéite. De haolichéit bruk 'm noch éns ten haus: zijn gierigheid komt hem nog wel eens duur te staan. **OOK:** v. nèijichéit.

OOK: v. sjêrpichéit, sjêrpichéite.

gierkelder, -ook regenwaterkelder:- m. waaterkêlder, waaterkêlders, waaterkêlderke.

OOK: m. zéikkêlder.

gierton, o. zéikvaat, zéikvaater.

Dooch te vinster tóe, ze vaare mit te parfum euver de straat: sluit ramen en deuren, ze rijden met de gierton voorbij.

gieten, geete, gaot, is of haet gegaote. 2p. **ZIE:** regenen.

OOK: sproesje, sproesjde, is of haet gesproesj.

gieter, v. spróésj, spróésje, sprúúsje.

gietwerk, o. geetwêrk, geetwêrke.

gij, geer.

ginds, dao.

giraffe, v/m. sjeraf, sjeraffe.

gist, v. ôffe.

gisten, giste, gisde, is of haet gegis.

gisteren, gistere.

gistingsproces, -onvoltooid
gistingsproces, onvoldoende gegist:-
óngergaerich, óngergaerigger,
óngergaerichste.

gistzwam, -op bier, zuurkool, bonen enz.-: m. kâöm.

glad, glaaf, glaater, glaatste.

Dat is 'ne glaate! Dae verköp tich 'nen houp strónt in 'n túút: dat is 'n gladde jongen, die je in 't geheel niet kunt vertrouwen.

gladjanus, m. glaafjaanes, glaafjaanesse, glaafjaaneske.

glans, blink. **ZIE:** zon, lukken. S.

glansmiddel, **ZIE:** politoer.

glanzen, blinke,

blinkde, haet geblink.

glanzend, blinketich, blinketigger, blinketichste. **OOK:** glanzetich, glanzetigger, glanzetichste.

glas, o. glaas, glaazer, glaeske.

Es 'ne bóer de patsj op éin war haet staon, haeter de têrf verkoch: te diep in het glaasje gekeken.

glasinzetter, m. glaasmaeker, glaasmaekers.

glazenkast, -kast of kas van glas:- m. glaazere kas, kês, kêske.

glazenmaker, m. róetekrjemmer, róetekrjemmers. Vroeger trokken zij met hun "glaaskas" op de rug door de dorpen in de omtrek om gebroken ruiten te vervangen.

glazig, -bv aardappelen:- glaazetich, glaazetigger, glaazetichste.

glazuren, glazóére, glazóérde, is of haet geglazóért.

glazuur, o. glaazoer.

gleuf, m. slits, slitse, slitske.

glibberig, glitsjetich, glitsjetigger, glitsjetichste.

glijbaan, v. róetsjbaan, róetsjbaane, róetsjbaenke. **OOK:** v. rótsj, rótsje, rutsjke: gootvormige glijbaan voor afvoer van puin, specie enz. op bouwwerken. In de steenkolen-mijnen voorloper van de huidige transportband. -Op ijs of sneeuw:- v. kèijbaan, kèijbaane, kèijbaenke. Húúkske kèije: in hurkende houding over de glijbaan glijden.

glijden, flótsje, flótsjde, is geflótsj.

De jèl flótsjde mich weer 't waater

in: de aal gleeë uit mijn handen
weer in 't water. **OOK:** *glitsje*,
glitsjde, is of haet *geglitsj*. -Op
ijsbaan-: *kèije*, *kèijde*, haet *gekèijt*.

glijdend, *kèijentaere*.

glimp, m. *glimp*, *glimpe*, *glimpke*.

ZIE: niets. S.

glimwormpje, o/v. *vuurwörmke*,
vuurwörmkes.

glinsteren, **ZIE:** *parelen*.

glippen, *pritsje*, *pritsjde*, is *gepritsj*.

Hae pritsjde ewèch:

hij kneep er tussen uit.

gloed, m. *gloot*. **OOK:** m. *sjén*.

gloeien, *gleuje*,

gleujde, haet *gegleujt*.

gloeïend, *gleujent*. *Gleujent* heit:

gloeïend heet. **OOK:** *gleujetich*,

gleujetigger, *gleujetichste*.

ZIE: *stelen*. S.

gloeikousje, -van gaslamp-:

o. *kuiske*, *kuiskes*.

glorie, **ZIE:** *luister*.

gluiper, m. *gluuper*, *gluupers*,

gluuperke. **OOK:** *slóépjas*, *slóépjës*.

gluiperig, *gluuperich*, *gluuperigger*,

gluuperichste. **OOK:** *slóépetich*,

slóépetigger, *slóépetichste*.

gluren, **ZIE:** *bespieden*.

glurder, m. *lóérjas*, *lóérjës*.

glycerine, m. *glizzerén*.

goal, v. *gool*, *goole*, *geulke*.

God, m. *Got*. *Got* hêlp uch:

ik kan U niet helpen. *Zié* laote reube

goot moos zeen: Gods water over

Gods akker laten lopen. Wach tich

óm taenge 'n kapêl te pisse: raak

niet aan wat aan God gewijd is.

godslamp, v. *gaotslamp*,

gaotslampe, *gaotslêmpke*.

Godsnaam, *Gaotsnaam*.

In *Gaotsnaam* is géïne vloek:

in *Godsnaam* is geen vloek.

Godswil, *gaotswil*.

Om *gaotswil*: om *godswil*.

goed, *goot*, *baeter*, *bêste*. **ZIE:** *kan*,

erfenis, *werk*, *overschot*. S. *Wíeste*

déis, *wíe* 't tich *géit*: wie goed doet,
goed ontmoet. Dooch 't tegooj of
laot 't achterwaeg: doe 't goed of
laot 't achterwege. Jus tegooj: net

goed. -Bijzonder goed-: *stéíngoot*. 'n
Gooj *blôtsj*: een goedaardige vrouw.

ZIE: *verstandig*, *eten*, *succes*, *salon*.

S. *Este* vööl *vléísj* *bíe* 'ne *stéín* *déis*,

kriegste *goot* *sop*: alleen het goede

kan het goede voortbrengen.

Dao *hóbste* 'ne *vétte* aan: daar heb

je een goede aan (ook negatief).

goedaardig, -mens of dier-:

m. *laabes*, *laabesse*, *laabeske*. 'n *Blôtsj*

van e *kénjt*: een goedaardig kind.

goedbloed, m. *läöres*, *läöresse*,

läöreske. *Dóé* *bës* mich e *brwétje*:

Joris Goedbloed.

goed doen, *gootdoon*, *deech* *goot*,

is of haet *goot* *gedaon*. 1a.

Dat hilt *liéf* én *zjiel* *biéjén*:

dat doet een mens goed.

goeddunken, *gootdunke*.

Dooch nao *gootdunke*:

handel naar *goeddunken*.

goedenavond, *goojenaavent*.

goedendag, *goojedaach*.

goedenmiddag, *goojemiddich*.

goedenmorgen, *goojemörge*.

goedennacht, *goojenach*.

Goedeweek, -week voor Pasen-:

v. *juudaswaek*.

goedgeefs, *gootgaefs*, *gootgaefser*,

gootgaefste. Hae is neet van de

gaefzîe *aafgesneeje*:

hij is niet goedgeefs.

goedheid, v. *goojichéit*,

goojichéite, *goojichéitje*.

OOK: v. *goothéit*, *goothéite*,

goothéitje. Hae taert op *angermans*

têsj: hij leeft op *andermans* goedheid.

goedkeuren, *gootkääre*, *kääorde* *goot*,

is of haet *gootgekäärt*.

goedkoop, *baeterkoup*, *baeterkouper*,

baeterkoupste. **ZIE:** *meisje*. S.

Dat *rúuk* nao reube: dat is

goedkoop. **OOK:** *goojekoup*,

goojekouper, goojekoupste.

goedmaken, -in het reine brengen: gootmaake, maakde goot, is of haet gootgemaak. Dat maakste mich goot kammeraat: dat moet je goed maken.

goedmoedig, 'ne lap van 'ne kael: een goedmoedig mens.

goedpraten, gootkalle, kalde goot, is of haet gootgekalt.

goedschiks, gootsjiks.

goedsmoeds, gootsgemoots.

goedvinden, gootvénje, vónj goot, is of haet gootgevónje. 2e. Mit eur gootvénje **of** mit eur permissie: met Uw goedvinden. Nao bedach **of** bedunk: naar goedvinden.

goedzak, m. brwètje, brwètjes.

golf, v. gollef, golleve, göllefke.

OOK: v. strúip, strúipe.

gooien, gwaïje, gweej, is of haet gegwaïjt. 2d.

goot, m. göt, götte, götje.

gootsteen, m. pómpestéin, pómpestéin. -Oorspronkelijk stenen bak onder pompmonding-.

gordel, 'ne slaach ónger 't humme: een slag onder de gordel.

gordijn, v. gerdien, gerdíene, gerdienke. -Van gordijnen voorzien: gegerdient.

gorgelen, górgel, górgelde, haet gegórgelt.

goud, o. gout. **ZIE**: willen. S.

goudenregen, v/m. gouweraenge.

goudsmid, m. goutsmeet, goutsmeej.

goudstuk, o. goustök, goustökker, goustökske.

goudvink, v. blootvénk, blootvénke, blootvénkske.

goudvis, m. goutvèsj, goutvèsje, goutvèsjke.

gouwe stinkende, o. vrattelekróet.

graad, m. graot, gräöt, gräötje.

graaf, m. graof, graove.

-Greppel-: m. graaf, graave, graefke.

graag, gaer, leever, leefste.

ZIE: dood, danken. S.

graag hebben, **ZIE**: liefhebben.

graaïen, grèje, grèjde, haet gegrèjt.

-Stelen-: rapstökke, rapstökde, is of haet gerapstök.

graangewassen, vröchte. Dao kénste d'n hónjt euver jaage: een mooi en dicht op elkaar staand gewas.

graanzolder, m. euverdén, euverdénne. Zolder boven deel of dorsvloer. **ZIE**: deel, dorsvloer.

graat, m. graot, gräöt, gräötje.

grabbelen, **ZIE**: graaïen. **OOK**: gribbele, gribbelde, haet gegribbelt.

graf, o. graaf, graaver, graefke.

grafsteen, m. graafstéin, graafstéin, graafstéinke.

gram, gram, grammer, gramste. Hae haet te gram in: hij is kwaad. -Gewicht-: o. gram, gramme, grémke.

grammatica, m. grammaer, grammaers.

grammofoon, m. grammefoon, grammefoons, grammefunke.

ZIE: kletskaus. S.

gramschap, **ZIE**: toorn.

grap, **ZIE**: foef.

OOK: m. grap, grappe, grèpkje.

grapje, v. gèkkerie, gèkkerieje.

grappenmaker, m. grappemaeker, grappemaekers, grappemaekerke.

OOK: m. spasvoogel, spasveugel.

grappenmakerij, v. spasserie, spasserieje.

grappig, koddich, koddigger, koddichste. **OOK**: grappetich, grappetigger, grappetichste. Dat is 'n grappetich dénk: dat is grappig.

OOK: spassetich, spassetigger, spassetichste. 'ne Spassetigge: een grappenmaker. **OOK**: spassich, spassigger, spassichste.

'ne Spassigge: een lolbroek.

OOK: kemik, kemikker, kemikste.

gras, o. graas, graeske. Zwa greun wie graas: grasgroen. Sjwan graeske.

fijne kwaliteit gras. 'nen Ouwe bok haet ouch noch waal 'ns gaer e greun blaetje: een oude bok lust ook nog wel een groen blaadje.

ZIE: onkruid.

grasgroen, *grasgreun*.

grasland, v/m. *grous*, *gróuze*, *gruiske*.

De stróeve aafmjèje: van een kaal gegraasd grasland de pollen, die niet afgegraasd zijn, afmaaien.

grasmus, m. *graasmös*,

graasmösje, *graasmösjke*.

grasspriet, v. *graasspeer*,

graasspeerder, *graasspeerke*.

graszode, m. *rös*j, *rösje*, *rösjke*.

gratie, v. *grasje*.

gratis, *ómmezuns*.

graveerder, m. *graväör*,

graväörs, *graväörke*.

graven, *graave*, *groof*,

is of haet *gegraave*. 2c.

ZIE: spitten, wroeten, krabben.

gravin, v. *graovin*, *graovinne*.

grazen, *graaze*, *grasde*,

haet *gegras*. **OOK:** *weije*,

weijde, is of haet *geweijt*.

grein, o. *grein*, *greine*, *greintje*.

Gei vêtske vèt draan: daar is geen greintje vet aan. Dao maoch allewiel géin vêtske vèt mjè aan 't vléijsj zeen: tegenwoordig mag er geen greintje vet meer aan 't vlees zitten.

grendel, v. *sjóuw*, *sjóuwe*, *sjúike*.

-Ronde of wigvormige ijzeren staaf voor het borgen van de grendel:-

m. *splinter*, *splinters*, *splinterke*.

grenenhout, -pitchpine:-

o. *pitspiéne*.

grens, m. *grêns*, *grênze*. **ZIE:** *limiet*.

ZIE: *uitwijzen*. Op te paol zètte: op de grens plaatsen. **ZIE:** *grenssteen*.

OOK: o. *sjéit*, *sjéiter*.

Dóé höbs alweer de pööl oppet sjéit óétgevaare: je hebt weer de grensstenen weggeploegd.

grenskommies, m. *kaordeman*,

kaordemèn.

grenssteen, m. *grênsstéin*, *grênsstéin*.

-Bij landerijen:- m. *réinstéin*,

réinstéin, *réinstéinke*. In de

landbouw wordt meestal gesproken

over "de pööl". Es veer saame

doon, kénne ver de puntdraot op te

pööl zètte: als we gezamenlijk een

afrastering maken, kunnen we de

prikkeldraad op de grens plaatsen.

OOK: -grenspaal op scheiding van

percelen:- m. *sjéitpaol*, *sjéitpööl*.

grenzen, *réine*, *réinde*, *geréint*.

greppel, v. *graaf*, *graave*, *graefke*.

ZIE: *overleg*. S.

Grevenbicht, *Beech*.

griep, v/m. *grip*.

griesmeel, o. *grismael*.

griemelachtig, *grizzelechtig*,

grizzelechtiger, *grizzelechtichste*.

griffel, m. *gruffel*, *gruffele*, *gruffelke*.

-Klein stukje griffel (was op scholen

een geliefd ruilmiddel):

o. *nuttelke*, *nuttelkes*.

griffeldoos, v. *gruffeldwas*,

gruffeldwaze, *gruffeldwêske*.

griffen, *gruffe*, *grufde*,

is of haet *gegruf*.

griffier, m. *grefeer*, *grefeere*.

grijnslachen, *grinsjlache*,

grinsjlachde, haet *gegrinsjlach*.

grijnzen, *grinsje*,

grinsjde, haet *gegrinsj*.

grijpen, *gríepe*, *greep*, is of haet

gegreepe. 2b. **OOK:** hae prikde zich

noch jus op t'n ungerste tak: hij kon

nog net de onderste tak grijpen.

Hae haet zich vîes vergrabbelt:

hij heeft er danig naast gegrepen.

grijs, *grauw*, *grauwer*, *grauwste*.

OOK: *grîes*, *gríezer*, *gríeste*.

Zwa grîes wîe 'n dóef:

helemaal grijs. **ZIE:** *gang*. S.

grimas, m. *grimmas*, *grimmasse*,

grimmêske. -Grimassen maken:-

móele (*snóétse*) *sníéje* of *trêkke*.

grimeren, *grimmeere*, *grimmeerde*,

is of haet *gegrimmeert*.

grindgroeve, v. keezelkóel,
keezelkóele, keezelkúulke.

groef, v. graof, graove, gräöfke. **ZIE:**
kerf. **OOK:** v. rên, rênne, rênke.

groeï, m. was. Hae is noch in de was:
hij is nog in de groei.

OOK: m. greuj.

groeien, greuje, greujde, is gegreujt.

OOK: opkómme, kaom op,
is opgekómme. 2e. Die zeen goot
opgekómme: die gewassen zijn goed
gegroeid.

OOK: wasse, wees, is gewasse. 2b.

groeitijd, wasjaore of wastiét.

groeizaam, wëssich, wëssigger,
wëssichste. 't Is wëssich waar:
het is groeizaam weer.

groen, greun, greunder, greunste.

ZIE: been, jeugdig. S.

-Jong, fris groen-: katsigreun.

groene planten, v. greunichéit,
greunichéite.

Groene Graaf, Greune Graaf.

Oostzijde van gebied tussen
D. Verschureplein, Jurgenstr. en
Stationsstr. -W. Groenen is
vetmesten. Dus extra bemeste wei
voor melkvee en kalveren.

Groene weg, greune waech.

Was doodlopende veldweg welke
liep ter plaatse van de huidige
M. Trompstraat.

Groenewald, volgens de overlevering
is de naam als volgt ontstaan. De
vader van de grootmoeder (An óét
te Hei) van de schrijver was gehuwd
met een vrouw uit de Moezelstreek.
Toen de moeder van deze vrouw
eens op bezoek kwam, waren een
van haar eerste woorden: "was eine
grüne Wald". Haar dochter, wonend
aan de Steinderweg, baatte een café
uit en een kleine boerderij. Op het
raam van het café werd het gezegde
van haar moeder aan-gebracht:
"Grüne Wald". Dit moet gebeurd
zijn in de jaren 1880-1890. Later

werd bij een of ander feest het raam
vernield, waarna dit vervangen werd
en tevens verving men het opschrift
door "Groenewald". Het betreffende
pand is gelegen aan de
Steinderweg, komende van Beek,
na de kruising Koolweg-Mauritsweg
aan de rechterkant, 2e huis. Sedert
deze tijd wordt het gebied rond dit
huis aangeduid met "Groenewald".

groenling, v. greunvénk,
greunvénke, greunvénkske.

groente, v. greunte, greuntes.

groentetuin, m. moostem,

moostemme, meustemke.

De greunte, die ver nwèdich hóbbe,
trèk ich allemaol zèllef in de
moostem: de groente die wij nodig
hebben, teel ik zelf in de tuin.

OOK: moossem enz.

groentevrouw, o. mooswiéf,
mooswiéver.

groenvoer, o. greunvoor.

groep, m. gróp, gróppe, grupke.

OOK: v. kleur, kleure, kleurke.

'n Sjwan kleur: een mooi stel.

groeperen, gróppeere, gróppeerde,
is of haet gegróppeert.

groet, dooch mich de kómplemēte:
doe de groeten.

groeten, gedaach zèGGe, zach, afw.
veer, zíe zachte, haet gezach. 2h.
Eemes t'n tiét van de daach zèGGe.
iemand groeten.

grof, gráóf, gráóver, gráófstē.

grog, m. grok.

grommen, grómme, grómde,
haet gegrómp.

grond, m. drèk. **ZIE:** eten, trouwen,
vallen. S. -Ten gronde gaan-:

ZIE: ondergaan. **OOK:** m. grónjt.

Hae is ram op ten hónjt:

hij zit helemaal aan de grond.

grondeling, -klein visje, kwam
vroeger veel voor in de Maas-:
v. gäövie, gäövies, gäövieke.

gronden, grónje, grónjde, is of haet

gegrónjt. -Niet met grondverf e.d. behandeld-: óngegrónjt.

grondig, rats. **OOK:** *raddekaal*, *raddekaalder*, *raddekaalste*.

grondslag, m. *grónjtslaach*, *grónjtslaech*.

grondsop, **ZIE:** *moer*.

grondverf, v. *grónjtvêrf*.

grondwater, o. *grónjtwaater*.

grondwerk, o. *grónjtwêrk*, *grónjtwêrke*.

grondwerker, m. *grónjtwirker*, *grónjtwirkers*.

groot, grwat, grwaater, grwaatste.

OOK: -uitmuntend in grootte-: *kemèijers*. *Kemèijers* van aerpel, ze waore neet door 't kèlderlaok te kriége: overdreven voorstelling over de dikte van de aardappelen.

Dat humme is mich 'n kar te grwat: dat hemd is veel te groot voor mij.

-Te groot-: *euvergrwat*.

grootdoener, m. *stênsbaer*, *stênsbaere*.

OOK: m. *stênsêr*, *stênsers*.

OOK: m. *stênsbúúl*, *stênsbúúle*, *stênsbúúlke*.

grootmoeder, v. *mê m* of *mêmmê*.

Later: *grwatmooder*, *grwatmoorders*, *grwatmeuderke*.

grootouders, *grwatouwers*.

grootspreker, m. *móélaa*, *móélaas*.

ZIE: *bekvechter*.

grootte, v. *grwêtdê*, *grwêtdes*.

grootvader, m. *baa*, *baas*. Later:

m. *grwatvaader*, *grwatvaaders*, *grwatvaederke*.

grossier, m. *grosseer*, *grosseere*.

ZIE: *bedrijf*. S.

grossieren, *grosseere*,

grosseerde, haet *gegrosseert*.

grotendeels, *grwattedéíls*.

gruis, v/m. *grúús*.

Guillaume, Gil of Giljam.

guit, **ZIE:** *ondeugd*.

OOK: m. *strabant*, *strabante*, *strabêntje*. **OOK:** m. *sjinaos*,

sjinaoze, *sjinäöske*.

gul, **ZIE:** *royaal*.

gulden, m. *gölje*, *göljes*.

gulp, v. *rötsj*, *rötsje*, *rötjske*.

"Móste noch 't huij inhaole" wordt gezegd van iemand die zijn gulp heeft openstaan. Dóé höbs te spíeker aope staon: idem.

gulpen, *gölpe*, *gölpe*, haet *gegölpe*.

gulpstraal, -brede straal-:

m. *gölpe*, *gölpe*, *gölpeke*.

gulzig, *gölzich*, *gölzigger*, *gölzichste*.

gulzigaard, m. *maachwaal*.

gummi, m. *góm*, *gómme*, *gumke*.

gummistok, m. *gómmeslóék*, *gómmeslúúk*, *gómmeslúúkske*.

gunnen, *gunne*, *gunde*, is of haet

gegunt. Es 'ne jut tich gêt gunt,

gunt hae dich tsjwè knêchskes:

als een jood je iets gunt, dan is het meestal niets goeds.

gunst, v. *guns*, *gunste*, *gunske*.

guur, *sjóé*, *sjóewer*, *sjóeste*.

Sjóé waer: guur weer.

haai, m. haaj, *haaje*.

haag, v. hēk, *hēGGe*, *hēkske*.

ZIE: kwijt, gaan. S.

haagbeuk, m. *harrekop*, *harreköp*.

haagbeukenhout,

o. *harrekoppenhout*.

haagwinde, v. *verwénj*.

haak, m. haok, *hääk*, *hääkske*.

Hae hink in de liém: ze hebben hem aan de haak geslagen.

haaknaald, v. *haoknaolj*,

haoknaolje, *haoknäölke*.

OUDER: v. *krosjeernaolj*,

krosjeernaolje, *krosjeernäölke*.

haaks, haoks, *haokser*, *haokste*.

Dat is óéte haok: dat is niet haaks.

haakwerk, o. *krosjeerwêrk*,

krosjeerwêrke, *krosjeerwêrkske*.

OOK: o. *haokwêrk*, enz.

haal, m. trēk, *trēkke*, *trēkske*.

haalmes, -meubelmakers- en

kuipergereedschap-:

o. *snuppermêts*, *snuppermêtser*.

haam, m. haam, *haame*, *haemke*.

ZIE: werken. S.

haan, m. haan, *haane*, *haenke*.

Hou dóé diéne haan bēnne, dan laot ich mīen pōl loupe, woo ze wilt: omdat jij bezwaar hebt, dat jouw zoon met mijn dochter omgaat, kun je van mij niet verlangen, dat ik mijn dochter het uitgaan belet.

ZIE: meisje, omgang. S.

Hēnske veurop: haantje de voorste.

haar, -pers. vnw.-: *häär*, *hääre*.

Zelfst.vnw.: o. *haor*, *haore*, *häärke*.

ZIE: karakter, prostituee, begroeid, begaafd. S. In de uitdrukking: van

hot nao haar: heen en weer; van links naar rechts. Gein speer haor

op te kop wat douch: geen haar op zijn hoofd dat deugt. "Dae haet in

de raenge gestange" wordt gezegd van iemand met "beros" rood haar.

In de wór hange: elkaar in de haren zitten. -Haardos-: m. *wōsj*, *wōsje*,

wōsjke. Kēm dich tien wōsje: kam je

haar. 'ne Wōsj haor: een bosje haren. Trappe in 't haor: ongelijk

geknipt haar. Kēm dich tien daeme: kam je haar eens netjes. -Lang haar

van jongens-: *maane*. Laot tien

maane éns tōppe of tuppe: laat je haar eens knippen. -Lang nekhaar

van dieren-: m. *maanestränk*,

maanestrèng. **ZIE:** kruin. -Bosje of

plukje hoofdhaar-: m. *stróével*,

stróévele, *strúúvelke*. -Warren van

haar-: *stróévele*, *stróévelde*,

is of haet *gestróévelt*. -Hoofd met warrig of stug rechtop staand haar-:

m. *stróévelkop*, *stróévelkōp*

of m. *stróévelemaanes*,

stróévelemaanesse.

haarbos, m. *stróef*, *stróéve*, *strúufke*.

haarbreed, *haorbréit*.

haarbreedte, o. *haorbréitde*.

haard, m. haert, *haerde*, *haertje*.

haardos, -verwarde-: m. *prúúkekop*,

prúúkeköp, *prúúkeköpke*. **ZIE:** haar.

haardvuur, o. *haertvuur*, *haertvuure*,

haertvúurke.

haarfijn, *haorfién*.

haarhamer, **ZIE:** haren.

haarkam, m. kamp, *kēm*, *kēmpke*.

haarknippen, *haorsníéje*, *sneej haor*,

haet *haorgesneeje*. 2p.

haarknot, m. *kóef*, *kóeve*, *kúufke*.

haarlint, o. *haorlénjt*,

haorlénjer, *haorlintje*.

haarnetje, o. *haornètje*, *haornètjes*.

haarolie, m. *haoraolie*.

haarspeld, v. *haorspang*,

haorspange, *haorspèngske*.

haarspit, **ZIE:** haren.

haarstreng, v. *daem*, *daeme*.

ZIE: haar, speen.

haarvlecht, v. *haorvlöch*,

haorvlöchte, *haorvlöchske*.

haarwrong, m. knot, *knöt*, *knötje*.

haas, m. haas, *haaze*, *haeske*. **ZIE:**

Abraham, overmoedig. S. Loupe

wie 'n bīe: lopen als een haas.

haast, **ZIE:** bijna. -Geen tijd-:

haos. 't Perseert neet:
het heeft geen haast.

haasten zich, zich haoste, haosde
zich, haet zich gehaos. **OOK:** hêkse,
hêksde, haet gehêks. **BETER:**
zich plaoge, plaochde zich, haet zich
geplaoch. Plaoch tich 'ns gêt:
vooruit, schiet op. "Gauw vunkste
vlwè" wordt gezegd, als men wordt
aangespoord zich te haasten. Haus
ên nak braeke veur dao te kómme:
zich haasten om ergens tijdig te zijn.
OOK: zich spooje, spoojde zich,
haet zich gespoijt.

habbekrats, m. habbekrats,
habbekratse, habbekrêtske.
OOK: m. teuterleut. Veur 'ne
teuterleut gekocht:
voor een habbekrats gekocht.

hagel, m. haagel.

hagelbui, v. haagelsjóel,
haagelsjóële, haagelsjuulke.

hagelen, haagele, haagelde,
haet gehaagelt.

hagelkruis, o. haagelkrúús,
haagelkrúúze, haagelkrúuske.

hagelnieuw, haagelnuu.

hagelslag, m. haagelslaach.

hagelsteen, o. haagelkaore,
haagelkäöres.

hak, m. hak, hakke, hêkske.
Van d'n os op t'n aezel valle:
van de hak op de tak springen.

hakbeitel, m. stömbeitel
of stömiézer.

hakbijl, o. waope, waopes.

hakblok, -ook in slagerij:-
m. hóublok, hóublök, hóublökske.

hakbordje, o. sjaepke, sjaepkes.

Hakbordje met aan drie zijden een
opstaande rand voor groente, vlees
e.d. **OOK:** määjtje, määjtjes.

haken, haoke, haokde, is of haet
gehaok. **BETER:** krosjeere,
krosjeerde, is of haet gekrosjeert.

hakkelaar, m. stroddelaer,
stroddelaere. **OOK:** staamelaer,

staamelaere.

hakkelen, stroddede,
stroddelde, haet gestroddelt.

hakken, **ZIE:** bikkelen.

OOK: -in tuin of bouwland onkruid
omhakken:- sjarre, sjarde, is of haet
gesjart.

haksel, -gehakt of kort gesneden stro
als veevoeder:- o. hêksel.

hakselen, hêksel sníje, sneej hêksel,
haet hêksel gesneeje. 2p.

hakselkist, v. hêkselkis, hêkselkiste.

hakselmachine, v/o. hêkselmesjién,
hêkselmesjiene.

halen, haole, haolde,
is of haet gehaolt. **ZIE:** hals. S.

half, hauf. **ZIE:** feestdag. S.

half om half, haufóm. 'ne Haufóm:
ca. 50% pils en 50% donker bier.

ZIE: aangeschoten. S.

halfbroer, m. haufbroor,
haufbreurs, haufbreurke.

halfspeler, m. haufspeeler,
haufspeelers. Bij voetbal e.d.

halfvasten, v. haufvaste.

halfweg, hauverwaechs.

halfzuster, v. haufzöster,
haufzösters, haufzösterke.

hals, m. haus, hauze, hêiske.

ZIE: haasten, allerijl. S. Zich gêt
oppet líéf haole: zich iets op de hals
halen. Hae haet zich 'n krènkde
opgedaon: hij heeft zich een ziekte
op de hals gehaald. 'ne Haus wíe
'ne reigel: een lange hals. -Zich iets
op de hals halen:- óngernumme,
óngernaom, haet óngernómme. 2p.
Zich aan de galling teikene:
zich door een handtekening een
strop om de hals leggen.

halsband, m. hausbènjt, hausbènj,
hausbènjtje. **ZIE:** broek. S.

halszege, m. hauszaenge.

Blasiuszege op 3 Feb. 'in de
R.K. Kerk tegen o. a. keelziekten.

halt, -voermanstaal:- juu of huu.
Juu houwe: stilhouden.

halve gare, m. *hauvegewaaide*.

halverwege, *hauverwaeche*.

'ne Hauverwaeche taengekómme:

Iemand halverwege

tegemoetkomen: b.v. het verschil

tussen vraagprijs en bod delen.

ham, v. *sjénk*, *sjénke*, *sjénkske*.

'n Sjief óette sjénk: een schijf ham.

ZIE: zich voordoen. S

hamer, m. *haamer*, *haamers*,

haemerke. **ZIE:** kracht. S.

hammebot, m. *sjénkeknaok*,

sjénkeknaök.

hampunt, m. *sjénketump*,

sjénketumpe, *sjénketumpke*.

hamspek, o. *sjénkespék*.

hamster, m. *kaorewóúf*,

kaorewúif, *kaorewúífke*.

hamworst, v. *sjénkewóós*,

sjénkewéús.

hamzakje, -zakje om ham, die te drogen hangt, te beschermen tegen vliegen enz. -:

o. *sjénkezêkske*, *sjénkezêkskes*.

hand, v. *hènjt*, *hènj*, *hènjtje*.

ZIE: diarree, leeftijd, kaart spelen, sterk. S. Pestwarhènjties: fijne zachte handjes. **OOK:** v. jat, jatte. Blief mit

tien jatte de vanaaf: blijf er met je handen vanaf. **OOK:** klauw,

klauwe, *klèike*. **OOK:** -grof-:

m. *knaok*, *knäök*, *knäökske*. **OOK:**

-met ledige handen-: *laegerhènj*.

Dao kénste neet laegerhènj haer

gaon: als je gaat, moet je een bij de gelegenheid passend geschenk

meenemen. Mit laegerhènj kaom 'r

truk: zonder resultaat kwam hij

terug. Niks wat perseert of brant:

er is niets aan de hand. Dat lapper

dich speelentaere: daar draait hij

geen hand voor om.

-Korte dikke handen-: v. *knóémel*,

knóémele, *knúúmelke*. -Onder

handen hebben-: *óngèrhènj* *hóbbe*,

hou *óngèrhènj*, haet *óngèrhènj* gat.

IV. **OOK:** *kladde*. Veur ich gèt

zēGGe koos houwer 't al in zien

kladde: voor ik iets zeggen kon, had

hij 't al in zijn handen. **ZIE:** lurven.

OOK: *klaveere*. Blief mit tien

klaveere devan aaf:

blijf er met je vingers van af.

handboog, m. *hènjtbaoch*,

hènjtbäöch, *hènjtbäöchske*.

handborstel, m. *hènjtbeustel*,

hènjtbeustele, *hènjtbeustelke*.

handbreed, o. *hènjtbréit*.

Hae ging gein hènjtbréit óétewaech:

hij week geen handbreedte.

handdoek, m. *hènjtdook*,

hènjtdeuk, *hènjtdeukske*.

-Het in een blauwbonte handdoek

gebonden mijnwerkersplunje-:

m. *pungel*, *pungele*, *pungelke*.

De kóelpungel wêsjè:

het mijnwerkersplunje wassen.

handel, m. *hènjel*, *hènjelke*.

ZIE: nering.

handelaar, m. *hènjelaer*,

hènjelaere, *hènjelaerke*.

handelen, *hènjele*, *hènjelde*,

haet *gehènjelt*. -Oneerlijk handelen-:

matse, *matsde*, is of haet *gemats*.

Dat is ziene stiel: manier van

handelen. Hae riet e dóm paert:

hij handelt onverstandig.

handeling, -waarvan men later spijt

krijgt, bv. ondoordachte koop-:

m. *roukoup*.

handelswaar, v. *wáar*.

handelwijze, v. *hènjelwies*,

hènjelwieze.

handenvol, *hamfele* vol.

handgeld, o. *hènjtgêljt*. Ich zal dich

hènjtgêljt gaeve: wordt gezegd van

het eerste geld, dat een koopman

die dag int; aanbetaling voor een

dienst of levering.

handhaven, *hènjthaave*, *hènjthaafde*,

is of haet *gehènjthaaf*.

OOK: *manteneere*, *manteneerde*,

is of haet zich *gemanteneert*.

handig, *hènjich*, *hènjigger*, *hènjichste*.

't Is gemaekelik, ês me euvral slaach van haet: het is gemakkelijk, als je erg handig bent.

handigheid, v. *hènjichéít*, *hènjichéíte*, *hènjichéítje*.

OOK: v. *slich*, *slichte*, *slichske*.

handkar, v. *hènjtkar*, *hènjtkarre*, *hènjtkêrke*.

handlanger, m. *hènjtlanger*, *hènjtlangers*. **OOK:**

m. *wapperknêch*, *wapperknêchs*.

handlangeren, **ZIE:** opperen.

handschoen, hêisj, *hêisje*, *hêisjke*.

Jaage ên vrieje móste zónger hêisje doon: lett.: jagen en vrijen moet je zonder handschoenen doen.

ZIE: huwelijk. S. Glasee hêisje: glacé handschoenen.

handschrift, o. *hènjtsjrif*, *hènjtsjrifte*, *hènjtsjrifke*. **ZIE:** hanepoot.

handstand, m. *hènjstènjt*, *hènjstènj*, *hènjstènjtje*.

handvat, o. *hènjtvaat*, *hènjtvaater*, *hènjtvêtje*. **OOK:** o. war, warre, wêrke. 'n Mènjel zónger warre: een mand zonder handvaten.

handvol, v. *hamfel*, *hamfele*, *hêmfelke*. Betekent ook: klein nietig persoontje. "Dat is ouch mèr 'n hêmfelke" wordt gezegd van 'n klein tener kind.

handwerk, o. *hènjtwêrk*, *hènjtwêrke*. **ZIE:** ambacht. S.

handzaag, m. *fókwzans*, *fókwzêns*.

hanebalk, o. *haanhout*, *haanhouter*.

hanegekraai, m. *haanesjrjêf*, *haanesjrjêve*. Zegt men: dat is mèr 'ne haanesjrjêf wíét, dan wil dit zeggen, dat 't niet verder is dan de tijdsduur nodig voor het te voet afleggen van de afstand waarbinnen het gekraai van de haan nog hoorbaar is, ca. 8 tot 10 minuten. Mit Driekeuningse zeen de daach éine haanesjrjêf gelênk: met drie-koningen blijft het al 8 tot 10 minuten langer licht.

hanekam, m. *haanekamp*, *haanekêrn*, *haanekêmpke*. Ook gebakje.

hanepoot, -slecht handschrift: m. *haanepwat*, *haanepwêt*, *haanepwêtje*.

hanestaart, m. *haanestart*, *haanestêrt*, *haanestêrtje*.

hanetree, m. *haanestaek*, *haanestaekke*, *haanestaekske*.

haneveer, v. *haanevaer*, *haanevaere*, *haanevaerke*.

hangen, *hange*, hing, is of haet gehange. 2e. **ZIE:** hechten, sigaar, verwachten, roddelaar. S. Dae rok tump: die rok hangt ongelijk.

hangkast, m. *hangkas*, *hangkês*, *hangkêske*. -Kist met gaten onder de dakrand aan de buitenmuur voor het nestelen van vogels-. Dat is 'ne vieslap, dae sjit ónger 'n kas: Lett.: dat is een vuilpoes, hij poept onder een hangkast.

hangplant, o. *hêngerke*, *hêngerkes*.

hangslot, v. *klóéster*, *klóéstere*, *klúústerke*.

hannes, **ZIE:** sul.

hannesen, **ZIE:** stuntelen.

hansworst, v/m. *hampeleman*, *hampelemên*, *hampelemênke*.

hanteren, *hènjteere*, *hènjteerde*, is of haet gehènjteert.

hap, m. *bóf*, *buf*, *bufke*. **ZIE:** eten. S.

hapje lekker, *fiene peuzel*.

happig, *hèppig*, *hèppiger*, *hèppichste*.

hard, hêl, *hêlder*, *hêlste*. Heeft ook de betekenis van snel en luid. "Hêl ên vals blaoze": luid en vals blazen.

ZIE: aarde, duren, dobber, ontlasting, munt. S. Hêl maake: waarmaken. **OOK:** -in uitroep-: hêl, kóm mit: toe, kom mee. **ZIE:** ruw. -Onaangenaam-: vrjê. 'ne Vrijê kael: een harde en onaangename kerel. Dao haet 't gestôb: daer ging het er hard aan toe.

harden, *harde*.

Hae kós 't neet mjè harde:
hij kon het niet meer uithouden.

hardheid, *hêllichêit*. Dat is van
hêllichêit neet te biéte:
te hard om te bijten. De hêllichêit
van häöm haet gein énj:
zijn gevoelloosheid is grenzeloos.

hardleers, 'n braet veur de kop
höbbe.

hardlijvig, hae haet branjt op te
keutel.

hardlopers, eine mörgesraenge ên
de dans van 'n out wief dóere zêlje
lang: hardlopers zijn doodlopers.

hardop, *hêlop*. Hae zach zwagèt stil
hêlop: kwasi zacht, maar toch zo
luid, dat iedereen het kon horen.

hardstikke, *harstikke*.

haren, -het scherp maken van zich of
zeis-: *haare*, *haarde*, is of haet
gehaart. -Speciale hamer, aan beide
kanten plat, om zeis enz. te
scherpen-: m. *haarpin*, *haarpinne*,
haarpinke. -Ijzeren bol, waarop de
zeis of zicht wordt uitgeklopt om de
sneede te scherpen-:
m. *haarbol*, *haarböl*, *haarbölke*.

harig, *haoretich*,
haoretigger, *haoretichste*.

haring, m. *jèring*, *jèringe*, *jèringske*.
Droge haring: m. *braojbökkem*,
braojbökkeme, *braojbökkemke*.
Jèrring mót zwömme: wordt gezegd
als men na het eten van haring bier
drinkt.

haring bijten, *jèrring biéte*, beet
jèrring, haet *jèrring gebeete*. 2b.
Gebruik op Aswoensdag.
Kastelein trakteert dan op haring en
zwart brood.

hark, v. *raek*, *raeke*, *raekske*.
Zwa gezwank ês 'ne badding:
zo stijf als 'n hark. -Stijve-:
m. *klöts*, *klötse*, *klötske*.

harken, *raeke*, *raekde*,
is of haet geraek.

harlekijn, **ZIE**: paljas.

harmonica, m. *moonekaa*,
moonekaas, *moonekaetje*. **OOK**:
m. *trèkzak*, *trèkzèk*, *trèkzèkske*.
OOK: *trèkmoonekaa*, enz.
OOK: m. *kwëtsjbúúl*, *kwëtsjbúúle*,
kwëtsjbúúlke.

harmonicaspeler,
m. *moonekaaspeeler*,
moonekaaspeelers, enz.

ZIE: harmonica voor andere
benamingen.

harmonie, v. *hêrmenie*,
hêrmenieje, *hêrmenieke*.

harmonieus, *harmoonjeus*,
harmoonjeuzer, *harmoonjeuste*.

Harrie, Haar, Haarie.

hart, o. hart, *harte*, *hêrtje*. Kots tich
mêr éns óét **of** laech: laat maar eens
horen wat je op je hart hebt.
Dao sprunk mich 'ne bènjt van mien
hart: dat is een pak van mijn hart.
Hae haet géin hart in:
hij heeft een hart van steen.

ZIE: best, blij, praatje. **S. OOK**:
m. *pêrmetikker*, *pêrmetikkers*.

hartedief, v/m. *hartedeef*,
hartedeeve, *hartedeefke*.

harteloos, vrjè, *vrjèjer*, *vrjèste*.
'ne Vrjèje jóng: een harteloos joch.

hartenaas, v/m. *hartenaos*,
hartekeuning, -dam, -boer;
hartekoning, -vrouw, -boer.

hartewens, m. *hartewunsj*,
hartewunsje, *hartewunsjke*.
OOK: m. *hartewinsj*, enz.

hartig, *hêrtich*, *hêrtigger*, *hêrtichste*.

hartziekte, v. *hartkrènkde*.

haspel, m. *haspel*, *haspele*, *hêspelke*;
vierarmig kruisrad als draaihek in
weilanden, (tourniquet). **ZIE**: stegel.

haspelen, *baddele*, *baddelde*, haet
gebaddelt. Onhandig te werk gaan.

haten, *haate*,
haatde, is of haet gehaat.

haver, v. *haaver*. **ZIE**: oogst, paard. **S.**

haverkist, v. *haaverkis*, *haaverkiste*.

hazelig, v/m. *haazelup*, *haazeluppe*,

haazelupke.

hazelnoot, v. assenoot,
asseneut, asseneutje.

hazepad, m. *haazepaat*,
haazepaajer, *haazepaetje*.

hazepeper, v/m. *haazepaeper*.

hazepoot, m. *haazepwat*,
haazepwêt, *haazepwêtte*.

hazevel, o. *haazevêl*, *haazevêlder*.

hazewindhond, m. *haazewénjthónjt*,
haazewénjthunj of -hónj.

hebbelijkheid, **ZIE**: aanwensel.

hebben, *hōbbe*, hou, haet gat. IV.

Hae is ram aafgebrant: hij heeft niets meer. "Ze hōbbe zich" wordt gezegd na de huwelijksvoltrekking. Dao hōbste 'ne vëtte aan: daar ben je goed mee af. Eïne in de gaate hōbbe: iemand in de gaten hebben. Wae haet, dae haet: hebben is hebben en krijgen is de kunst. "Hóu ich of hóuwe ver dit of dat" betekent: had ik of hadden wij dit of dat. **ZIE**: bedriegen. S.

-Goed kunnen hebben-: *verstaon*, *versting*, is of haet *verstange*. 1a.

OOK: zich goot verstaon enz. Wat me veur haet, kan me nao misse: men moet het niet dubbel en dwars willen hebben.

hebben en houden, ze hōbbe 'm mit zíene ganse petik op te straat gezat: ze hebben hem met zijn hele hebben en houden op straat gezet.

hebberig, nōt op de pënning zeen.

hebzuchtig mens, m. *hōbgêk*,
hōbgêkke, *hōbgêkske*. Al veur d'n hōb ên de kriéch: hebzuchtig zijn.

hechten, *hēchte*, *hēchde*, is of haet *gehêch*. **OOK**: *plêkke*, *plêkde*, is of haet *geplêk*. Die tsjwê hange aanéin wíe klêt: die twee zijn zeer aan elkaar gehecht.

hechtpleister, v. *plêkplaoster*,
plêkplaosters, *plêkpläosterke*.

heden ten dage, *vandaach* te daach.

heel, -ongeschonden-: gans **of** jêl.

heen, haer. Van hot nao haar:

heen en weer; van rechts naar links.

heer, m. *jêr*, *jêre*, *jêrke*.

Hae is dao sjalter ên walter:
hij is daar heer en meester.

heerboer, m. *jêrboer*,
jêrbóere, *jêrbúúrke*.

Heerenbosch, oude naam voor het Lindeberg.

Heerenlanden des, landen van de heer van Elsloo. Deelbenaming van Op de Hoogte voor percelen aan de grens met Geulle.

Heerlen, *Haelder*.

heerlijk, *lêkker*, *lêkkerder*, *lêkkerste*.

"'t Smaak, of tich 'n éngelke op te tóng pis" wordt gezegd als men iets heerlijk vindt.

OOK: dat smilt tich in de mónjt.
wie póppestrónt: dat is heerlijk.

heerschap, o. *jêrsjap*. Aanduiding voor een onbekend persoon of een minachtende uitdrukking voor een bepaald iemand.

Dat is mich e jêrsjap: dat is een fraai iemand. **OOK**: dóe bës mich e préntebook **of** 'ne sjuinse **of** 'ne dreuvige **of** 'ne sjwanne jas: je bent een fraai heerschap.

OOK: hae is neet gaar genóch gekaok **of** dat is 'ne verkjêrke gêk: hij is 'n lastig heerschap.

hees, *héisj*, *héisjer*, *héisjte*.

heesheid, v. *héisjichêit*.

Heestert, naam voor 't vlakke veld tussen Hoakelderweg en 't Sjiëkkendaal.

Was verdeeld in klein en groot Heestert. Afkomst niet bekend.

Heestertdelle, oorspronkelijke naam voor 't Sjiëkkendaal.

Heestertgraaf, graf (landweer) in Sjiëkkendaal onder het Heestert.

heet, héit, *héiter*, *héitste*.

ZIE: vaart. S. Dat ruuk nao 't vuur: dat is heet. Hae is kort van vaese: hij is heet gebakerd. Héite duuvel,

héite bliksem of appelepröl:
 stampot van
 aardappelen en appels.
 Het recept ziet er als volgt uit: tsjwè
 kiloo aerpel, éine kiloo zóer ên
 driekwaart kiloo zeute appele. Die
 mótte gesjêlt ên in sjíeve gesneeje
 waere. De ganse kraom in tsjwè
 deesielietter gezoute waater doon ên
 in rónjt 20 minuute laote gaar
 kaoke. Dan in 'n passefiet daon ên
 laote óétlaeke. Wat euverblief mit
 gêt booter of megriën fién pratsje;
 énnigge lúu doon ouch noch gêt
 gebakke unne dedoor. 't Ganse mót
 zwa héit määogelik gaete waere mit
 blootwóos of gebraoje spêk.

heetgebakerd, kort van vaese zeen.

hefboom, m. *heebel*, *heebele*,
heebelke.

heft, m. *hêf*, *hêfte*, *hêfke*.

heggemus, v. *hëGGemösj*,
hëGGemösje, *hëGGemösjke*.

heggessaar, v. *hëGGesjiër*,
hëGGesjiërre, *hëGGesjiërke*.

Hei Grote, gelegen aan noordzijde
 van Steinderweg.

Hei Klein, voormalige heide tussen
 Kool-, Steinderweg en
 M. de Ruyterstr.

heibel, o. *gerêmtêmp*.

Heiberg, verhoging in landschap in
 driehoek Driekuilenstraat, Meldert
 en Elserheggen.

Was voormalig heidegebied.

Heibergweg, verlengde van de
 Elserheggen door het Meldert naar
 Stein.

heibezem, m. *heibêssem*,
heibêsseme, *hiebêssemke*.

heide, v. *hêi*.

heien, *hêije*, *hêijde*, is of haet *gehêijt*.

heigraaf, **ZIE**: landweer.

heila, *hêi*.

"Hêi, dao maake ze bêsseme van":
 wordt gezegd als iemand met "hêi"
 wordt aangesproken, hetgeen hem

niet bevalt.

heilig, *hêlich*, *hêligger*, *hêlichste*.

ZIE: farizeeër. **S. OOK**: hêlich enz.

heiligdom, o. *hêlichdóm*,
hêlichdómme.

heiligdomsvaart,
 v. *hêlichdómsvaart*.

heilige, v/m. *hêlige* of *hêlge*.

ZIE: heremijntijd. **S.**

heiligedag, m. *hêlichedaach*.
 -Kerkelijke Zondag in de week-.

Heirstraat, in volksmond:

't Peerlinkesträötje. Afgeleid van
 middeleeuwse naam Peringhestr. en
 vernoemd naar Pyrinxveld.
 Peerlink is regenworm.

Heiveld, *heivêlt*. Eerste tot akkerveld
 ontgonnen heide in Elsloo tussen
 Koolweg en Elserheggen.

Heiweg, voormalige benaming van
 Stationsstraat Oost.

hek, o. *breer*, *breere*, *breerke*.

ZIE: slagboom en poort. -Scharend
 hekwerk onder slagboom-:
 m. *rankët*, *rankëtke*.

hekelen, *haekele*, *haekelde*,
 is of haet *gehaekelt*. -Ook van vlas-.

heks, v. *hêks*, *hêkse*, *hêkske*. De *hêks*
óétdriëve of -hóuwe: hiermee
 bedoelde men, dat door het vuur de
 in de schoorsteen aanwezige heks
 verdreven werd. **OOK**: v. maar,
maare. **ZIE**: nachtmerrie. **S.**

heksen, **ZIE**: zich haasten.

hekseteken, o. *hêkseteike*,
hêkseteikes: teken ter bezwering van
 geesten op de muurankers in de
 vorm van een kruisje of streepjes in
 Romeins schrift.

hekwerk, **ZIE**: hek.

hel, v. *hêl*. **ZIE**: hoofd, vuur,
 geraffineerd, donker, bestraffen,
 inpeperen. **S.** Loup nao de hêl, dan
 löpste géine hêlge euverhoup:
 lett.: loop naar de hel, dan ontmoet
 je geen heilige. Dae mós drie
 ploochliéne deep begraave zeen:

iemand naar de hel wensen.

helder, ZIE: klaar.

helemaal, gans. OOK: gaar.

ZIE: ei. S. Gaar niks: helemaal niets. Gaaróét neet/géine: volstrekt niets/niemand.

OOK: ram. Ich bën 't ram vergaete: ik heb 't helemaal vergeten.

helen, ZIE: genezen.

Helena, Laen, Laeneke, Leenaa, Leen.

heler, m. haelder, haelders. Waor géine haelder, dan waor ouch géine staelder: lett.: waren er geen helers, dan waren er ook geen dieven.

helft, v. hëllef, hëllefte.

helleveeg, v. hëllevaech, hëllevaeg.

OOK: dat is 'n vaech van e vroumisj.

helm, m. hêlm, hêlme, hêlmke.

ZIE: geluk. S.

hembloem, -plantje-: huntje.

helpen, hêlpe, hólpe, is of haet

gehólpe. 2e. ZIE: bijstaan.

Eíne in de rök sprénge: iemand

helpen. -Uit de nood-: óéthêlpe,

hólpe óét, is of haet óétgehólpe. 2e.

Hae haet te lénje in:

hij kan zich niet meer helpen.

hels, hêls, hêlser, hêlste.

hem, häöm.

hemd, o. humme, hummes,

hummeke. **ZIE:** gordel, geniepig, ondank. S.

hemdslip, m. hummèslop,

hummesluppe, hummeslupke. Loup neet zwa in d'ne hummeslop rónjt: ga je eerst behoorlijk kleden.

hemdsmouw, m. hummesmóe,

hummesmóewe, hummesmúuke.

hemel, m. heemel. Wae kóntént is haet t'n heemel op aert:

wie tevreden is, heeft de hemel op aarde. **ZIE:** baldakijn.

Heemelbeek, Heemelbaek. Sterke beek van Lage Bos naar de Wiert. Heemel is afgeleid van heymael

hetgeen grens betekent.

Vormde de grens met Geulle en liep voor 't graven van kanaal rechtstreeks naar de Maas.

hemelhoog, heemelwach.

hemelsbreed, heemelsbréit.

hemelsvaart, v. heemelsvaart.

ZIE: uitgaan, zaak. S.

Hemelvaart-Maria, wordt ook wel "króétwiendaach" genoemd omdat dan de "króétwösj" gezegend wordt.

ZIE: kruidenbundel.

Hemelvaartsdag, -40 dagen na Pasen-: m. Heemelvaartsdaach.

hen, ZIE: kip.

Hendrik, Drik, Héng,

Héngke, Drikkes.

hengelen, vèsje, vèsjde,

is of haet gevèsj.

hengelroede, v. vèsjgaert,

vèsjgaerde, vèsjgaertje.

hengsel, m. ingel, ingele, ingelke.

ZIE: spreken. S.

hengselmand, m. mèrtekörf,

mèrtekörf, mèrtekörfke.

hengst, m. héngs, hénkste, héngske.

-Als trekpaard gebruikte hengst-:

m. karhéngs, karhénkste,

karhéngske. **ZIE:** drinken. S.

hennep, m. kèmp. -Wordt als aas gebruikt door vissers in Maas en Julianakanaal-.

hennepzaad, m. kèmpzaot.

-Mannelijke-: m. veemel.

ZIE: mislukken.

herberg, ZIE: café.

herbergen, ZIE: inkwartieren.

OOK: hêrbêrche, hêrbêrchde, is of haet gehêrbêrch.

herbergier, m. hêrbêrgeer,

hêrbêrgeere.

herbergsdochter, v/m. hêrbêrchwösj,

hêrbêrchwösje, hêrbêrchwösjke.

Wis als kenteken van herberg.

herboren, hêrbaore.

herder, m. sjièpper, sjièppers.

herdershond, m. sjaopshónjt,

sjaopshunj **of** sjaopshónj.

herdersstaf, o. *sjièpperssjöpke*.

herderstasje, -plantje:-

o. raatelaerke, raatelaerkes.

heremijntijd, d'n hëlge kómbêves
of míene leeve kómbêves.

herencostuum, v. mantóéring,
mantóéringe.

herenhuis, o. *jèrehóés*, *jèrehóezer*.
Herenhuis met grote boerderij:
jèregoot.

herenleven, o. *jèrelaeve*,
jèrelaeves, *jèrelaeveke*.

herfstdraad, v. zoomervaam,
zoomervaem.

herik, -plantje:- m. *zêmp*.

herinneren, *rappeleere*, *rappeleerde*,
is of haet gerappeleert. **OOK:**
trukdénke, dach truk, **afw.** veer, *zié*
dachte truk, haet *trukgedach*. 2p.

OOK: aan laote *dénke*.

Ich zal dich draan laote *dénke*:
ik zal je eraan herinneren.

herinneren zich, zich erinnere,
erinnerde zich, haet zich erinnert.

herinnering, -in herinnering
bren-gen:- vermaane, vermaande,
is of haet vermaant.
Dat haet er *gêt* *dëks* vermaant:
daar is hij vaak op teruggekomen.

herkauwen, naeringe,
naeringde, haet *genaerink*.

herkennen, *trukkénne*, *kénde* truk,
is of haet *trukgeként*.

herkiezen, *hêrkeeze*, *hêrkaos*,
is of haet *hêrkaoze*. 2p.

herkrijgen zich, **ZIE:** samenrapen.

herleven, *hêrlaeve*,
hêrlaefde, is *hêrlaef*.

Herman, Maan, *Maanes*.

hermelein, m. *hêrmelién*,
hêrmeliéne, *hêrmelienke*.

herrie, **ZIE:** kabaal.

OOK: m. *trammelant*.

hersensbloeding, o. *beslaach*,
beslaech.

hersens, *harre*. Gebrúúk tien *harre*:

gebruik je *hersens*. Dat is 'n grwatte
lamp mit e kléin leechske: dat is 'n
groot persoon met weinig *hersens*.

herstellen, *kallefaatere*, *kallefaaterde*,
is of haet *gekallefaatert*.

-Van kleren:- *stökkere*, *stökkerde*,
is of haet *gestökkert*.

hert, o. *hirt*, *hirte*, *hirtje*.

heten, *héite*, heet, haet *geheite*. 2j.

BETER: zich *sjríeve*, *sjreef* zich,
haet zich *gesjreeve*. 2p.

Wie *sjríefste* dich: hoe heet je?

heterdaad, eemes op 't nês trapeere:
iemand op heterdaad betrappen.

hetzelfde, *einder*. **ZIE:** eender. 't Is
zwa bréit *ês* 't lank is **of** 't kump aan
éin deur *óét*: het komt op hetzelfde
neer. Dat stéit zich *gelíék* **of** dat is
éínderléi: dat is hetzelfde. 't Kump
van de zak of van de búúl: het is
hetzelfde, waar het vandaan komt,
als het maar komt. 't Is *kóekóek*
éíne zank: het is steeds hetzelfde.

OOK: van's *gelíeke*. **OOK:**
tóetmêm sjoos: dat is hetzelfde.

heup, v. *hääp*, *hääpe*, *hääpke*.

Es er 't op z'n *prie* haet, is niks mit
'm aan te vange: als hij 't op z'n
heupen heeft is niets met hem te
beginnen. 'n *Hääp* *óéte* dop:
een heupontwrichting.

heupgewricht, m. *dop*, *döp*, *döpke*.

Heuvel de, heuvel tussen Beek en
Catsop, gelegen tussen spoorlijn en
Sjiëkkendaal.

Heuvel onder de, vlak gebied rond
de Heuvel begrenst door

Schutterskamp, Vee- en Spoorstraat.

Heuvelsgraaf, graft welke in de

Heuvel ligt.

hevig, *grêllich*, *grêligger*, *grêllichste*.

't *Zweurt* *grêllich*: het zweert hevig.

OOK: *hêl*, *hêlder*, *hêlste*.

't *Raengent* *hêl*: het regent hard.

hiel, m. *vaes*, *vaese*. Ze zitten 'm op te
vaese: ze zitten hem op de hielen.

hielstuk, o. *kónterfort*, *kónterforte*.

OOK: m. pollevié, pollevieje, pollevieke.
hier, *hiéje of hié*.
hierblijven, *hiébliëve*, bleef *hiéje*, is *hié* gebleeve. 2p.
hierheen, *hiéhaer*.
hierlangs, *hiéjeraaf*.
hierom, *hiéjeróm of zwaróm*.
hiertegen, *hiétaenge*.
hiertussen, *hiétösje*.
hiervoor, *hiéveur*.
hij, hae. **OOK:** er. Es hae dao is, wêrste gêt: als hij er is, waarschuw ik je.
hijgen, *giege, giegde*, haet *gegieg*. Hae gieg nao z'nen aojem: hij snakt naar adem.
hik, m. hik. **ZIE:** kinderliedje.
BETER: *nikkop*.
hikken, *hikke, hikde*, haet *gehik*.
hinder, m. las. Ich höb las van möGGe: ik heb hinder van muggen. **OOK:** m. *hinjer*.
hinderen, *belêstige, belêstichde*, is of haet *belêstich*. **OOK:** *hinjere, hinjerde*, is of haet *gehinjert*. Dat lèk géine boer in de vinster: dat hindert geen mens. Eine gêt in de waech lèGGe: iemand hinderen.
hinderlijk, *hinjerlik, hinjerlikker, hinjerlikste*.
hinderpaal, **ZIE:** lastpost.
hinken, -o. a. kinderspel: *hénGke, hénGkde*, haet *gehéngk*.
hinniken, -van paard: *hummere, hummerde*, haet *gehummert*.
hitsig, *sjêrp, sjêrper, sjêrpste*. 'ne Sjêrpe: een hitsig mens **of** een gierigaard.
hitte, v. hits. -Door hitte bevangen worden: zich *verhitse, verhitsde* zich, haet zich *verhits*.
Hoakel de, gebied aan grens met Beek tussen Hoakelderweg en Horsterweg. Naam: samentrekking van hoog-kuil.
Hoakelderweg, weg vanuit het Einde naar de Hoakel.

Nu doodlopend en voorheen Geverikerweg ivm. verbinding met Geverik.
hobbel, m. *hóbbel, hóbbelle, hubbelke*.
hobbelen, *hóbbelle, hóbbelde*, haet *gehóbbelt*.
hobbelpaard, o. *sjokkelpaert, sjokkelpáert, sjokkelpaertje*.
hobby, **ZIE:** liefhebberij.
hoe, wíe. Wie laat is 't: hoe laat is 't? Wie kump dat: hoe komt dat? Wie óuwer wíe gèkker: hoe ouder hoe gekker.
hoed, m. hoot, heut, *heutje*. 'nen Hoot wíe e karreraat: een grote hoed. Hae lóp mitte hónjsjkwai opte kop **of** mit te taarpot opte kop: hij draagt een hoge hoed. 'ne Wache hoot opte kop èn géi humme aan de vot: kale jonker. -Deukhoed met slappe rand-: m. *lósjhoot, lósjheut, lósjheutje*. -Rand-: m. *lúif, luive, lúifke*. **ZIE:** stoep.
OOK: m. *tónjtél, tónjtele, tunjtelke*. -Lederen binnenvoering van hoed of pet-: o. *zwéítlaer, zwéítlaere*.
hoe dat, wíe dat.
hoeden, *heuje, heujde*, is of haet *geheujt*. Op zíéne kwievíef zeen: op zijn hoede zijn.
hoeden zich, zich *heuje, heujde* zich, haet zich *geheujt*. **OOK:** zich *wachte, wachde* zich, haet zich *gewach*. Wach tich veur dae kael: pas op voor die kerel.
hoedepen, v. *haornaolj, haornaolje, haornäölke*.
hoef, v. hoof, *hoove, heufke*.
hoefijzer, o. *hoofiézer, hoofiézers, hoofiézerke*.
hoefslag, m. *hoofslaach, hoofslaech*. -Was ook het gedeelte van een pad waarop het paard steeds liep-.
hoefsmid, m. *hoofsmeet, hoofsméej*.
hoek, m. hook, heuk, *heukske*. **ZIE:** treffen. S. -Uiteinde-: m. tump,

tumpe, tumpke.

hoekhuis, o. *hookhóés*,
hookhóézer, hookhúuske.

hoekig, *hookich, hookigger,*
hookichste. OOK: kènjtich,
kènjtigger, kènjtichste.

hoekijzer, o. *hookiézer.*

hoekschop, m. *körner, körners.*

hoektand, m. *óuchstènjt,*
óuchstènj, óuchstènjtje.

Hoensbroek, *Hónjsbrook.*

hoepel, v. *réip, réipe, réipke.*
-Ook ring om vat of kuip-.

hoepelen, *réipe, réipde, haet geréip.*
Vroeger kinderspel waarbij men een
fietsenwiel zonder spaken gebruikte.
Met een klein stokje werd de hoepel
voorwaarts geduwd of geslagen,
terwijl het kind er achter liep of
holde.

hoepelend, *réipentaere.*

hoepelrok, m. *réiperok, réiperök.*

hoer, v. *hoor, hoore, heurke.*

ZIE: *prostitué.*

hoerejager, m. *hoorejaeger,*
hoorejaegers, hoorejaegerke.

hoeren, *hoore, hoorde, haet gehoord.*

hoest, m. *hoos, heuske. e Ljèlik*
heuske: kwaadaardige hoestbuien.

hoesten, *hooste, hoosde, haet*
gehoos. ZIE: blaffen. -Aanhoudend
hoesten-: kruchele, kruchelde, haet
gekruchelt. OOK: blètsje, blètsjde,
haet geblètsj. OOK: käätsje,
käätsjde, haet gekäätsj.

hoestend, *hoostentaere.*

ZIE: *blaffend.*

hoeveel, *wieväöl.*

De *wieväölste* kjèr bëste nóé al hié:
de hoeveelste keer ben je nu al hier.

hoeveelheid, m. *kwatsj, kwatsje,*
kwètsjke. -Grote hoeveelheid van
iets-: m. waatsj, waatsje. Dao stéft
'ne waatsj waater oppet goot: er ligt
een grote plas water op het erf. Dao
hunk 'ne waatsj paere op te boom:
de boom hangt bomvol peren.

In de *smókkeltiét* haeter 'ne waatsj
gèljt verdeent: in de smokkeltijd
heeft hij een bom geld verdiend.

OOK: -grote hoeveelheid-: v.
próem, próeme, príumke. Dat waor
'n flinke próem: dat was enorm vee.

OOK: m. *rêmmel, rêmmele.*

-Kleine hoeveelheid vloeistof-:
sjäöt, sjäöt, sjäötje. Dat is gèt veur
'ne haole tènjt: kleine hoeveelheid.

hoeven, **ZIE:** *behoeven.*

hoewel, *aevel.*

hoezeer, *wiezjièr.*

hoe zo, *wie zwa.*

hoffelijk, **ZIE:** *hoofs.*

hoffelijkheid, v. *polletës.*

Hofweide, *weidegebied achter en*
naast de Hof van Catsop.

hogerop, *waacherop.*

hok, o. *hok, hokke, hökske.*

hokken, *hokke, hokde, haet gehok.*

hol, -op hol slaan van koeien-: *bizze,*
bisde, is gebis. ZIE: voorbeeld. S.
Znw.: o. haol, häöl, häölke.

ZIE: *gat. S.*

Hollander, m. *Hollènjèr, Hollènjers.*

ZIE: *steek. S. Hollènjèr, bollènjèr,*
kjièsvraeter, kóékóek.

Hollands, *Holles, Hollese.*

holle weg, m. *haolewaech,*
haolewaech, haolewaechske.

Holstraat, *verbinding tussen de Dries*
en Lindebergstr. Was onderdeel van
Gemeyn Heerstraat.

holte, v. *hääldè, hääldes.*

hom, -viszaad-: v. *kúút.*

hommel, m. *hómmel, hómmele,*
hómmelke. ZIE: zwanger. S.

hommeles, **ZIE:** *lint.*

homp, **ZIE:** *brok.*

hompelen, *hómpele, hómpele,*
haet gehómpelt. OOK: humpe,
humpde, haet gehump.

hompelend, *hómpelentaere.*

hond, m. *hónjt, hónj of hunj, hunjtje.*

ZIE: *moeilijkheden, overvloedig,*
aantrekken, totaal, uitvallen, grond,

tand. S. Lëk t'n hónjt vas: doe de hond aan de lijn. De óúge zeen 'm veur nãöge daach aoepegebraoke: kwade rakker van een hond.

hondehok, v. *hónsjkwai, hónsjkwaije, hónsjkwèike*. **ZIE**: hoed. S.

OOK: v. *hónsjkou, hónsjkouwe, hónsjkuike*.

hondekar, v. *hónsjkar, hónsjkarre, hónsjkêrke*.

hondeleven, o. *hónsjlaeve*.

honderd, *hóndert*. **ZIE**: opscheppen, verhaal, eindigen. S.

honderdduizend, *hóndertdóézent*.

honderderlei, *hóndertderléi*.

honderdmaal, *hóndertmaal*.

hondevoor, o. *hónsjvoor*.

hondeweer, o. *hónsjwaer*.

hondeziekte, v. *hónsjkrènkde*.

hondsdagen, *hónsjdaach*.

Zeer warme periode van 19 juli tot 18 augustus. Met het oog op hondscolheid, moesten alle honden gedurende deze periode een muilkorf dragen.

hondsvot, v. *hónsjvot, hónsjvotte, hónsjvötje*

honger, m. *hóngér, hungerke*. *Hóngér* pës ónger de èrm: enorme honger.

OOK: m. *smaale*. *Smaale* líéje/hóbbe: honger lijden/hebben.

-Scheldnaam voor hongerlijder-: m. *knaokevraeter, knaokevraeters*.

OOK: *stíeve dóós hóbbe*: honger hebben.

hongerig, *hungerich, hungerigger, hungerichste*.

hongerlijden, *hóngérliéje, leej hóngér*, haet *hóngergeleeje*. 2p.

Hóngérlije is gein kóns, mèh èste 't kéns, kénste 't géíne mjè ljèrre:

hongerlijden is geen kunst, maar als je het eenmaal kunt, kun je het een ander niet meer leren. **OOK**:

hungere, hungerde, haet gehungert.

hongerlijder, m. *hóngérliéjer, hóngérliéjers, hóngérliéjerke*.

hongerloon, o. *hóngérloan, hóngérloanne, hóngérlwênke*.

hongersnood, m. *hóngersnwat, hóngersnwèt*.

honing, m. *hooning*.

honorarium, o. *traktemënt, traktemënte, traktemëntje*.

hoofd, m. kop, köp, köpke.

ZIE: kop. Köpke traeye: in de zon-of maneschijn op de schaduw van het hoofd van een ander kind trappen. 'ne Kop hóbbe ofste de hël gebloaze hobs: een rood hoofd van inspanning of schaamte enz.

'ne Kop wíe 'ne píeper: een opgezwollen hoofd. 'ne Kop wíe 'ne ríéthamer of 'n kaar of 'n hótje moos: een groot of dik hoofd. **ZIE**: vergeetachtig, koppig, gebeuren, leeghoofd, eten, onderhanden, trots, rekening, Keulen, aanpraten, meerdere, huid, borrel, wijs, begin, beginnen, uitgelaten. S. **OOK**:

m. *bölles, böllesse, bölleske*. **OOK**: m. *knikker, knikkers, knikkerke*. Ich kreech 'n vaech op miene knikker, dattet mich gael ên greun veur de óúche waar: ik kreeg een mep op mijn hoofd, dat ik geel en groen zag. -Minder vlelend-: m. *knótsj, knótsje, knótsjke*. **OOK**: m. *tunnis*. Hae leep zich mit zíéne tunnis taenge de deurstíel op: hij liep met z'n hoofd tegen de deurstijl. Hae kreeg éin veur zíéne tunnis: hij kreeg een klap tegen zijn hoofd.

Es míé vërke zwa 'ne kop hóu, aot ich van ze laeve géin huitvléísj.

Kan zeer vernederende maar ook humoristische betekenis hebben.

hoofdaltaar, m. *wachëljter*.

hoofddoek, -tevens schouderdoek-: v. *faajel, faajele*. **ZIE**: omslagdoek.

OOK: m. plak, *plaGGe, plékske*.

hoofdkaas, o. *húitfléísj*.

Benodigdheden: 1 varkenskop, ca. 2 kg, zwoerd, 1 varkenslever, 40 gr.

leverworstkruiden, zout en peper.
Varkenskop en zwoerd ca. 24 uur
in zoutwater leggen. Daarna
varkenskop doorhakken en samen
met de zwoerd en een handvol zout
in voldoende water aan de kook
brengen. Ca. 1 uur laten koken.
Dan lever toevoegen en nog
30 minuten laten koken. Dan 't
vlees van kop halen, alles in kleine
stukken snijden, het vleesnat zeven
en botjes verwijderen. Het geheel
door de gehakmolen draaien met
een niet al te fijne schijf.
Het vleesnat met de kruiden
toevoegen aan het gemalen vlees en
goed roeren. Het geheel enigszins
laten afkoelen en dan in schalen of
kommen scheppen. Dan nog ca.
12 uren laten afkoelen voor gebruik.
Men kan ook bij het koken van het
vlees enkele laurierbladen en
kruidnagels, verpakt in een stoffen
zakje, toevoegen voor de smaak.

hoofdkantoor, o. *hoofkentwar*,
hoofkentwarre, *hoofkentwêrke*.

hoofdkussen, o. *kopkösse*,
kopkösses, *kopkösseke*.

hoofdpijn, v. *koppïen*.

hoofdprijs, m. *hoofpriés*, *hoofpries*.

hoofdros, m. *rwas*.

hoofdstuk, m. *sjapieter*,
sjapieterke.

hoofdzaak, v. *hoofzaak*, *hoofzaake*.

hoog, wach, *waacher*, *waachste*.

ZIE: toast, verwensing. S.

hoogachten, *êkstemeere*,
êkstemeerde, is of haet
geêkstemeert.

hoogdag, m. *wachedaach*.

hooggeerd, *wachgejêrt*.

hoogheid, v/m. *wachéit*, *wachéite*.

hooglopend, *wachloupent*,
wachloupender, *wachloupenste*.

hoogmis, v. *wamës*,
wamësse, *wamëske*.

hoogmoed, m. *wachmoot*.

De wachmoot bruk 'm de nak:
hoogmoed komt voor de val.

OOK: m. *wavaart*. Wavaart mó't
pién liéje: wil men pronken dan
moet men er wat voor over hebben.

hoognodig, *wachnwêddich*,
wachnwêddigger, *wachnwêddichste*.

hoogte, v. *wêchde*, *wêchdes*.

-Op de hoogte zijn-: goot bié zeen
of op te wêchde zeen.

Hoogte onder de, ónger de
Wêchde. Gebied tussen op de
Hoogte en Schuthagerstr.

Hoogte op de, op de Wêchde.

Hooggelegen gebied tussen
Eykskensweg en het Hoge Bos.

hoogste tijd, wach tiét. **ZIE**: café. S.

hoogstens, *wêchstens*.

hoogvlieger, m. *wachvleeger*,
wachvleegers.

hoogwaardig, *wachlöstich*,
wachlöstigger, *wachlöstichste*.

hoogwaardigheid, v. *wachlöstichéit*.

hoogwater, o. *wachwaater*.

ZIE: broek.

hooi, o. *huij*, *huijke*. Vergaap tich
neet dao aan **of** pak tich neet teväöl
léim op te sjöp:

neem niet teveel hooi op je vork.

ZIE: kwaadspreken, uitkijken. S.

hooien, *huije*, *huijde*,
is of haet gehuijt.

hooigaffel, v. *huijgaffel*, *huijgaffele*,
huijgêffelke. Tweetandige hooivork.

hooihark, v. *huijraek*, *huijraeke*,
huijraekske.

Ich mó't 't huij noch raeke: ik moet 't
hooi nog bij elkaar harken.

hooimijt, v. *huijmiét*, *huijmiéte*,
huijmiétje. Dao is genóg huij in de
miét óm ze deeze wénjtjer de móéle
te stoppe: de in de hooimijt gestopte
hoeveelheid hooi, is genoeg voor de
hele winter.

hooipers, v. *huijpaes*, *huijpaese*.

hooivork, **ZIE**: hooigaffel.

hooiwagen, m. *huijwaagel*,

hijwaagels, *hijwaegelke*.

ZIE: langpootmug.

hoop: m. houp, huip, *huipke*.

De dúúvel sijt op te grwaatste houp:
juist iemand die veel heeft, krijgt
vaak nog meer. **ZIE:** stapel.

'ne Raffel stéin: een hoop (veel)
stenen. e Köt sjäöp: veel schapen.

hoorbaar, *wérbaar*.

hoorn, -muziekinstrument-: m. *haore*,
hääres, *hääreke*. Tóét éns op tien
haore: blaas eens op je hoorn.

ZIE: horen. -Van auto enz. -:
m. *tóét*, *tóéte*, *túútje*.

hoornblazer, m. *haoreblaozer*,
haoreblaozers, *haorebläözerke*.

hoorndol, *haoredul*,
haoredulder, *haoredulste*.

hopeloos, aan dae is niks mjè te
rédde: dat is een hopeloos geval.

hopelijk, *houpelik*.

hopen, *houpe*, *houpde*, haet *gehoup*.
-Stapelen-: *huipe*, *huipde*, is of haet
gehuip. **OOK:** *bêrme*, *bêrmdé*,
is of haet *gebêrmp*.

Hoppenhof, hist. naam voor gebied
tussen hertenkamp in kasteelpark
en de Slakbeek waar hop voor de
plaatselijke bierbrouwerij, gelegen
aan de Maasberg, werd geteeld.

hor, v. *hór*, *hóre*, *hääreke*.

horen, *wêre*, *wêrde*, is of haet
gewért. Van *wêre* zêGGe kómme
de lāöges in de waerelt:
lett. van horen zeggen, komen de
leugens in de wereld.

horen, -van dieren-: o. *hääre*, *hääres*,
hääreke. **ZIE:** streek, huwelijk,
eigenzinnig, slaag. S.

horentje, -voor ijsje-:
o. *hääreke*, *häärekes*.

horloge, m. *horlaozje*,
horlaozjes, *horlāözjeke*.

horrelvoet, m. *paertspwat*,
paertspwét.

Horst, op de Hoos. Horst betekent:
beboste steile hoogte.

Is steile hoogte boven Catsop in de
grenshoek met Geulle en Beek.
Achter de Horst(Hoos): boven op de
Horst waar grenzen van Elsloo,
Geulle en Beek bij elkaar komen.

Horsterberg, steile helling van de
Horst.

Horsterweg, vanaf 't Einde naar de
Horst. Was verbindingsweg met
Valkenburg, ook Valkenburgerweg
genoemd.

horten en stoten, mit *róppe* èn
stwét.

horzel, v. *praam*, *praame*, *praemke*.

houden, *houwe*, heel, is of haet
gehouwe of *goute*. 2b. Hij is niet te
houden: hae géít door 't getúúch.
-Zich flink-: zich *grwathouwe*, enz.

houden, in ere, dae móste dich mër
laote inraame:

die moet je in ere houden.

hout, m. *hout*, *houter*, *huitje*.

't Hout haet zich getrókke: het hout
is kromgetrokken. Pinke knaage:
op een houtje bijten. Van 't richtige
kalieber: uit 't goede hout gesneden.

houten, *houte*.

houterig, *houtere*. 'nen Houtere
Klaos: een houterig mens.

ZIE: spitsroede. S.

houtjes-touwtjes-jas,
m, *klöppelkesjas*,
klöppelkesjês, *klöppelkesjêske*.

houtschool, v. *aomer* of *aomerte*.

houtsnijden, *houtsníje*, sneej hout,
haet hout *gesneeje*. 2p.

houtsnijwerk, o. *staekwêrk*,
staekwêrke, *staekwêrkske*.

houtsnip, v. *houtsnêp*,
houtsnêppe, *houtsnêpke*.

houtsnipper, **ZIE:** spaan.

houtwerk, o. *houtewêrk*.

houtworm, m. *houtwôrm*, *houtwôrm*,
houtwôrmke. Spotnaam voor
meubelmakers.

In de plênk zitte de wôrm:
de planken zitten vol wormen.

houtzagen, *houtzaege*,
zaechde hout, haet hout *gezaech*.

ZIE: kinderliedje.

houweel, m. *biGGel*, *biGGele*,
biGGelke.

houwer, -in steenkoolmijn-:
 m. *húijer*, *húijers*.

hovenier, m. *haoveneer*, *haoveneers*.

hovenieren, *haoveneere*,
haoveneerde, haet *gehaoveneert*.

Hubert, *Hoebaer*.

Hubertina, *Hoebertien*,
Hóbbberdien, *Tien*.

hufter, m. *kemjèl*, *kemjèlle*, *kemjèlke*.

huichelaar, m. *huuchelaar*,
huuchelaere, *huuchelaerke*.

OOK: *huichelaer* enz.

OOK: m. *hiepokriét*, *hiepokriete*.

huichelachtig, -zwa *fién wíe*
póppestrónt -.

huichelen, *huichele*, *huichelde*,
 haet *gehuichelt*. **OOK:** *huuchele*
 enz. **OOK:** *fién in 't gezich zeen*.

huid, **ZIE:** *vel*. -Bij *huid* van varken
 wordt gebruikt-: v. *zwaas*, *zwaaze*,
zwaeske. **OOK:** *eine de pókkel vol*
sjèlje of eine de pungel ophouwe:
iemand de huid vol schelden. *Sjwan*
geteikent vèl: 'n mooi getekende
huid. *Hae kriegter op zien zwaas: hij*
krijgt er op zijn huid. *Mit kop èn vot*:
met huid en haar. *Hae zittern oppet*
jak: hij zit hem op de huid.

huiduitslag, m. *óétvlóch*.

huifkar, m. *hoefkar*,
hoefkarre, *hoefkêrke*.

huilebalk, v/m. *bäökpríe*.

OOK: o. *gríéníézer*, *gríéníézers*.

huilen, *húúle*, *húúlde*, haet *gehúúlt*
of bäöke, *bäökde*, haet *gebäök of*
janke, *jankde*, haet *gejank of* *brulle*,
brulde, haet *gebrult*. -*Zeurig huilen*-:
gríéne, *gríénde*, haet *gegríént*.

ZIE: *schreeuwen*. "*Mótte is dwank*
èn húúle is kénjergezank" wordt
gezegd, als men *huilende kinderen*
hun zin niet geeft. *Zich éns opte*

óúge dúje: krokodilletranen huilen.

huilend, *húúlentaere*; *bäökentaere*.

huilerig, *bäöketich* of *bebäök*.

Wat höbste éín bebäök gezich:
wat heb je een huilerig gezicht.

huis, o. *hóés*, *hóézer*, *húuske*.

Kóm mich neet op 't'n aere: kom me
niet in huis. *Blíef mich óét te bóét*:

blijf uit mijn huis. -*Verdacht huis*-:
 m. *knal*, *knalle*, *knêlke*. -*Uitwonen*,

't onderhoud van woning
verwaarlozen-: *óngerwoone*,

óngerwoonde, is of haet
óngerwoont. -*Groot huis*-:

m. *têmpel*, *têmpele*. *Wat 'ne tēmpel*:
wat een kasteel van 'n huis.

-*Ongunstig*-: *Wat is dat veur 'n tēnt*
of knal: wat is dat voor een huis.

Hae is mit géine sték óétte kraom te
houwe: het is een huismus.

OOK: v. *kwai*, *kwaije*, *kwèike*.

huis, -naar huis gaan-: *héívesgaon*,
ging héíves, is *héívesgegan*e. 1a.

Om aan te duiden waar men is,
 wordt gebruik gemaakt van het
 persoonlijk voornaamwoord:
 bv. *ich bēn bié ós*, *dóé bēs bié uch*,
hae is bié hun enz. ; *ik ben*, *jij bent*,
hij is thuis enz.

Huisberg op de, oorspronkelijke
 naam voor gedeelte van *Elsloo*
 boven de hellingen nabij oud slot in
Maas. *Huis* is slot of kasteel.

Herkomst: de helling (berg) nabij 't
Huis (kasteel).

huiselijk, *hóéselik*,
hóéselikker, *hóéselikste*.

huisgezin, o. *hóésgezin*.

-*Met veel kinderen*-:

v. *knienspiép*, *knienspiépe*.

huishouden, o. *hóéshouwe*,
hóéshouwes. -*Huishouden van Jan*
Steen-: *Alles naovenant*, de *pispot*
 op te *taofel èn de kjèskómp ónger 't*
bèt.

huishouding, **ZIE:** *huishouden*.

huishoudschool, v. *hóéshoutsjwal*,

hóeshoutsjwalle. Vervolgschool na 6 jaren lager onderwijs. Vooral bezocht door meisjes, die niet in staat waren ofwel geen interesse toonden om een andere school te volgen.

OOK: v. *kaoksjwal, kaoksjwalle.*

huishoudster, v. *hóeshèiesje, hóeshèiesjes.*

huismus, v. *hóésmös, hóésmösje, hóésmösje.*

huisraad, m. *hóésraot.*

huisslachting, v. *hóésslachting, hóésslachtinge.* Bij de meeste huisslachtingen werden de haren van het varken verwijderd door te "branne": dwz. met kleine bossen brandend stro werden de haren van het varken verwijderd. Ook maakte de slager wel gebruik van een grote ketel, de zg. *vêrkeskaetel*. In deze ketel werd het water aan de kook gebracht voor het broeien (in heet water zetten of daarmede begieten) van een geslacht varken om het bovenste huidlaagje week te maken waardoor het verwijderen van de haren vergemakkelijkt werd. Het zg. *sgrabbe*.

huissleutel, m. *hóéssleutel, hóéssleutele.*

huisvader, m. *hóésvaader, hóésvaaders.*

huisvesting verlenen, **ZIE:** herbergen.

huisvrouw, v. *hóésvrou, hóésvrouwe.*

huiswaarts, *héives*. Ich gaon *héives*: ik ga naar huis. **ZIE:** thuis, huis.

huiswei, v. *hóéswei.*

-Weiland bij boerderij of woning.

huiswerk, o. *hóéswêrk.*

huiszegen, m. *hóészaenge, hóészaenges.* **ZIE:** stemming. S. Onder deze term dient men te verstaan: een dubbel vel papier met op de ene zijde een afbeelding van O. L. Vrouw en op de andere een

afbeelding van Christus aan het kruis.

Dit papier werd ofwel meegenomen uit de bedevaartsplaats Kevelaer ofwel gekocht van marskramers. De afbeelding werd bevestigd op de binnenkant van de kelderdeur of op een staldeur. De gebeden, waarbij o.a. de H. Donatus, als patroon tegen het onweer, niet werd vergeten, waren afgedrukt in twee talen. Ofwel Ned. - Duits, ofwel Ned. - Frans.

huiveren, zich *sjoévere, sjoéverde* zich, haet zich *gesjoévert*.

huiverig, *sjoéverêchtich, sjoéverêchtigger, sjoéverêchtichste.*

huivering, v. *sjoévering, sjoéveringe.*

hulp, v. *hulp, hulpe, hulpke.*

Dao *hóbste* al 'n gooj hulp aan: hij helpt al een aardig handje mee.

hulpvaardig, **ZIE:** voorkómend.

huls, m. *huls, hulze, hulske.* -Voor het klokken van de controle-ring bij postduivenwedvluchten: o. *böske.*

hulst, m. *huls, hulze, hulske.*

hunkeren, *prikke, prikde*, haet *geprik*. Hae *stéít* denao te *prikke*: hij hunkert ernaar.

OOK: *rabbele of rammele, rammele*, is of haet *gerammelt*. De *pêns of bóék* rammelt mich óm draan te *kómme*: ik hunker ernaar.

huren, *huure, huurde*, is of haet *gehuurt*. **ZIE:** bevelen. S.

OOK: -huren van personeel: *maeje, maejde*, is of haet *gemaajt*. Ich *hób* mich 'ne *knêch* *gemaajt*: ik heb een knecht in dienst genomen.

hurken, *húúke, húúkde*, is of haet *gehúúk*.

hurkhouding, v. *húúk, húúke, húúkske.* *Húúkske kèije*: in hurkende houding over glijbaan glijden.

hut, v. *króépnës, króépnëster, króépnëske.*

huur, v. huur, *huure*.

huurboekje, o. *huurbeukske*,
huurbeukskes.

huurder, m. *huurder*, *huurders*.

huwelijk, **ZIE**: trouwen. Euver de
bènk vleege: het afroepen van de
huwelijksaankondiging in de R.K.
Kerk. Wíe ze getrouwt zeen, hóbbe ze
de hèsje óét: na het huwelijk toont
men zijn echte karakter.

"Die haet 'n häöre óét" wordt
gezegd van een vrouw, die voor
haar huwelijk een kind heeft.

Wíenjè kriége veer e keuske: wordt
gevraagd als een jong paar zich
voorbereid op het huwelijk.

Sjwan, riék ên Katteliék: waren de
idealen waar men naar streefde bij
het zoeken naar 'n huwelijkspartner.
Dao is géi waeterke zwa klaor, of 't
muurt waal éns:

ook in het beste huwelijk gaat 't wel
eens mis. Ze hange in de luit:
ze zijn "plukrijp", huwbaar.

huwelijksaanzoek, e maetje d'n
trou vraoge:
een huwelijksaanzoek doen.

huwelijksgeschenk, o. *bróétstök*,
bróétstökker, *bróétstökske*.

huwelijksreis, v. *speelreis*, *speelreize*.

OOK: v. *bróétsreis*, *bróétsreize*.

huwen, **ZIE**: trouwen.

huzaar, m. *hoezaar*, *hoezaare*.

hypocriet, *hiepekríet*, *hiepekríete*,
hiepekríetje.

hypotheek, m. *hippeteek*,
hippeteeke, *hippeteekske*.

e Pepiere daak baove de kop
hóbbe: hypotheek op zijn huis
hebben.

Ida, ledaa. **ZIE:** tevergeefs. **S.**

idee, m/o. *iedee*, *iedees*, *iedeeke*.

ZIE: inval.

ieder, *eeder*.

iedere avond, *eederenaovent*.

iedere dag, *eederedaach*.

iedereen, *eederéin*. *Eederéin* 't sient:

ieder het zijne.

iedere keer, *eederskjèr*.

iedere middag, *eederemiddich*.

iedere morgen, *eederemörge*.

iedere nacht, *eederenach*.

iemand, *eemes*. **ZIE:** vet, gek. **S.**

OOK: *éine*.

iep, **ZIE:** olm.

iets, *gèt of bitje*.

ijken, *iéke*, *íékde*, is of haet *geíék*.

ijlen, *dölle*, *dölde*, haet *gedölt*.

In 't veurjaor ên ês te blaajer valle, dôlter *gèt*: in het voor- en najaar is hij erg in de war.

ijs, *íés*. Sint Teunis is 'ne *íesmaeker* of 'ne *íesbraeker*: als het met St. Antonius, 17 januari, viert, dan houdt het vriesweer aan; dooit het, dan wordt het weer zachter. **ZIE:** *ijsje*. Dao zeen noch géin *bêlk ónger* 't *íés*: het ijs is nog niet dik genoeg.

ijsbaan, v. *íesbaan*, *íesbaane*.

ijsbeer, m. *íesbaer*, *íesbaere*.

ijsbloem, v. *íesbloom*, *íesbloomke*.

ijsblok, m. *íesklot*, *íesklotte*, *íesklôtje*.

ijsfabriek, o. *íesfebrik*, *íesfebrikke*.

ijsheiligen, m. *íeshêlge* of *íesheilige*. 't Zoomergoot móste neet veur de *íeshêlge* paote: het is niet raadzaam plantgoed, dat niet tegen de nachtvorst bestand is, vóór die dagen te planten. *Ijsheiligen*, volksnaam voor de heiligen Pancratius, Servatius en Bonifatius, vaak met toevoeging van de H. Mamertus, wier feestdagen, 11-14 Mei, zich door een bijzondere koude zouden kenmerken.

ijsje, o. *íéstúútje*, *íéstúútjes*.

Ijsje in de vorm van een hoorntje.

OOK: *íéske*, *íéskes*.

ijskarretje, o. *íeskêrke*, *íeskêrkes*.

ijskegel, m. *kaekel*, *kaekels*, *kaekelke*.

ijskelder, m. *íeskêlder*,

íeskêlders, *íeskêlderke*.

ijskoud, *íeskout*. 'nen *íeskóuwe*:

een ijskoud of ongevoelig iemand.

ijsmuts, v. *íésmöts*,

íésmötse, *íésmötske*.

Te grote: m. *hinnezak*, *hinnezêk*.

ijsschots, v. *sjol*, *sjolle*, *sjólke*.

ijsslee, v. *íéssleij*, *íéssleije*, *íéssleijke*.

-Priklee-: m. *íeswaagel*, *íeswaagels*, *íeswaagelke*.

ijsvogel, m. *íesvoogel*, *íesveugel*, *íesveugelke*.

ijver, m. *íéver*.

ijveren, *íévere*, *íeverde*, haet *geíévert*.

ijverig, *íévertich*, *íévertigger*, *íévertichste*.

ijzel, m. *íézel*.

ijzelen, *íézele*, *íézelde*, haet *geíézelt*.

ijzer, o. *íézer*. Me mótte *fjèste víere*, *wíe ze valle of ês* 't pap raengent *mós te de kump bóéte zétte*: men moet het ijzer smeden als het heet is.

ijzeren, *íézere*. 'nen *íézere*: een ijzersterke kerel. **ZIE:** spoorweg. **S.**

ijzergaren, o. *íézergaare*. Bréng e paar *stêrkes* (gekartelde stervormige kartonnen plaatjes waarop dit garen gewikkeld was) *íézergaare mit*: breng 'n paar sterretjes ijzergaren mee.

ijzervreter, m. *íézervraeter*, *íézervraeters*.

ik, ich, *iche*.

illuminatie, v. *limmenaasje*, *limmenaasjes*.

illumineren, *limmeneere*, *limmeneerde*, is of haet *gelimменеert*.

illustreren, *verluchte*, *verluchde*, is of haet *verluch*.

immer, *allezelaeve*, *ummer*, *altíét*.

immerweer, *ummertoe*.

inademen, *inaojeme, aojemde in*,
is of haet *ingeaøjemp*.

inbeelden zich, *zich inbeelje*,
biljt zich in, haet zich ingebiljt.

ZIE: *verwaand*. S.

inbeelding, m. *ibilj*. D'n *ibilj* is êrger
wie de zeevedaachse kaors:
inbeelding is erger dan een echte
ziekte.

inbinden, *inbénje, bónj in*,
is of haet *ingebónje*. 2e.

inborst, dae haet 'n gooj kitsj in:
edele inborst. **OOK**: m. *inslaach*.
Dae haet 'ne gooje inslaach:
die heeft een goed karakter.

inbraak, m. *kraak, kraake, kraekske*.

inbreken, *inbraeke, brwak in*,
is of haet *ingebraoke*. 2e.

inbreker, m. *inbraeker*,
inbraekers, inbraekerke.

inbrokken, *inbrokke, brokde in*,
is of haet *ingebrok*. Watste dich
zêllef hōbs ingebrok, móste ouch
zêllef óétlaepele: wat je jezelf hebt
ingebrokt, daar moet je ook zelf mee
klaar zien te komen.

inburgeren, *inbörgere, börgerde in*,
is of haet *ingebörgert*.

incident, o. *insedént*,
insedënte, insedëntje.

indachtig, *gedéchtich*.

indelen, *indéile, déilde in*,
is of haet *ingedéilt*.

indertijd, *indertíet*.

indeuken, *blōtsje, blōtsjde*,
is of haet *geblōtsj*.

indien, *ingeval*.

indienen, *indeene, deende in*,
is of haet *ingedeent*.

indopen, **ZIE**: *soppen*.

indraaien, *indrèje, drèjde in*, is of
haet *ingedrèjt*. **ZIE**: *tussenwerken*.
S. Hae haet zich dao goot genèstelt:
hij heeft zich daar aardig ingedraaid.

indrijven, *indriève, dreef in*,
is of haet *ingedreeve*. 2p.

indringen, *indrénge, dróng in*,
is of haet *ingedrónge*. 2e.

OOK: *bénnedrénge*.

indringer, m. *indrénger, indréngers*.

indrogen, *indrwègge, drwèchde in*,
is of haet *ingedrwèch*.

indruck, m. *indrök, indrökke*.

induwen, *indúuje, dúude in*,
is of haet *ingedúut*.

Dae aap móste 't richtig indúuje:
dat kind is een slechte eter.

ineen, *inéin*.

ineenflansen, *inéinhange, hing inéin*,
is of haet *inéingehange*. 2b.

ineens, *inéns*.

inenten, -tegen pokken-: *pokkezétte*,
zat *pokke, afw. veer, zíe zatte*
pokke, haet pokke gezat. 2p.

infanterist, m. *zènjthaas, zènjthaaze*.

informatie, v. *infermaasje*,
infermaasjes.

informerén, *infermeere, infermeerde*,
is of haet *geïnfermeert*.

OOK: *bevraoge, bevrooch*, is of

haet *bevraoch*. **OOK**: *ómwèrre*,

wérde óm, is of haet *ómgewèrt*.

Ich hōb mich éns ómgewèrt: ik heb

eens geïnformeerd. **OOK**: *ómzeen*,

zaoch *óm*, haet *ómgezeen*. 1b.

Ich zal mich éns denao ómzeen:

hier en daar informeren.

ingaan, *ingaon, ging in*,

is *ingegange*. 1a.

ingaan en uitgaan, *in- én óétgaon*,

ging in én óét, is in- én óétgegange.

1a. -Slechts even blijven-:

hae is in- en óétgegange:

hij is maar even geweest.

ingang, m. *ingank, ingèng, ingèngske*.

ingenieur, m. *inzenjäär, inzenjääre*.

ingenomen, -ergens mee in zijn sas
zijn-: *ingenómme*.

ingetogen, **ZIE**: *statis*.

ingeven, *ingaeve, gaof in*,

is of haet *ingegaeve*. 2c.

ingeving, v. *ingaeving, ingaevinge*.

ingewanden, o. *gedërms*. **OOK**:

ingewènj.

""ne Bóek is 'ne duustere kelder"
duidt er op dat ingewandenziekten
vaak moeilijk te onderkennen zijn.

ingoaien, ingwaije, gweej in,
is of haet ingegwaijt. 2d.

ingraven, ingraave, groof in,
is of haet ingegraave. 2c.

ingrijpen, ingríepe, greep in, is of
haet ingegreepe. 2p. Híe hulp géin
gebaej, híe mó't te mēskar kómme:
hier helpen geen lapmiddelen, hier
moet krachtig ingegrepen worden.

inhalen, -ook van oogst-: inhaole,
haalde in, is of haet ingehaolt.

inhaligheid, v. haolichéit.

inhebben, inhöbbe, hou in,
haet ingat. IV. Dae haet 't in:
hij heeft het in zich.

inhouden, inhouwe, heel in,
is of haet ingehouwe. 2b. Hou dich
e bitje in: kalm aan. -Woede, lach
enz. inhouden-: zich verbiéte,
verbeet zich, haet zich verbeete. 2b.

inkijken, ZIE: inzien.

inkleden, inkleije, kléijde in,
is of haet ingekleijt. ZIE: leveren: S.

inkomen, o. inkómme of
inkómmende. e Sjwan inkómme
of 'ne sjwanne trék:
een goed inkomen; een goed salaris.
ZIE: honorarium.

inkomen, -binnenkomen-: inkómme,
kaom in, is ingekómme. 2e.

inkomsten, v. inkóms, inkómste.

inkopen, inkoupe, koch in, **afw.** veer,
zié kochte in, is of haet ingekoch.
2a+2k.

inkorten, inkorte, kortde in, is of haet
ingekort. Ook zonder voorzetsel in.

inkrassen, ZIE: griffen.

OOK: inkrê'tse, krê'tsde in,
is of haet ingekrê'ts.

inkrimpen, inkrumpe, krumpe in, is
of haet ingekrómppe. Onregelmatig!

inkt, m. énk. ZIE: moord. S.

inktpot, m. énkpot, énkpöt, énkpötje.

inkuilen, -bv. van aardappelen, mais
enz. -: inkóéle, kóelde in,
is of haet ingekóelt.

inkwartieren, inkerteere, kerteerde
in, is of haet ingekerteert.

inkwartiering, v. inkerteering.

inlaag, v. inlaoch, inlaoeche,
inläöchske.

inladen, inlaaje, looj in,
is of haet ingelaaje. 2c. ZIE: eten. S.

inlander, m. inlènjer, inlènjers.

inlaten, inlaote, leet is,
is of haet ingelaote. 2f.

inleggen, inlèGGe, lach in, **afw.** veer,
zié lachte in, is of haet ingelach. 2p.

ZIE: nek. S.

inleiden, inleije, leijde in,
is of haet ingeleijt.

inleiding, v. prefaasje, prefaasjes.
Hou mēr géin lang prefaasje ên zék
mēr drék, watste gaer hōbs: zeg
maar direct wat je graag hebben wil.

inleveren, inleevere, leeverde in,
is of haet ingeleevert. ZIE: thuis. S.

inlichten, inlichte, lichde in,
is of haet ingelich.

inlichting, -vragen-: óngerwê're,
óngerwêrde, haet óngerwêrt.

inlijsten, inraame, raamde in,
is of haet ingeraamp.

ZIE: houden, in ere. S.

inlopen, inloupe, leep in,
is of haet ingeloupe. 2a+2k.

inluiden, inlóewe, lóede in, is of haet
ingelóet. 't Lóet veur de sōndese
brook: het inluiden van de Zondag
op Zaterdagavond om 7 uur.

inmaken, inmaake, maakde in,
is of haet ingemaak.

inmetselen, inmóere, móerde in,
is of haet ingemóert.

inmiddels, ZIE: onderwijl.

innaaien, innjèje, njèjde in,
is of haet ingenjèjt.

innemen, inkriéje, kreeg in,
is of haet ingekreege. 2p. ZIE: eten.

OOK: innumme, naom in, is of

haet ingenómme. 2p. **ZIE**: eten. S.
innemend, innumment,
 innummender, innummenste.
innen, kasseere, kasseerde,
 is of haet gekasseert.
inpakken, inpakke, pakde in,
 is of haet ingepak. Irges gêt indrèje:
 iets inpakken. **ZIE**: verdwijnen: S.
inpeperen, inpaepere, paeperte in,
 is of haet ingepaepert. Es ich jèder
 in de hël bèn, hou ich 'n sjans veur
 dich geréit: als ik de gelegenheid
 krijg, zal ik het je wel inpeperen.
inpompen, inpómpe, pómpe in,
 is of haet ingepomp.
inprenten, inprénte,
 préntde in, is of haet ingeprént.
inrichten, inrichte,
 richde in, is of haet ingerich.
inrijden, -van auto of oogst
 binnenhalen-: invaare,
 voor in, is of haet ingevaare. 2c.
inrijgen, insnoore,
 snoorde in, is of haet ingesnoort.
 -Draad insteken-: invaeme, vaemde
 in, is of haet ingevaemp.
inrit, v. vaart, vaarte.
inroepen, inroope, reep in,
 is of haet ingeroope. 2c.
inruilen, intoésje, toésjde in,
 is of haet ingetóésj.
inschakelen, insjaakele, sjaakelde in,
 is of haet ingesjaakelt.
inscharen, -het vee van een andere
 boer in de wei brengen, zorg dragen
 voor genoeg voer en drinken en
 verder onderhoud. Men ontving
 hiervoor een bepaalde vergoeding-:
 insjaare, sjaarde in, is of haet
 ingesjaart.
inschenken, insjódde, sjódde in,
 is of haet ingesjót. **ZIE**: maken. S.
inschepen, insjeepe, sjeepde in,
 is of haet ingesjeep.
inscheuren, inriéte, reet in,
 is of haet ingereete. 2b.
inschieten, insjeete, sjwat in,

is of haet ingesjaote. 2e.
inschrift, insjrif, insjrifte.
inschrijven, insjriéve, sjreef in,
 is of haet ingesjreeve. 2p. Voor
 aannemen van werk: instaeke,
 stwak in, is of haet ingestaoke. 2e.
ZIE: intekenen.
inschrijver, -voor aannemen van
 werk-: m. instaecker, instaekers.
inschrijving, v. insjriéving.
insgelijks, van 't zèllefde.
OOK: insgeliéks of vansgeliéke.
inslaan, inhóuwe, heef in, is of haet
 ingehóuwe. 2k. Ich gaon 't kaore
 inhóuwe: ik ga een begin maken
 met het maaen van de rogge. -In
 voorraad nemen-: inslaon, slooch in,
 is of haet ingeslaage. 1a. Hae haet
 goot gêt ingeslaage: hij heeft een
 behoorlijke voorraad ingeslagen.
OOK: dat rit in: dat slaat in.
inslag, m. inslaach, inslaech,
 inslaechske. **ZIE**: eten.
inslapen, inslaope,
 sleep in, is ingeslaope. 2f.
inslikken, inslikke,
 slikde in, is of haet ingeslik.
insluimeren, inslummere,
 slummerde in, is ingeslummert.
insluiten, insleete, slwat in,
 is of haet ingeslaote. 2e.
insnijding, **ZIE**: kerf.
inspannen-zich: zich aanstrènge,
 strèngde zich aan, haet zich
 aangestrèngk. **OOK**: strappeseere,
 strappeseerde, haet gestrappeseert.
inspannen, inspanne, spande in,
 is of haet ingespant.
inspraak, v. inspraak.
inspreken, -moed-: inkalle, kalde in,
 is of haet ingekalt. 2e.
inspringen, -iemand helpen-:
 insprènge, spróng in,
 is of haet ingespróng. 2e.
inspuiten, inspuite, spótde in, is of
 haet ingespaote. 2a. Onregelmatig.
instaan, instaon, sting in, is of haet

ingestange. 1a. Dao blief ich börch veur: daar sta ik voor in.

installatie, v. *instelaasje*.

installeren, *instelleere*, *instelleerde*, is of haet *geinstelleert*.

instappen, *instappe*, *stapde in*, is *ingestap*.

insteken, *instaeke*, *stwak in*, is of haet *ingestaoke*. 2e. **OOK**: *vaeme*, *vaemde*, is of haet *gevaemp*. Vaem mich tie naolj éns, ich zeen 't neet mjè: rijg me eens een draad door de naald, ik zie het niet meer.

instellen, *instèlle*, *stelde in*, is of haet *ingestèlt*.

instemmen, *instömme*, *stömde in*, is of haet *ingestömp*.

instemming, **ZIE**: overeenstemming. Mit tien éinverstènjtnis doon ich mit: met jouw instemming doe ik mee.

instorten, **ZIE**: invallen.

instoten, *instwatte*, *stweet of stwatde*, is of haet *ingestwatte*. 2j. Onregelmatig.

instrument, o. *instremènt*, *instremènte*, *instremèntje*.

integendeel, ook *ontraer*.

intekenen, -inschrijven-: *intekene*, *teikende in*, is of haet *ingeteikent*. Dao is veur 'ne sjwanne sènt ingeteikent oppet befèt van de fjèswei: de inschrijving voor het buffet in de feestwei heeft een mooie cent opgebracht.

intelligent, **ZIE**: verstandig.

interessant, *intresant*, *intresanter*, *intresanste*.

interesse, v. *intrèsse*. Hae haet aangebeete: hij toont interesse.

interesseren, *intrèsseere*, *intrèsseerde*, is of haet *geintrèsseert*.

interest, m. *intrès*, *intrèsse*.

intocht, m. *intoch*, *intochte*.

intrappen, *instampe*, *stampde in*, is of haet *ingestamp*. **OOK**: *intrampe*, *trampde in*, is of haet *ingetramp*.

intreden, *intraeje*, *traoj in*,

is of haet *ingetraoje*. 2c.

intrekken, *intrèkke*, *trók in*, **afw.** *veer*, *zié trókke in*, is of haet *ingetrókke*. 2e.

intrigant, -eertzuchtig-: m. *straever*, *straevers*.

introuwen, -bij ouders enz.-: *introuwe*, *trouwde in*, is of haet *ingetrouwt*. Introuw is óéttrouw: introuwen is meestal van korte duur. "Dae haet dao 't nès besjeete" wordt gezegd als er tijdens de introuw een slechte verhouding ontstaat.

introvert persoon, m. *bénnebjèr*, *bénnebjère*, *bénnebjèrke*.

intussen, *intösje*.

inval, m. *inval*, *invêl*, *invêlke*. E goot *invêlke*: een goed idee. Hae haet *invêl wîe 'n out hoés*: hij zit vol ideeën.

invallen, *invalle*, *veel in*, is *ingevalle*. 2b.

invaller, m. *invaller*, *invallers*. **ZIE**: plaatsvervanger. **OOK**: m. *rezêrf*, *rezêrve*.

invetten, *smaere*, *smaerde*, is of haet *gesmaert*. **OOK**: *invêtte*, *vêtte in*, is of haet *ingevêt*.

invitatie, v. *invetaasje*, *invetaasjes*.

invité, v/m. *invetee*, *invetees*.

inviteren, *inveteere*, *inveteerde*, is of haet *geinveteert*.

invloed, m. *invloot*.

invoegen, *invooge*, *voochde in*, is of haet *ingevooch*.

invoer, m. *inveur*.

invoeren, *inveure*, *veurde in*, is of haet *ingeveurt*.

invreten, *invraete*, *vraot in*, is of haet *ingevraete*. 2b. 't Fernuus is al gans ingevraete van de ros: het fornuis is al behoorlijk verroest.

invriezen, *invreeze*, *vrwar in*, is of haet *ingevraore*. 2g.

invullen, *invölle*, *völde in*, is of haet *ingevölt*.

inwegen, *inwaoge*, *woochde in*,

is of haet ingewaoch.

inwendig, *inwêndig*.

OOK: hae haet 't van bénne.

inwerken, -zich op slinkse wijze-:

zich infoetete, foetelde zich in,
haet zich ingefoetelt.

inwerken, *inwirke*,

wirkde in, is of haet ingewirk.

inwijden, *inwieje*,

wiede in, of haet ingewiet.

inwilligen, *gewaere laote*.

inworp, *m. ingwailj*.

inwrijven, *invriéve*, vreef in,

is of haet ingevreeve. 2p.

De maetjes *invriéve*:

de meisjes met sneeuw inwrijven.

inzaaien, *inzjèje*,

zjèjde in, is of haet ingezjèjt.

inzegenen, *inzaengene*, *zaengende*

in, is of haet ingezaengent.

inzenden, *insjikke*,

sjikde in, is of haet ingesjik.

inzepen, *inzéipe*,

zéipde in, is of haet ingezéip.

inzet, *m. inzat*, *inzëtte*, *inzëtje*. -Bij

duivenwedvluchten-: *m. póel*, *póele*.

inzetbewijs, -bij duivenwedvluchten-:

m. póelbreefke, *póelbreefkes*.

inzetten, *inzëtte*, *zat in*, **afw.** *veer*,

zîe zatte in, is of haet ingezet. 2p.

Allemaol ingezet: allemaal de inzet

betaald? **OOK**: *óétzëtte*, *zat óét*,

enz. Wat zëtste óét veur dees runje:

wat zet je in voor dit rondje of spel?

-Bij duivenwedvluchten-:

póele, *póelde*, is of haet gepóelt.

inzicht, *o. bezèi*. **OOK**: *o. besêf*.

inzien, *inkiéke*, *keek in*, is of haet

ingekeeke. 2b. -Begrijpen-: *inzeen*,

zaoch in, is of haet ingezeen. 1b.

inzitten, *inzitte*, *zaot in*, haet

ingezaete. 2p. Wat zou dao inzitte:

wat zou daar achter steken?

inzouten, *inzoute*, *zoutde in*,

is of haet ingezoute. Dat kénste dich

inzoute: daar kun je het mee doen.

OOK: *inmaake*, *maakde in*,

is of haet ingemaak.

iris, *v. lësje*, *lësje*, *lësjeke*.

irriteren, *eemes de pis wêrm maake*.

Isabellaweerd, *gedeelte van*

Vuilbeemden langs de Maas.

Isedorus, *les*.

Italiaan, *m. Itteljaender*, *Itteljaenders*,

Itteljaenderke.

ja, jao. **OOK**: als uitroep: jóuw.
jaar, o. jaor, jaore, jäärke. 't Jaor
 toebak: het jaar nul. **ZIE**: tijd. S.
jaardienst, o. jaordeens, jaardeenste.
OOK: jaorgetie, jaorgetieje.
jaarfeest, o. jaorfjès, jaorfjeste.
jaargang, m. jaorgank, jaorgèng.
jaargetij, **ZIE**: jaardienst.
jaarling, m. jaorling, jaorlinge.
jaarmarkt, m. jaormèrt, jaormèrte.
jaartal, o. jaorgetal, jaorgetalle.
jaarverslag, o. jaorverslaag,
 jaorverslaech.
jabroer, m. jacobroor, jambreurs.
jacht, v. jach, jachte, jêchske.
ZIE: duif. S.
jachtacte, m. jachak, jachakke.
OOK: m. pedarm.
jachtgeweer, o. jachgewaer,
 jachgewaere.
jachthond, m. jachhónjt, jachhunj
 of -hónj. **ZIE**: gehoorzaam. S.
jachttopziener, m. gardesjas,
 gardesjasse, gardesjéske.
Jacob, Kwèb, Kwèbke, Kwab.
Jacobus, Jaokob.
Jacques, Sjaak, Sjaakske, Sjèk.
jagen, jaage, jooch, is of haet
 gejaach. 2c. Dóé mós mich neet
 jaage: jaag me niet zo op. **OOK**:
 geld erdoor jagen: dedoorjense,
 jênsde dedoor, haet dedoorgejêns.
jager, m. jaeger, jaegers.
jak, m. jak, jèk, jêkske.
ZIE: opgescheept, huid. S.
jakhals, m/v. jakhals, jakhêls.
ZIE: leegloper. S.
jakkeren, jakkere, jakkerde, haet
 gejakkert. Doelloos rondjakkeren:
 brakke, brakde, haet gebrak. Laot
 t'n hónjt toch neet zwa brakke; dae
 jeug alle wiljt op, zónger dat ver 'ne
 sjäöt kénne doon: hou die hond
 vast; hij verjaagt alle wild, zodat wij
 niet kunnen schieten.
jaloers, sjelóes, sjelóezer, sjelóeste.
jaloersheid, v. sjelóezichéit,

sjelóezichéite.
jaloezie, v. sjallezie, sjallezieje,
 sjallezieke. **OOK**: zonneblinde.
jam, sjèm. **OOK**: m. zijlei.
jammer, jaomer, jaomerder,
 jaomerste. 't Waor jaomer ès gèt aan
 'm kaom: wordt ironisch gezegd van
 een onbetekenend persoon.
ZIE: weer. S.
jammeren, jèmmere, jèmmerte, haet
 gejèmmert. **OOK**: lammenteere,
 lammenteerde, haet gelammenteert.
jammerlijk, jèmmelik,
 jèmmelikker, jèmmelikste.
Jan, Sjang, Sjèng, Sjèngske.
Jan en alleman, de duuvel zien
 mooder.
janhagel, m. kernaaje.
OOK: o. krauw. **ZIE**: orgeldraaier.
OOK: o. krepúul.
janken, janke, jankde, haet gejank.
OOK: -van honden-: jónke, jónkde,
 haet gejónk.
jankend, jónkentaere.
Januari, m. Jannewaarie.
japon, **ZIE**: kleed. -Deftige japon-:
 o. twalèt, twalètje, twalètje.
 -Van streepjesstof-: o. stríépekleit,
 stríépekleijer, stríépeklètje.
jarenlang, jaorelaank.
jarig, jäärich.
jarige, v/m. jääriche. **OOK**: jaorling.
jarretelle, m. sjartèl,
 sjartèlle, sjartèlke.
jas, m. jas, jês, jêske.
ZIE: verandering. S.
OOK: m. frak, frèk, frèkske.
 -Korte jas-: m. paltoo, paltoos.
OOK: -jacquet-: o. vriesjiéterke.
jatten, ratse, ratsde, is of haet gerats.
jawel, jaowaal.
jawoord, o. jaowoort.
je, dich of tich.
jenever, m. ouwe of jonge klaore.
 -Van slechte kwaliteit-: m.
 pênsetërger. **OOK**: -Schiedamse-:
 m. sjedammer. **OOK**: m. snaps.

Geduipte snaps:
met water verdunde jenever.

jenerverbes, m. *wacholder*.

Wordt gebruikt om extra lekkere
zuurkool te maken.

jenerverfles, v. *snapsflêsj*,
snapsflêsjje, *snapsflêsjke*.

jeugd, v. *jónkheit*. Jónk beer mót
bróésje: de jeugd moet zich kunnen
uitleven. De jónge tíet: de jeugd.
Kaufvléjs is gauw gaar: de jeugd is
vlug ergens warm voor te krijgen.

jeugdig, **ZIE**: jong. e Greun hart
hóbbe: zich nog jeugdig voelen.

jeugdigheid, **ZIE**: jeugd.

jeuk, m. *jeuk*.

jeuken, *jeuke*, *jeukde*, haet *gejeuk*.
ZIE: pijn, S.

Jezus, *Jeezes*. **ZIE**: tafel, S.

Jezuskindje, o. *Jeezeskintje*.

jicht, v. *gich*.

Vleegende gich: vliegende jicht.

jij, *dóé*, *dich*.

Dae van dich: de jouwe.

Job, zwa kaal wíe 'n *lóés*:
zo arm als Job.

Jodenstraat, voormalig gehucht en
straat van Elsloo welk door de Maas
is weggespoeld. Hist. benamingen
langs deze straat: Munninxkuil en
Houtbrugskén.

joker, m. *jooker*, *jookers*.

jokeren, *jookere*,
jookerde, haet *gejookert*.

jong, *jónk*, *jónger*, *jóngste*.

ZIE: jeugd, meisje, rakker, maan. S.
Jónkzeende: toen wij jong waren.
Dóé bës noch te katsj daoveur:
daarvoor ben je nog te jong.

jongelui, *jónglúu*.

jongen, m. *jóng*, *jónge*, *jungske*.

OOK: in uitdrukking: wat 'n jónk:
wat een rakker. -Kleine-: m. *kóét*,
kóéte, *kúútje*. -Een ondeugende-:
m. *beustel*, *beustele*, *beustelke*.

jongen werpen, *jónge*, *jóngde*,
haet *gejóngt*. Van varkens: *baGGele*,

baGGelde, haet *gebaGGelt*. Van
koeien: *kauve*, *kaufde*, haet *gekauf*.
Van kleinere dieren wordt gezegd:
jungele, *jungelde*, haet *gejungelt*.

jongeren, v. *jeug*.

jonggezel, m. *jónkgezêl*, *jónkgezêlle*.
Wie langer jónkgezêl wie deeper in
de hêl.

jongsaf van, van *jóngsaaf*.

jonkheid, v. *jónkhéit*.

jood, m. *jut*, *judde*, *jutje*.

ZIE: broek, katholiek, personeel. S.
Joost, woo dae zich ophilt, maoch te
duuvel wéite:

waar die zit mag Joost weten.

Joseph, *Zéef*, *Zéefke*.

Josephine, *Fing*, *Fíe*, *Fíen*.

jota, v. *joota*. Géíne *joota* waert:
niets waard.

Jozef, *Jóp*, *Jwazep*, *Jup*, *Jupke*,
Jo, *Sjêf*, *Sjêfke*.

jou, **ZIE**: jij.

jouw, *díen*, *diéne*. 't Zeen *díen* sjoon:
het zijn jouw schoenen.

jubilaris, m. *jubbelaares*,
jubbelaarresse.

jubileum, o. *jubbeleijem*,
jubbeleijeme.

judas, m. *juudas*, *juudês*, *juudêske*.

judassen, *juudasse*,
juudasde, is of haet *gejuudas*.

juichen, *jóeche*,
jóechde, haet *gejóech*.

juichend, *jóechentaere*.

juist, *jus of sjus*. **OOK**: *krêk*.

't Is *krêk* z'ne vaader: het is juist zijn
vader. **OOK**: *rêch*, *rêchte*
of *rêchde*. De *rêchde* waech gaon:
de juiste weg bewandelen.

ZIE: *richtig*. **OOK**: *sjustemënt*.
Sjustemënt, dat hóbste goot gezach:
dat heb je goed gezegd.

juk, o. *jaok*, *jaoker*, *jāökske*.

OOK: *nakjaok enz.*

Waater haole mitte *nakjaok*:
water dragen of halen met de *juk*.

Julianakanaal, **ZIE**: Aanleg

Julianakanaal.

Julianastraat, werd bij 't graven van het Julianakanaal aangelegd ter vervanging van de oude dorpskern die moest verdwijnen.

In volksmond: *Nújewaech*.

In WO II: Kerkweg.

Julius, *Sjúul*, *Sjúulke*.

jullie, -pvnw-: geer. -Bznw-: uch.

Geer höb dat veur uch bewaart:

jullie hebben dat voor jezelf

bewaard.

jureren, *zjuureere*,

zjuureerde, haet *gezjuureert*.

jurk, o. *kléit*, *kléijer*, *klétje*.

-Geruite-: o. *roétekléit*.

jury, v. *zjúúrie*, *zjúúries*.

justitie, v. *justiésje*.

kaak, v. bak, bakke, békske.

-Onder- en bovenkaak-: o. de raak.

Kaak aan de, gebied rond kapel in oude kern. Kaak was schandpaal op de plaats van huidige kapel.

Kaakstraat, voormalige weg naar Catsop.

kaal, kaal, *kaalder*, *kaalste*. Dat is 'ne kaale Hannes: dat is een kale meneer. 'n Smouwer mit drierlei smaer: megrien, sjrwap ên fluitkjès: duidt er op dat 't een kale bedoening is. Kaale maanes of kaale mesjeu: kale jonker.

ZIE: Job, afdragen, drukte. S.

kaalkop, m. *klètsjkop*, *klètsjköp*, *klètsjköpke*. **OOK:** v. plaat, *plaatje*, *plae*, *plae*. Dae haet 'n plaat: die heeft geen haren meer.

OOK: m. *plaattekop*, *plaatteköp*, *plaatteköpke*. Dae kènt bié de kwaffäör d'n hoot ophouwe: een mens met weinig of geen haren.

kaalslag, *kaalslaach*, *kaalslaech*.

kaantje, -uitgebakken stukjes vet of spek-: o. *krèpkje*, *krèpkjes*.

kaardebol, m. kamp, *kê*, *kêmpke*.

kaarden, *kêmm*, *kênde*, is of haet gekêmp.

kaars, v. kaers, *kaerse*, *kaerske*. **ZIE:** kwaad, passen, voorbij, sterven. S.

kaarsenbak, v. *kaerselaaj*, *kaerselaaje*, *kaerselaetje*.

kaarsendommer, m. *dômper*, *dômper*, *dumperke*.

OOK: o. *kaersehaore*, *kaersehaöres*, *kaersehaöreke*.

OOK: o. *snutterke*, *snutterkes*.

kaarsenla, **ZIE:** kaarsenbak.

kaarsensnutter, -schaar om 't snuitsel, verkoolde kaarsenpitstof, af te knippen-: v. *smóksjièr*, *smóksjièrre*, *smóksjièrke*.

kaarslicht, o. *kaersleech*.

kaarsrecht, *kaersrêch*.

kaart, v. kaart, *kaarte*, *kaertje*.

'n Doorgestaoke kaart:

'n doorgestoken kaart. "Dat is e kaertje óét Den Haag" wordt gezegd, als men bij het kaarten een bijzonder goed spel in handen heeft. -Kaart uitspelen-: *óétkaarte*, *kaarde óét*, is of haet *óétgekaart*.

kaarten, *kaarte*, *kaarde*, is of haet *gekaart*.

kaartlegger, m. *kaartlëGGer*, *kaartlëGGers*.

kaartlegster, v. *kaartlëkster*, *kaartlëksters*.

kaartspelen, *kaarte*, *kaarde*, haet *gekaart*. *Fètere*, *fèterde*, haet *gefètert*. Bij het "tóppe" mag de voorhand van de verliezers bij een slecht spel, nieuwe kaarten vragen. -"Op pèlt staon" of "op èrmoot staon" aankondigen dat een of meerdere spelers aan hun laatste streepje toe zijn. -"Op verdach speele"-: in de hoop, dat de partner een in het eigen spel ontbrekende kaart heeft of, dat een van de tegenspelers deze kaart in een ondoordacht ogenblik wegwerpt. -Verkeerde kaart spelen-: *verkaarte*, *verkaarde*, is of haet *verkaart*. -Met een goed spel in handen niet aan het vragen en bieden deelnemen-: *verpasse*, *verpasde*, is of haet *verpas*. -Geen troef bekennen-: *troef verzaake*. -Op de voorhand zitten (de aangewezen persoon om het spel te openen) -: op te *veurhènjt* zitte. Dóe mós géin sjóppe kaarte, die haeter allemaol gevlöch: je moet geen schoppen kaarten want die is hij allemaal kwijt. Op te *achterhènjt* zitte: als laatste aan de beurt komen om te spelen. Niks in de *hènj* *hóbbe*: een slecht spel kaarten in de hand hebben. De *veurhènjt* is 'n mauskoo waert: wie bij het kaarten de voorhand heeft staat er goed voor. "Taofel vunk" wordt gezegd, als iemand een bij vergissing

uitgespeelde kaart wil terugnemen om zijn vergissing te herstellen. De kaart teikene: zijn medespeler seinen wat men van hem verwacht. Ich hóu dich sjóppe geteikent, wooróm speelste die dan neet: ik gaf je te kennen, dat je schoppen moest spelen. Dae haet stump: die heeft prima kaarten. Es te slaach aan ós is, móste dikke: als de slag aan ons is moet je 'n hoogwaardige kaart bijwerpen. Veer hóbbe veer trék **of** sláech: wij hebben vier slagen. Este neet kéns bekénne, móste tróeve: als je de gevraagde kleur niet hebt, moet je troeven. Aan slaach kómme: aan slag komen. 'ne Slaach tóppe: een spelletje toepen. -Stok-: o. stók, stókke, stukske. -Schudden-: stwatte, stweet **of** stwatde, is of haet gestwatte. 2f. Onregelmatig. -Vrouw en Heer-: o. 't stök.

OOK: kaojónge, kaojóngde, haet gekaojónk **of** bóume, bóumde, haet gebóump: soort kaartspel.

OOK: misaere, misaerde, haet gemisaert. Het open leggen van de kaart, waarbij geen slag gemaakt mag worden: m. misaer-oevaer.

OOK: pandóére, pandóerde, haet gepandóért. **OOK:** partoetele, partoetelde, haet gepartoetelt.

OOK: -zwikken-: petóete, petóetde, haet gepetóet. **OOK:** -spel dat met 32 kaarten gespeeld kan worden-: potte, potde, is of haet gepot. **OOK:** whisten: wiste, wisde, haet gewis.

OOK: zwartepiete, zwartepietde, haet gezwartepiet. -Kaart afnemen van de stok van kaartspel-: slókke, slókde, haet geslók.

-Toepen-: tóppe, tópede, haet getóp.

kaas, m. kjès, kjèsze. -Zoetemelkse kaas-: m. fluitkjès, **of** wéike kjès.

Limburgse kaas: m. stinkkjès, stinkkjèsze, stinkkjèske.

kaasfabriek, o. kjèsfebrik,

kjèsfebrikke, kjèsfebrikske.

kaaskom, -voor fluitert of hangop-: m. kjèskómp, kjèskump, kjèskumpke.

kaaskop, m. kjèskop, kjèsköp, kjèsköpke.

Ook scheldnaam voor Hollanders.

kaaskorst, v. kjèskóós, kjèskóoste, kjèskéúske.

kaasmes, o. kjèsmêts, kjèsmêtses, kjèsmêtske.

kaasstolp, o. kjèsklok, kjèsklokke, kjèsklòkske.

kaatsbal, m. prikbal, prikbel, prikbelke.

kaatsen, prikke, prikde, is of haet geprik. Wae zíene wil zaet, mót zien ónwil wêre **of** wae d'n hooning slók, mót lieje dat te bieje 'm staeke: wie kaatst, moet de bal verwachten.

kabaal, m. radau.

kabeljauw, m. kabbeljauw, kabbeljauwe.

kabinet, o. kabbenët, kabbenëtte, kabbenëtje.

kabouter, m. aubeleman, aubelemên, aubelemênke.

kachel, v. kachel, kachele, kéchelke.

ZIE: boel. S.

kachelglans, **ZIE:** potlood.

De kachel potlwaije: de kachel met kachelglans inwrijven.

kachelpook, o. stooveniézer, stooveniézers.

kadaver, o. kedaaver, kedaavers, kedaeverke.

kaf, v. kaaf. **ZIE:** kort. S. -Afval dat vrijkomt bij het wannen van graan-: m. spik. **ZIE:** varkensketel.

kaft, m. kaf, káf, káfke.

kaften, kafte, kafde, is of haet gekaf.

kak, **ZIE:** bluf.

kakelbont, kaakelbónjt, kaakelbónjtje, kaakelbónjtste.

kalebas, v. kallebas, kallebasse, kallebéske. **ZIE:** draagtas.

kalf, -jong rundvee tot 3 maanden-:

o. *káúf*, *káúver*, *kèifke*. **ZIE:** lomp, mens, stommeling, geloof. S.

kalfskop, -ook scheldnaam-:
m. *káufskop*, *káuufsköp*.

kalfsvlees, o. *káuufvléísj*. **ZIE:** jeugd. S.

kaliber, o. *kalieber*, *kaliebers*.
ZIE: hout. S.

kalk, m. *kalk*.

kalkbaan, -op bouwwerk-:
o. *spíesbèt*, *spíesbèdder*.

kalkbak, v. -voor het lessen van kalk-:
kalkpan, *kalkpanne*, *kalkpênke*.

kalkei, o. *kalkei*, *kalkeier*, *kalkeike*.

kalken, -het bouwland met kalk
bestrooien-: *kalke*, *kalkde*,
is of haet gekalk.

kalkoen, v. *sjróét*, *sjróéte*.
-Haan-: m. *sjróéthaan*, *sjróéthaane*.

kalkspecie, v. *kalkspies*.

kalm, *kalm*, *kalmer*, *kalmste*. Fósjeer
dich mèr neet: doe maar kalm aan.

kalmeren, *kalmeere*,
kalmeerde, is gekalmeert.

kalot, -rond klein mutsje voor
mannen-: v. *kalot*, *kalotte*, *kalötje*.

kam, **ZIE:** haarkam.

kameel, m. *kemjèl*,
kemjèlle, *kemjèlke*.

kamer, v. *kaamer*, *kaamers*,
kaemerke. **ZIE:** donderbus.
-Kamertje-: v. *sjaabrèt*,
sjaabrètje, *sjaabrètje*.

kameraad, m. *kameraot*,
kameraode, *kameräötje*.

kameraadschap, v. *kameraotsjap*.

kamerjas, m. *sjamberlóek*,
sjamberlóeke.

kamerpot, o. *óngerhout*.

kamfer, m. *kamfer*.

kamferbol, m. *kamferbol*,
kamferböl, *kamferbölke*.

kamillethee, m. *kemilletjè*.

kammen, *kömme*, *kömde*, is of haet
gekömp. **OOK:** *kémme*, *kémde*,
is of haet gekêmp.

kamp, -perceel bouwland-:
m. *kamp*, *kêm*, *kêmpke*.

Kamp de, de kamp van Catsop lag
tussen Kamp-, Hol- en
Lindebergstraat.

kampioen, m. *kampejoen*,
kampejoene, *kampejuunke*.

kampioenschap, o. *kampejoensjap*,
kampejoensjappe.

kan, v. *kan*, *kann*, *kênke*.
OOK: v. *tuit*, *tuite*, *tuitje*. Wat goot
is, móste goot laote: niet het
onderste uit de kan willen hebben.

kanaal, o. *kanaal*, *kanaale*, *kanaelke*.

kandelaar, m. *kandelaer*,
kandelaere, *kandelaerke*.

kandidaat, m. *kandedaat*,
kandedaate.

kandijsuiker, m. *brossókker*.

kaneel, m. *kenjèl*.

kaneelstaaf, -snoepgoed-:
m. *kenjèlstaaf*, *kenjèlstaef*,
kenjèlstaefke.

kanjer, *jaanes*, *jaanesse*. **OOK:**
kammeraat, *kammeraade*. Dat is
'ne kammeraat: dat is 'n groot ding.

kanker, m. *kanker*.

kannebuis, v. *kannebuus*,
kannebúuze, *kannebúuske*.

kanon, v. *kenón*, *kenónne*, *kenunke*.
ZIE: stomdronken. S.

kans, v. *kans*, *kanse*, *kênske*. **OOK:**
o. *óétzich*, *óétzichte*. Dao is gein
óétzich op: daar is niet veel kans op.
Géin béin aan de grónjt kriége: geen
schijn van kans hebben.

kant, m. -weefsel-: *kènjt*. -Zijde-:
kènjt, *kènj*, *kènjtje*. **ZIE:** sparen,
gierig. S. Dao kénste aep mit vange:
daar kun je alle kanten mee op.
Gank aan de kènjt: ga opzij.
OOK: *róm* ên *tóm* niks te zeen: aan
alle kanten niets te zien.
-Aan beide kanten-: *béitskènj*.

kantelen, *kwinkele*, *kwinkelde*,
is of haet gekwinkelt. -Omslaan-:
kippe, *kipde*, is of haet gekip.

kant en klaar, fiks ên *vaerdich*.

kantine, -bij steenkolenmijn waar

niet-alcoholische dranken werden verkocht-: m. *mélkbóet*, *mélkbóéte*, *mélkbúutje*.

kanton, o. *kantón*, *kantóns*.

kantongerecht, o. *kantóngerêch*, *kantóngerêchte*.

kantonnier, m. *kanteneer*, *kanteneere*, *kanteneerke*.

OOK: -sarcastisch-:

m. *waechkrêtsjer*, *waechkrêtsers*.

kantonrechter, m. *kantónrêchter*, *kantónrêchters*.

kantoor, o. *kentwar*, *kentwarre*, *kentwêrke*.

kap, v. *kap*, *kappe*, *kêpke*.

kapblok, *hóublok*, *hóublök*. Méistes op te vot van 'n ouw eik woor 't vunkelhout gereete of gehóuwe: als kapblok werd meestal 't onderstuk van een eikestam gebruikt om brandhout te hakken.

kapconstructie, -van gebouw-:

o. *kapwêrk*, *kapwêrke*, *kapwêrkske*.

kapel, v. *kapêl*, *kapêlle*, *kapêlke*.

ZIE: God. S. **OOK**:

o. *hêlgehúuske*, *hêlgehúuskes*.

kapelaan, m. *keplaon*, *kepläöns*, *kepläönke*.

kapelanie, v. *kaplaoníe*, *kaplaoníeje*.

Kapelletje van Catsop, o. *Blúuske*.

Samentrekking van bel en húuske. Het huisje (de kapel) waarin de alarmbel van Catsop hing. Andere benamingen: Belhúuske en Onze Lieve Vrouwe Maria Kapel.

ZIE: uit Elsloos verleden.

kapelmeester, m. *kapêlméister*, *kapêlméisters*.

kapitaal, o. *kappetaal*, *kappetaale*, *kappetaelke*. Hae haet zich sjermant gêt biéjén gesjart:

alles bij elkaar genomen heeft hij een aardig kapitaaltje verworven.

kapitalist, m. *kappetelis*, *kappeteliste*, *kappeteliske*.

kapitein, m. *kappetein*, *kappeteine*.

ZIE: vrouw.

kapittelen, **ZIE**: berispen.

kapmantel, m. *kebao*, *kebaos*, *kebaoke*.

kapoets, v. *kabóts*, *kabótse*, *kabutske*.

OOK: *kapóts*, *kapótse*, *kaputske*.

Wollen muts voor meestal oudere vrouwen.

kapok, m. *kepok*.

kapot, *kepot*. -Dood voor een dier-.

Kepot blooje: doodbloeden; zijn laatste geld kwijtraken. Dat géit nao de knoppe: dat gaat stuk of verkeerd. -Kapot maken-: *molle*, *molde*, is of haet *gemolt*.

-Kapot slaan-: *verkammezäöle*, *verkammezäölde*, is of haet *verkammezäölt*.

kappen, **ZIE**: omhakken.

OOK: *kwaffeere*, *kwaffeerde*, is of haet *gekwaffeert*. (Haar knippen).

kapper, m. *haorsniéjer*, *haorsniéjers*.

OOK: m. *kwaffäör*, *kwaffäörs*, *kwaffäörke*.

kapself, v. *frizóér*, *frizóere*, *frizúúrke*.

kapsones, *kómplemënte*. Dóé mit tien *kómplemënte*: jij met je gedoe.

kapstok, m. *kapstok*, *kapstök*, *kapstökske*. **ZIE**: mens. S.

Kapucijnerpater, m. *Kappesiënder*, *Kappesiënders*.

kapzaag, v. *kapzaech*, *kapzaege*, *kapzaechske*.

kar, v. *kar*, *karre*, *kêrke*. Laot tich toch neet euvéal veurspanne: laat je toch niet altijd voor de kar spannen.

ZIE: krijgen, groot, onderhanden, drinken, stang. S. -Achterschot van de laadbak van kar of wagen-:

m. *stop*, *stöp*, *stöpke* of o. *stöpsel*, *stöpsele*, *stöpselke*. -Waarmee mest e.d. wordt vervoerd-: v. *stróntkar*, *stróntkarre*, *stróntkêrke*.

OOK: soort tweewielige lange kar met vaste laadbak, die met de daarbij passende wagenladders, geschikt kan worden gemaakt voor 't binnenhalen van hooi- of

graanoogst. -Staander voor zijplanken van laadbak kar of wagen-: v. *rómp, rómpe*.

-Klein karretje op vier wielen met één trekboom, dat door een of twee personen werd voortgetrokken-: m. *bolderwaagel, bolderwaagels, bolderwaegelke*.

karabijn, v. *karrebíen, karrebíene*.

karaf, m. *kraf, krafte, krêfke*.

karakter, o. *karakter, karakters*.

Rwat haor ên aelzenhout wis zêlje op gooje grónjt: omdat in de natuur elzenhout meestal op minder goede grond voorkomt, is dit een fingerwijzing op een minder goed karakter.

karamel, v. *kermêl, kermêlle, kermêlke*.

karkas, m. *karkas, karkês, karkêske*.

karnemelk, **ZIE**: bottermelk.

karnemelkse pap, **ZIE**: bottermelkse pap.

karnen -met booterstang-: *fótsje, fótjsde*, is of haet *gefótsj*. **OOK**: *bouter stwatte*, stweet of *stwatde*, is of haet *gestwatte*. Zf. Onregelmatig.

karnvat, o. *drêjvaat, drêjvaater, drêjvaetje*.

karper, m. *kêrp, kêrp, kêrpke*.

karpet, o. *kerpêt, kerpëtte, kerpëtje*.

karrespoor, o. *karrespaor, karrespäör*. Op veldwegen onderscheidt men d'n "hoofslaach" en 't "karrespaor"; het eerste is dat deel van de weg waar het paard loopt.

karrewiel, **ZIE**: wagenwiel.

karton, m. *kertón, kertónne, kertunke*.

karton, -bvnw. -: *kertón*.

karwats, v. *kerwatjs, kerwatsje, kerwêtsjke*.

kassier, m. *kasseer, kasseere, kasseerke*. **OOK**: m. *betaalméister, betaalméisters*.

kast, m. *kas, kês, kêske*. **ZIE**: *kastje*.

Dae drèjt tich 't speel op: die jaagt je op de kast.

kastanje, v. *kestaanjel, kestaanjele, kestaenjelke*.

kastanjebolster, v. *búus, búuze, búuske*.

kastanjeboom, m. *kestaanjelebóúm, kestaanjelebúim, kestaanjelebúimke*.

kastanjebruin, *kestaanjelebróén*.

kastdeurenscharnier, -speun-: m. *bievoo, bievoos, bievooke*.

kasteel, o. *kestjêl, kestjêlle, kestjêlke*.

kastijden, *preugele, preugelde*, is of haet *gepreugelt*.

kastje, hae rént van hot nao haar of van Jöt nao Jên: van het kastje naar de muur lopen.

kat, v. *kat, katte, kêtje*.

OOK: m. *daakhaas, daakhaaze, daakhaeske*. **ZIE**: *poes*. De wóuf bíe de sjäöp zette: de kat bij het spek zetten. Es de sjäöpkes weije, blaere ze neet: als de katten muizen, mauwen ze niet. Hae wèt neet, woo de deur aoepê en toe géit: hij is als een kat in een vreemd pakhuis. Dat is 'ne óngemaekelikke: dat is geen katje om zonder handschoenen aan te pakken. **ZIE**: *blazen*.

kater, m. *kaater, kaaters, kaeterke*.

Dae zit te kaater oppet daak: hij heeft een pracht van een kater.

OOK: m. *katsejëmmer*.

katholiek, -rooms-: *katteliék*.

Dat is 'ne jut: katholiek die 's Zondags niet naar de kerk gaat.

katholieke, -rooms-: m. *katteliék, katteliéke*.

katjesdrop, *kêtjes*.

katoen, m. *ketóén; -bvnw-: ketóéne*.

katrol, v. *katrol, katrolle, katrölke*.

OOK: m. *rolkop, rolkôp, rolkôpke*.

OOK: v. *wénj, wénje, wénjke*.

kattekop, v. *kattekop, kattekôp, kattekôpke*.

kattetong, -tongvormig chocolaatje-: v. *kattetóng, kattetóngje*,

kattetungske.

kattestaart, m. kattestart,
kattestêrt, kattestêrtje.

kattig, -meisje-: v. kêts, kêtse, kêtske.

kauw, -vogel-: m. daol, dâöl, dâölke.

OOK: 'ne janne.

kauwen, kúúje, kúújde, haet gekúújt.

ZIE: nadenken. S.

kazemat, v. kazzemat, kazzematte,
kazzemêtte.

keel, v. kael, kaele, kaelke. Dat bën
ich kotsmeuch **of** dat hunk mich te
straots óét: dat hangt me de keel uit.
Beros in de kael: hees.

keelpijn, kaelpien. Ich bën beros in
de kael: ik heb 'n keelverkoudheid.

keelziekte, -bij duiven-: o. 't gael.

keen, v. keen, keene, keenke.

keer, m/o. kjêr. Kjêr veur kjêr:

keer op keer. -Te keer gaan-: buffele,
buffelde, haet gebuffelt.

OOK: óérvalle, veel óét,
is of haet óétgevalle. 2b.

-Volgende keer-: de naotste kjêr.

keerakker, -het kopeinde van de
naastliggende percelen mag niet
beschadigd worden bij het bewerken
van de eigen akker-:
m. véúlder, véúlders.

keeshond, m. fik, fikke, fikske.

OOK: m. spits, spitse, spitske.

keet, v. bóet, boete, búutje. **ZIE**:
huis. S. **OOK**: v. keet, keete, keetje.

keffen, kêffe, kêfde, haet gekêf.

keffer, m. kêffer, kêffers, kêfferke.

kegel, m. kéigel, kéigele.

kegelaar, m. kéigelaer, kéigelaere.

kegelbaan, v. kéigelbaan,
kéigelbaane.

kegelbal, m. kéigelbal, kéigelbêl.

kegelen, kéigele, kéigelde,
haet gekéigelt.

kegelopzetter, m. kéigeljóng,
kéigeljónges, kéigeljungske.

kei, m. klóúw, klóúwe, kléike.

ZIE: versleten. S.

keihard, kèihêl.

keilen, -een plat voorwerp, meestal
steentje, over het oppervlak van
water doen stuiten-:

sjiévele, sjiévelde, haet gesjiévelt.

keizer, m. keizer. Veur de lol speele:
om 's keizers baard spelen.

kelder, m. kêlder, kêlders, kêlderke.

ZIE: ingewanden. S.

-Nis in keldermuur voor het
bewaren van etensresten of ook wel
voor het plaatsen van een lantaarn-:
o. kêlderhóés, kêlderhóezer,
kêlderhúuske.

kelderen, kêldere, kêlderde,
is of haet gekêldert.

keldergat, o. kêlderlaok,
kêlderlaoker, kêlderläökske.

kelderslak, v. kêderslêk,
kêderslêkke, kêderslêkske.

-Oranje gekleurde slak-;
ook iemand, die niet bij de tijd is.

Kemp de, hist. naam voor oostzijde
gebied tussen Juliana- en
Raadhuisstraat. Kemp is kamp,
zijnde omheind veldtuinencomplex.

Kempke het, verbinding tussen
Daalstr. en Mergelakker.
Afgeleid van Kamp (tuincomplex).

kennelijk, kénnelik.

kennen, kénne, kénde, is of haet
geként. **ZIE**: onbekend, waard,
eten. S. Dat wilt geként zeen: dat
moet je kunnen. Dao kénste 'ne zak
zout mit vraete, dan kénste 'm noch
neet: die zul je nooit leren kennen.
NB: de woorden kennen en kunnen
worden door elkaar gebruikt.

kennis, -vriend-: m. bekénde,
bekénde.

OOK: m. kénnis, kénnisse. Hóbste
dao kénnis aan: ken je hem of die,
of weet je, wie of wat dat is?

-Verstand-: m. verstéistemich.
Verstéistemich van gêt hóbbe:
ergens kennis of verstand van
hebben. Geljêrt is geként:
kennis is macht. -Benul-: o. belul.

keper, m. -balkje van 5 bij 7 cm-:
kaeper, kaepers, kaeperke.

kerel, m. kael, kaels, *kaelke*. -Ruwe, harde kerel-: m. 'ne ongebjèide of m. *pénkspummel*, *pénkspummele*. -Verwenste kerel-: verdommese pèns. -Onbeschaafde kerel-: hae kump achter de plooch óét. 'ne Wéuste kael: een buitengewoon grote of sterke kerel. -Een sjappie-: 'ne verlóúpe kael. -Meewarig-: m. *sjêlm*, *sjêlme*, *sjêlmke*. Dat is 'nen êrme sjêlm, zien póéte douche neet ên zien vrou is krènkellik: dat is een arme kerel, zijn kinderen deugen niet en zijn vrouw is ziekelijk. Dóé bès 'n êrm nêrke: je bent een arm kereltje. 'ne Gestéinpaekde: een taaie kerel. **ZIE**: teren.

keren, *kjêrre*, *kjêrde*, is of haet gekjêrt. **OOK**: *ómdrêje*, *drêjde* óm, is of haet *ómgedrêjt*. Dat is 'ne ómgedrêjde (gekjêrde) jas: een gekeerde jas; een bekeerling.

kerf, m. *kêrf*, *kêrve*, *kêrfke*. **OOK**: m. *krab*, *krabbe*, *krêbke* of m. *krap*, *krappe*, *krêpke*.

kerfstok, o. *kêrfhout*, *kêrfhouter*, *kêrfhuitje*. Een stok, in tweevoud, één voor de winkelier en één voor de klant. De verkoper sneed in de naast elkaar gelegen stokken gelijktijdig een kerf. Deze kerven vertegenwoordigden een bepaald aantal artikelen of geldwaarde, zodat beide partijen precies wisten waar ze aan toe waren. Méistes haet er gêt op zién *kêrfhout*: meestal heeft hij wel wat op zijn kerfstok.

kerk, v. *kirk*, *kirke*, *kirkske*. **ZIE**: deur, mode, farizeeër, vastentijd. S. Hae géit nao kirk noch klóes: hij is niet kerks. -Schijnvroom kerkganger-: m. *pelaerebíeter*, *pelaerebíeters*.

kerkboek, o. *kirkbook*, *kirkbeuk*, *kirkbeuske*. **ZIE**: misboek.

kerkdorp, o. *kirkdörp*, *kirkdörper*, *kirkdörpke*.

kerkezakje, **ZIE**: *collectezakje*.

kerkganger, m. *kirkgènger*, *kirkgengers*. **ZIE**: kerk.

kerkhof, m. *kirkef*, *kirkeffe*.

De vraeme kirkef: gedeelte van een begraafplaats waar onbekende vreemdelingen werden begraven. Spotnaam: o. *peerlinkelènjtje*. Eine zachte wénjtjer, eine vètte kirkef: tijdens of na een zachte winter, sterven er veel mensen.

kerkkoor, m. *kirkezank*.

kerkmeester, m. *kirkmeister*, *kirkmeisters*.

kerkportaal, m. *kirknaere*.

kerkrat, v. *kirkemóés*, *kirkemúus*, *kirkemúuske*.

kerkuil, m. *kirkúul*, *kirkúúle*, *kirkúulke*.

Kerksteeg, steeg langs

St. Augustinuskerk tussen Dorpsstr. en Julianastr.

kermen, *kêrme*, *kêrmde*, haet *gekêrmp*.

kermis, v. *kirmes*, *kirmesse*, *kirmeske*. **ZIE**: familie. S. -Van een koude kermis thuiskomen-: zich beruike, beruikte zich, haet zich beruik.

kermisdag, m. *kirmesdaach*, *kirmesdáach*.

kermisfiguur, -ouderwetse kermisfiguur, gekleed in tricot met om de polsen en enkels bellenkransen, altijd in beweging blijvend en bij het publiek om een paar centen bedelend-: m. *snèlluiper*, *snèlluipers*, *snèlluiperke*.

kermisgast, v/m. *kirmesklènjt*, *kirmesklènjte*.

kermisgeld, o. *kirmesgêljt*.

kern, v. *kaer*, *kaere*, *kaerke*.

De kaer óét-te stéin doon: de kern uit de pit verwijderen.

kerneik, -beste soort eik zonder

spint-: o. kaereik, kaereike.
kerngezond, *kaergezónjt*.
kers, v. kees, keese, keeske. Es 't te jèste mei raengent, valle de keese aaf: valt er op 1 mei regen, dan volgt naar een oude boerenregel een slechte kersenooft. -Kers met veel pit en weinig vruchtvtles-: v. *verkeskees*. Este 'ne nootaaris ên 'ne börgemeister in de klömpe pis, dat drwêch nwats op: met hoge heren is het slecht kersen eten. -Oost-Indische kers-: o. kaeperke, kaeperkes.
kersenblad, o. keeseblaat, keeseblaaier, keeseblaetje. Kersenbladeren werden in de oorlog 14/18 gedroogd en verwerkt tot surrogaattabak.
kersenboom, m. keesebóúm, keesebúim, keesebúimke. **ZIE**: wijsmaken. S.
kersentijd, m. keesetiét. **ZIE**: tijd. S.
kersenvla, v. keesevlaaj, keesevlaaje, keesevlíjke.
kersenpit, m. keesestéin, keesestéin, keesestéinke.
kerstavond, m. kaersaovent.
kerstbal, m. kaersbal, kaersbêl, kaersbêlke.
kerstboom, m. kaersbóúm, kaersbúim, kaersbúimke. **ZIE**: mop. S.
kerstbrood, v. stol, stolle.
Kerstkindje, o. Kaerskindje.
kerstkribbe, m. kaersstal, kaersstêl, kaersstêlke.
Kerstmis, m. Kaersmes. Greune Kaersmes, witte Paosje: geen sneeuw met Kerstmis, dan sneeuw met Pasen.
kerstnacht, m. kaersnach. In de kerstnacht werd voer voor alle huisdieren en het vee buiten gezet; volgens het oude bijgeloof werd het door de komst van het Kerstkind gezegend.
kervel, m. kirvel. Kirvel van de jèste

sneet: bakvis.
kerven, *kêrve, kêrfe*, is of haet gekêrf.
ketel, m. kaetel, kaetele, kaetelke. **ZIE**: verloren, onzin, biechten. S. Kléin dôppes hóbbe ouch warre: kleine keteltjes hebben grote oren. -Ketel met insluitend deksel-: v. *marmíét, marmíete, marmíétje*. -Koperen kookketel met hengsel-: m. *bêrmiét, bêrmiéte, bêrmiétje*.
ketelmuziek, v/o. kaetelemeziék. Als een weduwnaar voor de tweede keer trouwde, werd zolang ketelmuziek gemaakt, totdat hij de jonggezellen op bier trakteerde.
kets, m. kêtsj. (Kort afgebroken geluid van het ketsen).
ketsen, *kêtsje, kêtsjde*, is of haet gekêtsj.
ketteren, *kêttère, kêtterde*, haet gekêttert.
ketting, v. kêtting, kêttinge, kêttingske. **ZIE**: plak, bewegingsvrijheid. S. De kêtting óm 't raat lêGGe: één van de wielen van een tweewielige kar d.m.v. een aan de kar verbonden ketting blokkeren; iemand hinderen of verbieden iets te doen.
kettinghond, m. kêttinghónjt, kêttinghunjt of -hónj.
kettingkast, -van fiets-: m. kêttingkas, kêttingkês.
keuken, v. kâöke, kâökes, kâökeske.
keukenpiet, m. kâökepit, kâökepitte, kâökepitje. **OOK**: kâökepjêter.
Keulen, Kôlle. Kôlle ên Aoke zeen neet op eine daach gebôet: Rome is niet op een dag gebouwd. 't Waor of mich éine mit 'n hout veur de kop heef: 't was alsof ik 't in Keulen hoorde donderen. **ZIE**: koffie. S.
keuren, -proeven-: kaore, kaorde, haet gekaort. -Bekijken-: múnstere, múnsterde, is of haet gemúnstert.
keurmeester, m. kâörmeister,

käärmeisters.

keus, v. keus. **OOK**: m. óétwaal.

Króm béin ên rwat haor:

geen eerste keus.

Nao bedach **of** bedunk: naar keuze.

keutel, m. keutel, keutele, keutelke.

ZIE: hardlijvig, eis, weten, S.

keuterboer, m. keuter, keutere,

keuterke. **OOK**: m. zwéitboer,

zwéitbóere, zwéitbúúrke.

keuvelen, klasjeneere, klasjeneerde,

haet geklasjeneert. **OOK**: plênke,

plênkde, haet geplênk.

keuze, **ZIE**: keus.

kever, m. keever, keevers, keeverke,

kibbelaar, **ZIE**: ruziemaker.

kibbelen, hênsjele, hênsjelde,

haet gehênsjelt. Geer zeet uch toch ouch allezelaeve aan 't hênsjele ên tênsjele: het is steeds één ruzieachtig gedoe met jullie.

ZIE: krakelen, twisten, bekvechten.

OOK: zich kêmme, kêmde zich,

haet zich gekêmp.

kiekeboe, koekepiep **of** píepekoek.

kiekeboe spelen, píepekoek speele,

speelde píepekoek, haet píepekoek gespeelt.

kiel, m. keel, keele, keelke.

ZIE: afstraffing, S.

kiem, v. keen, keene, keenke.

kiemen, keene, keende, is gekeent.

kienen, kiene, kiende, is of haet

gekient. **ZIE**: geluk, S.

Nummers werden ook benoemd; bv.

1=de pin, 2=de plaoster,

11=de gèk, 22=de zwaantjes,

69=kop bíe vot, 90=d'n ouwe:

kiepen, kippe, kipde, is of haet gekip.

ZIE: drinken. S. Slaach de kar híe mêr op: kiep de kar hier maar op.

kier; v. reet, reete, reetje,

kies, m. baktênjt, baktênj, baktênjtje.

kieskeurig, -iemand-:

m. kréntepikker, kréntepikkers,

kréntepikkerke. **ZIE**: eten.

-Kieskeurig zijn op 't gebied van de

hygiëne bij 't eten-: vîesgevalle,

vîesgevallender, vîesgevalenste.

Neet vîesgevalle: niet kieskeurig zijn

bij het eten. Ich aet wat in de traoch

zit ên slaop in 'n aerpelskóel: ik ben

niet kieskeurig; met alles tevreden.

e Goot vêrke vrit ál **of** vîes vêrke

waere neet vêt:

zinspeling op kieskeurige eters.

kiespijn, v. ténjtpiën. Ich hób tich

nwédich in de sop: ik kan je missen

als kiespijn. **ZIE**: tandpijn.

kittelachtig, kittelêchtich,

kittelêchtigger, kittelêchtichste.

kietelen, keutele, keutelde, is of haet

gekeutelt. **OOK**: kittele, kittelde,

is of haet gekittelt.

kiezel, m. keezel, keezele, keezelke.

kiezelgroeve, **ZIE**: grintgroeve.

kiezelsteen, m. keezelstéin,

keezelstéin, keezelstéinke.

kiezen, keeze, kaos,

is of haet gekaoze. 2p.

kiezer, m. keezer, keezers.

kijk, -inzicht-: m. kiék.

kijkdag, m. kiékdaach, kiékdáach.

kijken, kiéke, keek, haet gekeeke. 2b.

't Begint al gêt gewaar te waere: zij

begint al naar de jongens te kijken.

ZIE: perplex, café. S. -Nieuwsgierig

kijken-: gaape, gaapde, haet gegaap.

OOK: linke, linkde, haet gelink.

Kiéék óét dien pupsje: kijk uit je

doppen. **OOK**: úige, úichde, haet

geúich. **ZIE**: kind. Om zich haer

kiéke: om zich heen kijken.

-Stiekum-: 'n óuch riskeere.

kijker, m. kiéker, kiékers, kiékerke.

kijkgat, o. kiéklaok,

kiéklaoker, kiéklaökske.

kijkkast, m. kiékkas,

kiékkès, kiékkèske.

kijven, taGGe, taGde, haet getaG.

kik, m. kik, kikke, kikske. Géfine kik

laote: niet het minste geluid geven.

kikken, -ergens over spreken-: kikke,

kikde, haet gekik. Hae haet nurges

euver gekik: hij heeft er geen woord over gezegd. **ZIE:** onderwerp. S.

kikker, ZIE: kikvors.

kikkerbiljetjes, o. *kwakkerbêtske*, *kwakkerbêtskes*. Kwakkerbêtskes óét haaverlènj smaake 't bête: de biljetjes van de graskikker smaken beter dan die van de waterkikker.

kikkerdril, m. *kwakkergäöt*.

kikkervisje, m. *kóéleko*, *kóéleköp*, *kóéleköpke*. **ZIE:** leren. S.

kikvors, m. *kwakker*, *kwakkers*, *kwèkkerke*. **ZIE:** mens, krijgen, verliezen, beven. S. -Groene kikvors-: m. *waerkwakker*, *waerkwakkers*, *waerkwèkkerke*.

kil, ZIE: waterkoud.

kilheid, v. *kóuwichéit*.

kilo, m. *kieloo*, *kieloos*.

kilometer, m. *killemater*, *killematers*.

kin, v. *kin*, *kinne*, *kinke*.

e Besjúútje voore: iemands kin bewerken met duim en wijsvinger.

kind, o. *kénjt*, *kénjer*, *kintje*, (*kénjerkes*). **ZIE:** uitroep, kool. S. Alles géit mit stoum, mèh klein *kénjerkes*, die wasse aan 'ne bóúm: alles gaat steeds sneller, maar kinderen krijgen duurt z'n tijd. Als kleine kinderen vragen waar het nieuwe kindje vandaan komt, zegt men: "Dat kintje hóbbe ver ónger 'ne paumestróék gevónje". "Pungel 'm 'ns éffe, hae is zwa zwaor wíe lwat", zei de vroedvrouw, als ze een bezoeker het pasgeboren kind in de armen legde. Ze verwachtte bij de teruggave van het kind een fooi. Eeder *kénjt* brunk *zien bóteram* mit: veel kinderen, veel zegen. Alles is goot, ès 't kintje mèr *zóék*: alles is goed, als de baby maar drinkt. e *Kénjt* wie e *rénjt* èn e maetje wie 'n *däöre*: opgroeiend knap kind met een stekelig karakter. Méistes *trèk* me de *kénjer* veur *anger lúu*: andere

mensen hebben vaak de meeste voordelen van de door de ouders met veel zorg opgevoede kinderen, omdat ze, eenmaal volwassen, trouwen of weggaan. Klein *kénjer* traetje dich op te sjolk èn grwatte *kénjer* oppet hart: **of** klein *kénjer* klein *léit*, grwatte *kénjer* grwat *léit*: kleine kinderen kleine zorgen, grote kinderen grote zorgen. 't Is géi slèch *kénjt*, wat nao de vaader aart: het is prettig als de kinderen de goede eigenschappen van hun vader overnemen. *Kénjer* wie *päöl*: flinke, gezonde kinderen. Sjuwan zaakes hóbbe *väöl* naame: lieve kinderen hebben veel troetelnaampjes. "Dat is ouch mèr 'n *hèmfelke*": wordt gezegd van een klein tenger kind.

OOK: m. *póét*, *póète*, *púútje*.

ZIE: apart. **OOK:** *aapekeutel*, *aapekeutele*, *aapekeutelke*. -Klein kind of klein persoon-: o. *knuddele*.

OOK: -ietwat lastige kinderen-:

o. *krauwel*, *krauwele*, *krèielke*.

Hou die *krauwele* *bíe* dich: houdt die kinderen van me weg. **OOK:**

-beweeglijk-: m. *kwispele*, *kwispele*, *kwispele*.

ZIE: *kwispeelaar*. -Klein-:

o. *möpke*. -Lastig en eigennuttig-: v.

spór, *spóre*, *spurke*. -Zwak, tenger-:

m. *peemel*, *peemele*, *peemelke*.

-Vlug huilend-: v/m. *peetsje*, *peetsje*,

peetsjke. -Ongehoorzaam, niet

volgzaam-: o. *stíéfvèl*, *stíéfvèlle*,

stíéfvèlke. -Verwend kind-: m. *paatsj*,

paatsje, *paetsjke*. -Kribbig-:

m. *paorstúuver*, *paorstúuvers*,

paorstúuverke. -Lastig-: o. *pertrèt*,

pertrètte, *pertrètje*. -Vleinaam-:

o. *póeleke* **of** m. *póepesjiéterke*.

-Onrustig slapend-: m. *rölser*,

rölserke. -Sullig-:

o. *zeutselke*, *zeutselkes*. "Dao zúúste

mich e *wíesverstènjt*" wordt gezegd

van kinderen, die dingen napraten,

die niet bij hun leeftijd passen. Dat

is 'n êrm wôrmke: dat is een arm kind. -Vervelende kinderen: verdreide póete. -Druk, ongedurig: v. tórtelvot, tórtelvotte, tórtelvötje.

OOK: v. spartelkónt, spartelkónte, spartelkuntje. -Wild en ruw: 'ne wilje tósj. -Bijdehand: v. snêp, snêppe, snêpke. -Lastig druk: m. sparrewits, sparrewitse, sparrewitske. -Beweeglijk: v. sjraavelvot, sjraavelvotte, sjraavelvötje. -Bijzonder lastig-. Hiervan zegt men: "dat hóbbe ver ónger 'ne krwasjelestróék gevónje", zulks in tegenstelling van het gebruikelijke "paumestróék."

kinderachtig, kénjerêchtich, kénjerêchtigger, kénjerêchtichste.

kinderbed, o. kénjerbèt.

kindercommunie, v. kénjerkemúúne.

kinderhand, v. kénjerhènjt, kénjerhènj, kénjerhènjtje.

kinderhartje, o. kénjerhértje, kénjerhértjes. **ZIE:** bangerik. S.

kinderjaren, kénjerjaore. Hae haet te kénjersjóon óétgedaon: hij heeft de kinderjaren achter de rug.

kinderkopjes, -ook bestrating met keien: kénjerköpkes.

kinderleed, o. kénjerleit. Kénjerleit is wie snjè in Mjèrt: lett. kinderleed is als sneeuw in Maart: dus vlug voorbij.

kinderliedje, o. kénjerleetje, kénjerleetjes. Enige voorbeelden, o.a. genoteerd door Martin Jansen in 1879 te Sittard:

't Raengent, 't zaengent
de panne waere naat,
dao kaome drie begiéene
ên die woore pratsjnaat.

=

Jöddere, jöddere meule,
pestwar zaot op e veule,
de köster op 'n bónjtte koo

die reeje nao de meule toe
Al óm 'ne zak wikke,
wat zal dat paertje slikke
al óm 'ne zak haaver,
wat zal dat paertje draave
Hop, hop, hop
Paertje in galop.

=

Köpke in de maonesjién
ês alle lúu al slaope zeen
dan danse de bóere op klómpe:
gékke Greet, zêk 't neet
Wullemke is verdrónke,
hèistem bié de haore gesnap,
dan waar 'r neet verdrónke.

=

Ach mooder de vénke zeen dwat,
Ze vraete géíne greumel brwat,
Hèiste de vénke te vraete gegaeve,
Dan waore de vénke noch aan 't
laeve.

=

Opgestange, plaats vergange
Trukgekómme, niks gevónje.
Opgestaan, plaats verbeurd.

=

Jan Pizzewit, Jan Pizzewit,
Jan Pizzewit zien vrouw,
houw ein heutje op,
houw ein heutje op,
zwa zwart wie ein sjóuw.

=

Dao kaom eine minsj óét Aoke
Dae wol bié Trúuke slaope
Trúuke leet 'ne hëlle póép
Dao vlaog de kael de vinster óét.

=

Terwijl men een klein kind op zijn knie
laat paardje rijden, zegt men:
Ríeraa róetsj, ver vaare
mit te kóetsj,
Ver vaare mit te íezerwaagel,
ríeraa róetsj.

of

Ríeraa róetsj, de vaader
mit te kóetsj,
de mooder mit te bèssemsteel,

riéraa róetsj.

of
Hop, hop, hop, de kaolwaech op,
dao kaom ich Trúuke taenge
'n heutje op, e strikske drop,
èn Sjèngske leep denaewe

=
judde, judde, jakke
mörge gaon veer bakke,
kriég ós kintje eine dikke kook,
déít 'm in de zíeje goot.

=
Ringele, ringele, rwazze
de booter in de dwazze
de eier in de kaste
mörge zulle ver vaste
euvermörge ei lêmke slachte
dat zal zèGGe mèèèh.

=
Öpke döpke reubesöpke
Öpke döpke knao
De boer dae kan géin twintich tälle,
Twintich staon d'r dao.
Bij ieder woord of lettergreep wordt
door beide spelers een gebalde vuist
op die van de ander gezet.
Aftelrijmpje bij kinderspelen, waarbij
elk woord of gescheiden lettergreep
wordt afgeteld.

=
Wae wèt wo Wullem Wèk woont?
Wullem Wèk woont wíét wèch.
Wae wèt wat Wullem Wèk waef
Wullem Wèk waef witte wol.

=
Pjèrke Póép leet te vërke óét,
Pjèrke Pin leet te vërke in.

=
Wanneer een klein kind zich bezeerd
had, wreef men met een hand over de
pijnlijke plek daarbij zeggend:
"wit sjäöpke, zwart sjäöpke, mörge is
't heil".

=
Slèk, slèk, kóm óét, dien hóes stéit in
brant", werd gezongen bij het
verzamelen van slakkenhuisjes; daarbij

werd het slakkenhuisje dicht bij de
mond gehouden. Doordat de warme
adem over de opening van 't
slakkenhuisje streek, kwam de slak
eruit gekropen.

=
Héndrik van spénderik, wat rammelt
tich díen brook
Dat déít díe frisje bootermèlk
van rótsj, tósj, tósj.

=
De dankbetuiging van een jongen, die
de school heeft verlaten, luidt:
Méister, ich kóm uch bedanke,
Veur 't zitte op te banke,
Veur 't laeze in de beuk
En veur 't staon in de heuk,
Veur 't dóffe in de rök!
Geer zeet mich nwats mjè truk.

=
Nienaa kinjtje sloope,
Dan heijt de vaader de sjaope,
Dan heijt de moeder de lëmmekes,
En bewaare dich de éngelkes.

=
Hié höbste gëljt
Gank nao de mèrt
Koup 'n koo
e Stök van de laever
e Stök van de pëns
Kíélewíélewëns.
Hierbij klapt men in de handjes van
het kind en het laatste woord kietelt
men in de handpalm van 't kind.

=
Éns gegaeve, blíef gegaeve
aafgenómme is gestaole,
trêpke op, trêpke aaf,
mörge kriégste 't köpke aaf.
Zegt 't ene kind tegen 't andere, als
het iets wil terug hebben.

=
Ich höb de hik
ich höb de snik
ich gaef 'm aan mien breurke Jan
dae 'm goot verdraage kan.
Om de hik kwijt te raken wordt dit

rijmpje snel achter elkaar opgezegd.

=

Hout zaeche, kanne vaeche,
klómpe maake, datse kraake,
plóénsj in 't waater.

Dit wordt met een kleuter op de
knieën gezongen, waarbij een
schommelende beweging wordt
gemaakt. Bij het woordje plóénsj laat
men de kleuter tussen de knieën
doorzakken.

Ook wel:

Hout sniéje, van alle wíéje,
klómpe maake, datse kraake.
Sjaele knèch, maak ós kintje de
klómpe rêch.

=

Zjiëllich Nuujaor
De kop vol haor
De kop vol neete **of**
(De vot vol neetele)
Zeeve jaor in bêt gesjeete

Bíe de baeter lúu:

Zjiëllich Nuujaor
De kop vol haor
De mónjt vol tènj
En de waffel in de hènj.

=

Ich ên dich ên dóé
Veer zeen allemaol aeve sjóé
Mèh wètste wae 't sjóeste is
Dat bès dóé.

kinderlijk, *flabbedich, flabbedigger,*
flabbedichste.

kindermeisje, v. *kénjermaetje,*
kénjermaetjes. In de oorlog 14/18,
toen hier veel voor de Duitsers
gevluchte Belgen verbleven,
verdienden de oudere meisjes van
deze families een paar centjes door
als kindermeisje te fungeren.
Omdat ze opdracht hadden op een
bepaalde tijd thuis te zijn, verzonnen
ze allerlei smoesjes voor hun

vroegtijdig thuiskomen. Een der
meest voor de hand liggende
uitvluchtjes was, dat ze een plasje
moesten doen. Hierdoor is een vrij
algemeen gangbare uitdrukking
ontstaan nl. : pis wie e Bêlsj
kénjermaetje: erg moeten plassen.

kinderoptocht, m. *kénjeroptoch,*
kénjeroptochte.

kinderpraat, m. *kénjerkal.*

kinderschoenen, m. *kénjersjoon,*
kénjersjóon, kénjersjeunke.

ZIE: kinderjaren. S.

kinderspel, o. *kénjerspeel,*
kénjerspeelder, kénjerspeelke.
-Ook gemakkelijk klusje-.

kinderstoel, m. *kakstool, kaksteul,*
kaksteulke; -kinderstoel met
speelplank en losse po-.

kindervriend, m. *kénjervrunjt,*
kénjervrunj, kénjervrunjtje.

kinderwagen, m. *kénjerwaagel,*
kénjerwaagels, kénjerwaegelke.

kinderziekte, v. *kénjerkrenkde,*
kénjerkrenkdes.

kinds, kinsj, kinsjer, kinsjte.

kindsbeen, van *kénjsbéin* aaf:
van kindsbeen af.

kindsdeel, o. *kénsjdéil.*

kinds worden, *verkinsje,*
verkinsjde, is verkinsj.

kinkel, m. *klöppel,*
klöppele, klöppelke.

kinkhoes, m. *kiékhoos.*

kinnebak, v/m. *kinnebak,*
kinnebakke, kinnebêkske.

kiosk, m. *kijos, kijosse, kiejöske.*

kip, hin, hinne, hinke.

ZIE: ongedurig, slim, paard. S.

-Geslachtsloze kip-: m. *lóérhaan,*
lóérhaane, lóérhaenke. -Jonge kip-:
v. *pöl, pölle, pölke.* Lokroep voor
kippen: tiet, tiet, tiet enz. -Zangerige
begeleiding van het voorspel, dat
vooral bij jonge hennen het begin
van de legperiode of het leggen van
een ei voorafgaat-: *sjaatere,*

sjaaterde, haet gesjaatert.

kippebout, v. *hinnebats*,

hinnebatse, *hinnebêtske*.

kippenei, o. *hinneei*,

hinneéijer, *hinneéike*.

kippengaas, m. *kúúkedraot*.

kippenmest, m. *hinnestrónt*.

ZIE: alles. S.

kippenren, m. *hinnerên*,

hinnerênne, *hinnerênke*.

OOK: v. *rên*, *rênne*, *rênke*.

kippenroest, -zitstok-: m. *hinnestêk*,

hinnestêkke, *hinnestêkske*.

ZIE: slapen. S.

kippensoep, v. *hinnesop*,

hinnesöpke.

kippentrapje, v. *hinnelödder*,

hinnelödders, *hinnelödderke*.

kippenvlees, o. *hinnevléísj*,

hinnevléísjke.

kippenziekte, v. *pipsj*.

kipwagenkar, m. *kipwaagel*,

kipwaagels, *kipwaagelke*.

kist, v. *kis*, *kiste*, *kiske*.

ZIE: doodskist. S.

kisten laten zich, *kiste*, *kisde*,

is of haet gekis. Laot tich neet kiste:

laat je niet klein krijgen.

Kitseberg, gedeelte Horstberg

nabij de Geversdelle.

Kitse betekent kiezel.

kittelorig, **ZIE:** lichtgeraakt.

klaar, -ook helder-: *klaor*, *klaorder*,

klaorste. **ZIE:** verstandhouding. S.

Klaor waater: puur water. -Gereed-:

vaerdich, *vaerdigger*, *vaerdichste*.

Ich bën oppet zuime nao vaerdich:

ik ben bijna klaar. **ZIE:** gereed.

klaar, -ergens mee klaar komen-:

gewaere. Kénste daomit *gewaere*:

kun je ermee klaar komen.

-Klaar maken om te vertrekken-:

zich opmaake, *maakde zich op*, is of

haet zich *opgemaak*. *Veer maake ós*

op óm ewêch te gaon: wij maken

ons klaar om te vertrekken.

Wie kump te duuvel aan 'n zjiël:

hoe heb je het klaar gespeeld?

Kriegste dat vaerdich of sjafste dat:

speel je dat klaar? **ZIE:** gang. S.

klaarheid, v. *klaoreit*.

klaarkomen, *klaorkómme*,

kaom *klaor*, is *klaorgekómme*. 2e.

klaarleggen, *klaorlêGGe*, lach *klaor*,

afw. *veer*, *zí lachte klaor*,

haet *klaorgelach*. 2p.

klaarliggen, *klaorliGGe*, laoch *klaor*,

is of haet *klaorgelaeg*. 2p.

klaarmaken, *klaormaake*, *maakde*

klaor, is of haet *klaorgemaak*.

klaarspelen, *kuffe*, *kufde*, haet

gekuf. **ZIE:** beetnemen, *kool*,

stoven. S. Dat kriegste neet spits:

dat speel je niet klaar. "Mit kappesse

ên sevawaije kénste knawaije, mèh

neet mit mich", zegt men, als men

bedoelt: met mij speel je niet alles

klaar.

klaarstaan, *klaorstaon*, sting *klaor*,

is of haet *klaorgestange*. 1a.

klaarte, v. *kläörde*.

klaarzetten, **ZIE:** gereedzetten.

klaas, -in samenstellingen, bv.

houten, *stijve*-: m. *klaos*, *klaoze*,

kläöske.

klacht, v. *klach*, *klachte*, *klêchske*.

ZIE: vragen. S.

klachten, *klaages*. Gei *klaages*: geen

reden tot klagen; geen klachten.

klad, v. *klat*, *kladde*, *klêtje*.

kladpapier, o. *klatpepier*,

klatpepiere, *klatpepirke*.

klagen, *klaage*, *klaagde*, haet

geklaach. *Klaage* mit *gezónj* béin:

klagen zonder reden. Es te pestwar

ên de bóér neet *klaach*, is 't e goot

jaar: als pastoor en boer niet klagen

is het een goed jaar.

klager, m. *klaager*, *klaagers*. **OOK:**

v. *kúumsjootel*, *kúumsjootele*:

iemand die altijd klaagt.

klamp, v. *klamp*, *klampe*, *klêmpke*.

OOK: v. *klam*, *klamme*, *klêmpke*.

klandizie, v. *klandiésje*. Goot gereeve

èn géin óngermaot gaeve, brunk te klandiése:

goede behandeling en de juiste maat geven, brengt de klandizie.

klank, m. klank, *klanke*, *klènkske*.

klant, v/m. *klènjt*, *klènjte*, *klènjtje*.

De bok van Beemele zúút alle mëtte gaer: als er maar klanten zijn, het komt er niet op aan wie het is.

ZIE: meisje. De naering is zeut: men moet zijn klanten waarden om ze te behouden.

-Ruwe-: m. *baereleijer*, *baereleijers*.

klap, v. *watsj*, *watsje*, *wètsjke*.

klap, -klappen geven-: *óétdrwêche*, *drwêchde óét*, haet *óétgedrwêch*.

Gank ewêch of ich drwêch tich 'n óét: ga weg, of je krijgt 'n klap.

OOK: *óétdéile*, *déilde óét*, is of haet *óétgedéilt*. Dao waere slaech *óétgedéilt*: daar vallen klappen.

OOK: *watsje*, *watsjde*, is of haet *gewatsj*. Gank óét te waech of ich watsj tich ein: ga weg, of ik geef je een klap. Hae gaof 'm 'ne flikker op zie gezicht: hij gaf hem een klap op zijn gezicht.

-Klappen voor de broek-: *votteklêtsj*.

klapekster, v. *maortaester*, *maortaesters*.

klaploper, m. *dörpelsliéter*, *dörpelsliéters*. **OOK**: *pintevaeger*, *pintevaegers*. Pinte is parelhoen.

Hae taert op angermans tésj: het is een klaploper.

OOK: m. *sjaalevaeger*, *sjaalevaegers*. **OOK**: m. *smachlap*, *smachlêp*, *smachlêpke*.

OOK: m. *sjóévelaer*, *sjóévelaere*.

klaploperij, m. *smach*.

Opte *smach óétzeen*: klaplopen.

klappen, *klatsje*, *klatsjde*, is of haet *geklatsj*. Hae krieg klatsje: hij krijgt klappen. Hae krieg slaech: idem.

klapperen, *klèppere*, *klèpperde*, haet *geklèppert*.

klapperhoutjes, m. *klèpper*,

klèppers, *klèpperke*.

klappertje, m. *petúúsjske*, *petúúsjskes*.

-Twee tegen elkaar geplakte ronde papiertjes, waartussen knalpoeder-

klappertjespistool, -speelgoed-pistooltje waarmee een rolletje klappertjes wordt afgeschoten-:

o. *petúúsjskesgewaer*, *petúúsjskesgewaere*, *petúúsjskesgewaerke*.

klaproos, v. *kollelbloom*, *kollebloome*, *kollebleumke*.

OOK: *papaaveris*, *papaaverisse*, *papaaveriske*.

klapstoel, m. *klapstool*, *klapsteul*, *klapsteulke*.

klapstuk, -van rund-: v. *platrub*, *platrubbe*, *platrubke*.

klapzoen, 'n moel dattet klatsj.

klare, -jenever-: m. *klaore*.

klaren, *klaore*, *klaorde*, is of haet *geklaort*. **ZIE**: bui. S.

klarinet, v. *klaenët*, *klaenëtte*, *klaenëtte*.

klas, v. *klas*, *klasse*, *klêske*.

klateren, *klaatere*, *klaaterde*, is of haet *geklaatert*.

klauteren, *klêtere*, *klêterde*, is of haet *geklêtert*. **OOK**: *klabattere*, *klabatterde*, is of haet *geklabattert*.

klauw, m. *klauw*, *kláuwe*, *klêike*.

klauwen, **ZIE**: gappen.

klauwhamer, m. *klauwhaamer*, *klauwhaamers*, *klauwhaamerke*.

klauwier, **ZIE**: klapekster.

klaver, v. *kljè*.

klaverblad, o. *kljèblaat*, *kljèblaaier*, *kljèblaatje*.

klaveren, *kljè*.

klaverenaas, v/m. *kljè-aos*, *kljè-keuning*, *kljè-dam*, *kljè-boer*: klaverenaas, -koning, -vrouw, -boer.

klaverjassen, *jasse*, *jasde*, is of haet *gejas*.

klaverzaad, m. *kljèzaot*.

ZIE: biechten. S.

kleden, *kleije*, *kleijde*, is of haet

gekleijt. -Weinig smaakvol-: *tóddede*, *tóddelde*, is of haet *getóddelt*.

Zich gét aantóddede: slordig kleden.

ZIE: aankleden.

kleding, *kléjfer of kleiaasj*.

Bóérekirmes: kakelbonte kleding.

Baeter 'ne sjwanne stop *ês e ljèlik laok of* baeter 'ne ljèlikke lap *ês e sjwan laok*:

beter een gelapt of gestopt kledingstuk dan een met gaten erin.

kleed, o. *kléit, kléjfer, klétje*.

e Lank *kléit*: een avondjapon.

kleermaker, m. *snieder, snieders, sniederke*. 't *Striékiézer* is te duuvel van de *snieder*: bedoeld wordt dat het persijzer nog iets goed kan maken, wat aan vorm of afwerking niet je van *hét* is. 'ne Lange vaam, 'ne *vóele snieder of* 'ne lange vaam, 'ne *vóele vaam*: een lange draad garen, een luie kleermaker.

-Kleermakersvak uitoefenen-:

sniedere, sniederde, haet *gesniedert*.

-Spotnaam-: m. *stuppelaer*,

stuppelaerke. Al wat door 't *óuch* van de *sjìer géit*: alle kleine restjes stof blijven voor de kleermaker.

klef, -niet goed doorbakken-:

klétsj, klétsjer, klétsjte.

klei, v. *klèi*.

kleien, -van leem-: *klèije*. 'ne *Klèije* *Livvenjèr*: een slechtuitziend mens.

klein, klein, *kleinder*, kleinste.

ZIE: kind, beetje. S. 't *Kleint*: klein kind. -Min-: *loezetich, loezetigger, loezetichste*.

Väöl *kléin aerpel vólle* 'ne zak: vele kleintjes maken één grote.

kleingeld, o. *kleingêljt*.

kleingoed, *klétske*.

OOK: *klitsklétskes*.

Hae verkoch allerlei *klitsklétskes*: hij verkocht allerlei kleinigheden.

kleinigheid, *kattedrèk*. **OOK:** v. *kleinichéit, kleinichéite, kleinichéitje*.

OOK: m. *möGGesjeet, möGGe-*

sjeete, möGGesjeetje. **ZIE:** prik. S.

OOK: m. *vleegesjeet, vleegesjeete, vleegesjeetje*. **OOK:** m. *sjeet, sjeete, sjeetje*. Gaef dat *mênke ouch e sjeetje* devan: geef dat mannetje ook een kleinigheid ervan.

OOK: *klitsklétske*.

kleinkind, o. *kinsjként, kinsjkénjer*.

kleinkrijgen, *kléinkriége*, kreeg *kléin*, is of haet *kléingekreege*. 2p.

kleinmaken, *kléin maake, maakde* *kléin*, is of haet *kléingemaak*.

klemmen, *klèmme, klèmde*, is of haet *geklèmp*.

klep, -van pet-: v. *patsjeklèp, patsjeklèppe, patsjeklèpke*.

klepel, m. *klaepel, klaepele, klaepelke*.

kleppen, *trumpe, trumpde*, is of haet *getrump*. Een snel en eentonig *kleppend* geluid maken door de *klepel* op dezelfde kant van de klok te doen slaan, of een "trumphamer" hiervoor te gebruiken; vlak voor de H. Mis werd hiervoor een van de kleinste klokken gebruikt, na het voorafgaand luiden van de andere klokken.

klepperman, **ZIE:** nachtwacht.

kleren, *vaere seere de voogel*: kleren maken de man.

klerenkast, m. *kleijerkas, kleijerkès, kleijerkèske*. **ZIE:** kletsen. S.

klerk, **ZIE:** schrijver.

klêts, -geringe hoeveelheid-: v. *klats, klatsje, klétske*.

Gaef 'm *ouch mër e klétske*: geef hem ook maar een beetje.

kletsen, *aubette, aubetde*, haet *geaubet*. **OOK:** *blatsje, blatsjde*, is of haet *geblatsj*. *Die blatsj* zich alles dróét: zij flapt er alles uit.

OOK: *klaatere, klaaterde*, is of haet *geklaatert*. Zeetger weer aan 't *klaatere*: zijn jullie weer aan het kletsen? **OOK:** *klasjeneere, klasjeneerde*, haet *geklasjeneert*.

OOK: Dóé bēs mich 'n ou kut: je bent een kletskous. **OOK:**

kwatsje, kwatsjde, haet gekwatsj. Dóé kwatsj mich laoker in de zökke: je kletst me de oren van mijn kop.

OOK: *kwëbbele, kwëbbelde,* haet gekwëbbelt. **OOK:** *auhoore, auhoorde, haet geauhoort.* **OOK:** *aumêmmе, aumêmdе, haet ge-aumêmp.* **OOK:** *lulle, lulde, haet gelult.* Hae lult op sop: hij kletst maar wat. **OOK:** *móele, móelde,* is of haet gemóelt. "Wie er móelt, zwa wirk er ouch" wordt gezegd van 'n kletsmeier. **OOK:** *wauwele, wauwelde, haet gewauwelt.*

OOK: hae húiť drin wíe Paulеs in de krénte: hij kletst van alles door elkaar. Ich wol dat tich 'n koo in 't gezich sjeet: wordt gezegd als iemand blijft kletsen. Dóé húiť tich gêt óét tien kleijerkas: erop los kletsen. Dae maak e paert kepot: die kletst je de oren van je hoofd. -Wat staan te kletsen-: *baare bénje, bónj baare, haet baare gebónje.* 2e.

kletskoek, m. *vaazele kal.*

kletskous, v. *klëtsjmóel, klëtsjmóele, klëtsjmúulke.* **OOK:** m. *klatsjbjès, klatsjbjèste.* **OOK:** v/m. *kwëbbel, kwëbbele, kwëbbelke.*

OOK: v/m. *auhoor, auhoore.*

OOK: v. *praatel, praatele.* **OOK:** m. *wauwelaer, wauwelaere.* **OOK:** v/m. *wauwelbjès, wauwelbjèste.*

OOK: v. *wauweltësj, wauweltëse.* **OOK:** *wauwelvërke, wauwelvërkes.*

Kénste dae grammefoon neet aafzëtte: kun je die kletskous zijn mond niet doen houden? Dóé bēs mich 'n kut: je bent me 'n kletskous.

kletsmajoor: **ZIE:** kletskous, kletsmeier.

kletsmeier, m. *móelbakkes, móelbakkese.* **OOK:** m. *móelejan, móelejën of móelejaanes.* -Misselijke-: m. *spiedrank, spiedrènk.*

kletsnat, *klëtsjnaat.* **OOK:** *mëснаat.* **kletspraat**, v. *klatsjerie.*

OOK: m. *kwatsj.*

OOK: v. *móelerie, móelerieje.*

OOK: m. *noozel.*

kletstante, v. *wauweltriën, wauweltriëne, wauweltriënke.*

OOK: v. *wauweltësj, wauweltëse, wauweltëske.*

kletswijf, v. *blatsbjès, blatsbjèste, blatsbjëske.* **ZIE:** mond.

OOK: v. *klatsj, klatsje, klëtsjke.* 'n Ondeugende klatsj: een ondeugende kletstante. **OOK:** v. *plaater, plaaters, plaeterke.* **OOK:** v. *wësjwiëf, wësjwiëver.* Dat is te gezët van Aelse: dat is het kletswijf van Elsloo.

OOK: au bët.

kletteren, **ZIE:** klateren.

kleurenblind, *kleureblénjt.*

kleuterschool, **ZIE:** bewaarschool.

klikje, -etensrest-: m. *rammenant, rammenante.* Meestal in meervoudsvorm: de *rammenante.*

klier, -orgaan-: v. *kleer, kleere, kleeke.* -Vervelend mens-: v/m. *klier, kliére, kliéreke.*

Wat bēste weer aant kliére: wat ben je toch weer vervelend.

klikken, **ZIE:** verklappen.

klikspaan, m. *aandraeger, aandraegers, aandraegerke.*

OOK: v. *klapsjootel, klapsjootele, klapsjeutelke.* **ZIE:** verrader.

klimmen, *klömme, klömde,* is of haet geklömpe. **OOK:** *klëffiere, klëfferde,* is of haet geklëffert.

OOK: *klabattere, klabatterde,* is of haet geklabattert.

klimmer, m. *klëfferaer, klëfferaere, klëfferaerke.*

klimop, o. *wénjtjergreun.*

klimplant, v. *klömplant, klömplante, klömplëntje.*

klimspoor, **ZIE:** kram.

klingelen, *klinge, klingelde,* is of haet geklingelt.

kliniek, v. *klinik, klinikke*.
klinken, *klinke, klónk*, is of haet
geklónke. 2p. **ZIE**: werk. S.
ZIE: aanstoten.
klinkklaar, *klinkklaar*.
klinknagel, m. *klinknaagel*,
klinknaegel, klinknaegelke.
klisklezoor, -een over de volle lengte
gekapte halve baksteen:-
m. *paapezwans, paapezwèns*.
klissekruid, v. *klèt, klétte, klétje*.
ZIE: onafscheidelijk. S.
klodder, m. *klodder, klodders*,
klódderke.
kloek, v. *klók, klókke, klukske*.
OOK: v. *brók, brókke, brukske*.
klok, v. *klok, klokke, klókske*.
"De klokke van Rwame brénge de
paosjeier mit" zei men vroeger tegen
de kleine kinderen, als zij op Goede
Vrijdag naar bed werden gebracht.
Paaszaterdag en -zondag werden in
de tuin door de ouders
bontgekleurde eieren verstoppt.
De kinderen mochten die dan
zoeken en waren de overtuiging, dat
de klokken, die op Witte Donderdag
naar Rome waren vertrokken, deze
hadden meegebracht.
-Uurwerk, pendule, enz.-: idem.
De klok is van slaach: de klok is van
slag. -Mechanisme dat het slagwerk
regelt:- o. *speelwèrk, speelwérke*.
Gét aan 't klokkezeil hange:
iets aan de grote klok hangen.
klokhuis, v. *kitsj, kitsje, kitsjke*. Gaef
mich te kitsj: geef mij het klokhuis.
Dae haet 'n gooj kitsj in: hij heeft
een sterk gestel; edele inborst.
ZIE: appellokhuis.
klokkeklank, m. *klokkeklank*.
ZIE: vrijen. S.
klokken, -geluid van kloek of bij het
drinken:- *klókke, klókde*, haet
geklók. -Geluid van het geluid:
klók-klók.
klokkenhamer, -voor kleine klok:-

m. *trumphaaamer, trumphaaamers*.
klokkenhuis, o. *klokkehóés*. -Portaal
onder klokkenhuis:- o. *klokkes*.
klokkenspel, o. *klokkespeel*,
klokkespeelder, klokkespeelke.
ZIE: carillon.
klokketouw, o. *klokkezeil*,
klokkezeilder. **ZIE**: klok. S.
klokslag, m. *klokslaach, klokslâech*.
OOK: m. *tank, tanke*.
klomp, m. *klómp, klómpe, klumpke*.
Nóé hùit Got te duuvel dwat **of** nóé
vergèiste: nou breekt m'n klomp.
ZIE: bont, verbaasd, dag,
kinderliedje, kers, kinderliedje. S.
'n Wits klómpe: 13 paar klompen,
op elkaar gestapeld en met een teen
samengebonden, meestal gesorteerd
in bepaalde maten. Er waren
2 soorten, de hoge en de lage. Op
de lage werd de z. g. "klómpereem"
bevestigd met 't "klómpenaegelke".
In de jaren rond 1920 was de
klompendracht algemeen. Alleen
de notabelen gebruikten ander
schoeisel. De zool van de klomp was
bij een normale uitvoering ca. 25
mm, "dóemdik". Vroulúu klómpe
waren zwart en extra licht. Manslúu-
klómpe waren ook wel bruin
getaand. -Met 'n hoge kap:-
o. *bwétje, bwétjes*. -Wreefstuk op
klomp:- m. *heemel, heemele*,
heemelke. Vroeger werden vooral
de linker klompen als
bloemenhouder of opslagplaats voor
klein hulpgereedschap gebruikt. Dit
kwam doordat de rechter het eerst
versleten was omdat men deze bij
het werk meer gebruikte dan de
linkse. -Kluit, blok:- m. *klot, klót*,
klótje. -Spotnaam voor iemand die
altijd op klompen loopt:-
m. *klómpeties, klómpetieze*,
klómpetieske. -Lage, meer sjieke
damesklomp:- *flitsje*.
klompenmaker, m. *klómpemaeker*,

klómpemaekers.

klompleertje, m. *klómpereem*,

klómpereeme, *klómpereemke*.

klompspijker, **ZIE**: spijker.

ZIE: werk. S.

klont, m. *klot*, *klöt*, *klötje*.

e Klötje sókker: een klontje suiker.

klonter, m. *klónter*,

klóntere, *klunterke*.

klonteren, *klóntere*,

klónterde, is of haet geklöntert.

klloof, -spleet of barst in huid

tengevolge van dikke eeltlaag-:

ZIE: keen.

klloofhamer, m. *riéthaamer*,

riéthaamers, *riéthaemerke*.

kllooster, o. *klwaster*,

klwasters, *klwêsterke*.

klloot, m. *klwat*, *klwatte*, *klwêtje*.

ZIE: kloten.

klop, -tik-: m. *tók*, *tókke*, *tukske*. *Tók*

éns op te *róét*: tik eens op het raam.

klophengst, m. *klophéngs*,

klophéngste, *klophéngske*.

kloppen, -overeenstemmen-:

stömme, *stömde*, is of haet *gestömp*.

Dat *stöm*p gaaróét neet: daar klopt

helemaal niets van. **OOK**: *klappe*,

klapde, is of haet *geklap*. -Geluid

maken-: *kloppe*, *klopde*, is of haet

geklap. "'t Klop wie 'ne zwaerende

vinger, mēr 't déit neet zwan píen":

wordt gezegd als 't klopt als een bus.

OOK: *tóppe*, *tópde*, is of haet

getóp. *Tóp éns* op te deur:

klop eens op de deur.

klos, m. *klos*, *klös*, *klöske*. *Dóé bës*

de *klos*: jij bent de pineut, verliezer.

e *Klöske* gaare: een *klosje* garen.

-Het einde van het garen op een

haspel, een kluwen of bol zodat het

afwinden van binnenuit kan

geschieden. In de volksmond heeft

het echter ook de betekenis van

samenhang, verband, betekenis, het

fijne van de zaak-: m. *óngerbinjel*,

óngerbinjele, *óngerbinjelke*. Dao

kén ich 't'n óngerbinjel neet van:

daar weet ik het fijne niet van.

klossen, *klótse*, *klótsde*, is of haet

geklóts. Speel 'm euver de rwaije,

anges *klóts* er dich: bij het biljarten

via de rode bal spelen om *klossen* te

voorkomen.

kloten, *klitse*. Lèk mich te breer: loop

naar de *kloten*. **OOK**: ich stamp

tich ónger díen kepláöns:

ik trap je onder je achterste.

klotsen, **ZIE**: *klossen*.

klucht, v. *klóch*, *klóchte*, *kluchske*.

kluis, m. *kloes*, *kloeze*, *klúúske*.

kluisteren, *klóéstere*, *klóésterde*,

is of haet *geklóéstert*.

kluit, *klóét*, *klúút*, *klúútje*. **OOK**:

een mengsel van kolengruis, leem

en zeepsop of pekel, in kluitvorm

opgerold. Nadat het gedroogd was,

werd het gebruikt als brandstof: *fóm*,

fómme, *fumke*. Het vuur heet:

fómmevuur. **OOK**: m. *klot*, *klöt*,

klötje. 'ne *Klot zéip*: een stuk zeep.

In de *klot koupe*: ongeteld, in massa

kopen. **OOK**: m. *kluit*. Ich kouw te

ganse *kluit*: ik koop het hele boeltje.

kluzenaar, m. *kloezenaer*,

kloezenaere, *kloezenaerke*.

klungelaar, **ZIE**: knoeier.

OOK: m. *broddelaer*, *broddelaere*,

broddelaerke.

klungelen, *foddele*, *foddelde*, haet

gefoddelt. **OOK**: *vêspere*, *vêesperde*,

is of haet *gevêspert*.

OOK: *klwatvénke*, *klwatvénkde*,

haet *geklwatvénk*. **OOK**: *knóddle*,

knóddelde, is of haet *geknóddelt*.

OOK: *kraome*, *kraomde*, haet

gekraomp. *Dóé bës ouch allezelaeve*

aant kraome: je bent ook altijd

bezig. **OOK**: *prölle*, *prólde*,

is of haet *geprólt*. **ZIE**: *prutsen*.

OOK: *sjóestere*, *sjóesterde*, haet

gesjóestert. Wat *bêste* toch aant

sjóestere: wat ben je toch aan het

klungelen.

klungelwerk, **ZIE**: knoeiwerk.

klusje, **ZIE**: kinderspel.

kluts, hae is ram in de wór:

hij is totaal de kluts kwijt.

klutsen, *kloppe, klopde*,

is of haet geklop.

'n Eike kloppe: een eitje klutsen.

kluwen, **ZIE**: klos. **OOK**:

m. *knauwel, knauwele, knèijelke*.

knabbelen, *knauwele, knauwelde*,

is of haet geknauwelt.

knagen, *knaage, knaagde*,

is of haet geknaag. **ZIE**: spijt. S.

knak, -geluid van breken:-

m. *knatsj, knatsje, knètsjke*.

knakken, **ZIE**: knikken.

knal, m. *knal, knalle, knèlke*.

knallen, *knalle, knalde*,

is of haet geknalt.

knap, -aardig:- *hupsj, hupsjer*,

hupsje. **ZIE**: zitten. S. Dat greun

klètje haet tich allezelaeve hupsj gestange: kan onder vrouwen erg dubbelzinnig zijn nl. : het kleeedde je werkelijk goed, of: je had zeker niets beter om aan te trekken. Dat is 't prónkstök van de straat: dat is het knapste meisje van de hele straat.

knapkoek, m. *knapkook, knapkeuk*,

knapkeukske. Ronde platte koek,

besuikerd, van koekdeeg bros

gebakken, dia ca. 15 à 20 cm.,

dik ca. 1 cm.

knappen, *knappe, knapde*, is of haet

geknap. 'n Unjere doon: een uiltje

knappen. **ZIE**: woede. S.

Knaupes aan 't, kruispunt nabij

spoorbrug Terhagen.

In nabij weiland was volgens

overlevering een knopenfabriek

(knaupes) gevestigd.

knecht, m. *knêch, knêchs, knêchske*.

ZIE: commanderen. S.

kneden, *knaeje, knaejde*, is of haet

geknaejt. -Kneden van deeg:-

ZIE: mengen.

kneedbak, -voor brooddeeg:-

v. *moolj, moolje, meuljke*.

knél, m. *pitsj*. In de pitsj zitte:

in de knél zitten. **ZIE**: verlegenheid.

Hae zit in de rats **of** wie 'n *lóés tösje*

tsjwè naegel gekneepe:

hij zit in de knél.

knellen, *pitsje, pitsjde*, is of haet

gepitsj. De deur spint: de deur knelt.

knetteren, *knistere, knisterde*,

is of haet geknistert.

kneu, v. *heivènk*,

heivénke, heivénkske.

kneukel, **ZIE**: knokkel.

knevel, m. *vréigelklöppel*,

vréigelklöppele, vréigelklöppelke.

knibbelen, zich *knèbbele, knèbbelde*

zich, haet zich geknèbbelt.

kníe, m. *knee, kneeje, kneeke*.

-Dikke kníeën:- *knótskneeje*.

kníeholte, v. *jës, jësse, jëske*.

kníelen, *kneele, kneelde*,

is of haet gekneelt.

Kníensheuvel, bebosd gebied tussen

Maashelling en spoorlijn ten zuiden

van Terhagen.

kníeschijf, v. *kneesjief*,

kneesjieve, kneesjiefke.

kníesoor, o. *kneesjwar, kneesjwarre*,

kneesjwêrke. **OOK**: m. *warwôrm*,

warwôrm, warwôrmke.

kníeval, m. *kneeval, kneevêl*.

Veur zwa 'ne sjeet hoofste toch géin

kneevêl te doon: voor dat beetje

hoef je toch geen kníevallen te

maken.

kníezen, *kneesje, kneesjde*, haet

gekneesj. **OOK**: *gríène, gríende*,

haet gegríént. **ZIE**: bedroeven.

kníezend, *kneesjentaere*

of kneesjetich.

kníezer, **ZIE**: huilebalk.

kníipen, *kníepe, kneep*, is of haet

gekneepe. 2b. **ZIE**: einde. S.

OOK: *pitsje, pitsjde*, is of haet

gepitsj. -Er tussenuit kníipen:- zich

ewêchstríeke, streek zich *ewêch*,

haet zich *ewêchgestreeke*. 2p.

OOK: *stifte, stifde*, is of haet gestif.
Wie er 'm dat gekuf hou, ginger
stifte: toen hij hem dat geleverd had,
kneep hij er stiekum tussenuit.

OOK: zich de tösjenóét stinke.

knik, m. knak, *knakke, knêkske*.

Dat haet 'm 'ne knak gegaeve: dat
heeft hem het laatste restje gegeven.

knikken, -doorbuigen-: *knakke*,
knakde, is of haet geknak.

-Met 't hoofd bewegen-: *knikke*,
knikde, is of haet geknik. Knikke op
'ne verkoup kos géljt: met 't hoofd
knikken op een verkoop is
opbieden.

knikker, -stenen schietknikker-:
m. úuf, *úúve, úufke*. -Stuiter of grote
knikker van glas, steen of wit
porcelein-: m. *marbel, marbele*,
mêrbelke. -Knikker van bont glas of
porcelein-: m. *mêrvel, mêvele*,
mêrvelke. **OOK:** m. *mousj, mousje*.

knikkeren, *úúve, úufde*, haet *geúuf*.
Diverse soorten knikkerspelletjes
waren o. a. : *kúulkesjarre, sjarde*
kúulke, haet *kúulkegesjart*
of *kúulkesjeete*, sjwat *kúulke*, haet
kúulke gesjaote of *kúulkestókke*,
stókde kúulke, haet *kúulke gestók*
of *mousje, mousjde*, haet *gemousj*.
-Bij het knikkeren alle knikkers,
die in het potje liggen binnenhalen,
heet: "'t pötje sjarre".

knip, -geluid van het knippen met
vinger en duim-:
m. *knip, knippe, knipke*.

knipmes, v/m. *kníép, kniépe*,
kníépke.

knipoogje, hae pitsjde 'n óuch tóe
ên ich wis besjéit: hij gaf mij een
knipoogje en ik wist van wanten.

OOK: 'n úíchske *kwinke, kwinkde*,
haet *gekwink*.

knippen, -met duim en wijsvinger-:
knippe, knipde, is of haet geknip.
-Van haren-: *sníéje, sneej*, is of haet
gesneeeje. 2p.

-'n Oogje-: 'n úíchske *kwinke*.

knippenen, *knippere, knipperde*,
is of haet geknippert. Mitte pitsjlampe
knippere: met de zaklampe
knippenen. -Iemand die voortdurend
met de ogen knippert-:

m. *knipper, knippers, knipperke*.

knobbel, m. *knóbbel*,
knóbbele, knubbelke.

knobbelig, *knóbbelêchtich*,
knóbbelêchtigger, knóbbelêchtichste.

knoei, m. *knwai*.

knoeiboel, m. *fósjkraom*,
fósjkräöm, fósjkräömke.

knoeien, **ZIE:** prutsen.

OOK: *flaaterde, flaaterde*, haet
geflaaterd. **ZIE:** klungelen. Knoeien
in de betekenis van bedriegen: *fósje*,
fósjde, is of haet gefósj. Dat fósje
van dae kén ich allang, dae verköp
tich 'ne houp strónt in 'n túút: die
bedriegt je op een verschrikkelijke
manier. **OOK:** *knóddede*,
knóddelde, is of haet geknóddelt.

OOK: -morsen-: *knwaije, knwaijde*,
is of haet geknwaijt. **ZIE:** stuntelen.

OOK: *pratsje, pratsjde*, is of haet
gepratsj. -Slordig en slecht werken-:
prósje, prósjde, is of haet *geprósj*.

knoeier, **ZIE:** prutser.

OOK: m. *flaateraer, flaateraere*.

OOK: *foddelaer, foddelaere*,
foddelaerke. **OOK:** m. *hoddelaer*,
hoddelaere, hoddelaerke.

OOK: m. *knóddelaer, knóddelaere*,
knóddelaerke. **OOK:** m. *knwai*,
knwaijers, knwèjjerke.

OOK: m. *knwaijlap, knwaijlêp*,
knwaijlêpke. **OOK:** m. *prósjer*,
prósjers, prusjerke.

OOK: m. *sopbroor, sopbreurs*,
sopbreurke. -Knoeier in de betekenis
van bedrieger-: m. *fósjer, fósjers*,
fusjerke. **OOK:** v/m. *knwaijdöppe*,
knwaijdöppes.

OOK: m. *braGGelaer*,
braGGelaere, braGGelaerke.

knoeiwerk, m. hoddelskraom, hoddelskräöm, hoddelskräömke.
OOK: m. *prósjkraom, prósjkräöm, prósjkräömke*. **OOK**: o. *prósjwêrk, prósjwêrke, prósjwêrkske*.
OOK: v. *klómmeleríe, klómmeleríeje, klómmeleríeke*.
knoest, -in hout-: m. *knaor, knäör, knäörke*. **OOK**: m. *aos, äös, äöske*.
OOK: m. *knórvel, knórvele, knurvelke*: -gedrongen persoon-.
knoflook, o. *knoflaok*.
knokig, *knaoetich, knaoetigger, knaoetichste*.
knokig mens, m. *knaokekas, knaokekês*. **OOK**: m. *knaokepjêr, knaokepjêrre, knaokepjêrke*.
knokkel, m. *knäökel, knäökele, knäökelke*.
knol, -oude-: m. *krak, kraGGe, krêkske*.
knook, m. *knaok, knäök, knäökske*.
ZIE: dood, tijd, vel. S.
knoop, m. *knoup, knúip, knúipke*.
ZIE: moe, ontzetten. S.
knoop-rijglaars, v. *petinne*.
knoopsgat, o. *knoupslaok, knoupslaoker, knoupsläökske*.
knoopsgatenzijde, -voor het maken van knoopsgaten-: v. *knoupsgaaterzie*.
knop, m. *knób, knóbbe, knubke*.
OOK: m. *knóp, knup, knupke*.
 -Draaibaar sluithoutje-: m. *wirvel, wirvele, wirvelke*.
knopahaakje, o. *knoupehäökske*.
knopen, *knúipe, knúipde*, is of haet geknúip.
knopenmaker, m. *knúipemaeker, knúipemaekers*.
knorpot, m. *grauwelaer, grauwelaere, grauwelaerke*.
knorren, *grauwele, grauwelde*, haet gegrauwelt. **ZIE**: brommen.
knorrend, *grauwelentaere*.
knorrepot, m. *knooterader, knooteraderke*.

knots, m. *knóts, knótse*.
knotsen, *knótse, knótsde*, is of haet geknóts.
knotwilg, m. *kopwie, kopwieje, kopwieke*.
knubbelen, spel waarbij met liefst platte stenen getracht wordt de steen van de tegenstander te treffen.
knuffelen, *knóévele, knóévelde*, is of haet geknóévelt. **ZIE**: friemelen.
Knup op de, Knup is naam van het bosje op de Heuvel.
 Was voormalige kiezelgroeve.
 Knup is afgeleid van knyp, knip: steile helling.
knuppel, m. *klöppel, klöppele, klöppelke*. **OOK**: *rêmmel, rêmmele*.
ZIE: ruzie. S. -Dikke-: m. *prèngel, prèngele, prèngelke*. **ZIE**: stok.
knuppelen, *klöppele, klöppelde* is of haet geklöpelt.
knutselen, *fisternölle, fisternölde*, is of haet gefisternölt. **OOK**: *fitsjele, fitsjelde*, haet gefitsjelt.
OOK: *klwatte, klwatde*, is of haet geklwat. **OOK**: *knistele, knistelde*, is of haet geknistelt.
koe, v. *koo, keu, keuke*.
ZIE: dommerik, voorbeeld, wijs, kaartspelen. S. Dae kalt Frans wie 'n koo Letién: hij spreekt gebrekkig Frans. Dao is géin waeterke zwa klaor, of 't muurt waal éns: geen koe zo bont, of er is wel een vlekje aan.
 -Niet drachtige koe-: v. *mauskoo, mauskeu, mauskeuke*.
 -Oude koeien uit de sloot halen-: *oprippeteere, rippeteerde op*, is of haet opgerippeteert.
 -Magere-: 'n *krak van 'n koo*.
koebeest, o. *koobjès, koobjeste*.
koeflat, v. *kooflat, kooflatte, kooflêtte*.
koeherder, -drijver, -hoeder, m. *koojóng, koojónges, koojungske*.
koehoorn, o. *koohäöre, koohäöres, koohäöreke*.
koek, m. *kook, keuk, keukske*.

-Zich met een korst vastzetten aan de bodem van een pan-:

kooke, kookde, is gekook.

Dat géit drin wie slaai **of** sókker: dat gaat erin als koek.

koekeloeren, *kókkeloére, kókkeloérde, haet gekókkeloért.*

koekpan, v. *kookepan, kookepanne, kookepénke.*

koekje, o. *keukske, keukskes. OOK:* m. *nik-nak:* 2 tot 3 cm. grote koekjes in de vorm van dierenfiguurtjes (in de bijbehorende ringetjes werden de diertjes gestoken, zodat ze rechtop konden staan; snoep- en speelgoed gelijktijdig).

koekoek, m. *koekoek, koekoek.*
Dat dank tich te koekoek: dat is vanzelfsprekend. De koekoek reup, 't kaore bleijt: als de koekoek roept, dan bloeit het koren.
't Is éin ên dezêllefde tutterletut: het is koekoek één zang. **ZIE:** gek.

koel, keul, keuler, *keulste.*
lets verkoelend: *frisjichéit.*

ZIE: bier, oogst. S.

koelen, keule, *keulde,*
is of haet *gekeult.*

koelkast, v. *íéskas, íéskês, íéskêske.*

koelte, v. *keulde.*

koemest, m. *koostrónt.*

ZIE: compres.

koest, *koesj.*

koestaart, m. *koostart,*
koostêrt, koostêrtje.

koest, m. *koostal, koostêl.*

koesteren zich, -dicht bij elkaar hokken om zich aan elkaar te warmen **of** zich in de zon of bij een vuur koesteren-: zich *hoejere, hoejerde* zich, haet zich *gehoejert.*

koets, v. *kótsj, kótsje, kutsjke.* -Rijden met koets-: *kótsje, kótsjde,* is of haet *gekótsj.* -Op twee wielen-: v. *sjees, sjeeze, sjeeske.*

koetshuis, **ZIE:** remise.

koetsier, m. *kótsjer, kótsjers,*

kótsjerke. ZIE: pauze. S.

koetspaard, o. *kótsjpaert, kótsjpáert, kótsjpaertje.*

koffer, o. *koffer, koffers, kofferke.*

ZIE: bed. S.

koffie, v. *koffe.* Gaef ós 'ns 'n gooj tas koffe, dae laffe knwaij kénste aan de vêrke voore: geef ons een sterke kop koffie, deze slappe kun je beter aan de varkens voeren. Opte koffe kómme: bedrogen uitkomen of aan de koffietafel deelnemen.

-Iemand die veel koffie drinkt-: v. *koffetêsj, koffetêsjje. OOK:* *koffeläöt, koffeläöte.* -Slappe of surrogaat-: m. *móékefóék of m. pênsentêrger of* slappe tis. -Smakeloze-:

sjootelwaater, sjootelwaeterke. Kólsje koffe: koffie, waarin meer chicorei dan koffie wordt gebruikt. -Het doorschenken van koffie: 't in de tuit van de koffiepote aanwezig drab in een kopje en daarna weer terug in koffiepote schenken, waardoor de prop in de tuit is verwijderd-: op- ên *aafsjódde, sjódde* op ên *aaf*, is of haet op ên *aafgesjót.* -Koffie zetten-: *opsjódde, sjódde* op, is of haet *opgesjót.* Ich zal dich êns gêt *móékefóék* *opsjódde:* ik zal je eens een slappe kop koffie zetten.

-Oude gewoonte om omstreeks vier uur de middagboterham te eten (koffiedrénke)-: m. *veeróérékoffe.*

ZIE: onderhanden. S. -Op de koffie komen-: zich *berúike, berúikde* zich, haet zich *berúik.* Dae haet zich éin *berúik:* die is op de koffie gekomen.

koffieboon, v. *koffebwan,*
koffebwanne, koffebwênke.

koffiedik, v. *groozel, groozele, greuzelke. OOK:* v. *koffebroozel, koffebroozele.*

koffiefilter, -welke direct onder het deksel in de pot wordt gehangen-: m. *rampenoo, rampenoos.*

koffiekan, m. *koffepot, koffepöt,*

koffepötje.
koffiemolen, v. *koffemeule*,
koffemeules, *koffemeuleke*.
ZIE: aftellen. S.
koffiepot, **ZIE:** koffiekan.
koffietafel, v. *koffetaofel*, *koffetaofels*.
koffiewater, o. *koffewaater*.
kogel, v. *koogel*, *keugel*, *keugelke*.
kok, v/m. *kaok*, *kaoke*.
kokarde, v. *kókkarde*, *kókkardes*.
koken, *kaoke*, *kaokde*, is of haet
gekaok. **ZIE:** vaart. S.
koker, m. *kaoker*, *kaokers*, *käökerke*.
 -Voor wetsteen van zeis, sikkal enz.
 Vroeger gebruikte men als koker een
 afgezaagde koehoorn; deze werd
 aan de broekriem gedragen en was
 voor een klein gedeelte gevuld met
 azijn om het slijpen te bevorderen:
 v. *sliepbös*, *sliepbösse*, *sliepböske*.
kokhalzen, *käöke*,
käökde, haet *gekäök*.
kokkerellen, *brietselse*,
brietselde, is of haet *gebrietselt*.
OOK: *britsele*, enz.
Koksheuvel, bij aanleg spoorlijn
 opgeworpen heuvel langs
 spoorlijn aan de weg Catsop-Beek
 en genoemd naar een toenmalige
 ploegbaas van de NS.
koksmes, o. *kaoksmets*, *kaoksmëtser*.
 Hae hink aan mich wie e
kaoksmets:
 hij is niet van me weg te slaan.
kolbak, m. *kolbak*, *kolbêk*.
kolenmijn, v. *kóel*, *kóêle*, *kúúlke*.
kolenslik, m. *slamp*.
koliek, v/o. *keliék* of *kliék*.
 Ich höb 'ne krunkel in de dêrm:
 ik heb koliek.
kolom, v. *kollóm*,
kollómme, *kollömke*.
kolosaal, *kollesaal*,
kollesaalter, *kollesaalste*.
kom, m. *kómp*, *kump*, *kumpke*.
komaf, v. *kómaaf*. *Miéne pap* is van
wagge kómaaf, de *ziéne woonde* in

'n *krauwenës*: lett. mijn papa is van
 hoge afkomst, die van hem woont in
 een kraaienest (satirisch bedoeld).
ZIE: afkomst.
komedie, v. *kemeede*, *kemeedes*.
komeet, m. *kemeet*, *kemeete*.
komen, *kómme*, *kaom*, is *gekómme*.
 2e. Hae kump te kaerse óétbloeze:
 hij komt te laat. *Díe höbbe* de luip
 dao: zij komen er vaak.
ZIE: spijt. S. -Laten-: *óéthaole*,
haalde óét, is of haet *óétgehaolt*.
 De dokter *óéthaole*: de dokter laten
 komen. -Later-: *verlaate*, *verlaatde*,
 is of haet *verlaat*. -Tussenbeide-:
tösjebéitskómme, *kaom tösjebéits*,
 is *tösjebéitsgekómme*. 2e.
komiek, m. *kemik*, *kemikke*,
kemikske. -Ook komische toestand-.
komkommer, v. *kómkómmer*,
kómkómmers, *kómkummerke*.
kommer, m. *kómmer*.
kommies, m. *kemies*, *kemieze*.
kompas, m. *kómpas*,
kómpasse, *kómpéske*.
kompres, **ZIE:** *compres*.
komst, v. *kóms*. **ZIE:** verwacht. S.
konijn, m. *knien*, *knien*, *knienke*.
ZIE: spinnijdig. S. -Mannelijk-: m.
raekel, *raekele*, *raekelke*. -Vrouwe-
 lijke-: v. *moor*, *moore*, *meurke*.
konijnenpijp, v. *knienspiép*,
knienspiépe.
koning, m. *keuning*,
keuninge, *keuningske*.
koningin, v. *keunigin*,
keuniginne, *keuniginke*.
koningskruid, -plantje-: *laeverkróét*.
koninkrijk, m. *keuninkriék*,
keuninkriéke.
konkelaar, m. *kónkelaar*,
kónkelaere, *kónkelaerke*.
konkelarij, *kónkeleflóeze*.
kont, v. *kónt*, *kónte*, *kuntje*. Hae haet
géine naagel óm zien kónt te krétse:
arme donder. **ZIE:** achterste.
kontekruiper, m. *kóntekróéper*

of reetekróeper, kóntekróepers,
kóntekrúúperke.

kontgat, o. votlaok,
votlaoker, votläökske.

kooi, v. kwaij, kwaije, kwèijke.

Betekent ook minder goed bekend
staand huis; huishouden van Jan
Steen. Es 't kúike vaerdich is, sturf
de voogel: als het huis klaar is, sterft
de bouwder.

OOK: v. kóuw, kóuwe, kúike.

kookles, v. kaoklës, kaoklësse.

kool, o. moos, meuske. 'n Hötje
moos: een klein kooltje. Rwat moos:
rode kool. *Kappes, kappesse*: witte
kool. *Seuwaije*: savooie kool. **ZIE**:
klaarspelen, onzin. S. -Jonge reeds
eetbare bladeren van savooie kool-:
m. sjêlk. **ZIE**: boerenkool. 't Kintje
déft zich op **of** maak zich wíe
wëGGedéich **of** géft op wíe
wëGGedéich: 't kindje groeit als
kool. Éine 'n kuffe **of** eemes gét
lapper: iemand een kool stoven.

koolmees, v. biéméis, biéméize,
biéméiske. **OOK**: sjebiéméis, enz.

koolraap, v. kelraab, kelraabe,
kelraebke. **OOK**: v. kólraaf,
kólraave, kólraefke.

koolschaaf, v. kappessjaaf,
kappessjaave.

koolstronk, m. kwalstórkkel,
kwalstórkels, kwalsturkelke.

Koolweg, Kaolwaech.

Genoemd naar "Koolhoven"
(veldtuinen) langs deze weg.

koolzaad, m. kwalzaot **of** kwêlzaot.

koolzwart, kaolzwart.

koop, m. koup, kuip, kuipke.

ZIE: prijs. S. **OOK**: dat hóés is
óétgezat: dat huis is te koop.

OOK: 't hóés van de naober kump
ouch véil: het huis van de buurman
wordt ook verkocht. De koop is
geldig: de koup guljt. Gét véil: iets te
koop? -Onvoordelige koop doen-:
zich versnappe, versnapde zich, haet

zich versnap. **ZIE**: kopen.

koopman, m. koupman, kouplúu,
koupmênke. Voor handelaar wordt
meestal gebruikt: m. krjèmmer,
krjèmmers, krjèmmërke. Bv. lóm-
melekrjèmmer, kúúkekrjèmmer enz.

koopwaar, v. koupwaar.

OOK: v. marsjandiés. De waar mót
te las draage: de prijs van de
koopwaar moet verantwoord zijn.

koor, -verhoogde plaats in kerken,
waar het hoogaltaar staat-: o. kwar,
kware, kwêrke. **ZIE**: zangkoor.

koorbank, v. kwarbank,
kwarbènk, kwarbènske.

koord, v. kaort, kaorde, käärtje.

OOK: o. snoor, snoorder, sneurke.

-Met koord omgeven-:

kääorde, kääorde, is of haet gekääort.

OOK: o. zeil, zeilder, zeilke.

koorddanser, m. kaartdènsen,
kaartdènsers.

koordzijde, m. kordenee, kordenees.
e Piepke kordenee:
een pijpje koordzijde.

koorts, v. kaors. -Koude rillingen-:
m. bibberêl.

koortsachtig, sjóéverêchtich,
sjóéverêchtigger, sjóéverêchtichste.

koot, m. kwèt, kwêtte, kwêtje.

kop, bôlles, bôllesse, bôlleske. **ZIE**:

hoofd. -Kopje-: v. tas, tasse, têske.

Sjôt 'm 'n tas koffe in: schenk hem

'n kopje koffie in. Hae kriég ze op

z'n döppe: hij krijgt op z'n kop.

kopen, gêlje, gólj, is of haet gególje.

2e. **OOK**: koupe, koch, afw. veer,

zié kochte, is of haet gekoch.

2a+2k. -Slechte koop doen-:

misgêlje, misgólj, haet misgólje. 2e.

-In massa of ongeteld kopen-: In de

róésj koupe **of** in de klot koupe.

Ich koup te ganse kluit: ik koop het

hele boeltje. -Op krediet kopen-:

op te póf koupe. De óúge aoep

of de portemenee tóe:

attent zijn als men iets koopt.

koper, m. kuiper, kuipers, kuiperke.
-Metaal-: o. *kooper*. De rwaí lúip in de portemenée höbbe: overwegend koperen geldstukken in de beurs hebben. **OOK**: m. *kouper*, *koupers*, *kuiperke*.

koperpoets, m. *pómpernikkel*.

kopperoest, o. *koopergreun*.

koperslager, m. *kooperslaeger*, *kooperslaegers*.

koperwerk, o. *kooperwêrk*.

koplat, **ZIE**: *deuromlijsting*.

koppel, -stel-: o. *koppel*, *koppele*, *köppelke*. Dat is e sjwan köppelke: dat is een mooi paar.

koppen, *köppe*,
köpde, is of haet *geköp*.

koppenlat, m. *koplat*,
koplatte, *koplêtje*.

koppig, *köppich*, *köppigger*,
köppichste. **BETER**: *eivêlich*,
eivêljigger, *eivêlichste*. Wat dae in
ziéne kop haet, haeter noch lang
neet in zien vot: een koppig mens.
-Koppig mens-:
m. *stíefnak*, *stíefnakke*, *stíefnêkske*.

kops, -dwars op de houtnerf
gesneden-: *kops*.

kopvoorn, **ZIE**: *meun*.

kopzorgen, o. *kopbraekes*
of v. *kopzörch*.

koren, **ZIE**: *rogge*.

korenblauw, *kaoreblauw*.

korenbloem, v. *kaorebloom*,
kaorebloome, *kaorebleumke*.

korenmijt, v. *kaoremíét*,
kaoremíéte, *kaoremíétje*.

korenschuur, v. *kaoresjuur*,
kaoresjúure.

korf, -van stro gevlochten,
bv. *bienkorf*, *stortbak* voor graan in
molen enz. -: o. *kaar*, *kaare*, *kaerke*.
-Van tenen gevlochten,
bv. *duivenkorf*:- m. *körf*, *körf*,
körfke. **ZIE**: *hoofd*, *zinspelen*. S.
kornoelje, -vrucht-: v. *kónkernöl*,
kónkernölle, *kónkernölke*.

Schimpwoord voor oude vrouw:
ouw *kónkernöl*.

korporaal, m. *kepraol*,
kepraole, *kepräölke*.

korrel, *kaore*, *käöres*, *käöreke*.

korst, v. *kóós*, *kóóste*, *kéúske*.

ZIE: *weelde*, *huwelijk*. S.

kort, *kort*, *korter*, *korste*. Zwa *kort wíe*
kaaf: erg kort. **ZIE**: *lichtgeraakt*.

kortademig, *kort van aojem*. **OOK**:
dèmpetich of dèmpich, *dèmpetigger*,
dèmpetichste. Zwa *dèmpetich wíe* 'n
out paert: zo kortademig als een
versleten paard. Zwa *kort van aojem*
wíe 'ne blaosbalk: kortademig.

kortharig, *korthäörich*, *korthäörigger*,
korthäörichste. 'ne *Korthäöriche*
Duitsje staonde: een kortharige
Duitse staande hond.

korting, **ZIE**: *rabat*.

kortwieken, *eemes* 'n *vaer óétríéte*.

2b. **OOK**: *vleugele*, *vleugelde*,
is of haet *gevleugelt*.

Díe hin is *gevleugelt*:
die kip is *gekortwiekt*. **OOK**: *tóppe*,
tópde, is of haet *getóp*.

kortzaag, v. *kortzaech*, *kortzaeche*,
kortzaechske.

korven, -bv. van duiven-: *körve*,
körfde, is of haet *gekörf*.

kost, -voedsel-: m. *kos*, *köske*.

Hae haet te *kos veur* 't aete: zijn
levensonderhoud kost hem geen
cent. Spêk mit wortele, dao kénste
de bóére de vot mit sjóére: spek met
wortelen een stevige en gezonde
kost. **OOK**: o/m. *manzjee*. -Slappe-:
v. *maachvölling*, *maachvöllinge*
of m. *vaazele kos*.

kostbaar, *kosbaar*, *kosbaarder*,
kosbaarste. **BETER**: *kosspeelich*,
kosspeeligger, *kosspeelichste*.

ZIE: *waardevol*.

kostbaarheid, v. *kosbaaréit*,
kosbaaréite, *kosbaaréitje*.

kostelijk, *kösselik*,
kösselikker, *kösselikste*.

kosten, koste, kosde, haet gekos.

OOK: wat gólj de booter gister: wat kostte de boter gisteren. **ZIE**: geld. S. -Znmw-: kôste. Dat géít op kôste van d'n óngeliéke: dat gaat op kosten van hem, die het spel, geding, weddenschap enz. verliest; van hem die ongelijk heeft. Wat telt geer daoveur: wat kost dat.

koster, m. kôster, kôsters.

kostganger, m. kosgènger, kosgengers.

kostschool, v. kossjwal, kossjwalle, kossjwélke.

kot, **ZIE**: kruipgat.

kotsen, **ZIE**: braken. Dao zoste spíeéchtich van waere: dat is om te kotsen.

kou, **ZIE**: verkoudheid.

koud, kout, kóuwer, kóutste.

koudbeitel, m. koutbéitel, koutbéitele.

koudvuur, o. koutvuur.

koukleum, v/m. kóunaas, kóunaaze. Dat is 'ne kèijelikke: dat is een koukleum.

kous, v. haos, haoze, hãöske.

De aerpel bleuje: wordt gezegd als iemand gaten in zijn kousen of sokken heeft.

kouseband, m. binjel, binjele, binjelke. **OOK**: met toevoeging van haos: haosbinjel of haozebinjel.

kouwelijk, kèijelik, kèijelikker, kèijelikste. **ZIE**: koukleum.

kraag, m. kraag, kráech, kraechske. -Ouderwets los boord-: 'ne stíeve kraach. In uitdrukking ook: gortje; pak 'm bíé zie gortje: pak hem bij zijn kraag. **ZIE**: dronken. S.

kraai, v. kráuw, kráúwe, krèike.

ZIE: voordeel, schade. S.

Hae ljet start noch kráuw achter: hij laat kind noch kraai achter.

kraaien, krjèje, krjèjde, haet gekrjèjt.

ZIE: schuld. S.

kraaienest, o. krauwenës,

krauwenëster, krauwenëske.

ZIE: komaf. S.

kraaiepoot, m. krauwepwat, krauwepwêt, krauwepwétje.

kraakbeen, m, knóós, knéús, knéúske.

kraal, v. kral, kralle, krêlke.

kraam, m. petik, petikke, petikske.

ZIE: hebben, houden, uitspreken, praatje, boel. S.

De ganse petik op stêlste zette: de hele zaak op stelten zetten.

OOK: m. kraom, kräöm, kräömke.

kraambéd, **ZIE**: kinderbed.

kraambezoek, 't vôtje pwënne of 't kuntje kíéke: na het kraambezoek aan de zwier gaan.

kraan, m. kraan, kraane, kraenke.

OOK: m. tap, tappe, têpke.

kraanvogel, m. króénekraan, króénekraane.

krab, m. krab, krabbe, krêbke.

krabben, krêtse, krêtsde, is of haet gekrêts. **OOK**: dabbe, dabde, is of haet gedab. Zich dabbe wie 'nen hónjt: zich krabben als een hond.

OOK: sjarre, sjarde, haet gesjart.

OOK: sjrabbe, sjrabde, is of haet gesjrab. **ZIE**: graven, wroeten.

krabber, m/v. krêbber, krêbbers, krêbberke.

kracht, v. kraf, krêfte. **ZIE**: geweld. Hae haet te piép óét: zijn krachten zijn uitgeput. De smet, dae sjeet, dat 'n haamer spleet: uitdrukking van kracht. **OOK**: mach, machte of v. krach, krachte, krêchske.

krachteloos, versleete wêrk.

krachtens, volges.

krachtig, krêftich, krêftigger, krêftichste.

krakelen, zich taGGe, taGde zich, haet zich getak.

ZIE: kibbelen, twisten.

kraken, kraake, kraakde, haet gekraak. Kraakende waagels loupe 't langste: krakende wagens lopen het

langst. **ZIE:** pimpelen. S.

kram, v. klam, klamme, klêmke.

OOK: m. kramp, krêm, krêmke.

kramen, kraome, kraomde,
is of haet gekraomp.

krammen, -met krammen
vastmaken-: klamme, klamde,
haet geklamp.

kramp, m. kramp, krampe.

krans, m. krans, krêns, krênske. **ZIE:**
weer. S. 'n Rwas is gauw geseert:
goede wijn behoeft geen krans.

krant, v. gezèt, gezètje, gezètje.

ZIE: kletswijf. -Ironisch voor iemand
die er een sport van maakt, alle
nieuwttjes verder te vertellen-:
o. nuutsblaaf, nuutsblaaier,
nuutsblaetje.

krap, -bemeten of hard gebakken-:
krap, krappier, krapste.

e Krap brâôjtje:
een krap gebakken stukje spek.

kras, m. krêts, krêtsje, krêtske.

Dat is e stêrk stök in 'n ouw brook:
dat is kras.

OOK: v. sjram, sjramme, sjrêmke.

krassen, krêtsje, krêtsde, is of haet
gekrêts. **OOK:** kratse, kratse, is of
haet gekrats. **ZIE:** stelen, zoeken. S.

krediet, -op krediet kopen-: op te pof
gêlje. Dao stêft vâöl aope in z'n
béuk: hij heeft veel krediet gegeven.

kreeft, m. kraef, kraefte, kraefke.

kreeftesoep, v. kraeftesop,
kraeftesöpke.

kreekel, m. kreekel,
kreekels, kreekelke.

krêmmen, kinderspel. Met de handen
elkaar kruiselings vastpakken en zo
snel mogelijk ronddraaien.

kreng, v. kring, kringe, kringse.

ZIE: loeder.

krênken, krênke,
krênkde, is of haet gekrênk.

krent, v. krênt, krênte, krêntje.

ZIE: krent, gjerigaard. S.

krentebrood, m. krêntewêk,

krêntewêGGe, krêntewêkske.

kreterig, -persoon-:

m. krêntekakker, krêntekakkers.

OOK: m. krêntetëller, krêntetëllers,
krêntetëllerke.

kreperen, krepeere, krepeerde,
is of haet gekrepeert.

kreuk, **ZIE:** kreukel.

kreukel, m. fróemel,
fróemele, frúumelke.

OOK: v. krâök, krâöke, krâökske.

kreukelen, fróemele,
fróemelde, is of haet gefróémelt.

OOK: frónsjele, frónsjele, is of
haet gefrónsjelt. **OOK:** krâökele,
krâökde, is of haet gekrâökelt.

kreuken, krâöke, krâökde, is of haet
gekrâök. **OOK:** verkrunkel,
verkrunkelde, is of haet verkrunkelt.

kreupel, **ZIE:** lam.

kreupele, m. kröppel,
kröppele, kröppelke.

kreupelhout, o. geströp.

OOK: o. óngerhout.

krib, v. krub, krubbe, krubke.

ZIE: verliefd, bed. S.

kribbig, **ZIE:** nest. **OOK:** pröpsj
of pröpsj, pröpsjer, pröpsje.

krieken, o. krikke.

Bié 't krikke van de daach:
bij het aanbreken van de dag.

kriel, o. kril, krille, krilke.

-Aardappeltje-: m. vêrkesaerpel,
vêrkesaerpel, vêrkesaerpelke.

krielhaan, m. krilhaan, krilhaane,
krilhaenke.

krielkip, v. krilhin,
krilhinne, krilhinke.

krijgen, kriêge, kreeg, is of haet
gekreege. 2p. **ZIE:** sigaar, niets. S.
Veer kriêge eeder zwavâöl ês tsjwê
kwakkers op 'n borch draage kênne:
wij krijgen niks. **OOK:** Woo hóbste
dich dat weer opgedaon: waar heb
je dat weer gekregen of opgelopen.
Al géit 't kêrke mit kaole draan,
kriêge zal ich 'm: krijgen zal ik 'm,

kost wat kost. Dao zouste de krêlkespis van kriège:

daar zou je wat van krijgen.

krijgertje spelen, naoluiperke speele, speelde naoluiperke, haet naoluiperke gespeelt.

krijt, m. kriët, kriëtje. Kriët in 't laok: gelijk spel; bij het kaartspel kwajongen ieder 20 punten halen.

ZIE: berekenen.

krijten, -met krijt aantekenen of besmeren-: kriëte, kriëtde, is of haet gekriët.

krijtwit, zwa wit wie de wènt.

krimp, m. krump. **ZIE**: einde. S.

krimpen, krumpe, krumpde, is gekrómpde. 2p.

Wooste aangéis, dat krump: waar men van gebruikt, wordt minder.

kring, m. krénk, kring, kringse.

OOK: m. rénk, ring, ringske.

krioelen, krejoele, krejóelde, haet gekrejóelt.

kriskras, krits-krats. Krits krats dooréin: kris kras door elkaar.

kritiek, m. krittik, krittikke, krittikse.

kritikaster, m. krittekaster, krittekasters.

OOK: m. krittezant, krittezante.

kritisch, krittisj, krittisjer, krittisje.

kritisieren, krittezeere, krittezeerde, is of haet gekrittezeert.

kroeskop, m. wolkníén, wolknien, wolknienke.

krokodil, v. krókkedil, krókkedille.

krols, grauw.

In Mjèrt zeen alle kêtjes grauw: in Maart zijn alle katten grols.

krom, krómp, krómmer, krómpste.

ZIE: deugniet, zin, keus, bezuinigen. S. -Erg krom-:

zwa krómp wie 'n zeekel.

krombuigen, krómme, krómde, is of haet gekrómp.

kromme, -misgroeid-:

m. krómme, krómme.

kromming, **ZIE**: kromte.

kromte, v. krómde, krómdes.

kronen, krwanne, krwande, is of haet gekrwant.

kroning, v. krwanning.

kronkel, m. krunkel, krunkele, krunkelke. **ZIE**: koliek. S. Dao lik

'ne krunkel in 't zeil, dat móste tegooj lëGGe: er ligt een kronkel in het touw, die moet je eruit halen.

kronkelen, zich krunkele, krunkelde zich, haet zich gekrunkel.

kronkelstraatje, o. krunkelstráötje.

kroon, m. krwan, krwanne, krwénke.

ZIE: evenaren, overwinnen. S.

-Kroon van boom-: m. tup, tuppe, tupke. De tup van de bóúm:

de boomtop. **ZIE**: kruin.

kroot, **ZIE**: biet.

krop, -voormaag van vogels-:

m. krop, kröp, kröpke. De hinne hóbbe de krop goot vol: de kippen zijn goed gevoerd.

-Keelziekte-: m. krop.

kropper, -duivenras-: m. kröpper, kröppers, kröpperke.

kruid, o. króét.

kruiden, o. krúúje.

kruidenbundel, m. króétwösj, króétwösje, króétwösjke.

Op "króétwiendaach" (15 augustus) wordt de króétwösj gezegend.

Daarna wordt hij in huis opgehangen voor te drogen. De króétwösj is minimaal samengesteld uit 7 verschillende kruiden of gewassen en verschilt van streek tot streek. Meestal zijn er 2 graansoorten, 2 geneeskrachtige -, 2 onheilwerende kruiden en 1 notentakje in verwerkt. Het gebruik en de betekenis is als volgt. De boer die zijn akkers gaat inzaaien neemt de 2 graansoorten (meestal tarwe en koren) en mengt dit onder het zaaigoed om zo een goede oogst af te smeken. De geneeskrachtige kruiden (zoals boerenwormkruid en

alsem) staan bekend als goed middel tegen maagklachten, darm- en spijsverteringstoornissen. Van deze kruiden wordt thee gezet en moet door de zieke gedronken worden. De onheilwerende kruiden (leverkruid en duizendblad) worden gebruikt bij zware storm of onweer. Vroeger werden deze in de kachel verbrand. Heden ten dage wordt er gebeden om het onheil af te wenden. De tak van de notenboom symboliseerde de beschermende betekenis van de notenboom, welke bij bijna elke boerderij aanwezig was.

kruidenier, m. *krúujeneer*, *krúujeneers*, *krúujeneerke*.

kruidnagel, m. *gróffelsnaegel*, *gróffelsnaegel*, *gróffelsnaegelke*.

kruien, *sjörge*, *sjörchde*, is of haet gesjörch. *Sjörch dóé ouch éns*: krui jij ook eens.

krui, v. *króék*, *króéke*, *krúúkske*.

-Aarden langwerpige ronde krui met grote buik-: o. *úul*, *úúle*, *úulke*.

-Aarden langwerpige ronde krui zonder buik waarin vroeger Spawater werd verkocht.

De lege kruijkes werden daarna als jeneverkruijkes gebruikt-: v. *spaakan*, *spaakanne*, *spaakénke*. Die tróm sprunk ouch éns **of** 't mênke kump éns veur zîé géljt: de krui gaat zolang te water, tot ze breekt.

-Grote aarden krui met baardig hoofd op de voorkant-:

m. *baartmênke*, *baartmênkes*.

kruikestop, m. *króékestop*, *króékestöp*, *króékestöpke*.

kruimel, m. *gréúmel*, *gréúmele*, *gréúmelke*. **ZIE**: *schor*, *opgaan*. S.

OOK: *gréúzel*, *gréúzele*, *gréúzelke*.

kruimelen, *gréúmele*, *gréúmelde*, is of haet *gegréúmelt*.

kruin, m. *krúun*, *krúune*, *krúunke*.

't Veel 'm paaf op zîene *krúun*:

het viel hem pardoos op zijn hoofd. De *krúun* van de boom: de boomkroon. -Valse *kruin*, in verschillende richtingen groeiend hoofdhaar-:

m. *waerwas*, *waerwès*, *waerwèske*.

OOK: *wirwas*, *wirwès*, *wirwèske*.

kruipe, *króépe*, *krwap*, is of haet *gekraope*. 2e.

ZIE: *onderhanden*, *lopen*. S.

-Ergens onderkruipen-:

óngerkróépe, *krwap ónger*, is *óngergekraope*. 2e.

kruipe, *króépentaere*.

kruipe, m. *króépe*, *króépers*, *krúúperke*.

kruipe, m. *króépentaere*, *króépentaere*, *króépentaere*.

OOK: m. *vottekróépe* enz.

kruipe, o. *króéplaok*, *króéplaoker*, *króépläökske*.

krui, o. *krúús*, *krúúzer*, *krúuske*.

ZIE: *leed*, *farizeeër*, *uitgeteld*, *platzak*. S. **ZIE**: *crucifix*. Eederéin mó't zie *pèkske zèllef draage*: ieder moet zijn kruisje zelf dragen.

kruisbeeld, m. *liuvenjèr*.

kruisbek, m. *krúúsbêk*, *krúúsbêkke*, *krúúsbêkske*.

kruisbes, v. *krwasjel*, *krwasjele*, *krwèsjelke*.

Krwasjele vlaaj: *kruisbessenvla*.

kruisbessenstruik,

m. *krwasjelestróék*, *krwasjelestrúúk*, *krwasjelestrúúkske*. Van een bijzonder lastig kind zegt men wel: "Dat hóbbe ver ónger 'ne *krwasjelestróék gevónje*", zulks in tegenstelling tot het gebruikelijke "paumestróék".

kruisbladwolfsmelk,

o. *molmoéskróét*. Volgens het volksgeloof was deze zeer giftige plant dodelijk voor de woelratten.

kruisboog, m. *krúúsbaoch*, *krúúsbäöch*, *krúúsbäöchske*.

kruisdagen, *krúúddaach*. Maandag,.

Dinsdag en Woensdag vóór
O. H. Hemelvaart, welke feestdag
10 dagen vóór Pinksteren valt.
Gebruikelijk was, dat er
bidprocessies met het kruis werden
gehouden door een landelijk deel
van de parochie voor de vruchten
op het veld. Er werd iedere dag zo
mogelijk een andere route genomen.

kruiselings, *euverkrúús*. **OOK**:

krúúswaechs. **ZIE**: vertellen. S.

kruisen, *krúúse*, *krúúsde*,
is of haet gekrúús.

kruisgang, m. *krúúsgaank*,
krúúsgèng.

kruising, v. *krúúsing*,
krúúsinge, *krúúsingeske*.

kruisnet, o. *krúúsnèt*,
krúúsnëtter, *krúúsnëtje*.

kruisteken, o. *krúústeike*,
krúústeikes. Zich zaengene:
een kruisteken maken.

kruisweg, m. *krúúswaech*,
krúúswáech. **OOK**: v. *staasje*,
staasjes. Zich te staasjes baeje:
de kruisweg bidden.

kruit, o. *polfer*. **OOK**: o. *króét*.

kruiwagen, v. *sjörkar*, *sjörkarre*,
sjörkêrke. 'n Gooj *sjörkar* is alles
waert: een goede kruiwagen is veel
waard. Wae goot vrunt is mitte
duuvel, kump gemaekelik in de hël:
wie een goede kruiwagen heeft,
komt er makkelijk. -Met 'n
kruiwagen verplaatsen-: *versjörge*,
versjörchde, is of haet *versjörch*.
-Korfhekje van gevlochten teen of
latwerk dat op kruiwagen geplaatst
wordt om een grotere hoeveelheid
van gering gewicht te vervoeren,
zoals bladeren, hooi enz. -:
v. *röls*, *rölse*, *rölske*.

kruk, v. *krök*, *krökke*, *krökske*.

krul, v. *krol*, *krolle*, *krölke*.

-Van hout-: v. *sjaafspjiën*.

krulhaar, o. *krolhaor*, *krolhaore*.

Krómp van haor én krómp van zin,

jóng, dao zit te duuvel in: gekrulde
haren, gekrulde zinnen.

krullekop, m. *krollekop*, *krolleköp*,
krolleköpke. **ZIE**: bont. S.

krullen, *krolle*, *krolde*, is of haet
gekrolt. **ZIE**: watertanden. S.

krultang, v. *kroltang*,
kroltange, *kroltèngske*.

kuchen, *kuchele*, *kuchelde*,
haet gekuchelt.

kudde, o. *köt*, *ködder*, *kötje*.
e *Köt gauze*: een kudde ganzen.

kuieraar, m. *trampelaer*, *trampelaere*.
OOK: *trampelgaus*, *trampelgauze*,
trampelgèiske.

kuieren, *trampele*, *trampelde*,
is of haet getrampelt.

kuif, m. *kóef*, *kóeve*, *kúufke*.
'ne *Kóef haore*: haarkuif.

kuifleeuwerik, m. *koefljèwerik*,
koefljèwerikke, *koefljèwerikske*.

kuiken, o. *kúúke*, *kúúkes*, *kúúkske*.
ZIE: uitgelaten, duizelig. S.

kuil, v. *kóel*, *kóéle*, *kúulke*. Dooch
neeme de ströp óm d'n haus, want
anges lik te díen gereit: wie een kuil
graaft voor een ander valt er zelf in.

Kuilkensvoetpad, voormalig
voetpad vanaf Stegelkensberg naar
Armsterveldweg.

kuip, v. *tien*, *tiene*, *tienke*.

OOK: v. *kóép*, *kóépe*, *kúúpke*.

kuiper, m. *kúúper*,
kúúpers, *kúúperke*.

kuipersgereedschap,
o. *kúúpersgetúúch*.

kuit, -viseieren-: m. *gäöt*. -Deel van
been-: v. *kúút*, *kúúte*, *kúútje*.

kuitschieten, *gäötgeete*, gaot *gäöt*,
haet *gäöt gegaote*. 2p.

kul, -onzin-: *twèn*.

kundig, *kundich*,
kundigger, *kundichste*.

kunnen, *Vervoeging*: kan, *kóns*, kan,
könne, *kónt*, *könne*. Koos, *koos*,
koos, *kooste*, *koos*, *kooste*. *Hób*
gekoos. De werkwoorden kunnen en

kennen worden door elkaar gebruikt.

kunst, v. kuns, kunste, kunske.

OOK: kóns enz. Stênze is gein

kuns: opscheppen is geen kunst.

kunstemaker, m. kunstemaeker, kunstemaekers, kunstemaekerke.

OOK: m. kónstemaeker, enz.

kunsten, -fratsen-: spregitse.

OOK: fortúúte.

kunstig, kunstich, kunstigger, kunstichste. **OOK**: kónstich, enz.

kunststuk, o. kunsstök, kunsstökker, kunsstökske. **OOK**: kónststök, enz.

kurk, -stop-: m. stop, stöp, stöpke.

kurkdroog, knaokedrwêch

of snóefdrwêch.

kurketrekker, m. stoppetrèkker, stoppetrèkkers.

kushandje, o. pwênhèntje.

Dat géit mit e pwênhèntje:

met een kushandje op de koop toe;

dat gaat gemakkelijk.

kussen, o. kösse, kösses, kösseke.

kussen, ZIE: zoenen.

kussensloop, v. kössteek,

kössteeke, kössteekske.

kuur, v. kúúr, kúúre, kúúrke.

Wat zeen dat veur kúúre:

wat zijn dat voor nukken?

kwaad, kaot, kaojer, kaotste.

ZIE: zat. S. "Pis mêr op 'ne blauwe stéin" wordt gezegd als iemand

kwaad is. Plas maar op een blauwe

steen, (dorpel), dat koelt af. Laot 'm

mêr êns op te bèssem pisse: idem.

Eemes op stang jaage of eemes de

nar in jaage of éine oppet paert

hêlpe: iemand kwaad maken. Braek

tich mêr niks: maak je maar niet

kwaad. Hae haet 't gauw baovedrin:

hij is gauw kwaad. 'n Kaerske

branne veur de dúúvel: kwaad met

kwaad vergelden. Hae haet te gram

in: hij is kwaad. Dooch tich neet zwa

op, 't waor toch goot geméint: maak

je niet zo kwaad, het was toch goed

gemeend. 'ne Peerlink kénste noch

kaot maake: men kan door

aanhoudend plagen en sarren zelfs

de meest zachtmoedige mens nog

kwaad maken. Eemes te pis wêrm

maake: iemand op stang jagen. -Erg

kwaad zijn-: vuurspiéje, spiede vuur,

haet vuur gespiet. **OOK**: oprichte,

richde op, is of opgerich. Rich tich

neet zwa op: wordt toch niet kwaad.

OOK: guftich waere, woor guftich,

is guftich gewoore. IV.

kwaadheid, v. kaojichéit.

OOK: v. kollaerichéit, kollaerichéite.

kwaad spreken, beklatsje,

beklatsjde, is of haet beklatsj.

OOK: doorhaole, haalde door,

is of haet doorgehaolt. Ze höbbe 'm

vies de doorgehaolt: ze hebben

behoorlijk over hem geroddeld.

OOK: doorriete, reet door,

is of haet doorgereete. 2b. **ZIE**:

scheuren, roddelen, doortrekken.

Éine dedoor trèkke: kwaad van

iemand spreken. Dao is géin huij

genóch gewasse óm alle móéle te

stoppe: het kwaad spreken is niet te

stoppen. 't Is gei kaot wat in de

mónjt géit, waal wat dróét kump:

het is geen kwaad wat er in de

mond gaat, wel wat er uit komt,

wordt gezegd van kwaad spreken.

'ne Wóúf kump ouch aan getêlde

sjäöp: een kwaadspreker zal

niemand ontzien.

kwaadsprekerij, m. roddel.

kwaad worden, ZIE: opwinden zich.

OOK: guftig waere.

kwaal, m. kwaol, kwaole, kwäölke.

kwab, m. kwabbel,

kwabbele, kwëbbelke.

kwabaal, m. haolkóét,

haolkóète, haolkúútje.

kwajongen, m. kaojóng, kaojónges,

kaojungske. -Slungel-:

m. läöres, läörese, läöreske.

kwajongensstreek, v/m.

kaojóngesstreek, kaojóngesstreeke,
kaojóngesstreekske.

OOK: v. kauverstreek, enz.

kwak, m. kwak, kwaGGe, kwêkske.

OOK: hoeveelheid en nog niet
geheel beveerd nestjong.

kwaken, kweeke, kweekde,
haet gekweek.

kwakzalver, m. pisdokter, pisdokters.

kwalificeren, kwallefeseere,
kwallefeseerde, is of haet
gekwallefeseert.

kwalijk, **ZIE:** ergerlijk.

OOK: verkaollik, verkaollikker,
verkaollikste. Vies verkaollik draan
zeen: kwalijk er aan toe zijn.

kwaliteit, v. kwalleteit, kwalleteite.

kwalmen, kwalme, kwalmdde,
haet gekwalmp.

kwark, m. fluitkjès.

kwart, o. kvaart, kvaarte, kwaertje.

kwartaal, o. kertaal, kertaale.

kwartel, v. kwattel, kwattele,
kwêttelke. Zwa vêt wie 'n kwattel:
dik, mollig vet.

kwartier, o. keteer, keteere, keteerke.

kwasie, kwaazes.

kwast, **ZIE:** knoest. **OOK:** m. kwas,
kwês, kwêske. -Gek mens-: m. flab,
flêbke **of** flabbedie, flabbedieje
of flabbedeijes, flabbedeijesse
of flabbes, flabbesse.

OOK: m. kwasteloorem,
kwastelooreme. Eine grwêtsje pin:
een verwaande kwast. **OOK:**

m. pòmpernikkel, pòmpernikkele.

OOK: dóé bês mich 'ne zeute:
jij bent een rare kwast.

webbel, v. raatel, raatele, raetelke.

Dat is mich 'n raatel: dat is een
webbel. **OOK:** v/m. rabbel,
rabbele, rêbbelke. Hou toch éns
dien rabbel: hou toch eens je mond.

webbelen, kwaeke, kwaekde,
haet gekwaek. **OOK:** kwêbbele,
kwêbbelde, haet gekwêbbelt. **OOK:**
raatele, raatelde, haet geraatelt.

kweekbak, **ZIE:** broeibak.

kweekgras, v/m. kwéék **of** puime.

kweekschool, v. kweeksjwal,
kweeksjwalle.

kweeper, v. kweepaer, kweepaere,
kweepaerke. -Wrange en harde peer
waarvan heerlijke jam met een fijn
aroma te bereiden is-.

kwelgeest, m. tèmpteeder,
tèmpteeders, tèmpteerderke.

kwellen, kwaele, kwaelde, is of haet
gekwaelt. Kwael dich neet zwa:
maak je niet zo druk. **OOK:** kwêlle,
kwêlde, is of haet gekwolle. 2p.

OOK: matraeteere, matraeteerde,
is of haet gematraeteert. -Plagen-:
transeneere, transeneerde, is of haet
getranseneert. -Sarren-: tamteere,
tamteerde, is of haet getamteert.

kwetsen, kwêtsje, kwêtsjde, is of haet
gekwêtsj. -Tot brij maken-: kwêtsje,
kwêtsjde, is of haet gekwêtsj.

ZIE: aanstoot.

kwetspruim, v. kwêtsj,
kwêtsje, kwêtsjke.

kwezel, v. kweezel,
kweezele, kweezelke.

kwiebus, falderaa, falderaa's,
falderaake. **ZIE:** kwast. **OOK:**
m. kwiebes, kwiebesse, kwiebeske.

kwiek, kwik, kwikker, kwikste. **OOK:**
nitsj, nitsjer, nitsjte. **OOK:** víef,
víever, víefste. Dat is e víef mênke:
dat is een rap mannetje. Hae drêjt
zich op 'n êrt: hij is kwiek en lenig.

kwijl, m. zéiver, zéiverke.

kwijlen, bezéivere, bezéiverde,
is of haet bezéivert. **ZIE:** zeveren.

kwijlend, zéiverentaere.

kwijnen, taere, taerde, haet getaert.
Hae taert langsem ewêch:
hij gaat langzaam achteruit.

kwijt, kwiét. Dat blief in de hêk
hange **of** "adieu miéne maelder":
dat ben je kwijt.

kwikstaart, m. kwikstart,
kwikstêrt, kwikstêrtje.

kwikzilver, o. kwik.

kwinkslag, m. *kwinkslaach*,
kwinkslaech, *kwinkslaechske*.

Zich urges mit 'ne gèkke slaach van
aaf maake: zich met een kwinkslag
van de zaak afmaken.

kwint, ZIE: snaar.

kwintessens, *kwintesêns*.

kwispedoor, m. *spiebak*, *spiebêk*.

kwispelaar, m. *kwispel*, *kwispele*,

kwispelke. **OOK:** *kwispelaer*,

kwispelaere, *kwispelaerke*.

kwispelen, *kwispele*, *kwispelde*,
haet gekwispelt.

kwistig, ZIE: royaal.

kwitantie, v. *kwittanse*,
kwittânses, *kwittênske*.

kwiteren, *kwitteere*, *kwitteerde*,
is of haet gekwitteert.

kyrie eleison, ich mós mich de
ganse kiereje eleison aanwêrre, of
ich wol of neet: ik moest het hele
verhaal aanhoren.

Laatste veldoven van Elsloo in 1932 was gelegen waar de ABN/Amro
gevestigd was. Van de gebakken stenen uit deze oven werden
de panden Stationsstraat 103 en 105 gebouwd.

laadstok, m. *spéndrik*,
spéndrikke, *spéndrikske*.

laag, v. *sjich*, *sjichte*, *sjichske*.

Dao zit mêr e sjichske vêrf op: er zit maar een dun laagje verf op. **OOK**: v. *laoch*, *laoge*, *lâöchske*. -Gemeen-: *laech*, *laeger*, *laechste*. Dat is 'ne laege kael: dat is een gemene kerel. Maak géin laege: verkoop geen ordinaire praat. **OOK**: *ljèch*, *ljèger*, *ljèchste*. Dat is *ljèch*: dat is gemeen. Betekent ook laag in tegenstelling tot hoog.

laagte, v. *ljèchde*, *ljèchdes*.

laars, m. *steevel*, *steevele*, *steevelke*.

laarzenschacht, m. *steevelsjach*,
steevelsjachte of *steevelsjèch*.

laarzentrekker, m. *steevelsknèch*,
steevelsknèchs.

laat, laat, *laater*, *laatste*. Hae kump te kaerse óétblaoze: hij komt te laat. "Wie laater op t'n aovent, wie sjwaander de lúu" wordt gezegd als nog laat gasten komen.

ZIE: boek, drinken, werk. S.

laatst, lès. -Op zijn laatst-: *úúterlik*.

laatste, lèste. De lèste man de pungel ophélpe: tot het laatst in de herberg blijven. **ZIE**: dood. S. De lèste daach van 't jaor. Men maakte de kinderen wijs: "Vandaach stéít eine op 't kirmestrein mit zwaväöl naaze, ês (noch) daach in 't jaor zeen", het woordje "noch" daarbij weglatend.

labyrint, **ZIE**: doolhof.

lach, m. *lach*, *lèchske*.

lachebek, v. *sjaaterbjès*, *sjaaterbjèste*,
sjaaterbjèske of *sjaaterbék*,
sjaaterbèkke, *sjaaterbèkske*.

lachen, *lache*, *lachde*, haet *gelache*.
-Fijntjes-: *smónkele*, *smónkelde*,
is of haet *gesmónkelt*. Zich 'ne pókkel lache: zich 'n bult lachen.

lachend, *lachentaere*.

ladder, v. *lödder*, *lödders*, *lödderke*.

-In kous-: v. *rên*, *rênne*, *rênke*.

laddersport, v. *spraot*,

spraote, *spräötje*.

lade, v. *laaj*, *laaje*, *laejke*. "Bëste bie uch in de laaj gewaes" wordt gezegd als iemand veel kleingeld op zak heeft of bij uitzondering goed bij kas is. **OOK**: o. *sjaot*, *sjaoter*, *sjäötje*. -Ook laatje van koffiemolen en vak in winkelopstand-.

laden, *laaje*, *looj*, is of haet *gelaaje*.

2c. **ZIE**: dronken, opgescheept. S.

lading, v. *laading*, *laadinge*,
laadingske. **OOK**: m. *las*, *lès*, *lèske*.

laf, *laf*, *laffer*, *lafste*. **ZIE**: koffie. S.

lafaard, m. *lafferik*, *lafferikke*.

lager, -in techniek-: o. *laager*,
laagers, *laegerke*.

lagerbier, *laager beer*.

lak, **ZIE**: maling. Dao vaech ich m'n vot aan aaf: daar heb ik lak aan.

laken, o. *laake*, *laakes*, *laekeske*.

ZIE: ontwikkelen. S.

lakken, *lakke*, *lakde*, is of haet *gelak*.
'ne Gelakde tob:
een geëmailleerde emmer.

lakschoenen, m. *laksjoon*,
laksjoo, *laksjeunke*.

lam, *laam*, *laamer*, *laamste*.

ZIE: suf. S. -Dier-: o. *lèmk*, *lèmk*.

Lambertus, *Lambaer*, *Baer*, *Bertus*.

lambrizing, v. *lambríe*
of *lambrezeering*.

lamheid, v. *laamichéit*.

ZIE: verlammen. S.

lamlendig, *lammenaadich*,
lammenaadigger, *lammemaadichste*.
Dat is 'n lammenaadich stök vraete
of stök strónt van 'ne kael:
dat is een lamlendig mens.

OOK: *laplèndich*, *laplèndigger*,
laplèndichste.

lammeling, m. *gloeijeling*,
gloeijelinge.

OOK: m. *lapzwans*, *lapzwèns*.

OOK: m. *pungel*, *pungele*.

lammeren werpen, *lamme*, *lamde*,
haet *gelamp*. Díe zúút óét, of ze
achter de bësem haet *gelamp*:

zij ziet er slecht uit.

lamp, v. lamp, *lampe*, *lêmpke*. Dae haet te lamp ómgeloupe **of** dae haet 'm ómgeloupe **of** dae haet te pin gelèk: die is tegen de lamp gelopen; op de koffie gekomen. **ZIE**: drinken, schraalhans. S. -Standaard, waarin de olie- of smoutlamp werd geplaatst-: m. *lampegèk*, *lampegèkke*, *lampegèkske*. -Tegen de lamp lopen-: *óm loupe*, leep óm, is of haet ómgeloupe. 2a. -Soort petroleum lamp, die veel licht en warmte gaf-: m. *vuurtaore*, *vuurtaores*. -Olie of petroleum lamp-: v. kink, kinke, kinketje.

lampeglas, o. *lampeglaas*, *lampeglaazer*, *lampeglaeske*.

OOK: o. *kinkeglaas*, enz.

ZIE: broodmager. S.

lampekatoen, o. *wéikegaare*, *wéikegaares*.

lampepit, v. *wéik*, *wéike*, *wéikske*.

lampolie, m. *kinkenaolie*.

land, o. *lènjt*, *lènj*, *lènjtje*. Mit tae is géin richting te sjeete: met hem is geen land te bezeilen. -Rijk-: o. *riék*, *riéke*. -Drassig-: m. *zómp*, *zómpje*.

landerijen, *lènjerieje*.

landgenoot, m. *lènjtsman*, *lènjtslúu*.

landhuis, o. *lènjthóés*, *lènjthóézer*, *lènjthúske*.

landkaart, v. *lènjtkaart*, *lènjtkaarte*, *lènjtkaartje*.

landloper, m. *lènjtluiper*, *lènjtluipers*.

landmaten, 1 rooj is 20.5499 m²; 1 zil of vrèch is 100 rooje; 1 möрге is 150 rooje; 1 bóender is 400 rooje.

landmeter, m. *lènjtmaeter*, *lènjtmaeters*.

landschap, o. *lènjtsjap*, *lènjtsjappe*.

landstaal, v. *lènjtstaal*.

landweer, hist. naam voor begrenzing tussen akkers en heide om 't weidende vee van de akkers te weren. Bestond uit drie greppels met doornstruiken op de tussenliggende

hoogten.

lang, lank, *langer*, *langste*.

Got wèt wie lank: erg lang. Hae is lank van slaach: hij is erg lang.

ZIE: langdradig, overdrijven, middelmaat, uitstellen, breed, kleermaker, slungel. S. -Langer maken door eraan te trekken-: zich *óétlêmpje*, *lêmpde* zich *óét*, haet zich *óétgelêmp*. -Lang ding-: o. *lèngsel*, *lèngsele*, *lèngselke*. Dat is mich e *lèngsel*: dat is een lang mens of ding.

langdradig zijn, *uddere*, *udderde*, haet *geuddert*. **ZIE**: vervelend zijn.

Hae is goot veur kalk te lèsje:

hij is langdradig en langzaam. Hae is lank van stíél: hij is langdradig.

langpootmug, m. *huijwaagel*, *huijwaagels*. **ZIE**: hooiwagen.

langs, langs. Dae krieg z'ne zaenge: die krijgt er van langs.

-Langs hier-: *zwaróm*.

langstlevende, v/m. *langslaevende*.

Ze hóbbe ál op te langslaevende gemaak: de langstlevende erft alles. Wae 't langste laef, krieg te búúl èn de sènte:

de langstlevende krijgt alles.

languit, lankóét **of** lankewèch op te grónjt liGGe:

languit op de grond liggen.

langwerpig, lankwêrpetich, lankwêrpetigger, lankwêrpetichste.

langzaam, *langsem*, *langsemer*, *langsemste*. Baeter langsem ès gaaróét neet: beter langzaam dan in het geheel niet. Zwa gau wíe 'n stróntvleech: erg langzaam.

lans, v. *lans*, *lanse*, *lênske*.

lantaarn, v. *lantaer*, *lantaere*, *lantaerke*. -Draagbare voor in stal of schuur-: v. *luch*, *luchte*, *luchske*.

lantaarnpaal, m. *lantaerpaal*, *lantaerpäöl*.

lanterfanten, *lanterfante*, *lanterfantde*, is of haet *gelanterfant*.

lap, m. *lap*, *lappje*, *lêpke*. Hae géit mit

lappe stóf hoezeere: hij vent met coupons stof langs de huizen. **ZIE:** fluiten, vroeg. S. **ZIE:** goedmoedig.

lappen, *lappe*, *lapde*, is of haet *gelap*. Sjoon lappe: schoenen verzoolen. **ZIE:** kool, betalen. S.

lappendeken, v. *lappedaeke*, *lappedaekes*, *lappedaeketje*.

lappenmand, v. *lappemènjel*, *lappemènjele*, *lappemènjelke*. **ZIE:** ziek.

lardeernaald, v. *spiknaolj*, *spiknaolje*, *spiknäölke*.

lardenen, *spikke*, *spikde*, haet *gespik*.

larie, m. *snooterkal*.

larix, m. *lork*, *lorke*, *lorkske*.

last, **ZIE:** hinder, temptatie. Dao is Poole in nwat: nu is Leiden in last.

laste ten leggen, **ZIE:** bewijzen, aanwrijven.

last hebben van, **ZIE:** hinderen.

lastig, *lèstich*, *lèstigger*, *lèstichste*. 'ne Lèstiche petrwan: een lastig iemand. Bës verzichtich, dae kènt óngemütlich waere: wees voorzichtig met hem, hij kan lastig worden. **ZIE:** ongemakkelijk. 'ne Lèstige pottentaot: een lastig mens. "Dae móste dich mër op stèrkwaater zètte, dan hóbste noch lang plezeer van 'm" wordt gezegd van een lastig of moeilijk kind.

lastpost, o. *hinjerhout*, *hinjerhouter*, *hinjerhuitje*.

lat, v. *lat*, *latte*, *lètje*. **ZIE:** potdoof. S.

latei, v. *latèij*, *latèije*, *latèijke*.

laten, *laote*, *leet*, is of haet *gelaote*. 2f. **ZIE:** drinken, wijs. S.

Latijn, o. *Letiën*. -Aan het einde van zijn Latijn zijn-: *óétgetut*.

Laurens, *Lor*, *Laur*, *Rang*, *Rèng*, *Rèns*.

laurier, -boom of struik-: m. *lereer*, *lereere*, *lereerke*.

laurierblad, o. *lereerblaaf*, *lereerblaajer*, *lereerblaetje*.

lauw, *lauw*, *lauwer*, *lauwste*.

lavement, o. *lavemènt*, *lavemènte*.

laven, *laave*, *laafde*, is of haet *gelaaf*.

lavendel, m. *lavèndel*.

lawaai, **ZIE:** kabaal. -Dof lawaai-: m. *róbbel*, *róbbele*, *rubbelke*. -Lawaai maken-: *battere*, *batterde*, haet *gebattert*.

lawaaischopper, **ZIE:** levenmaker.

leed, o. *léit*. Dao weurt mjè *léit* gevaare ès gedraage: de welgestelden hebben vaak meer leed en zorgen dan de gewone man. Hóbste plezeer aan angermans *léit*, stéit 't tient veur de deur èn bleujt: men moet geen leedvermaak hebben. Es alle *léit* op éinen houp laoch, snapde eederein nao 't sient: als men het leed van anderen kende, zou men het zijne geduldiger dragen. Woo géin krúús hunk, woont neemes: leed is overal waar mensen wonen. **ZIE:** verzwijgen. S.

leedvermaak, **ZIE:** leed. S.

leeftijd, m. ouwer. **OOK:** m. *laeftiét*, *laeftiéje*. Van dezèllefde boum vilt de éin paer vreug èn de anger laater aaf: de hoge leeftijd van de ouders is geen garantie, dat de kinderen ook allen een hoge leeftijd bereiken. De dúipbreef verlaore hóbbe: onvoldoende aandacht schenken aan zijn reeds gevorderde leeftijd. "Zwa out wie mien hènj, meh neet zwa out wie mien tènj": ontwijkend antwoord op de vraag naar iemands leeftijd. In miénen ouwer: ongeveer zo oud als ik.

leeg, *laech*, *laeger*, *laechste*. -Niet drachtig van koe-: *maus*. **ZIE:** tijd. S.

leeghoofd, 'ne kop wie 'n reub of wie 'n zeef.

leegloper, m. *kluiver*, *kluivers*, *kluiverke*. Kaale jakhals: opschepperige leegloper. **OOK:** m. *laechgènger*, *laechgèngers* of *laeche*, *laeche*.

leegmaken, *laechmaake*, *maakde*

laech, is of haet *laech*gemaak.
leegscheppen, *laechsjoeppe*, *sjoepde*
 laech, is of haet *laechgesjöp*.
leegte, v. *laechde*, *laechdes*.
leem, m, *léim*. **ZIE**: hooi, dansen. S.
leemput, v. *léimkóel*, *léimkóele*.
ZIE: bui. S.
leepoog, o. *luipsjóuch*, *luipsjóuche*,
luipsjúichske. **OOK**: -rood omrand
 oog-: o. *pupsjóuch*, *pupsjóuche*,
pupsjúichske.
leer, o. laer. -Een stukje leer ter
 reparatie van het bovenleer van
 schoen-: v. *húufke*. Engels laer:
 sterke stof, voor werkpakken enz.
ZIE: voet. S. -Gelakt leer-:
 o. *laklaer*. -In opleiding zijn-:
 in de *ljer* zeen. Hae haet te *ljer* óét:
 zijn leertijd is voorbij.
leergeld, o. *ljèrgêljt*. *Ljèrgêljt* gaeve:
 door schade en schande wordt men
 wijs.
leerjaar, o. *ljèrjaor*, *ljèrjaore*.
leerjongen, m. *ljèrjóng*,
ljèrjónges, *ljèrjungske*.
leerling, **ZIE**: gezet.
leerlooiën, *lwaije*, *lwaijde*,
 is of haet *gelwaijt*.
leerlooiër, m. *lwaijer*, *lwaijers*.
leermeester, m. *ljèrmeister*,
ljèrmeisters.
leerzaam, *ljèrzaam*,
ljèrzaamster, *ljèrzaamste*.
leesboek, o. *laesbook*,
laesbeuk, *laesbeukske*.
leest, m. *léis*, *léiste*, *léiske*. -Haak,
 waarmee de leest uit de schoen
 wordt getrokken-: m. *léistenhaok*,
léistenhåok, *léistenhåökske*.
leestafel, v. *laestaofel*,
laestaofele, *laestaöfelke*.
leeszaal, m. *laeszaal*, *laeszaale*.
leeuw, m. *ljèf*, *ljève*, *ljèfke*.
leewebeek, m. *ljèvebèk*,
ljèvebèkke, *ljèvebèkske*.
leeuwerik, m. *ljèwerik*, *ljèwerikke*,
ljèwerikske. De *jèste* april géit te

ljèwerik 'ne ploochestart wach:
 één april begint de leeuwerik zeer
 voorzichtig met zijn zangvlucht.
legende, v. *legènde*, *legèndes*.
leger, o. *laeger*, *laegers*.
leges, o. *sjriefgêljt*.
leggen, *lèGGe*, lach, **afw.** veer,
zié lachte, is of haet *gelach*. 2p.
ZIE: gemakzuchtig. S. -Over elkaar-:
euveréinlèGGe, enz. -Naast elkaar-:
naevenéinlèGGe enz.
legkip, v. *lèkhin*, *lèkhinne*, *lèkhinke*.
legplank, o. *sjaap*, *sjaaper*, *sjaepke*.
ZIE: broodnodig. S. -Legplank in
 kast, winkel enz. -:
 m. *regaal*, *regaaie*, *regaelke*.
lei, v. *lèi*, *lèije*, *lèike*. "Sjriéf 't mèr op
 te *lèi*" wordt gezegd, als men niet
 kan betalen. Dat géit wíe 'n fluitje
 van 'ne sènt **of** dat lóp op rólkes:
 dat gaat van een leien dakje.
leidekker, m. *lèijelèpper*, *lèijelèppers*.
leiden, *lèije*, *lèijde*, is of haet *gelèijt*.
 Ich kén vanaovent neet kómme, ich
 mó't lèije: ik kan vanavond niet
 komen, ik moet met mijn meisje uit.
ZIE: dribbelen.
leidingwater, *gemeindepils*.
leidsel, o. *zeil*, *zeilder*, *zeilke*.
 Bv. kauverzeil: leidsel, touw, voor
 kalveren. **OOK**: v. *lien*, *liène*,
lienke. **ZIE**: belofte, daglicht, hel. S.
leisteën, m. *lótsj*, *lótsje*, *lutsjke*.
ZIE: mijnsteen.
lekken, *laeke*, *laekde*,
 is of haet *gelaek*.
lekker, *lèkker*, *lèkkerder*, *lèkkerste*.
 Dat is vinger *lèk* dóem: dat is
 bijzonder lekker. Dat smilt tich in de
 mónjt wíe dóévestront:
 dat is erg lekker.
lekkernij, **ZIE**: fijnigheid.
lel, v. *lèl*, *lèlle*, *lèlke*. Hae gaof 'm 'n
lèl: hij gaf hem een lel.
lelie, v. *leelie*, *leelies*. *Leelie*ke van
 daale: *Lelietje* der dalen.
leliestaf, m. *leeliestaaf*, *leeliestaef*.

St. Jozef mit zíene leeliestaaf:
de H. Jozef met zijn leliestaaf.

lelijk, *ljèlik, ljèlikker, ljèlikste*.
ZIE: kleding. S. **OOK**: *sjèbbich of sjèbbetich, sjèbbigger, sjèbbichste*.
OOK: *sjóé, sjóewer, sjóeste*.

lelijkerd, m. *ljèlikker, ljèlikkers*.
OOK: m. *nötter, nötters, nötterke*.

lemen, -van leem-: *léíme*.

lemmet, v. *wéik, wéike, wéíkske*.

Lena, Leen, Ljèn, Leena, Laen.
ZIE: lenen. S.

lendelam, *lénjelaam, lénjelaamer, lénjelaamste*. **ZIE**: werken. S.

lenden, v. *leeje*. **OOK**: *lénje*.
ZIE: helpen. S.

lenen, *ljènne, ljènde*, is of haet *geljènt*. "Este noch éns kumps, ljèn ich tich de kat, die kump vannelein truk" wordt gezegd tegen iemand, die graag leent, maar traag is in het terugbrengen. "Dat sjríef zich neet Ljèn" wordt gezegd, als iemand iets te leen vraagt, wat men niet gaarne uitleent. 't Is tich mêr gebörch: het is je maar geleend. **ZIE**: schuld. S.

lengte, v. *lèngde, lèngdes*.
-In de lengte-: *lankslaechs*.

lenig, *gezwank, gezwanker, gezwankste*.

lens, v. *lëns, lënze, lënske*.

Leonard, Lei, Leike, Lénjoo.

Leonardus, Naart, Naartje, Naardus, Naert.

Leopold, Pol.

lepel, m. *laepel, laepele, laepelke*.

lepelen, *laepele, laepelde*, is of haet *gelaepelt*.

leren, *ljèrre, ljèrde*, is of haet *geljèrt*.
ZIE: kennis. S. Me mót ljèrre, pës te vingere aeve lank zeen: men komt nooit uitgeleerd. Wae kóélekop is, mót noch kwakker waere: wil je iets worden, dan moet je eerst leren. Slêch van aannumme zeen: niet kunnen of niet willen leren. Dae ês aezel gebaore is, zal nwwts ês

paert stêrve:
er zijn mensen die het nooit leren.

les, v. *lës, lësse, lëske*. -De les lezen-: *kristeljèrre, kristeljèrde*, is of haet *gekristeljèrt*. **OOK**: *ómraape, raapde óm*, is of haet *ómgeraap*. Eemes te mènjetel *óétvaege of* de leveete laeze: iemand de les lezen.

lessen, **ZIE**: dorst, blussen.

lessenaar, m. *lëssenaar, lëssenaere, lëssenaerke*. **OOK**: m. *pepieter, pepieters, pepieterke*.

letten, *lëtte, lëtde*, haet *gelët*.
OOK: ach gaeve, gaof ach, is of haet ach gegaeve. 2c.

letter, v. *lëtter, lëtters, lëtterke*.
ZIE: studeren. S.

leugen, v. *läöge, läöges, läögeke*.

leugenaar, m. *läögenaer, läögenaere, läögenaerke*. Dae is ouch neet van de jèste läöge gebarste: die liegt alsof het gedrukt staat. Hae zit zwa vol läöges, wíe 'n hin vol lúus: hij staat bekend als een leugenaar.
OOK: m. *läögebjès, läögebjèste*.

leuning, v. *laen, laene, laenke*.

leunstoel, m. *laenstool, laensteul, laensteulke*.

leuteraar, 'n ou mêm.

leuteren, -oudewijvenpraat verkopen-: *aumêmmе, aumêmdе, haet geaumêmp*. **OOK**: *zauwele, zauwelde, haet gezauwelt*.

leven, *laeve, laefde, haet gelaef*.
-Znmw. -: o. *laeve, laeves, laeveke*.

ZIE: geschiedenis. S. e Laeve wíe 'ne prins in 'n aerpelskóel: geen florissant leven. Eederéin wèt woo 'r gebaore is, mèn neet woo 'r sturf: het leven is vol onzekerheden. Dóé déís mich te dwat aan: je maakt me 't leven zuur. Laeve wíe God in Frankríék of laeve wíe e veugelke in e kuike: onbezorgd leven. Es ich te tiét van laeve hób: bij leven en welzijn. Hae stink nao de sjöp: hij leeft niet lang meer. Ich hób spas

aan m'n éige ên sjíet aan de lúu:
ik laat me niet door anderen leven.
Hae maakde ós gêt aan: hij maakte
ons het leven zuur. Wae 't langste
laef, krieg alles, de búúl ên de sênte:
wie 't langste leeft krijgt alles.
Van ze laevesdaach neet:
nooit van mijn leven.

levendig, *laevetich, laevetigger, laevetichste. OOK: lebêndich, lebêndigger, lebêndichste.*
Dat is 'n laevetich bjeske:
dat is een levendig kind/diertje.

levenmaker, m. *laevemaeker, laevemaekers.*

OOK: m. *rammelaer, rammelaere, rammelaerke. OOK:* m. *batteraer, batteraere, batteraerke.*

levensdagen, *laevesdaach.*

ZIE: leven. S.

levensgeluk, o. *laevesgelök.*

levensgevaar, o. *laevesgevaor.*

levensgroot, *laevesgrwat.*

levensgrootte, v. *laevesgrwêde.*

levensloop, m. *laevesgank.*

levenslust, v. *tróef, tróeve, trúufke.*

levensonderhoud, ich móttém ouch
noch aan de vraet houwe: ik moet
ook nog in zijn levensonderhoud
voorzien. -Verschuldigde kosten voor
eten en drinken-: o. *haavergêljt.*

lever, v. *laever, laevers, laeverke.*

'n *Drwêchlaever:*

iemand die 'm graag lust.

leverancier, m. *leevranser, leevranseers.*

leverantie, v. *leevrans, leevranses.*

leveren, *leevere, leeverde*, is of haet
gelevert. Dat hóbste 'm sjwan
gelevert: dat heb je goed gedaan.
Wie hóbste dat ingeklêijt: hoe heb je
hem dat geleverd. Dat móste mich
neet mjê flikke: dat moet je me niet
meer leveren (doen).

ZIE: uitgespeeld. S.

leverkruid, -plant-: *hómmelkróet.*

leverpastei, v. *laeverpestei.*

Benodigdheden: 5 kg. kinnebak,
4 kg. varkenslever, 3 dikke uien,
40 gr. leverworstkruiden, 200 gr.
zout, peper, rum of cognac. De lever
en kinnebak, nadat de zwoerd
verwijderd is, klein snijden. 3 Dikke
uien smoren. Deze toevoegen aan
het vlees samen met de 200 gr. zout,
de leverworstkruiden, wat peper en
een scheut rum of cognac. Het
geheel goed mengen en dan door
de gehaktmolen klein malen. Dan
het vlees in de vormen gieten en in
ca. 3 uren gaar braden in de oven
op een stand van 2. Gasoven!

levertraan, m. *laevertraon.*

leverworst, v. *laeverwóós, laeverwéús, laeverwéúske.*

leviet, v. *leveet, leveete.*

De leveete laeze: de levieten lezen.

lezen, *laeze, laos*, is of haet *gelaeze*.
2c. **ZIE:** markt. S. **ZIE:** aar.

libel, v. *póppesniéjer, póppesniéjers, póppesniéjerke.*

liberaal, *libberaal, libberaalder, libberaalste.*

-Znmw-: m. *libberaal, libberaale.*

lichaam, o. *kadaaver, kadaavers.*

Hae kreeg ze op zíe kadaaver:
hij kreeg op z'n donder.

OOK: o. *liéf, liéver, liefke.*

licht, o. *leech, leechte, leechske.*

"Dóe bēs 'ne grwatte lantaere, aevel
dóe geufs géin leech" wordt gezegd,
als iemand je het uitzicht of licht
beneemt. -Zee van licht-:

o. *leechspeel*. -Licht van kleur-: *lich, lichter, lichste*. -Lichtgekleurd iets-:
lich, lichtere, lichste. -Zacht-: *lóch, lóchter, lóchste*. Lóch of zwaor in de
rök laaje: over- of onderlastig.
Bij een tweewielige kar of wagen
betekent dat, dat de
gewichtsverdeling aan beide zijden
van de as niet gelijk is, zodat de kar
de neiging heeft naar voren te
drukken of naar achteren te willen

kiepen. **ZIE:** maan. S.

lichtbak, m. *luchbak of leechbak, luchbêk*. Es 't sjóé waer is, gaon de struipers mitte luchbak 't vêlt in; 'ne gooje gardesjas is dan aevel al dao: met ruw weer trekken de stropers met de lichtbak het veld in; een goed jachtopziener slaapt dan niet en zorgt voor die tijd in het veld te zijn.

lichtekooi, dat is e wiéwaaterpötje veur Jan en all eman.

OOK: m. *wiéwaaterpot, wiéwaaterpöt, wiéwaaterpötje*.

lichtgeraakt mens, m. *gufsjiéter, gufsjiéters, gufsjiéterke*. **OOK:** pritsj, pritsjer, pritsjte. Hae is gauw pritsj of is kort van vaese: hij is lichtgeraakt.

lichtkroon, m. *leechkrwan, leechkrwanne, leechkrwênke*.

lid, -van 'n vereniging-: o. lit, leeje. **ZIE:** schakel.

lidmaatschap, o. *litmaotsjap*.

lidteken, o. *liéntéike, liéntéikes, liéntéikske*.

lied, v. leet, leetjes.

liederlijk, *litterlik, litterlikker, litterlikste*.

liederlijkheid, v. *litterlichéit, litterlichéite*.

liedje, o. leetje, leetjes.

liedjeszanger, m. *leetjeszènger, leetjeszèngers*.

lief, leef, leever, leefste.

liefde, v. leefde. "Op te das óétgaon" of "op te das óétzeen": stiekum de liefde bedrijven. Es 'n óuw sjúúr brant, is 't slêch blösse: liefde op hoge leeftijd kan hoog oplaaien.

liefdesbrief, m. *leefdesbreef, leefdesbreeve, leefdesbreefke*.

liefhebben, gaerhöbbe, hóu gaer, haet gaergat. **OOK:** leef höbbe, hóu leef, is of haet leefgat. IV. Bêste sjêlm of bêste deef, höbste géljt ich höb tich leef: ben je schelm of ben je dief, heb je geld, ik heb je lief.

liefhebber, m. *leefhöbber, leefhöbbers, leefhöbberke*. Dat is 'ne leefhöbber, dae pak stikkem de zien: hij is een liefhebber van een borrel en drinkt stiekum zijn portie.

liefhebberij, v. *leefhöbberie, leefhöbberieje*.

lieffe, -troetelwoord-: mösj, mösjke.

ZIE: lieverd. **OOK:** snóbbel, snóbbeler, snubbelke.

liefs, o. leefs.

liegen, leege, lwach, is of haet gelaoge. 2g.

Hae lúuch watter zich baejt: geen woord van wat hij zegt is waar.

lies, v. lies, lieze. Pien in de lies höbbe: pijn in de lies hebben.

lieveheersbeestje, o. *smoutwömpke, smoutwömpkes*.

lieveling, v/m. *leefste, leefstes*.

OOK: m. leeve.

OOK: o. leeveke. **ZIE:** liefje.

lieverkoekjes, *leeverkeukskes*.

Géine veurkäär, leeverkeukskes waere neet gebakke:

lieverkoekjes worden niet gebakken.

liflafjes, *liflêfkes*.

ligdeur, **ZIE:** luik.

liggen, liGGe, laoch, haet gelaoge.

2p. Dao likker zwa lank wie 'r gewasse is: daar ligt hij languit.

-Overhoop-: euveréinliGGe, laoch euveréin, haet euveréingelaoge. 2p.

ligging, v. laach of laoch, laoge, lāochske. Dien hóes haet 'n gooj laoch: je huis huis is erg gunstig gelegen. **ZIE:** omstandigheid.

lijden, liéje, leej, is of haet geleeye.

2p. **ZIE:** nemen, moeten, verdragen. S. **OOK:** óngerstaon, óngersting, haet óngerstange. 1a.

lijf, o. liéf, liéver, liefke. Wae ze leef bewaart, bewaart gein dóuf noot: wie voor zijn gezondheid zorgt, is een verstandig mens. Dat hilt liéf en zjiël biéjéin: dat houdt lijf en ziel bij elkaar, wordt gezegd van een

degelijke maaltijd of een hartige versnapering.

OOK: v. *prie*, *prieje*, *prieke*.

lijfgoed, o. *liévent*.

lijffe, -onderhemd-: o. *liëfke*, *liëfkes*.

lijk, o. *liék*, *liéke*, *liékske*.

lijkbidder, **ZIE:** aanzegger.

lijkbord, **ZIE:** lijkplank.

lijkdienst, m. *liékdeens*, *liékdeenste*.

lijken, *liéke*, *leek*, haet *geleeke*. 2p.

't Tuint niks in 't óuch:

het lijkt niet veel bijzonders.

lijken op, *staale*, *staalde*, haet

gestaalt. Dat staalt nurges op:

dat lijkt nergens op.

lijkendrager, **ZIE:** drager.

lijkenhuisje, o. *dwatshúuske*

of *liékehúuske*.

lijkenkoets, m. *dwaddewaagel*,

dwaddewaagels.

OOK: m. *liékewaagel*, *liékewaagels*.

lijkenwagen, **ZIE:** lijkenkoets.

lijkplank, o. *liékbraet*, *liékbraer*.

Plank, lang plm. 150 en breed

plm. 35 cm., aan een zijde zwart

geschilderd, waarop in wit

zinnebeelden van de dood en de

tekst: "memento mori" en/of "hodie

mihi, cras tibi" (gedenk te sterven

en/of heden ik - morgen gij). De

andere zijde van de plank was

blauw geschilderd en veelal in plaats

van de veelvoorkomende

wijzerplaat, doodshoofd, gekruiste

beenderen enz. dan een of twee

engelenkopjes, voor gebruik bij de

dood van 'n kind. De plank werd bij

de deur van het sterfhuis geplaatst

door de leverancier van de lijkkest

en wel zolang het lijk boven aarde

stond. **ZIE:** dood. S.

lijm, m. *liém*. Hae hink in de *liém*:

hij zit eraan vast; ze hebben hem

aan de haak geslagen.

lijmen, *lieme*, *liemde*, is of haet

geliemp. Dat is mit juddeliém

geplèk: ondeugdelijk gelijmd.

lijmer, m. *liemer*, *liemers*, *liemerke*.

lijmpot, m. *liémpot*, *liémpöt*,

liémpötje. Vóórdat men de moderne

lijmsoorten en -methoden kende,

gebruikten de meubelmakers warme

lijm. De lijmpot was tweedelig; in de

buitenmantel werd water en in de

eigenlijke lijmpot een beetje water

en brokjes lijm gedaan. Het geheel

werd op de kachel verwarmd, zodat

de lijm in de binnenpot oploste en

op gewenste strijkdikte kon worden

gebracht.

lijmstok, m. *liémstèk*,

liémstèkke, *liémstèkske*.

lijmtang, v. *liémtang*,

liémtange, *liémtèngske*.

lijn, v. *lién*, *liéne*, *liénke*. -Op één lijn

lopen-: *späöre*, *späörde*, haet *ge-*

späört. De fits *späört* neet: de wielen

van de fiets staan niet op één lijn.

lijnen, *liéne*, *liende*, haet *geliént*.

lijnolie, m. *liénaolie*.

lijnrechter spelen, *vlagge*, *vlagde*,

haet *gevlag*. Gistere haeter *gevlag*:

gisteren heeft hij als lijnrechter

gespeeld.

lijntrekken, *liémstriéke*, streek *liém*,

haet *liém gestreeke*. 2p.

lijntrekker, m. *liémstriéker*,

liémstriékers. I.v.m. het gebruik van

warme lijm, moest het insmeren van

de te lijmen delen snel en correct

geschieden. Uit voorzorg werden de

te lijmen stukken weliswaar vooraf

nog even bij de kachel verwarmd,

het geheel bleef echter een

zorgvuldig en snel uit te voeren

werk. Deze persiflage is een

voorbeeld van het geestige

taalgebruik van onze voorouders.

ZIE: treuzelaar.

lijnzaad, o. *laezes*.

lijst, v. *liés*, *liéste*, *liéske*. -Lijst van

een schilderij, spiegel enz. -:

m. raam, raame, raemke.

lijster, m. *liéster*, *liésters*, *liésterke*.

lijsterbes, m. *haaverës*j, *haaverës*je, *haaverës*jke. -Bes-: v. *haaverës*jkees, *haaverës*jkeese, *haaverës*jkeeske.

likken, *lêkke*, *lêkde*, is of haet *gelêk*.

ZIE: pomp, vloer, lekker. S.

likzout, -bruin zoutsnoepje-:

m. *zoutblok*, *zoutblök*, *zoutblökske*.

Limburgse kaas, m. *stinkjës*, *stinkjës*ze, *stinkjës*ke.

OOK: m. *rommedoe* of *rammedoe*, *rommedoes*. 'ne Gooje *rommedoe* mó't op te húúke zitte:

moet goed rijp en zacht zijn.

limiet, m. *limmîet*.

limonade, m. *limmenaat*.

Lindeberg, *Lénjebêrg*.

Voormalig bosgebied tussen Catsop en Terhagen.

Lindeberg groot, gedeelte ten westen van droogdal door het Lindeberg.

Lindeberg klein, gedeelte tussen het droogdal en de Catsopperstraat.

Lindebergstraat, oorspronkelijk weg vanaf Kaakstr. langs het Lindeberg naar de Eykskensweg.

Voorheen: Trichterstraat.

lindeboom, v/m. *lénje*, *lénjes*, *léntje*.

liniaal, m. *lienejaal*, *lienejaale*, *lienejaelke*.

OOK: o. *réigelêt*, *réigelêtte*.

link, link, linker, linkste.

linker, -bv. hand-: *lêngse*.

linkerd, m. *linkmichel*, *linkmichels*, *linkmichelke*.

OOK: m. *linkert*, *linkerte*, *linkerke*.

OOK: m. *sjammetäör*, *sjammetäörs*.

links, *lêngs*. Eemes *lêngs* laote liGGe: iemand links laten liggen.

linnen, o. *líéne*.

linnengoed, **ZIE:** lijfgoed.

linnenkast, m. *líéveskas*, *líéveskês*, *líéveskêske*.

lint, o. *lénjt*, *lénjer*, *lintje*. Wat e waer, wat e waer, e lintje in de bös:

't is hommeles; geen zuivere koffie; er klopt iets niet. Dit gezegde is

ontstaan, toen in vroegere jaren, vermoedelijk in 1819, eens bij de opening van de stembus daarin een gedeelte van het lint werd gevonden, waarmede ze verzegeld was geweest. Dit gaf aanleiding tot de veronderstelling, dat de bus vóór de officiële opening was geopend, de stembriefjes veranderd waren, en men bij vergissing een gedeelte van het lint er bij ingesloten had.

lintworm, m. *lénjtwörm*, *lénjtwörm*, *lénjtwörmpke*.

linze, v. *linze*.

linzetaart, v. *linzetóért*, *linzetóérte*.

Gebak in de vorm van een vla met vruchtenmoes of spijs, waarover in ruitjesvorm reepjes deeg. Het deeg, dat van betere kwaliteit is dan van de vla, wordt daarenboven van kruiden voorzien.

lip, m. *lup*, *luppe*, *lupke*.

ZIE: mond. S.

liquidatie, v. *likwedaasje*.

lisdodde, m. *neegerpiemel*, *neegerpiemele*, *neegerpiemelke*.

lispelen, *slíepe*, *sleep*, haet *gesleepe*. 2b of 2p.

list, **ZIE:** foef. **OOK:** v. *lis*, *liste*, *liske*. Mit *lis* ên bedreegerie haeter dat biéjéin gekreege: met list en bedrog heeft hij dat verworven.

OOK: v. *twên*. **OOK:** v. *fint*, *finte*, *fintje*. Finte of *twên* veil hóbbe: listjes of uitvluchten gebruiken.

-Listig mannetje-: m. *fintekrjëmmer*, *fintekrjëmmers*, *fintekrjëmmërke*.

litanie, v. *litteníe*, *litteníeje*.

Dat is de litteníe van alle Heilige: dat is een lang verhaal.

liter, m. *lieter*, *lieters*, *lieterke*.

lits-jumeaux, m. *lizjemoo*, *lizjemoos*.

lobbes, **ZIE:** goedbloed.

OOK: m. *löbbes*, *löbbese*, *löbbeske*.

OOK: m. *wuiles*, *wuilesse*. Hae ljet zich bwannestêkke op z'ne kop sjêrpe: het is een lobbes.

loeder, v. twai, twaije, twèijke.

loensen, lónsje, lónsjde, haet gelónsj.

loeren, lóére, lóérde, haet gelóért.

OOK: spinse, spinsde, haet gespins.

lof, -R.K. middag- of avonddienst-:

o. lof, löfke.

lof, m. lof.

logé, v/m. lozjee, lozjees, lozjeeke.

logement, o. loozjemënt,

loozjemënte, loozjemëntje.

logeren, loozjeere, loozjeerde,

is of haet geloozjeert.

logies, **ZIE**: nachtverblijf.

loket, o. lookët, lookëtje, lookëtje.

OOK: m. sjalter, sjalters, sjalterke.

lokken, lokke, lokde, is of haet gelok.

OOK: pinke, pinkde, haet gepink.

Wêr dae voogel 'ns pinke:

hoor die vogel eens lokken.

lokvogel, m. lokvoogel,

lokveugel, lokveugelke.

lokzaad, -bv. voor duiven-:

m. kómzaot, kómzäötje.

lol, v. lol. Veur de lol van ledaa:

voor de gein. **ZIE**: keizer. S.

OOK: m. spas. Dat zach er mêr veur

de spas: dat heeft hij niet zo gemeend,

dat zei hij maar voor de lol.

lolmaker, m. lolbroor, lolbreurs.

OOK: m. lolzak, lolzèk.

lomp, lómp, lómpër, lómpste.

ZIE: onbeschaafd.

't Kauf Moozes: lomp en dom mens.

lompverwerkingsfabriek,

o. lómmelefebrik, lómmelefebrikke.

lomperd, m. bóéretrampelaer,

bóéretrampelaere.

OOK: m. lómperik, lómperikke,

lómperikske. **ZIE**: boerenkinkel.

OOK: v/m. trampel, trampele.

lompheid, v. lómpichéit, lómpichéite.

lonen, lwanne, lwande, haet gelwant.

long, v. lóng, lóngè, lungske.

ZIE: astma. S.

lonken, lónke, lónkde, haet gelónk.

lont, v. lónjt, lónjte, lunjtje.

Lónjt rúúke: lont ruiken; onraad

bespeuren. Hae weurt gêt gewaar:

hij ruikt lont, merkt iets.

loochenen, aafleege, lwach aaf, haet

aafgelaoge. 2g. **ZIE**: ontkennen.

lood, o. wat.

loodgieter, m. pómpmaecker,

pómpmaekers.

loodje, -ouderwets tweezijdig

koffiemaatje van een half en een

heel lood-: o. lwètje, lwètjes.

loodrecht, lwatrèch.

loods, **ZIE**: barak.

OOK: o. loots, lootse, leutske.

OOK: m. sjop, sjöp, sjöpke.

loof, o. louf, luifke.

loog, -scheikundige base-: m. lwach.

looier, m. lwaijer, lwaijers, lwèijerke.

look, o. laok.

loom, loun, louter, lóumste.

't Is loun waer: 't is loom weer.

loon, o. lwan, lwanne, lwènke.

Dat is tich op tié rêch gestreeke

of hae raap te eier van de klók, die

hae gezat haet **of** krieg waar veur

zîe gèljt: hij krijgt z'n verdiende loon.

loonslager, m. lwanslèchter,

lwanslèchters.

loop, m. loup **of** luip. Op te luip

gaon: ertussenuit gaan. In de loup

der jaore: in de loop der jaren. **ZIE**:

voorsprong, komen. S. -Van geweer

e.d. -: v. loup **of** lúip, lúipe, lúipke.

loopjongen, m. loupjóng,

loupjónges, loupjungske.

loopmand, -voor kleine kinderen-:

m. loupkórf, loupkórf, loupkórfke.

looppas, m. loupas. **ZIE**: ontslag.

looprek, m. loupwaagel,

loupwaagels, loupwaagelke.

loops, -van honden e.d.-:

lúipsj, lúipsjer, lúipsje.

loopsheid, v. lúipsjichéit.

loos, -slim-: lwas, lwazer, lwaste.

loot, m. sjäöt, sjäöt, sjäötje.

lopen, loupe, leep, is of haet geloupe.

2a+2k. -Doelloos heen en weer

lopen-: hot ên haar loupe. Hae leep

zich te béin ónger de vot óét: hij liep tevergeefs. Loup nao de maon: loop naar de maan. **ZIE:** bui, haas. S.

-Onvast en waggelend-: *daazele*, *daazelde*, is of haet gedaazelt.

Dat kénjt daazelt: dat kind begint te lopen. **ZIE:** gang. -Op en neer

lopen-: **ZIE:** *drentelen*. -Snel-: *karre*, *karde*, is of haet gekart; b.v. snel achter kinderwagen lopen. **OOK:** *kétse*, *kétse*, is of haet gekéts.

Dao zaachste ze kétse: die gingen er vandoor. -Erin laten lopen-: *lôeze*, *lôesde*, is of haet *gelôes*. Eemes drin *lôeze*: iemand erin laten lopen.

-Aan de haal gaan-: *vaege*, *vaechde*, is of haet *gevaech* **of** *vêtse*, *vêtsde*, haet *gevêts* **of** *tirre*, *tirde*, is *getirt*.

-Onzeker, struikelend-: *tóffele*, *tóffelde*, is of haet *getóffelt*

of *sjégele*, *sjégelde*, is of haet *gesjéigelt*. -Struikelend en tastend zijn weg zoeken-: *tóffelentaere*.

-Voortdurend in- en uitlopen-:

trampele, *trampelde*, is of haet *getrampelt*. (*Trampelaer*). -Hard-: *sjeeze*, *sjeesde*, is of haet *gesjees*.

-Rennen-: *sjwaije*, *sjwaijde*, haet *gesjwaijt*. **OOK:** *steevele*, *steevelde*, is of haet *gesteevelt*. -Traag-: *saajele*, *saajelde*, haet *gesaajelt*. -Achter

elkaar-: *achteréin* *loupe*, leep *achteréin*, haet *achteréingeloupe*.

2a+2k. -Moeilijk-: hae krup wie 'n rópsj: hij loopt moeilijk.

-Door modder-: *battere*, *batterde*, is of haet *gebattert*.

lopen op, *beloupe*, *beleep*, is of haet *beloupe*. 2a+2k.

lopend, *loupentaere*.

loper, -gang- of traploper-: m. *lúiper*, *lúipers*, *lúiperke*.

OOK: m. *louper*, *loupers*, *luiperke*. Ook iemand die te voet gaat.

-Sleutel-: o. *deefke*, *deefkes*.

lor, **ZIE:** *vod*.

lorgnet, m. *lornjët*, *lornjëtje*, *lornjëtje*.

OOK: o. *lóériézer*, *lóériézers*, *lóériézerke*.

los, *los*, *losser*, *loste*.

losbarsten, *losbraeke*, *brwak los*, is of haet *losgebraoke*. 2e.

losbol, **ZIE:** *schuinsmarcheerder*.

losbreken, **ZIE:** *losbarsten*.

loslaten, *loslaote*, leet *los*, is of haet *losgelaote*. 2f. **ZIE:** *bont*, *eten*. S.

loslippig, *zwa vas van z'ne mónjt wie 'nen hónjt van zien kónt*: *loslippig* zijn.

lossen, *losse*, *losde*, is of haet *gelos*.

lostrekken, *losriéte*, reet *los*, is of haet *losgereete*. 2b.

lot, o. *laot*, *laoter*, *lätöte*.

loteling, m. *laoteling*, *laoteling*.

loten, *laote*, *laotde*, haet *gelaot*.

loterij, v. *laoterie*, *laoterieje*.

loting, v. *laoting*, *laotinge*.

Louis, *Lewie*, *Lewieke*.

Louise, *Wis*, *Wiske*, *Lewis*.

loupe, **ZIE:** *vergrootglas*.

louter, *louter of lóéter*.

Lóéter ên alleen: *louter en alleen*.

loven, **ZIE:** *prijzen*.

lover, v. *louver*, *luiverke*.

lucht, v. *loch*. **ZIE:** *deur*. S.

luchtballon, m. *lochbal*, *lochbêl*, *lochbêlke*.

luchten, *luchte*, *luchde*, is of haet *geluch*. **OOK:** *lufte*, *lufde*, is of haet *geluf*.

luchter, m. *luchter*, *luchters*, *luchterke*.

luchtgat, -bv. *gat in broek*-: o. *lochlaok*, *lochlaoker*, *lochläökske*.

luchtig, -los-: *lóchtich*, *lóchtigger*, *lóchtichste*. -In open lucht-: *luchtich*, *luchticher*, *luchtichste*.

luchtkastelen bouwen, *riék raekene ên êrm tälle*.

luchtvaart, v. *lochvaart*.

lucifer, m. *zwaegel*, *zwaegele*, *zwaegelke*. Volgens Pothast kwamen omstreeks 1832 de eerste lucifers naar Sittard en omstreken. Voor die

tijd moest men zich behelpen met de alom gebruikelijke manier van vuurslaan. **OOK:** -voorloper van lucifer-: m. *zwaavelstêk*, *zwaavelstêkke*, *zwaavelstêkske*. (In zwavel gedoopt houtje om vuur te maken). -Raadspel met lucifers voor een rondje-: *zwaegele*, *zwaegelde*, is of haet *gezwaegelt*. -Ouderwetse luciferspot met strijklak rondom pot-: m. *zwaegelspot*, *zwaegelspôt*, *zwaegelspôtje*.

lucifersdoosje, o. *zwaegeldwêske*, *zwaegeldwêskes*.

lui, -mensen-: *lúu*, *lúukes*.

De *lúu* aafloope: allerhande mensen aflopen om het een of ander te krijgen. **ZIE:** vat, schuldig. S.

lui, *vóel*, *vóelder*, *vóelste*. Zwa *vóel* wie e *véke*: zo lui als een varken. "Vóele *zwéit* is gau gereit" of "van 't wirke géit 't bête paert kepot" wordt gezegd van iemand, die liever lui dan moe is.

Hae truk d'n achterhaam: hij is lui.

luid, **ZIE:** hard.

luiden, *lóewe*, **afw.** *lóe*, *lóets*, *lóet*, *lóede*, is of haet *gelóet*. **ZIE:** dood, thuis, verzorgsmaatregel, inluiden. S. *Euverloewe*, *euverlóede*, haet *euverlóet*: luiden der klokken bij een begrafenis. -Voor ca. 1980-: drie maal voor de mannen met de grote klok en eenmaal voor de vrouwen en kinderen met de kleine klok. Klemtoon op: *loewe*.

luier, m. *pisdook*, *pisdeuk*, *pisdeukske*. **OOK:** m. *winjel*, *winjele*, *winjelke*. **ZIE:** verschonen. **OOK:** m. *kinsjdook*, *kinsjdeuk*, *kinsjdeukske*.

luieren, *vóelênze*, *vóelênse*, haet *gevóelên*. **OOK:** *vóelikke*, *vóelikde*, haet *gevóelik*. **OOK:** *sjóére*, *sjóerde*, is of haet *gesjóért*. Zich de *klwatte sjóére*: niets doen.

luierik, m. *vóelerik*, *vóelerikke*,

vóelerikske. Hae haet 'n *vóel* zie: het is een luierik.

OOK: m. *vóelênzer*, *vóelênzers*, *vóelênzerke*. Dae *rúuk* neet gaer z'nen *éige zwéit*: dat is een luierik.

luiermand, m. *kinsjkorf*, *kinsjkorf*, *kinsjkorfke*.

luiheid, v. *vóelichéit*, *vóelichéite*, *vóelichéitje*. Van *vóelichéit* reurter zich noch neet:

van luiheid roert hij zich nog niet.

Luik, *Lúuk*.

luik, o. *lóék*, *lóéker*, *lúúkske*.

luilak, **ZIE:** luierik.

luim, -streek-: m. *lóen*, *lóene*.

ZIE: streken. S.

Lóene veil *hóbbe*: streken uithalen.

luis, v. *lóés*, *lúus*, *lúuske*. **ZIE:**

leugenaar, *boezem*, *knel*. S. Zwa *kaal* wie 'n *vot*: zo kaal als een luis.

luister, -glorie-: m. *lóester*.

luisteren, *lóestere*, *lóesterde*, haet *gelóestert*. Dat *lóestert sjêrp*: dat moet erg secuur of accuraat zijn of gedaan worden. -Naar goede raad *luisteren*-: zich *laote gezêGGe*, leet zich *gezêGGe*, haet zich *laote gezêGGe*. 2f.

luizenkam, **ZIE:** stofkam.

lukken, *lökke*, *lökde*, is of haet *gelök*.

Kanste dich *rêdde*:

kun je *klaarkomen*, lukt 't? *Bakke ên braoje lök* neet ummer aeve goot: het lukt niet steeds even goed.

Dat *haolste (sjafste)* mit *glans*:

dat lukt je makkelijk.

lummel, m. *labbedie*,

labbedieje, *labbedieke*.

OOK: m. *zwans*, *zwêns*, *zwênske*.

lurven, *kladde*. Snap 'm *bié* z'n *kladde*: grijp hem bij zijn lurven.

lusje, -aan vaatdoek, jas enz. -: o. *luske*.

lust, -zin-: *lös*. **OOK:** v. *zinnichéit*.

-Verliezen-: *aafzwéite*, *zwêtde* aaf, is of haet *aafgezwêt*. 2j. -Zin-: m. *gós-ting*. *Hóbste gósting*: heb je lust, trek.

lusten, löste, lösde, haet gelös.

Dat is 'ne richtige preuver: hij lust hem graag. Ich vraet 'm op mit hóét ên haor: ik lust hem rauw.

-Ervan lusten-: snóeve, snóefde, haet gesnóef. Hae haet devan gesnóef: hij heeft ervan gelust. Hae spiet neet drin: hij lust wel een glaasje.

lustig, löstich, löstigger, löstichste.

"Löstich gelaef ên zjiëllich gestórve haet te duuvel 't kónsêp bedórve" wordt gezegd van iemand, die er lustig op los heeft geleefd en de duivel door zijn inkeer heeft bedrogen.

luxé, m. lóks.

lysol, m. liezol.

maag, m. maach, *maage*, *maechske*.
'ne Maach wie 'ne seldaoteransel:
een maag, waar veel in kan en die
alles verdragen kan. **ZIE:** zuur.
Eine gêt in z'n *fijwal* dúuje:
iemand iets in z'n maag stoppen.

maagd, v. maach, *maachde*.

maagklachten, *maachklachte*.

maagsap, -overmaat aan maagsap-:
o. *zóérbranne*. "Ich höb 't
zóérbranne" met als antwoord:
"dan móste 'n bîe emaaslêkke,
dan kriegste 't zeut": ik heb last van
oprispend maagzuur, met als
antwoord: dan moet je een
bijenaars likken, dan krijg je het
zoet.

maagslijm opgeven, de waatergal
hóbbe.

maagzweer, m. *maachzwaer*,
maachzwaere, *maachzwaerke*.

maaien, *mjièje*, *mjièjde*,
is of haet *gemjièjt*.

maaimachine, o. *mjièjmesjién*,
mjièjmesjiene.

maal, m. maol. **ZIE:** keer.
Tsjwè maol tsjwè is veer.

maalloon, -de kosten voor 't malen
van graan bedroegen ca. 5% van
het aangeboden gemaal-:
m. *mooltjer*.-Het door de molenaar
afhouden van dit gedeelte-:
mooljtjere, *mooljtjerde*,
haet *gemooljtjer*.

maaltijd, o. *aete*. Kort baeje ên 'n
lang braotwóós: een kort gebed en
een goede maaltijd. Dat hilt *liéf* ên
zjièl *bíéjén*: wordt gezegd van een
degelijke maaltijd of een hartige
versnapering. Dat is *mêchtiche* kos:
dat is een krachtige maaltijd. **OOK:**
m. *maoltiét*, *maoltiéje*, *maoltiétje*.

maan, v. maon, *mäönke*. Dat is
pooter **of** *gevlaoge*: dat is naar de
maan. Loup nao de maon ên plök
starre, laot ze valle, dan hóbste
kralle: loop naar de maan.

Lêk mich emaa: idem.

Jónk **of** núut leech: nieuwe maan.

maand, m. maonjt, *maonje*, *mäönjtje*.

maandag, m. *maonjdich*.

maandelijks, *maonjeliks*.

maanlicht, o. *maonleech*.

maar, mêt, mae **of** *mèh*.

Gebruik hangt af van de situatie.

maart, m. *mjèrt*. **ZIE:** blauwtje. S.

Mjèrts snjèwaater is gooj millesien
veur brannende óuge: water van in
maart gevallen sneeuw is 'n goed
middel tegen brandende of
ontstoken ogen.

maas, -van net-: v. maas, *maaze*,
maeske.

Maas, Maas. Jèr 't zwawíét is, haet
noch mënlich veugelke gesjeete,
wat noch géin kuntje haet:
voor die tijd stroomt er nog veel
water door de Maas.

Maas Oude, ouw Maas. Voormalige
Maasarm in beemden van Elsloo.

Maasberg, weg in helling naar het
Maasdal. Voor aanleg Julianakanaal
verbinding met veerpont
aan de Maas.

Maaseik, *Mezéik*.

Maastricht, *Mestreech*.

maat, v. maot, *maote*, *mäötje*. In de
maot: in de maat. De maot hóuwe:
de maat slaan. -De juiste maat-:
mónjtpas. Tsjwè tíene kaole: een
hectoliter kolen (steenkol werd per
hect. verkocht). Van 't richtige
kalieber: van de juiste maat.
-Met mate-: mit *maote*.

maatregel, m. *maotregel*,
maotreegele.

maatschappelijk, *maotsjappelik*,
maotsjappelikker, *maotsjappelikste*.

maatschappij, v. *maotsjepie*,
maotsjepíeje.

maatstaf, m. *maotstaaf*, *maotstaef*.

OOK: v. *sjaal*, *sjaale*.

maatvast, *maotvas*,
maotvaster, *maotvaste*.

macaroni, makroonie.

machinaal, masjenaal.

machine, o/v. mesjién, mesjiene, mesjiénke. -Hels lawaai makend als bv. grasmachine, straaljager enz. -: o. sneurmesjién, sneurmesjiene, sneurmesjiénke.

machinerie, v. mesjienerie, mesjienerieje.

macht, v/m. mach.

machteloos, ónméchtich, ónméchtigger, ónméchtichste.

machtig, méchtich, méchtigger, méchtichste. **ZIE**: maaltijd, cent. S. Dat is mich te spits: dat is me te machtig.

macron, v/m. maakron, maakróns, maakrunke.

made, v. maaj, maaje, maejke.

madeliefje, -plantje -: v. meuzeutje. **OOK**: o. wéjjebleumke, wéjjebleumkes.

magazijn, o. maggezien, maggezienne, maggezienke.

OOK: o. laager, laagers, laegerke.

magazijnknecht, m. maggezienknêch, maggezienknêchs.

magazijnmeester, m. maggezienméister, maggezienméisters.

mager, maager, maagerder, maagerste. **ZIE**: gezondheid, koe, paard. S.

OOK: smaal, smaalter, smaalterste.

magnifiek, manjefik, manjefikker, manjefikste.

mailot, o. majoo, majoos, majooke.

makelaar, m. maakelaer, maakelaere.

maken, maake, maakde, is of haet gemaak. Dae haetem 'n ingesjöt: die heeft er wat van gemaakt.

ZIE: prijzen, gaan, smoesje. S.

maker, m. maeker, maekers, maekerke.

makker, **ZIE**: kameraad.

makreel, m. mekreel, mekreele.

mal, **ZIE**: gek, vorm. **OOK**: maf. Bêste sêstich: ben je mal.

malaise, v. malaeze.

maleier, m. malèijer, malèijers.

Zwa zaat wie 'ne malèijer: zo dronken als een tempelier.

malen, maale, mool, is of haet gemaale. 2c. Wae veur géit, wae veur meult: wie het eerste komt, het eerste maalt.

malheur, o. maläör, maläöre, maläörke.

malie, -metalen eindstift van veter -: v. maaj, maaje.

maling, m. mért. Dao höb ich mért aan: daar heb ik maling aan.

mallejan, -voertuig met twee hoge wielen, verbonden door een sterke as en een lange disselboom om bomen en andere zware lasten te vervoeren -: m. wumpel, wumpele, wumpelke.

mallepraat, m. tutterletut.

mallerd, m. tienes, tienesse, tieneske.

mals, maus, mauzer, mauste. **OOK**: zóumich, zóumigger, zóumichste.

malsheid, v. zóumichéit.

mam, v. mêm.

mama, v. mammaa, mammaas, mammeke.

man, m. man, manslúu, mênke.

Soms meervoud ook: mên.

ZIE: niemand, smoesje, presteren.

S. Als na de oogst het eerste graan werd gedorsen, meestal tarwe, omdat men daarvan wittebrood, vla e.d. bakken kon, ging dit met enige feestelijkheid gepaard. Van dit gebeuren werden de vrienden en burenen op de hoogte gebracht met het gezegde: "veer gaon d'n êrme man ewêchjaage", maw. de schaarste van 't wittebrood was voorbij. Ens gezach, blief gezach: een man een man, een woord een woord. Jóng úúle zeen gauw vlök: jonge mannen zijn gauw volwassen. -Kleine -: 'n vóes waacher wíe e vêrke: een klein mannetje.

-Domme-: m. *pungel*, *pungele*, *pungelke*. Dat is 'ne pungel: dat is een stommerd. -Domme, logge-: m. *zoutzak*, *zoutzêk*, *zoutzêkske*. -Waardeloze-: *votskluuje*, *votskluujes*. -Venijnig-: m. *têrpentienpissier*, *têrpentienpissers*. -Kinkel-: m. *klöppel*, *klöppele*, *klöppelke*.

manchet, v. *mansjêt*, *mansjette*, *mansjêtte*.

manchetknoop, m. *mansjetteknoup*, *mansjetteknúip*, *mansjetteknúipke*.

mand, v. *mênjel*, *mênjele*, *mênjelke*.

-Grote mand-: *kaafmênjel*; *mand* waarin het kaf werd bewaard.

ZIE: veel, zeef. S.

mandenkramer,

m. *mênjelekrjëmmer*, *mênjelekrjëmmers*.

mandenmaker, m. *mênjelemaeker*, *mênjelemaekers*.

BETER: m. *körver*, *körvers*. Maakte van stro en bramenstengels brood- en eiermandjes, zaai-, kaf- en bijenkorven, stro-emmaers enz.

manege, v. *manaesj*, *manaezjes*.

ZIE: dorsmachine.

manen, *maane*, *maande*,

is of haet *gemaant*. **ZIE**: haar. S.

maneschijn, m. *maonesjén*.

manier, v. *meneer*, *meneere*.

OOK: *wieze*, *wieze*, *wieske*.

mank lopen, *hómpel*, *hómpelde*, is of haet *gehómpelt*. -Iemand die mank loopt-: m. *hómpelaer*, *hómpelaere*, *hómpelaerke*.

mankeren, **ZIE**: ontbreken, schelen.

OOK: *tuuje*, *túujde*, haet *getúujt*.

Wat *túujt* 't: wat mankeert eraan?

OOK: *faele*, *faelde*, haet *gefaelt*.

Dao faelt ouch aevel niks mjê: daar mankeert ook niets meer aan.

Hae is op, mên kan noch niks vaele: hij is uit het ziekbed, maar kan nog niets verdragen. Dat kan neet vaele: dat kan niet missen.

mannetjesvarken, m. *bjêr*, *bjêrre*.

manoeuvre, v. *manäöver*, *manäövers*.

manschap, v. *mansjap*.

manshand, v. *manshênjt*, *manshênj*.

ZIE: baas. S.

manshoogte, v. *manswêchte*.

manskerel, m. *manskael*, *manskaels*.

mantel, m. *mênjtjel*, *mênjtjels*,

mênjtjelke. **ZIE**: berispen. Dae hób ich ze éns eréigel óétgebeustelt: hem heb ik eens behoorlijk de mantel uitgeveegd. -Schoudermantel met kap-: m. *kabang*, *kabange*, *kabêngske*.

manvolk, *mansvouk*.

manziek, **ZIE**: meisje.

Marcel, Sel.

marcheren, *mesjeere*, *mesjeerde*, is of haet *gemesejeert*.

marechaussee, m. *marsjesee*, *marsjesees*.

maretak, m. *voogelliém*, *voogelliemke*. **OOK**:

m. *hêksebêsssem*, *hêksebêssseme*.

Margaretha, *Magrit*, *Margrit*.

margarine, v. *megríen*.

Margriet, *Greet*, *Greetje*.

margriet, -bloem-: v. *margrit*, *margritte*, *margritje*.

Maria, *Maarija*, *Maj*, *Míe*, *Míeke*.

Maria-Catharina, *Meríeketrién*, *Meríeketríng*. **ZIE**: zuinig. S.

Maria-Elizabeth, *Merlíézebêt*.

Maria-Johanna, *Marjên*, *Merjên*.

Maria Sybilla, *Maritsebil*. *Maritsebil* hou reube gaete ên ging doe nao de dans, *Maritsebil* dat zóng ên spróng, en sjeet te sjíeve gans.

marjolein, *wilde*, *hómmelskróét*.

markies, m. *lúúfel*, *lúúfele*, *lúúfelke*.

markt, m. *mêrt*, *mêrte*, *mêrtje*. Dae is óét te hêl gekraope, wíe de duuvel sleep of dae ként laeze ên sjríeve: die is van alle markten thuis.

De vríeje *mêrt*: de vrije markt.

Oppet *sjéíje* van de *mêrt*:

bij het scheiden van de markt.

marktdag, m. *mêrtdáách*,
mêrtdáach.

marktgeld, o. *mêrtgêljt*.

marktwijf, v. *mêrtwíéf*, *mêrtwíéver*.

marmelade, v. *marmelaat*.

marmot, o. *mórmeldeer*,
mórmeldeere, *mórmeldeerke*.

mars, m. *marsj*, *marsje*, *mêrsjke*.

marsepein, m. *massepae*.

marskramer, m. *krjèmmër*,
krjèmmers, *krjèmmërke*. -Handelend
in aardewerk-: m. *platjè/krjèmmër*
of *úúlekrjèmmër*. -In lucifers-:
m. *zwaagelekrjèmmër* enz.
Het woord *krjèmmër* wordt dus
toegevoegd aan het artikel waarin
de marskramer handelde.

martelaar, m. *martelaer*,
martelaere, *martelaerke*.

martelen, *martele*, *martelde*,
haet *gemartelt*. Dat is e *gemartel*:
dat is *martelarij*. **ZIE**: *gemartel*.

marter, m. *fowien* of *fewien*, *fewiene*.

Martin, *Mart*, *Tâe*.

Martinus, *Tienes*, *Tienus*.

masker, o. *mómmebakkes*,
mómmebakkese. **OOK**: o. *maske*,
maskes. -Hiermede wordt ook de
gemaskeerde persoon bedoeld-.

maskeren, *maskeere*, *maskeerde*,
is of haet *gemaskeert*.

massa, m. *knaor*, *knäör*, *knäörke*.
'ne *Knaor* sente, *lúu* enz.: een hoop
of *massa* geld, *mensen* enz.

ZIE: *mensenmenigte*.

OOK: m. *rómfel*, *rómfele*.

masseur, m. *massäör*, *massäörs*.

mat, v. *mat*, *matte*, *mêtje*.

matador, m. *mataadaor*, *mataadaore*.
Dat *zeen* de *mataadaore*:
dat *zijn* de *besten*.

Mathieu, *Tsjeu*, *Mat*, *Matteke*.

Mathijs, *Tis*, *Tiske*, *Ties*.

Mathilda, *Mêsj*, *Mêsjke*, *Til*, *Tilke*.

matig, *mjèsich*, *mjèsigger*, *mjèsichste*.

matigen, *moodereere*, *moodereerde*,
is of haet *gemoodereert*.

OOK: *maotige*, *maotichde*,
is of haet *gemaotich*.

matigen zich, *zich mjèsigge*,
mjèsichde zich, haet *zich gemjèsich*.

matten, *matte*, *matde*, haet *gemat*.
Steul *matte*: *stoelzittingen* maken.

mauve, -met *geel* *gemengd* *zacht*
paars-: *maof*, *maover*, *maofste*.

mazelen, *maazere*.

medaille, v. *medaaje*,
medaajes, *medaejeke*.

Medammerweide, *medam häör*
weide. Voormalige grote
kasteelweide tussen *Kaakstr.* en
Terhagen. Genoemd naar *pachteres*
mevr. Willems die de *bijnaam*
"medam" had.

medebewoner, m. *mitbewooner*,
mitbewooners.

medelijden, v. *kómpasse*.

OOK: o. *mitliéje*.

medemens, v/m. *naoste*.

medeplichtigen, m. *kómpliétse*.

medewerking, v. *mitwerking*.

medicament, **ZIE**: *geneesmiddel*,
medicijn.

medicijn, v. *millesiën*, *millesiëne*.

mee, mit.

meebrengen, *mitbrénge*, *brach* mit,
afw. *veer*, *zié brachte* mit,
haet *mitgebracht*. 2e.

meedelen, *mitdélle*,
déilde mit, is of haet *mitgedéilt*.

meedoen, *mitdoon*,
deech mit, haet *mitgedaon*. 1a.

meeeëter, m. *mitvraeter*,
mitvraeters, *mitvraeterke*.

meegaan, *mitgaon*,
ging mit, is *mitgegan*. 1a.

meegeven, *mitgaeve*,
gaof mit, haet *mitgegaeve*. 2c.

meel, o. *mael*. *Mael búúle*:
meel *ontdoen* van *zemelen*.

meeleven, *mitlaeve*,
laefde mit, haet *mitgelaef*.

meelokken, *mittrwanne*, *trwande*
mit, is of haet *mitgetrwant*.

meelopen, *mitloupe*, leep mit, is *mitloupe*. 2a+2k. **ZIE:** meegaan.

meeloper, m. *mitluiper*, *mitluipers*, *mitluiperke*. **OOK:** *mitloupper*, *mitloupers*, *mitluiperke*.

meeluisteren, *mitlóéstere*, *lóésterde* mit, haet *mitgelóéstert*.

meelworm, m. *maelwörm*, *maelwörm*, *maelwörmke*.

Scheldnaam voor molenaarsknecht.

meelzak, m. *maelbúúl*, *maelbúúle*.

OOK: m. *maelzak*, *maelzêk*.

ZIE: stikken. S.

meelzolder, m. *maelzölder*, *maelzölders*.

meemaken, *mitmaake*, *maakde* mit, haet *mitgemaak*. **ZIE:** beleven.

meenemen, *mitnumme*, naom mit, is of haet *mitgenómme*. 2p.

meer, -bijwoord-: *mjè*.

meerdere, m. *mjèrdere*.

Mit kop én vot te boave óét staeke: veruit de meerdere zijn.

-Meerdere malen-: *dèkser*.

meederen, -bij breien-: *mjèrdere*, *mjèrderde*, is of haet *gemjèrdert*.

meerderheid, v. *mjèrheit*.

meerderjarig, *voljäörich*.

meerkol, **ZIE:** vlaamse gaai.

Meers, -vroeger Kerkdorp van oude Gemeente Elsloo-: Maes.

meerschuij, o. *maersjóém*.

Meerserheide, *Maeserhéi*; andere naam voor Meerserperken.

Meerserperken, *Maeserpêrke*.

Percelen in Hei van Elsloo langs grens van Stein aan 't Meldert, welke toegewezen waren aan inwoners van Elsloo's gehucht Groot Meers.

meerstemmig, *mjèstömmich*, *mjèstömmigger*, *mjèstömmichste*.

meeslepen, *mitsléipe*, *sléipde* mit, is of haet *mitgesléip*.

meespreken, *mitkalle*, *kalde* mit, is of haet *mitgekalt*.

meestal, *méistes*. **OOK:** m. *réigel*.

Es réigel zeen ich 'm waal in de unjere: meestal zie ik hem tijdens de middagpauze.

meeste, *méiste*.

meester, m. *méister*, *méisters*.

ZIE: kinderliedje, baas, geboren. S.

meesteres, v. *méisterês*, *méisterêsse*.

meesterknecht, m. *méisterknêch*, *méisterknêchs*.

meesterschap, o. *méistersjap*.

meesterstuk, o. *méisterstök*, *méisterstökke*.

meetellen, *mittëlle*, *tëlde* mit, is of haet *mitgetëlt*.

meetrone, **ZIE:** meelokken.

meeuw, m. *mjèf*, *mjève*.

meevallen, *mitvalle*, veel mit, is *mitgevalle*. 2b.

meevaller, m. *mitvaller*, *mitvallers*, *mitvëllerke*. Dae is mitte hènj in de déich gevalle: die heeft een meevaller gehad.

meewerken, *mitwirke*, *wirkde* mit, haet *mitgewirk*.

meezingen, *mitzénge*, *zóng* mit, haet *mitgezóng*. 2e.

meezitten, *mitzitte*, zaot mit, haet *mitgezaete*. 2p.

Hae haet te wénjt van achter gat: het heeft hem meegezeten.

mei, m. *mei*. **ZIE:** weer. S.

meiboom, m. *mei*, *meije*, *meike*.

Bosje bloemen; corsage; met bloemen en linten versierde tak, geplaatst op een in aanbouw zijnd huis of gebouw, zodra de gordingen en de nokbalk geplaatst zijn, de zgn. "mei". De mei is opgezat, de boejèr mó't trakteere: de mei staat op de nok, nu moet de bouwheer trakteren.

meikever, v/m. *preekaer*, *preekaere*. -Grijze-: m. *mölder*, *mölders*, *mölderke*.

meisje, o. *maetje*, *maetjes*. Ich seen leever e sjwan maetje ès 'n out paert: ik zie liever een mooi meisje

als een oud paard. De bok van Beemele zuut alle mëtte gaer: iemand die graag een jong meisje ziet. Es te haaver 't paert naogéit, weurt 't baeterkoup: wordt gezegd als een meisje een jongen naloopt. Dóé bës 'nen haan: jij bent een kattig meisje. "'t Begint al zwagët óm te kíéke" wordt gezegd van een meisje, dat interesse toont voor jongens. Dat is noch lang géíne klómmel: dat is een knap meisje. **ZIE:** braambes. -Manziek-: v. *foémelkat, foémelkatte, foémelkêtte*. -Akelig-: m. *kaater, kaaters, kaeterke*. -Broodmager-: zwa maager wie 'n girm (=geitje). -Achter jongens aanzittend-: *kaatere, kaaterde, haet gekaatert*. -Uithuizig-: v. *loupsjans, louspsjanse, louspsjênske of v. loupvot, loupvotte, loupvôtje*. -Klein meisje-: v. *machochel, machochele, machochelke*. -Iets denigrerend-: v. *mêchel, mêchele, mêchelke of v. mochel, mochelle, mochelke*. -Raar-: *dóé bës mich 'n daalejaa*. -Onvriendelijk klein-: v. *möp, möppe, möpke*. -Kwaadaardig-: Es 't käärt, dan knip 't ên ês 't pwênt dan bit 't. -Mager, beweeglijk-: v. *visse, viske*. Dat is 'ne vis: dat is een rap ding. **ZIE:** bunzing. -Wild, woest-: m. *róezekaater, róezekaaters, róezekaeterke*. -Wuft, speels-: 'n gêk *foddraal*. -Vals-: *fenêst dénk*. -Kwiek, mooi-: 'n vlot *fegúúrke*. -Ontdeugend, lastig-: o. *spwak, spwakke, spwêkske*. -Lief-: 'nen éngel mit 'n sókker múulke. -Kribbig-: v. *paertswortel, paertswortele*. -Groot, mager-: m. *paotstêk, paotstêkke*. -Jong meisje-: v. *pöl, pölle, pölke*. Dat is al 'n flinke pöl: dat is al een flink meisje. "Hou dich tîen pöl vas, dan laot ich míenen haan loupe, woo ich wil": hou jij je dochter thuis, dan heeft zij

geen last van mijn zoon. Dao is géi pôtje zwa sjéif, of dao pas waal 'n dëkselke drop: ieder meisje vindt wel een vriend. -Preuts-: v. *präötsj, präötsje, präötsjke*. -Lief-: *Leef prieke*. -Bijziend-: v. *pupsjtrien, pupsjtriéne*. -Mooi-: *sjilderieke*. -Wild, stoeziek-: v. *rabbel, rabbele, rébbelke*. -Dom-: v. *trut, trutte, trutje of trutnêl, trutnêlle, trutnêlke*. -Lief-: m. *snóbbel, snóbbelle, snubbelke*. -Slim, sluw-: dat is e slout. -Klein schriel-: v. *spén, spénne, spénke*. -Kattig, bits-: m. *spénnekop, spénneköp, spénneköpke*. -Lastig, kritisch-: o. *spêrnaakel, spêrnaakele, spêrnaekelke*. -Suf-: v. *suftrien, suftriéne, suftriênke*. Dat is 't seeraot van de ganse straot: zij is het mooiste meisje van de hele straat. -Dat al meerdere liefdesverhoudingen achter de rug heeft-: 'n afgelêk maetje. **meisjesgek**, m. *maetjesgêk, maetjesgêkke, maetjesgêkske*. **meisjespensionaat**, o. *maetjespênsjenaat, maetjespênsjenaate*. **meizoëntje**, -bloemetje-: o. *meuzeutje, meuzeutjes*. **melden**, *mêlje, mêljde*, is of haet *gemêljt*. **OOK:** zich melden. **Meldert**, droogdal tussen Elsloo en Stein met uitloop naar overweg te Beek. Verbastering van de samentrekking Meerdel. Drassig gebied (meer) en laagte (delle). **Meldertweg**, oude benaming van huidige Steinderweg tussen Stein en de Koolweg. **melig**, *maelich, maeligger, maelichste*. **melk**, v. *mêlk, mêlkske*. -Afgeroomde melk-: *aafgelaote mêlk*. **melkbrood**, m. *mêlkwêk, mêlkwêGGe, mêlkwêkske*. **melkbus**, -voor het vervoer van melk van de weilanden naar de boerderij

en de melkfabriek:-

v. *mëlktuit, mëlktuite, mëlktuitje.*

melkdistel, v. *dóédistel, dóédistele, dóédistelke.*

melken, *mëlke, mëlke of mólk*, is of haet *gemëlk of gemólke*. 2p.

melkfabriek, m. *fótsj, fótsje.*

OUDER: v. *sêntervúu, sêntervúus.*

melkkarretje, o. *mëlkkêrke*. Op het platte laadvlak van 't karretje was een ijzerconstructie aangebracht, waardoor het mogelijk was, twee roodkoperen kannen, inhoud ca. 150 liter elk, verankerd te plaatsen. Banden, hingsels, kraan e. d. van de kannen waren van geel koper gemaakt. Onder 't laadvlak van het wagentje waren vakjes aangebracht voor het vervoer van boter en kaas en/of maatkannen. De rijdende melkwagentjes werden op bepaalde plaatsen van nieuwe voorraden voorzien. Doordat de wijken te groot werden voor deze manier van bezorgen, werd overgeschakeld op grotere wagens met paardentractie.

melkkoe, v. *mëlkkoo, mëlkkœu.*

melkmuil, m. *lêlbêk, lêlbêkke, lêlbêkske*. **OOK**: m. *mëlkmóel, mëlkmóele, mëlkmúulke.*

melkstoeltje, m. *mëlkstool, mëlksteul, mëlksteulke.*

ZIE: driepoot, raadsel.

melktand, m. *mëlktênjt, mëlktênj, mëlktênjtje.*

melodie, v. *milloodie, milloodíje, milloodíeke*. **ZIE**: wijs.

men, me.

menage, v. *menaasj.*

menagerie, n. *menaazjerie, menaazjeríeje.*

menen, *méine, méinde*, is of haet *geméint*. **ZIE**: verbeelden. S. Met *méine* en *méine* besjeet zich *éns éine*: met *menen* had hij het aan het verkeerde eind.

menens, *méines*. 't Is *méines*:

het is ernst.

mengelen, *mingele, mingelde*, is of haet *gemingelt*.

mengelmoes, m. *mismasj.*

ZIE: uitschot.

mengen, *minge, mingde*, is of haet *gemink*. **ZIE**: schudden. **OOK**: *óngeréinpratsje, pratsje óngeréin*, is of haet *óngeréingepratsj*.

mengsel, o. *mingsele, mingsele*.

-Mengsel van suiker en water of koffie om het nog warme gebak glans en kleur te geven: o. *nêtsel*. Werkwoord: *nêtte, nêtde*, is of haet *genêt*.

menie, m. *meenie*.

menig, *mënnich*. **ZIE**: gebeuren. S.

menige, *mënnige*.

menigeen, *mënnichein*.

menigmaal, *mënnichmaal*.

menigte, m. *raffel, raffele*. 'ne Ganse raffel lúu waore dao *biéjéin*: een grote *menigte* mensen was daar bij elkaar. **OOK**: v. *kôt, kôtder, kôtje*.

mening, v. *gedanke of méining*.

mening hebben, **ZIE**: dunken.

Dae drèjt *wie* 'ne waerhaan: hij heeft geen eigen *mening*.

mens, m/o. *minsj, minsje, minsjke*. Zet 'ne kwakker op 'ne stoel en hae sprunk weer in de pool: een mens blijft zoals hij is. **ZIE**: slim. S. De *minsj* weurt *ês réigel jès gepreeze*, *ésser dwat is*: de mens wordt als regel eerst *geprezen*, als hij dood is. D'n *éine minsj* is d'n *angere zéine duuvel*: de ene mens is voor de ander een wolf in schapenvacht. De *minsj* is e *verstênjich deer*, hae haet *vâöl verdreet en min plezeer*. Watter gaer hou, dat *krieger neet en watter haet*, dat wilter neet: een mens is nooit *tevreden*. 'ne *Minsj* is *géine aerpel*: 'n mens is een redelijk wezen. *Géin Kristezjèl* te *zeen*: geen mens te zien. -Schraal, mager: m. *knaokepjer, knaokepjerre*,

knaokepjerke. -Niet volgroeid-: v/m. kräötsj, kräötsje, kräötsjke. -Slap-: m. kréntewëk, kréntewëGGe, kréntewëkske. -Kort ineengedrongen-: m. króékestop, króékestöp, króékestöpke. **OOK:** m. knórvel, knórvele, knurvelke. -Slordig-: o. lodder, loddere. -Pafferig-: m. mae/búú, mae/búúle. -Lelijk-: o. meraakel, meraakels. Wat e meraakel: wat een lelijk mens. -Raar-: o. mërck. Dat is mich e mërck: dat is 'n raar mens. -Slecht-: o. mórmeldeer, mórmeldeere. -Iemand die zich slordig kleedt-: m. slóbbermichel, slóbbermichelle, slóbbermichelke. -Ruw-: m. rúúbel, rúúbele, rúúbelke. -Plomp ongemanierd-: m. wuiles, wuilese, wuileske. -Dik, kort-: m. woumes, woumesse, woumeske. -Suf-: m. puimes, puimesse, puimeske. -Gierig-: m. gitsbok, gitsböck, gitsbökske. -Lastig-: m. kneevel, kneevele, kneevelke. Dat is mich 'ne kneevel: dat is 'n lastig mens. **OOK:** m. knastert, knasterte, knêsterke. Dat is mich eine knastert: dat is een lastig mens. **OOK:** o. pertrët, pertrëtje. -Zwak, tener-: v/m. peemel, peemele, peemelke. **OOK:** m. piémel, piémele, piémelke. **OOK:** m. pizzel, pizzele, pizzeleke. -Nurks-: dat is 'ne zóere. -Nors-: v. zóermóel, zóermóele. -Vlug huilend-: v/m. peetsj, peetsje, peetsjke **of** meek, meeke, meekske. -Lastig en onredelijk-: o. ónverdraach. -Vuil, sullig-: m. äöm, äöms. -Dom-: m. ossekop, osseköp, osseköpke. -Pafferig-: m. pampes, pampese. **OOK:** m. papzak, papzêk. -Knokig, mager-: aan dae knaoekas kénste dich de patsj ophange **of** dat is 'ne kapstok. -Preuts-: v. prómpele, prómpele, prómpeleke **of** v. prumpel, prumpele,

prumpelke. -Kort dik-: m. rolmops, rolmopse. -Onrustig, beweeglijk-: m. zéepesprénger, zéepespréngers, zéepespréngerke. -Sloom-: m. zuijelaer, zuijelaere, zuijelaerke. -Met een buikje-: o. wammes, wammesse. 'ne Vette wammes. -Onhandelbaar, stug en eigenzinnig-: e wörmke in de kop hóbbe. -Lang mager-: m. vlaggestêk, vlaggestêkke, vlaggestêkske. -Om z'n eigen as draaiend mens of ding-: m. tirlaelaer, tirlaelaere. -Ongedurig-: v. tirlvelkónt, tirlvelkónte, tirlvelkuntje. -Geen gemakkelijk-: dat is 'ne veerkénjittige. -Krombenig-: 'ne krómme taks. -Gesloten-: 'ne tóewe. -Ongedurig bezig-: m. tórvaelaer, tórvaelaere. -Luid pratend en druk doend-: v. sjaaterbjès, sjaaterbjèste, sjaaterbjèske **of** sjaaterbêk, sjaaterbêkke, sjaaterbêkske. -Klein en vief-: v. sjaermóes, sjaermúus, sjaermúuske. -Onnozel-: m. sjaopskop, sjaopsköp. -Mismaakt, krom-: Hae hunk óét 't lwat. -Aanstellerig, verwaand-: m. sjíetmachochel, sjíetmachochele. -Goedaardig-: 'ne slób van 'ne minsj. -Onguur-: 'ne sjóewe. -Met waggelende gang-: v. sjokkelvot **of** sjoGGelvot, sjokkelvotte, sjokkelvötje. -Lang-: hae haet vööl sjöppes gat. -Mager, schriel **of** houderig-: m. spéndrik, spéndrikke, spéndrikske. -Broodmager-: m. spénnejaeger, spénnejaegers **of** m. spírling, spírling, spírlingske. -Sproetig-: m. sprootelkop, sprootelkóp, sprootelkópke. -Schriel-: e sjaol mênke. -Twistziek-: m. stêchelaer, stêchelaere. -Vervelend-: m. stinkbúú, stinkbúúle. **OOK:** e Ljèlik stök vraete. -Lastig-: e Stök meubel. -Stom-: e stóm stök vraete. -Onbeduidend-: 'n nul van e sífer. -Kort, gedrongen stevig-: v/m. knoes, knoeste, knúuske. -Stom-:

dóe bës mich e kauf. Dat is 'n nèi, èrm, stóm, vóél, onnótte prie: dat is een gierig, arm, dom, lui, vies mens. -Onbeduidend of waardeloos-: dat is 'ne neemes **of** dóe bës e vottaok. -Nederig-: kléin veugelkes höbbe kléin nëskes. -Dom-: m. klóts, klótse, klótske. -Nietswaardig-: laot tich toch dwat baeje.

-Stug, onvriendelijk-: m. bökkem, bökkeme, bökkemke. -Simpel-: sumpele, sumpelke. -Klein-: o. daemedénk, daemedénger, daemedingske. -Ineengedrongen-: m. knórvel, knórvele, knurvelke.

mensdom, o. minsjóm. Zwalang de dóm achter minsj stéit, isser veur alles in staot: het mensdom is tot alles in staat.

menselijk, minsjelik, minsjelikker, minsjelikste.

mensenleven, o. minsjelaeve, minsjelaeves.

mensenmenigte, o. minsjespeel.

Dao zúúste mich e minsjespeel: wat een mensenmenigte.

mensenschuw, minsjesjóé, minsjesjóewer, minsjesjóeste.

menstlievend, minsjleevent, minsjleevender, minsjleevenste.

menstruatie, v. de reegels.

OOK: v. verangering, verangeringe.

OOK: óngestélt zeen.

menu, o. menuu, menuus.

OOK: v. vóorkaart, vóorkaarte.

mep, m. klaats, klaatse, klaetske.

Hae kreeg 'ne klaats, datter rolde: hij kreeg 'n mep, zodat hij over de grond rolde. **OOK**: m. peuter, peuters. Drék kriegste 'ne peuter: dadelijk krijg je 'n mep. -Iemand een mep geven-: versoppe, versopde, is of haet versop. Ich versop tich éin: ik geef je een mep.

meppen, watsje, watsjde, haet gewatsj, Ich watsj tich éin, éste dich neet wiéks: ik geef je een mep, als je

niet op zij gaat. **OOK**: peutere, peuterde, is of haet gepeutert.

OOK: verzaole, verzaolde, is of haet verzaolt. Ich hou dae d'r e paar verzaolt: ik had hem een paar meppen gegeven.

merci, mêtsie. Mêtsie is dwat, mèh danke laef noch: doen alsof men geen dank verlangt, maar er toch gevoelig voor zijn; aansporing om na het aanvankelijk afslaan toch iets te nemen van het gebodene. Mêtsie woont in Mezéik: aansporing tot het accepteren van het gebodene.

merel, m. maelder, maelders, maelderke. **ZIE**: kwijt, fluiten, toilet. S.

merendeels, mjèredéils.

merg, o. mèrch.

mergel, m. mirgel.

Mergelakker, gebied tussen Stationstr. W., Spoor-/Vee-/Daalstr. en 't Kempke, Heir- en Catsopperstr. Mergelakker: akker waarop verplichting rustte van periodiek bemergelen (bemesten met mergel).

Mergelakkerweg, voormalige weg door 't Mergelakker vanaf H. Hart tot 't Kemke.

mergelblok, m. mirgelblok, mirgelblök, mirgelblökske.

mergkool, -wordt gebruikt voor veevoer-: mèrchkwal.

mergpijp, v. mèrchpiép, mèrchpiépe, mèrchpiépke.

merk, o. mèrk, mërke. **OOK**:

o. mirk, mirke, mirkske. **ZIE**: mens.

merken, mërke, mèrkde, is of haet gemèrk. **OOK**: mirke enz.

OOK: sjóege.

Lou sjóege: niets laten merken.

merkteken, o. mirktéike, mirktéikes.

merrie, v. maer, maere.

mes, o. mèts, mètser, mètske.

ZIE: tong, schreeuwen, werk. S.

Dao kénste mit te blwatte vot op nao Kölle vaare: een bot mes.

messaging, v. klik, klikke, klinkske.

Geklikde plènk: planken met messing en groef. -Met messing en groef verbinden-: klikke, klikde, is of haet geklik.

mest, -natuurlijke meststoffen-: m. *baeterie*. **OOK**: m. *mës*.

ZIE: afgelopen, driftkop. S. Dóé mós stäöke, dan zal ich vaare: jij moet de mest in de voor doen, dan zal ik ploegen. -Vergoeding voor ingebrachte meststoffen bij de overname van perceel bouwland-: o. *baeteriegèljt*.

mesten, *mëste*, *mësde*, haet *gemës*. **ZIE**: werk. S.

mestgoot, -in stal-: v. *gröp*, *gröppe*, *gröpke*.

mestkar, v. *mëskar*, *mëskarre*.

ZIE: ingrijpen, belasteren. S.

mestput, -meestal grote kuil op boerderij waar de mest werd opgeslagen-: m. *mëspool*, *mëspeul*.

mestriek, m. *mëshaok*, *mëshäök*, *mëshäökske*. -Kromme mestvork voor het uitmesten van stallen-.

mesttor, m. *stróntkeever*, *stróntkeevers*.

mestvaalt, m. *mëstem*, *mëstemme*.

mestvarken, o. *masvêrke*, *masvêrke(s)*.

mestvork, v. *mësgaffel*, *mësgaffele*.

meteen, **ZIE**: aanstonds.

meten, *maete*, *maot*, is of haet *gemaete*. 2b. **ZIE**: slaan.

meter, -lengtemaat, gasmeter enz. -: m. *maeter*, *maeters*. Oprolbare lengtemaat in gebruik bij naaisters enz. m. *sêntemaeter* enz. -Vrouwelijke getuige bij doop-: v. *paat*, *paate*, *paatje*.

metselaar, m. *mëtselaer*, *mëtselaere*.

OOK: m. *muurder*, *muurders*.

metselaarsbok, m. *spiesbok*, *spiesbökske*.

metselaarsprofiel, **ZIE**: profiel.

metselen, *mësele*, *mëtselde*, is of haet *gemëtselt*. **OUDER**: *móére*,

móérde, is of haet *gemóért*.

metselspecie, v. *spies*.

-Slechte-: m. *baeredrêk*. **ZIE**: spijs.

mettertijd, *mittertiêt*.

meubel, o. *meubel*, *meubele*, *meubelke*. **ZIE**: mens. S.

meubelmaker, m. *sjriénewirker*, *sjriénewirkers*.

meubilair, o. *meubelaer*.

meubileren, *meubeleere*, *meubeleerde*, is of haet *gemeubeleert*.

meug, eederéin *pwènt zíe maetje* op zien meneer: ieder zijn meug.

Meulewiert, vijver van watermolen nabij kasteel.

meun, m. *maon*, *maone*, *mäönke*.

mevrouw, v. *medam of madam*, *medamme*, *medêmké*.

Meyershoeck, gebied tussen Armsterveldweg, Rootvoetpad en de Schuthagerweg.

miauwen, *mauwe*, *maude*, haet *gemaut*.

Michael, *Sjël*, *Sjëlke*.

Michiel, *Geel*, *Misjel*, *Mecheel*.

middag, *middich*. *Almiddles*: elke middag. 's *Middags*: 't *smiddes of smiddes*.

middageten, m. *middich*. Op te *middich kómme*: komen dineren. Ich *hób noch géíne middich gat*: ik heb nog niet warm gegeten.

middagslaapje, o. *middichsläöpke*.

middaguur, o. *middichóer*.

middelmaat, v. *middelmaot*. Lank *ên smaal*, dat *stéit zwa kaal*, kort *ên dik* is *óngesjik*, *mèh middelmaot* dat seert de straat:

middelmaat siert de straat.

middelvinger, m. *middelvinger*, *middelvingere*, *middelvingerke*.

midden, o. *midde*. De kirk in 't *midde laote*: redelijk blijven.

middenschip, o. *middesjeep*.

middenstand, m. *middestènjt*.

middenweg, m. *middewaech*.

middernacht, *hauvernach*.

mier, v. *aomzéik*, *aomzéike*.

mierenheuvelhoop,

aomzéikenhoup, *aomzéikenhuip*.

mierikswortel, m. *mieraedich*.

mij, mich. -De mijne-: de *miéne*.

mijn, -kolenmijn-: v. *kóel*, *kóéle*,

kúulke. **OOK**: v. *míen*, *miéne*,

míenke. -Bvnm-: *míen*, *miéne*.

-Het mijne-: 't *míent*. Dat is 't *míent*:

dat is van mij. **ZIE**: begrijpen. S.

mijnentwege, *miénentwaech*.

mijnheer, m. *mesjeu*, *mesjeus*.

De grwatte pit *óéthange*:

de grote meneer spelen.

mijnhout, o. *kóelhout*.

mijnopzichter, m. *stieger*, *stiegers*.

mijnsteen, m. *lótsj*, *lótsje*, *lutsjke*.

De *lótsje* *óét* te *kaole* raape:

de mijnsteen uit de kolen rapen.

mijnwerker, m. *kóelpik*, *kóelpikke*,

kóelpikske. **OOK**: m. *kóelman*,

kóellúu, *kóelmênke*.

OOK: m. *míenwirker*, *míenwirkers*.

mijnwerkerskleding, m. *pungel*,

pungele, *pungelke*. **ZIE**: handdoek.

mijt, -van stro, hout enz. en tevens 'n

parasiet-: v. *miét*, *miéte*, *miétje*.

mijten, *miéte*, *miétde*, haet *gemíet*.

mijter, m. *miéter*, *miéters*, *miéterke*.

mikken, *mikke*, *mikde*, haet *gemik*.

mild, -zacht, mals-:

milj, *miljer*, *miljste*.

milieu, m. *miljeu*.

miljoen, o. *miljwan*.

milt, v. *miljt*. **ZIE**: overmoedig. S.

min, **ZIE**: klein. -In betekenis van

laag-: *min*, *minder*, *minste*. Dat is

min van dich: dat is laag of gemeen

van je.

De ondergeschikte: de mindere.

minderheid, v. *minderéit*, *minderéite*.

minderwaardig, *minderwaerdich*,

minderwaerdigger,

minderwaerdichste. **ZIE**: stukje.

minderwaardigheid, v.

minderwaerdichéit,

minderwaerdichéite.

minister, m. *minnister*, *minnisters*.

ministerie, o. *minnesteerie*,

minnesteeries.

minne, -in der minne-: *óngeslaage*.

Veer *kénne* *óngeslaage* *vanéin*

kómme: we kunnen de zaak in der

minne of met gesloten beurs

schikken.

minstens, *minstes*.

minuut, v/m. *menúút*,

menúúte, *menúútje*.

minzaam, **ZIE**: spraakzaam.

mis, v. *mës*, *mësse*, *mëske*. Pestwar

déit gein *tsjwë* *mësse* *veur* ei *géljt*:

ik zeg het geen twee keer.

-Korte mis-: o. *snappmëske*.

'n *Zéngende* *mës*: een gezongen

H. Mis. -Niet raak-: *mis*.

misbaksel, **ZIE**: mismaakt.

misboek, o. *mësbook*,

mësbeuk, *mësbeukske*.

misbruik, o. *misbrúúk*, *misbrúúke*.

misdadig, **ZIE**: crimineel.

misdelen, *misdélle*, *misdélde*,

is of haet *misdélft*.

misdienaar, m. *kwaraezel*,

kwaraezele.

misdoen, *misdoon*, *misdeech*,

is of haet *misdaon*. 1a.

misdragen zich, *zich misdraage*, *mis-*

drooch *zich*, haet *zich misdraage*. 2c.

miserabel, *mizzeraabel*,

mizzeraabelder, *mizzeraabelste*.

miserabele, **ZIE**: ongelukkige.

miserere, o/m. *miezeraere*.

misgaan, *misgaon*, *ging mis*,

is *misgegaenge*. 1a.

misgrijpen, *zich versnappe*,

versnapde *zich*, haet *zich versnap*.

misgunnen, *misgunne*, *misgunde*,

is of haet *misgunt*.

mishagen, *misvalle*,

misveel, is *misvalle*. 2b.

mishandelen, **ZIE**: kwellen.

miskennen, *miskénne*, *miskénde*,

is of haet *misként*. **OOK**: vernachte,

vernachde, is of haet vernach.

miskraam, v. *misgebaorte*, *misgebäörtes*. **OOK**: m. *miskraam*, *miskräöm*. **OOK**: m. *misval*, *misvêl*.

De koo haet zich verwôrpe:
de koe heeft een miskraam gehad.

OOK: m. *tórvel*, *tórvele*, *turvelke*.

misleiden, *misléjje*, *misleide*,
is of haet *misleit*.

mislopen, *mislóúpe*, leep *mis*,
is *misgeloúpe*. 2a+2k.

mislukking, m. *óetgeglitsjde*.

mislukken, *mislökke*, *mislökde*, is
mislök. -Verkeerd uitpakken van een
ondernemen, werk enz., verkeerde
veronderstelling maken: *vóél*
breuje, *breujde*, is of haet *gebreujt*.
Hae haet *vóél* gebreujt: het is voor
hem scheef gegaan. Ach *miéne*
leeve heemel, *ál* *miéne* *kêmp* is
veemel (mann. hennepzaad) :
nu is alles *mislukt*.

mismaakt, -mens of dier-:
m. *ókkefók*, *ókkefókke*, *ókkefukske*.
Dóé *krómme ókkefók*: jij *misbaksel*.
"Hae is van naat hout gemaak ên
haet zich *getrókke*" wordt gezegd
van een *mismaakt* persoon.

mismaken, *mismaake*,
mismaakde, is *mismaak*.

mismoedig, *mismeujich*,
mismeujigger, *mismeujichste*.
Dao zouste *mismeujich ónger* waere
of *êrm* zin van *kríege*:
daar zou je *mismoedig* van worden.

mismoedigheid, m. *mismoot*.
De *mismoot* is 'm aan de *prie*:
hij is erg *mismoedig*.

mispel, m/v. -ook de boom-: *mispel*,
mispele, *mispelke*. Zwa rot *wíe* 'n
mispel **of** *kaaf* **of** *snóef*: zo rot als
een *mispel*. -Van het hout van de
mispel, liefst met doornen bezet,
werd een *polsdikke* wapenstok van
ongeveer 1 mtr. lengte gemaakt. Het
handvat bestond uit zacht leer, dat
met koperen kopspijkerijtjes werd

bevestigd. Onder het handvat
werd een leren lus gemaakt ter
ondersteuning van de pols. Het
benedendeel had meestal een met
lood verzaaid koperen beslag
van ca. 10 cm. Het dragen van
dit wapen werd waarschijnlijk
ingegeven door de verhalen over
heksen, weerwolven en ander
gespuis. Ook bij het kermis vieren
in andere dorpen werd deze stok
meegenomen als soort
verdedigingswapen:

m. *mispelaer*, *mispelaere*.

OOK: m. *prèngel*, *prèngele*.

misplaatst, *misplaats*.

misschien, *mesjiéns*. *Mesjiéns* kauf
ten os: blij bij de feiten **of** nooit.

misschieten, *missjeete*, *sjwat mis*,
haet *misgesjaote*. 2e.

misselijk, *misselik*, *misselikker*,
misselikste. *Misselik* waere
of *kaolik* waere: onwel worden.

missen, *misse*, *misde*, haet *gemis*.
-Niet raak gooien bij bv. *kegelspel*:
póedele, *póedelde*, is of haet
gepóedelt. -Trein, bus enz. -:
verpasse, *verpasde*, is of haet
verpas. Ich *hób* te *bös verpas*:
ik heb de bus *gemist*.

missionaris, m. *misjenaaris*,
misjenaarisse.

misslaan, *mishóuwe*, heef *mis*,
is of haet *misgehóuwe*. 2k.

misslag, m. *misslaach*,
misslaech, *misslaechske*.

misstaan, *misstaon*,
missting, haet *misstange*. 1a.

misstap, m. *misstap*,
misstêp, *misstêpke*.

misstappen, *zich vertraeje*, *vertraoj*
zich, haet *zich vertraoje*. 2c.

misverstand, o. *misverstènjt*,
misverstènj, *misverstènjtje*.

misvormd, -onvolgroeid iemand of
iets-: m. *króppel*, *króppele*,
króppelke.

miswas, m. *miswas*,

miswès, miswèske.

misworp, ZIE: poedel.

miszeggen, *miszëGGe, miszach,*

afw. veer, zîé miszachte,

is of haet miszach. 2h.

mobilisatie, v. *moobezezasje,*

moobezezasjes.

mobiliseren, *moobezezeere,*

moobezezerde, is of haet

gemoobezeert.

modder, m. *pratsj. OOK: m. sladder.*

modderen, *pratsje, pratsjde,*

is of haet gepratsj.

modderig, *pratsjetich.*

mode, v. *mwade. Es 't mwade is*

zënge ze pómpernikkel in de kirk:

vrijwel ieder is slaaf van de mode.

modegek, m. *mwadegêk,*

mwadegêkke, mwadegêkske.

model, o. *moodêl, moodêlle,*

moodêlke. OOK: o. petrwan,

petrwanne, petrwênke.

OOK: v. *vörm, vörme, vörmke.*

modeplaat, v. *mwadeplaat,*

mwadeplaatje, mwadeplaatje.

modern, *nuumwadisj,*

nuumwadisjer, nuumwadisje.

modiste, v. *moodis, moodiste.*

moe, *meuch, meuger, meuchste.*

OOK: *vaerdich, vaerdigger,*

vaerdichste. Dae is vaerdich:

die is moe. OOK: póém, póémer,

póémste. Hae haet te praame aaf of

te knúip aaf of hae is zwa vaerdich

wie e kemuunejêske: hij is erg moe.

moed, m. *moot. Gooje moot is hauf*

taergêlt: goede moed is half

gewonnen. OOK: sjëm. Dae haet

sjëm in: dat is een moedig iemand.

ZIE: *courage. Neet bang veur tjiën*

ên veur éine loupe gaon: veel lef en

weinig moed. Al is t'n óuchs ouch

aaf, boer braek tien sjuur neet aaf:

men moet de moed niet te vlug

opgeven. De warre laote hange:

de moed verliezen.

moedeloos, d'n *aevevööl* is 'm aan

z'n prie: hij is moedeloos en heeft

nergens belangstelling voor.

moeder, -moe-: v. *mëm of mam.*

OOK: v. *mooder, mooders,*

meuderke. Ein mooder déit mjë

veur tjiën kénjer, ês tjiën kénjer veur

'n mooder: een moeder doet meer

voor tien kinderen, dan tien

kinderen voor een moeder.

moederdier, v. *moor,*

moore, meurke.

Moeder Gods, v. *Moodergaots,*

Moodergäötske.

moederkoren, -ook wolfstand-:

o. mooderkaore.

moederkruid, *knúipkes.*

moedermelk, v. *moodermëlk.*

moederplant, v. *mooderplant,*

mooderplante, mooderplëntje.

moederskind, o. *mooderskénjt,*

mooderskénjer, mooderskintje.

moederstaal, v. *mooderstaal.*

moedervlek, v. *moodervlêk,*

moodervlêkke, moodervlêkske.

OOK: v. *paepervlêk, enz.*

moederziel alleen, *mooderzjiël*

allein of mwarzjiëllich alleen.

moedig, *gekoerazjeert.*

moedwillig, *mootwillich,*

mootwilligger, mootwillichste.

moeheid, v. *meujichéit.*

moeilijk, ZIE: *lastig.*

moeilijkheid, v. *lêstichéit, lêstichéite,*

lêstichéitje. Hae zit in e lêstich

parkët: hij zit in grote moeilijkheden.

Eemes de praame aafvange:

iemand uit de moeilijkheden helpen.

Zich veur raenge baeje: om

moeilijkheden vragen. Hae zit vies

in d'n ambras: hij zit behoorlijk in

moeilijkheden. Este euver d'n hónjt

kumps, kumpste ouch euver de

start: als men grote moeilijkheden

kan oplossen, komt men met de

kleine ook klaar. OOK:

m. ambras, ambrasse, ambrêske.

moeite, *meujte*. De meujte is al dankeswaert: de moeite is het danken waard. Op éin béin én zónger aojem: zonder moeite. Dat zal noch gèt duuje: dat zal nog wel moeite kosten. Dat stukste in 'nen haole tènjt **of** veur éine bökkem zèt ich te pan neet op: dat is de moeite niet waard.

moeizaam, *meujzjièllich*, *meujzjièligger*, *meujzjièllichste*. -Geploeter-: o. *gesjraavel*.

moer, -ook moerkonijn-: v. moor, *moore*, *meurke*. -Grondsop-: m. *múúr*.

moerasland, -drassig terrein-: m. *zómp*, *zómpe*.

OOK: o. brook, *brooke*, *breukske*.

moerassig, *zómpetich*, *zómpetigger*, *zómpetichste*.

moersleutel, m. *moorsleutel*, *moorsleutele*, *moorsleutelke*.

moervos, m. *moorvos*, *moorvös*.

moes, moos, *meuske*.

moestuin, **ZIE**: groentetuin.

moeten, *mótte*, **afw.** ich *mót*, *mós*, *mót*, *mótte*, *mót*, *mótte*. Verl. tijd: *mós*, *mós*, *mós*, *móste*, *mós*, *móste*, haet *gemós*. De waar *mót* te las draage: de prijs van van koopwaar moet verantwoord zijn. "Mótte is dwank én húúle is kénjergezank" wordt gezegd, als men huilende kinderen hun zin niet geeft. Ich kén 'm neet liéje: ik moet hem niet. Gehóuwe of geslaage, 't zal *mótte*: hoe dan ook, 't moet.

mof, m. *móf*, *móffe*, *mufke*.

moffelen, *móffele*, *móffelde*, is of haet *gemóffelt*.

mogelijk, *mäögelik*. "Bíe *mäögelik* is alles Got, drie batse is óngerhauf vot" wordt gezegd, als iemand 't woord "mogelijk" gebruikt.

mogelijkheid, v. *mäögelikhéit*, *mäögelikhéite*.

mogen, *maoge*, *maochde*,

haet *gemaoch*. Hae is op tich óét: hij mag je wel.

moker, m. *vóésshaamer*, *vóésshaamers*, *vóésshaemerke*.

OOK: m. *veurhaamer* enz.

mokken, *brónke*, *brónkde*, haet *gebrónk*. **OOK**: *mónke*, *mónkde*, haet *gemónk*.

mol, m. *moutheuvel*, *moutheuvele*, *moutheuvelke*.

NB: gelijk aan molshoop!!

molen, v. *meúle*, *meúles*, *meúleke*. -Ruimte waar de maalstenen in de molen zijn opgesteld-: m. *stéinzölder*, *stéinzölders*.

molenaar, m. *mölder*, *mölders*, *mölderke*. **ZIE**: paasplicht. S.

molenaarsknecht, m. *meuleknêch*, *meuleknêchs*. **ZIE**: meelworm.

molenijzer, o. *gríéníezer*, *gríéníezers*, *gríéníezerke*.

molenrad, o. *meuleraat*, *meuleraajer*.

molenslag, 't raatslaon, slooch 't raat, is of haet 't raat geslaage. 1a.

molensluis, -het gedeelte dat het water levert voor het in beweging brengen van 't molenrad-: v. *maalslóes*, *maalslóeze*.

molensteen, m. *meulestéin*, *meulestéin*. **ZIE**: stelen. S.

molenvijver, m. *meulewíert*, *meulewíerte*.

molesteren, *molesteere*, *molesteerde*, is of haet *gemolesteert*.

mollengang, -hoog aan de oppervlakte van de grond-: v. *rên*, *rênne*, *rênke*.

molshoop, m. *moutheuvel*, *moutheuvele*, *moutheuvelke*.

moment, o. *memënt*, *memënte*, *memëntje*.

mompelen, *mómpel*, *mómpelde*, haet *gemómpelt*. **OOK**: *moomele*, *moomelde*, haet *gemoomelt*.

-Mompelend-: *moomelentaere*.

OOK: *mummele*, *mummelde*, haet *gemummelt*. -Binnensmonds-:

órgel, órgelde, haet geórgelt.

mond, m. mónjt, munj, munjtje. Zich 't húuske van de zjiel verbranne: z'n mond verbranden (door te warm drinken). Hae kan de luppe neet obbeín houwe: hij kan zijn mond niet houden. **ZIE**: praten, taal, watertanden, kwaad spreken, brood, opdracht, loslippig, woord. S.

Zèkvrié: geen blad voor de mond

nemen. Dao stéit 't sjaop én sjit: daar staat hij met zijn mond vol tanden. Hou díene kaoker: houd je mond. **OOK**: o. bakkes, bakkese, bakkeske. Hou dié bakkes: hou je mond. **ZIE**: raap. S. **OOK**: m.

bèbbel, bèbbele, bèbbelke. **OOK**: m. bēf, bēffe, bēfke. Hou éns díene bēf/bèbbel: houd eens je mond.

OOK: v. blatsj, blatsje, blētsjke. Dat is 'n blatsj: dat is een kletsjwif. **ZIE**: kletsjwif. **OOK**: als zeer onbeschofte uitdrukking: v/m/o. gevraets. Hou díen gevraets: hou je mond. **OOK**:

hou éns éffe díen lēl: houd toch eens een ogenblik je mond. -Nogal grof-: o. móélwèrk. Die haet e

móélwèrk: die is rap van de tong.

OOK: m. rētteketēt. Hou toch éns 'n ougenblik díene rētteketēt: houd toch eens één ogenblik je mond.

OOK: m. waffel, waffele, wēffelle. Hou toch éns 'n óugeblik tīen waffel: idem. 't Smiljt tich in de mōnjt wīe dóévestront: het is erg zacht. 'n Móel wīe 'n sjuurpaort: een grote mond.

mondeling, mōnjelings.

ZIE: overeenkomst.

mondharmonika, m. moonekaa, moonekaas, moonekaetje.

mondig, mōnjich of munjich, munjigger, munjichste.

mondjesmaat, muntjesmaat.

mondstuk, o. mōnjstök, mōnjstökke, mōnjstökske.

mondzak, -voor paard-:

m. haaverzak, haaverzèk, haaverzèkske. **OOK**: móelzak enz.

monster, o. mōnster, mōnsters, munsterke. **ZIE**: staal.

monstrans, v. mōnstrans, mōnstranze, mōnstrēnske.

monter, mōnter, mōnterder, mōnterste.

monteren, mōnteere, mōnteerde, is of haet gemōnteert.

monteur, m. mōntāōr, mōntāōre.

montuur, o. mōntuur, mōntuure, mōntuurke.

monument, o. moonemēnt, moonemēnte, moonemēntje.

mooi, sjwan, sjwaander, sjwaanste.

ZIE: wijn, heerschap, huwelijk. S. Sjwan sjoon Sjang: mooie schoenen Jan. Dat is gēt sjwans: dat is wat moois; dat is fraai. Dóé bēs mich 'ne fiene (sjwanne): je bent me een mooie. **OOK**: fién, fiēnder, fiēnske.

-Buitengewoon-: euversjwan.

moord, m. maort, mǎort.

Om pēn ēn ēnk sirjēve:

moord en brand schreeuwen.

moorden, maore, maorde, is of haet gemaort.

moordenaar, m. maordenaer, maordenaere.

Moordkuil, de Moordkuil was de opvolging in naam van Het Berle. Moordkuil was oorspronkelijk de naam voor een perceel in bezit van het kasteel. Herleiding onbekend. Maortikóel.

mootje, -van bv. sinaasappel-: o. bats, batse, bētske.

mop, -ook klein rond peperkoekbolletje-: o. móp, móppe, mupke, **ZIE**: morgen, vertellen, sinterklaas. S. 'n Gooj bak: een goede mop. Díe is veur ónger de kaersbom: een nette mop.

mopperaar, v. próttel, próttele, pruttelke. **ZIE**: mens.

mopperen, pruttele, pruttelde,

is of haet gepruttelt.

OOK: grauwele, grauwelde, haet gegrauwelt.

morel, -zure kersensoort:-

v. moorêl, moorêlle, moorêlke.

mores leren, moores lèrre, lèrde

moores, is of haet moores geljèrt.

Hae drèjt 'm 't speel op:

hij zal hem wel mores leren.

morgen, mörge. Almörge: elke

morgen. 't Smörge **of** smörge:

's morgens. Jao móppe, dat geuf 't neet: morgen brengen! -Landmaat:-

150 Sittardse kleine roeden :

m. mörge, mörges.

morgenavond, mörgenaavent.

morgen brengen, pópnêlles.

morgengebed, o. mörgegebaej,

mörgegebaeje.

morgenmiddag, mörgemiddich.

morgenregen, m. mörgesraenge.

ZIE: stapel, weer. S.

morgenvroeg, mörgevreuch.

morgenwind, m. mörgewénjt,

mörgewénj, mörgewénjtje.

morille, -eetbare paddestoel:-

v. meibottel, meibottele.

mormel, o. mórmel, mórmel.

morrelen, fitsjele,

fitsjelde, haet gefitsjelt.

morren, knootere, knooterde,

is of haet geknootert.

morsdood, morsdwat.

morsen, -bij het eten:- zich

beslabbere, beslabberde zich, haet

zich beslabbert, **OOK:** knwajje,

knwajde, is of haet geknwajjt.

ZIE: strooien.

morspot, v. slabbermóel,

slabbermóele, slabbermúulke.

OOK: m. slabberaer,

slabberaere, slabberaerke.

mortel, **ZIE:** metselspecie.

mortelbak, **kuip**, v. spieskóép,

spieskóepe, spieskúúpke.

mortierstamper, m. króékestwatter,

króékestwatters, króékestwëtterke.

mos, m/o. mos, mosse.

mossel, v. mósjel, mósjele. Ein in de mónjt, éin in de hènjt èn éin in 't óuch, zwa itste mósjele: lett. een in de mond, een in de hand en een in het oog, zo eet je mosselen.

mosterd, m. mostert. **ZIE:** Abraham.

mot, v. mot, motte, mötje. **ZIE:** gat. S.

motgaatje, o. mottelaok,

mottelaoker, motteläökske.

motorrijwiël, m. stoumfits,

stoumfitse. **OOK:** m. mooter,

mooters, meuterke.

motregen, m. fizzle-raenge. **OOK:** m.

noozel. **OOK:** m. zauwel. 't Zèt zich

in 'ne zauwel: het begint zachtjes te

regenen. **OOK:** m. zauwelraenge

of stöpraenge. **OOK:** m. möGGepis.

motregenen, fizzle, fizzlede, haet

gefizzelt. **OOK:** miézele, miézelde,

haet gemiézelt. **OOK:** noozele,

noozelde, haet genoozelt. **OOK:**

zauwele, zauwelde, haet gezauwelt.

mottenballetje, m. mottebol,

motteböl, mottebölke.

mousseline, m. moezeliën.

mout, m/o. mout.

mouten, moute,

moutde, haet gemout.

mouter, m. mouter, mouters.

moutfabriek, v. mouterie,

mouterieje.

moutmolen, v. moutmeule,

moutmeules.

mouw, m. móe, móewe, múuke.

muf, duf, duffer, dufste.

ZIE: benauwd.

OOK: muf, muffer, mufste.

mufheid, v. mufichéit **of** duffichéit.

mug, v. mök, möGGe, mökske.

ZIE: wet. S.

muggebeet, m. möGGesteek,

möGGesteeke, möGGesteekske.

muggenolie, o. möGGevèt.

muggezifter, m. êrtetëller,

êrtetëllers, êrtetëllerke.

mul, v. móel, móele, múulke.

ZIE: mond, kus. **ZIE:** brutaal, vuilbek, snoep, dood, drinken, tong, zoen, bekvechten, grimas. S.

OOK: v. waffel, waffele, wêffelke.

muilband, m. *móelbènjt*,
móelbènj, *móelbènjtje*.

muilezel, m. *móelaezel*,
móelaezele, *móelaezelke*.

muilkorf, m. *móelkórf*, *móelkórf*,
móelkórfske. **OOK:** m. muntjel,
muntjele, muntjelke.

muis, -ook gedeelte van de hand-: v.
móés, múus, *múuske*. Dóé sjúus mié
gebeet ên vrits mié gesjeets: wijst er
op dat er wel eens muizenkeutels in
het voedsel van de mens voorkomt.
-Muizen vangen-: *móeze*, *móesde*,
haet *gemóes*.

-Gedeelte van koe-: o. *múúske*.

muisstil, *móésstil*. **ZIE:** doodstil.

muizen, *móeze*, *móesde*,
is of haet *gemóes*.

muizendrek, m. *móezekeutel*,
móezekeutele, *móezekeutelke*.
ZIE: tijd. S.

muizengat, o. *móezelaok*,
móezelaoker, *móezeläökske*.

muizennest, o. *móezenēs*,
móezenēster, *móezenēske*.

muizenval, v. *móezeval*, *móezevalle*,
móezevêlke. "Ich gluij, dat is ouch
'n *móezeval*" wordt gezegd, als men
meent een berucht huis voor zich te
hebben.

mul, mouw, *mouwer*, *mouwste*.

mulder, **ZIE:** molenaar.

munitie, v. *menuusje*.

munt, v/m. *munjt*, *munjte*, *munjtje*.
Dae blief ummer gêt aan de vingere
hange: hij slaat overal munt uit.
Hêl gêljt: klinkende munt.

murmelen, **ZIE:** brommen.

murw, **ZIE:** overrijp.

mus, v. *mösj*, *mösje*, *mösjeke*.

ZIE: verkering, rap, bok, blind, pet.
S. Veur éine bökkem kénste neet te
pan opzette: met een kanon op

mussen schieten.

mussenklem, v. *mösjeval*,
mösjevalle, *mösjevêlke*.

muts, v. *möts*, *mötse*, *mötske*.

mutserd, **ZIE:** takkebos.

muur, v. *móér*, *móére*, *múúrke*.

ZIE: raad. S. Dat stéft zwa vas wie
'ne pot: dat staat zo vast als een
muur. -Plantje-: v/m. *miér*.

muurbloem, v. *fleer*, *fleere*, *fleerke*.

muurplaat, -boven op de lage
scheidingsmuurtjes tussen dorsvloer
en bergruimten voor stro en
ongedorst graan, waarop ladder en
steunbalken van bovendeele zijn
bevestigd-: m. *plaa*, *plaa*, *plaa*ke.

muurvast, *móéervas*.

muzeum, ó. *mezeijem*,
mezeijemè, *mezeijemke*.

muziek, v/o. *meziék*.

Meziék maake: musiceren.

muziekdoos, **ZIE:** spēeldoos.

muziekstandaard, m. *pepiéter*,
pepieters.

muzikaal, *mezekaal*,
mezekaalder, *mezekaalste*.

muzikant, m. *mezekant*, *mezekante*,
mezekèntje. 'ne Mezekant mót
hóbbe: 'n hêl vêl, e wêlk gemoot,
'n naate kael ên 'n drwêch laever.

mysterieus, *mistrejeus*,
mistrejeuzer, *mistrejeuste*.

na, nao. Nao ós: na ons.

naad, m. naot, nãot, nãöfje.

Langs de nãot kriége: in het spel verliezen. **ZIE**: slaag. S.

naadgaren, o. naotgaare. **ZIE**:

peer, gelag, opdraaien, waarheid. S.

naaf, v. naaf, naave, naefke.

naaidoos, v. njèjdwas,

njèjdwazze, njèjdweske.

naaien, njèje, njèjde, is of haet genjëjt. -Term van kleermakers-:

stuppele, stuppelde, is of haet gestuppelt.

naaimachine, v. njièjmesjién,

njièjmesjiene, njièjmesjienke.

naaister, v. njièjster, njièjsters.

OOK: flikmamzêl.

naakt, naaksj, naaksjer, naaksjte.

ZIE: onmogelijk. S. Loup neet mit tien naaksje prie door 't hóés:

loop niet halfgekleed rond. -Naakt nestjong-: o. katsjónk of kakjónk.

naaktheid, v. naaksjichéit.

naald, v. naolj, naolje, nãölke.

naaldenkoker, m. naoljekaoker,

naoljekaokers, naoljekäökerke.

naam, m. naam, naame. **OOK**: o.a.

biënaam, doupnaam, sjëinaam.

Wae éns wóuf hêt, blief wóuf héite: wie de naam heeft, heeft de faam.

naambord, o. sjiljt, sjiljer, sjiljtje.

naamfeest, m. naamesdaach,

naamesdáach. In Limburg waar

't e goot aut gebrúúk óm de naamesdaach te víére, ipv. de gebaortedaach. **ZIE**: aanbieden.

naamkaartje, **ZIE**: visitekaartje.

naar, -richting-: nao. Gank nao de pap: ga naar vader. Nao bedach of bedunk: naar keuze of goedvinden.

Kóm mich neet te nao: beledig of bedreig me niet. Wat kump ós nóé te nao: wat staat ons nu nog te

wachten. -Wee, flauw-: o. wee, weeje. e Wee gevéúl in de maach: een naar gevoel in de maag(streek) hebben.

naargelang, naogelang.

-Al naar gelang-: naovenant.

ZIE: tijd, huishouden. S.

naartoe, haer, obbaan.

naast, naeve. Hae woont paaf naeve mich: hij woont pal naast me.

ZIE: schoen. S. **OOK**: beziéje.

naaste, naoste. **ZIE**: medemens.

-Volgende keer-: De naoste kjër.

nabestaanden, naobestaonde.

nabij, naobié.

nabuur, **ZIE**: buren.

nabuurschap, v. naobersjap.

nacht, m. nach, nachte, néchske.

Deesnach: deze nacht.

Snachs of 't snachs: 's nachts.

nachtbraken, krawaake, krawaakde, haet gekrawaak. "Die haet me laeve gét gekrawaak" wordt o. a. gezegd van een vroedvrouw, die bij nacht en ontij op stap is.

nachtbraker, m. nachbraeker, nachbraekers.

OOK: m. nachraaf, nachraave.

nachtegaal, m. nachtegaal, nachtegaale. De twéllefde kan er híé zin, de vjèrtjiende mótter híé zeen ên de achtiende sléit er, al haet er íés aan de bèk: een gezegde, duidend op de periode waarin de nachtegaal wordt verwacht.

nachtimmer, **ZIE**: po.

nachthemd, m. bëtjak,

bëtjèk, bëtjèkske.

nachtkaars, v. nachkaers,

nachkaerse, nachkaerske.

nachtkastje, v. nachskemoot,

nachskemoote, nachskemeutje.

nachtmerrie, door of van de maar gereee waere:

een nachtmerrie hebben.

nachtmis, v. nachmës, nachmësse.

nachtspiegel, **ZIE**: po.

nachtverblijf, o. loozjies.

nachtwacht, m. nachwach,

nachwachte.

nachtwerk, o. nachwêrk.

nadeel, o. naodéil, naodéile.

nadelig, naodéilich,
naodéiligger, naodéilichste.

nadenken, naodénke, dach nao,
is of haet naogedach. 2p.

Dao kénste éns op kúuje:

daar kun je eens over nadenken.

nader, korterbié. Kóm gèt korterbié

of kóm gèt naoderder: komt iets

korterbij. **OOK:** naoder.

Dóé mós te deur gèt naoder trèkke:

doe de deur iets meer dicht.

naderbij, naoderbié. Naoder trèkke:

naderbij trekken.

naderhand, naoderhènjt.

nadoen, naodoon, deech nao,

is of haet naogedaon. 1a.

nadorst, m. naodóos.

nagaan, naogaon, ging nao,

is naogegange. 1a.

nageboorte, v. naogebaorte,

naogebaortes.

nagel, **ZIE:** spijker. -Houten nagel:-

v. pên, pênne, pênke.

nagelborstel, m. naagelbeustel,

naagelbeustele, naagelbeustelke.

nagelen, **ZIE:** spijkeren.

nagelriem, naagelrin,

naagelrinne, naagelrinke.

nageslacht, o. naogeschlach,

naogeschlchter.

nagloeien, naokäöle, käölde nao,

haet naogekäölt.

najaar, naojaor, naojaore.

najagen, naojaage, jooch nao, haet

naogējaach. 2c. Jès haeter dat van

dich naogējaach ên noe löpper bié

mich te dörpel plat:

eerst zat hij achter jouw dochter aan

en nu achter de mijne.

nakaarten, naokaarte, kaarde nao,

haet naogekaart.

nakijken, naokiéke, keek nao, is of

haet naogekeke. 2b. -Het nakijken

hebben:- o. 't naokiéke hóbbe.

Dae haet 't méiste ên dóé hóbbs 't

naokiéke: hij heeft de buit binnen en

jij hebt 't nakijken.

nakomen, naokómme, kaom nao,

is of haet naogekómme. 2e.

nakomertje, o. naokummerke.

nalaten, naolaote, leet nao,

is of haet naogelaote. 2f.

ZIE: achterlaten, aftakelen.

nalatenschap, v. naolaotensjap,

naolaotensjappe.

nalatig, naoljèssich,

naoljèssigger, naoljèssichste.

nalatigheid, v. naoljèssichéit,

naoljèssichéite.

nalezen, naolaeze, laos nao,

is of haet naogelaeze. 2c.

nalopen, naoloupe, leep nao,

is of haet naogeloupe. 2a+2k.

Hae luip mich nao wíe gèt kaots:

hij loopt steeds maar achter me aan.

namaak, m. naomaak.

naamaaksel, o. naomaaksel,

naomaaksele.

namaken, naomaake, maakde nao,

is of haet naogemaak.

namelijk, naamelik.

namens, naames.

nameten, naomaete, maot nao,

is of haet naogemaete. 2b.

namiddag, m. naomiddich,

naomiddiche. 't Snaomiddichs géiter

jès 'n túúrke unjere: 's namiddags

doet hij eerst een dutje.

naogen, naoúige, úichde nao,

is of haet naogeúich.

Napoleon, -ook gouden munt:-

m. Napoolejón, Napoolejónne.

napraten, naokalle, kalde nao,

haet naogekalt.

nar, m. nar, narre, nêrke.

ZIE: kerel, pee, kwaad. S.

narigheid, v. mizeerie of mezeerie.

ZIE: ellende. Hae zit in de

labberinte: hij zit in de narigheid.

OOK: gesjiét.

naroeppen, naoroepe, reep nao,

haet naogeroepe. 2c.

nasleep, m. naosléip. **ZIE:** gevolg. S.

nasluipen, *naoslóepe, slóépde*
of slwap nao, is of haet
 naogeslaope. 2e. Onregelmatig!

nasmaak, m. *naosmaak,*
naosmaake, naosmaekske.

nastreven, *naostraeve,*
straefde nao, haet *naogestraef.*

nasturen, *naosjikke,*
sjikde nao, is of haet *naogesjik.*

nat, *naat, naater, naatste.*

ZIE: *mismaakt, zeil.* S. Dat is éin
 perplúu: dat is één pot nat.

natellen, *naotèlle, tèlde* nao,
 is of haet *naogetèlt.*

natie, v. *naasje.*

nattigheid, v. *naatichéft, naatichéfte.*

natuur, v. *natúúr.* Al géit mit stoum,
 behauve kléin kénjerkés, díe vunk
 me ónger 'ne boum: de natuur laat
 zich niet dwingen.

nauw, **ZIE:** eng. Dat kump neet op e
 sèntemaeterke:
 dat steekt niet zo nauw.

nauwelijks, *kaolik.* 't Is kaolik
 genóch veur éine kjèr: 't is
 nauwelijks genoeg voor één keer.

OOK: *kóúm.* Dat is kóúm genóch
 veur éíge lúu: dat is nauwelijks
 genoeg voor eigen mensen.

nauwgezet, *akkerraat,*
akkerater, akkeraatste.

navel, m. *naavel, naavele, naevelke.*

De naavel krolt 'm: daar gaat zijn
 neus van krullen; gaat watertanden.

navelstreng, m. *naavelstrank,*
naavelstrèng, naavelstrèngske.

navenant, *wie dikker de vot, wie*
grwaater de brook: alles moet
navenant zijn. **OOK:** *naovenant.*

navertellen, *naovertèlle, vertèlde*
 nao, is of haet *naovertèlt.* Dóé höbs
 't naovertèlle èn dao kénste blie mit
 zeen: je kunt het nog navertellen en
 daar mag je blij mee zijn.

navraag, v. *naovraoch.*

navragen, *bevraoge, bevrooch, haet*
bevraoch. 2c. Dao mó't ich mich éns

nao bevraoge: daar moet ik eens
 naar informeren.

OOK: *naovraoge, vrooch* nao,
 is of haet *naogevraoch.* 2c.

naziën, *naozeen, zaoch* nao,
 is of haet *naogezeen.* 1b.

nazoeken, *naozeuke, zeukde* nao,
 is of haet *naogezeuk.*

nederlaag toebrengen, *inmaake,*
maakde in, is of haet *ingemaak.*

nee(n), *néi(n).* Néi kénste hóbbe, jao
 kénste kriége: aansporing om toch
 maar te vragen. Ook wel neije.

neef, m. *naef, naeve, naefke.*

Nichte èn genaeve kénjer:
 kinderen van nicht en neef.

neergooien, *neerkwakke, kwakde*
 neer, is of haet *neergekwak.*

OOK: *neerpaote, paotde* neer,
 is of haet *neergepaot.*

OOK: *neergwajie, gweej* neer,
 is of haet *neergegwaijt.* 2d.

neerkomen, *neerkómme, kaom* neer,
 is *neergekómme.* 2e.

neerleggen, *neerlèGGe, lach* neer,
afw. veer, zíe lachte neer,
 is of haet *neergelach.* 2p.

neerslachtigheid, m. *mismoot.*

neersmijten, -of *neersmakken* van
 breiachtige substantie zoals modder,
 mortel enz. -: *neerkwatsje, kwatsjde*
 neer, is of haet *neergekwatsj.*

neerzetten, *neerzètte, zat* neer,
afw. veer, zíe zatte neer,
 is of haet *neergezat.* 2p.

neet, o. *neet, neeter, neetje.*
 Dat is e neet van e vroumisj:
 dat is een kribbige vrouw.

negen, *näöge.*

negenoo, o. *näögenóuch,*
näögenóúche, näögenúichske.

negentig, *näögetich.*

neger, m. *neeger, neegers, neegerke.*
 Dat is 'ne gewiksde:
 dat is een zwarte.

negorij, v. *neegerie,*
neegerieje, neegerieke.

nek, o. *genik*, *genikke*, *genikske*. 'ne
Kníén 't genik aafhóuwe: een konijn
met een slag doden. **OOK**: m. *nak*,
nêk, *nêkske*. **ZIE**: bedriegen,
opbrengst. S. Tösje haus ên nak
hóuwe: in de nek slaan. Mit häöm
höbste dich gêt ingelach:
je hebt je wat op je nek gehaald
door met hem aan te pappen.

nemen, *numme*, *naom*, is of haet
genómme. 2p. Me mó't de fjèste
viére wíe ze valle: men moet het
nemen zoals het komt. Dat litter
neet: dat neemt hij niet. Veur de
veut pakke: nemen zoals het komt,
ligt of staat, (niet kiezen dus).

nerf, v. *nêrf*, *nêrve*, *nêrfke*.
Hae haet 't op te nêrve:
hij heeft last van zijn zenuwen.

nergens, *nirges of nurges*.

nering, v. *kómmêrs*, *kómmêrse*,
kómmêrske. **OOK**: v. *naering*.
Naering is géin êrf: nering vererft
niet (als een zaak goed loopt, kan
men er niet op rekenen, dat dit bij
overgave zo zal blijven).

ZIE: geluk, klant. S.

nest, o. *nës*, *nëster*, *nëske*.

ZIE: heterdaad, verkering, thuis. S.
-Vervelend nest-: v. *neetekop*,
neeteköp, *neeteköpke of v.*
neetekat, *neetekatte*, *neetekê'tje of v.*
neetsjwar, *neetsjwarre of v.* *sjiétkónt*,
sjiétkónte, *sjiétkuntje of m.* *spange-*
kop, *spangekóp*, *spangekópke*.

nestbevuiler, m. *krubbesjiéter*,
krubbesjiéters, *krubbesjiéterke*.

nestei, -van porcelein of gips
gemaakt-: o. *nësei*, *nëseijer*, *nëseike*.

nestel, m. *nistel*, *nistele*, *nistelke*.

nestelen, *nëstele*, *nëstelde*, is of haet
genéstelt. **ZIE**: indraaien. S.

nestelingen, **ZIE**: nestvogels.

nesthaar, o. *nëshaor*, *nëshaore*.

nestjong, o. *vlökjóng*,

vlökjóng, *vlökjungske*.

nestveer, v. *nësvaer*, *nësvaere*,

nësvaerke.

nestvogels, *nësjóng*.

net, -pas, juist-:

ZIE: juist. (S)justegooj: net goed
(ook in ongunstige betekenis).

net, o. *nêt*, *nëtter*, *nê'tje*. -Zuiver,
knap-: dat is e prónt kaelke: dat is
een net of knap kereltje. Dat is êrch
gesjik van uch: dat is erg net van U.

net alsof, *kwansies*.

netel, v. *neetel*, *neetele*, *neetelke*.

ZIE: bedrog, slimmerik. S.

ZIE: brandnetel.

neteldoek, **ZIE**: mousseline.

netelroos, v. *neetelerwas*.

netjes, **ZIE**: ordentelijk.

OOK: aanstênjich, aanstênjigger,
aanstênjichste.

neuken, *póppe*, *pópde*,
is of haet *gepóp*.

neus, v. *naas*, *naaze*, *naeske*. **OOK**:
m. *geevel*, *geevele*, *geeveelke*.

ZIE: gaten. S. "'ne Gooje geevel
seert 't hóés": wordt gezegd als
iemand 'n mooie neus heeft.

Vergunning aan de naas höbbe: een
druipneus hebben. Spitse naas ên
spitse kin, jóng dao zit te duuvel in:
spitse neus en kin zijn vaak tekenen
van een bits karakter. Hae haet zich
te vingere gebrant: hij heeft zijn neus
gestoten. De naas nao dan kump te
vot vanzéllis nao: achter je neus
aanlopen. Hae vunjt zíé bêtje
gespréit: hij is door zijn huwelijk met
de neus in de boter gevallen. Dat is
neus voorbijgegaan. Naeske slíépe:
't tegen elkaar wrijven van neuzen
(kinderspelletje?). **OOK**: v. *kuit*,
kuite, *kuitje*. Vrief 'm dat mêr éns
goot ónger zien kuit: wrijf hem dat
maar eens goed onder z'n neus.
-Snuiten-: de naas óétsnóeve,
snóefde óét, haet *óétgesnóef*.
-Rode-: v. *zóépnaas*, *zóépnaaze*,
zóépnaeske of m. *tóttel*, *tóttele*,

tuttelke. -Verstopte-:
v. *snópnaas*, *snópnaaze*.

neusgat, o. *naaslaok*,
naaslaoker, *naasläökste*.

neusverkoudheid, v. *pijsj*. Ich höb
te *pijsj* wie gêt kaots: ik heb een
hevige neusverkoudheid.

OOK: v. *versnóppichéit* of m. *snóp*.
-Zich een n. . . op de hals halen-:
zich *versnóppe*, *versnópde* zich,
haet zich *versnóp*.

neusvocht, m. *snóts*.

neusvuil, -droog-: m. *wóuf*, *wúif*,
wúifke. Sjéi óét mit dat *wúif* vange:
hou op met dat gepeuter in je neus.

neuswarmertje, -korte aarden pijp-:
v. *móts*, *mótse*, *mótske*.

nevel, m. *naevel*. Naevel is te mooder
van alle waar: nevel is de voorbode
van alle mogelijke weertypen.

nevelachtig, *naeveléchtich*,
naeveléchtigger, *naeveléchtichste*.

nevelig, *dampetich*, *dampetigger*,
dampetichste of *naevelich* enz.

neven, -naast-: *naeve* of *beziéje*.

nicht, v. *nich*, *nichte*, *nichske*.

Nicolaas, *Klaos*, *Kläös*, *Kläöske*,
Nikkelaar, *Nikkelaarake*, *Nik*, *Nikske*.

niemand, *neemes*.

ZIE: mens. S. Ongerhauve man ên
éine paertskop: vrijwel niemand.

nier, v. *neer*, *neere*, *neerke*.

niersteen, m. *neerstéin*, *neerstéin*,
neerstéinke.

niervet, o. *neervët*.

niet, -ontkenning-: *neet*.

nieten, *nèije*, *nèijde*,
is of haet *genèijt*.

nietje, v. *nèi*, *nèije*, *nèike*.

niets, niks. **OOK**: *lou loene*.

ZIE: afkomst. S. Géine glimp van te
zien: niets van te zien. Wat méinste,
'ne sókkere niks kreech ich: ik kreeg
niets. Gaar niks: helemaal niets.

nietsdoen, o. *niksdoon*.

nietsnut, m. *lummel*, *lummele*,
lummelke. **OOK**: m. *niksnötser*,

niksnötters. **OOK**: m. *pungel*,
pungele, *pungelke*. **OOK**:
m. *lapzwan*, *lapzwên*, *lapzwênke*.

nietsnutter, **ZIE**: *weifelaar*.

niettemin, *neetemin*.

nietwaar, *waor*.

nieuw, *nuu*, *nuujer*, *núutste*.

De *núuste* kjêr bèn ich ouch te *bié*:
de volgende keer ben ik ook van de
partij. De jêr is te van *aaf*:
het nieuwe is *eraf*.

nieuwerwets, *nuujerwêts*,
nuujerwêtser, *nuujerwêtste*.

nieuwigheid, v. *nuujichéit*,
nuujichéite, *nuujichéitje*.

Nieuwjaar, o. *Núujaor*. Glöckzjëllich

Núujaor: gelukkig en zalig

Nieuwjaar. **ZIE**: *kinderliedje*.

Iemand zalig *nieuwjaar* gaan
wensen : eemes *verasje*, *verasjde*, is
of haet *verasj*. Vroeger was 't de
gewoonte *buren* en *bekenden* te
bezoeken om elkaar een *Zalig*
Nieuwjaar te wensen.

Daarbij werd nogal eens te *diep* in
het *glaasje* *gekeken*.

Nieuwjaarsbrief, m. *Nuujaorsbreëf*,

Nuujaorsbreëve. Tot in 1920 was
het de gewoonte, dat de kinderen
hun ouders, *peettante* of -oom, e.d.
een *Nieuwjaarsbrief* schreven en
daarin beloofden hun leven te
beteren.

nieuwjaarswittebrood,

m. *wëGGenuujaore*. Een gebruik uit
het verleden, waar bij het aanbieden
van de *nieuwjaarswensen* tevens 'n
wittebrood van zeer goede kwaliteit
werd geschonken.

nieuws, o. *núuts*. Gei *núuts*, goot
núuts: geen *nieuws*, goed *nieuws*.
Dat is *núuts* van de *túút*: dat is oud
nieuws. -Het gebruik van
krantenpapier voor het inpakken
van de *boodschappen* had tot
gevolg dat veel mensen, die thuis
geen *krant* hadden, het met het

nieuws van die oude kranten moesten doen en dus altijd achterop waren-.

nieuwsgierig, nuusjièrich, nuusjièrigger, nuusjièrichste. Nuusjièrige naas: nieuwsgierig Aagje. -Nieuwsgierig Aagje of opgeschoten jongen-: m. gaaplaepel, gaaplaepele, gaaplaepelke. -Nieuwsgierig kijken-: o. gegaaps.

nieuwsgierigheid, v. nuusjièrichéit.

niezen, neeze, neesde, haet genees.

Got zaengent tich mit te hóndertdóezent ên 'n mênjel mit kleingêljt, dan hoofste neet drêk te wissele: heilwens bij het niezen.

nijd, m. níet.

nijdig zijn, spóeze, spóesde, is of haet gespóes. Laot 'm mêr 'ns op 'ne bèssem pisse: wordt gezegd als iemand zich spinnijdig maakt. Zwa guftich wie 'ne kniën: pisinijdig zijn.

nijdig zijnde, spóezentaere.

nippen, ZIE: knippen.

nijptang, v. pitsjtang, pitsjtange, pitsjtèngske.

nikkel, o/m. nikkel. 'ne Nikkele knab: munt ter waarde van 5 cent, vierkant van vorm, tijdens en direct na oorlog 40-45.

nippen, suppe, supde, haet gesup.

nippertje, nipperke.

OOK: nupperke.

Op 't nupperke: op 't nippertje.

nobel, naobel, naobelder, naobelste.

noblesse, v. nooblès.

nochtans, aevel.

noden, nwèije, nwèijde, is of haet genwèijt.

nodig, nwèdich, nwèdigger, nwèdichste. Ich hób tich nwèdich in de sop: ik kan je missen als kiespijn. Ich hób 't neet vandoon: ik heb het niet nodig. Hae haet 't grwat vandoon: hij heeft het hard nodig.

nodig hebben, ZIE: behoeven.

OOK: nwèdich hóbbe,

hou nwèdich, haet nwèdich gat. IV.

noemen, neume, neumde, is of haet geneump. Man ên paert neume: man en paard noemen.

noemenswaard, nummeswaert.

Dat is neet nummeswaert:

dat is niet noemenswaardig.

nog, noch.

nok, m. vees, veese.

nokbalk, m. veesbóúm, veesbúim.

nokpan, ZIE: vorstpan.

non, ZIE: begijn.

nonnenkap, o. hul, hulle, hulke.

nonnevot, v. nónnevot, nónnevotte, nónnevötje. Een in de vorm van een ring in elkaar gestrengeld rolletje deeg, in olie of vet gebakken en met suiker bestrooid.

nood, m. nwat. Nwat déit 'n out wíéf draave: nood breekt wetten.

ZIE: leiden. S. Zwa vrit 'nen êrme sjélm in de nwat vleege: een arm mens kan niet kieskeurig zijn.

noodheiligen, m. nwathéllige.

Benaming van 14 heiligen die in geval van nood werden aangeropen.

noodrijp, nwatriép.

noodrijp worden, vernwatriépe, vernwatriépde, is vernwatriép.

noodslachting, v. nwatslachting, nwatslachtinge.

noodsprong, m. nwatsprunk, nwatsprung.

noodweer, o. nwatwaer, nwatwaere.

noodzaken, nwatzaake, nwatzaakde, is of haet genwatzaak.

nooit, nwats. **ZIE**: os. **OOK**: van ze laevesdaach neet. **OOK**: 't kump wíe bíe d'n os te mël: nooit.

nooit geen, nwats géin.

nooit niet, nwats neet.

nooit van mijn leven, nwats va ze laeve.

noorden, o. naorde.

noordenwind, m. naordewénjt.

noorman, m. naorman, naormên.

noot, -in muziek-: v. *nwat*, *nwatte*, *nwêtte*. **ZIE**: pretentie. S. Hae haet vâöl kómplemênte veil: hij heeft nogal wat noten op zijn zang.

-Vrucht-: v. *noot*, *neut*, *neutje*.

ZIE: slaag, dood. S. "Dóé kéns noch mit mien knâök te neut aafgawaije" wordt gezegd tegen een veel jonger iemand. **ZIE**: bolster.

nootmuskaat, m. *mesjaot*. -Gemalen nootmuskaat-: v. *mesjaote bloom*.

nop, v. *tóppel*, *tóppele*, *tuppelke*. e *Getóppelt kléit*:

een japon met noppen en stippen.

noppes, *noppes*.

Noppes in e túútje: niets.

normaal, *normaal*, *normaalder*, *normaalste*. -Een normaal mens-: Hae is goot bíe de zien **of** zien víef zinne bíejéin hóbbe.

nors mens, **ZIE**: pruil.

noteboom. m. *nootebóum*, *nootebúim*, *nootebúimke*.

noten knuppelen, *neuthóuwe*, *heef neut*, is of haet neut *gehóuwe*. 2k.

ZIE: schaa. S. Aezele, neut én kweezele mótte *gehóuwe waere*.

ZIE: ezel.

notulen, m/v. *nootulle*.

nu, *nóé*.

nu en dan, *nóé ên dan*.

BETER: mit *tóere*.

nuchter, *néúchter*, *néúchterder*, *néúchterste*. **ZIE**: ontbijten. S. Opte *néúchtere maach* 'ne minsj mit zwa gêt te déil valle, is mich toch gêt al te êrch: op de nuchtere maag iemand met zo iets lastig vallen, dat is toch wel al te erg. Ich hób noch niks euer de tènj gat: ik ben nog nuchter.

De *néúchtere braeke*: ontbijten.

nuf, v. *nuf*, *nuffe*, *nufke*.

nuk, **ZIE**: kuur.

nul, v/m. *nul*, *nulle*, *nulke*. *Nulke vaare*: om peuters bezig te houden, werden op een lei rijtjes nullen

getekend. Met een griffel moesten ze dan daartussendoor een lijn tekenen zonder de nulletjes te raken, waarvoor zij alle aandacht nodig hadden. Dóé bës mich e votlaok: je bent een nul, onbeduidend iemand.

nummer, m. *nómmer*, *nómmers*, *nummerke*. **ZIE**: tellen. S.

ZIE: deksel. Hae krieg ze gedékselt: hij wordt op zijn nummer gezet.

Dóé bës mich 'n un:

je bent een fraai nummer.

nummeren, *nómmere*, *nómmerde*, is of haet *genómmert*.

nurk, m. *grauwelaer*, *grauwelaere*, *grauwelaerke*.

nurks, *zóér*, *zóerder*, *zóerste*. Dóé bës mich 'ne zóere: wat ben je nurks.

nut, *nóts*. -Geen nut hebben-: *niksnótse*, *niksnótsde*, haet *geniksnóts*. **OOK**: m. *baat*.

nutten, *nótse*, *nótsde*, is of haet *genóts*.

ober, m. oober, oobers, euberke.
obligatie, v. óbbelegaasje, óbbelegaasjes.
ochtendjas, m. pénjwaar, pénjwaars, pénjwaerke.
oculeren, okkeleere, okkeleerde, is of haet geokkeleert.
odeur, m. oodäör. Dat is e loupent oodäör- en parummeriegesjêfke: zij is 'n wandelend odeur- en parummeriewinkeltje.
oever, -algemeen-: waterkant: o. bat, batte, bête. -Grote steen voor oeverbescherming-: m. batklauw, batklauwe. **ZIE**: steen.
OOK: m. kènjt, kènj, kènjtje.
offerblok, m. offerstok, offerstök, offerstökske.
offeren, 'n kaers branne veur 'ne gooje Hëlge: een kaers offeren om iets te verkrijgen of voor een goed doel.
offergang, -in de begrafenis- naar het altaar gaan, iets offeren en bidprentje halen-: m. offergank, offergèng.
officieel, offesjeel, offesjeelder, offesjeelste.
officier, m. offeseer, offeseere.
offreren, instaeke, stwak in, is of haet ingestaoke. 2e.
ofschoon, ofsjan.
ogen, uige, uichde, haet geúich. -Aangenaam voor het oog-: úichelik, úichelikker, úichelikste. **OOK**: schijnen: tuine, tuinde, haet getuint. "Die tuint jèl gèt in 'n éng strätje mit te èrm óéterréin" wordt gezegd van een lange en schrale vrouw.
ogenblik, ougeblik, ougeblikke, ougebliskske.
ogendienaar, m. ougedeender, ougedeenders.
oksaal, m. okzaol, okzaole.
oksel, m. óksel, óksele.
okshoofd, -wijnvat van ca. 232 ltr. -: o/m. oksoof, oksoove.

oktaaf, -8 dagen durende kerkelijke plechtigheid-: v. oktaaf, oktaave.
olie, v. aolie. -Raapolie voor gebruik in lampen-: m. kinken-aolie.
olieën, aolieje, aoliede, is of haet geaoliet.
oliekan, v. aolietuit, aolietuite, aolietuitje.
olielamp, v. aolielamp, aolielampe, aolielêmpke.
OUDER: v. smoutlamp enz.
oliemolen, v. smoutmeule, smoutmeules.
olievat, o. aolievaat, aolievaater, aolievaetje.
olieverf, v. aolievêrf.
olifant, m. aolefant, aolefante, aolefêntje. Dóé hōbs e vèl wíe 'ne baer: je hebt een huid als een olifant.
olm, v/m. ólm, ólme, ulmke.
Olympiaweerd, gedeelte van de Vuilbeemden nabij Isabellaweerd.
om, óm. Om en óm: om en om; van beide wat. Om zich haer kíéke: om zich heen kijken; kijken of er wat van je gading is.
ombuigen, **ZIE**: verbuigen.
omdat, ómdat.
omdoen, ómdoon, deech óm, is of haet ómgedaon. 1a.
omdraaien, **ZIE**: keren.
omdragen, ómdraage, drooch óm, is of haet ómgedraage. 2c. " 't Book is ómgedraage" wordt gezegd, als iemand te laat aan tafel of te laat in de H. Mis komt (als 't missaal reeds van de epistel- naar de evangeliezijde van het altaar is omgedragen).
omgaan, -verkeren met-: ómgaon, ging óm, is of haet ómgegage. 1a. Dae géit toch mit tien zōster: die heeft toch verkering met je zus?
omgang, m. ómgank. Mit tie van hienaeve hōbbe ver géine ómgank mjè: bij die burenen komen we niet

meer. Dao kump 'ne vraeme haan op 't goot: die vrouw heeft omgang met een andere man.

omgekeerd, *angesseróm*.

OOK: *angesóm*.

omgeving, **ZIE**: omtrek. **OOK**:

m. *tringel*, *tringele*. In deeze tringel mó't 't zeen: in deze omgeving moet het zijn. **OOK**: *trungel* enz.

OOK: *róm* en *tóm* niks te zeen: in de omtrek niets te zien.

omgoaien, *ómgwaije*, *gweej óm*, is of haet *ómggewaijt*. 2d.

omhaal, m. *ómstènj*. Maak géin *ómstènj*, veer gaon: maak geen drukte, wij gaan. **ZIE**: drukte.

omhakken, *ómhóuwe*, heef *óm*, is of haet *ómgehóuwe*. 2k.

omheen, *ómhaer*.

omheinen, *tóéne*, *tóénde*, is of haet *getóént*.

omhelzen, *leefhouwe*, heel leef, is of haet *leefgehóuwe*. 2b.

om het even, *mêm-sjoos*.

omhoog, *ómwach*.

omkappen, **ZIE**: omhakken.

omkijken, *ómkiéke*, keek *óm*, haet *ómgekeeke*. 2b. **ZIE**: meisje. S.

omkomen, *ómkómme*, kaom *óm*, is *ómgekómme*. 2e. Ook in de betekenis van: bij de bureu op bezoek gaan. **ZIE**: aanlopen.

omkopen, *ómkoupe*, koch *óm*, *afw.* veer, *zié kochte óm*, is of haet *ómgekoch*. 2a+2k.

omlaag, *ómljèch*.

omleggen, *ómlēGGe*, lach *óm*, *afw.* veer, *zié lachte óm*, is of haet *ómgelach*. 2p.

omliggend, *ómligGent*.

omlijsting, o. *raamwêrk*, *raamwêrke*, *raamwêrkske*.

omloop, -rose-achtige huidaandoening, verzwering: m. *ómloup*.

omloop, m. *ómluip*. Euver die is 'nen hóup kal in *ómluip*: over haar zijn

vele praatjes in omloop.

OOK: m. *ómloup*.

omlopen, *ómloupe*, leep *óm*, is of haet *ómgeloupe*. 2a+2k.

ommezwaai, m. *zwunk*, *zwúng*, *zwúnske*.

ommuren, **ZIE**: in metselen.

omplooien, *ómplwaije*, *plwaijde óm*, is of haet *ómggeplwaijt*.

ompraten, **ZIE**: bespreken.

-Zich laten ompraten-: zich laote bekalde. **OOK**: *ómkalle*, *kalde óm*, is of haet *ómgekalt*.

omrijden, *ómvaaire*, voor *óm*, is of haet *ómgevaare*. 2c.

omroepen, *óétbelle*, *bélde óét*, is of haet *óétgebêlt*. "Ich hóu dich al wille laote *óétbelle*" wordt gezegd, als iemand veel langer dan verwacht, is weggebleven. **ZIE**: uitroepen.

omroeper, **ZIE**: uitroeper.

omslaan, **ZIE**: kantelen.

OOK: *ómslaon*, slooch *óm*, is of haet *ómgeslaage*. 1a. -Omhakken-: *ómhóuwe*, heef *óm*, is of haet *ómgehóuwe*. 2k.

omslag, -van boek-: m. *koffetuur*, *koffetuure*. **OOK**: m. *ómslaach*, *ómslaech*, *ómslaechske*. **ZIE**: enveloppe. -Van kledingstuk-: o. *ómnjiësel*, *ómnjiësele*, *ómnjiëselke*.

omslagdoek, m. *plak*, *plaGGe*, *plékske*. **ZIE**: hoofddoek.

omspelden, *ómspange*, *spangde óm*, is of haet *ómgspank*.

omspitten, *ómggraave*, groof *óm*, is of haet *ómggegraave*. 2c.

omspringen, *ómspréng*e, *spróng óm*, is of haet *ómggespróng*e. 2e.

omstaander, m. *ómstènj*er, *ómsjènj*ers.

omstandigheid, v. *laoch*, *laoge*.

In de gooj *laoch* zeen: in gunstige omstandigheden zijn.

OOK: *ómstènj*.

omstoten, *ómswatte*, stweet *óm*, *stwatde óm*, is of haet *ómgestwatte*.

2f. Onregelmatig.

omstreeks, in de doen van.

ZIE: aard.

omtrek, v. *ómtrëk*. **OOK**: *róm ên tóm*. *Róm ên tóm* niks te zien: aan alle kanten niets te zien.

omtrekken, *ómtrëkke*, *trók óm*, **afw.** *veer, zîé trókke óm*, is of haet *ómgetrókke*. 2e. **ZIE**: verhuizen.

omtrek, *ón- of ómtrënjt*.

omvallen, *euverhoupvalle*, veel *euverhoup*, is *euverhoupgevalle*. 2b.

OOK: *ómvalle*, veel *óm*, is *ómgevalle*. 2b.

omvang, -in omvang en gewicht toenemen-: *dikke, dikde*, is of haet *gedik*. De *krwatte dikke* al goot: de *bieten nemen* al aardig in omvang toe. **ZIE**: kaartspelen. S.

OOK: m. *ómvank*.

omverduwen, *ómdúuje, dúude óm*, is of haet *ómgedúut*.

omvergooien, *ómgwajje, gweej óm*, is of haet *ómgegwaajt*. 2d.

omvouwen, *ómvouwe, vóude óm*, is of haet *ómgevóuwe*.

omwaaien, *ómwénje, wénjde óm*, is *ómgewénjt*.

omweg, m. *ómwaech, ómwáech, ómwaechske*.

omwroeten, *ómvreutele, vreutelde óm*, is of haet *ómgevreutelt*.

omzet, m. *ómzats*.

omzetten, -van koopwaar-: *ómslaon*, slooch *óm*, is of haet *ómgeslaage*.

1a. **OOK**: *ómzette, zat óm*,

afw. *veer, zîé zatte óm*, is of haet *ómgezat*. 2p. **ZIE**: vertalen.

omzien, -ergens naar-:

ZIE: omkijken. **OOK**: *ómzeen*, *zaoch óm*, haet *ómgezeen*. 1b.

ZIE: informeren.

onaanzenlijk, *ónaanzeenlik, ónaanzeenlikker, ónaanzeenlikste*.

onaardig, *ónaève, ónaevender, ónaevenste*. Dat is gein *ónaève kénjt*: dat is een aardig meisje.

Hae zach gein *ónaève* woort: hij zei geen onbehoorlijk woord.

onafscheidelijk, ze hange aanéin wie klêt: ze zijn onafscheidelijk.

OOK: *ónaafsjeêjelijk, ónaafsjeêjelijker, ónaafsjeêjelikste*.

onbarmhartig, *ónbêrmhêrtich, ónbêrmhêrtigger, ónbêrmhêrtichste*.

onbedacht, *veursnêppetich, veursnêppetigger, veursnêppetichste*.

onbeduidend, *klómmelêchtich, klómmelêchtigger, klómmelêchtichste*.

onbeduidend iemand, o. *votlaok, votlaoker, votlâökske*.

onbegonnen, *ónbegónne*.

Dat is *ónbegónne wêrk*: dat is een onhaalbare zaak.

onbeheerst, *óngebêndich, óngebêndigger, óngebêndichste*.

onbeholpen, *ónbehólpe, ónbehólpender, ónbehólpenste*.

OOK: *ónbesómpelt, ónbesómpelder, ónbesómpelste*.

onbehoorlijk, **ZIE**: onaardig.

onbehouden, **ZIE**: onbeschaafd.

onbekend, *ónbeként, ónbekênder, ónbekénste*. Wat 'ne bóér neet ként, vritter neet:

onbekend maakt onbemind.

onbekende, m/v. *ónbekénde*.

Wae 'ne bóúm ómhúit, 'n vrou tróut of in de wór zit, wêt nwats wat drin zit: van het onbekende is alles te verwachten.

onbekwaam, *ónbekwaom, ónbekwaomer, ónbekwaomste*.

onbeleefd, *ónbelaef, ónbelaefder, ónbelaefste*.

onbeschaafd, *óngebúúlt*. **OOK**: *óngesómpelt, óngesómpelder, óngesómpelste*. **ZIE**: ordinair.

Hae kump achter de ploog óét: het is een onbeschaafde kerel.

onbeschaamd, *ónbesjaemp, ónbesjaemder, ónbesjaemste*.

OOK: *ónversjaemp, ónversjaemder*.

ónversaemste.

onbeschoft, ónbesjóf,
ónbesjófder, ónbesjófste.

onbeslist, remiés.

Tösje hange ên wörge.

onbetrouwbaar, hae is zwa valsj wíe
'ne Waal: het is een onbetrouwbaar
mens. Hae haet lóene véil:
hij is onbetrouwbaar.

onbetuigd, ónbetúuch.

onbeweeglijk, **ZIE**: stokstijf.

onbezien, ónbezeens.

onbezorgd, ónbezörch,
ónbezörchder, ónbezörchste.

ondank, m. óndank. Hae vaech
zich mit míen humme de vot aaf:
ondank tonen.

onder, ónger.

onderaan, óngeraan.

onderaf, óngeraaf.

onderaf, -van-: óngerop.

onder andere, óngerangere.

onderbinden, óngerbénje, bónj
ónger, is of haet óngergebónje. 2e.

onderbreken, óngerbraeke,
óngerbrwak, is of haet óngerbraoke.
2e. Géel, medam haet pis: gezegde
als men even wil onderbreken.

onderbroek, v. óngerbrook,
óngerbreuk, óngerbreukske.

-Meisjes- of vrouwenonderbroek

zonder kruis-: v. snêlzéiker,

snêlzéikers, snêlzéikerke.

Waren tot ca. 1930 in gebruik.

onderdaan, m. óngerdaan,
óngerdaane.

onderdoen, óngerdoon, deech ónger,
haet óngergedaon. 1a.

ZIE: toegeven.

onderduwen, óngerdúuje, dúude
ónger, is of haet óngergedúut.

ondereen, óngeréin.

ondergaan, óngergaon, ging ónger, is
óngergegange. 1a. Gans óngergaon:
geheel onder water verdwijnen.

-Doorstaan-: óngergaon, óngerging,
haet óngergange. 1a.

ondergang, m. óngergank.

OOK: o. verdêrf.

ondergoed, óngergoot.

ondergraven, óngerhåöle,
óngerhåölde, is of haet óngerhåölt.

OOK: óngermiéne, óngermiénde,
is of haet óngermíent.

ondergronds, óngergrónjtsj.

onderhand, óngerhènjt.

onderhandelen, -langdurig-:
palaavere, palaaverde,
haet gepalaavert.

onderhanden nemen, eemes te
pókkel sjóere **of** de raof aopedabbe
of de kop tösje tsjwè warre zëtte
of op 't kêrke króepe **of** de koffe
opsjódde **of** de kókkerêl opzëtte
of in de wan pakke:
iemand onderhanden nemen.

onderhands, óngerhènjtsj.

onderhemd, -met korte mouwen-:
o. liefke, liefkes.

onderhoud, o. óngerhout.

onderhouden, óngerhouwe,
óngerheel, is of haet óngerhouwe.
2b. -lets of iemand ergens onder
houden-: óngerhouwe, heel ónger,
is of haet óngergehhouwe. 2b.

onderin, óngerin.

onderkant, m. óngerkènjt,
óngerkènj, óngerkènjtje.

onderkelderen, óngerkêldere,
óngerkêlderde, is of haet
óngerkêldert.

onderkomen, o. óngerkómme,
óngerkómmes.

onderkómen, verjèlènje, verjèlènjde,
is verjèlènjt. Verjèlènjt óétzeen:
onderkomen uitzien. **OOK**:
verkómme, verkaom, is verkómme.
2e. Hae zúút gans verkómme óét:
hij ziet er erg onderkomen uit.

onderkrabbelen, óngerdabbe, dabde
ónger, is of haet óngergedab.
D'n hónjt haet zich te knaok
óngergedab: de hond heeft zijn bot
in de grond begraven.

onderkruipen, -onder de duiven schieten-: *óngerkróepe*, *krwap ónger*, haet *óngerkraope*. 2e.

onderlaag, v. *óngerlaoch*, *óngerlaoge*.

onderlangs, *óngerlangs*.

onderlegd, ZIE: ontwikkeld.

onderlijf, o. *óngerlíéf*.

onderlijfje, o. *óngerlíeske*.

onderling, *óngerling*. Gêť *óngerling* reegele: iets onderling regelen.

onderlopen, -ergens-: *óngerloupe*, leep *ónger*, is *óngergeloupe*. 2a+2k.

ondermaat, v. *óngermaot*.
ZIE: klandizie. S.

ondermelk, v. *óngermèlk*.

ondermijnen, ZIE: ondergraven.

ondernemen, *óngernumme*, *óngernaom*, haet *óngernómme*. 2p.

onderneming, v. *óngernumming*, *óngernumminge*.

onderpand, o. *óngerpènjt*, *óngerpènj*, *óngerpènjtje*.

onderricht, -les-: v. *lës*, *lësse*, *lëske*.

onderschatten, *óngersjatte*, *óngersjatde*, is of haet *óngersjat*.

onderscheid, v. *differêns*.
OOK: o. *óngersjéit*, *óngersjéite*.
ZIE: verschil. S.

onderscheiden, *óngersjéije*, *óngersjéide*, haet *óngersjéije*.
OOK: *óngersjéit* maake, *maakde óngersjéit*, haet *óngersjéit* gemaak.

onderscheiding, v. *óngersjéjng*, *óngersjéjnging*, *óngersjéjngske*.

ondersneeuwen, *óngersníeje*, *sniede ónger*, is *óngergesníet*.

onderste, *ungerste*.

ondersteboven, *ungerstebaove* of *óngerstebaove*.

onderstel, -van allerlei karren, wagens enz. -: v. *börch*, *börge*, *börchske*.

ondertekenen, *óngersjriëve*, *óngersjreef*, is of haet *óngersjreeve*. 2p. Haet 'r *óngersjreeve*: heeft hij ondertekend? ZIE: eens. S.

ondertrouw gaan in, zich aangaeve, gaof zich aan, is of haet zich *aangegaeve*. 2c. Diner bij de ouders van de bruidegom op de dag van de ondertrouw:
m. *veurbroélef*, *veurbroélefte*.

ondertussen, *óngertösje*. Mit jèrre bête 't kwíet:
ondertussen ben je 't kwijt.

ondervinden, *óngervénje*, *óngervónj*, haet *óngervónje*. 2e.

ondervinding, v. *óngervénjing*, *óngervénjinge*. Ongervénjing is te bête ljèr: ondervinding is de beste leermeester.

ondervragen, *óngervraoge*, *óngervrooch*, is of haet *óngervraoch*. 2c.

onderweg, *óngerwaech*.

onderwerp, o. *sjappieter*, *sjappieters*.
Hae kikde neet draer:
hij roerde het onderwerp niet aan.

onderwjl, *óngerwíel*.

onderwijs, o. *óngerwíes*.

onderwijzer, m. *méíster*, *méísters*, *méísterke*.

onderwijzeres, v. *juffrouw*, *juffrouwe*, *juffruike*.

onderzoeken, *óngerzeuke*, *óngerzeukde*, is of haet *óngerzeuk*.
ZIE: beproeven.

ondeugd, v/m. *óndeuch*. De *óndeuch stieve*: de ondeugd stijven.

ondiep, *dreich*, *dreicher*, *dreichste*.
Dóé mós gêt *dreicher vèsje*: je moet wat ondieper vissen. OOK: *óndeep*, *óndeeper*, *óndeepste*.

onding, m. *hoddel of hoddelerieje*.

ondoordacht, "jao, jao, 't is gêt, êste de aepel in de pispot sjëls" wordt gezegd als men iets ondoordachts of doms doet. Wae 't bêt verköp, lik mit te vot in 't strwê: voor de gevolgen van ondoordacht handelen, moet je zelf opdraaien.
Hae sprunk wíe 'ne bok op 'n haaverkis: hij handelt ondoordacht

en overijld. Al is t'n óuchs ouch aaf,
boer braek tien sjuur neet aaf:
doe geen ondoordachte of
overhaaste dingen.

onecht kind, dat is eint op 't
kääkebreefke: dat is 'n onecht kind.

oneens, *ónéins*, *ónéinser*, *ónéinste*.

In de wór hange: 't oneens zijn.

Dat is mich neet rêch:

ik ben het er niet mee eens.

oneerlijk, *ónjèrlík*, *ónjèrlikker*,
ónjèrlikste. "Ozzelivvenjèr is mitte
deugenééte" wordt gezegd als men
op oneerlijke wijze van niet tot iets
komt.

oneerlijk spelen of zaken doen:
foetele, *foetelde*, is of haet *gefoetelt*.

Foetele betuint: bedrog komt uit.

-Oneerlijk handelen:-

ZIE: handelen. **ZIE**: poetsen. S.

oneffen, *óngelíék*, *óngelíeker*,
óngelíékste. Vol oneffenheden of
op en neer gaan: *hóbbeldebóbbel*.

OOK: *ónêffe*, *ónêffender*,

ónêffenste.

onenigheid, m. *vréigel*.

-Onenigheid stichten:- *vreigele*,

vreigelde, haet *gevreigelt*.

oneven, *ómp*. *Omp* èn paar:
oneven en even. **OOK**: *ónaève*.

onfatsoenlijk, *ónêffe*, *ónêffender*,
ónêffenste. Dat is géíne ónêffe kael:
dat is een aardige man.

ongaarne, *óngaer*.

ongebuid, -van meel:- *óngebúúlt*.

ongeciviliseerd, *óngesivvelezeert*,
óngesivvelezeerder,
óngesivvelezeerste.

ongedaan, *óngedaon*.

ongedierte, o. *óngedeerte*.

BETER: o. *óngesíefer*.

ongeduld, o. *óngedóljt*.

ongeduldig, *óngedóljich*,
óngedóljigger, *óngedóljichste*.

ongeduldigheid, v. *óngedóljichéít*,
óngedóljichéíte.

ongedurig, hae lóp rónjt wíe 'n hin,

die 't ei neet kwíet ként waere:
iemand die ongedurig heen en weer
loopt.

ongedurig iemand, v. *vraatsjelkónt*,
vraatsjelkónte, *vraatsjeltuntje*.

Hae haet géin zittende vot:

hij is ongedurig.

ongegeneerd, *óngezejeneert*,
óngezejeneerder, *óngezejeneerste*.

ongegrond, *óngegrónjt*.

ongehoord, *óngewêrt*,

óngewêrder, *óngewêrste*.

ongekamd, *óngekómp of -kêmp*.

ongekend, *óngeként*.

ongekookt, *óngekaok*.

ongelezen, *óngelaege*,
óngelaegender, *óngelaegenste*.

ongelijk, -niet effen:- **ZIE**: *oneffen*.

-Onrecht:- o. *óngelíék*. Veer drénke
op kóste van óngelíéke: wij drinken
op kosten van die ongelijk
heeft/hebben.

ongeloof, o. *óngelúif*.

ongelovig, *óngeluvich*,
óngeluvigger, *óngeluvichste*.

ongeluk, o. *óngelök*, *óngelökke*,
óngelökske. Onkróét hoofste neet te
zjêje: ongeluk of tegenspoed komt
vanzelf. **OOK**: v. *malläör*, *malläöre*,
malläörke.

ongelukkig, *óngelökkich*,
óngelökkigger, *óngelökkichste*.

ongelukkige, m. *jèlènjèr*, *jèlènjers*.

ZIE: *miserabele*.

ongelukigerwijze,
óngelökkiggerwies.

ongemak, o. *óngemaak*.

ongemakkelijk, *óngemaekelik*,
óngemaekelikker, *óngemaekelikste*.

ZIE: kat. S.

ongemanierd, *óngelék*, *óngelèkder*,
óngelèkste. 'n Ongelék stók vraete:
een ongelikte beer.

OOK: *óngemeneert*, *óngemeneerder*,
óngemeneerste. Dat zeen
ongemeneerde póéte:
dat zijn ongemanierde kinderen.

OOK: óngebjèjt.

ongemerkt, óngemirk.

ongemoeid, óngemeujt.

Ongemeujt laote: ongemoeid laten.

ongenaakbaar, 'nen óngenaekde:

een ongenaakbaar mens.

ongenadig, óngenjèdich,

óngenjèdigger, óngenjèdichste.

ZIE: ongezouten. S.

ongenode, **ZIE:** welkom.

ongepermitteerd, óngepêmeteert,

óngepêmeteerder,

óngepêmeteerste.

ongeregeld, óngeréigelt,

óngeréigelder, óngeréigelse.

ongerief, o. óngereef.

ongerieflijk, óngereefelik,

óngereefelikker, óngereefelikste.

ongeschikt, óngesjik,

óngesjikder, óngesjikste.

ongeschild, óngesjêlt.

ongeschoren, óngesjaore.

ZIE: ongestraft. S.

ongeslagen, óngeslaage.

ongesteld, óngestêlt.

ongestoord, óngestwêrt.

ongestraft, óngestraof. Dao kumpste

neet óngesjaore vanaaf:

daar kom je niet ongestraft van af.

ongetrouwd, óngetrout.

ongeval, m. ónval, ónvêl, ónvêlke.

Onval viére:

in de ongevallenwet lopen.

ongeveer, óngevjer.

ongevoelig, óngeveulich,

óngeveuligger, óngeveulichste.

Dat is 'nen féskouwe:

dat is een ongevoelig mens.

ongevraagd, óngevraoch.

ongewassen, óngewêse.

ongewenst, óngewunsj,

óngewunsjder, óngewunsjte.

ongewoon, óngewoon.

ongezellig, óngemúútelik,

óngemúútelikker, óngemúútelikste.

ZIE: lastig. S.

ongezouten, óngezoute. Ich hõb 'm

éns óngenjèdich te waarhêit gezach:

ik heb hem eens ongezouten de

waarheid gezegd.

ongunstig, de wénjt kump van de

verkjêrde zie: de gelegenheid of de

omstandigheden zijn niet gunstig.

onguur, **ZIE:** onheilspellend.

onhaalbaar, 't is neet te rêdde:

't is een onhaalbare kaart.

ZIE: onbegonnen.

onhandelbaar, **ZIE:** weerbarstig.

onhandig, ónhènjich, ónhènjigger,

ónhènjichste. -Onhandig zijn:-

tóddede, tóddelde, is of haet

getóddelt. Dae is alléin mêr goot óm

laeg zêk rêch te zêtte:

die is erg onhandig.

onhebbelijk, ónhöbbelik,

ónhöbbelikker, ónhöbbelikste.

-Wordt meestal gebruikt in

samenhang met groot, lomp, veel,

ruw, gulzig-. 'n Onhöbbelik gevaak:

een groot geval of ding.

onheilspellend, ónheimelik,

ónheimelikker, ónheimelikste.

onkosten, ónköste.

onkruid, o. ónkróét. In de zoomer

'ne vloek, in de wénjtjer 'ne kook:

in de zomer is onkruid lastig, in de

winter een lekkernij voor vee en

vogels. Onkróét hoofste neet te

zjêje: ongeluk en tegenspoed komt

vanzelf. -Onkruid of gras afplukken:-

króéwe, króede, is of haet gekróet.

onkundig, ónköndich, ónköndigger,

ónköndichste.

onkundig zijn, dao kénste gein

hónsjklwatte van:

daar kun je niets van.

onlangs, lës.

onleesbaar, ónlaesbaar,

ónlaesbaarder, ónlaesbaarste.

onmacht, v. ónmach. Van de zökke

gaon: in onmacht vallen.

onmens, m. ónminsj, ónminsj.

onmenselijk, ónminsjelik,

ónminsjelikker, ónminsjelikste.

onmisbaarheid, "ês ich tich ên mien óuge neet hou, waar ich staekeblénjt" wordt gezegd om de onmisbaarheid van iemand aan te tonen.

onmogelijk, ónmäögelik, ónmäögelikker, ónmäögelikste. 'ne Naaksje in de têsj pisse: het onmogelijke willen doen. Hae is wiljt ên géft door 'n däöre hêk: hij doet 't onmogelijke.

onmogelijkheid, v. ónmäögelikhéit, ónmäögelikhéite.

onmondig, ónmunjich, ónmunjigger, ónmunjichste.

onnodig, ónnwèdich, ónnwèdigger, ónnwèdichste.

onnozel, ónnwèzzel, ónnwèzzelder, ónnwèzzelste. Dae zouste neet óét te kwèl jaage: dat is een onnozele hals.

onooglijk, **ZIE**: onsmakelijk.

OOK: -versleten en onooglijk ding-: m. rêbbedêp, rêbbedêppe.

onopgevoed, óngetrókke, óngetrókkender, óngetrókkenste. Dat zeen óngetrókke póète: dat zijn slecht opgevoede kinderen.

onordelijk, óngeregeert, óngeregeerder, óngeregeerste.

onpasselijk, kaolik. Ze is kaolik gewoore: zij werd onpasselijk. Hae is kaolik draan: hij is er slecht aan toe. Kaolik valle: flauw vallen.

OOK: verpakke, verpakde, is of haet verpak. Ich hób mich verpak: ik heb me een kou op mijn hals gehaald; ik heb iets gegeten, wat mij niet bekomt; ik voel me niet lekker.

onraad, m. ónraot.

onrecht, o. ónrêch.

onrechtmatig, ónrêchmaotich, ónrêchmaotigger, ónrêchmaotichste.

onrechtvaardig, ónrêchvaerdich, ónrêchvaerdigger, ónrêchvaerdichste. **OOK**: neet rêch.

onrechtvaardigheid, v. ónrêchvaerdichéit,

ónrêchvaerdichéite.

onredelijk, ónraedelik, ónraedelikker, ónraedelikste.

onrijp fruit eten, knatsje, knatsjde, haet geknatsj.

onrust, v. ónroe. D'n ónroe is 'm aan z'n prie: hij is erg onrustig.

OOK: v/m. ónras.

onrustig, sjróévelêchtich, sjróévelêchtigger, sjróévelêchtichste.

OOK: ónröstich, ónröstigger, ónröstichste. **OOK**: ónrastich, enz.

ons, -gewicht-: v. óns, uns, unske. -Vnw. -: ós, oos, ósse. Dae hónjt is van ós: dat is onze hond.

onschadelijk, ónsjaedelik, ónsjaedelikker, ónsjaedelikste.

onschuld, v. ónsjölt.

onschuldig, ónsjöldich, ónsjöldigger, ónsjöldichste.

onsmakelijk, ónsjêmmich, ónsjêmmigger, ónsjêmmichste.

ontbijt, m. môrgeskoffe.

ontbijten, de neuchtere braeke, brwak de neuchtere, haet te neuchtere gebraoke. 2e.

ontbreken, mankeere, mankeerde, is of haet gemankeert. **ZIE**: schelen. S. Ze hóbbe gezäots ên gebräots genóch: het ontbreekt hun aan niets.

OOK: faele, faelde, is of haet gefaelt.

ontcijferen, óntsiéfer, óntsiéferde, is of haet óntsiéfert.

ontdekken, achterkómme, kaom achter, is achergekómme. 2e.

ontevreden, ónkentênt, ónkentênter, ónkentênste.

ontevredenheid, v. ónkentêntichéit, ónkentêntichéite.

ontfermen zich, zich óntfêrme, óntfêrmden zich, haet zich óntfêrmp.

ontgaan, óntgaon, óntging, is óntgange. 1a. Ich kén 'm, mèh de naam van 'm is mich óntgange: ik ken hem, maar zijn naam is mij ontgaan. **OOK**: óntsjeete, óntsjwat,

is óntsjaote. 2e.
ontgelden, misgêlje,
 misgólj, haet misgólje.
ontgroeien, óntwasse,
 óntwees, is óntwasse. 2b.
onthalen, ónthaole,
 ónthaoalde, is of haet ónthaoft.
onthoofden, kôppe,
 kôpde, is of haet gekôp.
onthouden, ónthouwe,
 óntheel, haet ónthouwe. 2b.
onthouden, zijn part, *dwatdéile*,
déilde dwat, is of haet *dwatgedéilt*.
onthutsen, verdúúzele, verdúúzeldel,
 is of haet verdúúzelt.
onthutst, verwaeze. Hae keek gans
 verwaeze óm zich haer: hij keek
 onthutst of verslagen om zich heen.
ontij, m. óntie. Bíe nach ên óntie:
 bij nacht en ontij. Hae vlúuch óét
 mit te úúle: bij nacht en ontij is hij
 op stap; voor het donker worden zie
 je hem niet.
ontijdig, óntfedich, óntiedigger,
 óntfedichste.
ontkennen, aafstríeje, streej aaf,
 is of haet aafgestreeje. 2p.
ZIE: tegenspreken. **OOK**: aafleege,
 lwach aaf, haet aafgelaoche. 2g.
ZIE: loochenen.
ontladen, óntlaaje, óntlaoj,
 is of haet óntlaaje. 2c.
ontlasten, **ZIE**: poepen.
ontlating, m. strónt, *struntje*.
 Van paeperkook kénste goot gaon:
 peperkoek bevordert de ontlating.
 De slaopkammeraot ewêchbrênge:
 ontlasten na de slaap.
 Hêl opte keutel: harde ontlating.
ontlopen, óntlóúpe, óntleep,
 is of haet óntlóúpe. 2a+2k.
ontmoeten, taenge kómme, kaom
 taenge, is taenge gekómme. 2e.
ontnemen, óntnumme, óntnaom,
 is of haet óntnómme. 2p.
ontrieven, óntreeve, óntreefde,
 is of haet óntreef. **ZIE**: tekort. S.

ontroerd, gereurt,
 gereurder, gereurst.
ontroerend, reurent,
 reurender, reurenste.
ontreure, v. óntrôe.
ontrouw, -niet eerlijk-: óntrôe,
 óntrôewer, óntrôeste.
ontschieten, **ZIE**: ontgaan.
ontslag, -iemand ontslaan-: Eine de
louppas gaeve: iemand ontslaan.
ZIE: opzeggen. **OOK**: hae géit te
 plank aaf: hij krijgt ontslag.
OOK: ze hóbbe 'm gewup: ze
 hebben hem ontslagen.
OOK: óntslaon, óntslooch,
 is of haet óntslaache. 1a.
ontsluiten, aopesleete, slwat aoep,
 is of haet aoepeslaote. 2e.
ontspringen, óntsprênge, óntspróng,
 is óntspróng. Dees réis is er de
 dans noch éns óntspróng, de
 kómmende kjêr kriêge ver 'm:
 ditmaal is hij de dans nog eens
 ontsprongen, maar de volgende
 keer krijgen wij hem wel.
ontsteking, v. óntstaeking,
 óntstaeking.
ontsteltenis, v. veróntraasje,
 veróntraasjes.
ontstoken, óntstaoke.
 -Van ogen-: *pupsjóuge*.
ontstopper, **ZIE**: zuiger.
ontvangen, -van geld-: *bäöre*,
bäörde, is of haet gebäört.
ontvanger, m. óntvènger, óntvengers.
ontwijken, óntwiêke, óntweek,
 is of haet óntweeke. 2b.
ontwikkeld, óngerlach, mjê
 óngerlach, baeter óngerlach.
ontwikkelen, me kan zich baeter op
 e laake drêje ês op 'ne sjolk:
 om zich te ontwikkelen (ontplooiën)
 heeft men ruimte nodig.
ontwrichten, verróf, verrófde,
 is of haet verróf.
ontzag, o. óntzach.
OOK: -angst-: m. strank.

ontzeggen, óntzëGGe, óntzach,

afw. veer, zíe óntzachte,
is of haet óntzach. 2h.

ontzetten, zich óntzëtte, óntzat zich,

afw. veer, zíe óntzatte, haet zich
óntzat. 2p. Ich hou mich toch zwa
óntzat: ik was toch zo geschrokken.
Hae krieg te knúip aaf:
hij wordt uit z'n ambt ontzet.

ontzien, menaazjeere, menaazjeerde,

haet gemenaazjeert. **OOK**: óntzeen,
óntzaach, is of haet óntzeen. 1b.

onverdeeld, ónverdélft. Dat is noch

'nen ónverdélfte kraom:

dat is nog een onverdeelde boedel.

onverdiend, ónverdeent.

onverdraagzaamheid,

o. ónverdraach.

onverhoeds, ónverhoots,

ónverhootsder, ónverhootste.

onvermijdelijk, ónvermíejelik,

ónvermíejelikker, ónvermíejelikste.

onvermogen, o. ónvermaoge.

E bewiés van ónvermaoge haole:
een bewijs van onvermogen halen.

onverschillig, egaal, egaalder,

egaalste. **ZIE**: gelijk. Dat is mich
egaal: dat is mij om 't even.

-Onverschillig hoe-: nempört. Zich te
vot draan aafvaege: onverschillig
zijn voor iets. **OOK**: ónversjillich,
ónversjilligger, ónversjillichste.

onverschilligheid, v. ónversjillichéit,

ónversjillichéite.

onverstand, o. ónverstènjt.

onverstandig, ónverstènjich,

ónverstènjigger, ónverstènjichste.

onverstandigheid, v.

ónverstènjichéit, ónverstènjichéite.

onverwacht, ónverwachs,

ónverwachser, ónverwachste.

't Kaom wie 'ne póép:

het kwam geheel onverwacht.

onverzadigbaar, és 't vërke stíéf is,

stwèt 't te traoch óm:

onverzadigbaar iemand.

onverzorgd, ónverzörch,

ónverzörchder, ónverzörchste.

onvoldaan, ónvoldáón,

ónvoldáóner, ónvoldáónste.

onvoldoende, neet genóch.

onvolwassen, katsj, katsjer, katsjte.

ZIE: jong. S. -Klein, onvolwassen
mens, dier enz. -: m. krauwel,
krauwele, krèijelke.

onvoordelig, ónverdéllich,

ónverdéligger, ónverdéllichste.

onvoorzien, ónverzeens.

onvrede, o. ónverdraach.

'n Onverdraach:

een lastig en onredelijk mens.

onvriendelijk, ónvrunjtelik,

ónvrunjtelikker, ónvrunjtelikste.

OOK: sjóé, sjóewer, sjóeste.

onvrij, ónvríé, ónvríejér, ónvríeste.

Ich gaon 'n hëG op de réin paote,

't goot is mich zwa te ónvríé:

ik ga een heg op de grenslijn
planten, het erf is niet vrij.

onweer, o. hómmeelwaer,

hómmeelwaere. 't Waer hink baove
de Maas, dao rómmelt 't al:

de onweersbui hangt boven de
Maas, daar rommelt 't al.

"t Waer is gezaengent" zegt men, als
de regen losbarst bij een onweer.

onweersbui, v. hómmeelsjóel,

hómmeelsjóéle, hómmeelsjúulke.

onwelvoegelijk, sjóé, sjóewer,

sjóeste.

onwel worden, **ZIE**: misselijk. **OOK**:

hae is slèch gewoore: hij is onwel
geworden. 't Deemert mich veur de
óúge: ik voel mij onwel worden.

onwetend, ónwéitent, ónwéitender,

ónwéitenste.

onwil, m. ónwil. Taenge ónwil is niks
te beginne:

tegen onwil is niets te beginnen.

onwillig, ónwillich, ónwillicher,

ónwillichste. 'n Onwillich paert èn 'n
ónwillich vroumisj zeen allebei slèch
te bèndige: een onwillig paard en
een onwillig vrouw zijn beiden

moeilijk te temmen.

OOK: dwaes, dwaeser, dwaeste.

onze, ós of ooze of oos of ósse.

onzeker, ónzeeker, ónzeekerder, ónzeekerste.

Onze Lieveheer, o. Livvenjèr of Livvenjèrke. Me mót Ozzelivvenjèr neet nao de óúge staeke:

men moet God niet verzoeken.

OOK: m. Ozzelivvenjèr.

"Ozzelivvenjèr is mit te deugenééte" wordt gezegd als men op oneerlijke wijze van niet tot iet komt.

Onze Lieve Vrouw, v.

Ozzelivvenvrou. -Visitatie, 2 juli:-

Mariazép. **ZIE:** weer.

Onze Lieve Vrouw Hemelvaart:

Ozzelivvenvrouwedaach

of Levrouwedaach, 15 augustus.

Onzevader, m. ónzevaader

of m. vaaderónzer, vaaderónzers.

onzin, m. kul. OOK: m. ónzin.

OOK: m. vaazele kal. Wat zien dat

veur dóm twên: wat is dat voor

onzin, flauwe kul. Zich gêt óétte

kaetel hóuwe: onzin vertellen. Dat

is kappes: dat is onzin. Dao zúúste

twên: daar zie je me wat. **OOK:**

sjaele kwatsj. Sjaele kal (kwatsj)

dróéthóuwe: onzin vertellen.

onzinniger, ónzinnich,

ónzinnigger, ónzinnichste.

oof, -gedroogd fruit:- v. äöf, äöfte.

-Appel- en perensoorten met een

beperkte houdbaarheid werden al of

niet geschild in mootjes gesneden,

aan touwtjes geregen, in de

schoorsteen of in de nog warme

bakoven gedroogd en in linnen

zakjes op zolder bewaard voor

consumptie tijdens de winterdagen.

Werden ook wel voor vlaspijs

gebruikt. -Gesneden:- snitsel,

snitsele, snitselke.

oog, o. óuch, óúge, úichske.

ZIE: stiekum, onmisbaarheid,

afgunstig, schatting, wakker,

opmerker, zien, eten, hond, kopen,

lijken, kleermaker, scheel, begrijpen,

geld, bekijken, bril, aandacht,

huilen. S. "Hae haet e goot óuch,

mêr hae zit méistes drop" wordt

spottend gezegd. De óúge in de têsj

hóbbe: zijn ogen niet goed de kost

geven. Eemes nao de óúge zeen:

iemand naar de ogen kijken. Kíék

óét t'n doppe: kijk uit je ogen.

Hae hoof veur neemes te patsj aaf

te doen: hij hoeft niemand naar de

ogen te zien. Este op 'n opgebloaze

túút 'ne slaach geufs, kriegste 'ne

slaach truk:

oog om oog, tand om tand.

-Oog in aardappel:- v. pupsj, pupsje,

pupsjke.

oogappel, ZIE: troetelkind.

OOK: m. óuchsappel, óuchsappele,

óuchsêppelke.

oogarts, m. óúgedokter, óúgedokters.

ooggetuige, m. óuchgetúuch,

óuchgetúuge.

oogkas, m. óuchskas, óuchskês.

oogklep, m. lósj, lósje.

ooglid, o. óuchsleet, óuchsleejer.

ZIE: strontje.

oogopslag, m. blik, blikke, blikke.

ZIE: blik. **OOK:** m. óuchopslaach.

oogst, m. óuchs, óuchste. Al is t'n

óuchs óuch aaf, boer braek tien

sjuur neet aaf: doe geen overijlde

dingen; na regen komt zonneschijn.

Haaver in de slíék, maak te boer

riék: haver in de vochtige grond

zaaien, beloofd een goede oogst.

Braek mich te nak, dan vól ich tich

te zak: haver wellen in het voorjaar

bevordert de opbrengst. Mei keul ên

naat, vólte te sjuur ên ouch 't vaat:

een natte en koele Mei belooft een

goede oogst. **OOK:** m. óus, óuste.

oogsten, óuchste, óuchsdé, is of haet

geóuchs. **OOK:** óuste, óusde,

is of haet geóus.

oogstkar, v. óuchskar, óuchskarre.

-Constructie op voor- en achterzijde van de oogstkar voor het aanbrengen van de wagenladders: m. *sjëmmelsblok*, *sjëmmelsblök*.

oogstmaand, m. *óuchismaonjt*, *óuchismaonje*.

oogtand, m. *óuchstènjt*, *óuchstènj*.

oogvuil, v. *pupsj*, *pupsje*.

Vaech te pupsje éns óét tien óúge: veeg je ogen eens schoon.

oogwenk, m. *wisj*, *wisje*, *wisjke*.

In 'ne wisj waar ze ewêch: in een oogwenk was ze vertrokken.

oogwimper, v. *plump*, *plumpe*, *plumpke*.

ooievaar, m. *oojevaar*, *oojevaare*.

ooilam, v. *girm*, *girme*, *girmke*.

ooit, wats.

ook, ouch.

ook nog, onnoch.

oom, m. *nónk*, *nónke*, *nunkske*.

"Dat géit nao *nónk* Wullem" werd in de oorlog 14/18 gezegd van goederen, bestemd voor de smokkelhandel naar Duitsland.

oor, v. *war*, *warre*, *wêrke*. Hae haet te dúúvelshaore noch op: hij is nog niet droog acher zijn oren.

ZIE: zeggen, bedriegen, aantrekken, fluisteren, moed, welgevormd. S.

De warre *tóéte* mich: mijn oren tui-

ten. Van het tuiten van de oren

wordt ook gezegd: *wie linker*, *wie*

finker, *wie rêchter*, *wie slêchter*.

Staek tich dat *mêr* in *dien têsje*:

knoop dat maar in je oren. -Groot

en slap oor: o. *lapsjwar*, *lapsjwarre*

of m. *latsj*, *latsje*. Grwatte *latsje*:

grote slappe oren. **ZIE**: handvat.

oorbel, v. *warbêl*, *warbêlle*, *warbêlke*.

oordeel, o. *aordéfl*. **ZIE**: spektakel.

oordelen, *aordéile*, *aordéilde*, is of haet geaordéilt.

oorlel, v. *warlêl*, *warlêlle*, *warlêlke*.

oorlog, m. *aorloch*, *aorlaoche*.

oorlogsschip, o. *aorlochsjeép*, *aorlochsjeép*. Zwa zaat wie 'n

aorlochsjeép:

zo dronken als een tempelier.

oorontsteking, o. *luipsjwar*, *luipsjwarre*, *luipsjwêrke*.

ooropening, o. *warlaok*, *warlaoker*.

oorring, m. *warrénk*, *warréng*,

warringske. Vroeger werd meestal met een zilveren draadje of pennetje een gaatje in het oorleltje geprikt, om de gouden of zilveren oorringen te kunnen doorsteken. Vaak werd bij het prikken van het gaatje een doorgesneden rauwe aardappel aan de achterzijde tegen het oorleltje gedrukt; men voelde bij het doorprikken dan praktisch geen pijn. Direct daarop werd de gouden of zilveren draagring door het gaatje gestoken. Deze ring droeg men permanent, slechts bij gelegenheden werden ze vervangen door oorbellen of oorhangers.

Gezegde: *wavaart mót pien liéje*.

oorsmeer, m. *smout*.

oort, -oude munt:-

o. *aort*, *aorte*, *äörtje*.

oorvijs, v. *warvaech*, *warvaege*.

OOK: v. *watsj*, *watsje*, *wêtsjke*.

OOK: m. *tachel*, *tachele*.

-Oorvijs geven: *warvaege*, *warvaege*, haet *gewarvaech of watsje*, *watsje*, haet *gewatsj of tachele*, *tachele*, haet *getachelt*.

oorworm, m. *warwörm*, *warwörm*, *warwörmke*. **OOK**: v. *pitsjtang*, *pitsjtange*, *pitsjtèngske*.

oorzaak, v. *warzaak*, *warzaake*.

oosten, o. 't waste.

Oostenrijk, *Wasteriék*.

oostenwind, m. *wastewénjt*.

oostganger, m. *wasgènger*, *wasgèngers*. Militair van het vroegere KNIL.

oostindische kers, o. *kaeperke*, *kaeperkes*.

ootje, die houwe mich geslach: die hadden mij te pakken. Mit eemes

sjörge **of** éíne op t'n êrm pakke
of éinen aan z'ne baojem gaon
of éíne goot luchte:
 iemand in het ootje nemen.

op, op. Al op, dan haet te êrm zjiël
 ras: alles op, dan heeft de arme ziel
 rust. Ich bën opte wêchde: ik ben op
 de hoogte. Opte vot liGGe: failliet
 zijn; ophouden te bestaan.

Op t'n hónjt zeen:
 aan lager wal raken; versleten.

opbieden, mitbeeje, baoj mit, haet
 mitgebaoje. 2c. **OOK**: opbeeje, baoj
 op, is of haet opgebaoje. 2c.

ZIE: knikken.

opbinden, opbénje, bónj op,
 is of haet opgebónje. 2e.

ZIE: wijsmaken. S.

opblazen, opblaoze, bloos op,
 is of haet opgeblaoze. 2c. **ZIE**: oog.

opblijven, opbliêve, bleef op,
 is opgebleeve. 2p.

opbod, o. obbot.

opbouwen, **ZIE**: optrekken.

opbranden, opbranne, brande op,
 is of haet opgebrant.

Het tegengestelde van afbranden.
 "Hae is opgebrant" wordt gezegd
 als iemand, doordat zijn pand
 goed verzekerd is, van een brand
 nog voordeel heeft.

opbreken, opbraeke, brwak op,
 is of haet opgebraoke. 2e.

opbrengen, opbrénge, brach op,
 afw. veer, zíe brachte op, is of haet
 opgebrach. 2e. **ZIE**: gevangenis. S.

opbrengst, v. opbréngs,
 opbréngse, opbréngske.

opdirken zich, opflikke, flikde op,
 is of haet opgeflik. **OOK**: optaakele,
 taakelde op, is of haet opgetaakelt.

opdissen, opdösje, dösje op, is of
 haet opgedösj.

Dao woor ereigel opgedösj:
 er kwam heel wat op tafel.

opdoeken, opdooke, dookde op,
 is of haet opgedook. -Het met een

lapje stof blinderen van een
 vinkenkooitje-.

opdoen, opdoon, deech op, is of
 haet opgedaon. 1a. **ZIE**: vooruit,
 hals, gewicht, oplopen, krijgen. S.

opdoffer, m. opnäöker, opnäökers.

opdonder, v/m. opmíeter, opmíeters.

OOK: m. paaf, paave. Hae kreeg
 mich toch 'ne paaf: hij kreeg toch 'n
 opdonder. **OOK**: v. paer, paere,
 paerke. Drèk kriegste 'n paer, dat
 tich wërre ên zeen vergéit: direct
 krijg je 'n opdonder, dat je horen en
 zien vergaat. -Opdonder geven:
 verpaote, verpaotde, is of haet
 verpaot. -Hij kreeg 'n opdonder:
 hae kreeg 'n verpats.

opdonderen, opsoodemietere,
 soodemierterde op, is
 opgesoodemiert.

opdraaien, opdrèje, drèjde op,
 is of haet opgedrèjt. Hóbste de
 wëkker al opgedrèjt: heb je de
 wekker al opgedraaid?

Eemes veur 't naotgaare zëtte:
 voor de gevolgen laten opdraaien.

opdracht, dóé hoofs mêr te kalle,
 dan géit tich te mónjt aoep: je kunt
 zeggen wat je wil, je opdrachten
 worden toch niet uitgevoerd.

opdragen, opdraage, drooch op,
 is of haet opgedraage. 2c.

opdrogen, opdrwège, drwêchde op,
 is of haet opgedrwêch. **ZIE**: kers. S.

opeen, obbéin. Obbéin huipe:
 opeenhopen.

opeens, op einmaol. **OOK**: óbbéns.

open, aoep. **ZIE**: krediet. S.

openbaar, **ZIE**: publiek.

openbreken, aoepbraeke, brwak
 aoep, is of haet aoepgebraoke. 2e.

ZIE: woord. S.

opendoen, aopedoon, deech aoep,
 is of haet aoepedaon. 1a.

openduwen, aopedúúje, dúude
 aoep, is of haet aoepedúut.

openen, äöpone, äöpende, is of haet

geäöpent. -Niet openen:- *tóelaote*,
leet *tóe*, haet *tóegelaote*. 2f.

opengewerkt, *azjóér*.

openhartig, *aopenhértich*,
aopenhértigger, *aopenhértichste*.

opening, *äöpening*, *äöpeninge*,
äöpeningske. **OOK**: m. *doorkiéék*.

openlijk, *äöpelik*,
äöpelikker, *äöpelikste*.

openmaken, *aopemaake*, *maakde*
aope, is of haet *aopegemaak*.

op en neer, *öbbenaaf*.

op en neergaan, *op ên neergaon*,
ging op ên neer, is *op ên neer*
gegange. 1a.

openscheuren, *aoperiéte*, *reet aope*,
is of haet *aopegereete*. 2b.

opensnijden, *aopesniéje*, *sneej aope*,
is of haet *aopegesneeje*. 2p.

openspringen, *aopesprénge*, *spróng*
aope, is *aopegesprónge*. 2e.

openstampen, *aopestampe*, *stampde*
aope, is of haet *aopegestamp*.

opensteken, *aopestaake*, *stwak aope*,
is of haet *aopegestaoke*. 2e.

opentrekken, *aopetrékke*, *trók aope*,
afw. *veer*, *zié trókke aope*, is of haet
aopegetrókke. 2e.

opera, m. *ooperaa*, *ooperaas*.

operatie, v. *óperaasje*, *óperaasjes*.

opereren, *ópereere*, *ópereerde*,
is of haet *geópereert*.

opeten, *óétaete*, *aot óét*, is of haet
óétgaete. 2b. **OOK**: *opaete*, enz.

opgaan, *opgaon*, *ging op*, is
opgegange. 1a. *Dao blief géin*
gréúmel van euver:
dat gaat helemaal op.

opgang, m. *opgank*,
opgèng, *opgèngske*.

opgave, **ZIE**: *taak*.

opgebaard liggen, *baovenaert*
liGGe.

opgeblazen, -dik-: *pêmpetich*,
pêmpetigger, *pêmpetichste*.

opgedirkt, **ZIE**: *pontificaal*.

opgescheept zijn met, *opgesjéép*

zeen mit eemes **of** éíne oppet jak
höbbe: met iemand opgescheept
zijn. *Veer höbbe gêt gelaaje*:
wij zitten met wat opgescheept.

opgeven, *aafzweíte*, *zwétde aaf*,
is *aafgezwét*. 2j. **OOK**: *draangaeve*,
gaof draan, haet *draangegaeve*. 2c.

OOK: *opgaeve*, *gaof op*,
is of haet *opgegave*. 2c.

opgewekt, *mónter*,
mónterder, *mónterste*.

opgewektheid, v. *mónterichéít*.

opgewonden, *opgereech*,
opgereechder, *opgereechste*.

opgezwollen, *opgespoes*,
opgespoesder, *opgespoeste*.
Ich weit 't neet, *dae zúút mich zwa*
opgespoes óét, *ès dae mên in e goot*
vêl stuk: *ik weet 't niet*, *die ziet er zo*
opgezwollen dik uit, *als die maar*
gezond is. 'n *Opgespoes gezich*:
een opgezwollen gezicht.

opgraven, *opgraave*, *groof op*,
is of haet *opgegraave*. 2c.

opgroeien, *opwasse*, *wees op*,
is *opgewasse*. 2b. *Dae koos waal in*
'ne vêrkestal opgewasse zeen:
die kon wel in een varkensstal
opgegroeid zijn. **OOK**: *opgreuje*,
greujde op, is *opgegreujt*.

ophalen, *ophaole*, *haalde op*,
is of haet *opgehaolt*.

ophangen, *ophange*, *hing op*, is of
haet *opgehange*. 2e. **ZIE**: *doen*. S.

ophangen zich, *zich verhange*,
verhing zich, haet *zich verhange*.

OOK: *zich ophange*, enz. 2e.

ophef, *behèi*. *Hae maakde e behèi*
wie dóézent lúu:
hij maakte een drukte van jewelste.

ZIE: *gewichtig doen*.

opheffen, *opluchte*, *luchde op*,
is of haet *opgeluch*. -*Liquideren*:
likkwedeere, *likkwedeerde*,
is of haet *gelikkwedeert*.

ophemelen, *opheemele*, *heemelde*
op, is of haet *opgeheemelt*.

"Dooch te vinster **of** te deur aope" wordt gezegd als iemand zichzelf teveel ophemelt.

ophitsen, *kisje, kisjde*, is of haet gekisj. **ZIE**: aanhitsen.

OOK: *opdrèje, drèjde* op, is of haet *opgedrèjt*. Laot tich neet opdrèje: laat je niet ophitsen. Eemes 't speel opdrèje: iemand op stang jagen.

OOK: *opstääke, stääkde* op, is of haet *opgestääk*. **OOK**: *opzwènsde, zwènsde* op, is of haet *opgezweñs*.

ophogen, *wêche, wêchde*, is of haet *gewêch*. De aerpel wêche: tussen de aardappelstruiken voren trekken, aanaarden. **ZIE**: aanaarden.

ophopen, *ophuipde, huipde* op, is of haet *opgehuip*. 'nen Opgehuipde hóup sênte: een massa geld. Hae gaof mich 'n opgehuipde mènjel paere: hij gaf mij een boordevolle mand peren. **OOK**: *ophoupe, houpde* op, is of haet *opgehoup*.

ophouden, *óétsjeije, sjéijde óét*, is *óétgesjéijt*. **ZIE**: dienst.

OOK: -ophouden met een bedrijf of beroep-: *óétspanne, spande óét*, is of haet *óétgespant*. -Verblijven-: *ophouwe, heel* op, haet *opgehouwe-opgoute*. 2b. Wo dae zich ophilt, maoch te duuvel wéite: waar die verblijft mag Joost weten.

opinie, o. *gedach, gedachte, gedéchske*.

opjagen, *opjaage, jooch* op, is of haet *opgejaach*. 2c.

opkamer, v. *opkaamer, opkaamers, opkaemerke*. Vroeger werd, om de kelder niet geheel onder het maaiveld te moeten leggen, de daarboven liggende kamer enige treden boven de overige begane grondvloeren gelegd en was dus uitsluitend via een trapje te bereiken.

opklaren, *opklaore, klaorde* op, is of haet *opgeklaort*.

opkomen, *opkómme, kaom* op, is *opgekómme*. 2e. *Kóm* op: kom naar boven. *Kóm* op, ver doon 't: kom, we doen 't.

opkomst, v. *opkóms*.

opkoper, m. *opkuiper, opkuipers*.

OOK: *opkouper, opkoupers, opkuiperke*.

opkrassen, *aafkrètse, krètsde aaf*, is of haet *aafgekrèts*. Wie hae zaoch, wat gaonde waor, krètsde hae aaf: toen hij zag wat er gaande was, verdween hij. **ZIE**: afkrabben.

OOK: *opkrètse, krètsde* op, is *opgekrèts*.

opkrijgen, hae *kríeg* 't neet verrenneweert: hij krijgt 't niet op.

OOK: *opkriége, kreeg* op, haet *opgekrege*. 2p.

opkroppen, *opkroppe, kropde* op, haet *opgekrop*. Hae haet alles opgekrop, mèn nóé bruk 't 'm op: hij heeft alles opgekropt, maar nu barst hij los.

oplaten, *oplaote, leet* op, is of haet *opgelaote*. 2f. De wénjtvoogel *oplaote*: de vlieger oplaten.

-Ook iemand kwaad maken-.

oplawaaï, -iemand 'n oplawaaï verkopen-:

éïne 'n watsj gaeve **of** verkoupe.

opleggen, *oplèGGe*, lach op, *afw. veer, zíe lachte* op, is of haet *opgelach*. 2p.

oplegger, m. *oplèGGer, oplèGGers, oplèGGerke*.

opletten, ach gaeve, gaof ach, haet ach gegaeve. 2c.

oploop, m. *oplúip, oplúipe, oplúipke*. **OOK**: *oploup, oploupe, opluipe*.

oplopen, *oploupe, leep* op, is of haet *opgeloupe*. 2a+2k. De koo is opgeloupe: de koe heeft windkoliek of trommelzucht (ophoping van gas in de darmen). Ich hób mich gèt opgeloupe: ik heb me 'n ziekte op de hals gehaald. Wo hóbste dich dat

weer opgedaon: waar heb je dat nu weer opgelopen. Dae waech lōp stêrk op: die weg loopt stijl omhoog.

opmaken, -van geld-: opkriège, kreech op, haet opgekreege. 2p. Opmaake, maakde op, is of haet opgemaak. **OOK**: vermeubele, vermeubelde, is of haet vermeubelt. -Door roken, drinken of schieten-: verpaave, verpaafde, is of haet verpaaf.

opmaker, m. taerder, taerders. "Nao de spaarder kump te taerder" wordt gezegd, als spaarzame ouders kinderen hebben, die het er goed van nemen.

opmerker, hae haet e goot óuch in de kop: hij is een scherp opmerker.

opmonteren, opmóntere, mónterde op, is of haet opgemontert. Hae zaoch al gans opgemontert óét: hij zag er erg opgemonterd uit.

opnieuw, euvernuuts.

OOK: obbenuuts.

oponthoud, o. obbenthout.

OOK: o. oppenthout, oppenthoute.

oppassen, oppasse, pasde op, is of haet opgepas. Dat hêt oppasse: het is oppassen geblazen.

oppassend, oppassent, oppassender, oppassenste.

opper, -mijt-: v. miét, miéte, miétje.

opperen, -in de bouw-: hènjtlangere, hènjtlangerde, haet gehènjtlangert.

OOK: wappere, wapperde, haet gewappert. -Voorstellen-: zíé gedach zèGGe.

opperman, **ZIE**: handlanger.

oppersen, oppaese, paesde op, is of haet opgepaes.

opperste, öpperste.

oppervlakkig, aanzeens; van aanzeens kénne: van gezicht kennen.

oppositie, v. kóntermiën. Hae géit in de kóntermiën: hij gaat ertegen in.

oppotten, oppotte, potde op,

is of haet opgepot.

oprakelen, opراوحهله, raochelde op, is of haet opgeraochelt.

Raochel de stoof éns gêt op: raket de kachel wat op.

oprapen, opzeumere, zeumerde op, is of haet opgezeumert.

oprecht, oprêch, oprêchter, oprêchste. **ZIE**: rechtschapen.

oprichten, oprichte, richde op, is of haet opgerich.

oprispen, opröpsje, röpsje op, is of haet opgeröpsj. **OOK**: opstwatte, stweet op of stwatde op, is of haet opgestwatte. 2f. Onregelmatig.

oprisping, m. röpsj, röpsje, röpsjke.

oprit, v. vaart, vaarte.

oproep, m. opreup, opreupe.

oproer, m. opreur, opreure.

oproerig, opreuretech, opreuretigger, opreuretechste.

oprollen, opwinjele, winjelde op, is of haet opgewinelt.

opruien, stäöke, stäökde, is of haet gestäök.

opruimen, óetnëstele, nëstelde óét, is of haet óetgenëstelt.

opscheppen, opsjeepe, sjeepde op, is of haet opgesjeep. Urges mit opgesjeep zitte: ergens mee opgescheept zitten.

opscheppen, -grootdoen-: stêense, stênsde, haet gestêns. **ZIE**: pralen, pronken, pochen. "De hōnderste ként 't sefraon aete" of "t klómpe maake neet": wordt gezegd van iemand die opscheept terwijl men niet weet hoe hij aan de middelen is gekomen. Hae bêmp op t'n euverdén: hij schept op. Stênze ên in de brook sjíete is géin kóns: opscheppen en in de broek poepen is geen kunst. -Eten-: opsjöppe, sjöpde op, is of haet opgesjöp. Dao woor opgesjöp of 't niks kosde: er werd royaal opgediend.

opschepper, m. grwëtsjerik,

grwètsjerikke, *grwètsjerikske*.

OOK: m. *wénjtbúúl*, *wénjtbúúle*, *wénjtbúúlke*. **OOK:** m. *sténsbúúl*, *sténsbúúle*, *sténsbúúlke*.

OOK: m. *opsjöpper*, *opsjöppers*, *opsjöpperke*. **OOK:** kaale *búúl*, *kaal búúle*, *kaal búúlke*. De *sténsbúúl* haet géi brwat, de klaager géine nwat: de pocher heeft geen brood, de klager geen nood.

opschepperij, v. *kaalichéit*, *kaalichéite*. 't Is *wénjt zónger raenge*: opschepperij, pocherij.

opschieten, **ZIE:** vlotten. Dêe brénge zich óngeréin géin vlaaj: zij kunnen slecht met elkaar omgaan.

opschudding, m. *oplóúp*, *oplúíp*, *oplúípke*.

opschuiven, *opsjúuve*, *sjúufde* op, is of haet *opgesjúuf*.

opslaan, -bv. van goederen-: *laagere*, *laagerde*, is of haet *gelaagert*.

ZIE: inkuilen. **OOK:** *opslaon*, *slooch* op, is of haet *opgeslaage*. 1a.

ZIE: kiepen. **OOK:** -Bij sport-: *ophóuwe*, *heef* op, is of haet *opgehóuwe*. 2k.

opslag, -zowel bij goederen als sport-: m. *opslaach*, *opsláech*.

opslagplaats, o. *laager*, *laagers*, *laagerke*.

opslorpen, *opsoppe*, *sopde* op, is of haet *opgesop*.

opsnijden, *vaeme*, *vaemde*, is of haet *gevaemp*. Die zeen dao aant vaeme: die zijn daar aan het opsnijden. **OOK:** blau *vêrve*, *vêrfde* blau, haet blau *gevêrf*.

opsnijder, **ZIE:** opschepper, pocher.

opsnijderij, o. *gesténs*.

opsommen, *opsómme*, *sómde* op, is of haet *opgesómp*.

opselden, *opspange*, *spangde* op, is of haet *opgespank*.

ospelen, *dúúvele*, *dúúvelde*, haet *gedúúvelt*. **OOK:** *sjandaale*, *sjandaalde*, haet *gesjandaalt*.

opspringen, *huppe*, *hupde*, haet *gehup*.

opstaan, *opstaon*, *sting* op, is *opgestange*. 1a. **ZIE:** *zwaaien*. S.

opstand, m. *opstènjt*, *opstènj*.

opstapelen, *bêrme*, *bêrmdde*, is of haet *gebêrmp*. Het opstapelen van o. a. graanoogst in schuren.

OOK: *huipe*, *huipde*, is of haet *gehuip*. Hôb ger 't kaore al gehuip: staat de rogge al in stuiken?

opstappen, *opstappe*, *stapde* op, is *opgestap*. Stap mêr op, dan vaare ver wier: stap maar op, dan rijden wij verder. **OOK:** zich *biéjéin pakke*, *pakde* zich *biéjéin*, is of haet zich *biéjéin gepak*.

opsteken, *opstaeke*, *stwak* op, is of haet *opgestaoke*. 2e.

De *wénjt* *stwak* op: de wind stak op.

opstellen, *opstèlle*, *stêlde* op, is of haet *opgestèlt*.

opstelling, v. *opstèlling*, *opstèllinge*.

opstoken, *opstaoke*, *staoke* op, is of haet *opgestaok*. **ZIE:** *ophitsen*.

opstropen, *opstrúipe*, *strúipde* op, is of haet *opgestrúip*.

opsturen, *opsjikke*, *sjikde* op, is of haet *opgesjik*.

optillen, *opluchte*, *luchde* op, is of haet *opgeluch*. **OOK:** *oppakke*, *pakde* op, is of haet *opgepak*.

optocht, m. *optoch*, *optochte*. Ze hóbbe veur d'n *optoch* *opgehaolt*: men heeft voor de optocht geld ingezameld.

optrekken, *optrêkke*, *trók* op, *afw.* *veer*, *zié trókke* op, is of haet *opgetrókke*. 2e. Ze gaon dat afgebrant búutje ouch weer *optrêkke*: dat afgebrand huisje wordt weer opgebouwd.

opvallen, *opvalle*, veel op, is *opgevalle*. 2b.

opvallend, *opvallent*, *opvallender*, *opvallenste*.

opvangen, *prikke*, *prikde*,

haet geprik.

opvatten verkeerd, misverstaon, is of haet misverstange. 1a.

opvliegen, opvleege, vlvach op, is opgevlaoge. 2g.

-Figuurlijk-: Taenge de bêlk gaon.

opvoeden, grwatbrénge, brach grwat,

afw. veer, *zié* brachte grwat,

is of haet grwat gebrach. 2e.

OOK: *grwattrêkke*, trók grwat, **afw.**

veer, *zié* trókke grwat, is of haet

grwatgetrôkke. 2e. **OOK:** *optrêkke*,

enz. Ze haet häör kénjer goot

opgetrôkke: ze heeft haar kinderen

goed opgevoed. Wíe me de kénjer

optruk, zwa haet me ze: de kinderen

zijn zoals men ze opvoedt. Me truk

de kénjer op veur anger lúu:

vaak hebben vreemden de meeste

voordelen van de zorg en moeite die

de ouders aan de opvoeding van

hun kinderen besteden.

opvoeren, opveure, *veurde* op,

is of haet opgeveurt.

opvouwen, opvouwe, *voude* op,

is of haet opgevouwe.

opvreten, opvraete, vrwat op, is opgevraete. 2b. De nöttichéit vrit

'm op: hij vergaat in de vuiligheid.

opvreter, m. opvraeter, opvraeters.

opwaarts, obbers.

opwachten, opwachte, *wachde* op, haet opgewach.

opwarmen, opwêrme, *wêrmd* op, is of haet opgewêrmp.

opwinden, **ZIE:** opdraaien.

OOK: *opwinjele*, winjelde op,

is of haet opgewinjelt.

opwinden zich, zich opreege, *reechde* zich op, haet zich

opgereech. **OOK:** zich opriéte, reet

zich op, haet zich opgereete. 2b.

Ríét tich neet veur eeder sjeet op,

daalik sprunk tich te gal: maak je

niet kwaad voor elke kleinigheid.

opwinding, v. agetaasje.

opzeggen, opzêGGe, zach op, is of

haet opgezach. 2h. Zêk 't gedich éns op: zeg het gedicht eens op. Ich hób te pach opgezach: ik heb de pacht opgezegd **of** ich hób te pach verbroake. **OOK:** zich bedanke, bedankde zich, haet zich bedank. Ich hób mich bedank: ik heb mijn lidmaatschap opgezegd.

OOK: -Ontslag geven of nemen-: *kundige*, kundigde, is of haet gekundigt. Dae haet 't biél in de paort gehóuwe: hij heeft zijn baas verlaten zonder op te zeggen.

opzet, m. opzats, opzêts.

-Met opzet-: *êspree of êsprê*s.

opzetten, opmaake, *maakde* op, is of haet *opgemaak*. 'n Opgemaakde petries: een opgezette patrijs.

-Beweging-: *opzêtte*, zat op, **afw.**

veer, *zié* zatte op, is of haet opgezat.

2p. Effe 't lóériézer opzêtte:

even de bril opzetten. Miéne naober

haet zich opgezat veur de raot:

mijn buurman heeft zich candidaat

gesteld voor de gemeenteraad.

Opgezat is geprizzenteert: wat op tafel staat, is U gaarne aangeboden.

opzicht, **ZIE:** toezicht.

opzien, opzeen, zaoch op,

haet opgezeen. 1b.

opziener, m. opzeender, opzeenders.

De sjwalopzeender kump deeze middich:

de schoolopziener komt vanmiddag.

opzij, opzie.

opzij gaan, *ôbbenzie* gaon, ging, is gegange. 1a.

opzoeken, **ZIE:** bezoeken.

opzouten, opzoute, *zoutde* op, is of haet opgezoute.

opzuigen, *opzóéke*, *zóékde* op, is opgezaoke **of** opgezóék.

opzwellen, opzwêlle, *zwól* op, opgezwólle. 2p.

orde, 't waer is gezaegent: de zaak is in orde.

ordelijk, lèk dat nóé éns ordêntelijk

biéjén:

leg dat nu eens ordelijk bij elkaar.

ordenen, ranzjeere, ranzjeerde,

is of haet geranzjeert.

ordentelijk, ordêntelik, ordêntelikker,

ordêntelikste. **ZIE**: behoorlijk,

ordelijk. S. De kénjer hóbbe zich

ordêntelik gedraage: de kinderen

hebben zich netjes gedragen.

'nen Ordêntelikke houp zènjt:

een behoorlijke hoop zand.

ordinair, ordenaer, ordenaerder,

ordenaerste. Dat is mêr ordenaere

knwaj: dat is maar ordinair spul.

Ordenaere kal: onbeschaafde taal.

Maak géine laege:

verkoop geen ordinaire praat.

OOK: vaazele kal: ordinaire praat.

organiseren, órgenezeere,

órgenezeerde, is of haet

geórgenezeert.

organist, m. órganis, órganiste.

orgel, m. örgel, órgele, örgelke.

D'n örgel traeje: bedienen van de

blaasbalg, waarmede lucht in de

pijpen van het orgel werd geperst.

Op t'n örgel danse: op mechanische

orgelmuziek dansen.

orgeldraaier, m. örgeldrèjer,

örgeldrèjers.

orgeltrapper, m. wénjtmaaker,

wénjtmaakers. **ZIE**: orgel.

origineel, orzjeneel,

orzjeneelder, orzjeneelste.

orkest, o. orkêś, orkêste, orkêśke.

ornaat, **ZIE**: gala.

In grwat gallaa: in vol ornaat.

orthopedist, m. knaokedokter,

knaokedokters, knaokedökterke.

os, m. os, öś, öśke. **ZIE**: nooit, hak. S.

otter, m. otter, otters. **ZIE**: stinken.

oud, out, ouwer, outste. **ZIE**: ervaren,

vader, kletswijf, S. "Zwa out wíe

míen hènj, mèh neet zwa out wíe

míen tènj": wordt gezegd, als men

de euvele moed heeft om naar de

leeftijd van een vrouw te vragen.

Baeter 'n out paert versleete ès e

jónk; geven jonge mensen wel eens

ten antwoord als oudere mensen

vragen een handje mee te helpen.

"Laot tich jónk hange, dan weurste

neet out": wordt gezegd door een

oude man, die door een jonge man

om z'n leeftijd wordt bespot.

'nen Ouwe bok lös ouch noch gaer

e greun blaetje: een oude man ziet

ook nog graag 'n jong meisje.

Achter 'nen ouwe stêk is 't goot

sjóéle: als een nog jonge vrouw met

'n oude man trouwt. Ouwe

sjaalevaeger: oude snoeper. Ouwe

klaore: oude jenever. Van d'n ouwe

slaach: van de oude stempel. 'n

Ouw mêm: een leuteraar. Ouw têsj:

oud wijf. Ouw tut: trut. Ouw zaech:

zeur. Out wíéf: oud wijf. Oude

wijvendracht wordt veel gedragen

tijdens de carneval. 'n Ouw sjuur

brant gaer: hoe ouder hoe gekker.

ouderhuis, o. ouwershóes.

ouders, ouwers.

ouderwets, antik.

oudgediende, m. outgedeende.

oudheid, v. outhéit, outhéite.

oudsher van, van outshaer.

oudwijkenbal, v. ouwíeverbal.

Bal dat meestal enkele weken vóór

de carneval gehouden wordt.

ovatie, v. oovaasje, oovaasjes.

oven, m. aove, äöves, äöveke. Einen

aove brwat: een baksel zwartbrood.

-Ouderwetse met takkenbossen op

de vloer gestookte oven:-

m. sjansenaove, sjansenäöves.

ovenbezem, m. aovewösj,

aovewösje. -Lange houten steel

met aan het uiteinde een bos stro of

brem voor het schoonmaken van de

oven-.

ovenkrabber, o. aomerteníezer,

aomerteníezers. Lange haak,

waarmee de resten van vuur en

houtschool uit de ouderwetse oven

werden getrokken.

ovenmond, m. mónjt, munj, muntje.
'ne Mónjt is tièndóézent brikke:
een mond is tienduizend stenen.
Vroeger werd het loon van de
"brikkebèkkers" bepaald naar deze
maateenheid. -Van broodbakoven:-
v. aovesmóel, aovesmóele.

ZIE: reclameren.

ovenpaal, m. sjeut, sjeutele. -Wordt
gebruikt om brood, vla enz. in de
oven te schuiven of er uit te halen.

over, euver.

overall, euveral.

overall, m. euveral, euverals.

OOK: o. kaetelpak, kaetelpakke.
(Meestal broek en jas).

overbelasten, strabatseere,
strabatseerde, is of haet
gestrabatseert.

overblijfsel, o. euverbliéfsel,
euverbliéfsle.

-Van 'n ongeluk, ziekte, schrik:-
v. behoutnis, behoutnisse. **ZIE:** rest.

overblijven, euverbliéve,
bleef euver, is euvergebleeve. 2p.
Ook op school.

overblijver, m. euverbliéver,
euverbliévers, euverbliéverke.

overbluffen, euvermóele,
euvermóelde, is of haet euvermóelt.

overbrieven, **ZIE:** verklikken.

overdag, euverdaach.

overdekken, verdèkke, verdèkde,
is of haet verdèk.

overdenken, euverdénke, euverdach,
afw. veer, zíe euverdachte, haet
euverdach. 2p. **OOK:** prakkedénke,
prakkedach, haet geprakkedach. 2p.

overdoen, euverdoon, deech euver,
is of haet euvergedaon. 1a.

overdracht, v. euverdrach.

overdreven, euverdreeve.

overdrijven, euverdríeve, dreef
euver, is euvergedreeve. 2p. 't Waer
is euver gedreeve: de bui is voorbij
getrokken. Klemtoon dus op **over**.

Klemtoon op **drijven**: euverdríeve,
euverdreef, is of haet euverdreeve.
2p. Dóé mós géí pötje devan
maake: je moet het niet overdrijven.
Van 'ne vingerlank 'nen èrmlank
maake **of** me mót géí vèrke nao de
vèrkeswèi jaage: men moet niet
overdrijven. **ZIE:** opsnijden.

overdrukpapier, o. kalkeerpepier,
kalkeerpepiere, kalkeerpepiërke.

overeen, euveréin. **ZIE:** werk. S.

overeenkomen, euveréinkómme,
kaom euveréin,
is euveréingekómme. 2e.

overeenkomst, v. euveréinkóms,
euveréinkómste. -Mondelinge over-
eenkomst:- zèkweurt. **ZIE:** zaak. S.

overeenstemmen, euveréinstómme,
stómde euveréin, haet
euveréingestómp. **ZIE:** kloppen.

overeenstemming, einverstèntnis.
ZIE: instemming. S.

overeind, -haren of veren overeind
zetten:- stróéve, stróefde,
is of haet gestróef.

overgaan, euvergaon, ging euver,
is euvergegage. 1a.

overgang, m. euvergank, euvergèng.
overgangsjaren, wisseljaore.

overgeven, euvergaeve, gaof euver,
haet euvergegaeve. 2c. Voor braken
gebruikt men: spíeje, spíede,
haet gespiet. **ZIE:** braken.

overgordijn, v. euvergerdién,
euvergerdiéne, euvergerdiénke.

overhalen, euverhaole, haolde euver,
is of haet euvergehaolt. Haol mich
tie stéin éns euver: wil je die stenen
van de overkant eens halen. Wil
men iemand overreden of tot iets
bewegen dan gebruikt men: bekalle,
bekalde, is of haet bekalt.

OOK: ómkalle, kalde óm, is of haet
omgekalt. Hae haet aangebeete: hij
is overgehaald; overreed.

overhand, euverhènjt. Die hóbbe de
euverhènjt: die zijn ons de baas.

overhandigen, euverreike, reikde euver, is of haet euvergereik.

overhebben, euverhöbbe, hou euver, haet euvergat. IV.

overheen, euverhaer.

overheid, v. euverichéit.

overhemd, o. euverhumme, euverhummes, euverhummeke.

overhoop, euverhoup.

overhoren, ZIE: afvragen.

overhouden, euverhouwe, heel euver, haet euvergehoute. 2b.

overjarig, euverjäärich.

Verdraage zaot: overjarig zaad.

overjas, m. euverjas, euverjës, euverjëske.

OOK: m. padesúu, padesúus.

overkant, m. euverkènjt, euverkènj.

overkoken, euverkaoke, kaokde euver, is euvergekaok.

OOK: de mèlk géit op: de melk gaat overkoken.

overkomen, euverkómme, kaom euver, is euvergekómme. 2e. Kóm éns euver: kom eens naar me toe.

OOK: passeere, passeerde, is of haet gepasseert. Wat kan ós noch passeere of wat ként ós noch euverkómme: wat kan ons nog overkomen. Andere klemtoon!

overkomst, v. euverkóms.

overlaat, m. euverlaot, euverlaote.

ZIE: overstort.

OOK: m. tap, tappe, tēpke.

overlast, m. euverlas.

overlaten, euverlaote, leet euver, is of haet euvergelaote. 2f.

overleg, o. euverlèk.

OOK: o. belump. Mit belump achter de waaréit kómme: door listig overleg achter de waarheid komen. Zónger belump drin lóupe: zonder erg in de val lopen. Jës de piép aan èn dan 't paert óet te graaf: met overleg te werk gaan.

overleggen, euverlèGGe, euverlach, afw. veer, zíe euverlachte,

haet euverlach. 2p. OOK:

naevenéinlèGGe, lach naevenéin, is of haet naevenéingelach. 2p.

Dat móste dich noch éns goot naeveneinlèGGe: dat moet je nog eens goed overleggen.

OOK: verordeneere, verordeneerde, is of haet verordeneert. Veer höbbe ós dat éns verordeneert: wij hebben dat eens overlegd, van alle kanten bekeken.

overleven, ZIE: doorkomen.

OOK: euverlaeve, euverlaefde, haet euverlaef.

overlezen, euverlaeze, laos euver, haet euvergelaeze. 2c. Höbste dién lès noch 'ns euvergelaeze: heb je je les nog eens overgelezen? Klemtoon op over. OOK: euverlaeze, euverlaos, is of haet euverlaeze. 2c. Klemtoon op lezen. Betekent: gebeden en zegeningen uitspreken over een zieke om deze te genezen.

overlicht, o. euverleech, euverleechter, euverleechske.

overlijden, ZIE: aanzegger, aanzeggen.

overloop, m. euverluip, euverlúip.

overlopen, euverloupe, euverleep, haet euverloupe. 2a+k. Ze euverloupe zich neet: ze komen niet vaak bij elkaar over de vloer. Klemtoon bij deze betekenis op loupe. Euverloupe, leep euver, is euvergeloupe. 2a+k.

Dooch de kraan toe, 't vaat lōp euver: doe de kraan dicht, het vat loopt over. Klemtoon op euver.

overloper, m. euverluiper, euverluipers. OOK: m. euverlouper, euverloupers, euverluiperke.

overmacht, v. euvermach. Gaap mēr taenge 'ne bakaove: zich weren tegen overmacht is moeilijk.

overmoed, m. waalmoot.

overmoedig zijn, zwa wilt wíe 'nen haas èn door 'n dāöre hēk gaon.

OOK: hae haet te miljt óét:
hij is overmoedig.

ZIE: brooddronkenheid.

overmorgen, *euvermörge*.

overnemen, *euvernumme*, naom
euver, is of haet euvergenómme. 2p.

overrijden, *euvervaare*, *euvervoor*,
is of haet euvervaare. 2c.

ZIE: overvaren.

overrijp, *mörch*, *mörger*, *mörchste*.

OOK: *snótriép* of *snóefriép*.

overschenken, *ómsjódde*, *sjódde*
óm, is of haet *ómgesjót*.

overschieten, -opnieuw schieten-:
euversjeete, *sjwat euver*, is of haet
euvergesjaote. 2e. Hae haet euver
mótte sjeete: hij heeft opnieuw
moeten schieten. Hae *sjwat dreuver*:
hij schoot er overheen. -Te veel zijn-:
dat sjut euver: dat blijft over.

Hae is waal neet *teväöl*, mèh hae
sjut toch euver: wordt gezegd van
een bezoeker die niet welkom is.

overschilderen, *euvervêrve*, *vêrfe*
euver, is of haet *euvergevêrf*.

overschoen, m. *euversjoon*,
euversjóon.

overschot, m. *euversjot*, *euversjotte*,
euversjótje. **ZIE:** rest. Dat is de bêste
van zeeve ès te anger zès dwat zeen:
men moet maar genoeg nemen
met het overschot.

overschrijven, *euversjriève*, *sjreef*
euver, is of haet *euvergesjreeve*. 2p.

overslaan, -bv. beurt- *euverslaon*,
slaoch euver, is of haet
euvergeslaage. 1a. -Stuk of ergens
overheen slaan-: *euverhóuwe*, heef
euver, is of haet *euvergehóuwe*. 2k.

overslag, m. *euverslaach*,
euverslaech.

overspelen, *euverspeele*, *speelde*
euver, is of haet *euvergespeelt*.

overspringen, *euversprénge*, *spróng*
euver, is of haet *euvergespróng*. 2e.

overstappen, -ergens overheen
stappen-: *euverstapde*, *euverstapde*,

is *euverstap*. -Van voertuig
veranderen-: *euverstapde*, *stapde*
euver, is of haet *euvergestap*.

overste, m. *äöverste*.

-In een nonnenklooster-: v. *maer*.

overstort, **ZIE:** overlaat.

overstromen, *óngergeloupe*, leep
óng, is *óngergeloupe*. 2a+2k.

overtellen, *euvertèlle*, *tèlde euver*,
is of haet *euvergetèlt*.

overtreffen, *euvertrèffe*, *euvertróf*,
afw. *veer*, *zié euvertróffe*,
is of haet *euvertróffe*. 2e.

overtrek, -bij kaartspelen-:

m. *euvertrèk*, *euvertrèkke*.

-Bij beddegoed-: o. *euvertrèksel*,
euvertrèksele.

overtrekken, -van een omhulsel
voorzien-: *euvertrèkke*, *euvertrók*,

afw. *veer*, *zié euvertrókke*,
is of haet *euvertrókke*. 2e.

overtroeven, -bij kaarspelen-:

euvertróeve, *tróefde euver*, haet
euvergetróef. Klemtoon op troeven:
euvertróeve, *euvertróefde*, is of haet
euvertróef. Geer hób hun de voogel
aafgesjaote:

jullie hebben hen overtroefd.

overtuigen, *euvertúuge*,
euvertúuchde, is of haet *euvertúuch*.

overtuigend, *euvertúugent*,
euvertúugender, *euvertúugenste*.

overtuiging, v. *euvertúuging*.

Bié stéin èn béin zwaere: in vaste
overtuiging beweren.

overuur, v. *euveróer*, *euveróere*.

overvallen, *euvervalle*, *euverveel*,
is of haet *euvervalle*. 2b.

overvaren, *euvervaare*, voor *euver*,
is of haet *euvergevaare*. 2c.

ZIE: overrijden.

overvloed, m. *euvervloot*.

overvloedig, **ZIE:** vaak. 't Stéit drop
wíe haore op 'nen hónjt: het
uitgezaaide zaad is overvloedig
opgekomen.

overvragen, -te veel vragen-:

euvervraoge, euvervraochde,
is of haet euvervraoch. 2c.

overwaaien, euverwénje,
wénjde euver, is euvergewénjt.

overweg, m. euverwaech,
euverwáech.

overwerk, o. euverwirk.

overwerken, -klemtoon op werken-:

zich euvertórvele, euvertórvelde

zich, haet zich euvertórfelt;

OF: zich euverwirke, euverwirkde

zich, haet zich euverwirk. -Klemtoon

op over-: euverwirke, wirkde euver,

haet euvergewirk.

overwinnen, euverwénne, euverwón,

is of haet euverwónne. 2e.

OOK: de krwan spanne, spande,

is of haet gespanne.

overwinning, v. euverwénning,

euverwénninge.

overzenden, euversjikke, sjikde

euver, is of haet euvergesjik.

overzetten, -of opnieuw zetten-:

euverzétte, zat euver,

afw. veer, zíe zatte euver,

is of haet euvergezat. 2p.

overzicht, o. euverzich, euverzichte.

overzichtelijk, euverzichtelik,

euverzichtelijker, euverzichtelikste.

overzien, -niet zien-: euverzeen,

euverzaoch, is of haet euverzeen.

1b. Ich höb dat euverzeen:

ik heb dat niet gezien. 't Leit is neet

te euverzeen: het leed is niet te

overzien. 't Löp 'm dooréin:

hij kan het niet meer overzien; hij

maakt 'n beetje.

overzijde, v. euverzée, euverzéeje

oxydatie, m. ros.

pa, papaa, papaas, papeke.

paal, v. paol, päöl, päölke.

ZIE: standhouden, gestand, afbakenen, grens, weg. S. -Paal, waaraan de waslijn is bevestigd: m. wésjpaol, wésjpäöl.

paar, o. paar, paare, paerke. Paar of ómp: even of oneven. **ZIE**: koppel. Dat is 'n sjwan köppelke: dat is 'n mooi paar.

paard, o. paert, páert, paertje. 't Paert lang haaver voore: het paard met de zweep slaan. 't Bêste hinke breujt waal 'ns vóél: het beste paard struikelt wel eens. Dao is géí waeterke zwa klaor, of 't muurt waal éns: idem. Hae haet vóél gebreujt of hae haet zéí géljt aan 'n aapevot verzeen: hij heeft op 't verkeerde paard gewed. **ZIE**: kletsen, stapelgek, bui, lui, Prais, prijzen, kwaad, beroep, wereld. S. -Oud of mager-: v. krak, kraGGe, krêkske. **OOK**: m. baj. **OOK**: o. bóérepært: zwaar trekpaard. -Met veel lawaai lopen van een op hol geslagen paard over keibestrating enz. -: klaabattere, klaabatterde, is of haet geklaabattert. -Trekpaard-:

o. voormanspaert, voormanspáert. "Verdomde krak" wordt gezegd van een lastig paard. -Hoefijzers van een paard van scherpe kalkoenen voorzien (ivm. gladheid bij vorst)-: 't paert sjêrp zëtte. Het Onze Vader van het trekpaard: Bêrchop, hóu mich neet, bêrchaaft, jaach mich neet, op geliéke wáech spaar mich neet, ên in de stal vergaet mich neet. **OOK**: -gevekt-: v/m. sjêk, sjêkke, sjêkske.

paardebloem, v. paertsbloom, paertsbloome, paertsbleumke. -Van de holle stengels werden kettingen gemaakt door ze in elkaar te steken. Deze werden dan o. a. gebruikt voor het versieren van kruisbeelden-.

OOK: v. paertsdistel, paertsdistele paertsdistelke. **OUDER**: v. biébloom, biébloome, biébleumpke.

paardeboon, **ZIE**: tuinboon.

paardehaar, o. paertsshaor.

paardeknecht, m. paertsknêch, paertsknêchs.

paardeskop, m. paertskop, paertsköp.

paardemiddel, o. paertsmiddel, paertsmiddele.

paardemop, m. paertskeutel, paertskeutele, paertskeutelke.

paardenarts, m. paertsdokter, paertsdokters. -Ook iemand die zeer krasse middelen gebruikt of een harde methodiek toepast om iets te bereiken-.

paardenhorzel, v. paertswortel, paertswortele.

paardenkoopman, m. paertskoupman, paertskouplúu.

paardenmarkt, m. paertsmêrt, paertsmêrte.

paardenslager, m. paertsslêchter, paertsslêchters.

paardenstal, m. paertsstal, paertsstêl.

paardenvlieg, **ZIE**: daas.

paardenvolk, **ZIE**: cavalerie.

paardestaart, m. paertsstart, paertsstêrt.

paardetand, m. paertstênjt, paertstênj. 'n Vrouluuhênjt ên 'ne paertstênjt maoche neet stilstaon: zoals een paard altijd knabbelt, moet 'n vrouw steeds bezig zijn.

paardetuig, o. paertsgetuúch, paertsgetuúcher.

paardevet, o. paertsvêt.

paardeveles, o. paertsvléisj.

paardrijden, paertriéje, reej paert, haet paert gereeye. 2p. Paertje riéje: paardje rijden (op een knie wippen). **ZIE**: kinderliedje.

paars, flêt.

paarsgewijs, paarsgewies.

paasbiecht, v. paosjbeech.

OOK: de kljêzaot verkoupe, verkoch, is of haet verkoch. 2a.

paasbrood, v. *paosjwëk*,
paosjwëGGe, *paosjwëkske*.

Paasdag, m. *paosjdaach*, *Paosjdáach*.

ZIE: weer. S.

paasei, o. *paosjei*,
paosjeijer, *paosjeike*.

paaskaars, v. *paosjkaers*, *paosjkaerse*.

paasklok, v. *paosjklok*, *paosjklokke*.

ZIE: klok.

paasplicht, -verplichting in de R. K. Kerk om in de paastijd te biechten en ter communie te gaan: v. *paosjplich*. Mit te mölders gaon: op het laatste moment zijn paasplicht vervullen.

paastijd, -van Passiezondag (twee weken vóór Pasen) tot Beloken Pasen (één week na Pasen) is de aangewezen tijd voor het vervullen van de paasplicht: m. *paosjtíet*.

ZIE: paasplicht.

paasweek, -week beginnende vóór Paaszondag: v. *paosjwaek*.

pacht, v/m. *pach*, *pachte*.

pachten, *pachte*, *pachde*, is of haet *gepach*.

pachter, -van grote hoeve-: m. *haufe*, *haufes of halfe*, *halfes*. -Van land e. d. -: m. *pêchter*, *pêchters*, *pêchterke*.

pachthoeve, v. *haufes of halfes*.

pad, -dier-: v. *kröddel*, *kröddele*, *kröddelke*. **ZIE:** weekhartig, bedriegen. S.

-Weg-: o. *paat*, *paajer*, *paetje*.

paddestoel, m. *paddestool*, *paddesteul*, *paddesteulke*. **OOK:** duuvelkesvleisj **of** o. *judevléisj*.

OOK: m. *kernónkel*, *kernónkele*, *kernunkelke*:

-giftig, niet eetbare paddestoel-.

pak, o. *pak*, *pakker*, *pêkske*. **ZIE:** kruis, zwangerschap. S. **OOK:**

o. *kestúum*, *kestúume*, *kestúumke*.

pak hem, aan 'm. **ZIE:** val aan.

pakjesdrager, m. *pêkskesdraeger*, *pêkskesdraegers*.

pakken, *pakke*, *pakde*, is of haet

gepak. Dae hou ich te pakke gat:

die had ik te pakken. **ZIE:**

opstappen, aangegrepen. S. **OOK:** graaze. Ich hób 'm te graaze: ik heb hem te pakken. Ze hóbbe 'm eréigel bíe de pwèt gat: ze hebben hem behoorlijk te pakken gehad. **OOK:** *snappe*, *snapde*, is of haet *gesnap*. Hóbbe ze dich ouch *gesnap*: hebben ze jou ook gepakt? Ich kan 'm neet aan de baan kriége:

ik kan hem niet te pakken krijgen.

paknaald, v. *paknaolj*, *paknaolje*.

paleis, o. *pelíés*, *pelíeze*, *pelíéske*.

palet, o. *pallèt*, *pallètje*, *pallètje*.

paling, m. *aol*, *äöl*, *äölke*. **ZIE:** aal.

palm, -of palmtakje-: v. *paum*, *paume*, *pèimke*. Op palmzondag worden de gezegende palmtakjes in huis, stallen, schuur en op de akkers gestoken om beschutting te vragen tegen water, vuur en ziekte, alsmede om een goede oogst te mogen hebben. -Het steken, na zegening, van palmtakjes op velden, achter kruizen enz-: *pèimke staekte*, *stwak pèimke*, is of haet *pèimke gestaoke*.

palmboom, m. *paumebóúm*, *paumebúim*, *paumebúimke*. In de oude tuinen vindt men ze nog: ze werden speciaal geplant om palmtakken van te snijden. De blaadjes werden ook nog gebruikt als strooisel voor de processie. Het hout, knoestig, hard en gelig van kleur, werd gebruikt voor kleine werkstukjes, inlegwerk, en om zijn hardheid en geringe neiging tot splijten voor hechten van gereedschappen als beitels e.d., stelen voor hamers enz.

palmstruik, *paumestróék*, *paumestrúúk*, *paumestrúúkske*.

"Dat hóbbe ver ónger 'ne *paumestróék gevónje*", zegt men, als kleine kinderen vragen, waar het nieuwe kindje vandaan komt.

palmzondag, m. páumzóndich.

OOK: m. paumedaach.

-Zondag vóór Pasen-.

pan, v. pan, panne, pènke.

ZIE: spiering, stormen, stukgaan. S.

-Kook- of braadpan met steel-:

v. kasserol, kasserolle, kasserölke.

-Twee, meestal geëmailleerde, met een hengel vast aan elkaar verbonden en van deksels voorzien pannetjes waarmee bv. het middageten naar de werkplek werd gebracht; hengel diende als draagbeugel-: v. mermijtjes.

pand, o. pènjt, pènj, pènjtje.

paneel, o. penjèl, penjèlle, penjèlke.

paneelprofiel, -vlak gedeelte van paneelprofiel-: v. platbaan, platbaane, platbaenke.

paneermeel, o. panneermael.

paneren, panneere, panneerde, is of haet gepanneert.

panharing, m. bökkem, bökkeme, bökkemke. **ZIE:** mens, dommerik, terneergeslagen. S.

panlat, v. daaklat, daaklatte, daaklètje.

pannekoek, -van meel, krenten en eieren in de koekepan gebakken met raapolie-: m. smoutkook, smoutkeuk, smoutkeukske.

pannendak, v. pannedaak, pannedaaker.

pantoffel, m. slób, slóbbe, slubke.

pantomine, v. pantemien. Stóm ambach spele: pantomine spelen.

pap, v. pap, pèpke. Kaoremaelspap ên aerpelsjieve waore de doordewaekse aeventkos bîe vâöl bóérelúu: pap van roggemeel en in vet gebakken aardappelschijven, was de normale avondkost voor veel boerengezinnen.

OOK: v. kaoremaelspap. **ZIE:** zat.

papachtig, pappetich, pappetigger, pappetichste.

papaver, v. kollebloem, kollebloome,

kollebleumpke.

papier, o. pepiér, pepière, pepierke.

ZIE: gevaarlijk. -Zeer dun vetvast papier om iets in te pakken of iets in te wikkelen-: o. klètpapiér.

papkind, o. papkénjt, papkénjer, papkintje.

pappen, pappe, papde, is of haet gepap. Pappe ên naat houwe: pappen en nat houden.

pappig, **ZIE:** plakkerig.

pappot, dae is noch nwaats van mooders drèkhoup afgewaes: die is nog nooit van moeders pappot weggeweest.

paraat, paraat, paraater, paraatste.

ZIE: klaarspelen.

parachute, v. valperplúu, valperplúje.

parade, v. paraade.

paradijs, o. paarediés, paarediézer, paarediéske.

paraplu, v. perplúu, perplúje, perplúuke.

paraplu -koopman of reperateur-: m. perplúukrjemmer, perplúukrjemmers.

parasiet, v. miét, miéte, miétje.

parasol, m. persol, persolle, persölke.

pardoes, klaatsj. Hae heef 'm klaatsj in zîe gezicht: hij sloeg hem pardoes in zijn gezicht. **OOK:** kladderdaatsj.

OOK: paaf. Paaf, dao laoch er op te grónjt: pardoes, daar lag hij op de grond. **OOK:** paafdorp.

pardon, perdón of verèkskezeert.

parel, m. paarel, paarels, paerelke.

parelen, kralle, kralde, haet gekralt. Zien úichskes kralde 'm in zîéne kop: zijn oogjes glinsterden.

parelhoen, v. pint, pinte.

parelhoenhaan, m. pinthaan, pinthaane, pinthaenke.

parelmoer, m. parlemoer.

paren, paare, paarde, is of haet gepaart.

pareren, pareere, pareerde,

is of haet gepareert. De slaach pareere en dan truk hóuwe: de slag afweren en dan terugslaan.

parfum, m. *perfum, perfums*.

ZIE: gierton.

parket, o. *parkët, parkëtte*.

ZIE: moeilijkheid. S.

parmant, *permant*,

permanter, permanste.

parmantig, *permantich*,

permantigger, permantichste.

part, o/m. *paart, paarte*.

Eeder krieg zien paart (*déil*): ieder krijgt zijn deel. **ZIE:** deel.

particulier, m. *partekleer*,

partekleere.

partij, v. *pertíe, pertíje, pertíke*.

'ne Pertíe trêkke **of** e zeil trêkke: voor iemand partij trekken.

pas, -schrede-: m. *grèi, grèije, grèijke*.

OOK: m. *pas, pês, pêske*.

pas, -net-: **ZIE:** juist. **OOK:** *pas*.

-Van pas komen-: van pas kómme.

Pasen, v. *Paosje*. **ZIE:** Sint Juttemis.

S. Gebraoke Paosje:

Beloken Pasen: 1e zondag na Pasen.

pasgeboren, *nuugebaore*.

pasklaar, *pasklaor*. **ZIE:** rijgen.

paspoort, m. *pas, passe*.

passen, -grote passen maken-: *grèije, grèijde*, haet *gegrèijt*. **OOK:** *prikke*

ên passe: met passen en meten.

passen bij, *eigene, eigende*, is of haet *geëigent*. Dat eigent zich dao neet *bié*: dat past er niet bij.

OOK: -bij elkaar horen, passen bij kaarten e. d. ; van kledingstukken-: *passe, pasde*, is of haet *gepas*. Dat *sléit* zich: dat past niet bij elkaar. Dat kump goot *biéjéin*: dat past goed bij elkaar. Die zeen mit te kaers *biéjéin* gezeuk: een niet bij elkaar passend stel. Dat *stéit wíe* 'n tang op e *vêrke of* dat verdreug zich neet **of** dat haamp zich neet: dat past niet bij elkaar; die passen niet bij elkaar.

passend, *passent, passender*,

passenste.

passe-partout, m. *paspertóe, paspertóes, paspertúuke*.

passer, m. *passer, passers, pèsserke*.

passeren, langs gaon, ging langs, is langs gegange. 1a.

passeren laten, *langslaote*, leet langs, is of haet *langsgelaote*. 2f.

passie, v. *passie*.

Passiezondag, m. *Passiezóndich*. 2e Zondag vóór Pasen.

pastei, v. *pastéí, pastéíje, pastéíke*.

pastille, v. *pestil, pestille, pestilke*.

pastoor, m. *pestwar, pestwars*.

ZIE: klagen.

Pastorie, hist. naam voor westzijde gebied tussen Juliana- en Raadhuisstr. Pastorie is oud woord voor weiland.

patat, m. *petat, petatte, petétje*.

patates frites, m. *petatfrit*.

patent, o. *patênt, patênter*.

patrijs, v. *petries, petrieze, petrieske*.

patrijshond, m. *petriezehónjt, petriezehunj of -hónj*.

patrijzenjacht, v. *petriezejach, petriezejachte*.

patroon, m/o. *petrwan, petrwanne, petrwênke*. -Kogel-: m. *kertosj, kertosje, kertusjke of* m. *koogel, keugel, keugelke*.

patroonheilige, m. *petrwan, petrwans*. Eventueel met toevoeging van "hélge".

patroontas, v. *petrwanstêsj, petrwanstêsjje, petrwanstêsjke*.

patrouilleren, *pattrejeere, pattrejeerde*, haet *gepattrejeert*.

Paul, *Púil, Pol*.

Paulina, *Plien, Plin*.

Paus, m. *Paus*.

pauw, m. *pauw, pauwe*.

ZIE: trots. Hae haet *väöl wénjt* naeve zich: trots zijn als een pauw.

pauze, m. *unjere*. De rusttijd na de maaltijd op de boerderijen in de periode van 1 mei tot 1 september

begon na de middagmaaltijd van 12 uur en duurde tot 14 uur.

'n Unjerke doon: een uiltje knappen.

Na St. Gillis (1 sept.) verviel de middagpauze (unjere) en werd de drie uur koffie verschoven naar 't vallen van de avond;

de daaropvolgende pauze werd

"d'n achterunjere" genoemd.

OOK: v. rös, röste. "Juu, kótsjer, medam haet pis" wordt gezegd als men even wil pauzeren.

paviljoen, o. pavveljón, pavveljónne.

pech hebben, gesjóchte zeen.

pedaal, m. pendaal,

pendaale, pendaelke.

pedagogische academie,

ZIE: kweekschool.

pee, -de pee inhebben:-

De juu **of** de sjurf **of** de nar in hóbbe: de pee inhebben.

peer, -ook electrische lamp:- v. paer,

paere, páerke. Dao stéit 't sjaop ên

sjit: nu zit hij met de gebakken

peren. Eemes veur 't naotgaare

zette: iemand met de gebakken

peren laten zitten. -Bijzonder

saprijke peersoort:- v. waaterpaer,

waaterpaere, waaterpáerke.

-Platronde ouderwetse soort:-

v. sjíévelingspaer, paere, páerke.

-Boterpeer:- v. smoutpaer,

smoutpaere, smoutpáerke.

-Zachte: v. booterpaer enz.

Peerlinkesträötje, **ZIE:** Heirstraat.

pees, v. zeen, zeene, zeenke.

peettante, v. paat, paate, paatje.

peillloodje, o. péillwétje, péillwétjes.

pek, m. paek. Wae zich ónger de vërke misj, weurt te van gevraete: wie met pek omgaat wordt ermee besmet. **OOK:** wae zich ónger klieje misj, weurt van de vërke gevraete.

pekdraad, -schoenmakersdraad:- m.

paekdraot, paekdräöt, paekdräötje.

pekel, m. paekel **of** peekel.

pekelen, -in pekelen leggen of met

pekel begieten:- paেকে, paekelde, is of haet gepaekelt.

OOK: peekele enz.

pekken, paeke, paekde,

is of haet gepaek.

pelerine, m. pèlderien

of pèllerien, pèlderiene.

pelgrim, m. pilgrim, pilgrimme.

pels, v. pëls, pëlse, pëlske.

pelsjas, m. pëlsjas, pëlsjës.

peluw, m. huitpölf,

huitpölvers, huitpölverke.

pen, v. pën, pënne, pënke.

ZIE: pin. -Pen voor het dichtmaken van de leverworsteinden:- m.

wóóstepin, wóóstepín, wóóstepínke.

OOK: m. stif, stifte, stijke.

penalty, m. penantie, penanties.

Penantie stampe: penalty trappen.

penant, m. penant,

penante, penënjtje.

penarie, hae zit in de bwat:

hij zit in de penarie.

penhouder, m. pënnesteel,

pënnesteele, pënnesteelke.

penibel, **ZIE:** pijnlijk.

penis, m. lul, lulle, lulke. **OOK:** m.

piémel, piémele, piémelke. **OOK:**

m. pisman, pismën, pismënke.

OOK: m. pizzel, pizzele, pizzelke.

OOK: m. pummel, pummele,

pummelke. Hae haet zíe laeve lank

achter z'ne pummel gelóúpe: een

onverbeterlijke vrouwenversierder.

penitentie, v. pinnetëns.

penitnant, **ZIE:** doordringend.

pennelikker, m. pënnelëkker,

pënnelëkkers, pënnelëkkerke.

pennemes, o. pënnemëts,

pënnemëtser, pënnemëtske.

penning, m. pënnning, pënnninge,

pënnningske. **ZIE:** hebberig.

pens, v. pans **of** pëns, panze, pënske.

ZIE: donder.

penseel, o/v. pënsel,

pënssele, pënsseelke.

OOK: m. pinsel, pinsele, pinselke.

pensionaat, o. *pênsjenaat*, *pênsjenaate*.
pensioen, o. *pênsjwan*, *pênsjwanne*.
pensionair, v/m. *pênsjenaer*, *pênsjenaere*.
pensioneren, *pênsjeneere*, *pênsjeneerde*, is of haet *gepênsjeneert*.
peper, m. *paeper*.
peperduur, *paeperdúúr*.
peperen, *paepere*, *paeperde*, is of haet *gepaepert*.
peperkoek, m. *paeperkook*, *paeperkeuk*, *paeperkeukske*.
peperkorrel, o. *paeperbölke*.
pepermunt, m. *mëntaa*, *mëntaas*, *mëntaake*.
perceel, o. *perseel*, *perseele*.
perceelgrens, **ZIE**: *rooilijn*.
pereboom, m. *paerebóúm*, *paerebúim*, *paerebúimke*.
perfect, *perfêk*, *perfêkter*, *perfêkste*.
perfectie, v. *perfêkse*.
perk, o. *bêt*, *bêdder*, *bêtje*. **ZIE**: *bed*.
OOK: o. *pêrk*, *pêrker*, *pêrkske*.
perkament, o/m. *pêrkemënt*, *pêrkemënte*.
permissie, v. *permisje*, *permisjes*.
Höbste permisje:
 heb je toestemming of vergunning.
permitteren, *pêrmeteere*, *pêrmeteerde*, is of haet *gepêrmeteert*. Is 't *gepêrmeteert*:
 mag ik? **ZIE**: *veroorloven*.
perplex, hae kik offer géin drie ként tälle: hij staat perplex.
pers, v. *paes*, *paese*, *paeske*.
OOK: v. *prês*, *prêsse*, *prêske*.
persé, *pêrsee*. **ZIE**: *beslist*.
persen, *paese*, *paesde*, is of haet *gepaes*.
 Dat waar mich dao e gepaes:
 dat was daar een enorm gedrang.
persijzer, -van kleermaker:-
 o. *paesiézer*, *paesiézers*, *paesiézerke*.
perskussen, -groot, zwaar en hard
 kussen, waarop de kleermakers

persen:- o. *paeskösse*, *paeskösses*.
personeel, o. *pêrseneel*. Es 'ne jut tich gêt gunt, gunter dich tsjwê knêchskes:
 personeel brengt verantwoording en zorgen met zich mee.
persoon, o. *perswan*, *perswanne*.
 -Een hoog persoon of personage:-
 m. *mieter*, *mieters*. 'ne Wache mieter: een hoog personage. -Dunbenig en schriel:- m. *smaalbatser*, *smaalbatsters*, *smaalbêtserke*. -Onguur:-
 'ne sjóewe. -Onrustig, beweeglijk:-
 m. *ziépesprénger*, *ziépespréngers*, *ziépespréngerke*.
persoonlijk, *pêrseneel*, *pêrseneeler*, *pêrseneelste*.
 Ich höb 't eiges gedaon:
 ik heb het persoonlijk gedaan.
perzik, v. *pees*, *peeze*, *peeske*.
 -Soort:- Marc Antoine: v. *mêrketon*, *mêrketonne*, *mêrketunke*.
perzikkruid, v/m. *räötsj*.
pesten, *neegere*, *neegerde*, is of haet *geneegert*. **OOK**: *pêste*, *pêsde*, is of haet *gepês*. **OOK**: *piézakke*, *piézakde*, is of haet *gepiézak*.
Häöm höbbe ze de kis in gepiézak:
 hem hebben ze dood gepest.
OOK: *kóejeneere*, *kóejeneerde*, is of haet *gekóejeneert*.
pesterij, v. *pêsterie*, *pêsterieje*, *pêsterieke*.
pestkop, m. *pêsblaor*, *pêsblaore*.
pet, v/m. *patsj*, *patsje*, *pêtsjke*. Es te boer de patsj op 'n war haet staon, haeter de têrf verkoch: als de boer de pet op één oor heeft staan, heeft hij de tarwe verkocht en van de opbrengst een glaasje gedronken.
 Dat is mich te rónjt: dat gaat boven mijn pet. Mitte patsj draer gwaaije:
 met de pet ernaar gooien.
 "Höbste mösje ónger de patsj"
 wordt gevraagd aan iemand,
 die vergeet z'n pet af te zetten.
petekind, o. *paetekénjt*, *paetekénjer*.

peter, m. *paeter of paetere, paeters*.

Speegel dich aan diéne paetere:

neem een voorbeeld aan je peter.

Peter, Pjèr, Pjèrke, Pit, Pitter, Pitterke.

ZIE: kinderliedje. S.

peterselie, m. *pittersilje*.

De zaadjes van deze plant werden vroeger gedroogd en in een stopfles bewaard. Had men last van hoofdluis dat werden de zaadjes fijngestampt en het poeder werd gebruikt als luizenbestrijdingsmiddel. De verbindingen welke vrij kwamen hadden een dodelijke inwerking op luizen.

petroleum, m. *stinkert*. **OOK:**

m. *petrol*. **OOK:** m. *stinkaoilie*.

petroleumkan, v. *petrolstuit*,

petrolstuite, petrolstuitje.

petroleumlamp, -grote hangende-:

v. *lambêlsj, lambêlzje, lambêlsjke*.

OOK: *petrolslamp, petrolslampe, petrolslêmpke*.

petroleumtoestel, o. *petrolsmesjién*,

petrolsmesjiene, petrolsmesjiénke.

petroleumventer, *petrolskael*,

petrolskaels.

pettenmaker, m. *patsjemaeker*,

patsjemaekers.

peuk, m. *stómp, stump, stumpke*.

'ne Stómp segaar: een sigarepeuk.

peul, -of schil van zaad of vrucht-:

m. *luit, luite, luitje*. **ZIE:** verwacht.

S. **OOK:** v. *sjaal, sjaale, sjaelke*.

peuter, m. *eutepeteut, eutepeteute*,

eutepeteutje.

peuteren, *peutere, peuterde*, is of

haet *gepeutert*.

Sjéi óét mit dat wúif vange:

hou op met dat gepeuter in je neus.

peuterwerk, o. *fitsjelwêrk*,

fitsjelwêrke, fitsjelwêrkske.

pezerik, m. *peezerik, peezerikke*,

peezerikske. Uitgesneden pisleiding van het geslacht varken. Vooral de meubelmakers waren vroeger blij,

als ze deze kregen; ze gebruikten die

voor het invetten van zagen, schaven en andere gereedschappen. Een andere bestemming was als vetbol te dienen voor de vogels in de winter; mezen zijn er dol op.

pezig, *peezetich, peezetigger, peezetichste*.

Philomena, Maen, Maene.

philosoof, m. *fillezoof, fillezoofe*.

Dóé bès mich 'ne fillezoof:

wordt gezegd tegen iemand die buitenissige ideeën heeft.

physionomie, v. *fizzelemie*, *fizzelemieje*.

piano, m. *piejaanoo, piejaanoos*.

piek, m. *peek, peeke*.

piekeren, *prakkezeere, prakkezeerde*, haet *geprakkezelt*.

pienter mens, *köpsje-köpsje*, wordt

gezegd indien iemand een zeer verstandige opmerking plaats.

Dae haet köpsje, köpsje: dat is een verstandig mens.

piepen, *piépe, piépde*, haet *gepiép*.

Zwa pot, zwa dèksel **of** zwa zak, zwa zaotgoot: zoals de ouden zongen, piepen de jongen.

piepjong, -pas uit het ei-: *kakjónk*.

OOK: *katsj, katsjer, katsjte*.

Dóé bès noch gèt katsj daoveur: daarvoor ben je nog te jong.

piepstem, v. *piépstöm, piépstömme*, *piépstömke*.

piepzak, -in de piepzak zitten-:

póppere, pópperde, haet *gepóppert*.

pier, m. *peerlink*,

peerlinke, peerlinkske.

pierewaaien, *pierewaaje, pierewaajde*, haet *gepierewaajt*. **ZIE:** dood.

Pierre, Pjaer, Pjaerke.

Piet, Píe, Pít, Pitter, Pitterke.

piëta, v. *piejeetaa, piejeetaas*.

pietje secuur, o. *êrtetëllerke*, *êrtetëllerkes*. Dat is 'n krént:

dat is een Pietje Secuur.

pij, v. *pié, piéje*.

pijl, m. *piél, piéle, piélke*.

pijlrecht, *piélrêch*.

pijn, v. *pién*. Wavaart mó't pién liéje: wie mooi wil zijn moet er ook iets voor over hebben. Hae wèt neet watterm jeuk: hij weet niet waar de pijn zit. **OOK**: o. *léit*.

ZIE: leed. -Aanhoudend lichte pijn veroorzaken als kiespijn enz. -: *miére*, *miérde*, haet *gemiért*.

pijn doen, *pitsje*, *pitside*, is of haet gepitsj. Hae haet zich êrch gepitsj: hij heeft zich erg pijn gedaan.

OOK: zich pién doon, deech zich pién, haet zich pién gedaon. 1a.

pijnlijk, *peniebel*, *peniebelder*, *peniebelste*. -Lichamelijk -: *piénlik*, *piénlikker*, *piénlikste*. Eemes nao de piénlikke kènjt óétvraoge: iemand pijnlijke vragen stellen.

pijp, v. *piép*, *piépe*, *piépke*.

-Halflange pijp met grote kop -: m. *úúlekop*, *úúleköp*. -Sigaren- of sigarettenpijpje -: o. *spitske*, *spitskes*.

pijpekop, m. *piépekop*, *piépeköp*, *piépeköpke*.

pijpekrul, v. *piépelok*, *piépelokke*, *piépelökske*.

pijpesteel, m. *piépesteel*, *piépesteele*, *piépesteelke*. **ZIE**: roken.

pijproken, *piépe*, *piépde*, haet *gepiép*.

pijptang, v. *gaastang*, *gaastange*, *gaastènske*.

pik, m. *pik*. **ZIE**: wrok. S.

pikdonker, *paek- of paekedúúster*.

OOK: *pikkedúúster of zakkedúúster*.

OOK: stik- of *stikkedúúster*.

pikeren, -doornaaien -: *pikketeere*, *pikketeerde*, is of haet *gepikketeert*.

pikhaak, m. *pikhaok*, *pikhäök*.

OOK: m. *zichtenhaok*, *zichtenhäök*. Haak om bij het maaien de halmen bijeen te houden en tot een bos te vormen. **ZIE**: zicht.

pikhouweel, **ZIE**: bikkell.

pikken, *pikke*, *pikde*, is of haet *gepik*.

Hae haet te sjäöp gesjaore ên ljet mich te vêrke sjaere:

hij pikt de voordeligste zaakjes zelf.

pikzwart, *paekzwart*.

pil, v. *pil*, *pille*, *pilke*.

pilaar, m. *pelaer*, *pelaere*, *pelaerke*.

pils, m. *pils*, *pils*, *pilske*. -Sjôes -: ca. 90% pils en ca. 10% donker bier.

pimpelaar, m. *pumpelaer*, *pumpelaere*, *pumpelaerke*.

pimpelen, *pumpele*, *pumpelde*, is of haet *gepumpelt*. Ver houwe 'm goot gekraak:

wij hadden flink gedronken.

pin, *pin*, *pinne*, *pinke*. Houten of ijzeren staafje.

pinda, **ZIE**: apenoot.

pineut, *dóé bës te klos*: je bent de pineut.

pingelaar, m. *pingelaer*, *pingelaere*.

pingelen, -bij voetballen -: **ZIE**: dribbelen. -Bij koop en verkoop -: marsjandeere, marsjandeerde, haet *gemarsjandeert*. Koupe of neet koupe, mèh sjei óét mit dat gemarsjandeer: kopen of niet kopen.

OOK: *pingele*, *pingelde*, haet *gepingelt*.

pink, m. *pink*, *pinke*, *pinkske*.

-Ook vrouwelijk rund van 3 tot 13 á 14 maanden-.

pinksterbloem, v.

Livvevrouwehènjtje,

Livvevrouwehènjtjes.

OOK: v. *pénksterbloom*, *pénksterbloome*, *pénksterbleumke*.

OOK: v. *Maarijahènjtje* enz.

pinksterbruid, v. *pénksterbróét*, *pénksterbrúútje*.

Pinksterdag, m. *Pénksdaach*, *Pénksdäach*.

Pinksteren, *Pénkstere*.

pinnen, -het met houten pinnen zolen van schoenen -: *pinne*, *pinde*, is of haet *gepint*. **ZIE**: slapen.

pioenroos, v. *piejóenrwas*, *piejóénrwaze*, *piejóénrwske*.

piramideboom, m. *permie*,
permieje, *permieke*.

OOK: *pieremiet*, *pieremiede*.

pisang, m. *piezang*, *piezange*.

ZIE: *sigaar*. S.

pissebed, o. *meulevêrke*,
meulevêrkes of meulevêrke,
meulevêrkske. **OOK:** o. *meulekúusj*,
meulekúusje, *meulekúusjke*.

pistolet, m. *pistelee*, *pisteleeke*.

piston, v. *pistón*, *pistónne*.

pistool, o. *pistwal*, *pistwalle*.

pit, -nachtlichtje, brandend op olie:-
v. *pit*, *pitte*, *pitje*. De pit van de
Gaotslamp is op: de pit met
drijvertje van de Godslamp moet
vernieuwd worden.

-Kern-: v. *kaer*, *kaere*, *kaerke*.

plaag, v. *plaoch*, *plaoge*, *pläöchske*.

plaaggeest, **ZIE:** *ondeugd*.

plaat, v. *plaat*, *plaatse*, *plaatje*.

plaats, v. *plaats*, *plaatse*, *plaatske*.

OOK: v. *peziésje*, *peziésjes*.

plaatsen, *zette*, *zat*,
is of haet *gezat*. 2p.

plaatsvervanger, m. *ramplesant*,
ramplesante.

plafond, m. *plefóng*,
plefónge, *plefungske*.

plagen, -wordt van kinderen gezegd:-
zich *tóeke*, *tóekde* zich, is of haet
getóék. **OOK:** *plaoge*, *plaochde*,
is of haet *geplaoch*. **ZIE:** *pesten*.

OOK: *tênteere*, *tênteerde*, is of
haet *getênteert*. **OOK:** *transeneere*,
transeneerde, is of haet
getranseneert. **OOK:** *traetere*,
traeterde, haet *getraetert*.

plagend, *plaogentaere*.

plagerij, v. *plaogerie*, *plaogerieje*.

plak, -dikke schijf:- m. *réém*, *rééme*,
réémke. 'ne Réém *spék*: een plak
spek. **OOK:** m. *rêmmel*, *rêmmele*.
'ne Rêmmel brwat: een dikke snee
brood. -Onder de plak zitten:-
hae lik aan de kêtting.

plakband, m. *plékbènjt*.

plakkaat, **ZIE:** *affiche*.

plakken, *plèkke*, *plèkde*, is of haet
geplèk. **ZIE:** *treuzelen*, *pleisteren*.
Hae blief mêr *plèkke*: hij is niet weg
te krijgen. Zitte *wie* 'n *klók*:
plakken blijven.

plakker, m/v. *plèkker*, *plèkkers*,
plèkkerke. **ZIE:** *treuzelaar*. **OOK:**
v/m. *plèkplaoster*, *plèkplaosters*,
plèkpläosterke. Dat is 'n richtige
plèkplaoster: dat is een echte
plakker (blijver).

plakkerig, *pappetich*,
pappetigger, *pappetichste*.

plaksel, o. *plèksel*.

plamuren, *plemuure*, *plemuurde*,
is of haet *geplemuurt*.

plamuur, m. *plemuur*.

plan, m. *plaan*, *plaane*, *plaenke*.

Ich *wéit* watter van *zinn*es is:

ik weet, wat hij van *plan* is.

Ich *wéit* neet watter *willes* is:

ik ken zijn *plannen* niet.

plank, v. *plank*, *plènk*, *plènske*.
Geklikde *plènk*: van *messing* en
groef *voorzien*e planken.

OOK: o. *braet*, *braer*, *braetje*.

planmatig, -volgens *plan*:-
plaanmjèsich, *plaanmjèsigger*,
plaanmjèsichste.

plannen maken, *plaane*, *plaande*,
is of haet *geplaant*.

plant, v. *plant*, *plante*, *plèntje*.

De *plante* *zeen* zich al *aant* *richte*:
de *planten* gaan al *overeind* staan,
slaan al aan.

plantage, v. *plantaasj*, *plantaazjes*.

plantstok, m. *paotstèk*, *paotstèkke*,
paotstèkske.

plas, -vloeistof:- m. *pool*, *peul*,
peulke.

plassen, *pisse*, *pisde*, is of haet *gepis*.
Pis *wie* e *bèlsj* *kénjermaetje*:
erg moeten *plassen*. **ZIE:** *kwaad*,
heerlijk, *onmogelijk*. S.

ZIE: *bed*, *bangerik*. -Voor al van
dieren:- *zéike*, *zékde*, haet *gezéik*.

plastron, -brede das-: m. *plastrón*, *plastróns*, *plastrunke*.
plat, plat, platter, platste.
ZIE: boezem. S. **ZIE**: effen.
plateau, o. plattoo, plattoos.
platluis, v. *platlóés*, *platlúus*, *platlúuske*.
platschieten, *platsjeete*, sjwat plat, is of haet *platgesjaote*. 2e.
platschop, v. sjoop, sjoope, *sjeupke*.
platslaan, *plathóuwe*, heef plat, is of haet *platgehóuwe*. 2k.
plattrappen, *plattrampele*, *trampelde* plat, is of haet *platgetrampelt*.
platvoet, m. *platsjpwat*, *platsjpwê*.
platzak, *kaalemaanes*. Hae haet pïen in de portemennee of hae lik oppet krúús: hij is platzak.
OOK: kasj, kasjer, kasjte.
plavei, v/m. *plevèij*, *plevèije*.
plaveien, *plevèije*, *plevèijde*, is of haet *geplevèijt*.
plaveisel, o. *plevèijsel*.
plavuis, v. *plevúus*, *plevúuze*, *plevúuske*.
pleegkind, o. *pleechkénjt*, *pleechkénjer*, *pleechkinjtje*.
pleegzoon, m. *pleechzoon*, *pleechzeuns*, *pleechzeunke*.
plegen, *pleege*, *pleechde*, is of haet *gepleech*.
pleister, v. *plaoster*, *plaosters*, *pläösterke*.
pleisteren, *plaostere*, *plaosterde*, is of haet *geplaostert*. **OOK**: *pljèstere*, *pljèsterde*, is of haet *gepljèstert*.
pleisterspaan, m. *glétter*, *glétters*, *glétterke*.
pleisterwerk, o. *pljèsterwêrk*, *pljèsterwêrke*, *pljèsterwêrkske*.
OOK: o. *bezëtsel*.
pleiten, *pléite*, *pléitde*, is of haet *gepléit*.
plenzen, *plétsje*, *plétsjde*, is of haet *geplétsj*.
pletrol, v. *wêl*, *wêlle*, *wêlke*.
pletten, *plètte*, *plètde*,

is of haet *geplèt*.
pleuritus, v/o. *fleures*.
OOK: naate *fleures*.
plezier, **ZIE**: lol. **OOK**: o. *plezeer*.
Dóé höbs mich te spas draan vergalt: je hebt me het plezier er aan bedorven. **OOK**: m. spas. Man wat höbbe ver spas gat: man, wat hebben wij plezier gehad. Ongegunt brwat smaak 't bēste: van wat iemand niet gegund wordt, heeft hij vaak het meeste plezier.
Dao lēkste géin jēr mit in: daar zul je geen plezier van beleven.
plezierig, *plezeerich*, *plezeerigger*, *plezeerichste*. **OOK**: *spassich*, *spassigger*, *spassichste*.
plicht, v. *plich*, *plichte*.
plichtpleging, v. *allegaasje*.
Allegaasjes maake: overdreven beleefd of hoffelijk zijn.
plissee, m. *plissee*, *plissees*, *plisseeke*.
plisseren, *plisseere*, *plisseerde*, is of haet *geplisseert*.
ploeg, v. *bēlkplooch*, *bēlkleug*, *bēlkleuchske*: lichte ploeg voor ruw en ondiep ploegen; werd vooral gebruikt na de oogst. **OOK**: v. *plooch*, *pleug*, *pleuchske*: zwaardere ploeg voor diep te ploegen.
-Strijkbord van ploeg-: o. *réister*, *réisters*. -Glijijzer-: v. *litsj*, *litsje*.
OOK: -evenknie van *bēlkplooch*-: v. *sjalm*, *sjalme*, *sjēlmke*.
ploegen, *bēlke*, *bēlkde*, is of haet *gebēlk* of *plooge*, *ploochde*, is of haet *geplooch*. **ZIE**: ploeg.
ZIE: onbeschaafd. S. Akkere, akkerde, is of haet *geakkert*: bouwland diep ploegen. **OOK**: *ómdoon*, *deech óm*, is of haet *ómgedaon*. 1a. **OOK**: *ómvaare*, voor *óm*, is of haet *ómgevaare*. 2c.
ploegleidsel, m. *ploochliën*, *ploochliëne*. **ZIE**: verdwijnen. S.
ploegmes, o. *sjaar*, *sjaare*.
ploegstaart, m. *ploochstart*,

ploochstêrt.

ploeteren, *maore, maorde*,
is of haet gemaort.

plof, m. *fóts, fótse, futske*.

OOK: m. *klaatsj, klaatsje, klaatsjke*.

Klaatsj, dao laoch er:

met een plof lag hij op de grond.

plomp, *plómp, plómp, plómpste*.

plons, **ZIE**: plof. Mit 'ne klaatsj 't
waater in:

met een plons in het water.

-Znw-: m. *plónsj, plónsje, plunsjke*.

plonsen, *plónsje, plónsje*,
is of haet geplónsj.

plooi, v. *plwaij, plwaije, plwèijke*.

plooiën, *plwaije, plwaijde*,
is of haet geplwaijt.

plooirok, *plwaijerok*,
plwaijerök, plwaijerökske.

plotseling, *óngéréns*. **OOK**: póef-
paaf. En póef-paaf stinger mich veur
de deur: en plotseling stond hij voor
mijn deur. **OOK**: 't is rats ewèch:
het is plotseling verdwenen.

pluche, *plúús*.

pluim, v. *plóem, plóéme, plúumke*.

pluimvee, o. *váérevjè*.

pluis, v. *plúús, plúuze, plúuske*.

Dao géit róúk op of dao stóppet:
daar is 't niet pluis; daar is wat
gaande. Dao isset neet plúús: idem.

pluizen, *plóeze, plóesde*, is of haet
geplóes. **OOK**: *plúuze*, enz.

pluizerig, *plóezerich, plóezerigger*,
plóezerichste. **OOK**: *plúuzerich*,
enz.

plukken, *plökke, plökde*, is of haet
geplök. Plök mich die hin éns:
pluk die kip. **OOK**: *róppe, rópde*,
is of haet geróp. 'n Hin róppe.

plukkorf, m. *plökkörf*,
plökkörf, plökkörfke.

plukladder, v. *plöklödder*,
plöklödders, plöklödderke.

plumeau, m. *plemoo, plemoos*.

po, m. *óngershout, óngershoute*.

OOK: m. *pispot, pispöt, pispötje*.

pochen, **ZIE**: opscheppen.

pocher, **ZIE**: opschepper.

pocherij, **ZIE**: opschepperij.

poedel, m. *póedel, póedele*.

poedelnaakt, *póddelnaaksj*.

OOK: *pólkernaaksj*.

poeder, m. *póej, póejers, póujerke*.

poederdoos, v. *póejerdwas*,
póejerdwaze, póejerdwéske.

poederen, *póejere, póejerde*,
is of haet gepóejert. "Stik in 'ne
maelzak, dan kumpste gepóejert in
de hël" wordt gezegd van zwaar
opgemaakte vrouw.

OOK: *blankëtte, blankëtde*,
is of haet geblankët.

poeha, **ZIE**: ophief.

poel, m. *pool, peul, peulke*.

poepen, *kakke, kakde, haet gekak*.

ZIE: achter. Nao achtere gaon: naar
het toilet gaan. Minder netjes: *boute*,
boutde, haet *gebout*. **OOK**: *kibbele*,
kibbelde, haet *gekibbelt*. **ZIE**: toilet.

OOK: *póépe, póépde, haet gepóép*.

OOK: zich de rökstrank óétsnóeve.

Opte straot kakke maoch neet, mèh
èste 't saoves gêt géis trampele,
höbste de sjoon vol hange mit
strónt: op straat poepen mag niet,
maar als je 's avonds een wandeling
hebt gemaakt, hangen je schoenen
vol. -In steenkolenmijn bij gebrek
aan 'n toilet-: opte sjóp gaan.

OOK: *dúuje, dúude, haet gedúut*.

poepstreep, -in onderbroek-: o.
rêmspaor, rêmspaore, rêmspäärke.

poes, v. *miem, mieme, miemke*.

ZIE: kat. -Roepnaam voor poes-:
miem-miem.

poeslief, zwa fién wie póppestrónt.

poets, m. *póts, pótse, putske*. Eemes
e vrunjstök doon: iemand een poets
bakken. Dae höb ich 'n gooj
gebakke: die heb ik een fijne poets
gebakken. Eemes 'n stoove: 'n poets
bakken. Dóé höbs mich 'n sjwan
gekuf, mèh ich betaal ze dich truk: je

hebt me een mooie poets gebakken, maar ik zal het je terug betalen.

Dae is in staot óm dich éin te kuffe, dieste van die laevesdaach neet mjè vergits: die is in staat je een poets te bakken, die je nooit meer vergeet.

OOK: m. kóef, kóeve, kúufke.

'n Kóef óéthaole: een poets bakken.

poetsen, pótse, pótse, is of haet gepóts. Zich ewéchtfoetele: de plaat poetsen. -Schoenen-: wikse, wiksde, is of haet gewiks.

poetsgeld, -het bij het poetsen van een lokaal op de vloer gevonden geld-: o. kaergêljt.

poetskatoen, m. pótскетóén.

poetslap, m. pótslómmel, pótslómmele, pótslummelke.

poetsmanie, v. pótскрènkde.

poetspommade, m. pótspemaal.

poetsvrouw, v. pótсvrou, pótсvroulúu, pótсvruúke.

poezelig, póezeltich, póezeltigger, póezeltichste.

pof, m. póf. Opte póf gêlje: op krediet kopen. -Iemand die op de pof koopt-: v/m. v. pófpríe, pófpríeje of v/m. pófbjès, pófbjèste, pófbjèske.

pofbroek, v. pófbrook, pófbreuk, pófbreukske.

poffen, póffe, pófde, is of haet gepóf.

pofmouw, m. pófmoé, pófmoewe, pófmuúke.

pok, v. pok, pokke, pukske.

De pokke laote zétte:

het inenten tegen de pokken.

pokdalig, mottich, mottigger, mottichste.

pokkenbriefje, o. pokkebreefke, pokkebreefkes.

poliepen, poluppe.

polijsten, poleere, poleerde, is of haet gepoleert. **OOK:** polletóére, polletóérde, is of haet gepolletóért.

politicus, m. polletikker, polletikkers, polletikkerke.

politie, v. peliésje.

politieagent, v/m. peliésje, peliésjes.

OOK: m. wout, woute, woutje.

OOK: m. blauwe, blauwe.

politiek, m. polletik.

politoer, m. polletóér.

polka, m. polkaa, polkaas, polkaake.

-Ook kapsel-.

polkahaar, **ZIE:** polka.

pollepel, m. potlaepel, potlaepele, potlaepelke. **ZIE:** begrijpelijk. S.

pols, v. pols, polse, pólске.

polsen, polse, polsde,

is of haet gepols.

polsmofje, m. stóék, stúúk, stúúkske.

polsstok, m. polsstèk, polsstèkke, polsstèkske.

pommade, m. pemaal of pótspemaal.

pommerans, m. pómmerans, pómmeranse, pómmerènske.

pomp, v. pómpe, pómpe, pumpke.

Sjiéte: loop naar de pomp! Lèk mich te breer of lèk mich te tèsj: idem.

OOK: biét tich mèr 'ne krab in de bóék.

pompen, pómpe, pómpe, is of haet gepómpe. Pómpe of verzóépe: erop of eronder.

pompenzwengel, m. pómpezwingel, pómpezwingele.

pompernikkel, m. pómpernikkel, pómpernikkele.

pompon, v. flóes, flóeze, flúuske.

pompstation, v. pómpestaasje, pómpestaasjes.

pompwater, o. pómpewaater, pómpewaaterke. Pómpewaater is in de zomerdaach lèkker keul, ómdat 't óét eine deepe pót kump: pompwater is in de zomer koel, omdat het uit een diepe put komt.

pond, o. pónjt, pónjer, puntje.

E puntje booter in e moosblaas:

een pond boter in 'n koolblad.

Bij gebrek aan koelkasten, werd in de zomer de boter o. a. bewaard of vervoerd in koolbladen.

pony, *pónnie, pónnies, pónnieke.*

pont, o. *pónt, pónte, puntje.*

pontificaal, *póntefekaal,*
póntefekaalder, póntefekaalste.

pook, o. *raochelíezer, raochelíezers.*

OOK: *stooveníezer, stooveníezers.*

poort, v. *paort, paorte, pãörtje.*

poos, m. *toer, toere, túúrke.* Ich höb 'ne ganse toer oppem mótte wachte: ik heb een hele tijd op hem moeten wachten. 't Is 'ne ganse toer jër me grwatvaader is: er gaat heel wat tijd overheen, eer men grootvader is. Wie ver 'n túúrke dao zoate, kaom Sjang ouch aan: toen we er een tijdje zaten, kwam Jean ook aangestapt. **OOK:** 'n aamelank: een poosje. -De tijd die nodig is om een weesgegrootje te bidden-.

poot, m. *pwat, pwê, pwêje.*

-Stoel-, tafelpoot e. d.:-

m. *stumpel, stumpele, stumpelke.*

pootaardappel, m. *paotaerpel,*
paotaerpel, paotaerpelke.

OOK: m. *paotaerappel enz.*

pootgoed, o. *paotgoot.*

pootje baden, *plónsje, plónsje,*
haet geplónsj. **OOK:** *pwêje baaje,*
baajde pwêje, haet pwêje gebaajt.

pootstok, **ZIE:** *plantstok.*

pootui, v. *paotun,*

paotunne, paotunke.

pop, v. *póp, póppe, pupke.*

't Speel is aan de gang:

de poppen zijn aan het dansen.

poppenkast, m. *póppekas,*
póppekê, póppekêske.

poppenkraam, m. *póppekraom,*
póppekräöm, póppekräömke.

poppenwagen, m. *póppewaagel,*
póppewaagels, póppewaegelke.

populair. **ZIE:** *gezien.*

populier, m. *kannedas, kannedasse.*

por, m. *tóék, tóéke, túúkske.*

porcelain, m. *porseléin, porseléine.*

porren, -geniepig-: *tóéke, tóékde,*
is of haet *getóék.*

portaal, o. *portaol,*
portaole, portäölke.

portefeuille, v. *breeftèsj, breeftèsje.*

OOK: *portefúij, portefúije,*
portefújke.

portemonnaie, v. *portemenee,*
portemenees, portemeneeke.

Ich höb 'm neet in de portemenee
gekeeke:

ik weet niet hoeveel hij bezit.

portie, v. *paosje, paosjes, pãösje.*

portier, m. *perteer, perteere.*

OOK: m/o. *porteer, enz.*

portret, o. *pertrèt, pertrètte, pertrètje.*

pos, -kleine baarsvis in Maas en
Julianakanaal-: m. *jut, judde, jutje.*

positie, v. *peziésje, peziésjes.*

Eemes opte stómp zette: iemand in
een moeilijke positie brengen.

positieven, *poozetieve.*

Bës dóé noch waal goot bié dien
poozetieve: ben je nog wel goed bij
je positieven.

post, m. *pos, poste, pöske.*

Postbaan oude, *Ouw Posbaan.*

Huidige Sanderboutlaan.

postbode, m. *breevedraeger,*
breevedraegers.

BETER: m. *faktäör, faktäöre.*

postdienst, v/m. *pos.*

postduif, **ZIE:** *duif.*

postelein, m. *pasteléin.*

posten, *poste, posde,*
is of haet *gepos.*

postiljon, m. *postiljóng, postiljónge,*
postiljongske. -Overbrenger van
berichten in een geheime liefde-:
m. *postiljóng daamóer.*

postkantoor, o. *poskentwar,*
poskentwarre, poskentwêrke.

postpaard, o. *pospaert, pospáert.*

postuur, o. *postuur,*
postuure, postuurke.

postwagen, m. *poswaagel,*
poswaagels, poswaegelke.

postzegel, m. *poszeegel,*
poszeegele, poszeegelke.

pot, m. pot, pöt, pötje. Hae haet vief veur: hij kan een potje breken.

potdicht, pottóe.

potdoof, zwa dof wie 'n lat.

OOK: potdof.

poten, paote, paotde, is of haet gepaot.

potentaat, m. paotentaot, paotentaote. **OOK**: m. pottentaot, pottentaote, pottentäötje.

ZIE: lastig. S.

potig, pwatich, pwatigger, pwatichste.

potkachel, -bestaande uit gegoten ijzeren pot met aftilbaar deksel en staande op drie poten:-

v. potstoof, potstoove, potsteufke.

potloden, potlwaije, potlwaijde, is of haet gepotlwaijt.

De kachel potlwaije:

de kachel met kachelglans inwrijven.

potlood, m. potlwat, potlwaijer, potlwëtje. -Ook kachelglans-.

potpourrie, v. potperie, potperieje, potperieke.

potscherf, o. potsjêrf, potsjêrve, potsjêrfke.

pottekijker, m. pottekiéker, pottekiékers, pottekiékerke.

potten, wouve, wóufde, haet gewóuf.

ZIE: sparen.

povertjes, peuverkes.

praal, **ZIE**: pracht.

praatje, o. vertëlsel, vertëlsels, vertëlselke.

praatjes, klatsj ên kal. **ZIE**: gerucht. -Pr... verkopen:- óéststruije, struijde óét, is of haet óétgestruit **of** rónjtblaajere, blaajerde rónjt, is of haet rónjtgeblaajert. Gank mit tiene sjaele zéiver: ga weg met je flauwe praatjes. Sténze ên in de brook sjéte is géin kóns **of** dao géit vâöl kal in 'ne zak: praatjes vullen geen gaatjes. Dao is géin äöjemke of 't smët: van praatjes blijft er altijd iets hangen. Dao kump mër kal van: dat geeft maar aanleiding tot praatjes. 'n

Móel wie 'n sjuurpaort ên 'n hêrtje wie 'n êrt: veel praatjes maar geen moed. Pak te kraom mër in, hae weurt tich anges naat: stop met je praatjes, het is mooi geweest. **OOK**: sneure, sneurde, haet gesneurt. Dóé mós neet zwa sneure: je moet niet zo'n praatjes hebben. **ZIE**: snorren.

praatjesmaker, **ZIE**: kletskaus, kletsmeier.

praatstoel, hae zit weer op ziene trwan: hij zit weer op zijn praatstoel. -St. Crispijn, patroon van de schoenmakers:- hae zit op z'ne krispién: hij zit op zijn praatstoel (schoenmakersstoeltje).

praatziek, **ZIE**: spraakwater.

pracht, v. prach. **OOK**: m. prónk.

prakken, -fijn maken van eten:- bríeje, bríede, is of haet gebriet.

prakkezeren, zich te kop verbraeke, verbrwak, is of haet verbraoke. 2e.

pralen, strónse, strónsde, haet gestróns. **ZIE**: pronken.

praler, **ZIE**: hoogvlieger.

prang, -instrument om de neus van een angstig paard bij behandeling door een veearts:- m. praam, praame.

praten, kalle, kalde, haet gekalt. -Mooi praten:- fljèmmе, fljèmdе, haet gefljèmp. -Onophoudelijk praten:- móele, móelde, is of haet gemóelt. -Al pratend:- móelentaere. -Binnensmonds praten:- mómpеle, mómpelde, haet gemómpelt. **OOK**: parlevénke, parlevénkde, haet geparlevénk. **OOK**: -bij bureu, bekenden wat gaan praten:- plénke, plénkde, is of haet geplénk. Dóé höbs goot praevele: jij hebt goed praten. "Veer kénne waal saame zénge, mèn neet kalle" wordt gezegd, als meerdere personen tegelijk en door elkaar praten. Los in de mónjt, vas in de kónt: anders praten dan zich gedragen. -Zeur-

derig, onduidelijk-: *tuttele, tuttelde*, haet getuttelt. -Over een bepaald onderwerp blijven doorzeuren-: dae blief ouch mêr doorzaege: die blijft ook maar doorzeuren.

precies, sjus. **ZIE**: sekuur.

OOK: *persiés, persiézer, persiése*.

preek, v. *praek, praeke, praekske*.

preekstoel, m. *praekstool, praeksteul, praeksteulke*.

prefereren, *priffereere, priffereerde*, haet gepriffereert.

prei, m. paor. e. Speer paor: een schacht prei.

preken, *praeke, praekde*, is of haet *gepraek*.

prent, v. *prént, prénte, préntje*.

prenten in geheugen, *prénte, préntde*, haet *geprént*.

prentenboek, o. *prénteboek, préntebeuk, préntebeukske*.

present, *prezênt*.

presenteerblad, -voor cafégebruik-: o. *tablêt, tablêtte, tablêtje*.

presenteren, *prizzenteere, prizzenteerde*, is of haet *geprizzenteert*.

presentie, v. *prezênze of v. prizênze*.

president, m. *praezes*.

presideren, *prizzedeere, prizzedeerde*, haet *geprizzedeert*.

preskop, m. *prêskop*.

pressen, *prêsse, prêsde*, is of haet *geprês*.

presseren, *perseere, perseerde*, is *geperseert*.

presteren, *léiste, léisde*, is of haet *geléis*. **OOK**: *prêsteere, prêsteerde*, is of haet *geprêsteert*. Van kléinhout maakste sjanse: van kleinigheden iets groots maken; met weinig veel presteren. Eine man is éine waech: met meer mensen kan men meer presteren. Hae haet nwats géin meraakele gedaon: hij heeft nooit veel gepresteerd.

presumeren, *prizzemeere*,

prizzemeerde, haet *geprizzemeert*.

pretentie, v. *pretênze, pretênses*.

Dóé hōbs vrêks vāōl nwatte op tiéne zank: je hebt veel pretenties.

prettig, *spassetich, spassetigger, spassetichste*.

preuts, -persoon-: v. *prumpel of prómpel, prumpele, prumpelke*. -Bvnw-: *prêpsj, prêpsjer, prêpsje*.

prevelen, *praevele, praevelde*, is of haet *gepraevelt*.

prieel, **ZIE**: zomerhuis.

priem, v. *priem, prieme, priemke*.

BETER: v. *zúul, zúule, zúulke*.

priester, m. *géiselik, géiselikke*.

OOK: m. *preester, preesters*.

prijs, m. *priés, prieze, prieske*. -Een te lage prijs vragen-: *óngervuraoge, óngervuraochde*, haet *óngervuraoch*. -Vastgestelde prijzen-: *koup én loup*.

prijzen, *prieze, prees*, is of haet *gepreeze*. 2p. Me weurt jèdder door de strónt getrōkke, wie gepreeze: men wordt eerder door het slijk gehaald dan geprezen. 't Bêste paert óétte stal: als men iemand prijs. Dao bêste mit gepreeze: daar zit je mee; daar zul je echt geen plezier aan beleven. -Van prijscijfer voorzien-: *prieze, priesde*, is of haet *geprîes*. De anger waek weurt te waar aafgeprîes: de volgende week gaan de prijzen omlaag.

prijzig, **ZIE**: duur.

prik, m. *peek, peeke, peekske*.

OOK: m. *prik, prikke, prikske*.

ZIE: strijk. **S. ZIE**: kleinigheid. Dat kénste veur e prikske hōbbe: dat kun je voor een prikje kopen.

prikkelbaar mens, m. *gufsjéter, gufsjéters, gufsjéterke*.

prikkeldraad, m. *tankeldraot of puntdraot, puntdräöt*.

prikselede, o. *íeswaagel, íeswaagels, íeswaagelke*.

priktoł, m. *kókkerêl, kókkerêlle, kókkerêlke*. **OOK**: -priktoł met

ijzeren punt en een groot plat
bovenvlak-: m. *róétetikker*,
róétetikkers, *róétetikkerke*.

prima, 't géít wíe gelêk: 't gaat prima.

primula, **ZIE**: sleutelbloem.

principaal, m. *prinsepaal*,
prinsepaale.

principe, o. *prinsip*, *prinsippe*.
Prinsippemênke: man van principes.

prins, m. *prins*, *prinse*, *prinske*.

ZIE: zorgeloosheid. Doon wíe
hênse de gêk:

van de prins geen kwaad weten.

prinsebal, -ter ere van Prins
Carnaval-: o/v. *prinsebal*, *prinsebals*.

prinses, v. *prinsês*,
prinsêsse, *prinsêske*.

privaatton, v. *tón*, *tónne*, *tunke*.

proberen, *perbeere*, *perbeerde*,
is of haet *geperbeert*. Van *perbeere*
waere de jónkvrouwe raar: hier is
bedoeld, dat men in bepaalde
gevallen niet kan *proberen*, maar
zeker moet weten hoe te handelen.
Hae haet alle hêlge aangeroope:
hij heeft alles *geprobeerd*.

OOK: *prebeere enz.*

procent, o. *perzênt*, *perzênte*.

proces, o. *persês*, *persêsse*.

processie, v. *presêsse*, *presêsses*.

proef, v. *proof*, *proove*, *preufke*.

proefstuk, o. *proofstök*,
proofstökke, *proofstökske*.

proeven, **ZIE**: keuren. **OOK**:
preuve, *preufde*, is of haet *gepreuf*.

proever, m. *preuver*, *preuvers*,
preuverke. **ZIE**: lusten. S.

profeet, m. *perfeet*, *perfeete*.

professor, m. *perfêsser*, *perfêssers*.

proficiat, *perfiesiat*.

profiel, o. *prófil*, *próffille*, *próffilke*.

profijt, o. *perfiêt*, *perfiéte*, *perfiétje*.

profijtelijk, *perfiételik*, *perfiételikker*,
perfiételikste.

profijtertje, **ZIE**: voetstuk.

profiteren, *próffeteere*, *próffeteerde*,
haet *gepróffeteert*. Dae jeuch te

vêrke in angerlúu's kaore:
op ontoelaatbare manier van iets
profiteren.

programma, o. *pregram*,
programme, *pregrêmke*.

promenade, v. *prómmenaat*,
prómmenaate.

promeneren, *prómmeneere*,
prómmeneerde, haet
geprómmeneert.

prompt, *prónt*, *prónter*, *próntste*.
Veer zeen *prónt* op tiét truk:
wij zijn *prompt* op tijd terug.

pronk, m. *praal*.

pronkboon, v. *prónkbwan*,
prónkbwanne, *prónkbwênke*.

pronken, *prónke*, *prónkde*,
haet *geprónk*. **ZIE**: pralen.

pronker, m. *wavaartsgêk*,
wavaartsgêkke.

OOK: m. *prónker*, *prónkers*.

pronkstuk, v. *prónkstök*,
prónkstökke, *prónkstökske*. Dat is
't *prónkstökske* van de straot: dat is
het knapste meisje van de straat.

pronkzucht, m. *wavaart*. *Wavaart*
mót pien doen:
wil men *pronken* dan moet men er
wat voor over hebben.

proost, -bij heffen van glas-:
proost, *proos of gezónjtheit*.

OOK: *saontee*.

proper, *praoper*, *praoperder*,
praoperste. -Niet *proper*-:
voorvoegsel ón.

properheid, v. *praoperetêft*.

propertjes, *präöperkes*.

proppeschieter, v. *kraaktúút*,
kraaktúúte, *kraaktúútje*.

-Laadstok of zuiger-: m. *spéndrik*,
spéndrikke, *spéndrikske*.

prostituee, v. *floddermedam*,
floddermedamme.

OOK: v. *pópneeje*, *pópneejes*.

OOK: v. *pópnel*, *pópnelle*.

ZIE: lichtekooi. Zich in Lúuk te
haore laote sniéje: naar de vrouwtjes

gaan. Dat is e wíewaaterpötje veur Jan ên allemán:

dat is een prostituee.

protest, *prootês, prootêste*.

protestant, *prottestant, prottestante*.

protesteren, *prootesteere*,

prootesteerde, is of haet

geprootesteert.

protocol, o. *prottekol, prottekolle*.

provincie, v. *provins, provinse*.

provisorisch, *próvezooris*,

próvezoorisser, próvezooriste.

pruik, v. *prúúk, prúúke, prúúkske*.

ZIE: *gemutst*.

pruilen, **ZIE:** *bokken, mokken*.

OOK: *pênke trêkke, trók pênke*,

afw. *veer, zîe trókke pênke, haet*

pênke getrókke. e *Pênke trêkke*

of *de lup laote hange: pruilen*.

pruiler, m. *mótsér, mótsers*.

OOK: m. *mótskop, mótskôp*.

pruilerig, *mónketich, mónketigger*,

mónketichste.

pruim, v. *próem, próéme, prúumke*.

Zwarte próéme: gedroogde

pruimen. -*Reine-claude*:- v.

ringelaot, ringelaote, ringeläötje.

pruimemondje, o. *próémemúulke*.

pruimen, *próeme, próemde*, haet

gepróemp. -*Van tabak*:-

sjikke, sjikde, haet *gesjik*.

pruimensteen, m. *próémestéin*,

próémestéin, próémestéinke.

pruimenvla, v. *próémenvlaaj*,

próémenvlaaje, próémenvlêjke.

pruimtabak, v. *próemrol*,

próemrolle, próemrôle.

OOK: o. *sjikske, sjikskes*.

Pruis, m. *Prúús, Prúúse, Prúúske*.

De bêste Prúús haet e paert geklaut:

een Pruis is niet te vertrouwen.

prul, m. *klómmel, klómmele*,

klummelke. **ZIE:** *meisje, trouwen*.

S. **ZIE:** *vod*. **OOK:** m. *pröl, prölle*,

prölke. **OOK:** m. *prutsklómmele*,

prutsklómmele, prutsklummelke.

OOK: m. *tóddel, tóddele, tuddelke*.

prullaria, neet vâöl sóeps.

prulleboel, v. *klómmeleríe*,

klómmeleríje. **OOK:** *prölleríe*,

prölleríje.

prullen, *tónjtele, tónjtelde*,

is of haet getónjtelt.

prullenkraam, m. *pröllekraom*,

pröllekräöm, pröllekräömke.

prullerig, *klómmelêchtich*,

klómmelêchtigger,

klómmelêchtichste.

OOK: *lómmelechtich*,

lómmelechtigger, lómmelechtichste.

prullewerk, *gepröls*.

prullig, **ZIE:** *prullerig*.

prulvent, m. *prölleman, pröllemên*,

pröllemênke.

OOK: m. *puimezêker*,

puimezêkers. **OOK:** m. *tónjtelaer*,

tónjtelaere, tónjtelaerke. **OOK:**

m. *sjíetkael, sjíetkaels, sjíetkaelke*.

prut, **ZIE:** *brij*.

OOK: m. *prótsj, prutsjke*.

prutsding, **ZIE:** *prul*.

prutsen, *braGGele, braGGelde*, haet

gebraGGelt. *Ich höb toch liGGe te*

braGGele, dao zouste êrm zin van

kriége: ik heb toch zo geprutst,

(pech gehad) met het werk, daar

zou je kromme zin van krijgen. **ZIE:**

knoeien. **OOK:** *fiejwalle, fiejwalde*,

haet gefiejwalt. *Gêt inéin fiejwalle:*

iets in elkaar prutsen.

OOK: *gruffele, gruffelde*, is of haet

gegruffelt. *Die van hiénaeve gruffele*

zich gêt biéjén: de buren prutsen

wat bij elkaar. **OOK:** *klómmele*,

klómmelede, is of haet *geklómmele*.

OOK: *klwatte, klwatde*, is of haet

geklwat. **OOK:** *vêspere, vêsperte*,

is of haet gevêspert. *Dae vêsper*

zich gêt inéin: die prutst wat in

elkaar. **ZIE:** *klungelen*. *Gêt inéin*

sjoestere: iets in elkaar prutsen.

prutser, m. *braGGelaer*,

braGGelaere. **ZIE** *knoeier*.

OOK: m. *klómmeelaer*,

klómmelaere, klómmelaerke.

prutswerk, o. foddelwerk.

pruttelaar, ZIE: mopperaar.

pruttelen, *bróddele, bróddelde*, is of haet *gebróddelt*. -Tegensputteren: *knootere, knooterde*, haet *geknootert*. -Eten bederven door 't te lang laten pruttelen: *zauwele, zauwelde*, haet *gezauwelt*. De koffie is *verzauwelt*: de koffie is verprut-teld. **OOK:** *verzauwele* enz. **OOK:** *verzuijele, verzuijelde*, is *verzuijelt*.

puberteitsjaren, kauverjaore.

publiek, o. *pebliék*.

puf, m. *puf*. Hae haet *géine* puf mjè: hij heeft geen zin, fut meer.

puimsteen, m. *bumstéin, bumstéin*.

puin, ZIE: afval.

puistje, ZIE: pok.

OOK: v. *púís, púíste, púiske*.

OOK: *bórbel, bórbele, burbelke*.

OOK: m. *tóttel, tóttele, tuttelke*.

pukkel, -veroorzaakt door zon of warmte:-

v. *hitsblaor, hitsblaore, hitsbläörke*.

pul, v. *pöl, pölle, pölke*.

pulken, *vreutele, vreutelde*, is of haet *gevreutelt*. Zich in de naas *vreutele*: in zijn neus *pulken*. Men moet dan de vraag verwachten: Bèste aanet pille drèje: ben je bezig met pillen te draaien. **ZIE:** *wroeten*. -Iemand, die voortdurend in zijn neus zit te *pulken*:- m. *pilledrèjer, pilledrèjers*.

pullenei, o. *pöllenei, pölleneier, pölleneike*.

pummel, ZIE: kaffer. **OOK:**

m. *pummel, pummele, pummelke*.

punaise, v. *penaes, penaeze, penaeske*.

punctueel, *puntelik*,

puntelikker, puntelikste.

punt, m. *punt, punte, puntje*. **ZIE:**

puntig. **OOK:** m. *tump, tumpe,*

tumpke. Dae rok *tump*: die rok

hangt ongelijk. -Van schoen bv. -:

m. *tup, tuppe, tupke*. Dóé stéis mich

opte tuppe van mien sjoon:

je staat op mijn tenen.

puntbaardje, m. *géitesik,*

géitesikke, géitesikske.

puntborst, -van rundvee:-

v. *puntbroos*.

puntig, *puntich, puntigger,*

puntichste. -Puntig voorwerp:-

m. *tankel, tankele, ténkelke*.

e *Stankètsel* mit *tankele* drop:

een hekwerk met punten erop.

puree, m. *peree*.

purper, *pórper*.

put, m. *pöt, pötte, pötje*. -De gehele

bovenbouw van een put:-

o. *pöthúúske, pöthúúskes*.

-Het water uit een put ophalen:-

pötte, pötde, is of haet *gepöt*.

putemmer, ZIE: *aker*.

putgalg, v. *pötwup,*

pötwuppe, pötwupke.

puthaak, m. *pöthaok,*

pöthäök, pöthäökske.

puthengsel, m. *pöthéngel of*

pöthingel, pöthingele, pöthingelke.

Putje het, terrein in Sjièkkendaal

waar bron (*putje*) ontspringt.

puttee, o. *póetje, póetjes*.

putter, m. *pötter, pötters, pötterke*.

puur, baar. Dae snaps is baar waater.

Deze jenever is zo verdund, dat het vrijwel niets dan water is.

Pyrixveld, hist. naam gebied tussen

Kaak-, Heir- en Raadhuisstraat.

Quaden Hond voetpad, veldweg

vanaf Veestr. naar de top van de

Heuvel en voorheen o. a.

verbindingsweg met Beek. Quaad

is slecht. Hondt is waarschijnlijk

oppervlaktemaat.

Quaden Hond, punt waar

gelijknamig voetpad vanaf de

Veestraat begint.

quarantaine, *karantaene*.

quitte, *kwit*.

qui-vive, *kwievief*. Op *ziéne* *kwievief*

zeen: op z'n hoede zijn.

raad, m. raot. En dóe waar gooje raot duur: en toen was goede raad duur. Hae haet tiét te verkoupe: hij weet met zijn tijd geen raad. "Loup mit tiéne kop taenge 'n móér, dan veulste 't": niet naar goede raad luisteren.

-Naar goede raad luisteren-: zich laote gezèGGe, leet zich gezèGGe, haet zich laote gezèGGe. 2f.

raadhuus, o. geméindehóés, geméindehóezer.

raadpleging, v. kónsultaasje, kónsultaasjes.

raadsel, o. raotsel, raotsele, räötselke. Tsjwèbéin zaot op driebéin, dóe wol häör veerbéin biéte; dóe pakde tsjwèbéin driebéin óm nao veerbéin te gwaaje: vrouw die een koe zat te melken en door een hond werd aangevallen greep de melkstoel (driebéin) om de hond te verjagen. Ongerhauf hauf ei èn 'n hauf hauf ei, wievääol eier zeen dat?(1).

raadslid, o. raotslit, raotsleeje.

raadszitting, v. raotszitting, raotszittinge.

raaf, m. raaf, raave, raefke.

ZIE: stelen. S.

raakschieten, raaksjeete, sjwat raak, is of haet raakgesjaote. 2e.

raam, v. raam, raame, raemke.

De vleugele aafhange:

ramen inpassen of afhangen.

raamblinde, v. blaffetuur, blaffetuure, blaffetuurke.

raamkozijn, m. vinsterraam, vinsterraame, vinsterraemke.

raamscharnier, v. fitsj, fitsje, fitsjke.

raamzaag, -voor het zagen van bomen, balken enz. -: v. raamzaech, raamzaege, raamzaechske.

raap, -recht voor zijn-: óngezoute.

OOK: paaf in 't gezich zèGGe: recht voor zijn raap zeggen. Hae paafde 'm éin rèch veur zíé bakkes: hij sloeg hem recht voor zijn raap.

-Knol-: v. reub, reube, reubke.

raapolie, m. reubenaolie.

-Met reuzelvet-: m. smoutaolie.

raapstelen, o. steelmoos.

raapzaad, m. reubezaot.

raar, raar, raarder, raarste.

Dóe bès mich 'n dróef:

je bent een rare vent, vrouw enz.

OOK: vraem, vraemer, vraemste.

rabarber, m. raabarber.

rabauw, m. rabau, rabauwe, rabèike.

rabbi, m. juddepestwar, juddepestwarre.

rabijn, m. rabiènder, rabiènders.

racefiets, m. rênfits,

rênfitse, rênfitske.

racket, v. plètsj, plètsje, plètsjke.

rad, o. raat, raajer, raetje.

radbraken, radbraake, radbraakde, is of haet geradbraak. Hae wauwelde zwa gét geradbraak Duitsj: hij sprak zo wat gebroken Duits.

Ich höb vannach in 't huij geslaope èn nóé bèn ich wie geradbraak:

ik heb vannacht in 't hooi geslapen en nu voel ik mij als geradbraakt.

raden, raoje, raojde, is of haet geraoje. Dat is tich ouch geraoje: dat is je ook geraten.

radermaker, m. raajermaeker, raajermaekers.

radicaal, rats. **OOK**: raddekaal, raddekaalder, raddekaalste.

radijs, v. redies, redieze, redieske.

rafel, m. raofel, raofele, rāöfelke.

De raofele hange de langs aaf: de rafels hangen erbij.

OOK: m. vêtzel, vêtzele, vêtzelke.

rafelen, raofele, raofelde,

is of haet geraofelt. **OOK**: ruffele, ruffelde, is of haet geruffelt.

ragebol, m. spénnejaeger, spénnejaegers.

rail, v. reel, reels, reelske.

rakelen, raochele, raochelde, haet geraochelt. Dóe mós éns in de kachel raochele: je moet de kachel

eens oppoken.

rakelijzer, **ZIE**: pook.

rakelings, *sjampes*.

raket, v. *rakkēt, rakkētte*.

rakker, m. *batteraaf, batteraave, batteraefke*. **ZIE**: schooier.

OOK: *saaraa, saaraas*.

Dat jónk van dich is 'ne saaraa: die jongen van jouw is een rakker.

OOK: m. *saaroo, saaroos*. Dat is mich 'ne saaroo: dat is een rakker.

OOK: m. *saatan, saatanne*.

ram, m. *rammelaer, rammelaere*.

OOK: m. *sjaopebok, sjaopebök, sjaopebökske*.

ramen, **ZIE**: schatten.

ramenas, v. *rammenas, rammenasse, rammenêske*.

rammel, **ZIE**: slaag.

Hae kreeg ze op z'n bjès **of** op z'n zwaas: hij kreeg een pak rammel.

rammelaar, m. *rabbelaer*

of *rammelaer, rammelaere, ramme-laerke*. Ich hōb tich e sjwan rabbelaerke veur 't kénjt mitgebracht: ik heb 'n mooi rammelaartje voor het kind meegebracht.

rammelen, *rabbele of rammele, rammelde*, is of haet gerammelt. Ich rammel van de hōnger: ik rammel van de honger. **ZIE**: hunkeren.

rammelkast, m. *rammelskas, ram-melskēs*. **OOK**: m. *roddelskas, rod-delskēs, roddelskēske*.

rand, m. *rènjt, rènj, rēnjtje*.

rang, m. *rang, range*.

Veer hōbbe hié jēste rang: wij hebben hier een uitstekend plaatsje.

rangeren, **ZIE**: ordenen.

rangschikken, **ZIE**: ordenen.

rangschikking, m. *stēnjt, stēnj*.

rank, -ook draden van peulvruchten: m. *rank, rèng, rēngske*.

ransel, m. *knapzak, knapzèk, knap-zèkske*. Hae kreeg ze gebuult: hij kreeg een pak ransel.

rantsoen, o. *ransóen, ransóene, ran-*

súunke.

rantsoeneren, *ranseneere, ranseneerde*, is of haet geranseneert.

rap, **ZIE**: kwiek. Dae haet ouch gei spénnegewaef tösje de béin: hij is rap ter been. Drop ên devan wíe 'ne mösjeman: rap op en neer.

rapeleren, *rappeleere, rappeleerde*, haet gerappeleert.

rapen, *raape, raapde*, is of haet geraap.

rapensoep, v. *reubesop, reubesöpke*. **ZIE**: kinderliedje.

rapheid, v. *vivichéit, vivichéite, vivichéitje*.

ras, o. *saort, saorte, säörtje*.

rashond, m. *rashónjt, rashunj of -hónj, rashuntje*.

rasp, v. *riéf, riéver, riefke*.

raspen, *raspe, raspde*, is of haet gerasp.

rat, v. *rat, ratte, rētje*.

Es 't waater zak, kraak 't iés: de ratten verlaten 't zinkende schip.

rataplan, m. *ratteplan*.

De ganse ratteplan: alles.

ratel, v. *raatel, raatele, raeltelke*.

ratelkous, m. *raatelaer, raatelaere, raatelaerke*.

ratelslag, m. *raatelslaach, raatelslá-ech, raatelsláechske*.

ZIE: bui. S.

ratiné, m. *rattenee*.

rato, **rata**, nao ratoo. Nao raatoo wat ich betaalt hōb, bès dóé gootkoup delangs gekómme: in verhouding tot wat ik betaald heb, ben jij er goedkoop van af gekomen.

rats, v. *rats*. Hae zit in de rats: hij zit in de knel.

rattenkruit, o. *rattekróét*.

rattestaart, -ronde zoetvijnl-:

m. *rattestart, rattestêrt, rattestértje*.

rau, *óngekaok*.

ravage, v. *ravaasj*. Dae wénjt hou mich 'n ravaasj angerich:

die wind had een enorme ravage veroorzaakt.

ravotten, rölse, rölse, is of haet geröls.

razen, raoze, raosde, haet geraos.

OOK: sakkere, sakkerde, haet gesakkert.

razend, raozetich, raozetigger, raozetichste. 'ne Raozetige hönjt: een dölle hond. **OOK**: raozent, raozen-der, raozenste.

ZIE: woedend, rebels.

razernij, v. raozernie, raozernieje.

rebels, rebêlsj, rebêlsjer, rebêlsjte.

Dat is óm rebêlsj te waere:

het is om er razend van te worden.

recept, o. resêp, resêpte, resêpke.

receptie, v. resêpse, resêpses.

recherche, v. resjêrs.

recht, -niet krom-: rêch, rêchter, rêchste. Rêch in de sjoon staan: vrij uitgaan, zonder schuld zijn. -Wet, voorschrift, verworvenheid-: o. rêch, rêchte.

rechtbank, o. gerich, gerichte.

OOK: v/o. rêchbank, rêchbènk.

rechtbuigen, rêchbuige, búigde rêch, is of haet rêchgebúich of rêchgebaoche.

rechter, m. richter, richters.

rechterhand, v. rêchterhènjt, rêchterhènj, rêchterhènjtje.

rechthoek, m. winkel, winkele.

Geer mót uch in 'ne winkel opstèlle: jullie moeten een rechthoek vormen bij het opstellen.

rechtmatig, rêchmjèssich, rêchmjèssigger, rêchmjèssichste.

rechttop, rêchop, rêchopper, rêchopste.

rechttop lopen, rêchoploupe, leep rêchop, is of haet rêchop geloupe. 2a+2k.

rechts, rêchs, rêchser, rêchste.

rechtschapen, rêchsjaope, rêchsjaopener, rêchsjaopenste.

rechtsomkeer, rêchsómkjèr.

rechtspraak, v. rêchspraak.

rechtuit, rêchoét,

rêchoéter, rêchoétste.

rechtvaardig, rêch, rêchte

of rêchde. Al wat rêch is: alles wat rechtsvaardig is. **ZIE**: oneens. S.

OOK: rêchvaerdich, rêchvaerdigger, rêchvaerdichste.

rechtvaardigen, rêchvaerdigge,

rêchvaerdichde, is gerêchvaerdich.

rechtvaardigheid, v. rêchvaerdichéit, rêchvaerdichéite.

reclame, m. reklaam, reklaame.

reclameren, dat is gaape taenge 'n aovesmóel: het heeft weinig zin te reclameren, bv. bij gemeente- of andere overheden.

recu, o. resuu, resúus, resúuke.

redde, rêdde, rêdde,

is of haet gerêd. **ZIE**: geval. S.

rede, -in de rede vallen-: "Dóe mós mich neet in de de raej valle of "Sjítet mich neet in de kraom, veur-dat ich óetgewinkelt hób": onderbreek me niet of val me niet in de rede, voordat ik uitgesproken ben. -Toespraak-: v. raej, raejes.

redelijk, raedelik, raedelikker, raedelikste. **ZIE**: schikkelijk.

De priés is waal sjikkelik: de prijs is wel redelijk. De kirk in 't midde laote: redelijk blijven.

reden, v. raej, raeje. Géin raej verstaan: niet voor reden vatbaar.

redenatie, v. riddenaasje, riddenaasjes.

redeneren, riddeneere, riddeneerde, is of haet geriddeneert.

redetwisten, zich strije, streej zich, haet zich gestreeje. 2p.

redertwister, m. stêchelaer, stêchelaere, stêchelaerke.

ree, o. ree, reeje, reeke.

reël, rejêl, rejêlder, rejêlste.

reekalf, o. reekauf,

reekauver, reekèifke.

reep, m. striép, striépe, striépke.

reerug, m. *reerök, reeröGGe*.

reet, m. spleet, *spleete, spleetje*.

reflector, o. *katóuch,*

katóúge, katúichske.

regel, m. *reegel, reegele, reegelke.*

regelen, *reegele, reegelde,*

is of haet gereegelt.

OOK: *arranzjeere, arranzjeerde,*

is of haet gearranzjeert.

regelmaat, v. *reegelmaot.*

regelmatig, *reegelmjèssich,*

reegelmjèssigger, reegelmjèssichste.

regelrecht, *eréigel.*

regen, m. *raenge.* De stéin drwêgge

neet op, 't geuf raenge: de stenen
drogen niet op, er komt regen. Eine
van 't bêt op 't strwê hêlpe: iemand
van de regen in de drup helpen.

-Zacht regenen-: *zauwele, zauwelde,*
haet gezauwelt.

De mëstem zwaamp, 't geuf raenge:
de mestvaalt damp, dat is een
voorteken van regen.

regenachtig, *raengenêchtich,*

raengenêchtigger, raengenêchtichste.

regenboog, m. *raengebaoch,*

raengebäöch. Es 'ne raengebaoch
aan de loch stéit, geufet drie daach
sjwan waer:

als een regenboog in de lucht staat,
is er kans op drie dagen mooi weer.

regenbui, v. *raengesjóel,*

raengesjóële. Wie ver héives ginge
kreege veer noch 'n sjóel op ós prie,
dao zachste geer taenge:

toen we huiswaarts gingen, kregen
we nog een bui op onze donder, die
er niet om loog.

regendag, m. *raengedaach,*

raengedáach.

regenen, *raengene, raengende, haet*

geraengent. 't Raengent, dat 't zéik:
het regent dat het giet.

-Aanhoudend zacht regenen-:

ziébele, ziébelde, haet gezéibelt.

Esset mêr euver hilt:

hopelijk gaat het niet regenen.

regenhoek, **ZIE**: westen.

regenvat, o. *raengevaat,*

raengevaater, raengevaetje.

regenwater, o. *raengewaater.*

regenweer, o. *raengewaer.*

regenwolk, v. *raengewóuk,*

raengewóúke.

regenworm, m. *peerlink,*

peerlinke, peerlinkske.

regiment, o. *rizjemënt, rizjemënte.*

reglement, o. *reeglemënt,*

reeglemënte.

regulateur, m. *reegelataör,*

reegelataörs, reegelataörke.

reiger, m. *réigel, réigele.*

reiken, *réike, réikde, haet geréik.*

rein, **ZIE**: zuiver.

Effe maake: in het reine brengen.

rein-claude, -kleine zoete pruim-:

v. ringelaot, ringelaote, ringeläötje.

reis, v. *reis, reize, reiske.* -Iemand die

veel op reis of op stap is-:

v. reisdoef, reisdoëve, reisduufke.

reischaaft, v. *riesjaaf, riesjaave,*

reisgeld, reisgêlt.

reisgids, m. *vaarplaan, vaarplaane.*

reisklaar, *gesteevelt ên gespaort.*

reistas, v. *reistês, reistêsje, reistêsjke.*

reisvaardig, *reisvaerdich.*

reizen, *reize, reisde, is of haet gereis.*

rek, m. *rëk, rëkke, rëkske.* **ZIE**: ruk. S.

rekel, m. *raekel, raekele.*

-Brutale bengel-: m. *vrêchlap,*

vrêchlêp, vrêchlêpke.

rekenen, *raekene, raekende, is of*

haet geraekent. Dao kénste vas ên
zeeker van obbaan: daar kun je vast
en zeker op rekenen.

OOK: op hâöm kénste stókke: op
hem kun je rekenen. **OOK**: *siéfere,*
siéferde, is of haet gesiéfert.

rekenen op, *obbaan kénne, kénde*

obbaan, haet obbaan geként.

Dao kénste van obbaan: daar kun je
zeker van zijn; op vertrouwen.

OOK: zich verlaote op, verleet zich
op, haet zich op verlaote. 2f.

Op häöm kónste dich verlaote:
op hem kun je rekenen.

OOK: dao kénste staot op maake:
daar kun je op rekenen.

rekening, v. *raekening, raekeninge, raekeningske*. -Een rekening bij benadering afmaken, zonder onderzoek, te weinig of te veel-: *roezeboeze, roezeboesde*, is of haet geroezeboes. **OOK:** de tsjwê lêste runtjes móste mêr bie mich aansjriêve: de laatste twee rondjes gaan op mijn rekening.
Dat hóbste taenge geine gèk gezach: ik zal er rekening mee houden; ik zal er aan denken. Ich pak dat veur miéne kop: ik neem dat voor mijn rekening. Dat géit op éige têsj: dat is voor eigen rekening.

rekenschap, v. *raekesjap. Raekesjap* gaeve: rekenschap afleggen.

rekje, -droogrekje-: o. *rêkske, rêkskes*.

rekken, *rêkke, rêkde*, is of haet *gerêk*. **OOK:** *lêmpde, lêmpde*, is of haet *gelêmp*. -Slepende houden-: *treneere, treneerde*, is of haet *getreneert*. Noe er 't tich neet ként aafwíêze, *treneert* hae 't tich waal: nu hij het je niet kan afwijzen, houdt hij het wel slepende.

rekstok, m. *rêk, rêkke, rêkske*.

relatie, v. *relaasje, relaasjes*.

rem, v. *rêm, rêmme*.

OOK: -draaiрем aan een voertuig-:
mikkemik, mikkemikke.

remedie, v. *remeede, remeedes*.

remise, v. *remiês, remiêses*.

remmen, *rêmme, rêmde*,
is of haet *gerêmp*.

ren, v. *rên, rênne, rênke*.

renbaan, v. *rênbaan, rênbaane, rênbaenke*.

rendez-vous, o. *raondevóe, raondevóes*.

Renee, **ZIE:** Renier. **OOK:** Néé.

renet, m. *renêt, renëtje, renëtje*.

Renier, Neer, *Neerke, Neeres*.

rennen, *rênne, rênde*, is of haet *gerênt*. Hae rênt van hot nao haar of van jutte nao jênne:
van het kastje naar de muur lopen.

OOK: -Erg hard-: *vaege, vaechede*, is of haet *gevaech*. Dao zaochste 'm vaege: daar zag je hem rennen.

-Naar buiten rennen-: *óétvaege, vaechede óét*, is of haet *óétgevaech*.

renoveren, *rinneveere, rinneveerde*, is of haet *gerinneveert*.

renpaard, o. *rênpaert, rênpaert*.

rente, m. *intrê, intrêse, intrêse*.

-Pensioen-: v. *rênte, rêntes*.

rentenier, m. *rênteneer, rênteneere*.

Bié rênteneere ên sjaop greujt de wol in de slaop.

rentenieren, *rênteneere, rênteneerde*, haet *gerênteneert*.

Rênteneere is e goot ambach (vak): rentenieren is een goed vak.

Stil laeve: rentenieren.

reparatie, v. *ripperaasje, ripperaasjes*.

repareren, *rippereere, rippereerde*, is of haet *gerippereert*.

repelen, -van vlas-: *raekele, raelde*, is of haet *geraelde*.

repertorium, m. *rippertwaar, rippertwaare*.

repeteren, *rippeteere, rippeteerde*, is of haet *gerippeteert*.

repetitie, v. *rippetiêsje, rippetiêsjes*.

reppen zich, zich *rêppe, rêpde* zich, haet zich *gerêp*. **ZIE:** voortmaken.

reputatie, v. *repetaasje, repetaasjes*.

request, o. *rekês, rekêste*.

reserve, v. *rezêrf, rezêrve*.

resideren, *rezedeere, rezedeerde*, haet *gerezedeeert*.

resoluut, *reezelúút, reezelúúter, reeselúútste*.

respect, o. *respêk*.

respectabel, *respêktaabel, respêktaabelder, respêktaabelste*.
Eine respêktaabele minsj:
een achtenswaardig mens.

respecteren, respêkteere,
respêkteerde, is of haet
gerespêkteert.

OOK: in jêre houwe, heel in jêre,
is of haet in jêre gehouwe. 2b.

rest, v. mjêrês. En veur de mjêres niks
núuts: en nu is het afgelopen.

OOK: m. rês, rêste, rêske.

ZIE: kliekje.

restant, **ZIE**: overschot.

restaurantie, v. rêsteraasje.

restaureren, rêstereere, rêstereerde,
is of haet gerêstereert.

retireren, rittereere, rittereerde,
is of haet gerittereert.

retour, retóér, retóere. **BETER**: haer
ên truk nao Zittert: retour Sittard.

retourneren, **ZIE**: terugsturen.

retraite, v. retraet, retraete.

ZIE: beteren. S.

reuk, m. rääk, rääke, rääkske.
'ne Lêkkere rääk van zich aafgaeve:
een heerlijke reuk (soms negatief)
verspreiden.

reukerwt, v. rääkêrt,
rääkêrte, rääkêrtje.

reukwater, -te gebruiken als iemand
flauw is gevallen:-

o. slaachwaater, slaachwaeterke.

reumatiek, m. remetik.

OOK: v. gich.

reutelaar, m. rwatelaer, rwatelaere.

reutelen, rwatele, rwatelde,
haet gerwatelt.

reuzel, -gesmolten varkensvet:-
o. vêrkesvêt.

revanche, v. revansj. "Op revansj"
wordt gezegd, als men wordt
onthaald, waarmee men dan wil
zeggen "als je me de gelegenheid
geeft me te revancheren".

revancheren, revanzjeere,
revanzjeerde, haet gerevanzjeert.

reveile, v. revéi, revéije.

revèr, m. revaer, revaers.

riant, riejan, riejanter, riejanste.

rib, v. rub. rubbe, rubke.

-In bouw-: **ZIE**: vloerbalk.

ribbel, m. rubbel, rubbele, rubbelke.

ribbelen, -van ribbels voorzien:-

rubbele, rubbelde, is of haet
gerubbelt. 'n Ouwerwets wésjbraet is
gerubbelt: een ouderwets wasbord is
bekleed met gegolfd metaal.

ribbenkast, m. rubbekas,
rubbekês, rubbekêske.

ribfluweel, m. mansjêster.

ribstuk, v. wachrub. **OOK**:

o. rubstök, rubstökkker, rubstökske.

richten, richte, richde,

is of haet gericht.

richtig, richtig, richtigger, richtichste.

riek, m. reek, reeke, reekske.

-Houten riek met slechts 2 tanden,
die gebruikt werd om het strobed op
te schudden bij het dorsen met een
vlegel:-

v. sjötgaffel, sjötgaffele, sjötgêffelle.

riem, -ook roeispaan:- m. réem,
réeme, réémke. -Riem over zadel
van trekpaardentuig om lemoenen
hoger of lager te hangen t.o.v.
paard:- m. hêlpereem, hêlpereeme.

riet, o. reet, reete, reetje.

't Rieten van stoelen enz. -:

reete, reetde, is of haet gereet.

rietstok, m. reetstêk,
reetstêkke, reetstêkske.

rij, v. ríe, ríeje, ríeke.

rijbroek, v. ríebrook,
ríebreuk, ríebreukske.

rijden, ríeje, reej, is of haet gereeye.

Bv. paert ríeje. 2p. -Voor het zich te
land of te water voortbewegen met
een of ander vervoermiddel wordt
steeds gebruik gemaakt van het
woord:- vaare, voor, is of haet
gevaare. 2c. **ZIE**: handelen. S. Veer
vaare mit t'n ootoo: wij rijden met
de auto. -Verkeerd rijden:- vervaare,
vervoor, is of haet vervaare. 2c.

-Tegemoet:- taengevaare, voor
taenge, is taengegevaare. 2c.

rijfkoek, ríefkook, ríefkeuk,

riéfkeuske.

rijgen, *riéje, riede*, is of haet *geriet*.

-Met grote steken aan elkaar rijgen en pasklaar maken van kleding: *traochele, traochelde*, is of haet *getraochelt*.

rijgdraad, m. *traochelsvaam, traochelsvâem, traochelsvâempke*.

rijggat, o. *rielaok, rielaoker, rielaökske*.

rijgnaald, v. *rienaolj, rienaolje, riënaölke*.

rijgschoen, m. *riesjoon, riesjóon*.

rijgveter, m. *riestartel, riestartele, riestêrtelke*.

rijk, -land-: o. *riék, riéke*.

rijk, *riék, riéker, riékste*. Hae is zwa *riék* ês 't waater deep is: hij is onnoemelijk rijk. Dao is noch *nwats* 'ne *riék* gewaore mit op *zôndich* te wirke: er is nog nooit iemand rijk geworden door op *zondag* te werken. Dao weurt *mjê léft* gevaare ês *gedraage*: in de *paleizen* van de *rijken* is meer leed dan in de *krotten* van de *armen*. Hae is *slaopentaere riék* gewaore: hij is *slapende* rijk geworden. Zwa 'ne *riéke stinker*: zo'n *rijke stinkerd*. Hae is *bénne êsser* de *deur toedêit*: wordt gezegd van een *vermeend* *rijke*. Es 'ne *riéke vilt, zèGGe* de *lúu* dat 't 'n *ôngelök* waor, ês 'nen *êrreme vilt zèGGe* de *lúu* dat 'r *zaat* waor. -Erg-: *doorriék*.

rijkdom, m. *riékdóm, riékdómme, riékdumke*.

riekelijk, *riékeli, riékellik, riékellikste*.

rijksdaolder, m. *riéksdaolder, riéksdaolders*.

rijksveldwachter, m. *riéksvêljt-wachter, riéksvêljtwachters*.

rijksweg, m. *riékswaech*.

rijm, m. *riém*. Bês *altíét jèrlík*, *troe ên braaf pès* aan *dien donkel graaf*; dan *hóbste niks*, dan *kríegste niks*, dan *numme ze dich ouch niks aaf*.

rijm, -gedicht-: m. *rúúm, rúúme, rúumke*.

rijmen, *rúúme, rúumde*, haet *gerúump*. *Rúúme zónger te kúúme*: rijmen uit zijn *mouw* *schudden*.

OOK: *rúúme slaon*.

Rijn, m. *Riën*.

rijnwijn, m. *riénwiën*.

rijp, *riép, riéper, riépste*. -Verschompeld en half *rijp*:- *nwatriép*. -Erg-: *dóóriép*. Znmw. : m. *riém*.

rijpaard, o. *riépaert, riépáert*.

rijpen, -licht *vriezen* met *vorming* van *rijp*:- *riéme, riémde*, haet *geriép*.

rijpen, *riépe, riépde*, is *geriép*.

't *Kaore* begint te *riépe*: de *rogge* begint te *rijpen*.

rijs, o. *riés, riézer, rieske*.

rijschool, v. *riesjwal, riesjwalle*.

rijst, m. *riés*.

rijestemeel, o. *riéstemael*.

rijestepap, v. *riéstepap, riéstepépke*.

rijevle, v. *riéstevlaaj, riéstevlaaje, riéstevlêjke*.

rijstkorrel, m. *riéskaore, riéskaöres, riéskaöreke*.

rijten, *riéte, reet*, is of haet *gereete*. 2b.

rijtuig, v. *vatuur, vatuure, vatuurke*.

rijwielhersteller, m. *fitsemaeker, fitsemaekers*.

rijzen, -van *deeg* en *zon*:- *opgaon*, *ging op*, is of haet *opgegan*. 1a. De *wêk* is *neet goot* (op)gegan: het *wittebrood* is *niet goed gerezen*. Hae *gêit op wíe* 'ne *wèGGedêich*: hij *groeit als kool*.

rillen, ZIE: *huiveren*,

rillig, ZIE: *huivering*.

rilling, ZIE: *huivering*.

rimpel, m. *rumpel, rumpele, rumpelke*.

rimpelen, *berumpele, berumpelde*, is *berumpelt*. **OOK**: *besjrumpele, besjrumpelde*, is of haet *besjrumpelt*. **OOK**: *rumpele, rumpelde*, is of haet *gerumpelt*.

rimpelig, gesjrumpelt, gesjrumpelder, gesjrumpelste.

ring, m. rénk, réng, ringske. Hae zúút óét offer jus óét 'n dweske kump: je kunt hem door een ringetje halen.

ringelen, ZIE: bedwingen.

ringen, -van een ring voorzien bij postduiven:-

ringe, ringde, is of haet gerink.

ringoven, m. rénkaove, rénkäöves.

ringvinger, m. rénkvinger, rénkvingere.

riool, o. kanaal, kanaale, kanaelke.

OOK: v/o. rejool, rejoole.

risico, reezekoo, reezekoos.

riskant, riskant, riskanter, riskantste.

riskeren, raskeere of reskeere, reskeerde, is of haet gereskeert.

ZIE: blootstellen.

ritsbeitel, m. ritsbéitel, ritsbéitels.

ritselen, knistere, knisterde, is of haet geknistert. OOK: kritsele, kritselde, is of haet gekritselt. OOK: rispele, rispelde, haet gerispelt.

rivierarm, m. strank, strèng, strèngske.

robbedoes, m. kartósj, kartósje, kartusjke. ZIE: troep.

rochelen, raochele, raochelde, haet geraochelt. Hae raochelt wíe 'n out paert: hij rochelt als een oud paard.

roddel, m. roddel. In de strónt reure pës 't stink: de roddel op gang brengen.

roddelaar, v. stíntóng, stíntónge.

Zíe hunk gans Aelse aanéin:

zij is een gemene roddelaarster.

roddelen, doorriéte, reet door, is of haet doorgereete. 2b.

ZIE: scheuren, kwaadspreken.

Ze wíéze 'm mitte vingere nao:

er wordt over hem geroddeld.

rodekool, o. rwatmoos.

roede, v. gaert, gaerde, gaertje. De gaert afgaon: sterven. -Oppervlaktemaat, ca. 20, 55 ca. -: v. rooj, rooje.

roeien, róeije, róeijde,

is of haet geróeijt.

roekoeën, -van duiven-: róekóewe, róekóede, haet geróekóet.

roemer, m. rwëmmer, rwëmmers, rwëmmërke.

roem melden, -bij kaartspel-: mëlje, mëljde, is of haet gemëljt.

roep, ZIE: faam.

OOK: kerkelijk gebod, dat sinds het concilie van Lateranen in 1215 de afkondiging van voorgenomen huwelijken op 3 achtereenvolgende zon- of feestdagen gebod. Zóndich kriége ver de jèste roop: zondag vindt voor de eerste maal onze huwelijksafkondiging plaats. OOK: zóndich vleege ver euver de bènk.

roepen, roope, reep, is of haet geroope. 2c. -Bij elkaar-:

biéjéin trómme: bij elkaar roepen.

roepnaam, m. roopnaam, roopnaame.

roer, o. roor, roore, reurke.

roeren, reure, reurde, is of haet geréurt.

Roermond, Remunj.

roerzeef, m. passevîet, passevîete, passevîetje.

roes, m. róésj, rúúsjke.

Hae haet 'ne géiselikke róésj: hij is licht aangeschoten.

roest, -zitstok voor kippen-: m. hinnestèk, hinnestèkke, hinnestèkske.

De stèk opgaon: slapen gaan.

OOK: m. rëk, rëkke, rëkske.

roest, -oxydatie-: m. ros.

roesten, roste, rosde, is geros.

OOK: rosse enz.

roestvlek, v. rosvlèk, rosvlèkke, rosvlèkske.

roet, m. root.

Zwart wíe root: roetzwart.

roffelen, m. róffel, róffele, ruffelke.

'ne Róffel op tíé gezich:

slagen op je gezicht.

roffelen, róffele, róffelde,

haet geróffelt.

roffelschaaf, -voor de eerste bewerking van ruw hout:-
v. *róffelsjaaf*, *róffelsjaave*.

rogge, o. kaore.

Om Sint Jaakob of Sint An kump 't kaore in de sjuur of in de ban: op St. Jacob of St. Anna, 25 en 26 juli, komt de rogge in de schuur of wordt in schoven gebonden.

't Kaore is tsjwè votte wach: de rogge begint in de aren te komen.

roggebloem, *röGGemael of kaoremael*.

rok, m. rok, *rök*, *rökske*.

roken, *rouke*, *roukde*, is of haet gerouk. 't Rouk offer de êrmekaole gekreege haet: het rookt of hij de kolen van de bedeling heeft gekregen. -Met een niet brandende pijp in de mond lopen: *koutrouke*, *roukde kout*, haet *koutgerouk*. -Veel roken:- *paave*, *paafde*, is of haet *gepaaf*. Me kan 't neet baeter op maake ês door 'ne piépesteel: wordt gezegd van een zware roker. -Dmv. roken vis of vlees conserveren:- *rúike*, *rúikde*, haet *gerúik*. Geruikde jèl: gerookte paling. **OOK**: *zwaame*, *zwaamde*, is of haet *gezwaamp*.

rokend, *roukentaere*.

OOK: *ruikentaere*.

roker, m. *rúiker*, *rúikers*. "Gerúik vléísj hilt zich 't bête" wordt gezegd van een stevig roker.

OOK: m. *rouker*, *roukers*, *ruikerke*. -Zware:- m. *doorruiker*, enz.

rol, v. *rol*, *rolle*, *rölke*. Laot te rol aaf: laat het rolgordijn zakken.

Daf löp op rölkes: dat gaat van een leien dakje. Dóé vils óét te rol: je valt uit de rol. **ZIE**: klos.

rolklaver, -plantje:- *kootjiënkes*.

rollaag, v. *rollaoch*, *rollaoge*.

rollen, *rolle*, *rolde*, is of haet *gerolt*.

ZIE: *royaal*. S.

-Bal over de grond:- *kiévele*,

kiévelde, is of haet *gekiévelt*.

rolpens, v. *rolpêns*, *rolpêse*.

rolschaats, v. *rolsjaats*, *rolsjaatse*.

rolstoel, m. *rolstool*, *rolsteul*.

Rome, *Rwamme*. *Rwamme* laote zeen: iemand met beide handen de oren tegen het hoofd drukken en dan van de grond tillen.

Zwa out wíe de waech nao Aoke: zo oud als de weg naar Rome.

romig, *roumich*,

roumigger, *roumichste*.

rommel, m. *pataaklang*. Maak tich mit tiéne pataaklang de straot op: scheer je weg met die rommel.

OOK: m. *rómmel*. **OOK**: o. *túúch*.

OOK: m. *sitsewinkel*, *sitsewinkelke*. **OOK**: o. *suich*. Dat is *súich of puime*: dat is rommel.

Biéjéin gezeumerde kraom:

niet bij elkaar passende rommel.

OOK: m. *petik*. De ganse *petik*: de hele rommel.

rommelen, **ZIE**: *stommelen*.

OOK: *rómmele*, *rómmelde*, is of haet *gerómmelt*.

rommelpot, **ZIE**: *foékepot*.

rommeltje, **ZIE**: *mengelmoes*.

rond, *rónjt*, *rónjer*, *rónjste*. **ZIE**: *pet*. S.

rondbazuinen, *rónjtblaajere*, *blaajerde rónjt*, is of haet *rónjtgeblaajert*.

rondbrengen, *rónjtbrénge*, *brach rónjt*, **afw.** *veer*, *zié brachte rónjt*, is of haet *rónjtgebrach*. 2e.

ronddraaien, *rónjtdrèje*, *drèjde rónjt*, is of haet *rónjtdedrèjt*. -Snel:- *tirvele*, *tirvelde*, is of haet *getirvelt*.

rondtragen, *rónjtdraage*, *droog rónjt*, is of haet *rónjtdedraage*. 2c.

ronde, v. *runje*, *runjes*, *runjtje*. Wae geuf 'n *runjtje*: wie geeft een rondje? Me mó't te waert géin sjaa doen: men moet een aangeboden rondje niet afslaan.

rondelletje, o. *runjtje*, *runjtjes*.

ronden, **ZIE**: *afronden*.

rondfietsen, *rónjftitse*, *fitsde* *rónjt*,
is of haet *rónjtgefits*.

rondgaan, *rónjtgaon*, *ging* *rónjt*,
is of haet *rónjtgegan*. 1a.

rondgang, m. *rónjtgank*, *rónjtgèng*.

OOK: v. *runje*, *runjes*.

De *runje* maake: de *rondgang* doen.

Veer speele in de *runje*:

wij spelen in de *rondte*, in een *kring*.

rondlopen, *rónjtloupe*, *leep* *rónjt*,
is of haet *rónjtgeloupe*. 2a+2k.

rondom, *rónjtom* of *rónjteróm*.

rondspringen, *rónjtsprènge*, *spróng*
rónjt, is of haet *rónjtgespróng*. 2e.

rondtrekken, *rónjtkóetsje*, *kóetsjde*
rónjt, is of haet *rónjtgekóetsj*.

-Met alle vervoermiddelen-.

OOK: *rónjtkóetsje* enz.

ronduit, *plawèch*. **ZIE**: *rechtuit*.

OOK: *rónjtóét*, *rónjtóéter*,

rónjtóétste.

rondvertellen, *óétblaajere*, *blaajerde*
óét, is of haet *óétgeblaajert*.

OOK: *óétkwatsje*, *kwatsjde* *óét*,
is of haet *óétgekwatsj*.

rondzwalken, **ZIE**: *fladderen*.

ronsel, o. *rónsel*, *rónsele*, *runselke*.

ronselaar, m. *rónselaer*, *rónselaere*.

OOK: *zjièlleverkouper*,
zjièlleverkuipers.

ronselen, *rónsele*, *rónselde*,
is of haet *gerónselt*.

rood, *rwat*, *rwaijer*, *rwatste*.

Rwat waere: blozen. *Rwat haar* èn

aelzehout wis *sêlje* op *gooje grónjt*:

letterlijk: *rood haar* en *elzenhout*

groeit zelden op goede grond.

Iemand met *rood haar*: "Te heit in
de *ao*ve *gesjûuf*; *beros*; in de *raenge*

gestange". De *rwai luip* in de

portemennee *hóbbe*: overwegend

koperen *geldstukken* in de

portemonnaie hebben. De *rwaije*,

dí *rwai*: iemand met *rood haar*.

roodachtig, *rwatèchtich*,

rwatèchtigger, *rwatèchtichste*.

OOK: *rwatelik*, *rwatelikker*,

rwatelikste. **OOK**: *ros*.

roodbont, *rwatbónjt*.

roodborstje, o. *rwatbösjke*,
rwatbösjkes.

roodborsttapuit, o. *wíentèpperke*,
wíentèpperkes.

roodgloeïend, *rwatgleujent*
of *rwatgleujetich*.

roodstaart, m. *rwatstart*,
rwatstèrt, *rwatstèrtje*.

roodvonk, m. *rwatvónk*.

roof, -wondkorst-: m. *rouf*, *rouve*,
rúifke. -Stelen-: m. *rouf*. Ummer op
rouf óét: steeds op *roof* uit.

roofmoord, m. *roufmaort*, *roufmäört*.

rooien, *óétdoon*, *deech* *óét*, is of haet
óétgedaon. 1a. -Van bomen en
struiken e. d. -: **ZIE**: *uitroeien*.

rooilijn, m. *réin*, *réine*. *Mié lènjt réint*
aan 't *tient*:

mijn land grenst aan het jouwe.

rook, m. *rouk*. **ZIE**: *pluis*. S.

ZIE: *damp*, *wasem*.

rookhok, o. *rúikes*, *rúikesse*,
rúikeske.

rookvlees, o. *rúikvleisj*.

rookwaar, o. *roukes*.

room, m. *róum*. Ich *hób* *lee*ver de
róum ès t'n *aaf*laot: ik heb liever de
room als de *ondermelk*.

roomhorentje, o. *kraemrölke*,
kraemrölkes. Spottend ook wel
"zwærende vinger" genoemd.

OOK: o. *räöteketäötje*,
räöteketäötjes.

OOK: v. *völhäöreke*, *völhäörekes*.

Roos, *Roozaa*, *Rwéske*, *Rwas*.

roos, v. *rwas*, *rwaze*, *rwéske*.

-Huidschilfers op 't hoofd-: m. *rwas*.

rooster, m. *rwèster*,

rwèsters, *rwèsterke*.

roosteren, *rwèstere*, *rwèsterde*,

is of haet *gerwèstert*.

Rooth het, was gebied tussen hoge
Maasdaloever en de Rootstr. nabij
't Hoge Bos. Nu doorsneden door
spoorlijn.

Roothstraat, voormalige veldweg vanaf Armsterveldweg, welke langs de hellingen nabij de spoorlijn naar 't Hoge bos liep.

rosbief, m. *rosbuf*.

rose, **ZIE**: *roze*.

rosmolen, -een door 'n paard in beweging gehouden molen-:
v. *rosmeule*, *rosmeules*.

rot, *rot*, *rotter*, *rotste*. **ZIE**: *mispel*.

rotten, *rotte*, *rotde*, is *gerot*.

rotzak, m. *rotsak*, *rotsèk*, *rotsèkske*.

rouche, m. *rôsj*, *rôje*, *rusjke*.

rouw, v. *róuw*. *Róuw* draage is allewiel neet mjè in de mwade: het dragen van rouw is thans niet meer in de mode.

rouwband, m. *róuwbènjt*,
róuwbènj, *róuwbènjtje*.

rouwbrief, m. *dwatsbreëf*,
dwatsbreëve.

OOK: *róuwbreëf*, *róuwbreeve*.

rouwdragen, *róuwdraage*, *drooch*
róuw, haet *róuw gedraage*. 2c.

rouwen, *rouwe*, *rouwde*,
haet *gerouwt*.

rouwfloers, m. *krêp*.

rouwkamer, v. *róuwkaamer*,
róuwkaamers.

rouwprentje, v. *dwatsprèntje*,
dwatsprèntjes.

rouwstrik, m. *róuwstrik*, *róuwstrikke*,
róuwstrikske.

roven, *róuve*, *róufde*, is of haet *geróuf*. Die zeen veur *róuve* ên klóuwe in de weech gelach: die zijn voor roven en stelen geboren.

rover, m. *róúver*, *róúvers*.

roversbende, v. *róúversbênde*,
róúversbêndes.

royaal, *rejaal*, *rejaalder*, *rejaalste*.

Hae spróng rejaal demit óm: hij is kwistig. **ZIE**: *ruim*. S. Hae ljèt ze rolle: hij is erg royaal. Dao geuf 't driederlei smaer: daar gaat 't royaal toe. **OOK**: *riéf*, *riéver*, *riéfste*.

Roza, *Rwéske*.

roze, raos. **OOK**: *raozerwat*.

rozeblad, o. *rwazzeblaad*,
rwazzeblaajer, *rwazzeblaetje*.

rozeboompje, o. *rwazzebúimpke*.

rozeknop, m. *rwazzeknóp*,
rwazzeknup, *rwazzeknupke*.

rozenkrans, m. *rwazzekrans*,
rwazzekrêns, *rwazzekrênske*.

ZIE: *afraffelen*. **BETER**:

m. *noster*, *nosters*, *nösterke*.

rozestruik, m. *rwazzestróék*,
rwazzestrúúk, *rwazzestrúúkske*.

rozijn, v. *rezién*, *reziéne*, *reziénke*.

roziijnenbrood, m. *reziénewèk*,
reziénewèGGe, *reziénewèkske*.

rug, m. *rök*, *röGGe*, *rökske*. *Dóé mós* tich te *rök vriéhouwe*: je moet je hoeden voor een aanval in de rug. Hae haet te *rök* nao de sjöp staon: een hoge rug hebben. **ZIE**: *helpen*, *slaag*, *stelen*, *muur*. S.

-Kromme-: m. *kattepókkel*,
kattepókkele, *kattepukkelke*.

ZIE: *aanstellen*. S. **ZIE**: *flikflooiën*.

OOK: m. *krómmejak*, *krómmejëk*,
krómmejëkske. Get opte *krómmejak* draage: iets op zijn rug dragen.

OOK: m. *pókkel*, *pókkele*,
pukkelke. **ZIE**: *slaag*, *wind*. S. De *róum* van de vot aafhóbbe: het ergste achter de rug hebben.

-Op de rug dragen-: *pókkele*,
pókkelde, is of haet *gepókkelte*.

ruggegraat, m. *rökstrank*, *rökstrèng*.

OOK: m. *rwazzekrans*, *rwazzekrêns*,
rwazzekrênske. **ZIE**: *poepen*. S.

rugkramp, m. (*aaf*)*sjäöt*.

Eine (*aaf*)*sjäöt* in de *rök*:
kramp in de rug.

OOK: *hêksesjäöt*: spit in de rug.

rugpijn, v. *rökpíen*. Ich hób te *krjèmmer* in de *rök*. -Afgeleid van de marskramer, die vroeger met zijn koopwaar op zijn rug rondtrok-.

rugzak, m. *rópszak*,
rópzêk, *rópzêkske*.

rui, m. *rúúzel*. De hinne *lêGGe* neet

mjà, ze zeen in de rúúzel: de kippen leggen niet meer, ze zijn in de rui.

ruien, rúúzele, rúúzeldē, haet gerúúzelt. **OOK**: verrúúzele, verrúúzeldē, is verrúúzelt.

Wordt ook gezegd van bloemen, die de bloemblaadjes verliezen.

ruierende, -vogel enz. -:

m. rúúzelaer, rúúzelaere.

ruif, v. krub, krubbe, krubke.

Dooch 't paert gêt húj in de krub: doe het paard wat hooi in de ruif.

ruiken, rúúke, raok, is of haet geraoke. 2p.

ruiker, **ZIE**: bos.

ruil, m. toésj, túúsj.

Dóé höbs 'ne gooje toésj gat: je hebt een goede ruil gehad.

ruilen, toésje, toésjde, is of haet getóésj. "Huntjes toésje, ich hou wat ich höb": wordt gezegd, als men niet wil ingaan op een verzoek om te ruilen. Dae dich krieg ên bääk veur 'n anger, is 'n bääkbjès: die jou wil ruilen voor een ander, is een stommeling.

OOK: vertóésje of ómtóésje.

ruim, -groot-: wíét, wíer, wíetste.

Dae jas is mich te wíét **of** zit mich te vóllich **of** is mich gêt te rejaal: die jas is me wat te ruim. "Dóé mós de bisjep mër éns laote kómme" wordt gezegd, als een ruimte te klein is voor haar bestemming.

OOK: rúúm, rúúmer, rúúmste.

ruimte, v. rúumte, rúumtes.

ruin, **ZIE**: klophengst.

OOK: m. róen, róene, rúunke.

ruïne, v. rewíen, rewíene.

ruïneren, verranneuweere, verranneuweerde, is of haet verranneuweert. **OOK**: verrenuweere enz. **ZIE**: opkrijgen. S.

ruisen, róésje, róésjde, haet geróésj.

ruit, v. róét, róete, rúútje.

ruitenaas, m. róétenaos.

ruitentikker, m. róétetikker,

róétetikkers, róétetikkerke.

ruiter, m. rúúter, rúúters, rúúterke.

ruk, m. fók, fuk, fukske.

-In éine sjars-: in één ruk. Van híé pës Sjömmert is 'ne lange rëk: naar Schimmert is een hele ruk.

rukken, fóéke, fóékde, is of haet gefóék. **ZIE**: vorm. S. **OOK**: fókke, fókde, is of haet gefók. **OOK**: róppe, rópde, is of haet geróp.

rum, m. róm.

rumoerig zijn, rêmtêmpē, rêmtêmpde, haet gerêmtêmp.

rund, o. rénjt, rénjē, ríntje.

rundvee, o. rénjtvjē.

rundvet, o. rénjtvēt.

rundvlees, o. rénjtvleisj. Duuvelkes: rundvleesblokjes met uien en azijn.

rupe, v. rópsj, rópsje, rupsjke.

rust, v. ras. **ZIE**: dik. S. **OOK**: v. róa. **OOK**: mit vree laote. Laot tîe kénjer toch mit vree: laat die kinderen toch met rust. Dóé kéns ouch géí bjès mit vree laote:

je kunt ook geen dier met rust laten.

rustaltaar, o. rósêltjer, rósêltjers.

rusten, zich raste, rasde zich, haet zich geras. Zich gêt raste: uitrusten.

-Na de maaltijd-: unjere, unjerde, haet geunjert. -Tijdens het werk-: sjafte, sjafde, haet gesjaf.

rustig, rastich, rastigger, rastichste.

OOK: róewich, róewigger, róewichste.

rusttijd, -na de maaltijd-: m. unjere. 'n Unjere doon: een uiltje knappen.

ruw, óngebjèit, óngebjèider, óngebjèitste. Dat is 'nen óngebjèide: dat is een ruwe kerel. **OOK**: róé, róewer, róeste. De plènk zeen te róé: de planken zijn te ruw. -Niet glad-: vrjē, vrjējer, vrjēste. 'n Vrjē plank: een ruwe plank. **ZIE**: borstelbinder. S.

ruzie, v. rúuzing. 't Zoutvaat ómstwatte: voorteken van ruzie. Op 't hóuwe aaf: hooglopende ruzie, op het vechten af.

Klöppelke óét te zak is 't dao bekans
alle daach: ze hebben vaak ruzie.

ruzie maken, aanéín zeen, waore
aanéín, zeen aanéín gewaes. IV.

OOK: rúzing maake, maakde
rúzing, haet rúzing gemaak.

ZIE: vechten. -Kibbelen:-
ênsjele, ênsjelde, haet geênsjelt.

ruziemaker, m. ênsjelaer, ênsjelaere.

ZIE: kibbelen.

ruzie zoeken, rúzing zeuke, zeukde
rúzing, haet rúzing gezeuk.

Daalstraat, Calsop-Eisloo

sabbelen, *lòtsje, lòtsjde, haet gelòtsj.*

sabel, m. saabel, saabele, saebelke.

Mit saabel ên sjakkoo:

gesteven en gestreken.

sacharine, m. sachrien.

sacrament, o. sakkermënt,

sakkermënte. **OOK:** o. Gaotsgesjiër.

Sacramentsdag, -elf dagen na

Pinksteren-: m. Sakkermëntsdaach.

sacristie, v. sakkerstie, sakkerstieje.

saffraan, m. sefraon. Geelachtig

poeder van een crocussoort welke in

sub. tropische en tropische landen

geteeld wordt. Dit poeder werd o.a.

toegevoegd aan de "riéstespies",

waardoor deze geel gekleurd werd;

ook werd 't poeder wel toegevoegd

aan de vladeeg. Daar dit poeder

nogal kostbaar was, werd het ver-

kocht in kleine doosjes. **ZIE:** gierig.

sajet, m. saajët.

sakkeren, *sakkere,*

sakkerde, haet gesakkeret.

salade, **ZIE:** sla.

salamander, m. sallemander,

sallemanders, sallemënderke.

salaris, m. trëk, trëkke, trëkske. Hae

haet 'ne sjwanne trëk: hij heeft een

goed salaris. **OOK:** o. traktemënt,

traktemënte, traktemëntje.

salie, -plant-: m. zêlf.

salon, m. saalët, saalëtte.

OOK: de gooj kaamer.

salut, m. saluu.

samen, saame.

samendoen, saamedoon, deech

saame, haet saame gedaon. 1a.

OOK: biéjéindoon enz.

samengaan, saamegaon, ging saame,

is saamegegange. 1a.

samenhang, o. verbènjt, verbènj,

verbènjtje. **BETER:** verhout.

samenhokken, **ZIE:** samenwonen.

samenleving, **ZIE:** maatschappij.

samenraapsel, m. mismasj,

mismasje, mismësjeke.

samenrapen, -weer op verhaal

komen-: zich hêrkriège, hêrkreech

zich, haet zich hêrkreege. 2p.

OOK: zich hêrpakke, hêrpakde

zich, haet zich hêrpak.

samenstelling, v. saamestelling,

saamestellinge.

samenvatting, m. resuumee,

resumees, resuumeeke.

samenwonen, hoezeere, hoezerde,

haet gehoezeert. Ze hōbbe lang

saame gehoezeert:

ze hebben lang samen gehuisd.

OOK: hoddele, hoddelde, haet

gehoddelt. **ZIE:** venten.

samenzweren, kónkelefloze,

kónkeleflōesde, is of haet

gekónkeleflōes.

sandaal, m. sendaal,

sendaale, sendaelke.

sanitair, o. sannetaer.

santé, saontee.

Santeberg, helling tussen kasteelpark

en Terhagen. Sant is zand.

santenkraam, m. santekraom.

De ganse santekraom:

de hele santenkraam.

sap, m/o. saap, saape, saepke.

sappig, **ZIE:** mals. 'n Zóumiche paer:

een sappige peer. **OOK:** saapetich,

saapetigger, saapetichste.

sardine, v. serdiën, serdiëne,

serdiënke.

sarren, matraeteere, matraeteerde, is

of haet gematraeteert. **ZIE:** plagen.

satanskind, v. dúúvelin, dúúvelinne.

OOK: o. dúúvelskénjt,

dúúvelskénjer.

satijn, m. saatién, saatiéne.

OOK: m. setiën enz.

satinet, m. satenët,

satenëtte, satenëtje.

saucijs, v. sesies, sesieze, sesieske.

saucijzebroodje, o. kaersbrwëtje,

kaersbrwëtjes. **OOK:**

o. sesiezebrwëtje, sesiezebrwëtjes.

saus, v. saus, sauze, sèiske.

sauskom, m. sauskómp, sauskump,

sauskumpke.

sauslepel, m. *sauslaepel*,
sauslaepele, *sauslaepelke*.

savoyekool, m. *seuwaij*, *seuwaije*.

scapulier, o. *sjaableer*,
sjaableere, *sjaableerke*.

scene, v. *saen*, *saene*, *saenke*.

scepter, m. *sèpter*, *sèpters*, *sèpterke*.

schaafbank, m. *sjaafbank*,
sjaafbènk, *sjaafbènkske*.

schaafsel, o. *sjaafsel*.
-Houtkrullen-: (*sjaaf*)*spjiènne*.

schaafwond, -krijgen-: *sjróévele*,
sjróévelde, is *gesjróévelt*.

schaal, -zowel schotel als schaal van
ei, mossel enz. -: v. *sjaal*, *sjaale*,
sjaelke.

-Schotel-: v. *sjaol*, *sjaole*, *sjaölke*.

schaaldeel, v. *sjaalplank*, *sjaalplènk*.

schaamhaar, o. *kuthaor*,
kuthaore, *kuthäörke*.

schaamte, v. *sjaemde*. Hae haet géin
sjaemde in z'n *príe*: hij heeft geen
schaamtegevoel. **OOK**: v. *sjaemte*.

schaamteloos, **ZIE**: onbeschaamd.

schaap, o. *sjaop*, *sjaöp of sjáop*,
*sjaöpk*es. Hae haet zien *sjaöp*
gesjaore of hae haet te neut
gehóuwe: hij heeft zijn schaapjes
op 't droge.

schaapsherder, **ZIE**: herder.

schaapskop, m. *sjaopskop*,
sjaopsköp.

Schaapsweide, *Sjaopswei*.
Beemdgedeelte, nu Julianakanaal,
tussen Elsloo en Geulle.

schaar, v. *sjièr*, *sjièrre*, *sjièrke*.

schaars, raar, *raarder*, *raarste*.

schaarsgekleed, -vrouw-:
v. *pummeletêrger*, *pummeletêrgers*,
pummeletêrgerke.

schaats, v. *sjaats*, *sjaatse*, *sjaetske*.

schaatsen, *sjaatse*, *sjaatsde*,
haet *gesjaats*.

schade, v. *sjaa*. Hae laef van de *sjaa*:
hij leeft van de schade.

Tsjwè krauwe pikke zich géin óúche

óét: twee advocaten doen elkaar
geen schade.

schadelijk, *sjaedelik*,
sjaedelikker, *sjaedelikste*.

schadevergoeding, v. *sjaavergeujing*.

schaduw, m. *sjeem*.

schaffen, *sjaffe*, *sjafade*, is of haet
gesjaf. *Sjafste* 't: speel je dat klaar?

schaften, *sjafte*, *sjafade*, haet *gesjaf*.

schakel, o. leet, *leejer*, *leetje*.

OOK: *kettingschakel*. **ZIE**: lid.

ZIE: gewricht. S.

schakelaar, m. *sjalter*, *sjalters*,
sjalterke. **ZIE**: heer. S.

OOK: m. *sjaakelaer*, *sjaakelaere*.

schalk, **ZIE**: ondeugd.

OOK: m. *sjalk*, *slèlk*, *sjèlkske*.

schallen, *sjalle*, *sjalde*, haet *gesjalt*.

schamen, zich *sjaame*, *sjaamde* zich,
haet zich *gesjaamp*. *Sjaame* haet
géin humme aan: *schaamtegevoel*
kan men niet verbergen.

Indien iemand zegt: "ich *sjaam*
mich" krijgt hij ten antwoord:

"*sjaame* haet géin humme aan",
wat in dit geval betekent:

er is geen reden tot *schaamte*.

-Om je te schamen-: *sjaameswaert*.

schamp, m. *sjamp*, *sjampe*.

schampen, *sjampe*, *sjampde*,
is *gesjamp*.

schamppaal, m. *sjamppaol*,
sjamppäöl. -Steen als *schamppaal*
geplaatst op straathoeken enz. ter
bescherming-:

m. *sjampstéin*, *sjampstéin*.

schampschot, m. *sjampsjää*t,
*sjampsjää*t.

schandaal, o. *sjendaal*, *sjendaale*.

schandalig, *sjendaalich*,
sjendaaligger, *sjendaalichste*.

schandaliseren, *sjangeleere*,
sjangeleerde, is of haet
gesjangeleert.

schande, v. *sjènj*. Wae loestert aan
de *wènj*, *wèrt* meistes zien *éige sjènj*:
wie luistert aan de wanden, hoort

meestal zijn eigen schande.

ZIE: blamage. Sjenjich maake: te schande maken. -Zich met schade en schande uit een netelige positie redden-: mit e gesjelt stêkske devan aafkômme. Al sjenjich gemaak: alles te schande gemaakt.

schandelijk, *sjaameswaert*. **OOK:**

sjenjich, sjenjigger, sjenjichste.

schandpaal, m. *sjenjtpaol, sjenjtpaöl.*

schans, **ZIE:** takkebos.

schap, -legplank-:

o. *sjaap, sjaaper, sjaepke.*

schapenvlees, o. *sjaoevleísj.*

schappelijk, *sjappelik,*

sjappelikker, sjappelikste.

Scharberg, Schaarberg, Scherre.

Oorspronkelijke benaming voor deel helling van Elserveld nabij huidige Europabrug. Mogelijk herleid van inscharen (zie daar) vee.

scharenslijper, m. *sjiëresliéper, sjiëresliépers.* **OOK:** v. *slíépkar, slíépkarre, slíépkerke.*

scharminkel, o. *sjerminkel,*
sjerminkele.

scharnier, o. *sjarneer, sjarneere,*
sjarneerke. **OOK:** *gehèng*

of gehing, gehènge, gehèngske.

OOK: o. *sjerneer, enz.*

scharrelaar, m. *tónjtelaer,*
tónjtelaere, tónjtelaerke.

schat, m. *sjat, sjatte, sjêtte of sjatteke.*

schateren, *sjaatere, sjaaterde,*
haet gesjaatert.

schatrijk, *sjatriék.*

schatten, *sjatte, sjatde, is of haet gesjat.* **OOK:** *sjêtte, sjêdde,*
is of haet gesjêtt.

schatter, m. *sjêtter, sjêtters.*

schattig, *sjattich, sjattigger, sjattichste.*

schatting, v. *sjétting, sjéttinge.*

Op 't hélig óuch: naar schatting.

schaven, *sjaave, sjaafde, is of haet gesjaaf.* -Sponningen schaven-:
plooge, ploochde, is of haet geplooch.

schede, **ZIE:** etui.

scheef, *sjéif, sjéiver, sjéifste.*

Sjéif én sjael: schots en scheef.

scheel, *sjael, sjaelder, sjaelste.*

Zwa sjael wíe 'n lat: erg scheel.

Dáe sjaele: die schele. Hae kik mit zien lénks óuch in 't rêchs kammezaolstêsjke: hij is behoorlijk scheel. 'ne Sjaele maonuicher: een scheel paard. Sjaele kop: scheeloog, iemand die niet uitkijkt.

OOK: *lósj, lósjer, lósje.*

scheen, m. *sjéén, sjééne.*

Eemes blau sjééne stampe:

iemand blauwe schenen trappen.

scheerapperaat, o. *sjaermesjienke,*
sjaermesjienkes.

scheerbekken, v. *sjaersjootel,*
sjaersjootele.

scheerkwast, m. *sjaerbeustel,*
sjaerbeustele.

scheermes, o. *sjaars, sjaarse,*
sjaarske. **OOK:** o. *sjaermêts,*
sjaermêtser, sjaermêtske.

scheerriem, m. *sjaerreem,*
sjaerreeme.

scheerzeep, v. *sjaerzeip.*

scheet, m. *sjeet, sjeete, sjeetje.*

scheiden, -overgaan tot scheiding met deling van boedel enz. -: óéteréingaon, ginge óéteréin, zeen óéteréingegange. 1a.

OOK: *sjeije, sjéide, is gesjéit.*

scheiding, -in het haar-: o. *loezegèngske, loezegèngskes of m. sjéigel, sjéigele, sjéigelke.* -Echt-: v. *sjéijing, sjéijinge.* -In het hoofdhaar maken-: *sjéigele, sjéigelde, is of haet gesjéigelt.* De häärkés sjwan gesjéigelt: een mooie scheiding in het haar. **ZIE:** grenssteen.

scheidsrechter, m. *sjeitsrêchter,*
sjeitsrêchters, sjeitsrêchterke.

schel, -trekker van ouderwetse deurbel-:

m. *klingel, klingele, klingelke.*

schelden, *óétpakke, pakde óét, is of*

haet óétgepak. **OOK:** óétvaare, voor óét, is óétgevaare. **OOK:** sjêlje of sjêlje, sjólj, haet gesjólje. 2e. Eemes de pókkel vol sjêlje: iemand de huid vol schelden. -Uitgescholden worden: óétgebúult kriége. En dóe kreeg ich ze óétgebúult: en toen werd ik uitgescholden.

scheldnaam, m. sjêljnaam, sjêljnaame. -Voor molenaarsknecht: m. maelwörm, maelwörm. -Schoenmaker: m. paekvot, paekvotte.

schele, éin sjael, éine sjaele: een schele vrouw, een schele man.

schelen, sjaele, sjaelde, haet gesjaelt. Dat sjaelde ouch niks: dat scheelde ook niets. 't Mankeerde neet vööl: 't scheelde niet veel. **ZIE:** ontbreken.

OOK: dat kan mich geine steek sjaele: het kan me geen zier schelen.

schelm, m. sjêlm, sjêlme, sjêlmke.

schelp, **ZIE:** mossel.

OOK: v. sjölp, sjölpe, sjölpeke.

scheluw, wénjtsjéif, wénjtsjéiver, wénjtsjéifste.

schelvis, m. sjêlvës.

schemer, m. sjeemer.

schemeravond, m. sjeemeraovent, sjeemeraovende.

schemeren, sjeemere, sjeemerde, haet gesjeemert. **OOK:** deemere, deemerde, haet gedeemert.

ZIE: onwel.

schemerlamp, v. sjeemerlamp, sjeemerlampe, sjeemerlêmpke.

schenklad, o. deenblaaf, deenblaajer, deenblaetje.

schenkel, m. sjénkel, sjénkele, sjénkelke.

schenken, -bij testament: vermaake, vermaakde, is of haet vermaak.

OOK: sjénke, sjónk, is of haet gesjónke. 2e. Ich krieg 't ouch neet gesjónke: men verwacht van mij ook, dat ik datgene doe waarvoor ik ben aangewezen. -Vullen: sjódde, sjódde, haet gesjót. Hóbste de kofe

al op én aaf gesjót: heb je de koffie al overgeschonken. **ZIE:** betalen. S. **schep**, v. sjöp, sjöppe, sjöpke.

ZIE: troffel.

schepen, -overheidspersoon: m. sjaepe, sjaepene.

schepnet, o. sjöpnêt, sjöpnëtter, sjöpnëtje,

scheppen, -schapen: sjaope, sjoop, is of haet gesjaope. -Met schep: sjöppe, sjöpde, is of haet gesjöp. Sjöp te zènjt gèt obbene hóup: schep de zand op een hoop.

schepping, v. sjöpping, sjöppinge.

schepnad, o. sjöpraaf, sjöpraajer, sjöpraetje.

schepsel, o. sjöpsel, sjöpsese, sjöpselke.

scheren, sjaere, sjaor, is of haet gesjaore. 2c. Hae sjaor de hék: hij schoor de heg.

scherf, o. sjêrf, sjêrver, sjêrfke.

scherm, o. sjirm, sjirme, sjirmke.

schermen, sjirme, sjirmde, haet gesjirm.

scherp, sjêrp, sjêrper, sjêrpste.

ZIE: tong. S. Dat is e spits dénk: dat meisje heeft een scherpe tong. e Sjêrp haenke: een vrouwenloper.

scherpen, sjêrpe, sjêrpde, is of haet gesjêrp. - Van zeis of zicht: haare, haarde, is of haet gehaart.

scherpschutter, m, sjêrpsjötter, sjêrpsjötters.

schertsen, **ZIE:** spotten.

scherven, gruuzelemënte.

schets, v. sjêts, sjêtse, sjêtske.

schetsen, sjêtse, sjêtsde, is of haet gesjêts.

schetteren, sjêttete, sjêtterde, is of haet gesjêttet.

Wêr die aesters éns sjêttete: hoor die eksters eens schetteren.

scheur, -in kleding e. d. -: v. víef, víeve, víefke. Ein víef in de broek: een scheur in de broek.

OOK: m. winkelhaok, winkelhäök.

OOK: v. sjäör, sjäöre, sjäörke.
scheuren, doorriete, reet door,
 is of haet doorgereete. 2b. **ZIE:**
 roddelen, kwaadspreken. **OOK:**
 sjäöre, sjäörde, is of haet gesjäört.
scheut, m. klats, klatse, klêtske.
 Gaef mich ouch mêr e klêtske mëlck:
 geef mij ook maar een scheutje
 melk. -Loot-: m. sjäöt, sjäöt, sjäötje.
scheuteling, -varken van 3 tot 5
 maanden oud-: m. sjäöteling,
 sjäöteling, sjäötelingske.
scheutig, sjäötich,
 sjäötigger, sjäötichste.
schieten, sjeete, sjwat, is of haet
 gesjaote. 2e. **OOK:** flêmmen, flêmden,
 haet geflêmp. **OOK:** paave, paafde,
 is of haet gepaaf. -Eindbeurt
 schieten bij schutterijwedstrijd om
 winnaar aan te wijzen-: kaavele,
 kaavelde, is of haet gekaavelt.
schietbaan, v. sjeetbaan, sjeetbaane.
schietgerij, m. paaverik,
 paaverikke, paaverikske.
schietlood, o. sjeetwat,
 sjeetwaijer, sjeetlwêtte.
schietmeester, -in mijn-: m.
 sjeethuijer, sjeethuijers, sjeethuijerke.
schietschijf, v. sjeetsjief, sjeetsjieve.
schietstand, m. sjeetstènjt, sjeetstènj.
schiettent, v. sjeettènt, sjeettènte.
schift, -een dwars doorgehakte steen
 in de bouw-: v. sjaal, sjaale, sjaelke.
 -Het doorhakken-: sjaale kappe,
 kapde, is of haet gekap.
schiften, sjifte, sjifde, is gesjif.
schijf, v. sjief, sjieve, sjiefke.
 Gaef 't kénjt e sjiefke wóós: geef 't
 kind 'n plakje worst. 't Löp euver
 ein sjief: het loopt over één schijf.
schijn, m. óugesjién. Alles veur d'n
 óugesjién: alles voor de schijn.
OOK: úuterlik. -Gloed-: m. sjien.
schijnbaar, sjienbaar.
schijnbeweging, v. sjienbewaeging,
 sjienbewaeginge, sjienbewaegingske.
schijndood, sjéndwat.

'ne Sjiéndwaije: 'n schijndode.
schijnen, sjéne, sjéen,
 haet gesjéne. 2p.
schijnheilige, m. sjénhêlge.
schijt, m. sjét.
schijten, sjéte, sjeet, haet gesjeete. 2b.
schijter, v/m. sjéter, sjéters, sjéterke.
schijthuis, o. sjétes, sjétese,
 sjéteske. **OOK:** o. sjéthóés,
 sjéthóezer, sjéthúuske.
schikkelijk, sjikkelik,
 sjikkelikker, sjikkelikste.
schikken, minnezeere, minnezeerde,
 is of haet geminnezeert.
ZIE: regelen.
OOK: sjikke, sjikde, is of haet
 gesjik. Geer mó't uch in 't léit sjikke:
 U zult U in 't leed moeten schikken.
schikking, o. vergeliék, vergeliéke.
schil, v. sjël, sjêlle, sjêlke.
OOK: v. sjaal, sjaale, sjaelke.
 -Peul-: v. luit, luite, luitje.
schild, o. sjilt, sjiljer.
schilder, m. sjilder, sjilders, sjilderke.
schilderen, piénzele, piénzeld, e,
 is of haet gepiénzelt. **OOK:** sjildere,
 sjilderde, is of haet gesjildert.
schilderhuisje, o. sjilderhúuske,
 sjilderhúuskes.
schilderij, v. sjilderie,
 sjilderieje, sjilderieke.
schildwacht, m. sjiltwach,
 sjiltwachte.
schilfer, m. sjirvel, sjirvele, sjirvelke.
OOK: v. sjilfer, sjilfere, sjilferke.
schilferen, sjirvele, sjirvelde,
 is of haet gesjirvelt.
 De vêrf sjirvelt: de verf bladdert.
schillen, sjêlle, sjêlde,
 is of haet gesjêlt.
schimmel, m. sjömmel, sjömmele.
 -Ook paard-.
 e Wit paert hêt 'ne sjömmel.
schimmelen, sjömmele, sjömmelde,
 is gesjömmelt.
Schimmert, Sjömmert.
schimpen, **ZIE:** schampen.

schimpscheut, ZIE: schamp.

schip, o. sjeep, sjéep, *sjeepke*.

schipper, m. *sjupper*,
sjuppers, *sjupperke*.

schipperen, *sjippere*, *sjipperde*,
haet *gesjippert*. **OOK:** *sjuppere* enz.

schnitzel, m. *snietsel*,
snietsele, *snietselke*.

schobbejak, m/o. *sjóbbejak*,
sjóbbejêk.

schobberd, ZIE: stakker.

schoeisel, o. *voetgetúuch*. Hóbeste
goot *voetgetúuch*: heb je een paar
stevige schoenen of laarzen?

schoen, m. *sjoon*, *sjóon*, *sjeunke*.

ZIE: betalen. S. Hae haet gêt naeve
zich loupe **of** hae is mit te ibilj
geplaoch: hij loopt naast zijn
schoenen. Tot ca. 1920: Wanneer
iemand een in aanbouw zijnd
gebouw kwam bezichtigen, ging een
van de werklieden met zijn pet over
diens schoenen wrijven.

De bedoeling van dit "sjoon wikse"
was, dat aan de in het pand
aanwezige arbeiders een drinkgeld
werd gegeven. In de twintiger jaren
kwam dit nog sporadisch voor.
Raadseltje: Sjoondooris lapaafis
êrmentietis; potjeslatijn voor: als de
schoenen versleten zijn, verkeert de
drager er van in behoeftige
omstandigheden. **OOK:** -afgelopen
schoen of pantoffel-: m. *laatsj*,
laatsje, *laatsjke*. Dîe zúút aan de
weech, ès 't kinjtje pis haet: zien
waar de schoen wringt. -Neus van
schoen-: *veurst* **of** m. *tup*, *tuppe*,
tupke. -Schoenen maken of
herstellen-: *sjóestere*, *sjóesterde*,
is of haet *gesjóestert*.

schoenborstel, m. *wiksbeustel*,
wiksbeustele, *wiksbeustelke*.

schoencremedoos, v. *wiksdwas*,
wiksdwazze, *wiksdwêske*.

schoenmaker, m. *sjóester*, *sjóesters*.
-Spotnaam-: m. *paekvot*, *paekvotte*.

schoenmakershamer, -hamer met
ronde kop en spitse punt-:
m. *sjóesterhaamer*, *sjóesterhaamers*,
sjóesterhaamerke.

schoenmakersknecht,
m. *sjóesterjóng*, *sjóesterjónges*.

schoenpin, -van hout om zolen vast
te maken-:

o. *sjóesterpinke*, *sjóesterpinkes*.

schoensmeer, m. *wiks*, *wikske*.

-Het poetsen van schoenen-:
wikse, *wiksde*, is of haet *gewiks*.

schoenspanner, m. *oprêkker*,
oprêkkers.

schoenveter, ZIE: veter.

schoenzool, m. *sjoonslap*,
sjoonslappe.

schoffel, v. *sjóffel*, *sjófftele*, *sjuffelke*.

schoffelen, *sjóffele*, *sjóffelde*,
is of haet *gesjóffelt*.

schoft, m. *sjóf*, *sjófte*.

schok, m. *stók*, *stuk*, *stukske*.

Mit 'ne *stók* stinger stil: met een
schok kwam hij tot stilstand.

schokken, *stókke*, *stókde*,
is of haet *gestók*.

schokschouderen, *sjoksjouwere*,
sjoksjouwerde, haet *gesjoksjouwert*.

schol, m/v. *sjol*, *sjolle*, *sjólke*.

schommel, v. *sjokkel*,
sjokkele, *sjókkelke*.

schommelen, *sjokkele*, *sjokkelde*,
is of haet *gesjokkelt*. -Arm in arm
schommelen of wiegen-: *sjónkele*,
sjónkelde, haet *gesjónkelt*.

schommelstoel, m. *sjokkelstool*,
sjokkelsteul.

schoof, -schoof graan, die bij het
maaïen terzijde wordt gelegd, het
zgn. "óétdrêje" -. Twee "sjobbe"
samengevoegd en gebonden is een
"bössel": v. *sjob*, *sjobbe*, *sjóbke*.
-Van de op het land (na het inhalen
van de oogst) achtergebleven en bij
elkaar geharkte halmen, onkruid
enz. gebonden schoof-: v. *wórbössel*,
wórbössele, *wórbösselke*. -Laatste

schoof graan van een bepaald perceel-: v. *martelgáus, martelgáuze, martelgêiske*. **ZIE:** *bundel*.

schooien, *sjawaije, sjawaijde*, haet *gesjawaijt*.

schooier, **ZIE:** *rakker*.

OOK: m. *sjwaijer, sjwaijers, sjwèijerke*. **OOK:** m. *baekvaeger, baekvaegers, baekvaegerke*.

school, v. *sjwal, sjwalle, sjwêlke*.

schoolgeld, o. *sjwalgêljt*. Vreuger móste de kénjer 't *sjwalgêljt* in e túútje mit nao *sjwal* brénge: vroeger moesten de kinderen 't *schoolgeld* in een papieren zakje mee naar school brengen. "Dóé mós tich mêr 't *sjwalgêljt* trukvraoge" wordt gezegd van een aartsdommerik.

schoolkameraad, m.

sjwalkammeraot, sjwalkammeraode, sjwalkammeräötje.

schoolkind, o. *sjwalkénjt, sjwalkénjer*.

schoolmeester, m. *sjwalméister, sjwalméisters*.

Hóndert *sjwalméisters* éine gooje: honderd *schoolmeesters* één goede.

schooltas, v. *kampetêsj, kampetêsjje, kampetêsjke*. **ZIE:** *drinkebroer*. S.

schooltijd, m. *sjwaltiét*.

schoolziek, v. *sjwalpién*.

schoon, *sjwan, sjwaander, sjwaanste*.

OOK: *rein, reinder, reinste*.

schoonmaak, *hóéspóts*. Meestal rond de Pasen. **OOK:** m. de póts: de grote *schoonmaak*.

schoonmaken, *óétpótse, pótsde óét*, is of haet *óétgepóts*. **ZIE:** *afvegen*.

schoonmoeder, v. *sjwaegermooder*.

OOK: v. *sjwanmooder*.

schoonvader, m. *sjwanvaader, sjwanvaarders*.

OOK: m. *sjwaegervader*.

schoonwassen, *sjwanwisje, wisjde* *sjwan*, is of haet *sjwangewisj*.

schoonzuster, v. (ge)*sjwaegesje*.

OOK: v. *sjwanzöster, sjwanzösters*.

schoor(paal), m. *sjaor(paol), sjaorpäöl*.

schoorsteen, v. *sjóuw, sjóuwe, sjúike*.

schoorsteenbrand, m. *sjóubranjt, sjóubrènj, sjóubrèntje*.

schoorsteengarnituur, -meisje geflankeerd door twee jongens-: o. *sjógarnetúúr, sjógarnetúúre, sjógarnetúúrke*.

schoorsteenveger, m. *sjóuwevaeger, sjóuwevaegers*.

shoot, m. *sjwat, sjwêt, sjwêtje*.

schoothond, m. *sjwathónjt, sjwathunj, of -hónj, sjwathunjte*.

schop, -zowel spade als trap-: v. *sjöp, sjöppe, sjöpke*. **ZIE:** *trap*.

schoppen, **ZIE:** *trappen*.

OOK: *sjöppe, sjöpde*, is of haet *gesjöp*. Hae *sjöp* of stamp taenge al wat opte straot lik: hij schopt of trapt tegen alles wat op straat ligt.

schoppenaas, m/v. *sjöppenaos, -keuning, -dam, -bóer*. Schoppen-aas, -koning, -vrouw, -boer. **OOK:** m. *zwartepiet: schoppenboer*.

schor, gram, *grammer, gramste*.

Gram in de kael: *schor*. Hae haet 'ne greumel in de träöt: hij is *schor*.

schoren, *sjaore, sjaorde*, is of haet *gesjaort*.

schors, **ZIE:** *schil*.

schorsen, *sjorse, sjorsde*, is of haet *gesjors*.

schorseneer, m. *sjorseneer, sjorseneere, sjorseneerke*.

schort, m. *sjolk, sjölk, sjölkske*.

schortenstof, m. *sjolkestof, sjolkestoffe, sjolkestufke*.

schot, -om laadruimte hoger te maken-: o. *wêchsel, wêchsele, wêchselke*. Hou dich óét te *riézer* of hou dich óét te *sjäöt*: blijf buiten schot. -Van vuurwapen-: m. *sjäöt, sjäöt, sjäötje*.

-Beschot-: o. *sjaot, sjaoter, sjäötje*.

schotel, v. *sjootel, sjootele, sjeutelke*.

ZIE: *gans, vrouw*. S. **ZIE:** *buffet*.

OOK: v. sjaal, *sjaale, sjaelke*.

-Diepe aarden, inhoudend ca. 3 tot 5 ltr. voor afromen van melk:-
v. baar, *baare, baerke*.

schouder, v. *sjouwer, sjouwers*,
sjuijerke. Op tsjwê sjouwers draage:
de verantwoording voor zich en de
medewerkers dragen.

-Van dier:- m. *sjóf, sjófte*.

schouderblad, o. *sjouwerblaad*,
sjouwerblaajer.

-Van varken:- v. *pjêtsj, pjêtsje*.

schouderdoek, **ZIE:** hoofddoek.

OOK: m. *sjouwerplak, sjouwerplék*.

schouderen, *sjouwere, sjouwerde*,
haet gesjouwert. Pööl móste
sjouwere ên neet pókkele:
palen moet je op je schouders en
niet op je rug dragen.

schouderham, o. *hêmke, hêmkes*.

schout, m. *sjout*. Sjout ên sjaepene:
schout en schepenen.

schouw, **ZIE:** schoorsteen.

schraag, m. *sjaag*,
sjaage, sjaechske.

OOK: m. *bok, bök, bökske*.

schraal, *sjaol, sjaoler, sjaolste*.

Sjaole wénjt: schrale wind.

Sjaol waer: schraal weer.

schraalhans, de lamp hink op
lwandaach:

schraalhans is keukenmeester.

schraalheid, v. *maagerichéit*.

schraapster, v. *sjaapnêl, sjaapnêlle*.

schransen, *vaege, vaechde*, is of
haet *gevaech*. Dae kan 'm vaege:
die kan schransen of drinken.

"Dóé kéns 'ne zak ouch tóebénje,
êsser noch neet vol is" zegt men,
als iemand maar doorgaat met
schransen.

schrap, m. *sjaap, sjaabbe, sjaépke*.

ZIE: streep.

schrapen, *sjaabbe, sjaabde*,
is of haet *gesjaap*.

schraper, **ZIE:** vrek, geldbuidel.

OOK: m. *wóuver, wóuvers*. **OOK:**

m. *sjaapjaanes, sjaapjaanesse*.

schrapnel, **ZIE:** schraapster.

schrappen, *sjaappe, sjaapde*,
is of haet *gesjaap*.

schrede, **ZIE:** pas.

schreef, dóé géis bóéte de *sjaöm*:
je gaat over de schreef; je gaat te
ver. m. *sjaöm, sjaöm, sjaömké*.

schreeuw, m. *bäök, bäöke, bäökske*.

OOK: m. *kweek, kweeke*,
kweekske.

OOK: m. *kwaak, kwaake, kwaekske*.

OOK: m. *sjaéf, sjaëve*.

schreeuwen, *bäöke, bäökde*, haet
gebäök. **ZIE:** huilen. **OOK:** *sjaëve*,
sjaëfde, is of haet *gesjaéf*. **OOK:**
kweeke, kweekde, haet *gekweek*.

OOK: *kwaeke, kwaekde*, haet
gekwaek. Hae *sjaéf* wíe e *vêrke* dat
in e *mêts hink* of hae *déit offer* in 't
mêts hink: hij schreeuwt als 'n
varken dat gekeeld wordt.

schreeuwer, v/m. *bäöker, bäokers*,
bäökerke of *brulbjès, brulbjèste*,
brulbjèske. **OOK:** m. *kweeker*,
kweekers, kweekerke. **ZIE:** huiler.

schreeuwlelijk, v. *sjaëfjbès*,
sjaëfjbèste.

schriel, *sjaol, sjaolder, sjaolste*.

schrift, o. *sjaif, sjaifte, sjaifke*.

OOK: m. *kajee, kajeas, kajeake*.

schrijden, *grèije, grèijde*, haet
gegrèijt. Hae *grèijt wíet*:

hij maakt grote passen.

schrijfgeld, **ZIE:** leges.

schrijfmachine, o. *tipmesjaén*,
tipmesjaéne, tipmesjaénke.

OOK: *sjaéfmesjaén*, enz.

schrijling, *grèijelings*.

schrijven, *sjaéve, sjreef*, is of haet
gesjaéve. 2p. **ZIE:** heten. S.
-Onduidelijk schrijven:- *kribbele*,
kribbelde, is of haet *gekribbelt*.

ZIE: brief. -Het. . . waard:-
sjaéveswaert.

schrijver, m. *sjaéver*,
sjaévers, sjaéverke.

schrik, m. *sjrik*.

OOK: m. *flóp*, *strank*.

schrikaanjagend, *bèngelik*,

bèngelikker, *bèngelikste*.

schrikachtig, *sjrikèchtich*,

sjrikèchtigger, *sjrikèchtichste*.

schrikbarend, *sjrikbaar*,

sjrikbaarder, *sjrikbaarste*.

schrikkeljaar, o. *sjrikkeljaor*,

sjrikkeljaore.

schrikkelijk, *sjrikkelik*,

sjrikkelikker, *sjrikkelikste*.

schrikken, **ZIE**: ontzetten.

OOK: *versjrikke*, *versjrikde*, is of

haet *versjrik*. **OOK**: *sjrikke* enz.

schrobben, *sjróbbe*, *sjróbde*,

is of haet *gesjrób*.

schrobber, m. *sjrubber*,

sjrubbers, *sjrubberke*.

schrobzaag, -smalle, spits

toelopende zaag voor het maken

van sleutelgaten e.d. middels een

voorgeboord gaatje-: v. *sjróbzaech*,

sjróbzaeche, *sjróbzaechske*.

schroef, v. *sjróef*, *sjróéve*, *sjróufke*.

Dóé höbs 'n *sjróef* los: je bent gek.

schroefbout, -met vierkante kop-:

m. *tillefoonbout*, *tillefoonbút*,

tillefoonbútje.

schroefoog, o. *speegelóuch*,

speegelóuche.

schroeien, *flakkere*, *flakkerde*, is of

haet *geflakkert*. Este de hin *geplök*

höbs, móste ze mich ouch noch *ëffe*

flakkere of *branne*: als je de kip

geplukt hebt, moet je haar ook nog

even *schroeien*.

-Branden zonder vlam-: *snirke*,

snirkde, is of haet *gesnirk*.

Dao *snirk* gêt: er *schroeit* wat.

schroevedraaier, m. *sjróévedrèjer*,

sjróévedrèjers, *sjróévedrèjerke*.

schroeven, *sjróéve*, *sjróefde*,

is of haet *gesjróef*.

schrokken, *slénje*, *slónj*, haet

geslónje. 2e. *Slénje* wie 'ne wóuf:

schrokken als een wolf.

schrokker, m. *slénjer*, *slénjers*.

OOK: m. *stíéfvraeter*, *stíéfvraeters*,

stíéfvraeterke.

schroot, m. *sjrot*.

schub, v. *sjób*, *sjóbbe*, *sjóbke*.

De *snoek* haet benao géin *sjóbbe*:

snoek heeft bijna geen *schubben*.

schudden, -door elkaar-: *hoddele*,

hoddelde, haet *gehoddelt*.

Op dae *sléchte* waech woore veer

dooréingehoddelt: op die *slechte*

weg werden wij door elkaar

geschud. -Schudden van kaarten-:

misje, *misjde*, is of haet *gemisj*.

ZIE: *bemoeien*, *pek*. **S. OOK**:

sjöddede, *sjöddelde*, is of haet

gesjöddelt of stwatte, *stwatde of*

stweet, is of haet *gestwatte*. 2f.

Onregelmatig. -Rukkend, stotend

schudden-: *rókstókke*, *rókstókde*, is

of haet *gerókstók*. -Door elkaar

schudden-: *rungele*, *rungelde*, is of

haet *gerungelt*. Ze *höbbe éns*

drónger gerungelt: ze hebben er

eens onder *gerammeld*. -Iemand

door elkaar *schudden*-: *stóéke*,

stóékde, haet *gestóéke*.

Eemes *dooréin stóéke*:

iemand door elkaar *schudden*.

ZIE: *waggelen*.

schuif, **ZIE**: *grendel*.

OOK: v. *sjúuf*, *sjúuve*, *sjúufke*.

schuifdeur, v. *sjúufdeur*, *sjúufdeure*.

schuifelaar, m. *sjóévelaar*,

sjóévelaere.

schuifelen, *sjóévele*, *sjóévelde*,

haet *gesjóévelt*.

schuiftrumpet, v. *sjúuftrómboon*,

sjúuftrómboone.

schuilen, *sjóéle*,

sjóélde, haet *gesjóélt*.

schuilplaats, o. *verstaek*,

verstaekke, *verstaekske*.

schuim, m. *sjóém*, *sjúumke*.

Géine *sjóém* oppet beer: een bier

zonder *kraag*. -Schuim trekken van

drop-: *sjúumketrèkke*, *trók sjúumke*,

afw. veer, *zié trókke sjúumke*,
haet *sjúumke* getrókke. 2e.

schuimen, *sjoeme, sjoemde*, haet
gesjóemp. Beer mót *sjoeme*: bier
moet schuimen, wil 't goed zijn.

OOK: -van schuim ontdoen-: *sjúu-*
me, sjúumde, is of haet *gesjúump*.
De sop *sjúume*: de soep schuimen.

schuimlepel, m. *sjúumlaepel*,
sjúumlaepele.

schuin, *sjuins, sjuinder, sjuinste*.

schuinsmarcheerder, m.

sjuinsmesjeerder, sjuinsmesjeerders.

schuiven, *sjiébele, sjiébelde*, is of
haet *gesjiébelt*. Laot mêr *sjiébele*:
laat maar gaan, schuiven.

OOK: *sjuitere, sjuiterde*, is of haet
gesjuitert. **OOK:** *sjúuve, sjúufde*,
is of haet *gesjúuf*. Laot *hääm mêr*
sjúuve, dae wê't sient: laat hem
maar schuiven, hij weet zijn weetje.

schuiver, ZIE: buiteling.

OOK: m. *sjuiter, sjuiters*. 'ne Sjuiter
maake: een schuiver maken.

schuld, v. *sjóút*. Hae haet te vot vol
sjóút: hij zit diep in de schulden.
Hae zit in de *sjóút wíe* 'ne *hónjt* vol
vlwè: hij zit tot over z'n oren in de
schuld. Mit 't ei laok 't angert
stoppe: de ene schuld met een
ander delgen. Dao stéit noch gêt te
krijèje van dich: je hebt nog schuld
bij me. 't Is óm te lache, *näöge*
geljènt èn ach gebakke: steeds
dieper in de schuld geraken.

-Schulden maken-: Eemes gêt aan
de stiel zëtte: afkomstig van het
oude gebruik, dat de herbergier 't
verschuldigde bedrag met streepjes
of cijfers op de deurstijl aantekende.

schuldenaar, m. *sjóútjas, sjóútjès*.

OOK: m. *sjóútpungel, sjóútpungele*.

OOK: m. *sjóútvot, sjóútvotte*,
sjóútvötje.

schuldenares, v. *sjóútprie*,
sjóútprièje. **OOK:** v. *pófprie*,
pófprièje, pófprieke.

schuldgevoel, *sjóútgeveul*,
sjóútgeveule, sjóútgeveulke.

schuldig, *sjöldich, sjöldigger*,
sjöldichste. Volges de túuch isser
neet *sjöldich*: volgens de getuige is
hij niet schuldig. Hae haet mich
gehólpe èn *noé hêlp* ich 'm, dat
bën ich 'm *sjöldich*: hij heeft mij
geholpen en nu help ik hem, dat
ben ik hem verschuldigd.

Dae haet Got *wiéváól gëljt* ónger de
lúu hange: veel mensen zijn hem
nog geld schuldig.

schulp, ZIE: schelp.

schulpzaag, v. *sjölpzáech, sjölpzaege*.

schunnig, *sjébbich of sjébbetich*,
sjébbicher, sjébbichste.

schuren, *sjoére, sjoérde*, is of haet
gesjóért. 't Taofelblaot *sjoére*:
het tafelblad schuren.

OOK: *sjrómppe, sjrómpde*, haet
gesjrómp. De deur *sjrómp*:
de deur schuurt over de dorpel.

schurft, v. *róe*. Met haaruitval
gepaard gaand *schurft* bij katten.
De kat haet te *róe*: de kat heeft
dysenterie. **OOK:** o. *sjörf*.

schurk, ZIE: rabauw.

schurkpaal, ZIE: schuurpaal.

schut, eemes in de *zék zëtte*:
iemand voor schut zetten.

OOK: m. *sjöt, sjötte, sjötje*.

Schuthaag boven de, gebied tussen
't Hoge Bos en de Schuthagerweg.

Schuthagerweg, weg tussen 't Hoge
Bos en Kampstraat. De schuthage
was mogelijk een vroeger landweer.

schutspatroon, m. *sjötspetrwan*;
v. *sjötspetrwannès*.

schutter, -lid van schutterij-: m. *sjöt*,
sjötte. -Anders-: m. *sjötter, sjötters*.

schutterij, v. *sjötteríe, sjötteríeje*,
sjötteríeke. -Eindbeurt spelen om
winnaar aan te wijzen-: *kaavele*,
kaavelde, haet *gekaavelt*.

Schutterskamp, gebied tussen
veldweg Schutterskamp en

Stationsstr. Oost. Houdt mogelijk verband met voormalige schutterij.

Schutterskampweg, nu doodlopende weg tussen spoorlijn en Stationsstr. Oost met restant aan de overzijde van de spoorlijn. Was onderdeel van de landweer van Elsloo.

schutting, v. *sjötting*, *sjöttinge*.

schuur, m. *wisj*, *wisje*. Gedeelte van een boerenschuur naast de deel of dorsvloer, waarin het graan, stro e.d. worden opgeslagen. Veer hōbbe 't kaore ên de tērf noch neet in de wisj liGGe: we hebben de rogge en de tarwe nog in de schuur liggen (nog niet gedorst).

OOK: v. *sjúúr*, *sjúúre*, *sjúurke*.

schuurbord, m. *spêrvël*, *spêrvele*, *spêrvëlke*.

schuurborstel, m. *sjóérbeustel*, *sjóérbeustele*, *sjóérbeustelke*.

schuurpaal, m. *sjóérpaöl*, *sjóérpööl*.

schuurpapier, o. *sjóérpepier*.

schuurpoort, v. *sjúúrpaort*, *sjúúrpaorte*.

schuw, *sjúú*, *sjúuwer*, *sjúuste*. 'ne Sjúuwe hōnjt is gauw gejaach: een bange hond is gauw gejaagd.

schuwen, *sjúuwe*, *sjúude*, haet *gesjúut*.

scrupuleus, *sjröppelwēs*, *sjröppelwēsser*, *sjröppelwēste*.

seconde, v. *sekont*, *seconde*.

secretair, m. *sikkretaer*, *sikkretaere*.

secretaris, m. *sikkertaares*, *sikkertaarresse*.

secur, *óétgesiéfert*, *óétgesiéferder*, *óétgesiéferste*. Dat lóéstert sjêrp: dat moet erg secur gedaan worden. Dat is kirkewêrk: idem.

sedert, saer.

Seeckendaal, Sjiëkkendaal. Veldweg vanuit de Gellik tot grens gemeente Beek. Afgeleid van ziekendal daar volgens overlevering hier in de 80-jarige oorlog soldaten in

barakken werden verpleegd.

segment, -van sinaasappel enz. -: o. *bats*, *batse*, *bêtske*.

seigneur, m. *sinjeur*, *sinjeure*.

seizoen, o. *sezóén*, *sezóéne*.

selderij, m. *silderie*.

selderijblad, o. *silderieblaaf*, *silderieblaajer*, *silderieblaetje*.

selderijknol, m. *silderieknóp*, *silderieknup*, *silderieknupke*.

seminarie, o. *simmenarie*, *simmenaries*.

seminarist, m. *simmenaar*, *simmenaariste*.

serenade, v. *sernaat*, *sernaate*.

sergeant, -ook lijmknecht: v/m. *serzjant*, *serzjante*.

serieus, urges de gēk mit staeke: iets niet serieus nemen.

OOK: *serjeus*, *serjeuzer*, *serjeuste*.

sering, -bloem-: m. *króétnaagel*, *króétnaegel*, *króétnaegelke*.

OOK: v. *meibloom*, *meibloome*, *meibleumke*.

sermoen, **ZIE**: preek.

serpent, o. *serpēnt*, *serpēnte*.

Wat e *serpēnt* van e vroumisj: wat een *serpēnt* van een vrouw.

serre, v. *saer*, *saere*, *saerke*.

Servatius, Fäös, Vāös. St. Servatius: Sinservaos, 13 mei, één van de iéshēlge.

servet, v. *servēt*, *servētte*.

servies, o. *serviēs*, *serviēzer*, *serviēske*.

shag, m. *sjêk*. Shag van sigarettenpeukjes: *buksjêk*.

Sibilla, *Sebil*.

siepielen, **ZIE**: druipen.

sieraad, *seeraot*, *seeraode*, *seeräötje*.

sieraden, m. *smók*, *smuk*, *smukske*.

sieren, *seere*, *seerde*,

is of haet *geseert*.

siererwt, v. *prónkêrt*, *prónkêrte*.

OOK: v. *seerêrt*, *seerêrte*, *seerêrtje*.

siersel, o. *seersel*, *seersele*, *seerselke*.

sigaar, v. *segaar*, *segaare*, *segaerke*.

Dóe hungs: je bent de sigaar.

"Veer kriége raengewaar, de vêrke loupe mit strwè in de móel", wordt gezegd, als men iemand ontmoet, waarvan men niet gewend is, hem met een grote sigaar in zijn mond te zien rondlopen. Dóe bès de piézang: je bent de sigaar.

sigarenmaker, m. segaarepit, segaarepitte.

sigarenpijpje, o. segaarepiépke, segaarepiépkes. **ZIE:** pijp.

sigarenzakje, o. segaaretúútje, segaaretúútjes.

Vroeger werden de sigaren veelal los verkocht. Omstreeks 1900/1910 was de prijs voor een redelijke sigaar 2 tot 3 cent. De jongens waren fel op die rechthoekige zakjes, waarop aan de achterkant een rebus was afgedrukt. Lengte en breedte van de zakjes waren zodanig dat er 5 sigaren in konden.

sigaret, v. segrèt, segrètje, segrètje.

sigarettenpijpje, o. segrèttepíépke, segrèttepíépkes. e Segrèttepíépke van 'nen haazeknaok waar vreuger grwatte mwade: een sigarettenpijpje gemaakt van een achterpootje van een haas was vroeger erg in trek.

OOK: o. segrèttespitske, segrèttespitskes.

signaal, o. sinjaal, sinjaale.

sijs, v. síes, síeze, síeske.

sik, m. sik, sikke, sikske.

sikkel, v. zeekel, zeেকে, zeেকে.

simpel, **ZIE:** eenvoudig. **OOK:**

sumpel, sumpelder, sumpelste.

'ne Sumpele: een simpel mens.

simpeltjes, sumpelkes.

simulant, m. simmelant, simmelante.

Hae is krank ên óngezónjt, mèh vrit wíe 'ne sjaopshónjt.

sinaasappel, v. appelsíen, appelsíene, appelsíenke.

sindsdien, saer. Saer hób ich 'm neet mjè gezeen: sindsdien heb ik hem

niet meer gezien. **OOK:** séns.

singel, m. singel, singele, singelke.

Sinte de, beemdgedeelte ten westen van Julianakanaal aan de grens met Geulle.

sintelpook, o. sinteliézer, sinteliézers.

Sinterklaas, m. sinterklaos.

Móppe, víege, krénte ên reziéne: strooisel in de sinterklaastijd.

Sint Juttemis, ês Paosjmaonjdich op 'ne dinsdich vilt.

sissen, kisje, kisjde, is of haet gekisj.

ZIE: aan- en ophitsen.

sisser, m. sisser. Dat is noch éns mit 'ne sisser aafgeloupe: daar ben je nog eens goed van af gekomen.

sits, -bedrukt katoen-: m. sits.

Sittard, Zittert.

situatie, v. sittewaasje, sittewaasjes.

sjaal, v. sjaal, sjaale, sjaelke.

sjachelen, sjachele, sjachelde, is of haet gesjachtelt.

sjacheraar, m. sjachelaer, sjachelaere, sjachelaerke.

sjako, m. sjakkoo, sjakkoos, sjakkooke.

sjalot, v. sjerlot, sjerlotte, sjerlótje.

sjappie, m. sjappie, sjappies.

sjees, v. sjees, sjeze, sjeeske.

sjerp, v. sjêrp, sjêrpe, sjêrpke.

sjiek, **ZIE:** chique.

Sjièkkendaal, **ZIE:** Seeckendaal.

sjúúteketuút, -een op de frisbee lijkend speelgoed, gemaakt van de schil van wilgenhout, welke door de jeugd bij de "körver", de mandenmaker, gehaald werd-.

sla, v. slaai, slaetje.

slaag, **ZIE:** slaan. Hae haet te rök nao de sték staan: hij is gewend regelmatig slaag te krijgen. Drék kriégste op tien häöres: dadelijk krijg je een pak slaag. **OOK:** preugel. Hae kreech e pak preugel **of** kreech ze gemaete **of** kreech ze langs z'n nãot **of** kreech van de neut **of** kreech ze op zíene pókkel: hij kreeg

een pak slaag.

OOK: *smares of m. zwaames of slaech of* zwèns kriége: slaag krijgen.

slaan, *hóuwe*, heef, is of haet gehóuwe. 2k. **ZIE:** moeten. S.

OOK: *begaaje, begaajde*, is of haet begaajt. Dae hóbbe ver êffe begaajt: die hebben we lelijk toegetakeld.

ZIE: bevuilen, eten. **OOK:** *klaene, klaende*, is of haet geklaent.

Ich klaende 'm éin: ik gaf hem 'n flinke trap (slag). **OOK:** *lêlle, lêlde*, haet gelêlt. **OOK:** *lósje, lósjde* haet gelósj. Hae kreeg ze gelósj: hij kreeg 'n pak rammel. **OOK:** langs te nâot kriége, kreeg langs te nâot, is of haet ze langs te nâot gekreege: een pak slaag krijgen. 2p. **OOK:** *paave, paafde*, is of haet gepaaf. **OOK:** *paere, paerde*, haet gepaert. **ZIE:** drinken. **OOK:** *pizzele, pizzele*, is of haet gepizzelt. **OOK:** *prèngele, prèngelde*, haet geprèngelt.

OOK: *preugele, preugelde*, is of haet gepreugelt. **OOK:** -tuchtigen-: *ranzóene, ranzóende*, haet geranzóent. **OOK:** hae kriég te wits losgemaak: door slaan met een wilgetak de heks of de kwade geest uitdrijven. **OOK:** *verpaave, verpaafde*, is of haet verpaaf.

OOK: *versoppe, versopde*, is of haet versop. Eemes éin versoppe: iemand een mep geven.

OOK: *tósje, tósjde*, is of haet getósj. Hae kreeg ze getósj: hij kreeg slaag.

OOK: *trêkke, trók, afw.* veer, *zié trókke*, is of haet getrókke. 2e.

Gank óetewaech, of ich trêk tich éin: ga opzij, of ik verkoop je een opdonder. **OOK:** *smarre, smarde*, haet gesmart. Hae kreeg ze vies gesmart: hij kreeg een behoorlijk pak slaag. **OOK:** *zwaame, zwaamde*, is of haet gezwaamp.

OOK: *betrêkke, betrók, afw.* veer, *zié betrókke*, is of haet betrókke.

Eine éin betrêkke: iemand slaan.

Hae hunk aan mich wíe e kaoksmêts: hij is niet van me weg te slaan. Ze getóék kriége: een pak slaag krijgen.

slaap, -het slapen-: m. slaop, *släöpke*. -Slaapbeen-: m. slaop, *slaope*.

slaapgenoot, m. *bêtwërmer, bêtwërmers*. **ZIE:** beddewarmer.

slaapkamer, v. *slaopkaamer, slaopkaamers, slaopkaemerke*.

slaapkameraad, m. *slaopkammeraot, slaopkammeraode, slaopkammeräötje*.

slaapkop, v/m. *slaopkop, slaopköp, slaopköpke*.

slaapmuts, -ook borrel voor 't slapen gaan-: v. *slaopmöts, slaopmôtse, slaopmötske*.

-Sufferd-: m. *zökkezuimer, zökkezuimers, zökkezüimerke*.

slaapplaats, v. *brits, britse, britske*.

slaapzak, m. *slaopzak, slaopzêk, slaopzêkske*.

-Voor baby-: m. *trampelzak, trampelzêk, trampelzêkske*.

slabberen, *slabbere, slabberde*, haet geslabbert.

slabbetje, o. *zéiverlêpke, zéiverlêpkes*.

OOK: o. *slêbberke, slêbberkes*.

slachten, *slachte, slachde*, is of haet geslach.

slachthuis, o. *slachhóés, slachhóézer*. **OOK:** o. *slachtes*.

Slackenweide, oorspronkelijke naam Medammerweide.

slag, **ZIE:** lel. **OOK:** v. *petat, petatte of patat*. Eemes 'n petat verkoupe: iemand een oplawaai verkopen.

OOK: m. *slaach, slaech, slaechske*.

OOK: -slag van vogels-: wêr dae vogel éns slaon: hoor die vogel eens slaan. Gêt veur de vot stwatte: iets met de Franse slag doen. Aan de gang gaon: aan de slag gaan.

Lank van slaach: groot van postuur.
-Bij kaartspel-: m. trêk, trêkke, trêkske.

slagader, v. slaachaor, slaachaore.

slagboom, m. slaachbóum, slaachbúim, slaachbúimpke. **ZIE**: hek.

slager, m. slêchter, slêchters.

-Vroegere hulpslager bij huisslachten, die kop en maag van het slachtdier als beloning mee naar huis mocht nemen-:
m. kopslêchter, kopslêchters.

slagerij, v. slêchteríe, slêchteríeje, slêchteríeke.

slaghoedje, o. slaachheutje, slaachheutjes.

slag houden, slaach houwe, heel slaach, haet slaachgehouwe. 2b.
-Bij het dorsen met de vlegel moest ieder op het juiste moment slaan om te voorkomen, dat men op elkaars vlegel sloeg; vandaar het gezegde "dóe mós slaachhouwe":

je moet ritme houden m.a.w. je moet met de anderen mee kunnen.

slaghout, o. slaachhout.

-Voor de kap aangewezen laag houtbestand, jonge bomen enz. dat op gezette tijden gekapt wordt-.

slagmolen, v. slaachmeule, slaachmeules. -Molen waarin uit zaden olie wordt geslagen-.

slagen, v. slaachpên, slaachpênne.

slagregen, m. slaachraenge, slaachraenges.

slagtang, m. slaachtênjt, slaachtênj.

slagvaardig, slaachvaerdich, slaachvaerdigger, slaachvaerdichste.

slagwerk, -ook van klok-:

o. slaachwêrk, slaachwêrke, slaachwêrkske.

slak, v. slêk, slêkke, slêkske.

Slakbeek, Slakbaek.

Sterke beek welke ontspringt in Medammerweide en via kasteel naar Maas stroomt. Slak betekent: langgerekt drassig gebied.

Slakberg, helling vanaf Kaakstraat naar Slakbeek.

slakkenhuis, o. slêkkehóés, slêkkehóezer, slêkkehúuske.

ZIE: kinderliedje.

slang, v. slang, slange, slêngske.

-Buis van buigzaam materiaal-: m. slóék, slúúk, slúúkske.

slapen, slaope, sleep, haet geslaope.

2f. **OOK**: pênne, pênde, haet gepênt of pinne, pinde, is of haet gepint. Ich hób éns goot gepint: ik heb heerlijk geslapen. -Slapen gaan-: de rêk of stêk opgaon, ging op, is de rêk opgeganget. 1a. Hae is slaopentaere riék gewaore: hij is slapende rijk geworden. Hae haet e goot slaopgetúuch: hij heeft het vermogen om goed te slapen.

-Onrustig-: sjraavele, sjraavelde, haet gesjraavelt.

-Op een strozak slapen-: paljasse, paljasde, haet gepaljas.

slaperig, slaoperich, slaoperigger, slaoperichste.

slappeling, m. papzak, papzêk.

OOK: m. lapzwans, lapzwêns, lapzwênske.

slaven, -hard werken-:

slaave, slaafde, haet geslaaf.

slavendrijver, m. slaavedriêver, slaavedriêvers.

slecht, **ZIE**: waardeloos. -Het slechtste van iets-: m. knastert, knasterte. Eine knastert van 'ne appel, paer enz. : de slechtste appel, peer enz. Op 'n króm vaor wasse de méiste vróchte: de slechten gaat het 't beste.

-Minder goed-: slêch, slêchter, slêchste. 't Géit bêrchaaf mit 'm: het gaat slecht met hem.

slechten, slichte, slichde, is of haet geslich.

slechtheid, v. slêchtichéit, slêchtichéite.

slechts, mêt. 'ne Minsj haet mêt éi

laeve: een mens leeft maar één keer.

slede, ZIE: slee.

slee, v. slei, *sleije, sléike*.

ZIE: prikslede. Veer gaon sléike
vaare: wij gaan sleeën.

sleedoorn, m. *sléidaore, sléidäöres*.

sleep, v. *sléip, sléipe, sléipke*.

Dóé treujs mich opte sléip: je trapt
op mijn sleep. Laaj de sléip op te
kar, dan sléip ich 't stök in éine
waech: leg de sleep op de kar, dan
kan ik het perceel meteen slepen
(met de sleep egaliseren).

sleepdienst, m. *sléipdeens*.

ZIE: verkering.

slenteren, *saajele, saajelde*, haet
gesaajelt. **OOK:** *klênjere, klênjerde*,
haet *geklênjert*.

slepen, *sléipe, sléipde*, is of haet
gesléip. De sléip van mie kléit, sléip
door de drêk: de sleep van mijn
japon sleept door de modder. Laote
sléipe: laten slepen, niet voltooien.
-Ook grondbewerken met sleep-.

slet, v. *flóes, flóeze, flúuske*.

OOK: v. *fluit, fluite, fluitje*.

sleuren, *sléipe, sléipde*, is of haet
gesléip. Hae ljèt alles sléipe:
hij maakt niets af.

sleutel, m. *sleutel, sleutele, sleutelke*.

-Loper-: o. *deefke, deefkes*.

sleutelbeen, o. *sleutelbéin*,
sleutelbéin. **OOK:**

m. *sjouwerknaok, sjouwerknäök*.

sleutelbloem, v. *kirkesleutel*,
kirkesleutele, kirkesleutelke.
(Primula).

sleutelgat, o. *sleutellaok*,
sleutellaoker, sleutelläökske.

slib, -in vijver of achtergebleven slib
na overstroming-:
m. *sladder, slêdderke*.

sliepuut, *sléipóét*.

slijk, o. *slíék*.

OOK: m. *pratsj, prêtsjke*.

slijm, m. *slím*. *Slím opgaëve*:
slijm opgeven.

slijpen, *sléipe*, sleep, is of haet
gesleepe. 2b. 't Mèts opte sléipstéin
houwe: 't mes slijpen. **ZIE:** haren.

OOK: *sléipe, sléipde* is of haet
gesleepe. Onregelmatig!

slijpstaal, o. *sléipstaol, sléipstaole*.

Voor het wetten van koks- en
slagermessen, meestal genoemd:
"staol".

slijpsteen, m. *sléipstéin*,
sléipstéin, sléipstéinke.

slijtage, o. *versliét*.

slijten, *sléite*, sleet, is *gesleete*. 2b.

slijterij, v. *sléiterie, sléiterieje*.

slik, **ZIE:** slijk.

slikken, *slikke, slikde*, haet *geslik*.

slim, *lwas, lwasser, lwaste*. **OOK:**

plat, platter, platste. Hae is 'm te
plat: hij is hem te slim af. -Slimme
vos-: m. *polletikker, polletikkens*,
polletikkerke. -Te slim af zijn-:

vernäöke, vernäökde, is of haet
vernäök. Dae vernäökde de ganse
kraom: hij was de hele boel te slim
af. **OOK:** *slöm, slömmen, slömste*.

Hae is zwa slöm wie allemans kat:
hij is zo wijs als Salomons kat. Slöm
hinne lëGGe ouch waal éns in de
neetele: ook slimme mensen maken
wel eens fouten. Hae is zwa slöm
wie 'ne minsj: hij is erg slim.

OOK: *gewiks, gewiksder, gewikste*.
't Kúúke wilt allezelaeve slömmer
zeen ês te hin: de jeugd is eigenwijs.

slimheid, v. *slömmichéit*,
slömmichéite, slömmichéitje.

slimmerd, v/m. *fifkop, fifköp*,
fifköpke. **OOK:** 'ne *lwaze*.

ZIE: wijs. S.

slimmerik, m. *slömmenrik*,
slömmenrikke, slömmenrikske.

ZIE: slim. S.

slinger, -van klok-: m. *pêrmetikkel*,
pêrmetikkele, pêrmetikkelke.

slinken, **ZIE:** krimpen.

slinks, **ZIE:** luim.

Slinksgats, voetpad vanaf weg langs

spoorlijn in Terhagen naar
Terhagerpôtje.

slip, m. *slup*, *sluppe*, *slupke*.

slipjas, m. *sluppejas*, *sluppejês*.

OOK: m. *zwêrbelestart*,
zwêrbelestêrt, *zwêrbelestêrtje*.

slippertje maken, *ôétglitsje*,
glitsjde ôét, is *ôétgeglitsj*.

Veer sprénge allemaol waal éns ôét
de rie, mèh dao krèijt géinen haan
nao: wij maken allemaal wel eens
een slippertje.

slobber, m. *slóbbber*.

slobberen, -hoorbaar drinken-:
slóbbbere, *slóbbberde*, haet *geslóbbbert*.

-Van te ruime kleding-: *slóddere*,
slódderde, haet *geslóddert*.

slobkous, v. *slóbbhaos*, *slóbbhaoze*.

slof, m. *slób*, *slóbbe*, *slupke*.

-Van ploeg-: m. *slóf*, *slófje*, *slufke*.
Speelentaere: op zijn sloffen.

Op éin béin èn zónger aojem deech
ich dat: op mijn sloffen deed ik dat.

slok, m. *slók*, *sluk*, *slukske*.

slok darm, m. *slókdaerm*, *slókdêrm*.

slokken, **ZIE**: schrokken.

slokop, **ZIE**: gulzigaard.

slons, v. *prósj*, *prósje*, *prusjke*. **OOK**:
v. *prósjmedam*, *prósjmedamme*.

OOK: v. *rammelskis*, *rammelskiste*.

OOK: v. *slóddermedam*,
slóddermedamme.

OOK: o. *slódderzéil*, *slódderzéiler*.

OOK: *slóns*, *slónze*.

sloot, v. *slwat*, *slwatte*, *slwêtte*.

slot, o. *slaot*, *släöt of släøj*, *släötje*.

sluier, v. *vwal*, *vwalte*, *vswêlke*.

sluimer, m. *slóémer*.

sluimeren, *slóémere*,
slóémerde, haet *geslóémert*.

sluipen, *slóépe*, *slóépde of slwap*, is
of haet *geslaope*. 2e. Onregelmatig.

sluipend, *slóépentaere*.

sluis, v. *slóes*, *slóeze*, *slúuske*.

sluismolen, v. *plêtsjmeule*,
plêtsjmeules.

sluiten, *sleete*, *slwat*, is of haet

geslaote. 2e. **ZIE**: kluisteren.

-De deur niet sluiten-: *paorte*,
paortde, haet *gepaort*.

Hae paort zich gêt biéjéin:

hij loopt voortdurend in en uit en
laat de deur steeds openstaan.

De pin op de paort daon: lett. de
poort met een pen sluiten.

sluiting, v. *slóéting of sleeting*,
slóétinge.

sluitingsuur, o. *slóétingsóer*, *slóétings-
óere*. **OOK**: o. *sleetingsoer*, enz.

sluitmand, m. *slóétmênjel*,
slóétmênjele, *slóétmênjelke*. **OOK**:
m. *slóétkôrf*, *slóétkôrf*, *slóétkôrfke*.

sluitsteen, -van boog enz.-:

m. *slóétstéin*, *slóétstéin*, *slóétstéinke*.

slungel, -lange slungel of lang meisje-:
v/m. *gaarepjêtter*, *gaarepjêtters*.

OOK: m. *wuiles*, *wuilesse*.

OOK: lange *lâores*: lange slungel.

slungelig, *wuilesêchtich*,
wuilesêchtigger, *wuilesêchtichste*.

slurpen, *slurpe*, *slurpde*,
haet *geslurp*.

slurper, v. *slabbermóel*,
slabbermóele, *slabbermúulke*.

sluw, *gehaajt*, *gehaajder*, *gehaajste*.

OOK: *gehèit*. **ZIE**: gewiekt,
uitgeslapen. **OOK**: *slouw*, *slóuwer*,
slóuste. 'ne *Slóuwe*: een *sluwe*.

OOK: *lwas*, *lwazer*, *lwaste*.

sluwheid, v. *lwazichéit*, *lwazichéite*,
lwazichéitje. **OOK**: v. *slóuwichéit*,
slóuwichéite, *slóuwichéitje*.

smaak, m. *smaak*, *smaake*,
smaekske. Zin is *kóup*:
smaken verschillen.

Idem: d'n éine haet zin aan de
moeder, d'n angere aan de dochter.

smaakloos, *jêmmelik*, *jêmmelikker*,
jêmmelikste. Dat aete *smaakde*
jêmmelik: dat eten had geen smaak.

smachten, *smachte*, *smachde*,
haet *gesmach*.

smak, m. *smak*. **ZIE**: veel.

smaken, *smaake*, *smaakde*,

haet gesmaak. Laot tich te middich
smaake: smakelijk eten.

ZIE: bevallen.

smakelijk, *smaakelik*,
smaakelikker, *smaakelikste*.

smakken, *kwakke*, *kwakde*, is of haet
gekwak. Kwak 't mēr op te grōnjt:
gooi 't maar op de grond.

OOK: *kwatsje*, *kwatsjde*, haet
gekwatsj. Sjëi óét mit dat kwatsje:
smak dat niet zo op de grond.

-Bij eten-: *smêtsje*, *smêtsjde*, haet
gesmêtsj. Smêtsje bié 't aete is
taenge de pooletês:

smakkend eten is onbehoorlijk.

smal, *smaal*, *smaalder*, *smaalste*.

smeden, *smeeje*, *smeejde*,
is of haet gesmeejt.

smederij, v. *smeejerie*,
smeejerieje, *smeejerieke*.

smeedtang, -sintel- of slakcentang
met korte bek en lange handvatten-:
v. *vuurtang*, *vuurtange*.

smeer, o. *möGGevët*. Dóé mós tich
te béin mēr smaere mit möGGevët:
raad voor iemand die naar een bal
gaat; voor een traag iemand.

OOK: o. *smaer*.

smeergeld, o. *smaergêljt*,
smaergêljer.

smeerkanis, m. *smaerkaanes*,
smaerkaanese.

smeerlap, m. *batjakker*, *batjakkers*,
batjêkkerke. **OOK:** m. *flikker*,
flikkers, *flikkerke*. **ZIE:** donder, klap.
OOK: *smaerlap*, *smaerlêp*.

smeerlapperij, v. *smaerlapperie*,
smaerlapperieje.

smeerpoes, m. *drékbaer*, *drékbaere*,
drékbaerke. **OOK:** m. *drézkak*,
drézkêk. **OOK:** m. *nöttert*, *nötterte*,
nötterke. **OOK:** m. *ónnöt*, *ónnötte*.
ZIE: vuilpoes, viezerik.

smelten, *smiljte*, *smóljt*, is *gesmóljte*. 2p.

smeren, *smaere*, *smaerde*, is of haet
gesmaert. -Dik smeren van
boterham-: *klaene*, *klaende*, is of

haet geklaent. Klaen neet zwaväöl
sjrwap op tae wêk: smeer niet zoveel
stroop op die snee wittebrood.

OOK: *pljèstere*, *pljèsterde*, is of
haet gepljèstert. "D'n dúúr stwêt tich
drêk" wordt gezegd tegen kinderen
als ze te veel boter op hun brood
smeren. -Er vandoor gaan-:
hae klaende ewêch: hij ging er
vandoor. **OOK:** *opmiètere*,
mièterde op, is *opgemietert*.

smerig, **ZIE:** vuil.

smetlijn, o. *smêtkaort*, *smêtkaorde*,
smêtkaörtje. Een met kleurstof
bestreken strak gespannen touw dat
men even laat opveren en
terugspringen om op de onderlaag
de afdruk van een rechte lijn te
krijgen. Het koord werd in de
bosbouw gebruikt om de zaagsnede
aan te geven. Vroeger gebruikte
men lampezwart of roet in water
opgelost als kleurstof.

't Uitvoeren hiervan heette: *smëtte*,
smëtde, is of haet *gesmêt*.

smeulen, *käöle*, *käölde*, haet *gekäölt*.

OOK: *sofere*, *solferde*,
is of haet gesolfert.

smid, m. *smeet*, *sméej*.

smiezen, *smóeze*, *smóesde*,
is of haet *gesmóes*.

smijten, *miètere*, *mièterde*, is of haet
gemietert. Hae haet 'm van de
trabbaaf gemietert: hij heeft hem
van de trap gesmeten. **ZIE:** gooien.

smitse, v. *smeejerie*, *smeejerieje*.

smoesje, m. *fiene peuzel*.

OOK: *gemaakde mênkes*.

Dae ungel hōb ich dēkser gewêrt:
dat smoesje heb ik meer gehoord.

smokkelaar, m. *smókkelaer*,
smókkelaere, *smókkelaerke*.

smokkelen, *smókkele*, *smókkelde*,
is of haet *gesmókkelt*.

smokkelpaadje, *smókkelpaetje*.

Oorspronkelijke aanduiding voor
veldwegen en voetpaden door

heidegebied. Mogelijk gebruikt als smokkelroutes.

smokkelwaar, v. *smókkelwaar*.

smoordronken, *póépzaat*.

smoorverliefd, zwa verleeft wíe 'ne bok vol keutele.

smous, m. *smous*, *smouze*.

smout, -gesmolten reuzelvet-: m. *smout*.

smullen, *muffele*, *muffelde*, haet gemuffelt.

snaak, m. *strank*, *strèng*, *strèngske*.

Dae jóngste van dich is 'ne richtige strank; die jongste van jou is een echte snaak. Dae strank van dich, dat is 'nen aos: die jongen van jouw is een snaak. **OOK**: m. *snaak*, *snaake*, *snaekske*. **ZIE**: *guit*.

snaaks, *snaaketich*, *snaaketigger*, *snaaketichste*.

snaar, m. *kuint*, *kwinte*, *kuintje*.

ZIE: *vrouw*, *geduld*, *druk*. S.

OOK: v. *snaor*, *snaore*.

snabbel, m. *snèbbel*, *snèbbele*, *snèbbelke*.

snakken, *snakke*, *snakde*, is of haet *gesnak*.

snappen, **ZIE**: *begrijpen*.

snauwen, **ZIE**: *knorren*.

sne, -kerf-: v. *vatsj*, *vatsje*, *vètsjke*.

OOK: m. *sneets*, *sneetse*, *sneetske*.

OOK: v. *sneej*, *sneeje*, *sneejke*.

Sníe mich 'n dikke sneej brwat aaf veur 't paert; snij me een dikke snee brood voor 't paard.

snedig, *gesmeejich*, *gesmeejigger*, *gesmeejichste*. Kénste wissele: heb je daarvan terug, wordt gezegd na een snedige opmerking.

sneep, v. *kómmel*, *kómmele*, *kummelke*; (witvis uit de Maas).

sneeuw, m. *snjè*. Es te *snjè* vilt in de *slíék*, dan *vrúus* 't *geliék*: valt er sneeuw in 't slijk, dan vriest 't spoedig (boerengezegde).

-Fijne korrelige sneeuw-:

m. *sókkersnjè*.

sneeuwbal, m. *snjèbal*, *snjèbèl*, *snjèbélke*.

sneeuwen, *sníeje*, *sníede*, haet *gesníet*. Es 't *väöl* *sníet*, is 't e goot *vlasjaor*: komt er veel sneeuw, komt er veel vlas.

sneeuwpop, m. *snjèman*, *snjèmèn*, *snjèmènke*.

snel, **ZIE**: *hard*. Hae *ljèt* 'm de start *zeen of* hae *veurt* 'm de start *óét* te vot: hij is sneller. **ZIE**: *stoom*.

snelheid, v. *vaart*.

OOK: v. *vetès* of *viètès*.

snert, -rommel-: m. *snêrt*. Erwtensoepe wordt in het Elsloos "èrtesoep" genoemd.

snibbig, *kattetich*, *kattetigger*, *kattetichste*. **OOK**: *snèbbetich*, *snèbbetigger*, *snèbbetichste*.

snijboon, v. *sníebwan*, *sníebwanne*, *sníebwênke*.

snijden, *sníeje*, *sneej*, is of haet *gesneeje*. 2p. -Kleine reepjes snijden-: *snitsle*, *snitselde*, is of haet *gesnitselt*.

snijkist, -voor haksel-: v. *sníekis*, *sníekiste*.

snij tand, m. *sníetènjt*, *sníetènj*. -Vooruitstekende-:

m. *sjaarstènjt*, *sjaarstènj*.

snik, hae haet 'ne *rèmmel* te min *of* hae haet 'ne *slaach* van de *wénjtmeule* gat: hij is niet goed snik.

OOK: *dóé* *bès* *verruk* man: je bent niet goed snik man. Dae is *getik*: die is niet goed snik. **OOK**: *tirre*, *tirde*, is *getirt*. Hae *zúút* ze *tirre*: hij is niet goed snik. **OOK**: hae is van Lotje *getik of* haet ze *neet* goot *biéjén of* haet *gèt* van e *wijlt* *vérke* *gevraete*: hij is niet goed snik.

-Krampachtige ademtocht-:

m. *snak*, *snakke*, *snékske*.

snikkend, *snakkentaere*.

snip, v. *snêp*, *snêppe*, *snêpke*.

snipper, -stukjes, afval, bv. van *koekjes*-: m. *katsjel*, *katsjele*,

katsjelke. **OOK:** o. *fitsjelke*.

OOK: snitsel, snitsele, snitselke.

OOK: -van gedroogd wilgenhout gesneden lange snippers om van het haardvuur of kachel een vlammetje te nemen ter besparing van de duurdere zwavelstokken:-

m. *snupper, snuppere, snupperke*.

ZIE: bus.

snipperen, *katsjele, katsjelde*, is of haet gekatsjelt. Dóé katsjels mich te ganse kraom vol: je laat overal snippers vallen. **OOK:** *snuppere, snupperde*, is of haet gesnuppert.

snippers, *katsjelkes*.

snit, m. *kóep*.

snoek, m. *snóók, snéúk, snéúkske*.

snoekhengel, v. *snóókegaert, snóókegaerde*.

snoepen, *slókke, slókde*, haet *geslók*.

ZIE: kaatsen, kaarten. S.

snoeper, m. *slókker, slókkers, slukkerke*. -Snoepster:- v. *slóktèsj, slóktèsje, slóktèsjke*. **ZIE:** klaploper.

OOK: v/m. *slókbjès, slókbjèste, slókbjèske*. **OOK:** v. *slóknaas, slóknaaze, slóknaeske*. Díe haet te móél nao de slók staon: dat is een snoepster. Ouwe sjaalevaeger: oude snoeper. **OOK:** v. *slókmóel, slókmóéle, slókmúulke*.

snoepgoed, m. *slók*.

snoepje, m. *babbelaer, babbelaere, babbelaerke*. **OOK:** o. *bèbbelke*.

snoepster, v. *slóknaas, slóknaaze, slóknaeske*.

snoer, **ZIE:** koord.

OOK: o. *snoor, snoorder, sneurke*.

snoeren, *snoore, snoorde*, is of haet gesnoort.

snoet, v. *snóét, snóéte, snúútske*.

snoever, **ZIE:** windbuil.

snor, m. *snór, snórre, snurke*.

OOK: m. *snuits, snuitse, snuitske*.

snorren, *sneure, sneurde*,

is of haet gesneurt. **ZIE:** praatje.

snot, -neusvocht:- v/m. *koét, kóéte*,

kúútje. D'n érme gwèit 't ewèch, de riéke stukket zich in de tèsj: lett, de arme gooit 't met twee vingers weg, de rijke stopt 't in zijn zak (gebruik van zakdoek). **OOK:** v. *pöl, pölle, pölke*. **OOK:** m. *snooter*. **OOK:** m. *snóts*. -Vogelziekte:- o. *snot*.

snotaap, m. *búúl, búúle, búúlke*.

ZIE: buil. **OOK:** *snótslèmmel, snótslèmmele, snótslèmmelke*.

OOK: m. *koétaap, koétaape, koétaepke*. **OOK:** *póétaap, póétaape, póétaepke*. **OOK:**

m. *snóóterdóppe, snóóterdöppes*.

snotjoch, m. *koétnaas, koétnaaze, koétnaeske*. **OOK:** m. *koétnëlles, koétnëllesse, koétnëlleske*.

OOK: *snooterpöl, snooterpölle, snooterpölke*.

snotjongen, m. *koétjónk, koétjónges, koétjungske*.

snotneus, v. *snóesnaas, snóesnaaze, snóesnaeske*.

snotteraar, m. *snóóteraer, snóóteraere*.

snottebel, o. *snóóterkúúke, snooterkúúkes*.

OOK: v. *snóóterpríe, snóóterpríeje*.

snotteren, *snootere, snooterde*, haet gesnootert.

OOK: *koéte, koétde, haet gekoét*.

snuffelaar, m. *móezer, móezers, móezerke*.

snuffelen, *móeze, móesde*, haet *gemóes*. Zitste weer in die laaj te móeze: ben je weer in die la aan 't snuffelen. **OOK:** *snóppere, snópperde, haet gesnóppert*.

snufje, -een snufje zout:- e *pwétje zout*.

snuif, m. *snóef*.

snuifdoos, v. *snóefdwas, snóefdwaze, snóefdwèske*.

snuiftabak, m. *snóef, snúufke*.

snuif, v. *snóét, snóéte, snúútske*.

snuiten, *snóeve, snóefde*, haet *gesnóef*. De naas óetsnóeve:

de neus snuiten.

snuitsel, -uiteinde van een kaarse- of lampepit-: m. smók, smuk, *smukske*.

snuiven, **ZIE**: snuiten.

snurken, *snórke*, *snórkte*, haet *gesnórke*. **OOK**: *snarke*, *snarkde*, haet *gesnark*.

sobertjes, seuberkes.

social, *sóssjaal*,
sóssjaalder, *sóssjaalste*.

soda, m. zoodaa **of** spaarzép.

sodemieter, m. *soodemieter*,
soodemieters.

sodemieteren, *soodemieteren*,
soodemieterde, haet
gesoodemieterde.

soep, v. *sop*, *soppe*, *söpke*.
-Smakeloze-: o. *sjootelwaater*,
sjootelwaaterke.

OOK: o. *aafwèsjwaater*. Dat is géin
sop, mēh *sjootel/aafwèsjwaater*:
die soep lijkt wel afwaswater.

-Soep met balletjes-: v. *appostelesop*.

soepgroente, o. *sopgreunte*.

soepkip, v. *sophin*, *sophinne*.

soepkom, m. *sopkómpe*,
sopkump, *sopkumpke*.

soepvlees, o. *soppevleisje*.

soezen, *nuttele*, *nuttelde*, haet
genuttelt. Geliefkoosde houding
(speciaal van vrouwen), om na het
ontbijt, als men nog geen trek heeft
om het werk te hervatten, rustig met
de armen over elkaar te dutten.

sofa, m. *soofaa*, *soofaas*.

soigner, **ZIE**: verzorgen.

soiree, m. *swaree*, *swarees*.

sok, v. *zok*, *zökke*, *zökske*.

sokophouder, m. *haosbinjel*,
haosbinjele, *haosbinjelke*.

soldaat, m. *piot*, *piotte*.

OOK: m. *seldaot*, *seldaote*. Hóbeste
gedeent: ben je soldaat geweest?

soldaatje, -kleine stukjes geroosterd
brood bij spinazie of erwtensoep-:
o. *krêpke*, *krêpkes*.

soldeerbout, m. *bóút*, *búit*, *búitje*.

ZIE: drol.

solderen, *läöte*, *läötde*, is of haet
geläöt. **OOK**: *soldeere*, *soldeerde*,
is of haet *gesoldeert*.

sollen, *pókkele*, *pókkelde*, is of haet
gepókkelt. Die *pókkelt* zich gēt
biéjéin mit die *kénjer*: die solt wat af
met die kinderen. **OOK**: *pungele*,
pungelde, is of haet *gepungelt*.

OOK: *sjörge*, *sjörchde*, is of haet
gesjörch. *Kiéq* die *vroulúu éns* mit
dae *vraeme sjörge*: zie die vrouwen
eens met die vreemdeling *sollen*.

solliciteren, *solleseteere*,
solleseteerde, haet *gesolleseteert*.

solutie, m. *selúúsje*.

som, v. *sóm*, *sómme*, *sómke*.

soms, *tëks of dëks*. **OOK**: *sóms*.

soppen, *soppe*, *sopde*, haet *gesop*.

Es veer vreuger gebräoje *spék*
kreege, *maochde* veer ouch *soppe*:
bij gebraden spek mocht je het
zwartbrood *soppen* in de braadpan
of kreeg je een gedeelte van het
uitgebraden vet bij het spek op je
bord.

soort, v. *saort*, *saorte*. *Geliék vjē lēk*
zich: *soort zoekt soort*. Dat is gēt
van 't *saort*: dat is ordinair volk.

OOK: o. *saortemēnt*. *Zwa 'n*
saortemēnt fits: zo iets als een fiets.

soortgelijk, *saortgeliek*.

sorteren, -van bv. aardappelen, fruit
enz. -: *ómraape*, *raapde óm*, is of
haet *ómgeraap*. **OOK**: *sorteere*,
sorteerde, is of haet *gesorteert*.

souper, m. *sópee*, *sópees*.

Sourenbeemd, beemdgedeelte links
en rechts van het dijkrestant
(Kromme Dijk) tussen Hemelbeek
en Julianakanaal. Sour is zuur.
Hier groeide op de drassige bodem
zgn. zuurgras. Dit werd wel door de
paarden maar niet door de koeien
gegeten.

spaa, v. *spéik*, *spéike*.

spaan, v. *plëtsj*, *plëtsje*, *plëtsjke*.

-Gekloofd hout:-

m. *spjièn, spjiènne, spjiènke.*

spaander, ZIE: spaan.

spaarbank, v. spaarbank, *spaarbènk.*

spaarboekje, o. spaarbeukske.

spaarcent, m. spaarsênt,

spaarsênte, spaarsêntje.

spaarkas, m. spaarkas, *spaarkês.*

spaarpot, m. spaarpot,

spaarpöt, spaarpötje.

spade, v. sjöp, *sjöppe, sjöpke.*

span, v. span, *spanne.*

Spanjaard, Spanjool.

spannen, spanne, spande, is of haet

gespant. Kíék óét, 't spant:

kijk uit, het spant.

spanriem, m. spanreem, *spanreeme.*

De ouderwetse schoenmaker

gebruikte dit hulpmiddel bij het

repareren van schoenen.

De riem was gespannen tussen hak

en knie; de schoen werd onder de

riem op de knie van de

schoenmaker geklemd.

spanzaag, ZIE: raamzaag.

OOK: v. *spanzaech, spanzaege.*

sparen, euverlëGGe, lach euver,

afw. veer, zíe lachte euver, haet

euvergelach. 2p. -Ontzien:-

versjwanne, versjwande, is of haet

versjwant. OOK: (ver)spaae,

(ver)spaaarde, is of haet (ver)spaat.

Ich hób mich 'ne sjwanne sent

(ver)spaat: ik heb een mooie cent

opzij kunnen leggen. Wae gêt

spaat, dae gêt haet **of** wae sjömmel

it, weurt *riék: sparen doe vergaren.*

Nao de spaerder kump te taerder:

na een spaarzame vader volgt vaak

een verkwistende zoon. **OOK:**

op de wache kènjt zëtte: sparen.

spat, v. klaater, klaaters, klaeterke.

spatader, v. spataor, *spataore.*

spatbord, -aan fiets of auto:-

v. drékplaat, drékplaatje.

spatel, -om overtollig schuim van

bier af te strijken:- v. sjóemplêtsj,

sjóemplêtsje, sjóemplêtsjke.

spatlap, -aan fiets of auto:-

m. dréklap, dréklêp.

spatten, ZIE: klateren.

specerijen, kriúje.

specht, m. spêch, *spêchte, spêchske.*

speciaal, spisaal.

specialist, m. spisjaalis, *spisjaaliste.*

specie, v. spíes.

speculaas, m. spiklaas.

Spiklaasje man: speculaaspop.

speculant, m. spikkelant, *spikkelante.*

speculeren, spikkeleere,

spikkeleerde, haet gespikkeleert.

speksel, m. spíe.

OOK: m. *juddeliém. ZIE:* lijmen.

speeldoos, v. speeldwas, *speeldwaze,*

speeldwêske.

speelgoed, v. speelzaakes.

speelman, m. speelman, *speellúu.*

speeltijd, m. speeltiét, *speeltjeje.*

speen, v. daem, *daeme, daemke.* Die

kóó haet dikke daeme: die koe heeft

dikke spenen. **ZIE:** haarstreng.

-Voor kinderen:- v. *lótsj, lótsje,*

lutsjke. Er zijn 3 soorten "lótsje".

1. "lótsj": gewone speen, die over de hals van de fles wordt gestroopt.

2. "Lótsj mit dêrm": speen met rubber slangetje, dat tot op de bodem van de zuigfles reikt.

3. "Zóeker": fopspeen.

speenvarken, o. speelbak,

speelbaGGe, speelbêske.

spek, o. spêk, *spêkske.* -Ook zacht

taai snoepgoed-. e Bräöjtje spêk is

neet te vâöl om te gaon van hié pës

Gäöl: een beetje gebraden spek is

niet voldoende om een grote

prestatie te leveren. Doorraege spêk:

doorregen spek. 'n Oud raadseltje:

Esspêkaafishinkdewits: grappige

samenvoeging van de woorden:

ês spêk aaf is, hink de wits:

als het spek op is, hangt alleen nog

de wilgentwigg waarmee het

opgehangen was. Veur spêk ên

bwanne debié zitte **of** veur óngere ên tónger: erbij aanwezig zijn zonder enige invloed op het gebeuren te kunnen uitoefenen.

De wóuf bié de sjäöp zette: de kat bij het spek zetten. **ZIE:** bevallen, zin. S. -Plak of stuk gebraden-: m. *spékbraoj*, *spékbraoje*, *spékbräöjtje*.

spekbokking, -vette gerookte bokking-:

m. *spékbökkem*, *spékbökkeme*.

spekjood, -Jood, die zich niet aan de rituele voorschriften van het koosjer eten houdt-: m. *spékjut*, *spékjudde*.

spekkoek, m. *spékkook*, *spékkeuk*.

speklaag, v. *spéklaoch*, *spéklaoge*. -Ook muurwerk met afwisselende lagen mergel tussen de baksteenlagen-.

spekslager, m. *spékpíemel*, *spékpíemele*.

spektakel, o. *laeve*. Laeve maake wie 'n aordéil: een hels spektakel maken. Dao zeen de wilj vèspers aan de gang: het is daar een hels spektakel. **OOK:** o. *spéktaakel*. Spéktaakel maake: spektakel maken.

spektakelen, *laeve maake*, *maakde laeve*, haet *laeve gemaak*.

OOK: *rémhtëmpe*, *rémhtëmpde*, haet *gerémhtëmp*. **OOK:** *roddele*, *roddelde*, is of haet *geroddelt*.

Wat e geroddels: wat 'n lawaai.

spekvreter, -scheldnaam voor Hollanders-: m. *spékvraeter*, *spékvraeters*, *spékvraeterke*.

spekzwoerd, v. *spékHzwaas*, *spékHzwaase*. 'n SpékHzwaas is ouch goot veur 't getúúch in te vette: een spekzwoerd wordt ook gebruikt om gereedschap in te vetten.

spel, o. *speel*, *speelder*, *speelke*.

't Speel is aan de gang: het spel is begonnen; de poppen zijn aan het dansen. Speelkes doon: spelletjes doen. De perplúu is gerich: het spel kan beginnen. Häöm höbbe ze de

pap verzoute: hem hebben ze het spel bedorven. De baan is vrié: vrij spel hebben.

speld, v. *spang*, *spange*, *spèngske*.

speldeknoop, m. *spangekop*, *spangeköp*, *spangeköpke*.

spelden, *spange*, *spangde*, is of haet *gespank*.

speldenkussen, o. *spangekösse*, *spangekösses*, *spangekösseke*.

spelen, *speele*, *speelde*, is of haet *gespeelt*. **OOK:** -onderling wat plezier maken-: *kúíte*, *kúítde*, haet *gekúút*.

spelend, *speelentaere*.

speling, o. *speel*. Gaef 'm gêt mjè speel: geef hem wat meer ruimte; speling.

spelmakker, m. *speelkammeraot*, *speelkammeraode*, *speelkammeräötje*.

spelt, -soort tarwe-: m. *spêlt of pêlt*.

spenen, *spjiënne*, *spjiënde*, is of haet *gespjiënt*.

De vêrke mótte *gespjiënt* waere: de varkens moeten gespeend worden.

spewer, m. *stwatvoogel*, *stwatveugel*.

spetteren, *spritse*, *spritsde*, is of haet *gesprits*.

speuren, *späöre*, *späörde*, haet *gespäört*. Ze zeen nao 'm aan 't späöre: ze zoeken naar hem.

spieden, *lóère*, *lóérde*, haet *gelóért*.

spiegel, m. *speegel*, *speegele*, *speegelke*. Vroeger werd de spiegel omgedraaid, als er een dode in huis was. Dat stéit te ganse daach ên speegelt zich: zij staat de hele dag voor de spiegel.

"De duuvel stéit achter dich" zegt men tegen een meisje dat voortdurend voor de spiegel staat.

spiegelen, *speegele*, *speegelde*, haet *gespeegelt*.

spiegelglad, *speegelglaat*.

spiegelruit, v. *speegelróét*, *speegelróéte*.

spieken, aafkiéke, keek aaf,
haet aafgekeke. 2b.

spier, v. móskele, móskele.

OOK: v. *spíér*, *spíére*, *spíérke*.

Stuks-: v/o. *speer*, *speerder*, *speerke*.

Veer *speerder* paar:

4 schachten prei.

spierbal, **ZIE**: *spier*.

spiering, mit 'n braodwóós nao 'n
sjénk gwaije **of** 'n pan óétlēGGe óm
'n vraem dóef te vange:

een spiering uitgooien om een
kabeljauw te vangen.

spijbelen, veer hóbbe ós langs de
sjwal gestaoke:

wij hebben gespijbeld.

spijker, m. *naagel*, *naegel*, *naegelke*.

ZIE: straatarm. S. -Lange, dunne-:

m. *latnaagel*, *latnaegel*. -Korte met
grote platte kop-: m. *pljèsternaagel*,
pljèsternaegel, *pljèsternaegelke*.

-Spijker of schroef met ronde kop-:
m. *rónjtkop*, *rónjtköp*.

-Vertind spijkertje met platte kop-:

m. *tepjètnaagel*, *tepjètnaegel*,
tepjètnaegelke. -Nageltje voor

verzolen-: m. *trupnaegelke*,
trupnaegelkes. -Nageltje voor het

vastzetten van bovenleer van
schoen-: m. *zwiknaegelke*,
zwiknaegelkes. -Spijkertje met

brede, platte kop om
klompenleertjes aan de klompen te

bevestigen-: m. *klómpenaagel*,
klómpenaegel, *klómpenaegelke*.

-Voor sigarenkistjes-:

o. *segaarenaegelke*.

Staek tich dat mēr in díen tēs:

die opmerking is de spijker op z'n
kop geslagen.

spijkeren, *naegele*, *naegelde*,
is of haet *genaegelt*.

spijkervast, *naagelvas*.

spijl, m. *spíel*, *spíele*, *spíelke*.

spijs, -moes van vruchten-: v. *spíes*.

Wordt gebruikt bij het bakken van
vla. Meest voorkomende: *appelmoes*

met of zonder krenten, kersen,
pruimen, kruisbessen, abrikozen,
rijst. "Dun van laer ên dik van
spíes" betekent veel spijs en weinig
deeg. **ZIE**: *metselspecie*.

spijt, o. léít. Dat déít mich léít: daar
heb ik spijt van. **ZIE**: leed. **OOK**:
ês tich dat mēr neet opbruk: als je
daar maar geen spijt van krijgt **of**:
dat kump tich noch éns op mênke:
daar zul je nog eens spijt van
krijgen, mannetje. Hae haet nóé al
róúkóup tevan **of** 't begint aan 'm te
knaage: hij heeft er nu al spijt van.
Dat kump tich op wíe d'n hónjt te
braodwóós: daar krijg je nog spijt
van. **OOK**: m. *spíét*. Hae haet noch
mjè *spíét* devan wíe haor op zíene
kop: het spijt hem heel erg.
Dat is 'm zwa léít wíe zien zunj:
hij heeft er erg spijt van.

spijten, *spíéte*, *speet*, haet *gespeete*. 2b.

spijtig, *spíétich*,
spíétigger, *spíétichste*.

spiksplinternieuw, *vónkelnaagelnúu*.

spin, v. *spén*, *spénne*, *spénke*.

spinazie, v. *spenaat*.

spinnen, *spénne*, *spón*,
is of haet *gespónne*. 2e.

spinnenweefsel, o. *spénnegewaef*,
spénnegewaever.

spinner, m. *spénner*,
spénners, *spénnerke*.

spinneweb, o. *spénnewëb*,
spénnewëbbe, *spénnewëbke*.

'ne Leefste:

een spinneweb aan de muur enz.

spinnewiel, m. *spéndrik*, *spéndrikke*.
Om sint Lambaer kump te spéndrik

aan de haert: omstreeks St.

Lambertus, 17 sept., komt het

spinnewiel aan de haard, maw

begint het winter- of spinseizoen.

OOK: v. *spool*, *spoole*, *speulke*.

spinnijdig, zwa giftich **of** guftich wíe
'ne kníén.

spinrok, -stok op het spinnewiel

waaromheen de wol, het vlas e.d. zit, dat tot draden gesponnen moet worden-: m. *spéndrik*, *spéndrikke*, *spéndrikske*.

spint, -jong hout aan de buitenomtrek van een boomstam-: o. *spénjt*.

spioneren, *spíejóene*, *spíejóende*, haet *gespíejóent*.

OOK: *spinse*, *spinsde*, haet *gespins*.

spiritus, o. *stêrkwaater*.

spit, -spit in de rug-: m. *hêksesjäöt*.

spitsen, zich *spitse*, *spitsde* zich, haet zich *gespits*. Zich *urges* op *spitse*: zich ergens op verheugen.

ZIE: *vlassen*.

spitsmuis, v. *spitsmóés*, *spitsmúus*, *spitsmúuske*. **OOK**: v. *sjaermóés*, *sjaermúus*, *sjaermúuske*.

spitsneus, v. *spitsnaas*, *spitsnaaze*, *spitsnaeske*.

spitsroede lopen, *spitskêrke loupe*, leep *spitskêrke*, is of haet *spitskêrke geloupe*. 2a+2k.

OOK: door de houtere meule gaon.

spitten, -licht en ruw de grond bewerken met spade of riek-: *böttele*, *böttelde*, haet *geböttelt*. Ich gaon e beetje in de moestem *böttelte*: ik ga wat in de tuin spitten, werken.

OOK: *opböttelte*, *böttelde op*, is of haet *opgeböttelt*. **ZIE**: graven, krabben. Ich *hüb* in de móóstem gedab: ik heb in de moestuin gewroet, licht gespit. **OOK**: -met schop land omspitten-: *ómdoon*, *deech óm*, is of haet *ómgedaon*. 1a.

OOK: *graave*, *groof*, is of haet *gegraave*. -Met riek-: *gaffele*, *gaffelde*, is of haet *gegaffelt*.

splijten, *splíete*, *spleet*, is of haet *gespleete*. 2b.

splijtkool, -Limburgse-: v. *spleetmoos*.

splinternieuw, *splinternúu*.

OOK: *vónkelnúu*.

splitpen, m. *spleetnaagel*,

spleetnaegel, *spleetnaegelke*.

spoed, vlot vungste vlvè: haastige spoed is zelden goed. **OOK**: spoot.

spoed met, *sietoo*.

spoel, v. *spool*, *spoole*, *speulke*.

spoelen, -op klossen winden-:

spoole, *spoolde*, is of haet *gespoolt*. -Wassen-: *speule*, *speulde*, is of haet *gespeult*.

spoeling, wie mjè *vêrke*, wie dunder de *speuling*: veel varkens maken de *spoeling* dun.

OOK: v. *speuling*, *speulinge*.

spoken, *spwakke*, *spwakde*, is of haet *gespwak*.

spon, v. *spónj*, *spónje*. De *spónj* weurt óét 't vaat gehóuwe: de spon wordt uit het vat geslagen.

spongat, o. *spónjlaok*, *spónjlaoker*, *spónjläökske*.

sponning, v. *rabat*, *rabatte*, *rabêtje*.

OOK: v. *spónning*, *spónninge*.

sponningschaaf, v. *rabatsjaaf*, *rabatsjaave*.

spons, v. *spóns*, *spónze*, *spunske*.

sponzedoos, v. *spónsedwas*, *spónsedwazze*, *spónsedwêske*.

spook, o. *spwak*, *spwakke*, *spwêkske*. Tösje twêlf ên éin zeen alle *spwakke* op te béin ên tösje tsjwè ên drie is alles weer veurbíe: lett. tussen twaalf en een zijn alle *spoken* op de been, tussen twee en drie is alles weer voorbij. Es eine door gewêlt gestôrve waor, bleef z'n zjiel opte plaats ên woor e *spwak*: als iemand een geweldadige dood gestorven was, bleef zijn ziel ter plaatse *spoken*.

OOK: v. *maar*, *maare*, *maerke*.

spoor, o. *spaor*, *späör*. Ze zeen 'm oppet *spaor*:

ze zijn hem op het *spoor*.

spoorlijn, v. *spoorlíen*, *spoorlíene*, *spoorlíenke*.

spoorovergang, m. *euverwaech*, *euverwáech*, *euverwaechske*.

spoorweg, v. *iézerbaan*.

OOK: d'n *iézere* waech.

sporen, *spaore*, *spaorde*, is of haet gespaort. **OOK**: *späöre*, enz.

sport, m. sport. -Van ladder-:

v. *spraot*, *spraote*, *spräötje*.

sportkous, v. *sporthaos*, *sporthaoze*.

spotprent, v. *sjampkaart*,

sjampkaarte, *sjampkaertje*.

spotten, -gekheid maken-: *spasse*, *spasde*, haet *gespas*. Dae spas neet temit: die spot er niet mee.

Mit tae vilt neet te *spasse*: met hem valt geen gekheid te maken.

OOK: *spotte*, *spotde*, haet *gespot*.

spraak, v. *spraak*. -Daar is geen

sprake van-:

dao is géin *apprêns* van.

spraakzaam, *gespraekelik*,

gespraekelikker, *gespraekelikste*.

OOK: *spraaksaam*, *spraaksaamer*, *spraaksaamste*.

spraakwater, o. *wauwelwaater*,

wauwelwaeterke.

Hae haet *wauwelwaater* gat:

hij is aangeschoten, *spraakzaam*.

spreektaal, v. *spraektaal*,

spraektaale.

spreekwoord, o. *spraekwoord*,

spraekweurt.

spreeuw, m. *sprijêw*,

sprijêwe, *sprijêwke*.

spreiden, *spreije*, *spreijde*,

is of haet *gespreijt*.

spreken, *kalle*, *kalde*, haet *gekalt*.

Kallende lûu zeen te hêlpe:

sprekende mensen kan men helpen.

Hae kalt wie er gebakke haet:

hij vertelt er 't mooiste van.

"Dao kalt gêt": sarcastisch bedoeld:

"hij zei wat". Dat flötter dich: daar

spreekt men niet over. Hae hûit op

t'n ingel, dat de kaetel daavert: in

bedekte termen over iets spreken.

Het ww. *spraek*e wordt zelden of nooit gebruikt!

sprekend, (s)jus. Sjus zîen mêm:

sprekend zijn grootmoeder.

spreker, m. *spraeker*, *spraekers*.

sprenkelen, *sprinkele*, *sprinkelde*, is of haet *gesprinkelt*. **OOK**: *lêpsje*, *lêpsjde*. 't Stöb te vaöl, dóé mós gêt waater op te stöb *lêpsje*: je doet te veel stof opwarrelen, *sprenk*el wat water erover, voordat je veegt.

spreuk, v. *spräök*,

spräöke, *spräökske*.

spriet, v. *speer*, *speerder*, *speerke*, (bv. gras).

springen, *spréng*e, *spróng*, is of haet *gespróng*e. 2e. *Spréng* in de kôrf: *spring* in 't veld.

springlevend, *sprénklaevent*, *sprénklaevender*, *sprénklaevenste*.

springtouw, v. *spréngtouw*,

spréngtouwe, *spréngtúike*.

springverenmatras, -bak met *springveren* onder bekleding, waarover de *matras* werd gelegd-: m. *resaor*, *resäörs*.

sprinkhaan, m. *sprénkhaan*,

sprénkhaane, *sprénkhaenke*.

sproeikop, v. *bróésj*, *bróésje*.

sproet, v. *sprootel*, *sprootele*.

-Sproetig mens-: m. *sprootelkop*, *sprootelköp*.

sprokkelhout, o. *sprokkelhout*, *sprokkelhúitje*.

sprong, m. *sprunk*,

sprúng, *sprungske*.

sprongsgewijs, *sprunkwaechs*.

sprookje, o. *spreukske*, *spreukskes*.

OOK: o. *vertêlselke*, *vertêlselkes*.

spruit, v. *spróét*, *spróéte*, *sprúútje*.

spruitjes, *spróéte*.

spruitkool, v. *spróéte*.

spruw, -monduitslag van zuigelingen-: o. *sjóel*.

spugen, *spíeje*, *spíede*, haet *gespíet*.

spuit, v. *spróétsj*, *spróétsje*.

spuiten, -met fijn straaltje-: *spritsje*, *spritsjde*, is of haet *gespritsj*.

OOK: *spróétsje*, *spróétsjde*, is of haet *gespróétsj*. **OOK**: *spruite*,

spötde, is of haet *gespöt*. 2a.
spuitwater, m. *sproedel*, *sprúudelke*.
spullebaas, **ZIE**: kermisklant.
spullen, *klamotte*.
spuwen, *spíeje*, *spíede*, haet *gespiet*.
spuwend, *spíejentaere*.
staaf, m. *staaf*, *staef*, *staefke*.
 'ne Staaf kristekook: een staaf drop.
staakboon, v. *stékkebwán*,
stékkebwanne.
staal, v. *staol*, *staole*, *stáölke*. Op staol
 of op stök: op staal of op stuk.
 -Metaal: o. *staol*. **ZIE**: wetstaal.
staalblauw, *staofblau*.
staaldraad, m. *staoldraot*,
staoldräöt, *staoldräötje*.
staan, *staon*, *sting*, is of haet
gestange. 1a. Dóé *stéis* goot drop:
 je staat er netjes op. Hae mó't op te
béin bliéve, anges is 't mit 'm
 gedaon: hij moet zich staande
 houden anders is het met hem
 afgelopen. -Stijf rechtop-: *staon wíe*
 'n paosjkaers. **ZIE**: hetzelfde, slaag,
 tand, verbouwereerd. S.
 -Op het hoofd-: *kopstaon*, *sting kop*,
 haet *kopgestange*. 1a.
staand, *staonentaere*.
staande, op voet, *staondevoots*
 of op *staonde voot*.
staar, -oogziekte-: v. *staar*.
staart, m. *start*, *stêrt*, *stêrtje*.
 -Stomp eindje-: m. *stópstart enz.*
OOK: m. *zwans*, *zwèns*, *zwènske*.
staartpen, v. *startpên*,
startpênne, *startpênke*.
staartstuk, -platte bil van koe
 of rund-: o. *startstök*, *startstökke*.
staat, -land-: v. *staot*, *staote*.
staat, -toestand-: m. *staot*.
staat, in, *vaejich*, *vaejicher*,
vaejichste. Dao is dae *vaejich veur*:
 daar is die toe in staat.
OOK: *véil*. Hae is *veur alles véil*:
 hij is tot alles in staat. Hae haet *niks*
ês dóm twên véil: hij zit vol streken.
staat, niet in, **ZIE**: onbekwaam.

stabiliteit, **ZIE**: vastheid.
stad, v. *stad*, *staej*, *stêtje*.
staf, v. *staaf*, *staef*, *staefke*. 'ne Hëlge
 zónger *staaf*: een heilige zonder staf.
staken, *staake*, *staakde*,
 is of haet *gestaak*.
 De pöt toelëGGe: het bedrijf staken.
staketsel, o. *wêchsel*, *wêchsele*,
wêchselke. **OOK**: o. *stankëtsel*,
stankësele, *stankëtselke*.
stakker, m. *sjókker*, *sjókkers*. **OOK**:
 m. *slókker*, *slókkers*, *slókkerke*.
 Dat is 'nen *êrme sjókker*:
 dat is een arme stakker.
stal, m. *stal*, *stêl*, *stêlke*.
stalboom, m. *stalbóúm*, *stalbúim*,
 Horizontale scheiding tussen de
 stalruimte in paardestalling.
stalenboek, o. *staolebook*,
staolebeuk.
stallantaarn, v. *stalluch*, *stalluchte*.
stallen, *stalle*, *stalde*, is of haet
gestalt. De paert *stalle*:
 de paarden stallen.
stam, v. *stam*, *stamme*, *stêmké*.
stamboek, o. *stambook*.
stamboom, m. *stambóúm*,
stambúim.
stamboon, v. *stróékbwan*,
stróékbwanne.
stamelaar, **ZIE**: stotteraar.
stamelen, **ZIE**: hakkelen.
OOK: *staamele*, *staamelde*,
 haet *gestaamelt*.
stamgast, m. *stamgas*, *stamgês*.
stamp, m. *stamp*, *stampe*.
OOK: m. *löpsj*, *löpsje*, *löpsjke*.
stampen, *stampe*, *stampde*,
 is of haet *gestamp*. -Het stampen
 van gekookte groente voor b.v.
 stampot-:
brieje, *briede*, is of haet *gebríet*.
stamper, -voor het fijnstampen van
 veevoer-: v. *brietselhèi*, *brietselhèje*.
 -Met karvat-: v. *booterstang*,
booterstange.
stampvol, *stampetichvol*.

stamroos, v. *stamrwas, stamrwaze*.

stamtafel, v. *stamtaofel, stamtaofele*.

stand, m. *stènjt, stènj, stènjtje*.

"Strónt wae haet tich gesjeete"
wordt gevraagd, als iemand zich ver
boven zijn stand voordoet. Géljt wíe
waater ên lúus wíe dobbelstéin: veel
geld en geen stand. Hou dich bíe
díen gelíeke: blijf bij je stand.

standbeeld, v. *stènjtbeelt, stènjtbeelder*.

stander, m. *stāōnder, stāōnders, stāōnderke*.

standhouden, paol *hóúwe*, heel
paol, haet paol gehouwe. 2b.

standje, **ZIE**: uitbrander.

standplaats, v. *stènjtplaats, stènjtplaatse*.

stang, v. *stang, stange, stèngske*.
Éíne oppet kêrke hêlpe **of** de
kókkerêl opzette: iemand op stang
jagen. Eemes op stang jaage: idem.

stank, m. *stank, stanke*.
Stank veur dank kriége:
ondank is 's werelds loon.

stap, **ZIE**: pas, trede.

OOK: m. *stap, stêp, stêpke*.
Geiste de baan op: ga je op stap?

stapel, m. *bêrm, bêrm*. Veel, tas,
grote hoop. **ZIE**: hoop. **OOK**:
m. *staapel, staapele, staapelke*.
"ne Mörgeſraenge ên de dans van
'n out wíéf dóért neet lang", wordt
gezegd van iemand die te hard van
stapel loopt.

stapeldol, fókswiljt.

stapelen, *bêrme, bêrmde*,
is of haet *gebêrmpe*.

stapelgek, *knatsjgêk, knatsjgêkker, knatsjgêkste*. **OOK**: *raatgêk, raatgêkker, raatgêkste*.

OOK: *rammenassegêk*. Dóé bês
zwa gêk wíe 'n meule **of** wíe e paert
of wíe e raat: je bent stapelgek.

OOK: *knatsjdul*. **OOK**: *turrelúút*.

stappen, *stappe, stapde*, haet *gestap*.

OOK. *steevele, steevelde*,

is of haet *gesteevelt*.

stapvoets, *stapvoots*.

starten, *starte, starde*, is of haet
gestart. **ZIE**: aanzetten.

statie, -van kruisweg:
m. *staasje, staasjes*.

statisch, *moodês, moodêster, moodêste*. Ze is altíet *moodês*
gekléit: zij is steeds elegant en netjes
gekleed. **OOK**: *staats, staatser, staatste*. e Staats vroumisj ên ouch
staats aangedaon: een elegant
geklede statige vrouw.

station, m. *staasje, staasjes*.

Eemes van de staasje aafhaole:
iemand van de trein halen.

St. Augustinus, kerk van
gelijknamige parochie. Rond het
jaar 650 nam de bevolking het R.K.
geloof aan en werd een eerste
houten kerkje gesticht. In 1105
vinden we een eerste vermelding
van een stenen gebouw in de Kro-
niek van St. Truiden. Dit kerkje zou
bij het kasteel in het Maasdal
hebben gelegen. De Maas stroomde
toen westelijker, richting Kotem. Een
belangrijk deel van de dorpskern lag
om deze burcht en kerk
gegroepeerd. Doordat de rivier
steeds verder naar 't Oosten
opschoof is de kern met burcht en
kerk op een gegeven ogenblik in 't
water verdwenen. Bij lage water-
stand zijn nog enkele overblijfselen
zichtbaar. In 1459 werd een nieuwe
kerk gebouwd boven op de helling,
dwars voor de huidige kerk. Deze
werd op 9 Oktober 1459 ingezegend
en toegewijd aan de H. Augustinus.
De feestelijkheden werden o.a.
opgeluisterd door de schutterij
terwijl er tevens kermis was. (**ZIE**:
winterkermis). Het gebouw had een
afmeting van 14.7 x 7.6 mtr., was
opgetrokken in gotische stijl, geheel
in mergel- en zandstenen. De toren

leek op die van de St. Martinuskerk in Stein. In 1700 werd een sacristie gebouwd met mergelblokken uit Valkenburg. Behalve een altaar en een doopvont waren er vrijwel geen meubelen in de kerk aanwezig. Naast de kerk lag een omheind kerkhof, zodat het niet door dieren bevuild en omgewoeld kon worden. Er bevindt zich nog een zerk van Conrart van Grave, gestorven in 1570. I.v.m. de slechte toestand van de kerk vroeg graaf de Gavre in 1588 aan koning Philips de 2e om de schout en schepenen, de kerkmeesters en de gemeente voor de Raad te dagen om het bouwwerk op te knappen. In 1843, in de nacht van 20 op 21 april, werd de toren door de bliksem getroffen en viel door het dak van de kerk en vernielde de pastorie. Op 22-11-1843 viel al het besluit een nieuwe kerk te bouwen. De bouw werd gegund aan aannemer Leonard Muysers uit Roermond voor een bedrag van f 8875,-. Van de oude kerk bleef slechts de grafkelder van de Geloës over en staat nu nog op 't kerkhof. Deze grafkapel is in feite dus een rest van het koor van de oude kerk. Op 6-6-1848 werd de eerste steen gelegd. De parochie telde 1150 zielen. Door de parochianen werden de stenen gebakken in de Brikkehook (zie daar). Voor de grondstof werd de vijver van kasteel uitgegraven. Van geschonken eiken werden de banken vervaardigd. Doordat de parochianen veel vrijwilligerswerk deden was de kerk al op 13-5-1849 in gebruik. De consecrering vond plaats op 9-7-1855. In 1874 werd het orgel geplaatst. Een niet-katholieke douane, Servé, vervaardigde uit 'n boomstam het grote St. Augustinus

beeld. Verder werd het gebouw aangekleed met veel door schenkingen verkregen meubilair en kostbare kunstwerken waarvan onderstaand nog een korte opsomming. De laatste vernieuwing vond plaats in 1998 toen een in gemarmerd hout uitgevoerd neo-barok altaar werd geplaatst met de afmeting van 12.50 x 7.10 mtr. Het altaarstuk is een schilderij in olieverf uit 1696 van Godefridus Maes, leerling uit de Rubens school en stelt de kruisafname van Christus voor. In de kerk zijn o. a. te zien: eikenhouten communiebank en een preekstoel, beiden afkomstig uit de St. Servaasbasiliek, Maastricht uit ca. 1800; biechtstoelen uit ca. 1717 in korintische stijl en afkomstig uit Jezuïtenkerk te Roermond; het oudste voorwerp is de gehavende doopvont uit ca. 1200; afkomstig uit Munsterkerk Roermond: 2 altaren in classicistische barok stijl, waarvan 1 nu gebruikt wordt als Sacramentsaltaar; in de Mariakapel staat een altaar in dezelfde stijl en is afkomstig uit de St. Laurentiuskerk te Spaubeek; groot triomfkruis, 1,5 mtr. hoog, notenhout van rond 1500; 't Kruis van Catsop uit de 13e eeuw; schilderij uit de 17e eeuw van de H. Agatha; schilderijen boven zijaltaren, voorstellend Maria-ten-hemelopneming en de kruisafname van Jezus; in de Mariakapel een schilderij van OLV van Altijd-durende-bijstand; in Sacristie een schilderij van de graflegging van Christus. Beelden: H. Jozef met het Kind Jezus; St. Hubertus uit de 17e eeuw en tweede patroon van de parochie; H. Barbara uit ca. 1500; St. Cecilia uit de eerste helft van de 16e eeuw; H. Hart van Maria en H. Hart van

Jezus; St. Franciscus van Sales;
't reeds vermelde beeld van de
H. Augustinus, waarvan de feestdag
op 28 augustus valt; H. Blasius;
2x H. Franciscus Xaverius,
1x ca. 1700 en 1x begin 20e eeuw;
nog een beeld van de H. Augustinus
uit de 15e eeuw; H. Antonius van
Padua; St. Egidius, in de volksmond
St. Gillis; in de voorgevel:

1x St. Egidius en 1x St. Augustinus;
de beroemde beeldengroep van
Anna-ten-Drieën, uit ca. 1525,
het voornaamste werk van de zg.
meester van Elsloo, waarschijnlijk
Jan van Steffenswert; het beeld
meet 1.30 x 0.83 en is uit één blok
eikenhout gesneden. De glas in lood
ramen werden door diverse families
en persoonlijkheden uit de parochie
geschonken. In de toren hangen
3 klokken; de 2 kleine werden na
1945 gegoten ter vervanging van
de door de Duitsers gestolen
exemplaren; de oudste en grootste,
hoewel ook gestolen, kwam gelukkig
terug en werd in 1404 óf 1480 óf
1484 gegoten door Jan van Venlo.
Tevens 2 reliëfs, voorstellend Jezus
in gesprek met de Samaritaanse
vrouw en Jezus met de Emmaüs-
gangers. Tot slot de spreuk boven
de ingang:

'k Besta door deugden

Ben God gewijd

Elsloo tot vreugde

De Hel tot spijt.

Bron: parochie St. Augustinus te
Elsloo.

St. Brigida, -1 februari-: **ZIE**: weer.

St. Nicolaas, sinterklaas. Mit
sinterklaas kriegste 'ne sókkere niks:
met St. Nicolaas krijg je geen
cadeautje. **ZIE**: sinterklaas.

steeds, allezelaeve. **OOK**: ummer.

OOK: altiét. Dat is allezelaeve
etzêllefde: dat is steeds hetzelfde.

steeg, v. gats, gatse, gêtske.

steek, nao d'n Hollènjër staeke:
een steek onder water geven.

OOK: steek, steeke, steekske.

steekbeitel, m. staekbeitel,
staekbeitele.

steekkar, v. stwatkar,
stwatkarre, stwatkêrke.

steekpan, v. staekpan,
staekpanne, staekpênke.

steekvlieg, -daas-:

v. praam, praame, praemke.

steel, m. steel, steele, steelke.

OOK: m. hêf, hêfte, hêfke.

steen, m. stéin, stéin, stéinke.

'n Stéinse móér: 'n éénsteens muur.

OOK: m. kláúw, kláúwe, klèike.

ZIE: oever.

steenbakker, m. brikkebêkker,
brikkebêkkers.

steenbeitel, m. stéinbeitel,
stéinbeitels.

steenfabriek, o. brikkewêrk,
brikkewêrke. **ZIE**: ringoven.

steengoed, o. stéingoot.

steenhouwer, m. stéinhuijër,
stéinhuijers.

steenkool, v. kaol, kaole, kâölke.

-Uitgebrande kolen uit de kachel-:

oudaenk. -Kolengruis vermengd met
leem en zeepsop: v. fóm.

Dit mengsel werd op het kolenvuur
gelegd om dit te temperen en
zodoende de kachel wat langer te
laten branden.

steenkoolgruis, o. kaolegrúús.

steenmarter, m. fewiën, fewiéne.

steenoven, m. stéinaove, stéinäöves.

steenpuist, m. stéinzwaer,
stéinzwaere, stéinzwaerke.

steenrijk, stéinriék,

stéinriéker, stéinriékste.

steenslag, m. stéinslaach.

In afwijking van de gemeentelijke
wegen werden de rijks- en
provinciale wegen vroeger niet met
kiezel maar met steenslag verhard

en onderhouden.

steenvruchten, o. *stéingoot*.

stegel, -doorgang in afrastering bij voetpaden e. d. Op de lijn van de afrastering worden 3 palen in een driehoek in de grond geslagen op een onderlinge afstand, groot genoeg om 'n mens door te laten en passage door vee onmogelijk te maken: m. *staegel*, *staegele*.

Stegelkensberg, weg van Lindebergstr. naar de spoorbrug Terhagen. **ZIE**: *stegel*.

steiger, o. *gerös*, *geröster*, *geröske*.

OOK: v. *stëlling*, *stëllinge*.

steigerdeel, v. *stëllingsplank*, *stëllingsplënk*.

steigerpaal, m. *stëllingspaol*, *stëllingspäöl*.

steigerpijp, v. *stëllingspiép*, *stëllingspiépe*, *stëllingspiépke*.

steil, *stiél*, *stielder*, *stielste*.

Stiél ómwach: steil omhoog.

stekeblind, *staekelblénjt*.

stekel, m. *staekel*, *staেকে*, *staekelke*.

ZIE: *doorn*.

stekelbaarsje, o. *steekelke*, *steekelkes*.

steken, *staeke*, *stwak*, is of haet *gestaoke*. *2e*. -Met puntig voorwerp of mes-: *peeke*, *peekde*, is of haet *gepeek*. Op St. Joozefdaach höbbe ze zich weer éns goot *gepeek*: op St. Jozefdag hebben ze weer behoorlijk met messen gevochten. Volgens een oud boerengezegde moest er op die dag bloed vloeien, dat was nl. een gunstig voorteken voor een goede oogst. -Onder water geven-: *stichele*, *stichelde*, is of haet *gestichelt*.

Wat zou dao inzitte: wat zou daar achter steken. -Schoven graan in de dorsmachine steken-: *stäöke*, *stäökde*, is of haet *gestäök*.

stel, **ZIE**: *paar*.

stelen, *klouwe*, *klóuwde*, is of haet *geklóuw*t. Dat haeter zich *geklóuw*t:

dat heeft hij gestolen. Doe kéns mich *geklóuw*t waere **of** mich te bout *hachele of* mich e *baerke vange of* mich *kepotvalle of* mich te bout *lëkke of* mich *geblaoze waere of* mich te *rök op of* mich *gekrëts* waere: je kunt me gestolen worden.

Blaos mich *mêr opte rök*: idem.

Bout is letterlijk *drol*. Dat *krieg béin*:

dat wordt gestolen of raakt zoek.

Niks laote *liGGe* ès *gleujetich iézer*

èn *meulestéin*: stelen als de raven.

Mit *viéf vingere* èn e *benaut hart* is er dao aangekómme: dat heeft hij gestolen. "Ich höb 't ouch neet *geklóuw*t" wordt gezegd, als iemand

iets ver onder de vraagprijs wil kopen. **OOK**: *strúípe*, *strúípd*e, is of haet *gestrúíp*. -Graaien-: *rapstókke*, *rapstókde*, is of haet *gerapstók*.

OOK: *stritse*, *stritsde*, is of haet *gestrits*.

stellage, v. *stëlling*,

stëllinge, *stëllingske*.

stellen, *stëlle*, *stëlde*,

is of haet *gestëlt*.

stelt, v. *stëlt*, *stëlte*.

steltlopen, *stëlteloupe*, leep *stëlte*, is of haet *stëlte geloupe*. *2a+2k*.

steltloper, m. *stëltluiper*, *stëltluiipers*.

OOK: *stëltlouper*, *stëltloupers*, *stëltluiperke*.

stem, v. *stöm*, *stömme*, *stömke*.

Hae is goot veur *branjt* te roope: hij heeft een enorm stemgeluid.

stembus, v. *stömbös*, *stömbösse*, *stömböske*.

stemmen, *stömme*, *stömde*, is of haet *gestömp*.

Ook van muziekinstrumenten.

stemmig, *stömmich*, *stömmigger*, *stömmichste*.

stemming, v. *stömming*, *stömminge*.

Dao *stéit* *miéne kop* neet nao: daarvoor ben ik niet in de juiste stemming. De *hóészaenge hunk stiéf*: er hangt een gespannen sfeer

of een geprikkelde stemming.

ZIE: huiszegen.

stempel, m. *stumpel, stumpele, stumpelke*. Van d'n ouwe slaach: van de oude stempel.

-Met naam enz. -: m. *stêmpel, stêmpels, stêmpelke*.

stenen, -van steen-: *stéine*.

stengel, m. *stêngel, stêngele, stêngelke*.

ster, v. *star, starre, stêrke*.

Es 'n star vilt, maochste dich gêt wunsje **of** éin wunsj doon: als een ster valt, mag je een wens doen.

sterfbed, o. *stêrfbêt, stêrfbêdder*.

sterfdag, m. *stêrfdáach, stêrfdáach*.

sterfhuys, o. *stêrfhóés, stêrfhóezer*.

sterfte, v. *stêrfde*.

sterfuur, v. *stêrfóer*.

sterk, *stêrk, stêrker, stêrkte*.

Zwa stêrk wîe dóézent man: erg sterk. Hae haet gêt in de vingere **of** in de hênj: hij is erg sterk.

sterken, *stêrke, stêrkte, haet gestêrk*.

OOK: *stirke* enz.

sterkte, v. *stêrkte of stirkde*.

't Hunk van de stirkde van 't zéil aaf: het hangt van de sterkte van het koord af.

sterkwater, o. *stêrkwaater*.

ZIE: lastig.

sterven, *stêrve, stórf, is gestórfve*. 2e.

Ouw lúu mótte stêrve, jóng lúu kénne stêrve: het sterven van oude mensen is 'n normale zaak, jonge mensen zijn er echter ook niet van uitgesloten. Wae zjiëllich wilt stêrve, ljèt de rêchde êrve: wie zalig wil sterven, laat de rechtmatige erfgenaam erven. **OOK:** *heemele* gaon, ging *heemele*, is *heemele* gegange. 1a. De piép géit 'm óét **of** 't is gedaon mittem **of** hae haet te êrte óét **of** de kaers géit 'm óét: het is afgelopen met hem. **OOK:** *verrêkke, verrêkde*, is *verrêk*.

OOK: *tirre, tirde*, is *getirt*. -Stil en

vredig sterven-: óétgaon wîe e

kaerske. 't Vêl verzóépe:

de overledene zieleheil toedrinken.

stervend, *stêrvent*.

steun, **ZIE:** stut.

OOK: m. *stâön*. -Van bv. fiets-:

m. *stâönder, stâönders*.

-Stutpaal-: v. *stíép, stíépe, stíépke*.

steunbeer, m. *kónterfort, kónterforte*.

steunen, **ZIE:** zuchten. Dóé mós dae

ouch noch mêr gêt stíeve, dao douch nóé al géin haor mijè van: je moet hem ook nog zo nodig steunen, hij groeit nu al op voor galg en rad. -Helpen-: *stâöne, stâönde*, is of haet *gestâönt*.

Ich gaon mit veur te stâöne:

ik ga mee om te helpen.

steuntrekker, m. *stâöntrêkker, stâöntrêkkers*.

stevigheid, **ZIE:** zekerheid.

stichten, *grunje, grunje*, is of haet *gegrunjt*. **OOK:** *stifte, stifde*, is of haet *gestif*. Veer hóbbe 'ne jêwichdóérende jaordeens gestif: wij hebben een eeuwigdurende jaardienst gesticht.

stiekem, *stikkem, stikkemer, stikkemste*. **ZIE:** stiekum.

stiekemer, m. *bénnebjêr, bénnebjêrre*. **OOK:** m. *stikkemer, stikkemers*. Hae haet 't van *bénne*, wîe de bok 't vêt: hij is een stiekemer.

stiekum, -er tussenuit glippen of uit de voeten maken-: *óétpótse, pótside* óét, is of haet *óétgepóts*. **OOK:** -heimelijk uit de voeten maken-: *óétpritsje, pritside* óét, is *óétgepritsj*. 'n Ouch riskeere: stiekum kijken.

stiel, **ZIE:** stijl.

stier, m. *dúur, dúure*. "Pas op, de dúur swêt tich" wordt gezegd tegen kinderen, als ze teveel boter op hun brood smeren.

stijf, *stíéf, stíever, stíefste*. De baa is stíéf van ouwerdóm, de nónk van

de rimmetik en dae dao is stíef gevraete: grootvader is stijf van ouderdom, oom van de reumatiek en hij daar is vol gevreten. Dat stéit te stíef, 't moet iets eleganter. Zwa gezwank ës 'ne badding: zo stijf als een hark.

Zwa gezwank ës 'n wits: erg lenig.

stijfheid, v. *stíevichéit*, *stíevichéite*.

stijfkop, m. *dikkop*, *dikköp*, *dikköpke*. **OOK**: m. *harrekop*, *harreköp*. **OOK**: m. *stíefnak*, *stíefnêk*, *stíefnêkske*. **OOK**: m. *stíefskop*, *stíefsköp*, *stíefsköpke*.

OOK: m. *dwaesdriéver*, *dwaesdriévers*, *dwaesdriéverke*.

stijfkoppigheid, v. *verkjêrdichéit*, *verkjêrdichéite*.

Ouw bök höbbe stíef häöres: oude mensen zijn stijfkoppig.

stijfsel, v. *stíef*. e Pupke stíef: een kleine hoeveelheid stijfsel in een linnen lapje, in de vorm van een dotje dat dichtgebonden was.

stijging, -korte stijging in pad of weg-: m. *knóp*, *knup*, *knupke*.

stijl, -van deur-:

m. *móntang*, *móntangs*.

OOK: m. *stíel*, *stíele*, *stíelke*.

stijven, *stíeve*, *stíefde*, is of haet *gestíef*. De wêsj stíeve: het gewassen goed met stijfsel behandelen.

stikken, *stikke*, *stikde*, is of haet *gestik*. Stik 't mer oppet mesjién: naai het maar met een stiksteek op de naaimachine.

Ook in de betekenis van: stik in 'ne maelzak, dan kumpste gepoeijert in de hêl: stik maar!

stiktang, -schoenmakersgereedschap-: v. *stiktang*, *stiktange*.

stil, *stil*, *stilder*, *stilste*.

ZIE: *rentenieren*, *bedeesd*. S.

Stil!! = koesj. Hou dich koesj: hou je mond.

stilhouden, *stilhouwe*, heel stil, is of

haet *stilgehoute*. 2b. Ze höbbe 't *stilgehoute* (*stilgoute*): ze hebben er niemand iets van gezegd.

Neet stilhouwe: doorgaan.

stilletjes, *stillekes*.

stilleven, o. *stillaeve*, *stillaeves*.

stilliggen, *stilliGGe*, laoch stil, haet *stilgelaege*. 2p.

stilstand, m. *stilstènjt*.

stilde, v. *stilde*.

stilzetten, *stilzette*, zat stil, **afw.** *veer*, *zié zatte stil*, is of haet *stilgezat*. 2p.

stinkbom, v. *stinkbóm*, *stinkbómme*, *stinkbumke*.

stinken, *stinke*, *stinkde*, haet *gestink*.

Stinke wie 'nen otter: een

onaangename lucht verspreiden.

Hae stink zeeve óere baove de

wénjt: hij heeft een onaangename

reuk. **ZIE**: *leven*. S.

stinkend, *stinketich*, *stinketigger*, *stinketichste*.

stinkerd, m. *stinkbúúl*, *stinkbúúle*.

OOK: m. *stinker*, *stinkers*, *stinkerke*.

Zwane *riéke stinker*:

zo'n rijke stinkerd.

stinkkaas, **ZIE**: Limburgse kaas.

stinkstok, m. *stinkstèk*, *stinkstèkke*, *stinkstèkske*.

stip, v. *tóppel*, *tóppele*, *tuppelke*

stippelen, *tóppele*, *tóppelde*, is of haet *getóppelt*. Op dae *getóppelde*

streep móste diéne naam sjríeve:

op die stippellijn moet je je naam

schrijven. **OOK**: *stuppele*,

stuppelde, is of haet *gestuppelt*.

stoeien, **ZIE**: *ravotten*.

stoel, m. *stóól*, *stéúl*, *stéúlke*.

-Stoelzittingen maken-: *stéúl matte*, *matde stéúl*, haet *stéúl gemat*.

stoelgang, m. *stoolgank*.

stoelpoot, m. *stumpel*, *stumpele*, *stumpelke*.

stoelspaak, v. *spraot*, *spraote*, *spräötje*.

stoep, -gangpad onder de overstek van het dak bij boerderijen en

ouderwetse woningen:-

m. *lúif*, *luive*, *lúifke*.

-Trottoir:- m. *stób*, *stóbbe*, *stupke*.

stoet, m. *stoet*, *stoete*.

stoethaspel, v/m. *baddelaer*,
baddelaere, *baddelaerke*.

ZIE: *hansworst*.

stof, -van grond op akkers:- m. *móu*.

Anders: m. *stób*.

-Weefsel:- m. *stóf*, *stóffe*, *stufke*.

stoffbad nemen, -van dieren:-

plóedere, *plóederde*,

haet *geplóedert*.

stofdoek, m. *stöblap*, *stöblêp*,
stöblêpke of m. *stóbdoek*, *stóbdeuk*,
stóbdeukske.

stoffen, *stóbbe*, *stóbde*,
is of haet *gestób*.

stoffer, m. *hènjtbeustel*,
hènjtbeustele, *hènjtbeustelke*.

stofferen, *polstere*, *polsterde*,
is of haet *gepolstert*.

stoffig, *stóbbich*,
stóbbigger, *stóbbichste*.

stofjas, m. *stóbjas*, *stóbjês*, *stóbjêske*.

stofkam, m. *lóezekamp*,
lóezekê, *lóezekêmpke*.

stoflong, v. *stöblóng*,
stöblónge, *stöblungske*.

stofnest, o. *stöbnês*, *stöbnêster*.

stofregen, **ZIE**: *motregen*.

stofwol, v. *stóbwouk*, *stóbwouke*.

stofzand, m. *pófzènjt*.

stok, m. *stêk*, *stêkke*, *stêkske*.

-Dikke stok:- de zgn. *bóéreprèngel*
was voornamelijk bedoeld als
verdedigingswapen: m. *prèngel*,
prèngele, *prèngelke*. **ZIE**: *mispel*.

-Bij kaartspel:- o. *stökske*. -Dikke:-
m. *klöppel*, *klöppele*, *klöppelke*.

OOK: m. *kúul*, *kúule*, *kúulke*.

staakboon, **ZIE**: *staakboon*.

stoken, *staoke*, *staokde*, haet *gestaok*.

't Fernuus *staoke*: het fornuis *stoken*.

OOK: heet *stoken*: *hitse*, *hitsde*,
haet *gehits*. -Onrust:- *stäöke*,
stäökde, is of haet *gestäök*.

Neet *stäöke* *tösje* man *ên* vrouw: niet
stoken in een goed huwelijk.

-Vuurkje:- *vunkele*, *vunkelde*, is of
haet *gevunkelt*. -Alcohol:- *branne*,
brande, is of haet *gebrant*.

stoker, m. *stäöker*, *stäokers*.

stokerij, v. *stäökerie*, *stäökerieje*.

Stokerij of branderij van jenever
wordt ook wel genoemd
"snapsbrannerie".

stokken, *stókke*, *stókde*,
is of haet *gestók*.

stokroos, v. *stokwas*,
stokwaze, *stokwêske*.

stokstijf, *stókstíef*.

stokvis, m. *stokvësj*, *stokvësje*.

stol, -voor verharding van
veldwegen, het maken van
stampbeton:- m. *róém*.

stollaag, -van een vloeistof:-
m. *sjol*, *sjolle*, *sjólke*.

stom, *stóm*, *stómmer*, *stómste*.

ZIE: *dom*.

stomdrongen, *laazerus*. Zwa zaat *wíe*
'n un of *kenón*: *stomdrongen*.

OOK: *bezaope*.

OOK: *strónt*- of *poépzaat*.

stomen, -laten:- *óétstuime*, *stuimde*
óét, is of haet *óétgestúimp*.

OOK: *stoume*, *stoumde*,
is of haet *gestóump*.

stomerij, v. *stoumerie*,
stoumerieje, *stoumerieke*.

stomme, m. *stómme*, *stómme*.

stommelen, *róbbele*,
róbbelde, haet *geróbbelt*.

stommeling, o. *häärepaert*,
häärepaert, *häärepaertje*.

'n *Häärepaert* van 'n vroumisj:

een *stomme* vrouw. **ZIE**: *stommerik*.

Dóé bës mich e rénjt/kauf:

je bent een *stommeling*.

stommerd, m. *sjaopskop*, *sjaopsköp*.

stommerik, m. *drikkes*, *drikkese*.

OOK: v. *krök*, *krökke*, *krökske*. **ZIE**:
stommeling. **OOK**: m. *stómmerik*,
stómmerikke, *stómmerikske*.

Dat diéne vaader niks haet, dao kéns te niks aan doon, mèh dat diéne sjwanvaader niks haet, dat is tien éige stómmichéit.

OOK: o. *kaufmoozes, kaufmoozese, kaufmoozeske*. **OOK:** m. *klótskop, klótsköp, klótsköpke*.

stommetje spelen, ZIE: pantomine.

stomp, m. stómp, stump, *stumpke*.

stompen, toéke, toékde, is of haet *getóék*.

stoof, v. stoof, *stoove, steufke*.

ZIE: vuurtest.

stoofpeer, v. stoofpaer, *stoofpaere, stoofpaerke*.

stookhok, o. staokes.

stoom, m. stoum. -Met stoom-: mit t'n avvapäör. Dat géit mitten avvapäör: dat gaat snel.

OOK: m. damp.

stoomboot, m. stoumbwat, *stoumbwèt, stoumbwètje*.

stoomfluit: v. stoumfluit, *stoumfluite*.

OOK: dampfluit enz.

stoomketel, m. stoumkaetel, *stoumkaetele*.

OOK: m. dampkaetel, enz.

stoommachine, o. stoummesjién, *stoummesjiene, stoummesjiénke*.

OOK: dampmesjién, enz.

stoomwals, v. stoumwals *of dampwals, stoumwalse*.

stoot, m. toék, *toéke, túúkske*.

OOK: stók, stuk, *stukske*. **OOK:** m. *swat, swèt, swètje*. **OOK:** -roffel-: v. *strúip, strúipe*. Gaef 'n strúip gaas: geef een stoot gas. Gaef 'm 'n strúip, dan gaon ich mitte patsj rónjt: speel een deuntje, dan ga ik met de pet rond.

stootband, -van broekspijp e.d. -: m. *swatkènjt, swatkènj, swatkèntje*.

stootbord, -van o. a. trap-: m. *swatbraet*.

OUDER: m. *kóntermarsj*.

stootje, hae is neet van de jèste sjöddel gevalle of hae vilt neet van

de jèste sjöddel:

hij kan tegen een stootje.

stootrand, ZIE: stootbord.

stop, m. stop, *stöp, stöpke*.

stopgaren, o. stopgaare, *stopgaares, stopgaereke*.

stopmes, o. stopmêts, *stopmêtser*.

stopnaald, v. stopnaolj, *stopnaolje, stopnäölke*.

stoppel, m. stoppel, *stoppele, stöppele*.

'ne Stoppel: een stoppelakker.

stoppelbaard, m. stoppelbaart, *stoppelbaert, stoppelbaertje*.

stoppelbloot, stoppelblwat.

Dóé mós 't stök stoppelblwat laote liGGe: je moet de akker stoppelbloot ter beschikking stellen.

stoppelig, stoppelich, *stoppeligger, stoppelichste*.

stoppelklaver, v. stoppelkljè.

stoppelploegen, braoke, braokde, is of haet *gebraok*.

stoppen, stoppe, stopde, is of haet *gestop*. -Fijn verstellen-: *utere, utterde*, is of haet *geuttert*.

stopverf, v. stokvêrf, *stokvêrve, stokvêrfke*.

storen, stwêrre, stwêrde, is of haet *gestwêrt*.

storm, m. störm, *störme, störmke*.

stormen, störme, störmde, haet *gestörm*. 't Raengent panne ên strwèpóppe: wordt gezegd bij een stormwind. Dao störm 't nao bénne: men verdringt elkaar om binnen te komen.

stormlopen, störm loupe, leep störm, is of haet *störmgeloupe*. 2a+2k.

stoten, -geniepig-: toéke, toékde, is of haet *getóék*. **OOK:** *stwatte, stweet of swatde*, is of haet *gestwatte*. 2f. Onregelmatig. **OOK:** *knóétse, knóétsde*, is of haet *geknóéts*. Zich mitte kop taengenéin knóétse: met de hoofden tegen elkaar stoten.

stotteraar, m. staamelaer,

staamelaere, staamelaerke.

OOK: m. staamelbèk,
staamelbèkke, staamelbèkske.

stotteren, ZIE: hakkelen.

stout, -niet braaf-: stout, *stouter*,
stoutste.

stoven, *stoove*, *stoofde*, is of haet
gestoof. Dóé maaks mich gèt paraat:
jij stooft me daar wat klaar.

ZIE: kool.

straal, m. *straol*, *straole*, *sträölke*.

straat, v. *straot*, *straote*, *strätöte*.

straatarm, *straotèrm*. **OOK:** zwa
èrm wíe de straot **of** wíe strwé **of**
geine naagel höbbe óm zien kónt te
krétse **of** zwa èrm wíe 'n kirklóés.

OOK: zwa èrm wíe bodde.

straatgoot, m. *göt*, *götte*, *götje*.

straathond, m. *straothónjt*,
straothúnj of -hónj, *straothuntje*.

straatjongen, m. *straotjóng*,
straotjónges.

straatloper, m. *strabatsejaeger*,
strabatsejaegers, *strabatsejaegerke*.

OOK: m. *strabatsemaeker*,
strabatsemaekers,
strabatsemaekerke.

straatmadeliefje, o. Lotje.

OOK: m. *straotenéngel*,
straotenéngelke.
Straotenéngelke zeen méistes
hóésdúúvele: lief voor vreemden en
ongenietbaar voor huisgenoten.

straatmaker, m. *plevèijer*, *plevèijers*.

straatnaam, m. *straotnaam*,
straotnaame.

straatslijper, m. *jatser*, *jatsers*.

OOK: v/m. *jatspríe*, *jatspríéje*,
jatspríeke. **OOK:** m. *straoteluiper*,
straoteluipers.

straatvuil, m. *straotedrèk*.

straf, v. *straof*, *straove*.

straffen, *straove*, *straofde*, is of haet
gestraof. Eine op ziene pókket
króepe: iemand straffen.

strafschop, ZIE: penalty.

straks, strak. **OOK:** *achteréin*.

stralen, *straole*, *straolde*, haet
gestraolt. -Glunderen-: *strotse*,
strotsde, haet *gestrots*.

strand, o. *stranj*, *strènj*.

streek, -omgeving-: m. *streek*,
streeke, *streekske*. -Ook van
verfkwest, op viool enz. -. -Domme
streek of ding-: v. *spich*, *spichte*.
Maak géin spichte: doe geen
domme dingen. **OOK:** *strabatse*
maake: gekke streken uithalen. Hae
haet zich 'n häöre óétgestwatte: hij
heeft een domme streek uitgehaald.

ZIE: streken. -Iemand die vol
streken zit-: m. *fintekrjèmmer*,
fintekrjèmmers, *fintekrjèmmerke*.

OOK: *fint*, *finte*, *fintje*.

Finte véil höbbe: streken uithalen
of uitvluchten hebben.

Streekmuseum Schippersbeurs,

o.a. gehuisvest in de voormalige
Schippersbeurs, gebouwd door
schipper en reder Jan Coninx in
Maaslandse stijl uit het begin van de
17e eeuw. In het museum zijn o.a.
te zien: voorwerpen uit de
Bandkeramische periode, de
Romeinse tijd, kinderspelen uit het
begin van 1900 en klederdracht uit
dezelfde periode; verder gereed-
schappen en andere voorwerpen
welke betrekking hebben op
mandenvlechten, zuivel, vlasteelt,
de fabricage en bereiding van
linnen, landbouwwerktuigen enz.

streep, m. *sjab*, *sjabbe*, *sjrèpke*.

Híe maake ver 'ne sjab: hier
trekken we een streep. **OOK:**
m. *pèlt*. **ZIE:** kaartspelen. **OOK:**
m. *sjräöm*, *sjräöme*, *sjräömke*.

ZIE: schreef.

OOK: v. *striép*, *striépe*, *striépke*.

streken, twèn. Gèkke twèn: gekke
streken. Lóene veil höbbe: slinkse
streken uithalen. Hae haet niks ès
dóm twèn: hij zit vol streken.

Wat zeen dat veur pantemíenes:

wat zijn dat voor streken. Wat zeen dat veur kónfertiúte: idem.

strekken, *strëkke*,
strëkde, is of haet *gestrëk*.

strelen, **ZIE**: aaien.

stremmen, *strëmme*,
strëmde, is of haet *gestrëmp*.

stremsel, o. *strëmsel*.

streng, -garen, koord enz. : m. *strank*,
strëng, *strënsk*e. Bréng mich 'ne
strank gaare mit: breng een streng
garen mee. 'ne Strank toebak:
een streng pruimtabak.

Bnmw. : *strang*, *stranger*, *strangste*.

stringelen, *stringele*, *stringelde*,
is of haet *gestringelt*.

streven, *straeve*, *straejde*,
is of haet *gestraef*.

strever, **ZIE**: intrigant.

strijd, m. *stríét*.

strijden, *stríeje*, *streej*,
is of haet *gestreeje*. 2p.

strijk, dat is vaste prik:
dat is strijk en zet.

strijkdeken, v. *stríékdëkke*,
stríékdëkkes.

strijdroog, *stríédrwêch*.

strijken, *stríéke*, *streek*, is of haet
gestreeke. 2p. -Glad strijken:
ewêchstríéke, *streek ewêch*, is of
haet *ewêchgestreeke*. 2p. **OOK**:
óétstríéke, *streek óét*, is of haet
óétgestreeke. Hóbeste al *gestreeke*:
ben je al klaar met het strijkgoed?

strijker, m. *stríéker*, *stríékers*.
Ook bij muziek.

strijkgoed het, m. de *stríék*.
Ich mó't te *stríék* noch doen:
ik moet nog strijken.

strijkgoed, o. *stríékgoot*.

strijkijzer, o. *stríékiézer*, *stríékiéz*ers,
stríékiézerke. Strijkbout met
verwarmde houtskool welke o. a.
overbleef nadat er in de bakoven
brood en vla was gebakken:
aomerteníézer, *aomerteníéz*ers.

strijkje, o. *stríékske*, *stríékskes*.

strijkplank, v. *stríéklank*,
stríéklënk.

strijkstok, m. *stríékstèk*, *stríékstèkke*.
-Ook om de maat af te strijken.

strik, v. *ströp*, *ströppe*, *ströpke*.

OOK: m. *strik*, *strikke*, *strikske*.

strikdasje, **ZIE**: vlindertje.

strikken, *strikke*, *strikde*, is of haet
gestrik. -Stroppen-: *ströppe*, *ströpde*,
is of haet *geströp*. Hae wol zich 'ne
kníén *ströppe*, mēh hóu ziene eige
kaater gevange: hij wilde een konijn
strikken, maar ving zijn eigen kater.

strikvraag, v. *strikvraoch*, *strikvraoge*.

strip, **ZIE**: strook.

stripboek, o. *préntebook*,
préntebeuk, *préntebeukske*.

stro, o. *strwè*. "Niks te branne ês naat
strwè" wordt gezegd, als men het
gevraagde niet wil geven.

'ne *Strwè* widman: een onbestorven
weduwnaar. 'ne *Wösj strwè*:

'n *strowis*. 'ne *Strwèwösj óéthange*:
een aan een touw hangende *strowis*
of enkele *strodokken* als teken voor
passanten, dat

reparatiewerkzaamheden aan dak
e.d. worden uitgevoerd. **OOK**:

m. *vríéwösj*, *vríéwösje*, *vríéwösjeke*:
strowis op *stok*, geplaatst op de
hoeken van een perceel bouwland
om aan te duiden dat de schapen
er niet mochten weiden; dat het
verboden was, ook voor personen
die het recht hadden om veevoeder
te verzamelen, hier vee te laten
grazen of op andere wijze te
oogsten; dat jagers en helpers niet
door de zaadklaver mochten lopen.

strobloem, v. *strwèbloom*,
strwèbloome, *strwèbleumke*.

strobreed, *strwèbréit*.

strodak, v. *strwèdaak*, *strwèdaaker*.

strodok, v. *póp*, *póppe*, *pupke*.

OOK: -Strodok voor onder oud-
Hollandse dakpan-: v. *strwèpóp*,
strwèpóppe, *strwèpupke*.

strohalm, o. *strwèspeer*,
strwèspeerder, *strwèspeere*.

strohoed, m. *strwèhoot*,
strwèheut, *strwèheutje*.

strohuls, -voor verpakking van
flessen: **ZIE**: *strodok*.

stroman, m. *strwèman*,
strwèmên, *strwèmênke*.

stromen, *struime*, *struimde*, is of haet
gestruimp. Tappelings lopen-
stromen: *kaanjele*, *kaanjelde*, is of
haet *gekaanjelt*. 't Bloot *kaanjelde*
'm óét te naas: het bloed stroomde
uit z'n neus. **OOK**: *stróúme*,
stróúmde, is of haet *gestróúmp*.

stromijt, v. *strwèmiét*, *strwèmiète*.

stompelen, -ook tastend en onzeker
gaan: *taffele*, *taffelde*, is of haet
getaffelt. **OOK**: *strómpelē*,
strómpelde, is of haet *gestrómpelt*.

stompelend, *taffelentaere*.

stronk, m. *strónk*, *strunk*, *strunkske*.
-Boom-: v. *bóúmvot*, *bóúmvotte*,
bóúmvötje.

stront, m. *strónt*, *struntje*.

strontje, -aan ooglid-: m. *waegesjeet*,
waegesjeete, *waegesjéetje*.

OOK: v. *pupsj*, *pupsje*, *pupsjke*.

strooien, *struije*, *struijde*, is of haet
gestruijt. De keu *struije*: de koestel
van een laag nieuw stro voorzien.

strooimandje, o. *struijmêntje*,
struijmêntjes. De bruiden dragen
mandjes gevuld met bloemblaadjes,
papiersnippers enz. om in de
processie uit te strooien.

strooisel, o. *struijsel*.

strook, m. *striép*, *striépe*, *striépke*.
Gaef mich 'n baan *tepjèt*:
geef me een strook behang.

stroom, m. *stróúm*, *strúim*, *strúimke*.

stroop, m. *sirwap*, *sirwépke*.

OUDER: *ziépnaat*. *Sirwap* staake:
stroop stoken of bereiden. Hae krup
wie 'n slêk óm 'n appelkitsj:
stroop om de mond smeren.

strooplikker, m. *vottekróeper*,

vottekróepers, *vottekrúúperke*.

OOK: m. *dankverdeender*,
dankverdeenders.

stroopmaker, m. *sirwapstaoker*,
sirwapstâokers.

strooppot, m. *sirwappot*,
sirwappöt, *sirwappötje*.

strop, m. *ströp*, *ströppe*, *ströpke*.
ZIE: hals. S.

stropdas, v. *kreuat*, *kreuate*, *krevétje*.

stropen, *strúipe*, *strúipde*, is of haet
gestrúip. 'ne Kníén *strúipe*: een
konijn villen of stropen.

stropend, *strúipentaere*.

stroper, m. *lóérjaeger*, *lóérjaegers*.
OOK: m. *strúiper*, *strúipers*.

stropérs, -machine om los stro tot
pakken te persen-: v. *strwèpaes*,
strwèpaese.

stroperslamp, **ZIE**: *lichtbak*.

strot, v. *straot of* *straots*, *straote*.
Dat hunk mich te *straots óét*:
dat hangt me de keel uit.

strowis, m. *strwèwösj*,
strwèwösje, *strwèwösjke*.

strozak, m. *strwèzak*, *strwèzèk*.
BETER: m. *paljas*, *paljasse*,
paljêske.

struik, m. *stróék*, *strúúk*, *strúúkske*.

-Een struik vormen-: *stróéke*,
stróékde, is of haet *gestróék*.

't Kaore géit zich al *stróéke*:
de rogge begint al te vertakken.

struikelen, *strúúkele*, *strúúkelde*, is
of haet *gestrúúkelt*. **ZIE**: *stompelen*.

struikerwt, v. *stróékêrt*, *stróékêrte*.

struikgewas, **ZIE**: *kreupelhout*.

OOK: o. *stróékgewas*,
stróékgewasse.

struikroos, v. *stróékrwas*,
stróékrwaze.

stucadoren, -ruw pleisterwerk
aanbrengen-: *klaene*, *klaende*, is of
haet *geklaent*. Hae haet te móér
geklaent: hij heeft het ruwpleister
aangebracht. **OOK**: m. *pljèstere*,
pljèsterde, is of haet *gepljèstert*:

goed stucadoren.

stucadoor, m. *pljèsteraer*,
pljèsteraere. **OOK**: m. *plêkker*,
plêkkers, *plêkkerke*.

stucwerk, o. *pljèsterwêrk*,
pljèsterwêrke. **OOK**: o. *bezètsel*.
-Schuurbord voor grof-: m. *riever*,
riervers, *rieverke*. -Idem voor fijn-:
m. *viljts*, *viljtse*, *viljtske*. -Bord voor
opzetten van de ruwe mortel-:
m. *glëtter*, *glëtters*, *glëtterke*.

student, m. *stedênt*, *stedênte*.

studerén, *stedeere*, *stedeerde*,
is of haet *gestedeert*.
Hae haet vööl lëtters gevraete:
hij heeft veel gestudeerd.

studie, v. *stудie*.

stug zijn, *môtse*, *môtsde*,
haet *gemôts*.

stuik, m. *stóék*, *stúúk*.

stuiken, *stóéke*, *stóékke*,
is of haet *gestóék*.

stuip, v. *begaoving*, *begaovinge*.
Vallende ziekte. *Kriég* de
begaovinge: verwensing.
-Krampachtige samentrekking van
de spieren bij kleine kinderen-:
v. *stúúp*, *stúúpe*, *stúúpke*.

stuiten, -tegenhouden-: *hêmme*,
hêmde, is of haet *gehêmp*.

stuiven, *stóbbe*, *stóbde*, haet *gestób*.
OOK: *stúuve*, *stúufde*, haet *gestúuf*.

stuiver, m. *stúuver*, *stúuvers*.
-In WO 2-: m. *knab*, *knabbe*.
-2.5 cent muntstuk-: m. *lósj*, *lósje*.

stuk, o. *stök*, *stökker*, *stökste*.
Stökker maake: stukken maken.
OOK: m. *klot*, *klöt*, *klötje*. 'ne Klot
zéip: een stuk zeep. Veer speerder
paor: vier schachten prei.

stukbreken, *kepotbraeke*, *brwak*
kepot, is of haet *kepotgebraoke*. 2e.

stukgaan, *êste díe gerdiéne wisj*,
blíéve ze dich in de pan: die
gordijnen gaan stuk door het
wassen. **OOK**: *kepot gaon*, *ging*
kepot, is *kepot gegange*. 1a.

stukgooien, *kepotgwaije*, *gweej*
kepot, is of haet *kepotgegwaijt*. 2d.

stukje, m. *fitsjel*, *fitsjele*. **OOK**:
m. *vêts*, *vêtse*, *vêtske*. Dao maoch
allewel gein *vêtske vêt mjè* aan 't
vleisj zeen: tegenwoordig mag er
geen greintje vet meer aan 't vlees
zitten. Dao is *géin vêts* van aan:
daar is geen sikkepit van waar.
Gaef dae jóng ouch 'n *vêtske*:
geef die jongen ook een beetje.

OOK: m. *flinter*, *flintere*, *flinterke*.
In *flintere hóuwe*: in kleine stukjes
slaan. In *flintere riéte*: in stukken
scheuren. **OOK**: v. *kartaal*, *kartaale*.
Gêt in alle kartaale hóuwe:
iets in gruzelementen slaan.
-Minderwaardig stukje stof, doek,
papier enz. -: m. *foddel*, *foddele*,
föddelke. **ZIE**: *stukslaan*.

stukslaan, *kepothouwe*, heef *kepot*,
is of haet *kepot gehóuwe*. 2k.

OOK: in alle *kartaale hóuwe*:
in gruzelementen slaan.

stuksnijden, *kepotsníéje*, *sneej*
kepot, is of haet *kepotgesneeje*. 2p.

stumper, m. *haspelaer*, *haspelaere*,
haspelaerke. **ZIE**: *sul*.

stuntel, m. *töffelaer*, *töffelaere*.

stuntelen, *hannese*, *hannesde*, haet
gehannes. **OOK**: *öttere*, *ötterde*,
is of haet *geöttert*.

sturen, -richting geven-: *stuure*,
stuurde, is of haet *gestuurt*. -Zen-
den-: *sjikke*, *sjikde*, is of haet *gesjik*.

stut, v. *stíép*, *stíépe*. **OOK**: *stumpel*,
stumpele, *stumpelke*.

stutten, *stíépe*, *stíépde*, is of haet
gestíép. **OOK**: *stumpele*, *stumpelde*,
is of haet *gestumpelt*.

stuur, o. *stuur*, *stuure*, *stuurke*.

stuurs, *bokkich*,
bokkigger, *bokkichste*.

OOK: *prêpsj*, *prêpsjer*, *prêpsjte*.

sucade, m. *sjókaat*.

succes, o. *suksés*. Hae haet te gooij
Hélge aangeroope: succes hebben

door goede beschermers.

sudderén, *breuzele, breuzelde*,
is of haet gebreuzelt. **OOK**: *zuijele*,
zuijelde, haet gezuijelt.

suf, *suf, suffer, sufste*. Hae maak mich
zwa laam wíe 'n sjöp: hij kletst me
suf. **OOK**: *draol, draolder, draolste*.

suffen, *suffie, sufde*, haet gesuf.

sufferd, m. *puimer, puimers*

of m. *puimes, puimesse*.

OOK: v/m. *slaopkop, slaopköp*,
slaopköpke of v. *slaopmöts*,
slaopmötse, slaopmötske.

OOK: *suffer, suffers, sufferke*.

Hae haet te suffer gelaeze: hij suft.

suffig, *suffetich, suffetigger*,
suffetichste.

suiker, m. *sókker, sukkerke*.

suikerbakker, m. *sókkerbèkker*,
sókkerbèkkers, sókkerbèkkerke.

suikerbiet, v. *sókkerkrwat*,
sókkerkrwatte.

suikerboon, v. *sókkerbwan*,
sókkerbwanne, sókkerbwênke.

suikerbrood, o. *sókkerbrwat*,
sókkerbrwajer.

-Kegelvormig suikerbrood:-
o. *sókkerhoot, sókkerheut*.

suikeren, *sókkere, sókkerde*,
is of haet gesókkert.

suikeroom, m. *sókkernónk*,
sókkernónke.

suikerpeer, v. *sókkerpaer*,
sókkerpaere.

suikerstok, m. *sókkerstèk*,
sókkerstèkke, sókkerstèkske.

suikertante, v. *sókkertant*,
sókkertante.

suikerwafel, v. *sókkerwaffel*,
sókkerwaffele, sókkerwëffelke.

suikerwater, o. *sókkerwaater*,
sókkerwaeterke.

suizen, *róésje, róésjde*, haet *geróésj*.
De warre róésje mich: m'n oren
suizen. **OOK**: *sóeze, sóesde*, is of
haet gesóes. 't Sóes mich in de
warre: mijn oren suizen.

't Sóesde langs mich door:

't suisde langs me heen.

sukkel, m. *zökkezuimer*,
zökkezuimers, zökkezuímerke.

OOK: m. *taffelaer, taffelaere*,
taffelaerke. Erme haus, datse bës:
arme sukkel dat je bent.

sukkelaar, m. *kwaGGelaer*,
kwaGGelaere, kwaGGelaerke.

OOK: m. *suGGelaer, suGGelaere*,
suGGelaerke.

sukkelen, *kwaGGele, kwaGGelde*,
haet gekwaGGelt. **OOK**: *suGGele*,
suGGelde, haet gesuGGelt.

sul, m. *hannes, hannesse, hênneske*.

OOK: m. *lul, lulle, lulke*. Dóé bës
mich e sjaop: je bent een sul.

OOK: m. *sopbroor, sopbreur*,
sopbreurke. **OOK**: m. *subbedéijes*,
subbedéijesse. **OOK**: m. *sul, sulle*.

Wat bête toch veur 'ne sul:
wat ben je toch een onnozel mens.

OOK: o. *brwètje, brwètjes*.

sussen, *susse, susde*, is of haet gesus.

Susteren, *Söstere*.

Sweikhuizen, *Sweikese*

symbool, o. *simbool, simboole*.

sympathie, v. *simpetie, simpetieje*.

sympatiek, *simpetik, simpetikker*,
simpetikste.

synagoge, v. *juddekirk, juddekirke*.

OOK: v. *sinnegooch, sinnegooche*,

syphon, m. *zwaanehaus, zwaanehèis*.

taai, ZIE: pezig. **OOK:** vrjè, vrjèjer, vrjèste. e Vrijè stökske vleisj: een taai stukje vlees. **OOK:** tjèch, tjègger, tjèchste. -Taaie koek, kaas e. d.-: m. laerentis. **OOK:** peezetich, peezetigger, peezetichste.

taai-taai, m. paeperkook.

taai-taipop, m. paeperkookeman, paeperkookemèn, paeperkookemènke.

taak, -zware-: strabatse.

taal, v. spraok. Dóé mós tich te mónjt 'ns speule: zegt men tegen iemand die vuile taal spreekt.

OOK: v. taal, taale, taelke.

taartje, ZIE: gebakje.

taartonderzetter, o. äörtje.

taats, -ook ijzeren of stalen pennetje van de tol-: m. peel, peelee, peelke.

tabak, m. toebak, toebêkske. -Slechte Zuidamerikaanse tabak, genoemd naar de verpakking kanaster= rieten mat-: m. knastert of kanaster.

tabakspruim, v. sijk, sijkke, sjikske.

tabakszak, -meestal van leer-: m. toebaksbúúl, toebaksbúúle, toebaksbúúlke. -Van papier-: v. toebakstúút, toebakstúúte, toebakstúútje.

tabernakel, o. tabbernaakel, tabbernaakele, tabbernaekelke.

tablet, o. tablèt, tablètje, tablètje.

Suikergoedplaat van gekookte suiker, pepermunt, rozenolie en kaneel, in plakken of hartvorm.

tachtig, tachtich.

tafel, v. taofel, taofele, täöfelke. Veur de borde kómme: ter tafel brengen. "Hié stéit ouch de ganse daach de naam Jeezes opte taofel" wordt gezegd, als de tafel niet is afgeruimd na de maaltijd. (Afgeleid van het gebed voor en na de maaltijd).

Opgezat is geprizzenteert: wat op tafel staat, is U gaarne aangeboden.

tafelkleed, v. taofelsprei, taofelspreije, taofelspreijke.

tafellade, ZIE: legplank.

tafelpoot, m. stumpel, stumpeler, stumpelke.

taffelen, taffele, taffelde, is of haet getaffelt.

taille, v. taj of talj, taje.

tak, m. tak, tæk, tékske.

takel, m. taakel, taakels, taekelke.

OOK: v. ketrol, ketrolle, ketrólke.

takkenbos, v. sjans, sjanse, sjénske.

Sjanse bénje: klein snoeihout werd vroeger tot takkenbossen verwerkt.

Deze werden gebruikt om de oven te stoken. Men had ca. 12

takkenbossen nodig om één "bak" te doen. -Hoop takkenbossen-: m.

sjansehóúp, sjansehúíp. -Gegloeid ijzerdraad om takkenbossen samen

te binden-: m. sjansedraot.

-Breidel om het ijzerdraad goed strak te kunnen trekken-:

m. sjanseklöppel, sjanseklöppele.

taks, -hond-: m. taks, takse.

-Hoeveelheid-: m. taks. Dat is miéne taks, mjè drénk ich neet: dat is mijn kwantum, meer drink ik niet.

talen, gebjère, gebjèrde, haet gebjèrt.

Hae gebjèrt neet draer: hij taalt er niet naar. Dao móste neet nao gebjèrre: daar moet je geen notitie van nemen.

talent, v. gaaf, gaave.

OOK: v. gaof, gaove. **OOK:**

m. aanlèk, aanlèGGe, aanlèkske.

talkpoeder, -voor dansvloeren te bestrooien om ze glad te maken-: m. glitsjpoejer, glitsjpoejers.

talmen, näöle, näölde, haet genäölt.

OOK: näötsele, näötsele, haet genäötselt. **ZIE:** dralen, wijfelen.

OOK: teutele, teutelde, haet geteutele. Dae mit zíe teutele: die met zijn talmen, gezanik.

OOK: treneere, treneerde, is of haet getreneert.

talmend, teutelèchtich, teutelèchtigger, teutelèchtichste.

talmer, **ZIE**: teutkous.

talud, o. kleef, *klee*ver.

tam, taam, *taamer*, *taamste*.

tamboer-maitre, m. *tamboermaeter*, *tamboermaeters*.

tamelijk, *sëmmelik*. Sëmmelik gêt gedoons: tamelijk wat gedoe.

tand, tènjt, tènj, *tènjtje*. Dóé hōbs e stêrk gesjiêr in: je hebt stevige tanden. D'n hōnjt ljet 't zilver zien: de hond laat z'n tanden zien.

Gauw mitte tènj, gauw mitte hènj **of** langsem tènj, langsem hènj: de aard van de mens verloochent zich niet. Slijt tènj: slee tanden (onaangenaam doof, stomp gevoel aan de tanden bv. door het eten van onrijp fruit). Dao stéit 't sjaop ên sjit: daar staat hij met z'n mond vol tanden.

ZIE: nuchter, hoeveelheid. S. Livvenjêrke, hié hōb Geer miêne ouwe tènjt, gaef mich 'ne nūje tènjt: wordt gezegd, als kinderen met het wisselen van de tanden bezig zijn; ze werpen daarbij het uitgevallen tandje over hun hoofd naar achteren weg.

OOK: o. *biéterke*, *biéterkes*: kindertandje. 't Kléint is aan 't wissele: de kleine krijgt nieuwe tandjes. -Grote uitstekende tand-: m. *aegetènjt*, *aegetènj*.

Dae veurt op te vèlling: die kauwt zonder tanden of prothese.

tandem, m. *tëndem*, *tëndems*.

tandenloos, v. *sjaarsmóel*, *sjaarsmóele*, *sjaarsmúulke*.

tandpijn, v. *tènjtpiën*. **ZIE**: kiespijn.

tandrad, -kettingrad van fiets-:

o. *kampraat*, *kampdraajer*, *kampdraetje*. **OOK**: o. *tènjtraat*, *tènjtraajer*, *tènjtraetje*.

tandvlees, o. *tènjtvleisj*.

tandwiel, **ZIE**: tandrad.

tang, v. *tang*, *tange*, *tèngske*.

ZIE: wijf. S. Dat stéit wíe 'n tang op 'n vêrke:

dat slaat als een tang op een varken.

tante, v. tant, *tante*, *tèntje*. Hou de tant éns leef: omhels tante eens.

tapijt, o. *kerpët*, *kerpëtje*, *kerpëtje*.

tapisseren, **ZIE**: behangen.

tapkast, m. *tapkas*, *tapkës*.

OOK: m. *tap*, *tappe*, *tépke*.

OOK: m. *teek*, *teeke*, *teekske*.

OOK: o. *befët*, *befëtje*, *befëtje*.

tapkraan, v. *beerpómp*, *beerpómpe of beerpómp*. **ZIE**: bierkraan.

taps, taps, *tapser*, *tapste*.

taptemelk, **ZIE**: ondermelk.

tarwe, v. *têrf*, *têrfke*.

tarwebloem, v. *têrvebloom*.

tarwebrood, o. *griésbrwat*.

tarwemeel, o. *têrvemael*.

tas, v. *tèsj*, *tèsje*, *tèsjke*.

ZIE: rekening, oor, spijker, pomp. S.

Dúu dich dat mër in diën tèsj: daar kun je het mee doen. Ouw tèsj: oude vrouw. **ZIE**: draagtas.

OOK: -ouderwetse linnen tas met linten, gedragen onder de rok of het bovenkleed, hoog ca. 30 en breed ca. 18 cm. met aan de bovenvoorzijde een V-vormige opening van ca. 12 cm. lengte. Wordt door de huisvrouwen gebruikt voor het opbergen van zakdoek, beurs, sleutels enz.-: v/m. *tèsj*, *tèsje*.

taxeren, *takseere*, *takseerde*, is of haet *getakseert*.

t.b.c., v. *taering*.

teef, -hond-: v. *teef*, *teeve*, *teefke*.

teek, -bloedzuigende mijt-: v. *tjèk*, *tjèkke*. De méiste hunj, die in 't hout jaage, hōbbe las van *tjèkke*: de meeste honden die in het bos jagen, hebben last van teken.

teen, -wilgetak-: v. *wits*, *witse*, *witske*.

'ne Witse kōrf: een van tenen gevlochten korf. -Lichaamsdeel-: m. *tjiën*, *tjiënne*, *tjiënke*. Op te *tjiënne* staon: op de tenen staan. Dóé stéis opte tuppe van miën sjoon: je staat op mijn tenen.

teenstuk, -ook mindering van kous, sok-: o. *tjiènstök*, *tjiènstökke*, *tjiènstökske*. Ook voorstuk (halvezool) van schoen.

teer, -asfalt-: m. taar.

-Zwak-: taer, *taerder*, *taerste*.

teergeld, o. *taergêljt*.

Höbste ouch taergêljt gekreege: heb je ook teergeld gekregen?

teerpapier, m. *pappendek*, *pappendekke*, *pappendökske*.

teerpot, m. *taarpot*, *taarpöt*, *taarpötje*.

teerzeep, v. *taarzeip*. Wordt gebruikt bij bepaalde huidaandoeningen. Vroeger werden de kinderen om hygiënische redenen ter voorkoming van erger, periodiek met deze zeep gewassen, waarbij vooral hoofd, oren en nek een extra beurt kregen. De kinderen hadden er een hekel aan, omdat het niet prettig rook en meer pijn in de ogen veroorzaakte dan gewone zeep.

tegel, m. *teegel*, *teegele*, *teegelke*.

tegelijk, *teglíék*.

tegelijkerijd, *teglíékertiét*.

tegemoetkomen, ich zal dich e stökwaechs taengekómme: ik zal je een eindje tegemoet komen.

tegen, *taenge*. Taenge d'n aovent: tegen de avond.

Taenge 't jaor, ês Gotbleef: het volgend jaar, als God belíeft.

tegendeel, *taengedéil*.

tegeneen, *taengenéin*.

tegeneten, zich *taengenaete*, aot zich *taenge*, haet zich *taenge(ge)gaete*. 2b.

tegengaan, *taengegaon*, ging *taenge*, is *taengegegage*. 1a.

OOK: *kóntere*, *kónterde*, is of haet gekóntert.

tegegengewicht, o. *kóntergewich*, *kóntergewichter*.

OOK: *taengegewich*, enz.

tegegif, o. *taengegif*, *taengegifte*.

tegenhouden, *taengehouwe*, heel

taenge, is of haet *taengehouwe*. 2b.

OOK: *trukhouwe*, heel *truk*, is of haet *trukgehouwe*. 2b. Wae hilt mich taenge: wie belet met dat.

tegenkomen, *taengekómme*, kaom *taenge*, is *taengegekómme*. 2e.

tegenlopen, *taengeloupe*, leep *taenge*, is *taengegeloupe*. 2a+2k.

tegenover, *vizavíe*.

OOK: *taengeneuver*.

tegenovergesteld, *taengeneuvergestêlt*.

tegenpartij, v. *taengepertíe*, *taengepertíje*.

tegenslag, m. *taengeslaach*, *taengeslaech*.

tegenspel, o. *taengespeel*.

tegenspoed, m. *taengespoet*.

tegenspraak, **ZIE**: tegenspel.

OOK: v. *taengespraak*.

tegenspreken, **ZIE**: ontkennen.

OOK: *taengespraek*, *spraak* *taenge*, haet *taengegespraake*. 2e.

tegenstaan, *taengestaon*, sting *taenge*, haet *taengegestange*. 1a.

OOK: dat striet mich taenge: dat staat me tegen.

tegenstand, m. *taengestènjt*.

tegenstander, m. *taengestènj*, *taengestènjers*, *taengestènjjerke*.

tegenstemmen, *taengestómme*, *stómde taenge*, haet *taengegestómp*.

tegenstemmer, m. *taengestómmer*, *taengestómms*, *taengestómmerke*.

tegenstreven, *taengestrije*, streej *taenge*, haet *taengegestreeje*. 2p.

tegenvallen, *taengevalle*, veel *taenge*, is *taengegevalle*. 2b.

tegenvaller, m. *taengevaller*, *taengevallers*, *taengevèllerke*.

OOK: v. *ströp*, *ströppe*, *ströpke*.

tegenwerken, **ZIE**: dwarsdrijven, verzetten. **OOK**: *taengewirke*, *wirkde taenge*, haet *taengegewirk*. Dóé zits mich in míé vaarwaater: je werkt me tegen.

tegenwerking, v. *taengewirking*,

taengewirkinge.

tegenwind, m. taengewénjt,

taengewénj, taengewintje.

tegenwoordig, *allewiel*.

tegenwoordigheid, **ZIE**: presentie.

tegenzin, -met tegenzin eten of de

lekkerste stukjes eruit pikken-:

óétpikke, pikde óét, is of haet

óétgepik. **OOK**: m. taengezin.

tegenzitten, taengezitte, zaot taenge,

haet taengegezaete. 2p.

't Is mich taengegegage:

't heeft me niet meegezeten.

te goed, tegooj.

Dat höb ich van dich tegooj:

dat ben je mij nog verschuldigd.

tekeergaan, -bulderen-: bōljere,

bōljerde, haet gebōljert. -Ongedurig

bezig zijn-: tórvele, tórvelde,

is of haet getórvelt.

teken, o. téike, téikes, téiketje.

tekenaar, m. téikenaer,

téikenaere, téikenaerke.

tekenboek, o. téikenbook,

téikenbéúk, téikenbeukske.

tekenen, téíkene, téíkende,

is of haet getéikent.

tekening, v. téíkening,

téíkeninge, téíkeningske.

tekenschool, v. téíkensjwal,

téíkensjwalke, téíkensjwélke.

tekkel, **ZIE**: taks.

tekort, tekort. Dóé mós tich neet

óntreeve: je moet je niets tekort

doen. -Gebrek aan-: mankaasje.

tekort doen zich, zich dwat déíle,

déíldé, is of haet zich dwat gedéílt.

OOK: zich óntreeve, óntreefde zich,

haet zich óntreef.

tekort komen, tekortkómme,

kaom tekort, is tekortgekómme. 2e.

tekst, m. tēks, tēkse, tēkske.

tel, m. tēl, tēlle, tēlke.

telefoneren, tillefeneere,

tillefeneerde, haet getillefeneert.

OOK: opbēlle, bēlde op,

is of haet opgebēlt.

telefoon, m. tillefoon, tillefoone.

telegraaf, m. tillegraaf.

telegraferen, tillegrafeere,

tillegrafeerde, haet getillegrafeert.

telegram, m. tillegram, tillegramme.

teleurstellen, teleurstēlle, stēlde

teleur, is of haet teleurgestēlt.

teleurstellend, sneu,

sneujer, sneuste.

televisie, m. tillevis.

telkens als, jeedeskijr ès.

tellen, tēlle, tēlde, is of haet getēlt.

Tēlle wie 'ne preekaer: behoedzaam

tellen. Pos houwe bíé 't kaar: op je

tellen passen. Hae tēlt (bíé hun)

neet mit: hij is (thuis) niet in tel.

Hae is noch minder getēlt ès 'nen

hónjt: hij is nog minder in tel als een

hond. Hae haet géíne nómmer:

hij telt niet mee.

temerig, spieëchtich, spieëchtigger,

spieëchtichste.

temmen, bēndige, bēndichde,

is of haet gebēndich.

OOK: banne, bande,

is of haet gebant. **ZIE**: verwijten. S.

temperatuur, v. tēmpertatuur.

temptatie, v. tēmtaasje, tēmtaasjes.

tempteren, tamteere, tamteerde,

is of haet getamteert.

teneur, m. tenäör, tenäörs, tenäörke.

tengel, v. pljèsterlat, pljèsterlatte,

pljèsterlētje.

tenietgaan, teneetgaon, ging teneet,

is teneetgegage. 1a.

tentakel, m. tankel, tankele, tankelke.

tentatie, -verleiding-: v. tentaasje,

tentaasjes, tentaasjeke.

tentoongesteld, óétgesteevelt.

tentoonstellen, twanstēlle, stēlde

twan, is of haet twangestēlt.

tentoonstelling, v. twanstēlling,

twanstēllinge, twanstēllingske.

tenue, o, tenuu, tenuus.

tenzij, behauve.

tepel, v. tit, titte, titje.

terecht, terêch. Ich gaef géin piép

tóebak mjè veur 'm:

van hem komt niets meer terecht.

terechtkomen, *terêchkómme*,
kaom *terêch*, is *terêchgekómme*. 2e.

ZIE: aanlanden. Mit te vot in de
booter valle: bijzonder goed terecht
komen. Dat is 'm mêr aangewénjt:
dat is maar bij toeval bij hem
terechtgekomen.

Wo zeen ver aangelénjt:

waar zijn we terechtgekomen?

terecht vinden, *terêchvénje*,
vónj *terêch*, is *terêchgevónje*, 2e.

teren, **ZIE:** kwijnen. -Asfalteren:-
tarre, *tarde*, is of haet *getart*. **OOK:**
taere, *taerde*, haet *getaert*. Hae taert
op angermans têsj: hij leeft op
andermans goedheid. -Conserveren
door behandeling met steenpek van
plinten, gevels enz. -: *stéinpaeke*,
stéinpaekde, is of haet *gestéinpaek*.

tergen, **ZIE:** pesten. **OOK:**
transeneere, transeneerde, is of haet
getranseneert. **OOK:** *kóejeneere*,
kóejeneerde, is of haet *gekóejeneert*.

Terhagen, gehucht van Elsloo.

Afgeleid van heggen rond
bebouwing ter bescherming tegen
wild en om uitbraak van loslopend
vee te voorkomen.

Terhagerberg, helling van Maasdal
nabij Terhagen.

Terhagergats, verbindingsweg
Kaakstr. en Terhagen.

Terhagerpôtje, sterke bron en
voormalige waterplaats van
Terhagen. Put is bron.

tering, -ziekte-: v. *taering*.

OOK: m. *zwinsóch*.

terloops, ampesant of in *passant*.

term, m. *têrm*, *têrme*, *têrmke*.

termijn, m. *termiën*,
termiéne, *termíenke*.

ternauwernood, **ZIE:** nauwelijks.

OOK: nèi. 't Is nèi genoch veur 'ne
man of veer: het is ternauwernood
genoeg voor vier man.

OOK: *ternèijernwat*.

terneergeslagen, hae ljet te vleugele
hange of hóbste de bökkeme ouch
veur éine sênt verkoch.

terpentijn, m. *têrpetiën*.

terrein, o. *vêljt*, *vêljer*, *vêljtje*.

terug, truk.

terugbetalen, *trukbetaale*, betaalde
truk, is of haet *trukbetaalt*.

terugbrengen, *trukbrénge*, brach
truk, *afw.* veer, *zié brachte* truk, is of
haet *trukgebrach*. 2e. "'n Anger kjêr
ljen ich tich te kat, die kump
vannelein truk" wordt gezegd tegen
een leentjebuurt, die traag van terug-
brengen is.

OOK: *trukbezörge*, *bezörchde* truk,
is of haet *trukbezörch*.

teruggaan, *trukgaon*, ging truk,
is *trukgegan*. 1a.

teruggeven, *trukgaeve*,
gaof truk, is of haet *trukgegaeve*. 2c.

terugkomen, *trukkómme*,
kaom truk, is *trukgekómme*. 2e.

teruglopen, *trukloupe*,
leep truk, is *trukgeloupe*. 2a+2k.

terugroepen, *trukroope*,
reep truk, is of haet *trukgeroope*. 2c.

terugslaan, *trukhouwe*, heef truk,
is of haet *trukgehóuwe*. 2k.

terugsturen, *truksjikke*,
sjikde truk, is of haet *trukgesjik*.

terugtrekken, *truktrêkke*, *trók* truk,
afw. veer, *zié trókke* truk, is of haet
trukgetrókke. 2e.

terugvallen, *trukvalle*,
veel truk, is *trukgevalle*. 2b.

terugvinden, *trukvénje*,
vónj truk, is of haet *trukgevónje*. 2e.

terugvragen, *trukvraoge*, vrooch
truk, is of haet *trukgevraoch*. 2c.

terugweg, m. *trukwaech*, *trukwáech*.

terugzetten, *trukzêtte*, zat truk, *afw.*
veer, *zié zatte* truk, is of haet *truk-*
gezat. 2p. **OOK:** *trukuu zêtte* enz.

terzijde, *terziéje*.

-Naar de zijde-: *terziéjenóét*.

terzijde gaan, ZIE: uitwijken.

test, ZIE: proef.

testament, o. tēstemēnt, tēstemēnte.

tête de veaux, -ragout van kalfskop, die door bijgevoegde kruiden een pikante smaak krijgt:-

m. taedevoov **of** taetevóe.

teug, m. klóts, klótse, klutske.

teutkous, m. teutelaer, teutelaere.

teveel, tevööl.

tevergeefs, vergaes. Veur de de lol van Iedaa: tevergeefs.

OOK: vergaefs.

tevoren, teveure. -Vooraf:- vanteveure.

tevreden, kóntēnt, kóntēnter, kóntēnste. Wae brwat haet mó't geine wēk zeuke: men moet tevreden zijn met wat men heeft. Hae is neet jēdder kóntēnt, veur datter de móel vol drēk haet: hij is nooit tevreden. Dēh, dan haet te ērm zjiēl ras: vooruit, dan ben je tevreden. **OOK:** teveree.

tevredenheid, v. kóntēntichéft. "Dat is baeter wie 'ne slaach op 'n óuch": wordt gezegd om zijn tevredenheid te uiten over het gebodene.

tewerkstellen, besjéftige, besjéftigde, is of haet besjéftich.

theater, m. tejaater, tejaaters.

thee, m. tjè.

theeblad, o. tjèblaat, tjèblaaier, tjèblaatje.

theeketel, ZIE: waterketeltje.

theemuts, v. tjēmōts, tjēmōtse.

theepot, m. tjèpot, tjèpöt, tjèpötje.

Thea, Teijjaa.

thema, o. teemaa, teemaas.

Theodoor, Deur, Deurke,

Téi, Téike, Téjoo.

Theresia, Trees, Treeske.

Thomas, Tórn.

Thomasslakkenmeel,

o. tómmesslèkke.

thuis, voor deze plaatsbepaling wordt het bezittelijk voornaamwoord

gebruikt; dus: ich bēn bie ós, doe bēs bie uch, hae is bie hun, veer zeen bie ós, geer zeet bie uch en zíe zeen bie hun. **ZIE:** huiswaars. Hae mó't pin (of paol) houwe **of** mó't 't kintje waoche **of** mó't te brook inleevere: hij moet thuis blijven.

Op 't nēs trappeere: thuis aantreffen.

thuiskomen, héiveskómme, kaom héives, is héives gekómme. 2e.

tien, tjien.

Tiendschuur aan de, hist. naam voor gebied rond tiendschuur, gelegen aan Wijngaardstr. en diende tot opslag kerkelijke belastingen, zijnde een tiende van de oogst. Vandaar Tiendstr.

tieren, ZIE: opspelen.

tierig, gēlp, gēlper, gēlpste.

tijd, o. tiét, tiéje, tiétje. Ich höb te dáách aan mich: ik heb de tijd. Hae déit in klómpe naegel: hij weet zijn tijd niet om te krijgen. Taenge dae tiét gwaie ze mit mien knäök te néut aaf; tegen die tijd ben ik lang dood en begraven. In de gooje ouwe tiét, wíe de vlvē noch klómpe drooge: lang, lang, heel lang geleden. Hae haet tiét te verkoupe: hij weet met zijn tijd geen raad. Alles op zíene tiét ēn bookeskook in d'n hērfs: alles op zijn tijd. "Dat móste in diéne éige tiét doon" wordt gezegd tegen een werkman die met zijn armen over elkaar zit en niets uitvoert. Hōbste géine tiét, dan vang dich 'nen aap: lett. heb je geen tijd, dan vang je een aap = "tiét". Op jaor ēn daach neet mjē gezeen: in lange tijd niet meēr gezien. Laege tiét: vrije tijd. Hae déit niks anges ēs móezekeutele spits maake ēn die op te wache kēnjt zette: hij weet geen raad met zijn tijd. **ZIE:** kelderslak.

tijdens, tiédes.

tijdig, betiét.

tijdopnemer, m. tiétsjriéver,

tiétsjriévers.

tijdverdriif, o. *tiétverdríef*.

tijger, m. *tiéger*, *tiégers*.

tijk, -overtrek van beddegoed:-
v. teek **of** teik.

tijm, m. *tiém*.

tik, v. *fiémel*, *fiémele*, *fiémelke*.

Dóé höbs 'ne fiémel:

je hebt een raar stokpaardje.

-Klopje:- m. *tók*, *tókke*, *tukske*.

tikje, o. *tikske*, *tikske*.

tikken, *tikke*, *tikde*, is of haet *getik*.

-Licht kloppen:- *titsje*, *titsjde*, is of

haet *getitsj*. e Naegelke drin *titsje*:

een spijkertje ergens in tikken.

OOK: *tókke*, *tókde*, is of haet *getók*. *Tók* 'm éin: geef hem een tik.

OOK: *tóppe*, *tópde*, is of haet *getóp*. **OOK**: *tuppe*, *tupde*, is of haet *getup*. *Tup* e naegelke drin: tik er een nageltje in.

tillen, *luchte*, *luchde*, is of haet *geluch*. -Ook in het ootje nemen-

ZIE: drinken, ootje. S.

timmeren, *tummere*, *tummerde*,
is of haet *getummert*.

timmerman, m. *sjriénewirker*,
sjriénewirkers.

timp, m. *tump*, *tumpe*, *tumpke*.

tin, m. teen. Eine teene baeker:
een tinnen beker.

tintelen, *kêlle*, *kêlde*, *höbbe gekêlt*.

De hênj *kêlle* mich: mijn handen

tintelen van de kou. **OOK**: *zungele*,
zungelde, haet *gezungelt*.

tippen, dao *kénste* neet aan *rúúke*:
daar kun je niet aan tippen. **OOK**:
tumpe, *tumpde*, haet *getump*.

OOK: *tuppe*, *tupde*, haet *getup*.

Dao *kénste* neet aan *tuppe* (*tumpe*):
daar kun je niet aan tippen.

titel, m. *tittel*, *tittele*.

toast, m. *toos*, *tooste*.

Wach laote laeve:

een toast uitbrengen; huldigen.

toasten, *tooste*, *toosde*, haet *getoos*.

tobbe, -van metaal of hout:- v. *tién*,

tiéne, *tiénke*.

tobben, **ZIE**: martelen.

tobber, **ZIE**: martelaar.

tobberij, **ZIE**: gemartel.

toch, *aevel*.

tocht, **ZIE**: trek.

tochten, *trêkke*, *trók*, haet *getrókke*. 2e.

tochtgat, -rond tochtgat in de
spitsgevels van boerenschuur:-

o. *úúlelaok*, *úúlelaoker*.

Normaal: o. *trêklaok*, *trêklaoker*.

toebehoren, *gewêrre*, *gewêrde*, haet
gewêrt. Dat gewêrt tich neet:
dat is niet van jou.

toe dan, -uitroep:- *hêl*.

Hêl, *kóm* mit: toe, kom mee.

toedekken, *tóedêkke*, *dêkde* *tóe*,
is of haet *tóegedêk*.

toedracht, v. *tóedrach*.

toegang, m. *tóegank*, *tóegèng*.

toegeven, **ZIE**: bekennen, bijdraaien,
inbinden. **OOK**: *naogaeve*, *gaof*
nao, haet *naogegaeve*. 2c. **ZIE**:
onderdoen. **OOK**: *óngergaeve*, *gaof*
óngér, haet *óngergaeve*. 2c.

OOK: *touw aaflaote*: lett. *touw*
aflaten. *Zwa goot* waar er neet, of
hae *mós óngerdoon*: zo goed was
hij niet, of hij moest toegeven.

toegevend, *mitgaont*, *mitgaonder*,
mitgaonste.

toekomen, *tóekómme*, *kaom* *tóe*,
is of haet *tóegekómme*. 2e.

toelaten, *tóelaote*, *leet* *tóe*,
is of haet *tóegelaote*. 2f.

toeloop, **ZIE**: oploop. **OOK**:
m. *aanloup*, *aanluip*, *aanluipke*.

toen, *wie*. *Wie veer* dao waore:
toen wij er waren. **OOK**: *dóe*.

toenagelen, **ZIE**: dichtspijkeren.

toenemen, -in gewicht-: **ZIE**:
aankomen. De *kaors érgert* zich: de
koorts loopt op. **OOK**: *zich érgere*,
érgerde zich, haet *zich geérgert*.

toer, m. *tóér*, *tóére*, *túúrke*.

toereikend zijn, *réike*, *réikde*, haet
geréik. Wat ich tich *gegaeve* *höb*,

réikde dat: was het voldoende wat ik je gegeven heb? 't Is réikes:
het is genoeg.

toeren, *tóere*, *tóerde*, haet *getóért*.

toeslaan, *tóehóuwe*, heef *toe*,
is of haet *tóegehóuwe*. 2k.

toespraak, v. *tóespraak*, *tóespraoke*,
tóespräökske.

toespreken, *tóespraeke*, *spraak tóe*,
is of haet *toegespraoke*. 2e.

toestand, m. *tóestènjt*, *tóestènj*.

toestemming, **ZIE**: permissie.

toestromen, **ZIE**: bijlopen.

toetakelen, *begaffele*, *begaffelde*,
is of haet *begaffelt*. **OOK**:
versjangeleere, *versjangeleerde*, is of
haet *versjangeleert*. Wae haet tich
zwa *versjangeleert*:
wie heeft je zo toegetakeld?

toeten, *tóéte*, *tóétde*, haet *getóét*.

Hae wèt van *tóét* noch blaos:

hij weet van *toeten* noch blazen.

toeter, m. *tóét*, *tóéte*, *túútje*.

OOK: v. *träöt*, *träöte*, *träötje*.

toeteren, *träöte*, *träötde*,
is of haet *geträöt*.

toethoorn, -metalen tuitvormig
horentje om worst mee te vullen:-
o. *tóéthäöreke*, *tóéthäörekas*.

toets, v. *tósj*, *tusj*, *tusjke*.

toeval, o. *tóeval*, *tóevêl*.

OOK: m. *tréf*. Eine *tréf*: een toeval
of buitenkansje. -Beroerte:-
o. *beslaach*, *beslâech*.

toevlucht, v. *tóevlôch*, *tóevlôchte*.

toevoegen, **ZIE**: bijvoegen.

toevouwen, **ZIE**: dichtvouwen.

toewensen, *tóewunsje* of *winsje*,
wunsjde tóe, haet *tóegewunsj*.
Kriég de *krêlkespis*: iemand iets
onaangenaams *toewensen*.

toewijzen, *toewiéze*, *wees toe*,
is of haet *toegeweze*. 2p.

toezeggen, **ZIE**: beloven.

toezicht, **ZIE**: controle.

OOK: o. *opzich*.

toezichthouder, m. *opzeender*,

opzeenders.

toffelzaag, v. *tóffelzaech*,
tóffelzaege, *tóffelzaechske*.

toilet, o. *húuske*, *húuskes*. **OOK**:

achteróét. **ZIE**: gemak. -Primitieve
w. c. op bouwwerken (bestaande uit
een balk boven een in de grond
gegraven gat):- m. *kibbel*, *kibbele*,
kibbelke. De *ton*, die onder de *zgn*
"bril" van ouderwetse toiletten stond
(het *zgn*. tonnenstelsel in grotere
plaatsen) heette: v. *kibbeltón*,
kibbeltónne, *kibbeltunke*. -In betere
kringen:- o. *prevaat*, *prevaate* of
o. *twalèt*, *twalëtte*, *twalëtje*. *Nóé* mót
ich gau *zeen*, want de *maelder* is
oppet *óétvleeg*: nu is het hoogste
tijd om naar het toilet te gaan.

toiletpapier, o. *twalëtpepiér*,
twalëtpepiére, *twalëtpepierke*.

OOK: o. *ottepepiér*, enz.

tokkelen, -op snaarinstrument:-
tónke, *tónkde*, haet *getónk*.

tol, -werp-, draaitol:- m. *dop*, *doppe*,
döpke. **OOK**: m. *kókkerêl*,
kókkerêlle. **OOK**: In een plankje
van ca. 8 x 20 cm. en 2 cm. dik
wordt een gat geboord waar de *tol*
ruim in past. Dan wordt vanaf de
zijkant van het plankje eveneens een
gaatje geboord naar het reeds
geboorde gat. Door het laatst
geboorde gat wordt een dun touw
geleid naar het middengat. Dit touw
wordt diverse malen om de *tol*
gewonden. *Tol* wordt in gat
geplaatst en door hard aan 't touw
te trekken en de *tol* los te laten zal
deze op de, liefst gladde
ondergrond, gaan draaien. Degene
van wie de *tol* het langst draait is
winnaar:- m. *dêndermêppe*,
dêndermêpde, haet *gedêndermêp*.

tolgeld, o. *breergêljt*.

tolhuisje, o. *breerhúuske*.

tollen, -kinderspel:- *doppe*, *dopde*,
haet *gedop*. -Met een drijftol:-

kókkerêlle, kókkerêlde, haet gekókkerêlt. **ZIE:** onderhanden, stang, broek. **S.** -Snel ronddraaien: *tirvele, tirvelde, is of haet getirvelt.*
-Iemand-: m. *tirvelaer, tirvelaere.*

tollendraaier, m. kókkerêldrèjer, kókkerêldrèjers.

tomaat, v. *temat, tematte, temêtje.*

tomatensoep, v. *temattesop, temattesöpke.*

ton, v. *búut, búute, búutje.*

Voordracht vanuit een ton in de carnavalstijd.

-Vat-: v. *tón, tónne, tunke.*

tondel, v. *tónjtél, tónjtele, tunjtélke.*

tondeldoos, v. *tónjteldwas, tónjteldwaze, tónjteldwêske.*

toneel, v. *búun, búune.*

OOK: *teneel, teneele.*

tonen, *tuine, tuinde, haet getuint.*

Dóe mós tich tuine:

toon wat je kunt.

tong, v. *tóng, tóngge, tungske.* Hóbste de tóng in 't bêt gelaote: vraagt men aan een huisgenoot, die zonder te groeten de kamer binnenkomt, of aan een zwijgzaam mens: hóbste de tóng verlaore? Díe koos de móel waal op 'n aenjevot gegruffelt hóbbe **of** de móel géit häör wíe 'n aenjevot: duidt op het snel bewegen van het achterwerk van 'n eend: die vrouw is rap van tong. Sjárpe mêtser hoofste neet te slíepe: een scherpe tong behoeft geen aanmoediging. **ZIE:** blad.

tongeworst, v. *tóngewóós, tóngewéús, tóngewéúske.*

tongriem, die haet ze goot gesmaert: die is goed van de tongriem gesneden.

toog, m. tooch, teuch. "Hae haet te tooch aangat" wordt gezegd van iemand die voor priester heeft gestudeerd maar zijn studie heeft afgebroken.

toom, -bv. kippén-: m. *tóum, tóume,*

túimke.

toon, m. *twan, twanne, twênke.*

ZIE: geluid. **S.**

toonbank, v. *twanbank, twanbènk.*

OOK: -vooral voor cafés-:

v. *tooch, teuch.*

toorn, v. *guf.*

toornig, *kollaerich, kollaerigger, kollaerichste.*

toosten, **ZIE:** toasten.

top, m. *tóp, tóppe, tupke.* **OOK:**

-Van boom-: m. *tup, tuppe, tupke.*

De top van de bóum: de boomtop.

toppen, *tóppe, tópde, is of haet getóp.* Dóe mós dae bóum gét tóppe: je moet die boom wat toppen. **OOK:** *tuppe, enz.*

toren, m. *taore, taores, täöreke.*

torenhoo, *taorewach.*

tortelduif, v. *lachdóef, lachdóéve, lachdúufke.*

tot, tot aan, *pès.* Van hié pès Gäöl.

totaal, *harstikke.* Hae is ram op t'n hónjt: hij is totaal op; zit financieel aan de grond.

totebel, **ZIE:** slons.

OOK: v. *tootelpans, tootelpanze, tootelpênske.*

tournee, m. *tóernee, tóernees.*

touw, o. *zeil, zeilder, zeilke.*

Klokkezeil: klokkenzeel of -touw.

OOK: v. *tóuw, tóuwe, túike.*

-Bengelend touw-: o. *slódderzéil, slódderzéilder.*

touwslager, m. *zeildrèjer, zeildrèjers.*

OOK: m. *touwslaeger, touwslaegers.*

touwtjespringen, *tuikesprénge, spróng tuike, haet tuike gespróng.* **Ze.**

tovenaar, m. *touvenaer, touvenaere.*

toveren, *touvere, touverde, haet getouvert.*

toverheks, v. *touverhêks, touverhêske.*

toverlantaarn, v. *touperluch, touperluchte, touperluchske.*

toverstaf, m. *touverstêk,*

touverstêkke, touverstêkse.

toverwoord, o. toverwoord, toverweurt.

traag, traoch, traoger, traochste.

Zwa traoch wîe 'n kelderslêk: erg langzaam.

traag en langzaam, zijelentaere.

OOK: teutele, teutelde, haet geteutelt. Dae mit zîe teutele: die met zijn talmen. -Traag zijn of werken, doen-: *tuddele, tuddelde, haet getuddelt*.

traag mens, m. teutelaer, teutelaere.

traan, v. traon, traone, trâönke.

Die haet aevel de traone dreich: ze heeft de tranen zo bij de hand.

ZIE: leepoog.

traditie, v. tradiésje, tradiésjes.

traditioneel, tradisjeneel,

tradisjeneelder, tradisjeneelste.

traktatie, v. traktaasje, traktaasjes.

traktement, o. traktemënt,

traktemënte, traktemëntje.

tralie, v. traanjel, traanjele, traenjelke.

traliwerk, o. gitter, gittere, gitterke.

tranen, traone, traonde,

haet getraont.

transformator, m. transformatiör,

transformatiöre, transformatiörke.

transpireren, **ZIE**: zweten.

trant, m. trant.

trap, **ZIE**: lel. -Schop-: v. löpsj, löpsje, löpsjke. **OOK**: m. tramp, trampe. -Met treden-: m. trap, trappe, trêpke. Trabbob, trabbaf loupe: trap op en neer lopen.

ZIE: stamp.

trapladder, v. traplödder, traplödders, traplödderke.

trapeuning, m. traplaen, traplaene.

trappelen, -van babys-: *strampele, strampelde*, is of haet gestrampelt.

trappelzak, m. *strampeldook, strampeldeuk, strampeldeukske*.

trappen, trappe, trapde, haet getrap.

Op te pendaale trappe: flink doorfietsen. **OOK**: eemes ein lappe:

iemand een trap geven. **OOK**: *lêlle, lêlde*, haet *gelêlt*. Hae lêlde 'm 'n ên de bal laoch in de goal. -Schoppen-: *löpsje, löpsjde*, haet *gelöpsj*.

Ich löpsj tich ónger dien lómmele: ik trap je onder je achterwerk.

OOK: *trampe, trampde*, is of haet *getramp*. -Het trappen-: *sjöppes*.

"Hae haet vâöl sjöppes gat" wordt gezegd van een lang mens.

ZIE: stampen.

Trappestegel, benaming in Elserveld aan de grens met Stein.

Was dwarsbalk in omheining als doorgang voor voetgangers.

traptrede, m. traej, traetje, traetjeke.

traverse, -dwarshout-:

m. *travaer, travaere, travaerke*.

trawant, m. trabant, trabante, trabântje.

trechter, -houten trechter in molen, waarin het te malen graan werd gestort-: o. *vröchtekaar, vröchtekaare*. **OOK**: m. *trêchter, trêchters, trêchterke*.

trede, -pas-: m. traej, traetje, traetjeke.

Noch geine traej van mich aaf: nog geen pas van mij vandaan.

Gank 'ne traej waacher staon, dan reik ich 't tich aan: ga 'n trede hoger staan, dan geef ik het je aan.

treden, traetje, traøj, is of haet getraoje. 2c.

-Ook bevruchten bij vogelachtigen-.

tref, m. trêf. Eine trêf: een toeval; buitenkansje. Stêrk, dat ich tich hîe trêf: dat ik jou hier nu tref.

treffen, trêffe, tróf, **afw.** veer, zîe tróffe, is of haet getróffe. 2e.

Trufste dat: raak je dat? Dae kumpste ouch op alle heuk ên kênj taenge: die kom je ook overal tegen.

trein, m. trein, tréins, tréinke.

-Treintje-: o. *suchske*. **OUDER**: m. *íezerwaagel, íezerwaagels*.

treiteraer, m. *treiteraer, treiteraere, treiteraerke*.

treiteren, koejeneere, koejeneerde, is of haet gekoejeneert. -Van pijn: piére, piérde, haet gepiért.

trek, -tocht of haal-: m. trèk, trèkke, trèkske. Dóé stéis opte trèk: je staat op de tocht. Trèk éns aan dién piép: doe eens een haal aan je pijp.

-Lust-: gósting.

trekharmonica, **ZIE**: harmonica.

trekhond, m. karhónjt, karhunjt of -hónj, karhunjte. **OOK**: m. trèkhónjt, trèkhunj of -hónj.

trekje, -aan sigaar, pijp enz.-: m. póf, póffe, pufke.

trekken, trèkke, trók, **afw.** veer, zíe trókke, is of haet getrókke. 2e.

OOK: lèmmele, lèmmelde, is of haet gelèmmelt. -Stuk trekken-: euvertrèkke, trók euver, **afw.** veer, zíe trókke euver, is of haet euver getrókke. 2e. -Aan sigaar, pijp enz.-: póffe, pófde, is of haet gepóf.

't Haet veur 'm gelóet:

hij krijgt z'n trekken thuis.

treksetting, -of trekstang-: v. klénk, klénke, klénkske.

trekpleister, v. trèkplaoster, trèkplaosters, trèkpläösterke.

trens, m. trêns, trênze, trênske.

tres, m. trêns, trêsse, trênske.

treurmars, m. dwajemars, dwajemarse.

treuzelaar, m. breuzelaer, breuzelaere, breuzelaerke.

OOK: v/m. klênjelaer, klênjelaere, klênjelaerke. **ZIE**: lijntrekker.

OOK: v. trèkplaoster, trèkplaosters, trèkpläösterke. **OOK**: m. saajelaer, saajelaere. **OOK**: m. liémstriéker, liémstriékers.

treuzelaarster, v. saajeltrién, saajeltriéne.

treuzelen, breuzele,

breuzelde, is of haet gebreuzelt.

OOK: klénjere, klénjerde, is of haet geklénjert. **OOK**: saajele, saajelde, haet gesaajelt. **OOK**: zunjere,

zunjerde, haet gezunjert.

triangel, m. trièjangel,

trièjangele, trièjengelke.

tribune, v. trebúun, trebúune, trebúunke.

Trichterstraat, oude naam voor Lindebergstr., zijnde weg van Elsloo naar Maastricht via Eykskensweg.

tricot, **ZIE**: trui.

trien, -dom, onbeduidend-: v. trién, triéne. Dat is mich 'n dóm trién: dat is een domme trién.

triestig, tristich, tristigger, tristichste.

trilgras, -soort gras-: riejerkes graas.

triomf, m. trièjómf, trièjómfe, triejumfke.

trippelaar, -mens of dier-: m. trippelaer, trippelaere, trippelaerke.

trippen, trippe, tripde, haet getrip.

troef, v. tróef, tróeve, trúufke.

troep, **ZIE**: bende. Wilde troep: de bende van kartósj. In de betekenis van alles tezamen: m. kluit. Ich kouw te ganse kluit: ik koop het hele boeltje. **ZIE**: boel. **OOK**: m. trób, tróbbe, trubke. 'ne Grwatte trób, 'ne vóele trób: een grote troep, een luie of langzame troep. 'ne Trób veugel: een troep vogels. **OOK**: m. zwik, zwikke. De ganse zwik géit mit: de hele troep gaat mee. **OOK**: -kudde, vlucht-: o. kót, kódder, kótje.

troetelkind, m. jèregaoet.

troeven, tróeve, tróefde, is of haet getróef.

troffel, v. tróffel, tróffele, truffelke.

Was ook ouderwetse kolenschep met hoge opstaande rand.

Gwaj e paar tróffele kaole opte kachel: gooi een paar scheppen kolen op de kachel.

trog, m. traoch, träöch, träöchske.

trom, -ook verlengstuk van ouderwetse potkachel-: m. tróm, trómme, trumke. Zèt 't vléísj mèr achter opte tróm, dan blief 't wèrm: zet de pan met vlees maar achter op

de kachel, dan blijft het warm.

trommelen, (**trommen**), *trómme*, *trómde*, is of haet *getrómp*.

OOK: *trómmele*, enz.

trommelslag, m. *trómmeslaach*, *trómmesláech*.

trommelslager, m. *trómmelaer*, *trómmelaere*.

trompet, v. *trómpöt*, *trómpötte*, *trómpötje*.

trompetten, *trómpötte*, *trómpötde*, is of haet *getrómpöt*.

trompetter, m. *trómpötter*, *trómpötters*.

tronen, *trwanne*, *trwande*, haet *getrwant*. Hae *trwande* baove al óét: hij troonde boven alles uit.

tronie, o. *móelbakkes*, *móelbakkese*.

tronk, m. *stórk*, *stórkele*.

troon, m. *trwan*, *trwanne*.

troost, m. *trwas*.

troosten, *trwaste*, *trwasde*, is of haet *getrwas*. *Trwas* tich mêr, hae haet ouch noch neet alledaach aovent: troost je maar, hij is er ook nog niet.

tros, m. *tros*, *trös*, *tröske*.

'ne Tros dróeve: een tros druiven.

trots, *grwètsj*, *grwètsjer*, *grwètsjte*.

Grwètsje pin: verwaande kwast.

OOK: *wawaerdich*, *wawaerdigger*, *wawaerdichste*. Zwa *grwètsj* wíe 'ne pauhaan: zo trots als een pauw.

ZIE: verwaand. Hae haet 't wach in de kop: hij is erg trots.

-Trots zijn-: *grwat* gaon, *ging* *grwat*, is *grwat* *gegange*. 1a.

trots, -zelfst. nmw.-m. *grwètsjichéit*, *grwètsjichéite*, *grwètsjichéitje*.

trottoir, **ZIE:** stoep.

trouw, **ZIE:** betrouwbaar.

OOK: *waalgemoots*: ter goeder

trouw. **OOK:** *tróe*, *tróewer*, *tróeste*.

trouwboekje, o. *trouwbeukske*, *trouwbeukskes*.

trouwdag, m. *trouwdaach*.

Wienjè kriége ver e keuske: wanneer is de trouwdag?

trouwen, *trouwe*, *trouwde*, is of haet *getrouwt*. -De tijd, dat men

getrouwd is-: m. *trouw*. In miéne

trouw: in mijn huwelijk. 't *Getrout*

laeve is géíne *paeperkook* *daeste*

preuve *kéns*: *trouwen* is *houden*.

"Laot *häär* de *bëste* *plaats* in *bët*, de *sleutele* van de *kas* en 't *lëste* *woort*

dan *kriegste* *géíne* *las*" wordt de *pas* *gehuwde* *jongen* *aangeraden*.

"Achter 'n *ouw* *hèk* is 't *goot* *sjóéle*"

of "dat haet zich *bié* *dae* *goot*

gesjóélt": wordt *gezegd*, als een

onbemiddeld *jong* *meisje* met een

veel *oudere* *man* *trouwt*. *Wie* ze

getrout *zeen*, *hóbbe* ze de *hëisje* *óét*:

na het *huwelijk* *toont* zich het *ware*

karakter. *Wae* de *gèk* *trout* *veur* de

drèk, *verlúus* te *drèk* *èn* *hilt* te *gèk*:

wordt *gezegd* als men voor het *geld*

trouwt. *Veer* *zulle* de *klómmele* *mêr*

biéjéin *gwaaje*: *wij* *zullen* *maar*

samen *trouwen*. *Dae* haet zich *goot*

in de *wol* *gedrèjt*: die heeft een *rijk*

iemand *getrouwd*.

trouwens, *trouwes*.

trouwing, m. *trouwrénk*, *trouwréng*, *trouwréngske*.

truc, **ZIE:** *foef*.

trui, m. *trikkoo*, *trikkoos*, *trikkooke*.

tube, v. *tuup*, *tuube*, *tuupke*.

tuberculose, v. *bléikzóch*.

tuchtigen, *ranzóene*, *ranzóende*, haet *geranzóent*.

tuieren, -in *weiland*, *veld*, *berm* enz.

van *vee*:- *túúre*, *túúrde*, is of haet

getúúrt. Het *vee* *tuieren* of

vastleggen, zodat het *slechts* dat

gedeelte kan *afgrazen*, dat *binnen*

reikwijdte *ligt* en de *daarbuiten*

gelegen *gewassen* niet kan

vertrappen. Dit *gebeurde* in

weilanden, *klavervelden*, *bermen*

enz. **OOK:** *spanne*, *spande*,

haet *gespant*.

tuierhamer, -grote *houten* *hamer*:-

m. *túúrhaamer*, *túúrhaamers*.

tuierhout, -ca. twee meter lang met aan beide einden een stukje ketting met oog-: o. *túúrhout*, *túúrhouter*.
tuierpaaltje, m. *túúrpaol*, *túúrpäöl*, *túúrpäölke*. Paaltje van ca. 80 cm. lang met aan de bovenzijde een naar beneden wijzend hielstuk om te voorkomen, dat de grote ring van het "túúrhout" uit het paaltje kan raken. De paaltjes worden gemaakt van taai hout, omdat de kop, door het inslaan met de zware hamer, nogal wat te verduren heeft. De grote ring of oog van het "tuurhout" wordt eerst op de grond gelegd, het paaltje in de ring gelegd en in de grond geslagen. De koe, want daarvoor worden ze meestal gebruikt, kan dan manoeuvreren zoals ze wil, maar komt niet los van het paaltje. Het tuieren van vee in omheinde percelen is ter voorkoming van het beschadigen van het gewas door platlopen en om te zorgen dat het perceel regelmatig wordt kaal gevreten. Het "ómtúúre" of verplaat-sen heeft op gezette tijden plaats.
tuig, o. *getúúch*. **ZIE**: bezig, houden, gereedschap. S. -Gespui-: o. *túúch of sóepje*. **OOK**: o. suich. Dat is 't grwaatste suich: dat is 't minste volk.
tuimel, m. *tóémel*, *tóémele*.
tuimelen, koutele, koutelde, is gekoutelt. Hae kaom 't kleef aafgekoutelt: hij rolde van de helling. **OOK**: *tóémele*, *tóémelde*, is of haet getóémelt.
tuimeling, v. *tóémeling*, *tóémelinge*, *tóémelingske*.
tuin, -groente-: m. *moostem*, *moostems*, *meustemke*. **OOK**: m. *moossem* enz.
tuinboon, v. *paertsbwan*, *paertsbwanne*, *paertsbwênke*. **OOK**: v. *wolbwan*, *wolbwanne*, *wolbwênke*. **OOK**: *dikke bwan* enz. Wae paertsbwanne wilt aete mót

mjèrt neet vergaete: tuinbonen dienen begin maart gelegd of uit de kistjes geplant te worden.
BETER: v. *wortelbwan*, *wortelbwanne*, *wortelbwênke*.
tuinhuis, **ZIE**: zomerhuis.
tuit, -van koffiekkan enz. -: m. *täöt*, *täöte of m. täötel*, *täötele*, *täötelke*.
OOK: m. *tuitel*, *tuitele*, *tuitelke*.
tuiten, *tóéte*, *tóétde*, haet *getóét*. De warre *tóéte* mich: mijn oren tuiten.
tuk zijn op, *aafgevaeg* op.
tule, m. *tul*.
tumult, o. *trummuljt*. Wat e *trummuljt*: wat een tumult, gedoe.
turen, -met halfdichtgeknepen ogen kijken-: *pupsje*, *pupsjde*, haet *gepupsj*.
tussen, *tösje*. *Tösje* daach ên aovent: tussen licht en donker.
tussenbeide, *tösjebéi*.
tussendoor, *tösjedor*.
tussenin, *tösjenin*.
tussenkomen, *tösjekómme*, kaom *tösje*, is *tösjegekómme*. Ze.
tussentijds, *tösjetiéts*.
tussenuit, *tösjenóét*.
tussenwand, m. *óngerslaach*, *óngerslaech*.
tussenwerken, *dóé höbs tich dao sjwan ingedrèjt*: je hebt je daar aardig tussengewerkt.
tussenzetsel, m. *anterdeu*, *anterdeus*, *anterdeuke*.
tutje, v. *tut*, *tutte*, *tutje*. *Dóé bës 'n tutje*: je bent een kleine zeurkous.
tutoyeren, *dóéwe*, *dóéde*, haet *gedóét*.
twalf, *twêllef*.
twalfderlei, *twêllefderléi*.
twee, *tsjwè*.
 Pestwar déit géin *tsjwè mèsse veur ei gèljt*: ik zeg het geen twee keer.
tweedracht, m. *tsjwèdrach*.
tweejarig, *tsjwèjäörich*.
tweeklank, m. *diftóng*, *diftóng*.
tweeling, m. *tsjwèling*, *tsjwèlinge*,

tsjwèlingske.

tweesprong, m. *tsjwèsprunk*,
tsjwèsprung.

tweestemmig, *tsjwèstömmich.*

tweewas, m. *tsjwèwas.*

Aardappelziekte die ontstaat als door droogte de aardappel wat trager groeit en bijna aan het einde van de groeiperiode veel regen valt waardoor er nieuwe aardappelen gevormd worden.

twijfelen, **ZIE:** aarzelen. **OOK:**

twiéfele, *twiéfelde*, haet *getwíéfelt.*

twijg, v. wits, witse, witske.

twist, **ZIE:** onvrede. **OOK:**

m. *vréigel.* -Over kleinigheden-:

v. *knébbelerie*, *knébbelerieje.*

-Woorden-: weurt.

twisten, *vréigele*, *vréigelde*, haet *gevréigelt.* **OOK:** zich *taGGe*, *taGde* zich, haet zich *getak.* **OOK:** *tènsjele*, *tènsjelde*, haet *getènsjelt.* Die *kénjer* doon niks anges *wíe* zich *ènsjele* *èn* *tènsjele*: die kinderen doen niets anders dan kabbelen en twisten.

OOK: *stêchele*, *stêchelde*,
haet *gestêchelt.*

twister, m. *móelvêchter*,
móelvêchters, *móelvêchterke.*

twistziek, *ènsjelêchtich.* -Twistziek mens-: m. *stêchelaer*, *stêchelaere.*

type, m. *tip*, *tippe*, *tipke.*

Dat is mich 'n *tip*: dat is een type.

typen, *tippe*, *tipde*, haet *getip.*

u, -pvnw-: geer; -bvnw-: uch. Dat is veur uch: dat is voor U of jullie.

ui, v. un, unne, unke.

uienbed, o. unnebët, unnebëdder, unnebëtje. Zwa glaats wie 'n unnebët: mooi gelijk en vlak.

uienloof, v. unnepiép, unnepiépe, unnepiépke.

uiensaus, v. unnesaus of dúúvelkessaus.

uienschil, -werd vroeger gebruikt om eieren te verven-: v. unnesjaal, unnesjaale, unnesjaelke,

uier, m. úúr, úúre, úúrke.

uil, m. úul, úúle, úulke.

Uilenspiegel Tijl, Uúlespeegel.

uilskuiken, úúlevotskúúke, úúlevotskúúkes.

OOK: o. úúlskúúke, úúlskúúkes, úúlskúúketje.

uiltje, -een uiltje knappen-: 'n unjere doon.

uit, óét. Hae is op gêt óét:

hij is ergens op uit. **ZIE**: mogen. S.

uitademen, óétaojeme, aojemde óét, haet óétgeaojemp.

OOK: óétaoseme, aosemde óét, is of haet óétgeaojemp.

uitbakken, óétbakke, beek óét, is of haet óétgebakke. 2b.

uitbannen, óétbanne, bande óét, is of haet óétgebant.

uitbarsten, óétbarste, barsde óét, is óétgebars.

uitbazuinen, **ZIE**: rondvertellen.

uitbenen, óétbéine, béinde óét, is of haet óétgebéint. **OOK**: stökkere, stökkerte, is of haet gestökkert. 't Vêrke stökkere: in stukken snijden van een geslacht varken.

uitbijten, óétbíete, beet óét, is of haet óétgebeete. 2b.

uitbinker, m. krêk, krêks.

uitborstelen, óétbeustele, beustelde óét, is of haet óétgebeustelt.

ZIE: mantel. S.

uitbraden, óétbraoje, brooj óét,

is of haet óétgebraoje. 2c.

uitbranden, óétbranne, brande óét, is of haet óétgebrant.

uitbrander, m. óétbranner, óétbranners.

uitbreiding, v. óétbreijing, óétbreijinge, óétbreijingske.

uitbreken, óétbraeke, brwak óét, is of haet óétgebraoke. 2e.

uitbroeden, óétbreuje, breujde óét, is of haet óétgebreujt.

uitbuiten, 't vèl euver de warre trêkke. **OOK**: óétbuite, buitde óét, is of haet óétgebuit.

uitbundig zijn, zich óétlaote, leet zich óét, haet zich óétgelaote. 2f.

uitdelen, óétdéile, déilde óét, is of haet óétgedéilt. Dao waere sláech óétgedéilt: daar vallen klappen.

ZIE: klap.

uitdenken, -iets uitzoeken-: óétvoogele, voogelde óét, is of haet óétgevoogelt. -Ontwerpen-:

óétdénke, dach óét, **afw.** veer, zé dachte óét, is of haet óétgedach.

uitdeuken, óétblôtsje, blôtsjde óét, is of haet óétgeblôtsj.

uitdienen, óétdeene, deende óét, is of haet óétgedeent. **ZIE**: dienst. S.

uitdokteren, óétprakkezeere, prakkezeerde óét, is of haet óétgeprakkezeert.

uitdragen, óétdraage, drooch óét, is of haet óétgedraage. 2c.

De maer is óétgedraage: de merrie is aan 't einde van haar draagtijd.

uitdrinken, óétzóepe, zaop óét, is of haet óétgezaope. 2e.

Aan de wéech stwatte: uitdrinken.

OOK: óétdrénke, drónk óét, is of haet óétgedrónke. 2e.

uitdrogen, óétdrwêgge, drwêchde óét, is óétgedrwêch. De drénkpool is óétgedrwêch: het water van de drenkplaats is verdampt. **ZIE**: klap.

uitdruipen, óétziépe, ziópde óét, is of haet óétgeziép.

uitdrukking, v. *óétdrökking*,
óétdrökkinge.

uitdunnen, -van druiventrossen:-
krénte, *krénde*, is of haet *gekrént*.

OOK: *óétdunne*, *dunde óét*,
is of haet *óétgedunt*.

uiteen, -uit elkaar:-

óétéín of *óéteréín*.

uiteenbarsten, *óéteréínsprénge*,
spróng óéteréín, is
óéteréíngespróng. 2e.

Hae spróng *óéteréín* van guf:
hij barstte van woede.

uiteenrafelen, *óétraofele*, *raofelde*
óét, is of haet *óétgeraofelt*.

uiteenspringen, **ZIE**: *uiteenbarsten*.

uiteentrekken, *óéteréínriéte*,
reet óéteréín, is of haet
óéteréíngereete. 2b.

uiteenvallen, *óéteréínvalle*, *veel*
óéteréín, is *óéteréíngevalle*. 2b.

uiteenzetten, **ZIE**: *uitleggen*.

uiteinde, o. *óéténj*. "E zjièlich *óéténj*
én e goot begin" wenst men elkaar
toe op oudejaarsavond. **ZIE**: *hoek*.

uiteindelijk, *óéteindelik*.

uiterlijk, m. *aansjién*. Van *aansjién*
jus zíéne vaader: *uiterlijk* net zijn
vader. *Pwénne is mēr kaaf*, dae 't
neet gaer haet, *vaech 't zich mēr*
aaf: *aanduiding*, dat *uiterlijke*
hoffelijkheid niet altijd de juiste
verstandhouding weergeeft.
Sjéif voore draage ouch vröchte:
men moet iemands bekwaamheden
niet uitsluitend naar zijn *uiterlijk*
beoordelen. **OOK**: o. *veurkómme*
of *úúterlik*. Dae haet e goot
veurkómme: die heeft een goed
uiterlijk; *ziet er goed uit*.
-Ten laatste:- *úúterlik*.

uiterste, o. *úúterste*. De *veer*
úúterste: de vier *uitersten* van de
mens (R. K.: de dood, het oordeel,
de hemel en de hel). Dat is te
úúterste priés: dat is de *uiterste prijs*.

uiteten, *óétvraete*, *vraot óét*, is of

haet *óétgevraete*. 2e. **OOK**: *óétaete*,
aot óét, is of haet *óétgaete*. 2b.

OOK: *opkriége*, *kreech op*,
haet *opgekreege*. 2p.

uitflappen, *óétflatse*, *flatse óét*,
is of haet *óétgeflats*.

OOK: *dróét hóuwe*, *heef dróét*,
is of haet *dróétgehóuwe*. 2k.

uitgaan, *óétgaon*, *ging óét*, is
óétgegange. 1a. *Oétgaon wie e*
kaerske: *stil en vredig sterven*.
Veer gaon saame óét: *wij gaan*
samen uit. 'ne *Naate heemelsvaart*:
stevige uitgaansdag, -avond.

uitgang, m. *óétgank*, *óétgèng*,
óétgèngske. De *óétgank* *doon*: een
gebruik in de R.K. Kerk. De eerste
gang van 'n vrouw, nadat ze het
kraambd heeft verlaten, is naar
de kerk, waar een priester de
zuiveringsgebeden verricht en over
moeder en kind de zegen afroept.
Deze kerkgang moet binnen zes
weken na de bevalling geschieden.

uitgave, v. *óétgaaf*, *óétgaave*.
-(On)verwachte grote *gelduitgave*:-
dat is 'ne *slaach* in 't *koffer*.

uitgekiend, **ZIE**: *uitzoeken*.

uitgekookt, *óétgekaok*,
óétgekaokder, *óétgekaokste*.

uitgekookt persoon, v/m. *móéskat*,
móéskatte, *móéskétje*.

uitgelaten, *óétgelaote*,
óétgelaotender, *óétgelaotenste*.

OOK: *pópperlóstich*. Hae haet *gèt*
van e *wiljt vërke gaete*: hij is
uitgelaten vrolijk. Hae haet te *kop*
los: hij is in *uitgelaten stemming*.
Zwa dul wie e kúúke: *uitgelaten*.

ZIE: *overmoedig*.

uitgelatenheid, v. *brèts*, *brêtse*,
brêtske. De *brèts plaoch 'm*:
hij is erg vrolijk en *uitgelaten*.

uitgemergeld, *óétgemirgelt*,
óétgemirgelder, *óétgemirgelste*.

ZIE: *vent*. S.

uitgenodigd, *genwèijt*.

uitgerangeerd, óétgekaart. Hae is óétgekaart: hij is uitgerangeerd.

uitgeslapen, óétgehik, óétgehikder, óétgehikste. Dat is 'n óétgehik kaelke: dat is een uitgeslapen mannetje. **OOK**: óétgeslaope, óétgeslaopender, óétgeslaopeste.

uitgesneden, óétgesneeje.

uitgesparteld, óétgetirvelt.

uitgespeeld, hae is geleevert.

uitgeteld, oppet krúús liGGe.

OOK: óétgetèlt.

uitgeven, óétgaeve, gaof óét, is of haet óétgaeve. 2c. **ZIE**: bijdoen.

uitgever, m. óétgaever, óétgaevers, óétgaeverke.

uitgezocht, óétgelaeze, óétgelaezender, óétgelaezeste.

uitglijden, óétglitsje, *glitsje* óét, is óétgeglitsj. **OOK**: óétrótsje, rótsjde óét, is óétgerótsj. **OOK**: óétsjampe, *sjampe* óét, is óétgesjamp. **OOK**: 'ne sjuiter maake. **OOK**: sjuitere, sjuiterde, is of haet gesjuiter.

uithalen, óéthaole, haalde óét, is of haet óétgehaolt. **OOK**: óétvraete, vraot óét, is of haet óétgevraete. 2b. - o.a. van katekwaad -.

uithangbord, o. sjiljt, *sjiljer*.

uithangen, óéthange, hing óét, is of haet óétgehang. 2e. De vlag óéthange: de vlag uithangen.

ZIE: gedragen. S.

uithoek, m. óéthook, óétheuk, óétheukske. **OOK**: aafgelaeye.

uithollen, óéthäöle, häölde óét, is of haet óétgehäölt.

uithongeren, óéthóngere, hóngerde óét, is óétgehóngert.

uithouden, óéthouwe, heel óét, haet óétgehouwe. 2b. **ZIE**: harden.

uithuilen, zich óétbäöke, *bäökde* zich óét, haet zich óétgebäök.

uithuizig mens, **ZIE**: straatslijper.

OOK: m. lúíper, lúípers, lúíperke.

uitkammen, óétkêmmen, kêmde óét, is of haet óétgekêmp.

OOK: óétkômme, kômde óét, is of haet óétgekôm.

uitkienen, **ZIE**: zorgvuldig.

uitkijken, óétkiêke, keek óét, haet óétgekeeke. 2b. Sjaele kop: iemand die niet oplet, uitkijkt. Vergaap tich dao neet aan: kijk uit wat je doet.

uitkijktoren, m. óétzichtaore, óétzichtaores, óétzichtäöreke.

uitkleden zich, zich óétdoon, deech zich óét, is of haet zich óétgedaon. 1a. Me mót zich neet óétdoon veur dat me nao bêt gèit: men moet voor zijn dood niet zijn gehele bezit aan de kinderen geven.

Eemes 't vèl aafstruipe: iemand uitkleden (afpersen).

uitknippen, óétpitsje, *pitsje* óét, is of haet óétgepitsj. **OOK**: óétkniêpe, kneep óét, is of haet óétgekneep. 2b.

uitkomst, v. óétkóms, óétkómste.

OOK: op z'n belump laote: de uitkomst afwachten.

uitkramen, -zwetsen-: óétkraome, kraomde óét, is of haet óétgekraomp. **OOK**: óéthóuwe, heef dróét, is of haet óétgehóuwe. 2k.

uitkrassen, óétkrêtsen, *krêtsen* óét, is of haet óétgekrêts.

uitkuren, zich kúúre, kúúrde zich, haet zich gekúúrt.

uitlaat, -van auto-:

m. knalpot, *knalpöt*, *knalpötje*.

OOK: v. knalpiêp, *knalpiêpe*, *knalpiêpke*. **OOK**: m. óétlaot, óétlaote, óétläötje.

uitlachen, óétlache, *lachde* óét, is of haet óétgelache.

uitlaten, -ook langer maken-:

óétlaote, leet óét, is of haet óétgelaote. 2f. De zoom van e kléit gèt óétlaote: de zoom van een jurk uitleggen (langer of ruimer maken).

uitlating, êste 'ne slaach van d'n aezel kriegs, dénke dan: dae gries wèt neet baeter: bij beledigende opmerkingen of lomp optreden

moet men niet reageren.

uitleggen, óéteréinlèGGe, lach óéteréin, **afw.** veer, zìe lachte óéteréin, is of haet óéteréingelach.

2p. **OOK:** óéteréinzètte, zat óéteréin, **afw.** veer, zìe zatte, is of haet óéteréingezat. 2p.

OOK: verdutsje, verdutsjde, is of haet verdutsj.

uitlekken, óétziépe, zìépde óét, is óétgezeepe. Este de keese gewèsje hòbs, dooch ze mèr in de zìe, pès ze goot óétgezeepe zeen: doe de gewassen kersen in 't vergiet, dan kunnen ze goed uitlekken. **OOK:** óétlaeke, laekde óét, is óétgelaek.

uitleven zich, zich loslaote, leet zich los, haet zich los gelaote. 2f.

Dao kénste dich éns aan loslaote: daar kun je je eens aan uitleven.

uitlezen, óétlaeze, laos óét, is of haet óétgelaeze. 2c.

uitlichten, óétfluchte,

luchtde óét, is of haet óétgeluch.

uitlopen, ZIE: botten.

uitloten, óétlaote,

laotde óét, is of haet óétgelaot.

uitmaken, óétmaake, maakde óét, is of haet óétgemaak.

uitmesten, óétmèste, mèsde óét, is of haet óétgemès. **ZIE:** uittrekken.

uitmundend, van iets wat erg groot, goed, kwaad enz. is, wordt dit woord gebruikt. Dat is 'ne kadèt van 'ne kael: dat is een erg grote kerel.

uitnodigen, nwèije, nwèijde, is of haet genwèijt. Got èn alle lúu waore genwèijt: iedereen was uitgenodigd. Veer waore ès femíeje genwèijt: wij waren uitgenodigd, alsof we tot de familie behoorden.

uitpakken, óétpakke, pakde óét, is of haet óétgepak.

uitpakken verkeerd, ZIE: mislopen.

uitpersen, óétkwètsje, kwètsjde óét, is of haet óétgekwètsj.

OOK: óétpaese, paesde óét,

is of haet óétgepaes.

uitpikken, óétpikke, pikde óét, is of haet óétgepik.

uitpluizen, óétplóeze, plóesde óét, is of haet óétgeplóes.

OOK: óétplúuze, enz.

uitpraten, óétkalle, kalde óét, is of haet óétgekalt.

uitputten, aafmaore, maorde aaf, is of haet aafgemaort.

OOK: zich kepot maake, maakde zich kepot, haet zich kepot gemaak.

uitrazen, óétraoze, raosde óét, is of haet óétgeraos.

uitrekken, -verlengen-: lèmpde, lèmpde, is of haet gelèmp. Dae stóf lèmp zich óét: die stof rekt erg uit.

-Langer worden-: lènge, lèngde, is of haet gelènk.

uitrijden, óétvaare, voor óét, is óétgevaare. 2c.

uitrit, v. óétvaart, óétvaarte.

uitroeien, óétrotte, rotde óét, is of haet óétgerot. Alle strúúk óétrotte: alle struiken rooien.

uitroep, -van verbazing-: Jussus-Maaria. -Van verbazing of schrik-: Juzzeskénjer of Maariajwaseb of nóé vrèkste of kénjer Gaots. -Toch zeker niet-: mèh-jèh.

ZIE: heilige. **OOK:** wazzes kénjer, wat e gedoons: heremijntijd wat een drukte; wat een aanstellerij; of nóé sléit Got te duuvel dwat: idem. Wie kump te duuvel aan 'n zjièl: hoe bestaat 't! Hèlge kómbêrves: heremijntijd. **OOK:** jözzes.

uitroepen, óétroope, reep óét, is of haet óétgeroope. 2c.

uitroeper, m. óétreuper, óétreupers.

uitrusten, óétraste, rasde óét, is of haet óétgeras. **OOK:** zich raste, rasde zich, haet zich geras.

OOK: unjere, unjerde, haet geunjert. **OOK:** óétröste, rösde óét, is of haet óétgerös.

uitrusting, v. óétmónstering,

óétmónsteringe.

uitschachten, óétsjachte, *sjachde*

óét, is of haet óétgesjacht.

uitschampen, óétsjampe,
sjampde óét, is óétgesjamp.

uitschateren, 't óétsjaatere,
sjaterde 't óét, haet 't óétgesjaatert.

uitschelden, óétmaake, *maakde* óét,
is of haet óétgemaak.

Veur van alles óétmaake:

iemand allerlei beschimpingen naar
zijn hoofd smijten. **OOK**: óétsjèije,
sjólj óét, is of haet óétgesjólje. 2p.

OOK: eemes de pókkel sjóere.

OOK: óétsjèije, sjólj óét,
is of haet óétgesjólje. 2e.

uitschenken, óétsjódde,
sjódde óét, is of haet óétgesjót.

uitscheppen, óétsjöppe,
sjöpde óét, is of haet óétgesjöp.

uitschieten, óétsjampe,
sjampde óét, is óétgesjamp.

uitschot, m. mazjerang. Maak tich de
luif aaf mit tiéne mazjerang: maak
dat je weg komt met je rommel.

OOK: o. óétsjot. **OOK**: o. suich.

Dat is suich: dat is uitschot.

OOK: m. rebúu, rebúus, rebúuke.

uitschrapen, óétsjarre, *sjarde* óét,
is of haet óétgesjart. "Mam, maoch
ich te kaetel óétsjarre: ma, mag ik
de ketel uitschrapen?"

uitschuren, óétsjóere,
sjóerde óét, is of haet óétgesjóért.

uitslaan, -onzin-: óéthóuwe, *heef* óét,
haet óétgehóuwe. 2k.

uitslag, -op kin-: m. kréntebaart,
kréntebaert, *kréntebaertje*.
-Eczeem-: m. óétslaach.

uitsloven zich, *zich aafmaore*,
maorde zich aaf, haet zich
aafgemaort. **OOK**: *zich maore*, enz.

uitsluitend, *lóéter*.

uitsmijter, m. óétsmiéter,
óétsmiéters, *óétsmiéterke*.

uitsnuiten, óétsnóeve, *snóefde* óét,
is of haet óétgesnóef.

uitsolferen, *zwaegele*, *zwaegelde*,
is of haet gezwaegelt.

uitspannen, óétspanne, *spande* óét,
is of haet óétgespant.

uitspansel, m. loch.

OOK: v. heemelwietde.

uitspeculeren, óétspikkeleere,
spikkeleerde óét, is of haet
óétgespikkeleert.

uitspoelen, óétspeule,
speulde óét, is of haet óétgespeult.

uitspoken, óétspwakke, *spwakde* óét,
haet óétgespwak. -Iets uitspoken-:

óétvraete, vraot óét, is of haet

óétgevraete. Gèt óétvraete: iets

uitspoken. **OOK**: óétveure, *veurde*

óét, is of haet óétgeveurt. **OOK**:

óétzette, zat óét, is of haet óétgezat.

2p. Wat höbste nóé weer óétgezat:

wat heb je nu weer uitgespookt?

OOK: wat bēste aan 't stoove: wat
ben je aan het uitspoken, braden,
bakken enz.

uitspreken, -nijdig-: **ZIE**: uitspuwen.

Dóé mós mich neet in de kraom
sjjéte, veurdat ich óétgewinkelt höb:
je moet me laten uitspreken.

OOK: óétkalle, *kalde* óét,
is of haet óétgekalt.

uitspuwen, óétspieje, *spiede* óét,
is of haet óétgespiet.

uitstaan, *luchte*, *luchde*, is of haet
geluch. Ich kén häöm neet luchte:
ik kan hem niet uitstaan.

OOK: óétstaon, *sting* óét,
haet óétgestange. 1a.

OOK: eemes op zóch höbbe:
iemand niet kunnen uitstaan.

uitstallen, óétkraome, *kraomde* óét,
is of haet óétgekraomp.

ZIE: werk. S. **OOK**: óétwinkle,
winkelde óét, is of haet
óétgewinkelt.

uitstapje, o. óétstèpke, *óétstèpk*es.

uitsteken, óétstaeke, *stwak* óét,
is of haet óétgestaoke. 2e.

uitstekend, óétstaekent

of *óétstaekent*.

uitstel, o. *óétstél*. **OOK**: o. *versléip*.

uitstellen, *óétstélle*, *stélde óét*, is of haet *óétgestélt*. -Bewaren voor een andere maal-: *opzoute*, *zoutde op*, is of haet *opgezoute*. -Op de lange baan schuiven-: *versléipe*, *versléipde*, is of haet *versléip*. Dóé mós dat neet allezelaeve in 't versléip trèkke: je moet dat niet steeds opnieuw uitstellen. Gêet op te lang baan sjúuve: iets voor onbepaalde tijd of langdurig uitstellen. -Verdagen-: *áánhouwe*, heel aan, is of haet *aangehouwe*. 2b.

uitstelling, -van het H. Sacrament des Altaars-: v. *óétstélling*.

uitsterven, *óétstérve*, *stórf óét*, is *óétgestórve*. 2e.

uitstoten, *óétstwatte*, *stwatde óét* of *stweet*, is of haet *óétgestwatte*. 2f. Onregelmatig.

uitstrooien, *óétstruije*, *strúijde óét*, is of haet *óétgestrúijt*.

uitsturen, *óétsjikke*, *sjikde óét*, is of haet *óétgesjik*.

uittellen, *óéttélle*, *télde óét*, is of haet *óétgetélt*. Zíé is *óétgetélt*: zij staat vlak voor de bevalling. *Óéttélle wae* 't jèste is: aftellen wie de eerste is.

uitteren, *óéttaere*, *taerde óét*, is of haet *óétgetaert*.

uittillen, *óétluchte*, *luchde óét*, is of haet *óétgeluch*. **OOK**: de gewijde kaars bij een stervende houden.

uittrappen, *óétstampe*, *stampde óét*, is of haet *óétgestamp*.

uittrekken, *óétríete*, *reet óét*, is of haet *óétgereete*. 2b. Wae haet dae maelder *óétgereete*: wie heeft dat merelnest uitgehaald?

OOK: *óétrèkke*, *trók óét*, **afw.** *veer*, *zíé trókke óét*, is of haet *óétgetrókke*. 2e. De koostal *óétrèkke*: de koeienstal uitmesten.

uitval, m. *óétval*.

uitvallen, *óétvalle*, veel *óét*,

is *óétgevalle*. 2b. *Oétvalle wíe 'nen hónjt*: hevig uitvallen; te keer gaan.

uitvaren, **ZIE**: razen.

uitvegen, -de mantel-: *óétpótse*, *pótsde óét*, is of haet *óétgepóts*. -Schoon maken-: *óétvaege*, *vaechde óét*, is of haet *óétgevaech*. De *sjräöm óétvaege*: de streepjes uitvegen bij het toepen. Eemes de jas *óétvaege*: iemand de mantel uitvegen.

uitverkoop, m. *aafverkoup*, *aafverkuip*.

uitverkopen, *aafverkoupe*, *verkoch aaf*, haet *aafverkoch*. 2a.

uitvinden, *óétvénje*, *vónj óét*, is of haet *óétgevónje*. 2e.

uitvinder, m. *óétvénjer*, *óétvénjers*.

uitvinding, v. *óétvénjing*, *óétvénjinge*.

uitvissen, *óétspikkeleere*, *spikkeleerde óét*, is of haet *óétgespikkeleert*. **OOK**: *óétvèsje*, *vèsjde óét*, is of haet *óétgevèsj*.

uitvlucht, v. *óétvlöch*, *óétvlöchte*, *óétvlöchske*. **OOK**: o. *óétvlöchsel*. -Iemand, die vol zit met uitvluchten; allerlei rare dingen vertelt of uithaalt-: m. *pintekrjemmer*, *pintekrjemmers*. **ZIE**: *smoesje*.

uitvoer, m. *óétveur*.

uitvoerder, m. *óétveurder*, *óétveurders*, *óétveurderke*.

uitvoeren, -doen-: *óétrichte*, *richde óét*, is of haet *óétgerich*. **OOK**: *óétveure*, *veurde óét*, is of haet *óétgeveurt*. Ich *wéit* neet watter *drief*: ik weet niet wat hij uitvoert, doet.

uitvragen, *óétwèrre*, *wèrde óét*, is of haet *óétgewèrt*. **OOK**: *óétvraoge*, *vrooch óét*, is of haet *óétgevraoch*. 2c. Ich laat mich neet *óét* te kwèl lokke: ik laat me niet uitvragen.

uitwaaien, *óétwénje*, *wénjde óét*, is *óétgewénjt*. De luch is mich *óétgewénjt*: mijn lantaarn is uitgewaaid.

uitwas, m. óétwas.
uitwassen, óétwèsje, weesj óét, is of haet óétgewèsje. 2b.
uitweg, m. óétwaech, óétwáech. e Laok in e breer gevónje: een uitweg gevonden. Ich zeen miéne géís króepe: ik zie geen uitweg meer.
uitwegen, óétwaoge, waochde óét, is of haet óétgewaoch.
uitweiden, disketeere, disketeerde, is of haet gedisketeert.
uitwerken, óétwirke, wirkde óét, is of haet óétgewirk. **ZIE**: deur. S.
uitwijken, óétewaechgaon, ging óétewaech, is óétewaechgegangen. 1a.
uitwijzen, óétwíeze, wees óét, is of haet óétgeweeze. 2p.
uitwisselen, -uitwisselen van kinderen om vak, huishouden, taal e.d. te leren-: op wissel gaon.
uitwissen, óétwisje, wisjde óét, is of haet óétgewisj.
uitwonen, óétwoone, woonde óét, is of haet óétgewoont.
uitwrijven, óétvriéve, vreef óét, is of haet óétgeveeve. 2p.
uitwringen, óétvrénge, vróng óét, is of haet óétgevrónge. 2e
uitzenden, óétsjikke, sjikde óét, is of haet óétgesjik.
uitzending, v. óétzènding, óétzèndinge.
uitzet, m. óétzat, óétzèt.
uitzetten, óétzètte, zat óét. **afw.** veer, zíe zatte óét, is of haet óétgezat. 2p.
uitzicht, o. óétzich, óétzichte. Dao is gein óétzich op: daar is niet veel kans op.
uitzichttoeren, m. óétzichtaore, óétzichtäores.
uitzien, óétzeen, zaoch óét, haet óétgezeen. 1b. **ZIE**: vlassen. Díe zúút óét, of ze achter de bèssem haet gelamp: zij ziet er slecht uit.
uitzingen, óétzénge, zóng óét, is of haet óétgezóng. 2e. Kénste 't dao óétzénge: kun je 't daar volhouden.

uitzoeken, óétzeuke, zeukde óét, is of haet óétgezeuk. -Zorgvuldig -: óétsiéfer, siéferde óét, is of haet óétgesiéfert. Dat is 'nen óétgesiéferde: dat is een uitgekiend of gewiekt iemand. -Bedenken-: óétvooge, voogelde óét, is of haet óétgevoogelt. -Ordenen-: sorteere, sorteerde, is of haet gesorteert.
uitzonderen, óétzunjere, zunjerde óét, is of haet óétgezunjert.
uitzondering, v. óétzunjering, óétzunjering.
uitzondering, met. . van: óétgenómme. -Bij wijze van uitzondering-: óétnaamswies.
uitzuiger, m. óétzóeker, óétzóekers.
uitzwavelen, óétzwaavele, zwaavelde óét, is of haet óétgezwaavelt.
OOK: óétzwaegele, zwaegelde óét, is of haet óétgezwaegelt. Wie me noch bieje in e kaar heel, woore de bése vouker, die de méiste hooning houwe, óétgezwaavelt of mit anger weurt geslach: toen men nog bijen in korven hield, werden de beste volken, die de meeste honing hadden verzameld, met zwavel gedood.
uitzweren, óétzwaere, zwaor óét, is óétgezwaore. 2c.
uitzwermen, óétzwèrme, zwèrnde óét, is óétgezweèrmp.
uitzweiten, **ZIE**: zweten.
unieik, einmaolich.
unster, m. punjer, punjers, punjerke. Ouderwets weegtoestel met ongelijke armen; aan de korte arm hangt de last en aan de lange arm een ring waaraan een gewicht. Men verschoof het gewicht tot het in balans was en men kon dan op de inkervingen van de lange arm het juiste gewicht aflezen. Unsters bestaan ook in zakformaat (spanveer met haak en oog) voor de reizende kleinhandelaar, voddenkoopman of voor privé-

gebruik. **ZIE:** *vrijen*.

urine, m. pis. Pis wie e Bêlsj kénjermaetje: hevige drang.
Eemes de pis wêrm maake: irriteren.
"Halt kótsjer, medam haet pis"
wordt gezegd, als men even wil pauzeren.

-Urine van merrie-: m. *maerepis*.

ZIE: *bier*.

urineren, **ZIE:** *plassen*.

urinoir, m. *pisbak*, *pisbêk*.

OOK: *piszwaar*, *piszwaare*.

Urmond, *Wêrment*.

uur, v. *óer*, *óere*, *úurke*.

uurwerkmaker, m. *óeremaeker*,
óeremaekers, *óeremaekerke*.

uw, eur, eure.

Ich hōb eur sjoon gewiks:

ik heb Uw schoenen gepoetst.

vaak, dēk, dēkser, 't dēkste.

Ich höb 't tich dóézentmaol gezach:
ik heb je al vaak gewaarschuwd.

Zo vaak: zwa dēks.

vaal, vaal, vaalder, vaalste.

vaalheid, v. vaalichéít, vaalichéíte.

vaandel, ZIE: vlag.

vaardigheid, m. slaach. Dóé höbs
dao slaach van: jij bent er handig in.

vaars, -jonge koe tot twee jaar-: v.
vaes, vaeze, vaeske.

vaart, -in volle-: in éíne sjars. **OOK**:
m. zwóng. Dao zit zwóng in: daar zit
vaart in. 't Ként neet héiter wie
kaoke: 't zal zo'n vaart niet lopen.

vaarwater, o. vaarwaater,
vaarwaaters. ZIE: tegenwerken. S.

vaas, v. vaas, vaaze, vaeske.

vaat, ZIE: afwas.

vaatdoek, m. sjootelsplak,
sjootelsplēk, sjootelsplēkske.

ZIE: vuilbek. S.

vacantie, v. fekans of fekanse,
fekanses. In de fekans móste de
kénjer vreuger mithélpe bié d'n
óuchs ên 't aerpelraape: vroeger
moesten de kinderen bij de boeren
in de buurt in de vacantie helpen bij
de graan- en aardappeloogst.

vacht, v. vach, vachte, vèchske.

vader, vaader, vaaders, vaederke.

Es ich veur de vaader gebaore waor,
hou ich mich te mooder getrout: as
is verbrande turf. "E goot kénjt dat
nao zíéne vaader aart" wordt gezegd
als blijkt, dat de kinderen de goede
eigenschappen van vader
overnemen. **OOK**: de ouwe jèr.
Zwa pot, zwa dēksel: zo vader, zo
zoon. **OOK**: pap, pēpke.

vaderland, o. vaaderlènjt.

vaderlander, m. vaaderlènjjer,
vaaderlènjers.

vaderlandsliefde,
v. vaaderlènjtsleefde,
' vaaderlènjtsleefdes.

vaderlijk, vaaderlik, vaaderlikker,

vaaderlikste.

vadermoorder, -stijf boord met hoog
uitstekende punten-:

m. vaadermāörder, vaadermāörders.

vagina, v. kut, kutte, kutje.

ZIE: kletskaus. S.

vak, o. vak, vakker. ZIE: ambacht.

Rênteneere is e goot vak:
rentenieren is 'n goed vak.

OOK: m. stiel, stíele, stielke. Dat is
zíéne stiel: het is zijn vak. -In bv.
winkel-: o. sjaot, sjaoter, sjāötje.

vakman, m. vakman, vaklúu.

val, -het vallen-: m. val.

val, v. val, valle, vèlke. 'n Mőezeval,
mősjeval enz: een muizenval,
mussenklem enz. In de val lóupe:
in de val lopen. Zónger belump drin
lóupe: zonder erg in de val lopen.
-Buiteling-: m. tóémel, tóémels,
túúmelke.

val aan, aan 'm. ZIE: pak hem.

valk, m. valk, vèlk, vèlkske.

Valkenburg, Vallekeberg.

Valkenburgerweg, ZIE: Horsterweg.

vallen, valle, veel, is gevalle. 2b.

OOK: de grónjt pwënne. Hae haet
te grónjt gepwënt: hij is gevallen. Es
ich wis wat ich deech, lach ich mich,
veurdat ich veel: wist ik wat ik wilde,
dan nam ik vooraf maatregelen.
Hae vilt euver zíen éíge béin: hij
struikelt over zijn eigen benen.
Dao veele hël weurt: er vielen harde
woorden. Dat valt goot: dat valt
gunstig. **OOK**: miétere, miéterde, is
of haet gemiétert. Hae miéterde van
de trabbaaf: hij viel van de trap.

ZIE: smijten. -Over elkaar-:
euveréínvalle, veel euveréín, is
euveréíngevalle. 2b. ZIE: ruzie
maken. -In stukken-: kepotvalle,
veel kepot, is kepotgevalle. 2b.

ZIE: doodvallen.

vals, ZIE: funest. -Gemeen-: vaal,
vaalder, vaalste. Zwa vaal wíe 'ne
jut: zo vals als een Jood. -Vals

worden-: vaal waere. **OOK:** valsj, valsjer, valjste. Valsje harte in 't moos: het hart van de koolplant is vals, zodat zich geen kool kan vormen.

valsaard, m. *lóészak, lóészèk*. **OOK:** m. *vaalerik, vaalerikke, vaalerikske*.

valsheid, v. *vaalichéit, vaalichéite*.

valsspelen, *foétele, foételde*, is of haet gefoételt. **OOK:** *fósje, fósjde*, is of haet gefósj.

valsspeler, m. *foételaer, foételaere, foételaerke*.

vanaf, *vanaaf*.

vanaf nu, *vanaaf nóé*.

vandaag, *vandaach*.

vandaar, *vandao*.

vandoen, *vandoon*.

vaneen, *vanéin*.

van een en hetzelfde, *vanéin én 't zèllefde*.

vaneenrijten, *verriéte, verreet*, is of haet verreete. 2b. Es ich tich in de vingere krieg, verriét ich tich: als ik je in m'n vingers krijg, verscheur ik je.

vangen, *vange, ving*, is of haet gevang. 2e.

OOK: *snappe, snapde*, is of haet gesnap. Snap te bal: vang de bal.

vanger, m. *vènger, vengers*.

Bv. *veugel-, rattevènger* enz.

vangst, v. *vangs, vangste, vèngske*.

van hier, *vanhié*.

vanille, m. *fenil* of m. *vannil*.

van oudsher, *van óutshaer*.

vanuit, *vanóét*.

van verre, *van wíét(s)*.

vanwaar, *vanwoo*.

vanwege, *vanwaege*.

van wie, *van wae*.

vanzelf, óét zien éige of van éiges.

OOK: *vanneléin*.

Dat géit vanneléin: dat gaat vanzelf.

vanzelfsprekend, dat dank tich de koekoek: dat is vanzelfsprekend.

OOK: *vanzelfsprekent*.

varen, -plant-: v. *vaare, vaares*,

vaereke. -Van boot-: *vaare*, voor, is of haet gevaare. 2c.

variatie, v. *vaarejaasje, vaarejaasjes*.

OOK: v. *varrejaasje, varrejaasjes*.

varken, m. *kúusj, kúusje, kúusjke*.

OOK: o. *vêrke, vêrke* of *vêrkes, vêrkske*. **ZIE:** kieskeurig,

onverzadigbaar, af, snik, overdrijven, belofte, hoofd, passen, werk. S.

e Vaazel *vêrke*: een varken dat nog niet gemast is. 't *Vêrke* hink opte lödder: het varken is geslacht of het karwei is af. Hae sjrjèfde *wie* e *vêrke* dat in e *mêts* hunk: hij schreeuwt als een mager varken. Este 'ne *bóér* én e *vêrke* obbéin bunjs én *dóé* rolse van de Knup aaf, *hóbste* allezelaeve e *vêrke* baove: zinspeling op de overbekende gierigheid van de meeste boeren. Zwa *vóél* *wie* e *vêrke*: zo lui als een varken.

"De *vêrke* *lóúpe* mit *strwè* in de *moel* én dan geuf 't *raenge*" wordt gezegd, als iemand, van wie men dat niet gewend is, met een sigaar in z'n mond rondloopt. **ZIE:** veevoer.

varkensblaas, v. *vêrkesblaas, vêrkesblaoze, vêrkesbläöske*.

Bij een huisslachting werd de blaas aan de jeugd gegeven. Nadat de blaas gedroogd was, werd deze opgepompt en als voetbal gebruikt.

varkensketel, **ZIE:** kaf. *Spikrêste* van *kaore*, *têrf*, *gaes*, *kljèzoat* én *haaver* woore in de (m. *spikkaetel*) *gekaok* én aan 't *vjè* gevoort.

varkenslapje, o. *vêrkeslêpke, vêrkeslêpkes* of *lêpke* enz.

varkensoog, o. *vêrkesóuch, vêrkesóuge, vêrkesóuchske*.

Ook sarcastische betekenis.

varkenspoot, m. *vêrkespwat, vêrkespwtè, vêrkespwtèje*.

ZIE: erwtensoep.

varkensstaart, m. *vêrkesstart, vêrkesstèrt, vêrkesstèrtje*.

varkenstal, m. *vêrkestal, vêrkestèl*,

verkestêlke.

varkensvlees, o. *verkesvléijsj.*

varkensvoer, o. *verkesvoor*,
verkesveurke.

vaseline, m. *vazzelién.*

vast, vas, *vaster*, *vaste*. Hae haet zich
vas gevaare: hij komt er niet meer
uit. Lett. en fig. Wës ên zeeker:
vast en zeker.

vastbakken, **ZIE**: *vastvriezen.*

vastbinden, *vasbénje*, *bónj vas*,
is of haet *vasgebónje*. 2e.

vasten, *vaste*, *vasde*, haet *gevas*.

vastenavond, v. *vastelaovent*.

Vastelaovent saame:

groet in de carnavalstijd.

vastenbrief, -van de bisschoppen-:
m. *vastebreef*, *vastebreeve*.

vastendag, m. *kwattertêmpërdaach*,
kwatertêmpërdáach.

vastenkost, m. *vríedichskos*,
vríedichsköske.

vastenpreek, v. *vastepraek*,
vastepraeke.

vastentijd, v. de *vaste*. -Gedurende
40 dagen voor Pasen-. Alleloejaa in
de kirk, alleloejaa in de pan: als in
de Kerk 't alleluuja weer wordt
gezongen, is de vastentijd voorbij en
komt 't spek weer in de pan.

vast en zeker, *allezelaeve*. **ZIE**:
steeds. S. Dat haet tich allezelaeve
diéne broor geleevert: dat heeft vast
en zeker je broer gedaan.

vastgespen, *aangaspe*, *gaspde* aan,
is of haet *aangegasp*.

vastgesteld, -bepaald-: *gezat*.

vastgrijpen, *vassnappe*, *snapde* vas,
haet *vasgesnap*.

vasthebben, *vashöbbe*, hou vas,
haet *vasgat*. IV

vastheid, v. *vastichéit*, *vastichéite*,
vastichéitje. **OOK**: o. *verhout*.
't Verhout is dróét: het verband is
eruit; de stabiliteit is weg.

vasthouden, *vashouwe*, heel vas,
is of haet *vasgehouwe*. 2b.

vastklampen, *klamme*,
klamde, is of haet *geklamp*.

vastklampen zich, zich *klammere*,
klammerde zich,
haet zich *geklammert*.

vastknopen, *vasknuipe*, *knuipde* vas,
is of haet *vasgeknuipt*.

vastkoecken, *kooke*, *kookde*,
is of haet *gekook*.

vastleggen, *vaslêGGe*, lach vas,
afw. *veer*, *zié lachte* vas, is of haet
vasgelach. 2p.

vastliggen, *vasliGGe*,
laoch vas, haet *vasgelaeye*. 2p.

vastlopen, *vasloupe*,
leep vas, is *vasgeloupe*. 2a+2k.

vastmaken, *vasmaake*, *maakde* vas,
is of haet *vasgemaak*.

vastrijden, *vasvaare*,
voor vas, is of haet *vasgevaare*. 2c.

vastroesten, *vasroste*, *rosde* vas,
is *vasgeros*. **OOK**: *vasrosse*, enz.

vaststaan, *vasstaon*, sting vas,
haet *vasgestange*. 1a.

vastvriezen, *vasbakke*, *beek* vas,
is *vasgebakke*. 2b. **OOK**: *vasvreeze*,
vrwar vas, is *vasgevraore*. 2g.

vastzetten, *vaszétte*, zat vas,
afw. *veer*, *zié zatte* vas,
is of haet *vasgezat*. 2p.

vastzitten, -niet meer verder kunnen-:
zich *vasvaare*, voor zich vas, haet
zich *vasgevaare*. 2c. **OOK**: -o. a. in
de nor zitten-: *vaszitte*, zaot vas, haet
vasgezaete. 2p

vat, o. *vaat*, *vaater*, *vaetje*. E núut
vaat aanslaon: een ander biervat
aansluiten. Wat in 't vaat is, verzóert
neet: wat in het vat zit, verzuurt niet.
Dóm lúu höbbe 't méiste laeve:
holle vaten klinken 't hardst.
-Met roterend schoepenwiel voor het
karnen van boter, voorloper van
centrifuge-: o. *bootervaat*,
bootervaaier, *bootervaeetje*.

vechten, **ZIE**: *borstelen*. **OOK**:
aanéin zeen, waore *aanéin*, zeen

aanéin gewaes. IV. **ZIE:** ruzie maken. **OOK:** zich *beustele*, *beustelde* zich, haet zich *gebeustelt*. **OOK:** *kampe*, *kampde*, haet *gekamp*.

OOK: *klaene*, *klaende*, is of haet *geklaent*. Ze waore zich aan 't *klaene*: ze vochten met elkaar.

OOK: zich *kloppe*, *klopde* zich, haet zich *geklop* of zich *houwe*, heef zich, haet zich *gehóuwe* of zich *zwense*, *zwensde* zich, haet zich *gezwens*.

vechtersbaas, **ZIE:** klophengst.

OOK: m. *klöpper*, *klöppers*, *klöpperke*.

vechtpartij, v. *klopperie*, *klopperieje*, *klopperieke*.

vee, o. *vjè*. De boer gebruikt deze term voor de levende have op zijn bedrijf, uitgezonderd zijn de melkgevende koeien, die "de *bjèste*" genoemd worden.

't *Vjè* ên de *bjèste* voore:

het *vee* en de koeien voeren.

veedokter, m. *vjèdokter*, *vjèdokters*.

veeg, v. *váech*, *vaege*, *váechske*.

veel, *väöl*, *mjè*, *meiste*. Es *väöl* is, is ouch *väöl* *njwèdich*: gezegde van boeren: dat een goede oogst (gevolgd door lagere prijzen) weinig of geen meerwinst oplevert. "Dao *höb* ich 'n *kaafmènjel* van" wordt gezegd, als men veel van iets heeft. "Väöl *leujste* op 'n *kar*" zegt men als het woordje veel wordt gebruikt. Hae is waal neet *teväöl*, *mèh* hae sjut toch euver: wordt gezegd, als men iemand in een bepaald gezelschap kwijt wil. **ZIE:** boel.

OOK: m. *bónk*, *bunk*, *bunkske*.

'ne *Bónk stéin*: een massa stenen.

ZIE: bonk. **OOK:** o. *déíl*, *déíle*.

Dao waore 'n *déíl* *lúu*: er waren veel mensen. 'ne *Minsj* te deil valle, veurdat *Ozzelivvenjèr* de *klómpe* aanhaet: iemand voor dag en dauw lastig vallen. **ZIE:** gedeelte.

OOK: v/m. mach. Hae haet ze mit

te mach: hij heeft volop. **OOK:** *óngetèlt*. Dae mót waal *óngetèlt* *gèljt* *höbbe*, anges *gweej* 'r neet *zwa* demit: hij moet heel veel geld hebben, anders gooide hij het niet zo over de balk. **OOK:** m. *rómfel*, *rómfele*. **OOK:** *versjéjfe* *lúu*: veel mensen. **OOK:** m. smak. "Dat is 'ne smak *gèljt*" zegt men, als de prijs te hoog is; als men over een groot bedrag praat. **OOK:** pruim. "Dat is 'n pruim *wêrk*": dat is veel werk.

veel meer, *väöldermjè*.

veelprater, m. *móelejan*, *móelejanne*, *móelejénke*.

OOK: m. *móélemaeker*, *móélemaekers*, *móélemaekerke*.

veelvraat, v. *pèns* of pans, panse,

pènske. **OOK:** m. *stíefvraeter*, *stíefvraeters*, *stíefvraeterke*. **OOK:** m. *vraetzak*, *vraetzèk*, *vraetzèkske*.

veelvuldig, *väölvöldich*, *väölvöldigger*, *väölvöldichste*.

veemarkt, m. *vjèmèrt*, *vjèmèrte*.

veenbes, v. *mórbel*, *mórbele*, *murbelke*.

veer, v. vaer, *vaere*, *vaerke*.

Van 'ne kwakker *kénste* *géin* *vaere* *plökke*: pluk maar veren van een kikvors. **ZIE:** veerpont.

veerkracht, m. *rèk*, *rèkke*, *rèkske*. De *rèk* is *dróét*: de veerkracht is eruit.

veerpont, o. vaer, *vaere*, *vaerke*.

veerpontje, o. *puntje*, *puntjes*.

veertien, *vjièrtjèn*.

veest, **ZIE:** wind.

veestapel, m. *vjèstaapel*, *vjèstaapele*.

veevoer, o. *vjèvoor*, *vjèveurke*.

-De te kleine aardappeltjes worden gewassen en in een grote ketel gekookt voor veevoeder:-

m. *vêrkesaerpel*, *vêrkesaerpel*,

vêrkesaerpelke. De grote

ketel, waarin vroeger het veevoer

gekookt werd, deed ook dienst bij

huisslachtingen. De slager gebruikte

deze ketels voor het broeien (in heet

water zetten of daarmede begieten) van een geslacht varken om het bovenste huidlaagje week te maken waardoor de haren gemakkelijk weggeschraapt konden worden. Bij de meeste huisslachtingen werd dit broeien vervangen door "branne"-: m. *vêrkeskaetel*, *vêrkeskaetele*.

-Fijngestampt-: o. *brietsel*, *brietselke*.

vegen, -schoonmaken-: *kaere*, *kaerde*, is of haet *gekaert*. Es eederéin veur zîen éige deur kaert, is te ganse straot zûúver: als iedereen doet, wat hij moet doen, komt alles op zijn pootjes terecht; het praten overlaten aan anderen. **OOK**: *vaege*, *vaechde*, is of haet *gevâech*.

vegen, -overdrachtelijk, iemand ergens uitduwen of verwijderen-: *bêsseme*, *bêssemde*, is of haet *gebêssemp*. Éine de deur óét *bêsseme*: iemand de deur uitwerken. Dat is 'ne *bêssem of dóé hōbs gebêssemp*: onzuiver doorstoten bij het biljarten. **ZIE**: *bezem*, *doorstoten*.

veger, m. *vaeger*, *vaegers*, *vaegerke*.

veil, -in staat-: *vêil*.

veilen, *veile*, *veilde*, is of haet *geveilt*.

veiligheid, v. *veilichéit*.

veiligheidsgordel, -voor kinderen-: v. *haemke*, *haemkes*.

veiligheidsspeld, v. *knipspang*, *knipspange*, *knipspengske*.

OOK: v. *toespang*, enz.

veilig stellen, **ZIE**: *zekeren*.

Höbst 't gewaer gezeekert: heb je het geweer op veilig gezet?

veiling, v. *veiling*, *veilinge*.

vel, o. *vêl*, *vêlle*, *vêlke*. Hae is *vêl* euver *knaok*: hij is vel over been.

ZIE: af(uit)persen, uitkleden, gezond, sterven. S. Dooch 't *vêl* van de *mêlk* aaf: haal 't vlies of velletje van de melk. **OOK**: o. *hóét*.

veld, o. *vêljt*, *vêljer*, *vêljtje*. Spréng in

de *kôrf*: spring in 't veld.

veldboeket, o. *vêljtbekêet*, *vêljtbekêtte*, *vêljtbekêtje*.

veldbrand, m. *vêljtbranjt*, *vêljtbrènj*, *vêljtbrènjte*.

Veldje, hellend veld naar plateau toe tussen 't Stegelke, Lindebergstraat en Terhagen.

Veldje op het, grens van het Veldje met Armsterveld.

veldkruis, o. *vêljtkrúús*, *vêljtkrúúzer*, *vêljtkrúuske*.

veldleeuwerik, m. *vêljtljêwerik*, *vêljtljêwerikke*, *vêljtljêwerikske*.

veldmuis, v. *vêljtmóés*, *vêljtmúus*, *vêljtmúuske*. -Grote-: v. *sjaermóés*, *sjaermúus*, *sjaermúuske*.

veldmus, -ringmus-: v. *vêljtmösj*, *vêljtmösje*, *vêljtmösjske*.

veldoven, m. *vêljtaove*, *vêljtäöves*.

veldovensteen, m. *vêljtbranjt*.

veldschuur, v. *vêljtsjúúr*, *vêljtsjúúre*.

Ivm gebrek aan ruimte bouwde men wel eens een min of meer tijdelijke opslagruimte voor granen of stro. Ze bestaat vnl. uit een constructie voor dragen van een dak, terwijl de twee naar de overheersende wind- en regenrichting gekeerde zijden (een zij- en achterwand) worden dichtgemaakt. Als dakbedekking en wandbekleding worden veelal golfplaten gebruikt.

veldsla, v. *vêljtslaai*.

veldweg, m. *aertwaech*, *aertwâech*, *aertwaechske*. **OOK**: m. *vêljtwaech*, *vêljtwâech*, *vêljtwaechske*.

veldzuring, m. *serêl*.

velen, **ZIE**: *dulden*.

velerlei, *vâöldlerléi*.

velg, v. *vêlling*, *vêllinge*, *vêllingske*.

ZIE: *band*. S.

velours, m. *flwar*.

Veltgaet op het, gebied tussen het Einde en de weg Achter de Weiden.

venijn, o. *venién*.

e Stök *venién*: een venijnig mens.

venijnig, *veníenich*, *veníenigger*,
veníenichste.

OOK: *guftich*, *guftigger*, *guftichste*.

venkel, m. *vénel*.

venster, v. *vinster*, *vinstere*, *vinsterke*.

vensterbank, v. *vinsterlatèi*,
vinsterlatèije, *vinsterlatèike*.

vensterluik, v. *blénj*, *blénje*, *blénjtje*.

OOK: m. *vinsterslaach*,
vinsterslâech, *vinsterslâechske*.

vent, m. *klöppel*, *klöppele*, *klöppelke*.

-Vieze vent-: m. *lôezepungel*,
lôezepungele. -Kort dik ventje-:
m. *póépzak*, *póépzêk*, *póépzêkske*.
-Onhebbelijke-: m. *stíér*, *stíére*.

-Waardeloze-: m. *sopsíemes*,
sopsíemese. -Fijne-: 'ne *patênte*
kael. -Futloze-: m. *zoutzak*, *zoutzêk*,
zoutzêkske. -Droge-: 'ne
óétgemirgelerde. -Futloze-: v. *dróef*,
dróëve, *drúufke*. -Wilde-: m. *rabau*,
rabauwe, *rabêike*.

venten, *hoezeere*, *hoezeerde*, haet
gehoezeert. Ze hoezeere mit lappe
stóf langs te deure: ze venten met
lappen stof langs de huizen.

venter, m. *krjèmmër*,
krjèmmers, *krjèmmërke*.

ventiel, v. *ventil*, *ventille*, *ventilke*.

ventielslangetje, o. *ventilslèngske*,
ventilslèngskes.

ver, *wiét*, *wier*, *wiétste*. Dat is *wiét*
óette slaach: dat is een eind uit de
buurt. *Wiét* is *riék*: wat van ver
komt, wordt meestal voor meer of
beter aangezien dan het werkelijk is.

veraf, *wiétaaf*. Dat is noch *wiétaaf*
femieje van ós: dat is nog verre
familie van ons.

veranda, m. *verandaa*, *verandaas*,
verandaake.

veranderen, *verangere*, *verangerde*,
is of haet *verangert*. Alles *verangert*
behaue de start van de koo, dae
blíef op dezèllefde plaats hange:
duidt op het feit dat veel aan
verandering onderhevig is. -Het

aanbrengen van kleine veranderingen
om een nieuw kledingstuk
passend te maken-: v. de *pómp*.
Iemand die deze veranderingen
aanbrengt: v/m. *pómpjee*, *pómpjees*.
-Anders maken-: *vermaake*,
vermaakde, is of haet *vermaak*.

verandering, m. *wissel*, *wissele*,
wisselke. **OOK**: v. *verangering*,
verangeringe. Veur de *verangering*
gaon ver *vandaach éns neet*: voor
de verandering gaan we vandaag
eens niet. 'ne *Omgedrèjde jas*, *zêlje*
datter pas: duidt op verandering van
gezindte of standpunt.

verantwoorden, **ZIE**: *rechtvaardigen*.

verbaasd, *verpóbzak*. "Nóé bruk
miene *klómp*", wordt gezegd als
men verbaasd is over iets.

verband, o. *verbènjt*, *verbènj*,
verbènjtje. Winjel dich *gèt óm díene*
vinger: doe een verband om je
vinger. 't *Verhout* is *dróét*:
't verband (samenhang) is eruit.

verbazen zich, zich *wónjere*,
wónjerde zich, haet zich *gewónjert*.

verbeelden, zich *méine*, *méinde* zich,
haet zich *geméint*. Hae *méint* zich
gèt of hae *méint* datter *gèt mjè* is *ès*
lêk mich *emaas*:
hij verbeeldt zich heel wat.

verbergen, **ZIE**: *verstoppèn*.

-De waarheid *verzwijgen*-: *verdêkke*,
verdêkde, is of haet *verdêk*.

verbeteren, zich *verbaetere*,
verbaeterde zich, haet zich
verbaetert. Este dich *verbaetere*
kóns, *móste* gaon *ên neet híéblíeve*:
als je ergens anders beter terecht
kunt, moet je gaan en niet hier
blijven.

verbeuzelen, -zijn tijd-: *verbraazele*,
verbraazelde, is of haet *verbraazelt*.

verbieden, *verbeeje*, *verbaoj*,
is of haet *verbaoje*. 2c.

verbijten zich, zich *verbíète*, *verbeet*
zich, haet zich *verbeete*. 2b. Bv.

woede, lach.

verbinden, verbénje, verbónj,
is of haet verbónje. 2e.

verbinding, v. verbénjing,
verbénjinge, verbénjingske.

verbitterd: gebeete. Hae iste gebeete
hónjt. **OOK**: dréich.

't Zitterm dréich:

het zit hem hoog, is verbitterd.

verbleken, versjéete, versjwat,
is of haet versjaote. 2e. **OOK**:
verbléike, verbleek, is verbléik. 2p.

verblijf, **ZIE**: onderkomen.

verblijven, óéthange, hing óét, is of
haet óétgehange. 2e. Woo höbste
óétgehange: waar ben je geweest?

verblinden, verblénje, verblénjde,
is of haet verblénjt.

verbluft, **ZIE**: verbouwereerd.

verbod, o. verbaot, verbaoje.

verbouwen, verbóewe, verbóede,
is of haet verbóet. **OOK**: verbraeke,
verbrwak, is of haet verbraoke. 2e.

verbouwereerd, hae sting gans
verpózbak:

hij was totaal verbouwereerd.

verbouwereren, verdúúzele,
verdúúzelve, is verdúúzelt.

verbranden, verbranne, verbrande,
is of haet verbrant. **OOK**: verstaoke,
verstaokde, is of haet verstaok.

OOK: opstaoke enz. Staok dat hout
mêr op: verbrandt dat hout maar.

verbreken, **ZIE**: verbouwen.

verbruik, o. verbrúik.

verbuigen, verbúige, verbúichde,
is of haet verbúich of verbúige,
verwach, is of haet verbaoge. 2p.

verdacht, verdéchtich, verdéchtigter,
verdéchtichste. Dat is 'ne
verdéchtige kraom: dat is een
verdacht zaakje. **ZIE**: verdenken.

verdedigen zich, zich waere, waerde
zich, haet zich gewaert. Dóé mós
tich waere, anges weurste nwats 'ne
kael: je moet je weren, anders wordt
je nooit een kerel.

OOK: zich verwaere.

verdelen, verdéile, verdéilde, is of
haet verdéilt. -In stukken verdelen-:
doordéile, déilde door, is of haet
doorgedéilt.

verdeling, **ZIE**: deling.

verdenken, verdénke, verdach, is of
haet verdach. 2p. Hae stéit ónger
verdach: hij wordt ergens van
verdacht. **OOK**: ze höbbe 'm drop
aangekeeke:

ze hebben hem ervan verdacht.

verder, wîer. Wîer gei núuts: verder
geen nieuws. **OOK**: wíejer.

verderf, o. verdêrf.

verderven, verdêrve, verdôrf,
is of haet verdôrve. 2e.

verdiene, verdeene, verdeende,
is of haet verdeent. **ZIE**: vergunnen.

verdienste, o. verdeens, verdeenste.
Allewîel zeen de verdeenste slêch:
tegenwoordig zijn de verdiensten
slecht.

verdieping, m. stok, stök.

verding, o. verdéng.

verdoemen, verdamme, verdamde,
is of haet verdamp.

verdoemenis, v. verdommenis.

verdoezelen, vertósje,
vertósjde, is of haet vertósj.

verdommen, verdomme, verdomde,
is of haet verdomp. Dat is e
verdomp dénk: dat is een verdomd
ding. Hae verdomde 't óm ouch
mêr éine slaach te doen: hij vertikte
het om ook maar iets te doen.

verdonkeremanen,

ZIE: achter-houden.

verdorren, verdorre,
verdorde, is verdort.

verdoeven, verdóuve,
verdóúfde, is of haet verdóúf.

verdraaid, verdomp. Dat is verdomp
slêch gegange: dat is beroerd
afgelopen. Dóé vraochs verdomp
vâöl gêljt veur dae lómmel: je vraagt
erg veel geld voor dat prulding.

Dat is verdomp lêstich:
dat is verdraaid moeilijk.

verdraaien, *verdrèje, verdrèjde*,
is of haet *verdrèjt*.

verdragen, *verdraage, verdrooch*,
haet *verdraage*. 2c. **ZIE**: passen,
bekomen, overjarig, verwaarloosd.
S. -Elkaar verdragen-: zich aame,
aamde zich, haet zich *geaamp*. **ZIE**:
passen. S. Este de weerklank mêr
kêns verdraage: als je de gevolgen
maar kunt verdragen. Dat litter neet:
dat kan hij niet verdragen.

verdriet, o. *sjagrin*.

OOK: o. *verdreet*. **OOK**: o. *léit*.

verdrietig, *mistrwêstich*,
mistrwêstigger, mistrwêstichste.

OOK: *verdreetich, verdreetigger*,
verdreetichste. **OOK**: *sjagringetich*,
sjagringetigger, sjagringetichste.

ZIE: *bedroeven*.

verdriven, *verdrîeve, verdreef*,
is of haet *verdreve*. 2p.

verdrinken, *verdrênke*,
verdrônke, is of haet *verdrônke*. 2e.

ZIE: *verzuipen*.

verdrogen, *verdrwêge, verdrwêchde*,
is *verdrwêch*. -'t In duigen vallen
door droogte van tonnen, kuipen,
wielen enz. -: *verraatele, verraatelde*,
is *verraatelt*. Dat raat is *verraatelt*:
dat wiel is van droogte uit elkaar
gefallen.

verdubbelen, *verdobbele*,
verdobbelde, is of haet *verdobbelt*.

verduisteren, *verduústere*,
verduústerde, is of haet *verduústert*.

verduiveld ding, o. *duuveldéenk*,
duuveldénger, duuveldingske.

verdunnen, **ZIE**: *dopen*.

verduren, **ZIE**: *doorstaan*.

verdwaasd, *dul, dulder, dulste*.

verdwalen, *verdaole, verdaolde*,
is *verdaolt*. **OOK**: *zich verlóúpe*,
verleep zich, haet zich verlóúpe. 2a.
Ich glúif veer hóbbe ós weer
verlóúpe:

ik geloof, wij zijn weer verdwaald.

verdwenen, -weg-: dat is pritsj:
dat is weg. Dêh, nóé is ál geblaoze:
verroest, nu is iedereen/alles
verdwenen. **OOK**: *foetsie*.

verdwijnen, dóé kêns inpakke mit
tîen krâömke: je kunt verdwijnen;
vertrekken. Dae mós nâöge
ploochlíène deep verzónke zeen: die
moest maar totaal verdwijnen. Maak
tich ónger de veut óét: verdwijn.

OOK: *verduíene, verdeenen*,
is *verdeene*. 2p.

vereniging, v. *veréiniging*,
*veréiniging*e.

verf, v. *vêrf, vêrve, vêrfke*.

verfborstel, m. *vêrfbeustel*,
vêrfbeustele, vêrfbeustelke.

OOK: m. *pinsele, pinsele, pinsele*.

verfkwaast, **ZIE**: *verfborstel*.

verflaag, v. *sijch, sjichte, sjichske*.

verfomfaaien, *verfónsjele*,
verfónsjelde, is of haet *verfónsjelt*.

verfommelen, *verfoémele*,
verfoémelde, is of haet *verfoémelt*.

verfraaien, *versjwannere*,
versjwannerde, is of haet
versjwannert.

verfraaiing, **ZIE**: *versiersel*.

verfrissen, *verfrisje, verfrisjde*,
is of haet *verfrisj*.

verfrommelen, *verfróemele*,
verfróémelde, is of haet *verfróémelt*.
-Erg-: *verfrónsjele, verfrónsjelde*,
is of haet *verfrónsjelt*.

vergaan, *vergaon, verging*, is
vergange. 1a. Wie is 't uch
vergange: hoe is het jullie vergaan?
Al vergéit te ganse waerelt, ich doon
't neet: als vergaat de wereld, ik doe
het niet. **ZIE**: *verweren*.

vergadering, v. *vergaadering*,
vergaaderinge, vergaaderinkske.

ZIE: *onderbreken*.

OOK: v. *zitting, zittinge*.

vergankelijk, *vergèngkelik*,
vergèngkelikker, vergèngkelikste.

vergäpen zich, zich vergaape,
vergaapde zich, haet zich vergaap.

vergassen, vergaaze, vergaasde,
is of haet vergaas.

vergeetachtig, 'ne kop wie 'n reub
of wie 'n zeef of wie 'n ziesjootel.

OOK: vergaetêchtich,
vergaetêchtigger, vergaetêchtichste.

OOK: vergaetelik, vergaetelikker,
vergaetelikste.

vergeetboek, o. vergaetbook,
vergaetbeuk, vergaetbeukske.

vergelijk, o. vergeliék.

vergelijken, vergeliéke, vergeleek,
is of haet vergeleek. 2p.

vergeten, vergaete, vergaot, is of haet
vergaete. 2b. Sjríef dat mên in 't
vergaetbook: vergeet het maar;
schrijf 't maar af. Wat te kop vergit,
mótte de béin misgêlje: wat het
hoofd vergeet, moeten de benen
misgelden. Me kan zwa lichelik
vergaete: men kan zo makkelijk
vergeten, wordt gezegd, als iemand
vergeet, wat men voor hem gedaan
heeft. -Het vergeten-: o. vergaet.

vergeven, vergaeeve, vergaof,
is of haet vergaeeve. 2c. Dat is allang
vergaete ên vergaeeve: dat is reeds
lang vergeten en vergeven.

vergezicht, ZIE: gezicht.

vergiét, v. zíe, zíeje, zíeke. -Stenen-:
v. zíebaar, zíebaare, zíebaerke.

vergiéttest, -platte, van gaatjes
voorzíene schotel-:

v. zíesjootel, zíesjootele.

vergifffenis, v. vergaeving,
vergaevinge.

OOK: v. vergifffenis, vergifffenisse.

vergift, o. guf. ZIE: zeker. S. ZIE:
woede. **OOK**: o. verguf, vergufte.

vergiftig, verguftich,
verguftigger, verguftichste.

vergiftigen, vergaeeve, vergaof,
is of haet vergaeeve. 2c. Vannach
hóbbe ze d'n hónjt van de naober
vergaeeve: vannacht hebben ze de

hond van de bureen vergiftigd.

OOK: verguftige, verguftichde,
is of haet verguftich.

vergissen zich, 't mishóbbe, hou 't
mis, haet 't misgat. **OOK**: zich
verkiéke, verkeek zich, haet zich
verkeek. 2b. Aan dae hób ich mich
vies verkeeke: ik heb me lelijk in
hem vergist. Zich in de bóék biéte:
zich vergissen met onaangename
gevolgen. **BETER**: zich verdaole,
verdaolde zich, haet zich verdaolt.
Vergrabbel dich neet aan häöm:
vergis je niet in hem.

vergissing, o. vergaet, vergaete. Dat
is e vergaet: dat is een vergissing.

vergoeden, vergeuje, vergeujde,
is of haet vergeujt.

vergrabbelen zich, zich vergrabbele,
vergrabbelde zich, haet zich
vergrabbelt. Hae haet zich op z'ne
búúl getraoje:
hij heeft zich vergrabbel.

vergrijpen zich, zich kúúre, kúúrde
zich, haet zich gekúúrt. "Kúúr dich
éns aan mich, êste dórs": uitdaging
aan iemand, die met een minder
sterk tegenstander wil vechten. Zich
urges aan kúúre: zich ergens aan
wagen; iets vernielen of beschadigen.

vergroeien, verkröppele,
verkröppelde, is verkröppelt.

vergrootglas, o. vergrwatteringsglaas
vergrwatteringsglaazer,
vergrwatteringsglaeske.

vergroten, vergrwatte,
vergrwatde, is of haet vergrwat.

vergulden, vergölje,
vergöljde, is of haet vergöljt.

verguldsel, o. vergöljsel.

vergunnen, vergunne, vergunde, is o.
haet vergunt. Eemes gêt vergunne:
iemand iets laten verdienen.

vergunning, ZIE: permissie.

verhaal, o. verhaol, verhaole,
verhåölke. Dae kan sjwan
verhåölkes vertèlle, mèh dóé kéns

'm gei woort van watter zaet glúíve: hij kan mooie verhaaltjes vertellen, maar geen woord van wat hij zegt kun je geloven. "En hóndert is gén éín" wordt gezegd, als men geen eind aan een verhaal kan krijgen.

ZIE: kyrie eleison. Dat is de litteníe van alle Hêlge: dat is een lang verhaal. **OOK:** en dat is de ganse ooperaa: en dat is het hele verhaal.

-Op verhaal komen:-

ZIE: bijeenrapen. **OOK:** o. vertêlssel, vertêlsele, vertêlselke. **OOK:** v. gesjichte, gesjichte, gesjichske.

verhalen, verhaole, verhaalde, is of haet verhaolt.

verhangen, -op een andere plaats hangen:- verhange, verhing, is of haet verhange. 2e.

verhaspelen, verhaspele, verhaspelde, is of haet verhaspelt.

verheimelijken, verfósje, verfósjde, is of haet verfósj.

verheugd, **ZIE:** blij. Ich hou mich al zwa drop gespich:

ik had er mij al zo op verheugd.

verheugen zich, **ZIE:** spitsen.

verhitten, verhitse, verhitsde, is of haet verhits.

verhoeden, verheuje, verheujde, haet verheujt.

verhogen, verwêgge, verwêchde, is of haet verwêch.

verhoging, v. verwêgging, verwêgginge, verwêggingske.

verhoor, o. verwêr, verwêrre.

verhoren, verwêrre, verwêrde, is of haet verwêrt. Mié gebaej is verwêrt: mijn gebed is verhoord. Ich hóu mich verwêrt: niet juist verstaan.

verhuizen, ómtrêkke, trók óm, afw. veer, zíe trókke óm, is of haet ómgetrókke. 2e. **OOK:** verhóeze, verhóesde, is of haet verhóes.

Driemaol verhóeze is zwa goot wíe aafbranne: driemaal verhuizen is zo goed als afbranden. Ouw búim

móste neet verpaote: oude mensen moet je niet meer verhuizen.

verhuizing, v. verhóezing, verhóezinge.

verhuren, verhuure, verhuurde, is of haet verhuurt. -Zich verhuren in dienstbetrekking:- vermêje, vermêjde, is of haet vermêijt.

verjaardag, m. verjaordaach, verjaordáach.

verjaren, verjaore, verjaorde, is verjaort.

verjongen, verjungere, verjungerde, is verjungert.

verkeer, o. verkjêr.

verkeerd, verkjêrt, verkjêrder, verkjêrste. Dan hóbste toch de verkjêrde veur: dan heb je toch de verkeerde voor. De duuvel 'n kaerske branne: de verkeerde eren. Zich aan de duuvel beechte: bij de verkeerde te rade gaan.

verkeerd uitpakken, vóélvalle, veel vóél, is vóélgevalle. 2b.

verkeeds, verkjêrts.

verkeren met, **ZIE:** omgaan.

verkering, dat is al bíé de Sint Annakóngergaasje: meisje van boven de dertig of oudere jonge dame zonder uitzicht op verkering. 't Is méines mit tie tsjwê: zij hebben vaste verkering. Ich kén vanaovent neet kómme, ich mót léije: ik kan vanavond niet komen, ik moet met mijn meisje uit. Wo hêGGe zeen, zeen ouch mósje: waar hagen zijn, zijn ook mussen. Dit gezegde wordt gebruikt, wanneer een jongeman verkering wilde hebben met een meisje uit een andere plaats. M.a.w. waarom daar, hier zijn toch ook meisjes. Hae haet 't nês vergaeve: hij heeft de verkering afgebroken.

ZIE: omgaan.

verkering hebben, vrieje, vriede, haet geuriet. Wae vrieje wilt vrie ên vränk, dae géit neet óét te

klokkeklank: wie ongehinderd verkering wil hebben, zoekt een meisje in de naaste omgeving. Vrieje ónger ein daak, is 'n kléin jèr, mèh e grwat gemaak: dichtbij huis verkering hebben, is een kleine eer, maar een groot gemak. "Sjwan, riék ên katteliék" waren de eisen, die men aan een toekomstige echtgenote stelde.

verkiezing, v. verkeezing, verkeezinge.

verkiijken zich, zich verkiéke, verkeek zich, haet zich verkeeke. 2b.

verkikkerd, verknalt, verknalder, verknalste.

verkindsen, verkinsje, verkinsjde, is verkinsj.

verklappen, klappe, klapde, is of haet geklap. **OOK**: óétkwatsje, kwatsjde óét, is of haet óétgekwatsj. **OOK**: verklatsje, verklatsjde, is of haet verklatsj.

ZIE: aandragen. Hae haet 'm aangedraage: hij heeft hem verklapt.

verklaren, -uit de doeken doen-: langséinlèGGe, lach langséin, **afw.** veer, zíe lachte, is of haet langséingelach. 2p. **OOK**: verklaore, verklaorde, is of haet verklaort.

verklaring, v. verklaoring, verklaoringe.

verkleiden, **ZIE**: vermommen.

verkleinen, verkleínder, verkleínderde, is of haet verkleíndert.

verkleumen, -zijn gezondheid op het spel zetten door zich, als men verhit is, aan koude of tocht bloot te stellen, koud te drinken-: zich verklétsje, verklétsjde zich, haet zich verklétsj.

verkleurd, vaal, vaalder, vaalste. **OOK**: verkleurt.

verkleuren, vaal waere.

verklikken, aansjíéte, sjeet aan, is of haet aangesjeete. 2b. Dóé

hoofs mich neet aan te sjíéte: je hoeft mij niet bij de politie te melden. **OOK**: euverbreeve, breekde euver, is of haet euvergebreef.

ZIE: overbrieven. **OOK**: eemes drin lóeze: iemand verklikken.

OOK: óétbréng, brach óét, **afw.** veer, zíe brachte óét, is of haet óétgebrach. 2e. **OOK**: verkwatsje, verkwatsjde, is of haet verkwatsj.

verklikker, m. euverbreever, euverbreevers, euverbreeverke.

verklungelen, verklómmele, verklómmele, is of haet verklómmele.

verknoeien, **ZIE**: vernielen. **OOK**: verbroddele, verbroddele, is of haet verbroddele. **OOK**: verfósje, verfósjde, is of haet verfósj. **OOK**: verknwaije, verknwaijde, is of haet verknwaijt. **OOK**: sjanjeleere, sjanjeleerde, is of haet gesjanjeleert. Al sjênjich gemaak: alles verknoeid. -Een goed zaakje-: vermazzele, vermazzelde, is of haet vermazzelt. -Door telkens of langdurig opwarmen van eten-: verbreuzele, verbreuzelde, is of haet verbreuzelt. **OOK**: verzauwele, verzauwelde, is of haet verzauwelt.

verkoelen, -aan koude blootstellen-: verkélle, verkélde, is of haet verkélt. **OOK**: verkeule, verkeulde, is of haet verkeult.

verkoken, verkaoke, verkaokde, is verkaok.

verkolen, verkäöle, verkäölde, is verkäölt.

verkoop, m. verkóúp of verkuip.

verkopen, verkóúpe, verkoch, **afw.** veer, zíe verkochte, is of haet verkoch. 2a+2k. **OOK**: verpatse, verpatsde, is of haet verpats. Hae haet ál drèk verpats: hij heeft alles direct verkocht.

verkoper, m. verkóúper, verkóúpers. **OOK**: m. verkuiper, verkuipers.

verkouden, verkóut, verkóuwer,
verkóutste. **OOK**: versnóp,
versnópper, versnópsste.

verkouden worden, zich verkêlle,
verkêlde zich, haet zich verkêlt.
Ich höb mich verkêlt: ik heb een
koude opgelopen. Ich höb mich de
maach verkêlt: ik heb door te koud
eten of drinken mijn maag
bedorven. **OOK**: zich versnóppe,
versnópde zich, haet zich versnóp.

verkoudheid, v. kóu. e Kèijke dao
zaeste geer taenge; een flinke
verkoudheid. **OOK**: m. klêtsj.
Ich höb mich te klêtsj gekreege:
ik heb een verkoudheid opgelopen.

verkreukelen, **ZIE**: verfrommelen.

verkrijgen, -op slinkse wijze:-
sjammetäöre, sjammetäörde, is of
haet gesjammetäört. Wo höbste dich
dat nóé weer gesjammetäört: waar
heb je dat nu weer op de kop getikt.

verkroppen, verkroppe, verkropde,
haet verkrop. Hae koos 't neet
verkroppe:
hij kon het niet verkroppen.

verkrumelen, vergreumele,
vergreumelde, is of haet
vergreumelt.

verkwanselen, verfoétele,
verfoételde, is of haet verfoételt.
OOK: verpatse, verpatsde,
is of haet verpats. **OOK**: verkloppe,
verklopde, is of haet verklop.

verkwister, m. opmaeker,
opmaekers, opmaekerke.
Hae húiit drin wíe Paules in de
krénte: hij is erg verkwistend.

verlammen, laeme, laemde,
is gelaemp. Van sjrik sjwat mich te
laamichéit in de béin: mijn benen
waren verlamd van schrik.

verlamming, v. laamichéit,
laamichéfte.

verlangen, **ZIE**: snakken.
Hae snakde denao:
hij verlangde erg ernaar.

verlaten, verlaote, verlaotender,
verlaotenste. **ZIE**: doods.

verlaten, verlaote, verleet, is of haet
verlaote. 2f. **ZIE**: vertrouwen. S.

verlegen, verlaege, verlaegender,
verlaegenste. Dat kénjt is toch gét
verlaege: dat kind is erg verlegen.

OOK: kómfuus. -Nodig hebben:-
Ich bén verlaege óm e sjórkêrke
zénjt:

ik had graag een kruiwagen zand.

verlegenheid, m. ambras. Hae zit
vies in d'n ambras: hij zit behoorlijk
in de moeilijkheden. **OOK**: m. pitsj.
In de pitsj zitte: in verlegenheid
zitten. **OOK**: v. verlaegenhéit.
Eemes óét te verlaegenhéit hêlpe:
iemand uit de verlegenheid helpen.
OOK: kómfuus. Veur kómfuus gezat
waere:

in verlegenheid gebracht worden.

verleggen, verlêGGe, verlach,
afw. veer, zíé verlachte, is of
haet verlach. 2p.

verleidelijk, verlêjjetich,
verlêjjetigger, verlêjjetichste.

verleiden, verlêjje, verlêijde, is of
haet verlêijt. Mit 'ne naate vinger
te vange:
met weinig moeite te verleiden.

verletten, verlêtte, verlêtde,
is of haet verlêt. **ZIE**: verzuimen.

verliefd, verleeft, verleeftder,
verleefste. Zwa verleeft wíe 'ne bok
vol keutele: smoorverliefd.

"Es te krub 't paert naolöp, sléit te
haaver op" wordt gezegd van al te
verliefde meisjes.

verliefd worden, raken, zich
verknalle, verknalde zich,
haet zich verknalt.

verlies, o. verlees, verleeze.

verlieven, zich verleeve,
verleefde zich, haet zich verleeft.

verliezen, verleeze, verlar, is of
haet verlaore. 2g. **OOK**: langs de
näöt kríege. 't Is slêch vaere plökke

van 'ne kwakker: waar niets is,
verliest de keizer zijn recht.

OOK: klop kriége.

verliezer, m. *verleezer*, *verleezers*.

verloden, -met lood bedekken-:

verlwaje, *verlwajde*,

is of haet *verlwajt*.

verloederen, *verlôedere*,

verlôederde, is of haet *verlôedert*.

Dóe höbs de kraom *verlôedert*:

je hebt de boel verwaarloosd; laten
verslonzen.

verloop, o. *verlôup*. 't Kanaal haet te
min *verlôup*:

het riool heeft een te gering verval.

verlopen, *verlôupe*, *verleep*, is

verlôupe. 2a+2k. De zaak is aan 't
verlôupe: de zaak verloopt.

verloren, *verlaore*. **OOK:** *pléite*.

OOK: dao is géin záuf mjè aan te
striéke: dat is 'n verloren zaak. Dat
géit te kaetel in: dat gaat verloren.

verloren gaan, **ZIE:** verongelukken.

verloten, *verlaote*,

verlaotde, is of haet *verlaot*.

verloting, v. *verlaoting*, *verlaotinge*.

verloven zich, zich *verlôuve*,

verlôufde zich,

haet zich **of** is *verlôuf*.

verlustigen zich, zich *verlöstige*,

verlöstichde zich,

haet zich *verlöstich*.

vermagerd, hae is êrch spits gewoore

of hae haet géi vléisj op z'n rubbe:
hij is erg vermagerd.

vermageren, *maegere*, *maegerde*,

is *gemaegert*. **OOK:** *aafvalle*,

veel aaf, is *aafgevalle*. 2b.

vermaken, **ZIE:** amuseren.

-Iets op iemands naam laten zetten-:

versjriëve, *versjreef*, is of haet

versjreeve. 2p. Dat haet er aan de
kirk *versjreeve*:

dat heeft hij aan de kerk vermaakt.

vermeerderen, **zich langzaam**,

lèppere, *lèpperde*,

haet zich *gelèppert*.

vermelden, *opgaeve*, *gaof* op,
is of haet *opgegaeve*. 2c.

vermengen, *vermingele*,

vermingelde, is of haet *vermingelt*.

OOK: *misje*, *misjde*,

is of haet *gemisj*.

vermicelli, m. *fermesjël*.

verminken, **ZIE:** vergroeien.

vermissen, *vermisde*,

vermisde, is of haet *vermis*.

vermoedelijk, *dénkelik*.

ZIE: waarschijnlijk.

vermoeden, *aame*,

aamde, is of haet *geaamp*.

vermoeien, *vermeuje*,

vermeujde, is of haet *vermeujt*.

vermoffelen, *vermóffele*,

vermóffelde, is of haet *vermóffelt*.

vermogen, *vermāoge*, *vermāoges*.

vermogend, *vermāogent*.

vermolmen, *vergaon*, *verging*,

is *vergange*. 1a.

Dat hout is ram *vergange*:

dat hout is totaal *vermolmd*.

vermomde, m. *verkléijde*, *verkléijde*.

vermommen, zich *verkléije*,

verkléijde zich, is of haet zich

verkléijt.

vermoorden, **ZIE:** vernielen.

OOK: *vermaorde of* *vermaore*,

vermaorde, is of haet *vermaort*.

vernemen, *vernumme*,

vernaom, is of haet *vernómme*. 2p.

verneuken, *vernäöke*,

vernäökde, is of haet *vernäök*.

vernielen, (ver)massakkere,

(ver)massakkerde, is of haet

(ver)massakkert. **OOK:** *versakkere*,

versakkerde, is of haet *versakkert*.

OOK: *vertêsteweere*,

vertêsteweerde, is of haet

vertêsteweert. **OOK:** *versjangeleere*,

versjangeleerde, is of haet

versjangeleert.

vernietigen, **ZIE:** vernielen.

vernieuwen, *vernúje*,

vernúude, is of haet *vernúut*.

vernís, m. ferniés.

vernissen, ferniésde,

ferniésde, is of haet geferniés.

veronachtzamen, **ZIE**: verwaarlozen.

OOK: neegleseere, neegleseerde,

is of haet geneegleseert.

veronderstellen, presemeeere,

presemeerde, haet gepresemeert.

OOK: verméine, verméinde,

haet verméint.

verongelukken, te ramp gaon,

ging, haet gegange. 1a.

OOK: veróngelökke,

veróngelökde, is veróngelök.

Veronica, Vroonekaa.

verontreinigen, verónnötte,

verónnötde, is of haet verónnöt.

OOK: begaaje, begaajde,

is of haet begaajt.

verontschuldigen, zich verékskezeere,

verékskezeerde zich, haet zich

verékskezeert. Verékskezeer mich,

dat ich uch in de raej mótt valle:

mijn verontschuldiging dat ik U in

de rede moet vallen. Vergaetelik is

minsjelik: verontschuldiging.

veroorloven, léiste, léisde, is of haet

geléis. Kénste dich dat ouch waal

léiste:

kun je je dat ook wel permitteren.

OOK: pèrmeteere, pèrmeteerde,

is of haet gepèrmeteert.

verordenen, verordeneere,

verordeneerde,

is of haet verordeneert.

verouderd, verouwert.

veroveren, veróúvere,

veróúverde, is of haet veróúvert.

verpakken, verpakke,

verpakde, is of haet verpak.

verpatsen, **ZIE**: verkwanselen.

verpesten, verpèste, verpèsde,

is of haet verpès.

Dóé hóbbs te ganse kraom verpès:

je hebt de hele zaak verpest.

verpieterd, -eten of koffie-, m. zauwel.

verpieteren, **ZIE**: verpruttelen.

verplaatsen, versjörge, versjörchde,

is of haet versjörch. **ZIE**: verschuiven.

OOK: verzétte, verzat, **afw.** veer, zié

verzatte, is of haet verzat. 2p.

verplanten, **ZIE**: verpoten.

verpleegster, v. zöster,

zösters, zösterke.

verplichte zon- of feestdag,

m. mótzóndich.

verplichting, v. obblegaasje.

Maak géin obblegaasjes:

maak geen drukte.

verpoten, verpaote,

verpaotde, is of haet verpaot.

verpraten, verkwatsje, verkwatsjde,

haet verkwatsj. **OOK**: verkalle,

verkalde, haet verkalt.

verprutsen, verprósje,

verprósjde, is of haet verprósj.

OOK: verklómmele, verklómmelde,

is of haet verklómmelt.

verpruttelen, -door langdurig warm

houden smakeloos geworden eten

of koffie-: verzauwele, verzauwelde,

is verzauwelt.

verraad, o. verraot.

verraden, verraoje, verraojde,

is of haet verraoje. Eemes aan de

galling hange: iemand verraden.

-Verklikken-: kwépsje, kwépsjde,

is of haet gekwépsj.

verrader, m. verraojer, verraojers.

-Verklikker-: m. kwépsjer, kwépsjers,

kwépsjerke.

verrassen, verrasje of vrasje,

verrasjde, is of haet verrasj.

ZIE: nieuwjaar.

verregenen, verraengene,

verraengende, is verraengent.

verrek!, verrék. Verrék vāöl, grwat,

min, klein enz.:

erg veel, groot, weinig, klein enz.

OOK: verréks, vrék.

verrekenen, verraekene,

verraekende, is of haet verraekent.

verrekijker, m. vèrrekiéker,

vèrrekiékers, vèrrekiékerke.

verrekken, verrëkke,

verrëkde, is of haet verrëk.

verrijken zich, zich verriëke,

verriëkde zich, haet zich verriëk.

verrimpelen, verrumpele,

verrumpelde, is verrumpelt.

verroeren, ZIE: bewegen.

verroest, beros. ZIE: keelpijn.

Ich bën beros in de kael:

ik heb een keelverkoudheid.

verroesten, verroste, verroste, is verros.

verrot, -totaal-: snóefrot.

verrotten, verrotte, verrotde, is verrot.

verruilen, verfoétele,

verfoételde, is of haet verfoételet.

vers, vees, veeser, veeste.

verschaffen, zich versjaffe,

versjafde zich, haet zich versjaf.

verschalen, -smakeloos worden-:

versjaale, versjaalde, is versjaalt.

't Beer is versjaalt:

het bier is verschaald.

verscheidene, versjéjfe.

verschenken, versjénke, versjónk,

is of haet versjónke. 2e of 2p.

verscheuren, verriëte, verreet,

is of haet verreete. 2b.

verschieten, -van patronen, kruit-:

verknalle, verknalde, is of haet

verknalt. -Van kleur-: versjeete,

versjwat, is of haet versjaote. 2e.

't Tepjèt is versjaote:

het behang is verschoten.

verschijnen, versjiéne, versjeen,

is versjeene. 2p.

verschil, o. versjil, versjille.

OOK: óngersjéit. Dat is e grwat

óngersjéit: dat is een groot verschil.

verschillend, óngersjéitelik,

óngersjéitelikker, óngersjételikste.

OOK: versjillént, versjillender,

versjillénste. OOK: -geen paar-:

tsjwèderlei. Tsjwèderlei sjoon: twee

niet bij elkaar passende schoenen.

verscholen, versjaole.

verschonon, -in luiers wikkelen-:

winjele, winjelde, is of haet

gewinjelt. Ich mó't 't kintje noch

winjele:

ik moet de baby nog verschonon.

ZIE: luier. -Ontzien-: versjwanne,

versjwande, is of haet versjwant.

verschoppeling, ZIE: verstoteling.

verschoten, versjaote of vaal,

vaalder, vaalste.

verschrijven, versjriéve, versjreef, is

of haet versjreeve. 2p. Ich höb mich

versjreeve: ik heb mij verschreven.

verschrikkelijk, versjrikkelik,

versjrikkelikker, versjrikkelikste. Dóé

zúús óét wie 'ne voogelversjrikker:

je ziet er verschrikkelijk uit.

verschrikken, versjrikke, versjrikde,

is of haet versjrik. OOK: verujère,

verujérde, is of haet verujèrt.

verschroeien, versnirke,

versnirkde, is of haet versnirk.

verschuiven, versjúuve,

versjúufde, is of haet versjúuf.

verschuldigd, versjöldich.

Dóé bës mich niks sjöldich:

je bent mij niets schuldig.

versgebakken, frisgebakke.

versieren, verseere, verseerde,

is of haet verseert. OOK: smókke,

smókde, is of haet gesmók.

versiering, v. verseering,

verseeringe, verseeringske.

versiersel, o. verseersel of seersel,

seersele, seerselke.

versjacheren, ZIE: verkwanselen.

OOK: versjachele, versjachelde,

is of haet versjachtelt.

verslaan, verslaon, verslaach,

is of haet verslaage. 1a.

verslag, o. verslaach, versláech.

verslagen, ZIE: onthutst.

verslapen zich, zich verslaope, ver-

sleep zich, haet zich verslaope. 2f.

verslaven, verslaave,

verslaafde, is verslaaf.

verslepen, verslépe,

verslépde, is of haet verslép.

versleten, kaduk, kadukker,

kadukste. Op t'n hónjt zeen:
versleten; aan lager wal zijn.

Dat is op te kèije: dat is versleten.

-Van kleding-: *aafgedraage*.

Diéne euverjas is êrch aafgedraage:
je overjas is erg versleten.

verslijten, *óétdeene, deende óét*,
is *óétgedeent*. Dae jas is *óétgedeent*:
die jas is versleten. **OOK**: *versliéte*,
versléét, is of haet *versleete*. 2b.

Versleete wêrk: afgesleten; versleten.

verslikken zich, *zich verslikke*,
verslikde zich, haet *zich verslik*.

verslinden, *verslénje, verslónj*,
is of haet *verslónje*. 2e.

verslonzen, **ZIE**: verloederen.

versnapering, **ZIE**: maaltijd.

versnellingsapparaat, -van fiets-:
m. *dirrejäör, dirrejäörs, dirrejäörke*.

versnipperen, *verkatsjele*,
verkatsjelde, is of haet *verkatsjelt*.

OOK: *versnuppere, versnupperde*,
is of haet *versnuppert*.

versnoepen, *verslókke, verslókde*,
is of haet *verslók*.

Höbste díé lëste kwartje *verslók*:
heb je alles versnoept.

verspillen, *neet vâöl kal aan sjènjich*
maake: niet veel woorden aan
verspillen.

verspreken zich, *zich verkalle*,
verkalde zich, haet *zich verkalt*.

verstaan, *verstaon, versting*,
haet *verstange*. 1a. -Zich verstaan-:
zich aame, aamde zich,
haet *zich geaamp*.

verstaander, m. *verstäönder*,
verstäönders. 'ne Gooje *verstäönder*
haet aan 'n hauf woort *genóch*:
een goed verstaander heeft maar
een half woord nodig.

verstand, o. *verstènjt*. Lank haor ên
e kort *verstènjt géit dèk saame*:
lang haar en een klein verstand
gaan vaak samen. Mit *vinger ên*
dóem drop lëGGe: zeer duidelijk
aan het verstand brengen.

verstandhouding, v. *verstènjthouwing*,
verstènjthouwinge. d'n Eine minsj is
t'n angere *ziéne dúúvel*: schimp op
de vaak slechte verstandhouding
van mensen onderling. Géin
waeterke zwa klaor, of 't muurt
waal éns: ook in de beste verstand-
houding gaat het wel eens mis.

verstandig, *verstènjich, verstènjigger*,
verstènjichste. **OOK**: *goot bié zeen*:
verstandig of op de hoogte zijn.
'n Gooj vrou maak 'ne gooje man:
een verstandige vrouw kan een
grote invloed uitoefenen op haar
man.

verstek, **ZIE**: schuilplaats.

verstekblok, m. *verstaekblok*,
verstaekblök, verstaekblökske.

versteken, **ZIE**: verstoppen.

verstekzaag, v. *verstaekzaech*,
verstaekzaege, verstaekzaechske.

versteld, -onthutst-: *verwaeze*,
verwaezender, verwaezenste.

verstellen, -min of meer slordig
verstellen van kleding-:
zúúle, zúulde, is of haet *gezúult*.

versterken, *verstêrke of verstirke*,
verstêrkte, is of haet *verstêrk*.

verstevigen, - met grond-: *aanwirke*,
wirkde aan, is of haet *aangewirk*.

verstijven, *verstieue*,
verstieufde, is *verstief*.

verstoken, **ZIE**: verbranden.

verstommen, *verstómme, verstómde*,
is of haet *verstómp*.

verstoppen, *verstaেকে, verstwak*,
is of haet *verstaoke*. 2e. -Dicht
raken-: *verstoppe, verstopde*, is of
haet *verstop*. De naas is *verstop*:
de neus is verstopt.

verstoppertje spelen,
póepverstaেকে, verstwak of verstaok
póép, is of haet *póepverstaoke*.

verstoteling, m. *óétstwateling*,
óétstwatelinge. **OOK**:
m. *verstwateling, verstwatelinge*.

verstoten, -iets-: o. *óétstwatsel*.

verstrijken, *verstríeke*, *verstreek*,
is *verstreeke*. 2b of 2p.

verstrikken, -in de war raken-:
verströppe, *verströpde*, is *verströp*.

verstrooid, *verstrúijt*,
verstrúijder, *verstrúijstse*.

verstrooien, *verstrúije*,
verstrúijde, is of haet *verstrúijt*.

verstoppen, **ZIE**: *verstrikken*.

verstuiken, *verstóéke*,
verstóékde, is of haet *verstóék*.

vertalen, *euverzétte*, *euverzát*,
is of haet *euverzát*. 2p.

OOK: *ómzétte*, *zát óm*, **afw.** *veer*,
zié zatte óm, is of haet *ómgezát*. 2p.

verte, m. *wietde*, *wietdes*.

verteenwoordiger, m. *réíziger*,
réízigers.

vertellen, *vertélle*, *vertélde*, is of haet
vertélt. Dae kan sjwan *vertélle*:
die kan mooi *vertellen*. Dóé kéns
mich de pókkel oprótsje **of** dóé kéns
mich krúúswaechs, dan kumpste
tsjwèmaol euver 't midde **of** ich zal
'm gèt móppe: hij kan me nog meer
vertellen. Hae kalt *wie* 'r gebakke
haet: hij *vertelt* er het mooiste van.
In de strónt reure: onaangename
dingen *vertellen* of *ophalen*.

OOK: *verkeerd tellen*.

verteller, -langdradig-: m. *palaaver*,
palaavere.

vertelsel, o. *vertélsel*,
vertélsele, *vertélselke*.

verteren, *vertaere*,
vertaerde, is of haet *vertaert*.

vertering, o. *vertaer*, *vertaere*.
OOK: v. *taering*.

vertikken, **ZIE**: *verdommen*. Ich sjíét
of blaos tich gèt: ik *vertik* het.

vertillen zich, *zich verluchte*,
verluchde zich, haet *zich verluch*.

vertinnen, *verteene*, *verteende*,
is of haet *verteent*. -'t Afwerken van
de spouwmuur aan de binnenkant
met mortel-: *beraape*, *beraapde*,
is of haet *beraap*.

vertonen, *vertwanne*,
vertwande, is of haet *vertwant*.

vertrappelen, *vertrampele*,
vertrampelde, is of haet *vertrampelt*.

vertrappen, plat *lóúpe*, leep plat,
is of haet *platgelóúpe*. 2a+2k.

vertreden zich, -wat lopen-: *zich*
vertraeje, *vertraoj zich*, haet *zich ver-*
traoje. 2c. -Ook *verkeerd stappen*.-

vertrek, -smal *vertrek*-:
v. *piépelaaj*, *piépelaaje*, *piépelaetje*.

vertrekken, *vertrékke*, *vertrók*, *veer*,
zié vertrókke, is *vertrókke*. 2e. Veur
de daach in de loch waor, isser 'm
gesmaert: voor dag en dauw was hij
verdwenen.

vertroetelen, *verteutele*, *verteutelde*,
is of haet *verteutelt*. e *Verteutelt*
kénjt: een *verwend* of *vertroeteld*
kind. **OOK**: *vertuttele*, *vertuttelde*,
is of haet *vertuttelt*.

vertrokken, -weg-: *wèch of ewèch*.

vertroosten, *vertwaste*, *vertrwasde*,
is of haet *vertrwas*.

vertrouwd, **ZIE**: *eigen*.

vertrouwen, o. *vertróewe*.

Eemes op zóch hóbbe: iemand niet
vertrouwen. Dae *vertróe* ich *neet*,
dat is 'ne van Got *verlaotene*:
die *vertrouw* ik niet, dat is 'n aarts-
deugniet. In *vertróede* *tringel*: in *ver-*
trouwde omgeving. Dóé hóbbs mēr
e kléin *gelúifke*: je *vertrouwen* in de
zaak is ook niet groot. **ZIE**: *glad*.

vertrouwen, (ver)tróewe, (ver)tróede,
is of haet (ver)tróet.

Dae (ver)tróe ich *veur niks*:
dīe *vertrouw* ik *nergens* voor.

vertwijfeling, v. *vertwiéfeling*,
vertwiéfeling.

verval, -in. . *geraken*-: *óngerkómme*,
óngerkaom, is *óngerkómme*. 2e.

ZIE: *onderkomen*. **OOK**: o. *verval*.

vervallen, *vervalle*,
verveel, is *vervalle*. 2b.

vervalsen, *vervalsje*,
vervalsjde, is of haet *vervalsj*.

vervangen, *rampleseere*,
rampleseerde, is of haet
gerampleseert.

vervanger, m. *ramplesant*,
ramplesante.

OOK: *vervènger*, *vervèngers*.

vervelen zich, *zich vervaele*,
vervaelde zich, haet *zich vervaele*.
Hae krieg t'n dáách neet óm:
hij verveelt zich.

vervelend, **ZIE**: *nest*.

vervelend gedoe, o. *genäöks*.

vervelend zijn, *uddere*, *udderde*,
haet *geuddert*.

Wat bëste weer aan 't uddere:
wat doe je weer vervelend.

OOK: *spieëchtich*, *spieëchtigger*,
spieëchtichste. -Vervelend mens-:
m. *stinkbúúl*, *stinkbúúle*.

verven, **ZIE**: *schilderen*. **OOK**: *vêrve*,
vêrfde, is of haet *gevêrf*.

verver, m. *vêrver*, *vêrvers*, *vêrverke*.

verversen, **ZIE**: *verfrissen*.

vervloeken, *vervlooke*,
vervlookde, is of haet *vervlook*.

vervluchtigen, *vervleege*,
vervlwach, is *vervlaoge*. 2g.

vervoer, o. *verveur*.

Höbste verveur: heb je vervoer?

vervoeren, *verveure*,
verveurde, is of haet *verveurt*.

vervolgens, *vervolges*.

vervreemden, *vervraeme*,
vervraemde, is *vervraemp*.

vervulling, v. *vervölling*, *vervöllinge*.

verwaand, **ZIE**: *trots*. Eine grwëtsje
pin **of** 'ne ingebeeelde gëk **of** zwa vol
ibijl wíe 'ne bok vol keutele **of** hae
haet 't èrch baovedrin:
een verwaande kwast.

verwaandheid, **ZIE**: *trots*.

verwaarlozen, -van woning-:
óétwoone, *woonde óét*, is of haet
óétgewoont. 'n Verdraage kou: een
verwaarloosde verkoudheid. **OOK**:
vernaoljèssige, *vernaoljèssichde*, is
of haet *vernaoljèssich*. Dat hóés is

richtich *vernaoljèssich*:
dat huis is erg verwaarloosd.

verwacht, dat hunk in de luite:
dat wordt spoedig verwacht; dat is
al op komst.

verwachting, m. *hóúp*.

OOK: ze is in ómstènj: ze is in blijde
verwachting. **OOK**: dao is gèt
bestèlt: zij is in verwachting.

verwarming, v. *verwèrmíng*,
verwèrmíng.

verwarren, *verwórr*,
verwórrde, is of haet *verwórt*.

ver weg, *wíétwèch of wíétewèch*.

verwelken, *verslakke*, *verslakde*,
is *verslak*. **OOK**: *verrúúzele*,
verrúúzeld, is *verrúúzelt*.

verwennen, *naodraage*, *drooch nao*,
haet *naogedraage*. 2c. Eine de vot
naodraage: iemand verwennen;
overdrevén zorg aan iemand
besteden. **ZIE**: *vertroetelen*.

-Zich laten verwennen-: *paatsje*,
paatsjde, haet *gepaatsj*.

verwensen, *verwunsje*, *verwunsjde*,
is of haet *verwunsj*.

OOK: *verwínsje* enz.

verwensíng, *kríég* de begaovíng:
krijg de (vallende) ziekte. Dae mós
aan de waachste bóúm gehange
waere: hij moest aan de hoogste
boom opgehangen worden. (Lelijke
verwensíng). **OOK**: v. *verwunsíng*,
verwunsíngje of verwínsíng enz.

verweren, -vergaan-: *verwaere*,
verwaerde, is *verwaert*.
-Zich verdedígen-: *zich waere*,
waerde zich, haet *zich gewaert*.

verwijfd, *wéíkelik*,
wéíkelikker, *wéíkelikste*.

verwijt, o. *verwíét*, *verwíéte*.

verwijten, *verwíéte*, *verweet*,
is of haet *verweete*. 2b.
Hae douch zèllef neet mèh wilt waal
de dúúvel banne: hij is zelf niet
zuiver op de graat maar wil anderen
iets verwijten. **ZIE**: *temmen*.

verwilderen, *verwiljere*, *verwiljerde*, is *verwiljert*.

verwisselen, **ZIE**: *wisselen*.

verwoesten, *verwéúste*, *verwéúsde*, is of haet *verwéús*. **OOK**: *verrinneweere*, *verrinneweerde*, is of haet *verrinneweert*.

verwonden, *blêsseere*, *blêsseerde*, is of haet *geblêsseert*.

verwonderen, *verwónjere*, *verwónjerde*, is *verwónjert*.

verwondering, v. *verwónjering*.

verworden, *verwaere*, *verwóór*, is *verwóóre*. 2p.

vervrikken, *vervrikke*, *vervrikde*, is of haet *vervrik*.

verwringen, *vervrénge*, *vervróng*, is of haet *vervróngde*. 2e.

verzadigen, *verzaedige*, *verzaedichde*, is *verzaedich*.

verzamelen, -van *mensen*:- *optrómme*, *trómde* op, is of haet *opgetrómpt*. -Van *geld* e. d. -: *sjabbe*, *sjabde*, is of haet *gesjabt*.

OOK: *zeumere*, *zeumerde*, is of haet *gezeumert*. **ZIE**: *aar*.

verzameling, -waardeloze *rommel*:- *puime*. Dat is *puime*: dat is niets waard. Graanstoppels met wortels, kweek, onkruid, aardappelloof enz. *verzamelen* en *verbranden*: *puime* *staoke*.

verzekeren, *verassereere*, *verasseerde*, is of haet *verassereert*.

verzekering, v. *asserans*, *asseranse*.

verzenden, *versjikke*, *versjikde*, is of haet *versjik*.

verzengen, *versnirke*, *versnirkde*, is of haet *versnirk*.

verzet, o. *verzèt*, *verzétte*, *verzétje*. e *Verzétje* haet 'ne *minsj* *nwèdich* op *ziene* *tiét*: zich op *gezette* *tijden* *ontspannen* is goed voor de *mens*. -Ook *verzet* op *fiets* enz.-. 't *Verzèt* op *tiéne* *fits* is *êrch* *grwat*: de *versnelling* op je *fiets* is erg groot.

verzetten, -*weren*:- zich *verzétte*,

verzat zich, **afw.** *veer*, *zié* *verzatte*, haet zich *verzat*. 2p.

verzinken, -bv. van *boorgaten*:- *verzénke*, *verzónk*, is of haet *verzónke*. 2p. -Van een laagje *zink* *voorzien*:- *verzénke*, *verzénkde*, is of haet *verzénk*.

verzoek, o. *verzeuk*, *verzeuke*, *verzeukske*.

verzoeken, *verzeuke*, *verzeukde*, is of haet *verzeuk*. Geer waert *vruntelik* *verzeuk* óm mit te *kómme*: u wordt *vriendelik* *verzocht* mee te *komen*.

verzolen, *verzaole*, *verzaolde*, is of haet *verzaolt*. **OOK**: *sjoon* *lappe*: *schoenen* *verzolen*.

verzorgd, *prêl*, *prêller*, *prêlste*. Es *kénjt* *waor* 't *zwa* e *prêl* *dénk* *ên* *noé* is 't 'ne *richtige* *tónjt*: als *jong* *meisje* was ze *altijd* *leuk* *gekleed* en nu is het net een *vogelverschrikker*. *Die* *kénjer* *zeen* *allezelaeve* *goot* *geregeert*: die *kinderen* *zien* er *steeds* *goed* *verzorgd* en *netjes* uit.

verzorgen, *verzörge*, *verzörchde*, is of haet *verzörch*. **OOK**: *swanjeere*, *swanjeerde*, is of haet *geswanjeert*. Hae *weurt* *verzörch* *wie* e *veugelke* in 'n *kúike*: hij wordt *uitstekend* *verzorgd*. -Zich goed-: zich *bewaare*, *bewaarde* zich, haet zich *bewaart*.

verzot, *verhêks*, *verhêksder*, *verhêkste*. **OOK**: *verhêls*, *verhêlsder*, *verhêlste*. **OOK**: *hêls*, enz.

verzuim, o. *verzóém*, *verzóeme*.

verzuimen, **ZIE**: *verwaarlozen*. -*Verletten*:- *verzóeme*, *verzóemde*, is of haet *verzóemp*.

verzuipen, *verzóépe*, *verzaop*, is of haet *verzaope*. 2e.

verzuren, *ómgaon*, *ging* *óm*, is *ómgegan*e. 1a. De *mêlk* is *ómgegan*e: de *melk* is *verzuurd*.

OOK: *verzóóre*, *verzóerde*, is *verzóert*.

verzwakken, *verzwaake*, *verzwaakte*, is of haet *verzwaak*.

verzwaren, *verzwaore, verzwaorde*, is of haet verzwaort.

verzwijgen, *verzwiége, verzweech*, is of haet verzweege. 2p. Dae ként zien éige léit neet zwiége: hij zegt dingen, die hij beter kan verzwijgen.

verzwikken, *euverkwétte, kwétde euver*, is of haet euvergekwét. -Van poot bij dieren-: *euverkwétjesjeete*, sjwat *euverkwétje*, is of haet *euverkwétjesjaote*. 2e.

-Een enkel verzwikken-: *ómklinke, klinkde óm*, is *ómgeklink*.

vesper, v. *vêspêr, vêsper*.

vest, o. *kamezaol, kamezoale, kamezäölke*; -met lange mouwen-: z.g. *kamizool*. -Zonder mouwen-: o. *zjféleke, zjfélekes*.

-Vrouwenvest-: o. *kasjevêkske*.

OOK: o. *vês, vêste, vêske*.

vestzak, v. *kamezaolstêsj, kamezaolstêsjke*.

vet, -gesmolten reuzelvet-: m. *smout*.

-Het bladvormig vet in de buik, zijden en nieren van het varken-: v. *vaer, vaere*. Het zg. *vaerevêt*.

-Algemeen-: o. *vêt*. Hae is goot bezat: hij zit goed in het vet.

Eemes laote veur watter is: iemand in zijn vet laten gaar koken.

vet, *vêt, vêtter, vêtste*.

veter, m. *riestartel, riestartele, riestêrtelke*.

vetkool, m. *vêtkaol, vêtkaole*.

vetleer, o. *vêtlaer*. 'n *Vêtlaere* medaaje: een medaille van nul en generlei waarde.

vetmesten, *maste, masde*, is of haet *gemas*. "Wat ras, dat mas" zegt men van het vetmesten van varkens.

vetpoes, m. *smoutbúul, smoutbúúle*.

vette, m. *vêtte*. 'n *Vêtte* koo ên e maager *vêrke* is te omgedrèjde waerelt: een vette koe en een mager varken is de omgekeerde wereld. Dao hóbste 'ne vette aan: daar heb je een goeie aan (ook negatief).

vettig, *vêttich, vêttinger, vêtlichste*.

vetweider, -boer, die vee laat vetweiden-: m. *vêtweijer, vêtweijers*.

veulen, o. *veule, veules, veuleke*.

't Sprunk wíe e veule:

zij is zo dartel als 'n veulen.

vezel, m. *fizzel, fizzle, fizzleke*.

OOK: m. *vêtzel, vêtzele, vêtzelke*.

OOK: m. *vêts, vêtse, vêtske*.

vezelen, *fizzle, fizzlede*,

haet gefizzelt. **OOK**: *vêtzele,*

vêtzelde, is of haet gevêtzelt.

vief, -oud kereltje, baasje-:

m. *knakker, knakkers, knêkkerke*.

Dae ouwe knakker: dat oud kereltje.

vier, *veer*.

vieren, *viére, viérde*,

is of haet geviért.

vierkant, *veerkènjt*.

vierkantig, *veerkènjtich*,

veerkènjtigger, veerkènjtichste. Dóe

kéns mich *veerkènjtich* geklouw

waere: je kunt me vierkant gestolen worden. Dat is 'ne *veerkènjtiche*:

dat is een nurks iemand.

vierspan, o. *veerspan, veerspanne*.

vierspännig, -met vier paarden

bespannen-: *veerspènnich*.

viersprong, m. *veersprunk,*

veersprúng.

viervoetig, *veerveutich*.

vies, *drèkkich, drèkkigger, drèkkichste*. Eén *drèkkich* gedoons:

een vieze bedoening. **ZIE**: vuil.

OOK: *viés, víezer, víeste*. Wat 'ne vieze petik: wat een vuile boel.

OOK: *baatsj*. Dat is baatsje kal:

dat is vuile taal.

viezerd, m. *nötterik, nötterikke, nötterikske*.

OOK: m. *viéslap, viéslêp, viéslêpke*.

viezigheid, v. *nöttichéit, nöttichéite, nöttichéitte*. **OOK**: v. *baatsjichéit*.

viezerik, m. *ónnötter,*

ónnötters, ónnötterke.

OOK: m. *viéslap, viéslêp, viéslêpke*.

vijand, m. *viéjanjt*.

vijandig, ónvruntj.

vijf, víef.

vijf-cent-stuk, -in en na de oorlog 40/45 was er een vierkant 5 cent stuk in omloop met de benaming-: m. knab, *knabbe*, *knébke*.

vijg, v. *viéch*, *viége*, *viéchke*.

vijgenmat, -buidelvormige gevlochten verpakking voor het vervoeren van vijgen-: v. *viégemat*, *viégematte*, *viégemêtte*.

vijl, v. *viel*, *viële*, *vielke*.

vijlen, *viële*, *vielde*, is of haet *gevielt*.

vijver, m. *wiért*, *wiérte*, *wiértje*.

vijzel, m. *véizel*, *véizels*, *véizelke*.

villen, *ville*, *vilde*, is of haet *gevilt*.

ZIE: gebeuren. S.

vilt, m. *viljt*. 'ne Viljte hoot: een vilthoed.

vin, v. *vin*, *vinne*, *vinke*.

vinden, *véenje*, *vónj*, is of haet *gevéenje*. 2e.

vinder, m. *vénger*, *vénjers*, *véngerke*.

vinger, m. *fik*, *fikke*, *fikske*. Blief mit t'n dóeme **of** *fikke* devan aaf: blijf er met je vingers vanaf. Dae kan zien *viéf/tjièn* gebaoje neet *bié* zich houwe; die kan zijn vingers niet thuis houden. Hae haet zich vas gevaare **of** de brook gereete: hij heeft z'n vingers gebrand.

OOK: m. *vinger*, *vingere*, *vingerke*. Zörch, daste mich óét te *vingere* bliefs **of** val mich neet in de *vingere*: blijf uit mijn handen. -Dikke zware vingers-: m. *knóémele*.

vingerbreed, *vingerbréit*.

vingerdik, *vingerdik*.

vingerhoed, m. *vingerhoo*t, *vingerheut*, *vingerheutje*.

vink, v. *vénk*, *véнке*, *véńkske*.

OOK: m. *pinker*, *pinkers*. -Soort blinde vink-: klein lapje, puntig toegesneden, kalfsvlees met een stukje spek of veterin: 'n *mösj* zónger kop.

vinnig, *zóér*, *zóerder*, *zóerste*.

'ne Zóere wénjt: een vinnige wind.

violet, *flèt*.

violist, m. *fijwallis*, *fijwalliste*.

viool, -zowel instrument als bloem-: m. *fijwal*, *fijwalle*, *fijwélke*.

ZIE: maag. S. **ZIE**: prutsen. -Maarts viooltje-: *mjérts* *fijwélke*. -Driekleurig viooltje-: v. *pansees*, *panseeze*.

vioolkist, m. *fijwalkis*, *fijwalkiste*, *fijwalkiske*.

violsnaar, m. *kattedaerem*, *kattedêrm*, *kattedêrmke*.

vis, *vèsj*, *vèsje*, *vèsjke*.

vis à vis, *vizavie*.

Vischerspoel, *Visjerspool*. Deelnaam Elserveld zijnde gebied tussen oorspronkelijke tracé wegen 't Vunderke, Elserheggen, Stationsstraat en Driekuilenweg. Betekenis: poel met familienaam Vischers of het gebruik door (Maas)vissers.

Vischerspoelweg, veldweg door Vischerspoel waar huidige Jurgenstraat is gelegen.

visgraat, v. *vèsjgraot*, *vèsjgräöt*, *vèsjgräötje*.

visite, v. *feziéte*, *feziétes*.

OOK: o. *bezeuk*.

visitekaartje, v. *feziétekaart*, *feziétekaarte*, *feziétekaertje*.

OOK: *naamkaartje*, *naamkaertjes*. Mit naam- **of** *feziétekaertjes* gwaije: betitelingen van minder leuke aard.

visiteren, *vizzeteere*, *vizzeteerde*, is of haet *gevizzeteert*.

vissen, *vèsje*, *vèsjde*, haet *gevèsj*.

visser, m. *vèsjer*, *vèsjers*, *vèsjerke*.

vissnoer, v. (*vèsj*)*snaot*, *vèsjsnäöt*, *vèsjsnäötje*.

visuitrusting, o. *vèsjgetuúch*.

viswijf, v. *vèsjwíéf*, *vèsjwíéver*.

viszaad, v. *kúút*.

vitten, *pikkeneere*, *pikkeneerde*, haet *gepikkeneert*. **ZIE**: *chicaneren*.

vitter, m. *pintenäöker*, *pintenäökers*. Letterlijk: iemand die parelhoenders neukt.

vizier, o. *vezeer, vezeere*. **ZIE**: gaten. S.

vla, v. *vlaai, vlaaije, vléijke*. **OOK**: v. *spíesvlaai, spíesvlaaije, spíesvléijke*.

-Limburgse vla, gebakken van fijn deeg, belegd met een laag vruchten, vruchtenmoes, rijst e. d. -. "Dun van laer en dik van smaer": weinig deeg en veel spijs. "Dik van laer en dun van spijs": het tegendeel.

-Met vork gaatjes in de deeg van nog te bakken vla prikken: *stuppele, stuppelde*, is of haet gestuppelt.

-Bedekt met kruimelig droog mengsel van boter, meel en basterdsuiker: v. *gréúmelevlaai*.

-Waarover in ruitvorm reepjes deeg zijn gelegd: *lödderkesvlaai*.

Deze reepjes werden gesneden met 'n "déichrölke" (deegwieltje).

-Strooiselvla: v. *strúisylvlaai*.

Fruitvla overdekt met een dunne besuikerde deeglaag: m. *tóeslaach, tóeslaech*. Is de spíes van appelmoes dan noemt men de vla: v. *tartepóm*.

-Van gedroogde appels of peren: v. *äöftevlaai*, enz.

vlaamse gaai, m. *mérkef, mérkeffe, mérkefke*.

vlag, v. *vlag, vlagge, vléchske*.

OOK: v. *vaan, vaane, vaenke*.

vlaggestok, m. *vlaggestêk, vlaggestêkke, vlaggestêkske*.

vlak, **ZIE**: gelijk. **OOK**: *vlaak, vlaaker, vlaakste*. Oppet vlaake hilter mich neet bié: in vlak terrein kan hij mij niet bijhouden.

vlakgom, m. *óetvaeger, óetvaegers*.

vlaktematen, 1 *boénder* = 4 *zille* = 400 *kléin rooje*. 1 *kl. rooj* = 20.5499 m².

vlam, v. *vlam, vlamme, vlêmkke*.

vlambloem, v. *floks, flokse, flokske*.

vlaonderzetter, o. *äörke, äörtjes*.

Rond vlechtwerk van meestal ijzer om de vla op te leggen.

vla-plaat, **ZIE**: bakblik.

vlas, o. *vlas, vlêske*. Rijmpje op het gebruik van vlas.

Wie ich waor jónk en sjwan drooch ich 'ne blauwe krwan,

Wie ich waor out en stiéf

kreeg ich 'ne bènjt óm 't líéf,

Doe woor ich gehóuwe en geslaage,

en door graove en jèrre gedraage.

vlassen, -zich verheugen in een vooruitzicht op iets: *vlasse, vlasde*, haet *gevlas*. **BETER**: zich *spichte*, *spichde* zich, haet zich *gespich*.

Ich hou mich al zwa drop *gespich*: ik had er mij al zo op verheugd.

vlaszaad, m. *laezes*.

vlaszaadmeel, o. *laezesmael*.

vlechtdraad, -gaas van gevlochten ijzerdraad: m. *vlöchdraot, vlöchdräöt*.

vlechten, *vlöchte, vlöchde*,

is of haet *gevlöch*.

vlechtwerk, -in vakwerkbouw: o. *riewêrk, riewêrke, riewêrkske*.

vleermuis, v. *vlaermóés, vlaermúus, vlaermúuske*.

vlees, o. *vléísj, vléísjke*. Dat *vléísj* is zwa *drwêch wíe* 'n *wölle zök*: het vlees is zo droog als een wollen sok.

't *Vléísj* éffe *snirke*:

't vlees *dichtschrœien*.

vleesboom, m. *vléísjbóúm, vléísjbúim, vléísjbúimke*.

vleesmolen, v. *vléísjmeule, vléísjmeules, vléísjmeuleke*.

vleesuitwas, o. *wiljtvléísj, wiljtvléísjke*. *Wiljtvléísj ónger* 'ne naagel *hóbbe*: wild- of woekervlees (vleesuitwas in een wonde) onder een nagel hebben.

vlegel, m. *rêmmel, rêmmele*.

Dóé bès mich 'ne *rêmmel*:

jij bent me een *vlegel*.

OOK: m. *rêbbedêp, rêbbedêppe*.

vlegeljaren, *vlaegeljaore*.

vleien, *flèije, flèijde*, is of haet *geflèijt*.

OOK: *vlèije* enz. *Mónkende katte* haole 't *vléísj óét* te pot: pas op voor

overdreven vriendelijke mensen.

vleier, m. *flèijer, flèijers, flèijerke*.

OOK: -kruiperig-: m. *kóntekróéper, kóntekróépers, kóntekrúúperke*.

vlek, v. *vlèk, vlèkke, vlèkske*.

vlekziekte, -bij varkens-:

o. *vlèkkevuur*.

vlerk, v/m. *kóétlèmmel, kóétlèmmele, kóétlèmmelke*.

vleugel, m. *vleugel, vleugele, vleugelke*. -Pen uit vleugel-:

ZIE: slagen.

vleugellam, *vleugellaam*.

vlieg, v. *vleech, vleege, vleechske*.

vliegen, v. *vleech, vlwach*, is of haet *gevlaoge*. 2g. -Verkeerd vliegen-: zich *vervleege*, *vervlwach* zich, haet zich *vervlaoge*. **OOK**: *tórré, tórde*, is *getórt*. Dóé zúús ze *tórré*: je ziet ze vliegen. Kíék die preekaere éns óm die lamp *tórré*: zie die meikevers eens rond die lamp vliegen.

vliegengaas, o. *vleegegaare, vleegegaares*. Ook vliegennet voor paarden, dat vooral gebruikt werd in de nazomer, bij het eggen enz. als de "praame" (steekvliegen) bijzonder lastig werden.

vliegenglas, o. *vleegeglaas, vleegeglaazer, vleegeglaeske*. Ouderwetse vorm van vliegenvanger. Glas met een nauwe hals, gedeeltelijk gevuld met een zoete vloeistof. De vliegen kunnen er wel in, maar niet meer uit en verdrinken in de kleverige vloeistof.

vliegenkast, -voorraadkast met gaas tegen vliegen-: m. *vleegekas, vleegekês, vleegekêske*.

vliegenvanger, m. *vleegevēnger, vleegevēngers, vleegevēngerke*. -Vogel-: m. *stíelesjíéter, stíelesjíéters*. Heeft zijn naam te danken aan zijn gewoonte om insecten in de vlucht te vangen en daarna weer naar zijn observatiepost terug te keren.

vlieger, m. *wénjtvoogel, wénjtveugel*,

wénjtveugelke.

vliegeren, de *wénjtvoogel* oplaote, leet op, is of haet opgelaote. 2f.

vliegescheet, m. *vleegeesjeet, vleegeesjeete, vleegeesjeetje*.

vlieggaat, -in bijenkorf-:

o. *teilaok, teilaoker, teilaökske*.

vliegtuig, o. *vleegmesjíén, vleegmesjíene, vleegmesjíenke*.

vlier, m. *euleteul, euleteule*.

vlies, v. *líes, lieze, lieske*. Dao is 'n *líes* opte *mèlk*: er zit een *vlies* op de *melk*. **OOK**: o. *vlies, vlieze, vlieske*.

vlijm, v. *vljèm, vljèmme, vljèmke*.

vlijmscherp, zwa sjèrp wíe 'n *vljèm*.

vlijt, m. *léver*.

vlijtig, *plaochsaam, plaochsaamer, plaochsaamste*. -Wel of niet vlijtig zijn-: *vóélvalle*, veel *vóél*, is *vóélgevalle*. 2b.

Hae is *èrch vóélgevalle*: het is een aartsluiestik. Hae is *neet vóélgevalle*: hij is een werkzaam persoon.

vlinder, m. *peepel, peepele, peepelke*.

vlindertje, -strikdasje-: o. *nóndedzjúuke, nóndedzjúukes*.

vlo, v. *vlwa, vluaije of vlvè, vlvèke*.

vloed, m. *vloot*.

vloedgraaf, m. *vlootgraaf, vlootgraave, vlootgraefke*.

Vloedgraaf, gegraven afvoerkanaal vanaf de Gellik via het Mergelakker, onder de Stationsstr. door en vervolgens via de Drie Kuilen naar het Meldert. Huidig straatje tussen Stationsstr. en Jurgenstr. hiernaar vernoemd.

vloeien, -als dikke brij-: *prótsje, prótsjde*, is of haet *geprótsj*. De kalk kaom óét de móér *geprótsj*: de kalk vloeide uit de voegen van de muur. -Snel-: *kaanjele, kaanjelde*, is of haet *gekaanjelt*.

vloek, m. *vlook, vleuk, vleukske*. Bastaardvloek: *miljaar, móndjeu*. -Voorzetsel in krachttermen-: *mór*.

Bv. *mórdjeu, mórgif, mórksnaok, mórkróét*. **OOK:** *nóndedjuu, nóndedomme, nóndepie*.
OOK: *potverdomme*.
OOK: *nón de tennaer*.
OOK: *sakkerdjuu, sakkerloot, sakkremënt, sakkernóndedjuu, sakkernóndepié, sakkernóndetenaer*,
vloeken, *vlooke, vlookde*, haet *gevlook*. In Gaotsnaam is neet *gevlook*: in Godsnaam is niet *gevloekt*, wordt gezegd, als men *gedwongen* wordt iets te doen.
OOK: *sakkere, sakkerde*, haet *gesakkert*. **OOK:** 'ne drop *zëtte*, zat drop, **afw.** *veer, zíe zatte drop*, is of haet drop gezat. 2p. Hae baejde de Franse *rwazzekrans*: hij vloekte als een ketter.
vloer, m. *vlóér, vlóére, vlúurke*. Eine de *deurstiel plat loupe*: ergens veel over de vloer komen. Dao is 't *wíe gelêk*: daar kun je van de vloer eten.
vloerbalk, m. *traem, traeme, traemke*.
vloertegel, v. *plevúus, plevúuze, plevúuske*.
vlok, o. *vlok, vlokke, vlökske*.
vlonder, o. *vónjer, vónjere, vunjerke*.
vlooien, *vlwaije, vlwajide*, is of haet *gevlwajit*.
vlooienkruid, o. *vlwajjekróét*. Om haar sterke geur werden vroeger enige planten tussen het stro van de strozakken gestopt tegen de vlooiën.
vlooiesteek, m. *vlwajjesteeke, vlwajjesteeke*.
vlot, vlot, *vlotter, vlotste*. **ZIE:** *spoed*. S.
vlotten, *vlotte, vlotde*, is *gevlot*.
vlöcht, v. *vlöch, vlöchte*.
 De *doéve höbbe 'n sléchte vlöch* gat: de duiven hebben een slechte vlucht gehad.
vluchten, *vlöchte, vlöchde*, is of haet *gevlöch*. **OOK:** *zich ewêch maake, maakde zich ewêch, haet zich ewêch gemaak*.

vlug, *vlök, vlökke, vlökste*.

Dat is *vreuch vlök*: zij kijkt, ofschoon ze nog jong is, al naar de jongens. Wordt ook gezegd van jonge vogels die op het punt staan het nest te verlaten: *vlökjónge*.

OOK: *nitsj, nitsjer, nitsje*. Eemes te praame **of** de *vlwè* aafvange: iemand te vlug af zijn.

Hae haet 'm *veur 't waer gespeelt*: hij is hem te vlug af geweest.

OOK: *gats, gatser, gatste*. Dae is tich te gats aaf: die is je te vlug af.

vlugheid, **ZIE:** *rapheid*.

vocht, v. *vóch*. De *vóch* zit in de *móér*: de muur is vochtig.

vochtig, *vóchtig, vóchtigger, vóchtichste*. **OOK:** *klam, klammer, klamste*. -Vochtig maken van *strijkgoed* -: *invóchte, vóchde in*, is of haet *ingevóch*.

-Van was -: *klam, klammer, klamste*.

vochtigheid, v. *vóchtichéit, vóchtichéite*.

vod, m. *foémel, foémele, fúúmelke*.

OOK: m. *lómmele, lómmele, lummele*. **OOK:** m. *tónjtél, tónjtele, tunjtélke*. **OOK:** m. *klómmele, klómmele, klummelke*.

vodde, m. *vodde*. **ZIE:** *zak*. S.

voddenhandelaar,

m. *voddelekrjèmmèr, voddelekrjèmmers, voddelekrjèmmèrke*.

OOK: m. *lómmelekrjèmmèr, enz*. Ook iemand die zich slecht kleedt.

voddenkoopman, m.

ZIE: *voddenhandelaar*.

voddenman, m. *voddelekael, voddelekaels, voddelekaelke*.

OOK: m. *lómmelekael, lómmelekaels, lómmelekaelke*.

voddig, **ZIE:** *prullerig*.

voeden, 't *kénjt aanlèGGe*:

't kind de borst geven.

voederzak, -van paard of ezel:

m. *móelzak, móelzèk*. In de kar isser

neet vööl waert, mèn èsser de móelzak aanhaet, géiter veur geine óétewaech: als trekpaard is hij niet veel waard, maar met de voederzak staat hij zijn mannetje (toepasselijk op mens en dier).

voedsel, **ZIE**: menage.

voedster, v. *mêmmesje*.

voegen, *vooge*,

voochde, is of haet *gevooch*.

voeger, m. *vooger*, *voogers*.

voegijzer, o. *voogíézer*,

voogíézers, *voogíézerke*.

voelen, *veule*, *veulde*, haet *geveult*.

't Weurt mich greun ên gael veur de ouge: ik voel me niet goed.

voer, o. *vóor*, *veurke*. -Slap en weinig voedzaam-: o. *vaazel vóor*.

voeraardappel, m. *vóoraerpel*, *vóoraerpel*.

voerbak, m. *vóorbak*, *vóorbêk*, *vóorbêkske*.

voerbakje, **ZIE**: zaadbak.

voerbiet, v. *vóorkrwat*, *vóorkrwatte*.

voerderij, **ZIE**: voerplaats.

voeren, *voore*, *voorde*, is of haet *gevoort*. **OOK**: *veurgwaije*, *gweej veur*, is of haet *veurgegwaijt*. 2d. -Van voering voorzien-: *voore* enz. -Leiden-: *veure*, *veurde*, is of haet *geveurt*.

voering, v. *vooring*, *vooringe*.

-Soort-: m. *sanêl*.

voerkrib, v. *vóorkrub*, *vóorkrubbe*, *vóorkrubke*.

voerman, m. *voorman*, *voorlúu*.

voerplaats, -plaats waar het voer voor de paarden werd bewaard en klaargemaakt, meestal tevens de slaapplek voor de knecht-: v. *vrie*, *vrieje*, *vrieke*.

voertuig, -in slechte staat van onderhoud verkerend-: v. *rammelskis*, *rammelskiste*.

voet, m. *voot*, *veut*, *veutje*.
Eine gêt op z'n brwat gwaije:
iemand iets voor de voeten gooien.

ZIE: gebeurd, nemen, verdwijnen, S. *Dóé mós veur de voot gaon*: je moet van huis tot huis gaan en niemand overslaan. Is ook lengtemaat. -Zich uit de voeten maken-: zich *dóéke*, *dóékde* zich, haet zich *gedóék*. **ZIE**: stiekum. -Grote voet-: m. *paertspwat*, *paertspwêt*. -Sterke, gezonde voeten-: o. *vootgetúúch*. Hae haet e goot vootgetúúch: hij kan behoorlijk doorstappen. -Te voet gaan-: mitte laere tram **of** opte sjóester gaon.

voetbal, m. *voetbal*, *voetbêl*.

OOK: o. *laer*, *laere*, *laerke*.

voetballen, *voetballe*, *voetbalde*, haet *gevoetbalt*.

voetballer, m. *voetballer*, *voetballers*, *voetbêllerke*.

voetbreed, *vootbrêit*.

voetganger, m. *vootgènger*, *vootgengers*.

voetjicht, o. 't *pwêtje*.

voetpad, m. *vootpaat*, *vootpaajer*, *vootpaetje*.

voetplankje, o. *vootplênkske*.

voetstap, m. *vootstap*, *vootstêp*, *vootstêpke*.

voetstuk, m. *pjeedestal*, *pjeedestalle*, *pjeedestêlke*. Voetstukje van blik, waarop drie puntjes. Het laatste stukje van de vetkaars werd hierop geprikt en het geheel in een kandelaar geplaatst, waardoor het mogelijk was, de vetkaars geheel op te laten branden: o. *próffiéterke*, *próffiéterkes*. **OOK**: *vootstök*, *vootstökke*, *vootstökske*.

voetvolk, o. *vootvouk*.

vogel, m. *voogel*, *veugel*, *veugelke*.
Mannetjesvogel: m. *man*, *mên*, *mênke*.
Vrouwtjesvogel: v. *vruike of póp*. **ZIE**: verzorgen, overtroeven. S. *Veugel staekte*: het vangen van slapende vogels. D.m.v. een lange stok, waar bovenop een klein aardappeltje wordt geprikt, waarin

losjes een lijnstok is gestoken. De lijnstok wordt over kop en vleugel van de slapende vogel gelegd; als deze wil wegvliegen, kan dat niet meer en tuimelt naar beneden. Dit gebeurt meestal met in fruitweiden slapende vinken.

-De veugel ploejere zich in de mou-: de vogels nemen 'n stofbad.

vogelen, ZIE: vogels vangen.

vogelmuur, -plantje-: m. miér.

vogelschieten, *voogelsjeete*, *sjwat voogel*, haet *voogelgesjaote*. 2e.

vogelstang, v. *voogelstang*, *voogelstange*.

vogels vangen, *vooge*, *voogelde*, is of haet *gevoogelt*.

vogelverschrikker, m.

voogelversjrikker, *voogelversjrikkers*, *voogelversjrikkerke*.

vogelvrij, *voogelvrié*.

vogelzaad, m. *veugelkeszaot*, *veugelkeszäötje*.

vol, *vol*, *volder*, *volste*.

volant, m. *velang*, *velange*, *velèngske*.

OOK: v. *vlang*, *vlange*, *vlèngske*.

voldaan, *voldaan*, *voldaoner*, *voldaanste*.

voldoende, *voldoende*.

volgens, *volges*.

volgevreten, van bove kénste draan *veule ên van óngere stéit 't taenge de stool*.

volgroeid niet, -niet volgroeid mens, dier, vrucht enz. -:

v. *kräötsj*, *kräötsje*, *kräötsjke*.

volgzaam, 't is taam in 't getúúch: zij is erg volgzaam.

volharden, *verharre*, *verharde*, haet *verhart*.

volhouden, ZIE: uitzingen. Hae mót pin (of paol) houwe: hij moet volhouden. **OOK:** *vashouwe*, heel *vas*, is of haet *vasgehouwe*. 2b.

OOK: *volhouwe* enz. Kénste 't dao óétzénge: kun je 't daar volhouden.

(Meestal op prettige manier).

volière, m. *voljaer*, *voljaere*, *voljaerke*.

volk, o. *vouk*, *vouke*, **OOK:**

-onaangenaam volk, bedelvolk-:

o. *begaaj of genäöks of o. vúíkske*.

OOK: o. *saort*, *saorte*, *säörtje*. Dat is gèt van 't saort: dat is van ordinair volk. **OOK:** *grwattelúu*: deftig volk.

-Minder-: dat is ouch mêr bodde: dat is minder volk.

volkomen, ZIE: geheel.

volledig, ZIE: compleet.

OOK: *volstènjich*, *volstènjigger*, *volstènjichste*.

vollemaansgezicht, o. *batsegezicht*, *batsegezichter*.

volmondig, *volmunjich*.

volschenken, *volsjödde*, *sjödde vol*, is of haet *volgesjöt*. Dóé mós te tasse gèt volder *sjödde*: je moet niet zo weinig in de kopjes schenken.

voltooien, *aafmaake*, *maakde aaf*, is of haet *aafgemaak*.

vondst, v. *vóns*, *vónste*, *vunske*.

vonk, v. *vónk*, *vónke*, *vunkske*.

voogd, m. *veurmunj*, *veurmunjers*.

-Toeziend voogd-: m. *tóezeender*, *tóezeenders*.

voogdij, -onder voogdij hebben-: *beveurmunj*, *beveurmunjde*, is *beveurmuntj*.

voor, *veur*. Wat me *veur* haet, kan me nao misse: men moet het niet dubbel en dwars willen hebben. *Veur ên nao kaome ze héíves*: de een na de ander kwam naar huis.

voor, v. *vaor*, *vaore*, *väörke*.

vooraan, *veuraan*.

vooraanstaand, *veuraanstaont*.

vooraf, *veuraaf*.

Veuraaf betaalste mich te sjout, die noch hunk te *krjèje*: eerst betaal je de schulden, die er nog zijn. *Gèt in veuróét wirke*: al iets vooraf doen.

vooral, *veural*.

vooravond, m. *veuraavent*.

voorbarig, -onbedachtzaam-:
veursnèppetich, veursnèppetigger,
veursnèppetichste.

Hae haet veur 't waer gelóet:
 hij is te voorbarig geweest.

voorbeeld, o. *veurbeelt, veurbeelder.*

ZIE: staal. Dao kénste staol aan
 numme: daar kun je een voorbeeld
 aan nemen. Es te éin koo géit bizze,
 luch te anger de start al op: een
 aanstekelijk voorbeeld volgen.

voorbereiden zich, ZIE: instellen.

De kénjer zeen goot ingestélt: de
 kinderen zijn goed voorbereid.

Hae waar goot ingestélt: hij was
 goed voorbereid op de dood.

voorbidden, *veurbaeje, baejde veur,*
haet veurgebaeijt.

voorbidder, m. *veurbaejer,*
veurbaejers, veurbaejerke.

voorbij, -geleden-: *geleeje.* Dat is lang
 geleeje: dat is lang geleden. -Over-:
passee. Dao móste neet mjè euver
 kalle, dat is *passee*: daar moet je nu
 niet meer over praten, dat is voorbij.
 Hae kump te kaers óétblaoze: hij
 komt als alles voorbij is. Kénjerléft is
 wíe snjè in mjèrt: het gaat snel
 voorbij. **OOK:** *verbié.*

voorbijgaan, *euvertrèkke, trók euver,*
afw. *veer, zé trókke euver,* is of
 haet *euvergetrókke.* 2e. 't Onwaar
 trók euver: het onweer trok voorbij.
 -In het voorbijgaan-: in *passant.* In
 passant naom er zich bíe de kníén
 ouch noch de kórf mit: en passant
 nam hij het konijn én de korf mee.
OOK: *veurbíegaon, ging veurbíe,*
 is *veurbíegegange.* 1a.

voorbinden, *veurbénje, bónj veur,*
 is of haet *veurgebónje.* 2e.

voorbout, -van varken-:
 o. *hêmke, hêmkes.*

voordanser, m. *veurdênsen,*
veurdênsers, veurdênsenke.

voordat, *jèrdat.* Jèrdat gebäört, géít
 noch vâöl waater door de Maas:

voordat dat gebeurt, vloeit nog veel
 water door de Maas. **OOK:** *veurdat.*

voordeel, v. *deuch.* Dao kénste noch
 deuch van kriége: daar kun je nog
 voordeel van hebben.

" 'n Vleegende krauw vunk mjè wíe
 'n zittende" wordt gezegd van
 iemand die steeds op stap is en
 daardoor allerlei voordeeltjes heeft.

-Op zijn voordeel bedacht zijn-:
óétzeen, waar óét, is *óétgewaes.* IV.
 Dóé bës êrch drop óét: je bent erg
 op je eigen voordeel bedacht.

OOK: o. *veurdéil, veurdéile,*
veurdéilke.

voordeel opleveren, zich *lwanne,*
lwande zich, haet zich gelwant.

voordelig, ZIE: profijtelijk.

OOK: *veurdélich, veurdéligger,*
veurdélichste.

Hae haet te sjäöp gesjaore ên ljèt
 mich de vérke sjaere:
 hij pikt de voordeligste zaakjes zelf.

voordeur, v. *veurdeur, veurdeure,*
veurdeurke.

voordoen, *veurdoon, deech veur,*
 is of haet *veurgedaon.* 1a.

Dooch 't mich éns veur:
 doe het me eens voor.

voordoen zich, zich *veurdoon,*
 deech zich veur, haet zich
veurgedaon. 1a. Hae wèt zich goot
 veur te doon: hij maakt een goede
 indruk. Dao lik te houte sjénk op te
 taofel: naar buiten toe goed
 voordoen, maar thuis niets hebben.

voordracht, v. *veurdrach,*
veurdrachte, veurdréchske.

voordragen, *veurdraage, drooch*
veur, is of haet *veurgedraage.* 2c.

voorgaan, *veurgaon, ging veur,*
 is *veurgegange.* 1a.

Ook een zaak bij de rechtbank
 aanhangig maken. "Gank mër veur,
 ich kóm dich nao" wordt gezegd, als
 iemand met de rechtbank dreigt.

voorgaand, *veurgaont.*

voorganger, m. *veurgènger*,
veurgengers.

voorgeven, *veurgaeve*, gaof veur,
is of haet *veurgaeve*. 2c.
Op 'n pertie van daartich, móste
mich víef *veurgaeve*: op een spel
om dertig punten, moet je me vijf
punten voorgeven.

voorgevoel, o. *veurgeveul*,
veurgeveule, *veurgeveulke*.

voorgift, m. *veurgif*, *veurgifte*.

voorgoed, *veurgoot*.

voorground, m. *veurgrónjt*, *veurgrúnj*.

voorhamer, m. *veurhaamer*,
veurhaamers.

voorhand, *veurhènjt*.

voorhands, *veurhènjst*.

voorhebben, *ómhōbbe*, hou óm,
haet *ómgat*. IV. (Bv. schort).
-Voornemens zijn-: *veurhōbbe*, hou
veur, haet *veurgat*. Dóé hōbs 't goot
veur, ès 't tich ouch mēr zwa nao
kump: je hebt 't goed voor, als het
inderdaad zo afloopt.

voorheen, *veurhaer*.

voorhoofd, m. *veurkop*, *veurköp*.

OOK: v. *star*, *starre*, *stērke*.

voorhouden, *veurhouwe*, heel veur,
haet *veurgehouwe*. 2b.

Ich hōb 'm goot *veurgoute*, wíe er
zich te gedraage haet: ik heb hem
goed voorgehouden, hoe hij zich te
gedragen heeft.

voorin, *veurin*.

voorjaar, o. *veurjaor*, *veurjaore*.

OOK: o. *vreugjaor*, enz.

voorjaarsweer, o. *veurjaorswaer*.

voorkant, *veurkènjt*, *veurkènj*.

voorkauwen, *veurkúuje*, *kúujde* veur,
is of haet *veurgekúujt*. Ich hou 't 'm
al zwa goot *veurgekúujt*: ik had het
hem al zo goed voorgekauwd.

voorkeur, dat lik in de wéik veur
dich: dat ligt klaar voor je, zodra het
beschikbaar is; jij hebt de voorkeur.

OOK: m. *veurkäär*.

voorkind, o. *veurkènjt*, *veurkénjer*,

veurkintje.

voorkómen, *veurkómme*, *veurkaom*,
is *veurkómme*. 2e. De pōt
toelēGGe: het gevaar voorkomen.

vóórkomen, -voor rechtbank-:

veurkómme, *kaom* veur, is
veurgekómme. 2e.

Wíe 't *veurkaom*, hae kós al
gebrúúke: hij kon alles gebruiken.

voorkomen, **ZIE**: *wezen*.

OOK: o. *úúterlik*. **ZIE**: *uiterlijk*.

voorkómend, *veurkómment*,
veurkómmenter, *veurkómmentste*.

OOK: *kómplezant*, *kómplezanter*,
kómplezanste.

voorlaatste, *énaolēste*.

voorlaten, *veurlaote*, leet veur,
is of haet *veurgelaote*. 2f.

voorleggen, *veurlēGGe*, lach veur,
afw. *veur*, *zié lachte* veur,
is of haet *veurgelach*. 2p.

voorlezen, *veurlaeze*, *laos* veur,
is of haet *veurgelaeze*. 2c.

voorlopen, *veurloupe*, leep veur,
is of haet *veurgeloupe*. 2a+2k.

voorloper, -schaaf voor eerste ruwe
bewerking-:

m. *veurluiper*, *veurluipers*.

voorlopig, *veurluipich*, *veurluipigger*,
veurluipichste. **BETER**: *egaons*.

voormalig, **ZIE**: *gewezen*.

voormiddag, *veurdemiddich*.

voorn, v. *rōtsj*, *rōtsje*, *rōtsjke*.

voornaam, m. *veurnaam*,
veurnaame.

voornáám, *veurnaam*, *veurnaamer*,
veurnaamste. Wíe dikker de vot, wíe
grwaater de brook: *voornaam* doen
kost geld. Hae wēt neet woo 'r van
aafkump: hij doet nadrukkelijk
voornamer, dan hij van afkomst is.

voornamelijk, *veurnaamelik*.

voornemen, o. *veurnumme*,
veurnummes. Ich hōb te réis neet
gehaolt: ik heb mijn voornemen niet
kunnen volbrengen.

voornemen zich, *zich veurnumme*,

naom zich veur, haet zich
veurgenómme. 2p.

voornemens zijn, ZIE: voorhebben.

voorop, veurop.

voorop lopen, veurop loupe,
leep veurop, is of haet veurop
geloupe. 2a+2k.

voorouders, veurouwers.

voorover, veureuver.

voorovervallen, veureuver valle, veel
veureuver, is veureuvergevalle. 2b.

voorpand, o. veurpènjt,
veurpènj, veurpènjtje.

voorpoot, -schenkel van koe-:
m. veurpwat, veurpwèt, veurpwètje.

voorpost, m. veurpos, veurposte.

voorproef, v. veurproof, veurproove,
veurpreufke.

voorraad, m. veurraot, veurraode,
veurräötje.

-Voorhanden zijnde-: m. stok.

voorrang, ZIE: voorrecht.

voorrecht, m. pree, prees, preeke.
Dóé höbs te pree: jij hebt 't
voorrecht of de voorrang.

OOK: o. veurrêch, veurrêchte.

voorschieten, veursjeete, sjwat veur,
is of haet veurgessaote. 2e.

voorschoot, ZIE: schort.

voorschot, o. veursjot,
veursjotte, veursjötje.

voorschrijven, versjrlêve, versjreef,
is of haet versjreeve. 2p. De dokter
haet mich dat versjreeve: dat heeft
de dokter mij voorgeschreven.

voorshands, veurhènjjsj.

voorspan, o. veurspan, veurspanne.

voorspannen, veurspanne, spande
veur, is of haet veurgesspanne.

ZIE: gebruiken. S.

voorspel, o. veurspeel, veurspeelder.

voorspelen, veurspeeke, speelde
veur, is of haet veurgespeelt.

voorspellen, próffesíeje, próffesíede,
is of haet gepróffesíet.

voorspiegelen, veurspeegele,
speegelde veur, is of haet

veurgespeegelt. Ríék raekene ên
êrm tälle: zich iets voorspiegelen.

voorspraak, v. veurspraak,

voorsprong, m. veurspróng,
veursprúng.

Ich zal uch gèt luip gaeve:
ik zal jullie wat voorsprong geven.

voorste, veurste.

voorstel, m. veurslaach, veurslâech.

voorstellen, veurslaon, slooch veur,
is of haet veurgeslaage. 1a.

OOK: veurstêlle, stêlde veur,
is of haet veurgestêlt.

voortaan, veurtaan.

voortbewegen, -met grote snelheid-:

zouze, zoude, haet gezous. -Zich
moeilijk voortbewegend mens of
dier-: m. sjraavelaer, sjraavelaere.

Ww. : sjraavele, sjraavelde,
haet gesjraavelt.

voortdurend, stènjich.

voorteken, o. veurteike, veurteikes.

voortijdig, veurtiêts.

voortmaken, veuraan maake,
maakde veuraan, haet veuraan
gemaak. **OOK:** veuróét maake enz.

Op tae tiét haet 'n koo gekauf:
voortmaken a.u.b.

voortrekken, veurtrêkke, trók veur,
afw. veer, zíé trókke veur,
is of haet veurgetrókke. 2e.

vooruit, ZIE: allez. **OOK:** veuróét.

Dit kriegste al veuróét: dit krijg je al
vooraf. Allee travaljee: vooruit, aan
't werk. Hae haet zich goot
opgedaon: hij is er goed op vooruit
gegaan. **OOK:** ala. Ala dan mèt:
vooruit dan maar. **OOK:** alei.

voortuitgang, m. veuróétgank.

voorval, o. veurval,
veurvêl, veurvêlke.

voorvallen, veurvalle,
veel veur, is veurgevalle. 2b.

voorvork, v. sjjêr, sjjêrre, sjjêrke.

voorwaarde, ZIE: conditie, beding.

voorwaarts, veurwarts.

voorwendsel, ZIE: smoesje.

voorwerp, -groot-: o. kavaak,
kavaaker. -Klein-: o. dénk.

voorzanger, m. *veurzènger*,
veurzèngers, *veurzèngerke*.

voorzeggen, *veurzèGGe*, zach *veur*,
afw. *veer*, *zié zachte veur*,
is of haet *veurgezach*. 2h.

voorzetten, *veurzètte*, zat *veur*,
afw. *veer*, *zié zatte veur*, is of haet
veurgezat. 2p. Ich *kréeg* dao *gèt*
veurgezat, dao *deechste* de *patsj*
veur aaf: het eten was er
buitengewoon goed en rijkelijk.

voorzichtig, *verzichtig*,
verzichtiger, *verzichtichste*.
OOK: *veurzichtig* enz. Pas op, 't
mênke kump veur zîen sênte:
wees voorzichtig en denk aan de
gevolgen.

voorzien hebben op, *munjte*,
munjtde, haet *gemunjt*. *Dóé hōbs 't*
op mich gemunjt: je hebt 't op mij
voorzien. **OOK**: *verzeen*, *verzaach*,
haet *verzeen*. 1b. Dat waar te
verzeen: dat was te voorzien.

voorzien, -van kleding of andere
benodigdheden-: *óétstóffeere*,
stóffeerde óét, is of haet
óétgestóffeert.
Zié is goot óétgestóffeert: ze zit goed
in haar kleren. De *jóng getroude lúu*
van allewiel *zeen vāōl baeter*
óétgestóffeert wíe die van vreuger:
de jonge mensen van deze tijd zitten
beter in hun spullen dan die van
vroegere generaties.

voorzijde, v. *veurzíe*, *veurzíeje*.

voorzingen, *veurzénge*, *zóng veur*,
haet *veurgezóng*. 2e.

voorzitter, m. *veurzitter*, *veurzitters*.

voorzorgsmaatregel, *veur 't waer*
lóewe: voorzorgsmaatregelen treffen.

voorzover, *veur zwawíét*.

voos, -leeg-: *douf*, *douve*, *dóufste*. 'n
Douf assenoot: een lege hazelnoot.

vorig, *veurich*.

vork, v. *versjèt*, *versjètte*, *versjètje*.

-Boomtak in de vorm van een
gaffel-: v. *gaffel*, *gaffele*, *gêffelke*.

-Voorvork van fiets-: v. *sjièr*, *sjièrre*.

vorm, -model-: m. *mal*, *malle*, *mélke*.

-De vormen laten uitkomen-:
óétprinte, *printde óét*, is *óétgeprint*.
Dat *kléit* is tich *tê éng*, dao *zúúste*
zwa *óétgeprint* in *óét*: die jurk is te
nauw, je vormen zijn te sterk
geprononceerd. **OOK**: v. *vörm*,
vörmke. Ich *mót 't éns* in 't
fetsóén fóéke: ik moet er eens een
beetje vorm aan geven.

vormen, -ook 't H. Vormsel
toedienen-: *vörmke*, *vörmde*,
is of haet *gevörm*p.

vormensnijder, -van taai-taai-
poppen-: m. *paeperkookevörmke*-
sníéjer, *paeperkookevörmesníéjers*.

vorst, -koude-: o. *gevrwèr*. Dao zit
gevrwèr in de loch: er is vorst op
komst. **ZIE**: nok.

vorstpan, v. *veespan*, *veespanne*.

vos, m. *vos*, *vös*, *vöske*.

-Wijfjesvos-: v. *vóe*, *vóeje*, *vóeke*.

vos, -voskleurig paard-:
m. *voes*, *vóeze*, *vóeske*.

Vossekuil, benaming aan het einde
van Sjièkkendaal aan de grens met
Beek.

vouw, v. *vóuw*, *vóúwe*, *vúike*.

vouwdeur, v. *portemeneedeur*,
portemeneedeure.

vouwen, *vouwe*, *vouwde*,
is of haet *gevouwe*.

vouwstoel, **ZIE**: klapstoel.

vraag, v. *vraoch*, *vraoge*, *vräöchske*.

" 't Is mēr 'n vraoch" of " 'n vraoch
is géin klach" wordt gezegd, als men
naar iets vraagt, dat men niet weet
of niet begrijpt. Wat *veur d'n éíne 'n*
vraoch is, is *veur d'n angere 'ne*
wéit: wat voor de een 'n vraag is,
is voor de ander een weet, wordt
gezegd, als men geen antwoord op
de gestelde vraag wil geven.

vraagteken, o. *vraochteike*,

uraachteikes.

vracht, v. vrach, *vrachte, vrêchske.*

vrachtauto, m. *vrachwaagel, vrachwaagels, vrachwaegelke.*

BETER: kamiljón, kamiljóns.

vragen, *uraoge, vroomch*, is of haet *gevraoch*. 2c. 'n Vraag is géin klach: vragen staat vrij.

ZIE: brutaal. S. -Onbescheiden vragen stellen-: *óétvraoche, vroomch óét*, is of haet *óétgevraoch*. 2c.

Dóé höbs toch 'n blaait in de mónjt: je kunt toch vragen.

vrede, v/m. *peetsj, peetsje, peetsjke.*

De peetsj pwênne: de vredeskus geven. **OOK**: o. vree **of** vraej.

vreemd, -zeldzaam-: raar, raarder, raarste. Bës verzichtich, dat is 'ne raare: wees voorzichtig, dat is een vreemde snuiter.

OOK: vraem, *vraemer, vraemste.*

vreemde in de, v. *vraemde.*

vreemdeling, m. *vraeme, vraeme.*

Dao is 'ne vraeme haan op te mëstem: er is een vreemdeling op het erf **of** de vrouw des huizes heeft contact met een andere man.

vrees, m. flóp. -Vrees aanjagen-: *verujërre, verujërde*, is *verujèrt*.

vreetzak, v/m/o. *vraetbjès, vraetbjèste, vraetbjèske.* **OOK**: m. *vraetzak, vraetzèk.* **OOK**: m. *stíéf-vraeter, stíéfvraeters*. "Me kan de zak ouch toebénje jèr datter vol is" wordt wel sarcastisch opgemerkt, als een onverzadigbaar iemand veel eet.

vrek, m. *gêljtduuvel, gêljtduuvele, gêljtduuvelke.* **OOK**: m. *gêljtwouf, gêljtwúif.* **ZIE**: geldbuidel.

OOK: o. *vêrke, vêrke(s), vêrkske.*

ZIE: gierigaard. **OOK**: m. *potter, potters of potterte, potterke.*

OOK: m. *sjêrpedeur, sjêrpedeure.*

vreten, *vraete, vrwat*, haet *gevraete*. 2b.

vreter, m. *vraeter, vraeters, vraeterke.*

vreterij, -van dieren-: vm. *gevraets.*

Wordt ook gebruikt voor het gulzig

en onbehoorlijk veel eten door mensen. De lúu sjúuwe mien gevraets én aete mien gesjiéts: in het voedsel van de mens komt wel eens een muizekeutel voor.

OOK: v. *vraeterie, vraeterieje.*

vreugde, m. spas. Man, wat hóbbe ver spas gat: man: wat hebben wij lol gehad!

vriend, m. *vruntj, vruntj, vruntje.* **ZIE**: kruiwagen. S. *Vruntj*: aanspreektitel voor een onbekende. **OOK**: -via mijnwerkersjargon-: m. *kómpel, kómpels*. Dao is géi pótje zwa sjéíf, of dao pas waal 'n dèkselke drop: ieder meisje vindt wel een vriend.

OOK: -vrienden-: *gevruntj.*

vriendelijk, *vruntjtelik, vruntjtelikker, vruntjtelikste.*

vriendendienst, o. *vruntjstök, vruntjstökker, vruntjstökske.*

vriendschap, v. *vruntjsjap, vruntjsjappe.*

vriendschappelijk, *vruntjsjappelik, vruntjsjappelikker, vruntjsjappelikste.*

vrieslucht, m. *vreesloch.*

vriesweer, o. *vreeswaer.*

vriezen, *vreeze, vrwat*, haet *gevraore*. 2g. 't Vríus tösje man én vrou: het vriest erg hard. Es 't óm sint Mattis vríus, vríus 't vjèrtich nachte: als het omstreeks sint Matthijs (24 februari) vriest, vriest 't veertig nachten achter elkaar. **OOK**: *snirke, snirkde*, is of haet *gesnirk*. 't Vríus dattet snirk: het vriest dat het kraakt. "Strang jèrre regeere neet lang" wordt gezegd, als 't hard vriest. Es 'n ouw sjuur brant, is 't slèch blösse: op oud ijs vriest 't snel.

vrij, *vríe, vriejer, vríeste.*

vrijage, v. *vríeaasj, vríeaazjes.*

vrijbank, -voor verkoop van vlees uit noodslachtingen-: v. *vríebank, vríebènk.*

vrijbankvlees, o. *vríebankvléísj.*

vrijbiljet, v. *vríekaart, vríekaarte,*

vríekaertje.

vrijbouter, m. *vríebuuter*,
vríebuuters, *vríebuuterke*.

vrijdag, m. *vríédich*. 't *Vríédes* is 't
slappe tienstes: de vrijdag is of was
voor de rooms-katholieken een
onthoudings- of vastendag.

vrijdagsweer, o. *vríédichswaer*,
vríédichswaerke. *Vríédichswaer* is
sóndeswaer: 'n oude boerenregel
zegt, dat het weer op zondag
meestal is als op de voorafgaande
vrijdag.

vrijen, **ZIE**: verkering hebben. **ZIE**:
handschoen. S. *Wilste vríeje*, *vríé ên*
vránk, *gánk* neet óét te klokkeklank:
zoek geen meisje in een andere
plaats, want de jongens van die
plaats of dorp konden het wel eens
niet nemen. **ZIE**: unster.

"Dao hunk te punjer achter de
deur" wordt gezegd tegen een
jongen, als hij ergens wil gaan
vrijen, waar gewikt en gewogen
wordt of de vrijer aan de eisen van
de jonge dochter en vooral aan die
van de ouders voldoet mbt afkomst,
gedrag, vermogen enz.

vrijer, m. *vríejer*, *vríejers*, *vríejerke*.

vrijetijd, m. *vríejetíét*.

vrijgeven, *vríégaeve*, gaof *vríé*,
is of haet *vríégegaeve*. 2c.

vrijgevig, *rejaal*, *rejaalder*, *rejaalste*.

OOK: *ríéf*, *ríéver*, *ríefste*.

vrijgezel, m. *vríégezèl*, *vríégezèlle*.

OOK: *jónkgezèl*, *jónkgezèlle*.

vrijheid, v. *vríéheit*, *vríéheite*. Em de
drille lichte: hem de vrijheid geven.

vrijhouden, *vríéhouwe*, heel *vríé*,
is of haet *vríégehoute*. 2b.

vrijkomen, *vríékómme*,
kaom *vríé*, is *vríégekómme*. 2e.

vrijloop, m. *vríélóup*,
vríélóupe, *vríélúipke*.

OOK: *vríéluip*, *vríéluipe*, *vríéluipke*.

vrijloten, -van dienstplicht-: zich
vríélaote, *laotde* zich *vríé*, haet zich

vríégelaot.

vrijmaken, *óétsplíéte*, spleet *óét*,
is of haet *óétgespleete*. 2b. *Kénste*
neet énnige daach *óétsplíéte*: kun je
niet enkele dagen ertussenuit?

vrijmoedig, *vríé*, *vríejer*, *vríeste*.

vrijpleiten, *vríépleite*, *pleitde* *vríé*,
is of haet *vríégepleit*.

ZIE: schoonwassen.

vrijpostig, **ZIE**: driest, brutaal.

vrijpostigheid, v. *astrantichéit*,
astrantichéite.

vrijspraak, v. *vríéspraak*.

vrijspreken, *vríéspraake*, spraok *vríé*,
is of haet *vríégespraake*. 2e.

vrijstaan, *vríéstaon*, sting *vríé*,
haet *vríégestange*. 1a.

vrijstaand, *vríéstaont*, *vríéstaonde*.

vrijwaren, *vríéwaare*, *vríéwaarde*,
is of haet *gevríéwaart*.

vrijwiel, **ZIE**: vrijloop.

vrijwillig, *vríewillich*,
vríewilligger, *vríewillichste*.

vrijwilliger, m. *vríewilligger*,
vríewilliggers.

voedvrouw, v. *wíesvrouw*,
wíesvrouwe.

voeg, *vreuch*, *vreuger*, *vreuchste*.

Vreuch riép, *vreuch rot*: vroeg wijs,
vroeg zot. In alle

Jèrregaotsvreuchde: voor dag en
dauw. *Jèr dat Ozzelivvenjèr* de
klómpe aan hou: voor dag en dauw.
Veer waore al vreug op te lappe:
wij waren al vroeg op.

vroeger, *vreuger*.

vroegmis, v. *vreugmës*, *vreugmësse*,
vreugmëske.

vroegte, v. *vreuchde*, *vreuchdes*.

vrolijk, *pópperlóstich*,
pópperlóstigger, *pópperlóstichste*.

Viéve la vénk: vrij en vrolijk.

vroom, *vróum*, *vróumer*, *vróumste*.

vrouw, v. *vrou*, *vroulúu*, *vruike*. *Ziene*
wil stéit achter 'ne bèssemsteel:
zijn wil (vrouw) staat hem achter de
huisdeur met een bezemsteel op te

wachten. Wat höbste aan 'n sjwan sjootel en dóé höbs niks drop: wat heb je aan een mooie vrouw, als ze niets waard is. De vrou haet te brook aan: de vrouw is baas in huis. Gaef häör de bēste plaats in bēt, de sleutel van de kas en 't lēste woort, dan höbste 'n gooj vrou: geef haar de beste plaats in bed, de sleutel van de kas en het laatste woord dan heb je een goede vrouw. Wach dich veur 't echterste van e paert en 't veurste van e vroumisj: hoed je voor het achterste van een paard en het voorste van een vrouw. 'n Gooj vrou maak 'ne gooje man: van een goede vrouw gaat een gunstige invloed uit op haar man. De vrouw wērt bíe de meubele: een goede vrouw moet niet uithuizig zijn. 'n Vrou die flöt en 'n hin die krièjt, zeen waert, dat me ze d'n haus omdrèjt: fluitende vrouwen en brullende koeien zijn geen goeie. 'n Vroulúuhènjt en 'ne páertstènjt maoge nwaats stil staon: de handen van een vrouw en de bek van een paard moeten altijd bezig zijn. "Die tuint jël gēt in 'n éng sträötje mitte êrm óéteréin" wordt gezegd van een lange en schrale vrouw. e Vroumisj wíe 'n wouk: een grote knappe vrouw. -Mooie-: e beelt van 'n vrou. -Goedaardig-: 'n blötsj van 'n vroumisj. -Hatelijke-: 'ne draak van 'n vroumisj. -Met groot achterwerk-: v. batsepróem, batsepróeme, batseprúumke. -Lompe-: v. bóéretrien, bóéretriéne, bóéretrinke **of** bóérettraoch, bóéretträoch **of** o. meulepaert, meulepáert **of** m. póes, póeze, púuske. 'ne Póes van e vroumisj. -Manziek vrouwmens-: v. flótsj, flótsje, flutsjke **of** v. manggèk, manggèkke, manggèkske. -Brutale-: v. haajebaaj, haajebaaje. -Met veel noten op haar zang-: v. kakmedam,

kakmedamme, kakmedémke. -Bazige-: m. kapitéin, kapitéine **of** m. kómmendant, kómmendante **of** m. sjendêrm, sjendêrme **of** m. serzjant, serzjante. -Stevige-: o. karrepaert, karrepáert, karrepaertje **of** kóetsjpaert, kóetsjpaert, kóetsjpaertje, **of** o. pospaert, pospáert. -Schimpwoord voor oude vrouw-: auw kónkernöl. -Klein dik vrouwtje-: v. kroddele, kroddele, kröddelke. -Slonzige, met daarbij niet passende allure-: v. madooje, madoojen. -Aanstellerig vrouwtje-: v. mamzél, mamzélle, mamzélke. 'n Mamzél mit 3 krappe op te hāöre: een vrouw van in de dertig. -Schimp voor vrouw met practisch geen boezem-: Wíe me zaet en wíe me zèGGe zou, ze zèGGe taenge mich de medaaje. **OOK**: díe mót zich 'n medaaje opspange, anges kénste neet zeen wat veur of achter is. -Vrolijk en ongeduldige-: 'n kwint van e vroumisj. -Zuinige-: Meriketrien haet sóp gekaok, zeeve waeke van éine knaok. -Vrouw met hangende borsten-: v. bēmmelefing, bēmmelefinge. -Knap gekleed-: v. mwadeplaat, mwadeplaatje. -Vrouw die graag en veel koffie drinkt-: v. koffetrien, koffettriéne, koffetrinke. -Graag morrende-: die is spórèchtich. -Zwaar, lompe vrouw of meisje-: m. paaf, paave. 'ne Paaf van e vroumisj: een lomp en zwaar mens. -Lichamelijk flink ontwikkeld-: "dao höbste pakkes aan": met die heb je wat in je handen. -Grote, slanke vrouw-: v. paosjkaers, paosjkaerse. -Lichtzinnige-: v. plaat, plaatje. Dat is 'n verdommese gèkke plaat: dat is een erg gek mens. -Zwaar opgemaakt-: v. póejerdwas, póejerdwazze,

póejerdwêske. Stik in 'ne maelzak, dan kumpste gepóejert in de hêl. -Goed gevormd en uit de kluiten gewassen-: zîe is goot van pwêt ên warre. -Houterige-: v. print, printe **of** printel, printele. -Liever lui dan moe-: v. prók, prókke, prukske. -Schaars of geraffineerd gekleed-: v. pummeletêrger, pummeletêrgers, pummeletêrgerke. -Waar een steekje aan los zit-: Truu ruuzel ên Betje sjaavel. -Groot en knap-: e vroumisj wîe 'n wóúk. -Luie vrouw of meisje-: vóel plaat. -Lange magere of oude-: v. taatsj, taatsje. -Boosaardige-: 'n tang van e vroumisj. -Slordige-: v. tóddel, tóddele, tuddelke. -Dikke-: v. tón, tónne, tunke. -Lomp en log-: wat 'ne tram van e vroumisj. -Ongemanierd-: 'ne traoch van e vroumisj. -Opgedirkte-: v. tróelaa, tróelaas. -Schrale-: o. sjêrf, sjêrve, sjêrfke. -Feeks, verlopen-: v. sjerlúút, sjerlúúte. Die rwai sjerlúút van híenaeve: die rooie tang van hiernaast. -Lang opgeschoten-: e Lank slaach van e vroumisj. -Welke regelmatig snuift-: v. snóeftrien. -Zeer gezet, die zich enigszins schommelend voortbeweegt-: v. sjoGGelvot, sjoGGelvotte, sjoGGelvôtje. -Nijldige-: v. spóeskat, spóeskatte, spóeskêetje. -Slordige-: v. soptrien, soptriêne. -Suffe-: v. suftrien, suftriêne, suftrienke. 'n Rwas is gau geseert: een elegant geklede vrouw. Dat is 'n gooj bössel van e vroumisj: dat is een goedaardige vrouw. 'n Blótsj van 'n vroumisj: een goedaardig enigszins onbeholpen vrouw.

vrouwengek, m. môtsetrwêster, môtsetrwêsters. Soms verbastert tot: "môsjetrwêster" ivm troetelwoord voor "liefje". **OOK**: m. vroulúugêk, vroulúugêkke.

OOK: m. dörpshéngs, dörpshéngste, dörpshéngske. **vrouwenhand**, v. vrólúuhènjt, vrólúuhènj.

vrouwenjak, o. kasjevêkske. -Wollen vrouwenjak-: m. zjièlewêrmer, zjièlewêrmers.

vrouwenmuts, -alleen het voorste deel van het hoofd bedekkend-: o. kalösjke.

vrouwenversierder, hae haet zîe laeve lank achter z'ne pummel gelóupe.

vrouwens, o. vroumisj, vroulúu.

vrouwspersoon, v. vróusperswan.

vrucht, v. vróch, vröchte, vröchske.

vruchtbaar, **ZIE**: groeizaam.

OOK: vróchbaar, vróchbaarder, vróchbaarste.

vruchtboom, m. fruitbóúm, fruitbúm, fruitbúmke.

vruchtgebruik, o. vröchgebrúúk.

BETER: m. laeftóch **of** tóch.

De tóch hóbbe: het vruchtgebruik hebben.

vuil, nôt, nôtter, nôtste. Dat is nôtte kal: dat is vuile taal. 't Goot is nôt: het erf is niet aangeveegd. De knabbe aafstwatte: het vuile werk doen. **OOK**: ónnöttich, ónnöttigger, ónnöttichste.

OOK: ónnöt, ónnötter, ónnötste.

vuilak, -in samenstellingen-:

kaanes, kaanesse, kaaneske.

Zoals vêtkaanes, smaerkaanes enz.

Vuilbeemden, vóélbaenje. Gelegen

aan westzijde van Julianakanaal.

Vóél in de zin van lui. Zanderig gedeelte: dus minder vruchtbaar.

vuilbek, v/m. ónnöt. Dae haet 'n móel wîe 'ne sjootelsplak **of** wîe e sjíethóes: dat is een vuilbek.

vuilboom, m. vóélbóúm, vóélbúm.

vuiligheid, v. vóelichéit, vóelichéfte, vóelichéitje. **OOK**: v. sjweinerie, sjweinerieje. **OOK**: v. nöttichéit, nöttichéfte, nöttichéitje.

vuil maken, ZIE: verontreinigen.

vuilnishoop, m. *drêkhoup, drêkhuip, drêkhuipke*. Dae is noch nwaets van mooders drêkhoup aangewaes: die is nog nooit van moeders pappot weggeveest.

vuilnisvat, v/m. *drêkbak, drêkbêk*.

vuilniswagen, v. *drêkkaar, drêkkaarre, drêkkêrke*.

vuilniszak, m. *drêkzak, drêkzêk, drêkzêkske*.

vuilpoes, ZIE: viezerik. Dat is 'ne vieslap, dae sjit ónger de kas.

ZIE: hangkast.

OOK: m. *krammes, krammesse*.

vuilpoets, m. *vêtkaanes, vêtkaanesse*.

Dóe bès 'ne vieze ammie

of 'ne vieze möp:

je bent 'n vuilpoets, viezerik.

vuilspuiter, ZIE: roddelaar.

vuist, v. *vóés, vóéste, vúúske*.

'n Vóés maake: een vuist zetten.

Mitte vóés op te taofel hóuwe:

met de vuist op tafel slaan.

vuistslag, m. *vóésslaach, vóéssláech*.

vullen, *völle, vólde*, is of haet gevólt.

OOK: *tóegwajie, gweej tóe*,

is of haet *tóegegwajit*. 2d.

vulling, v. *völling*,

völlinge, völtingske.

vulsel, o. *völssel, vólsele*.

Vunderke, 't Vunjerke. Voetpad annex veldweg vanuit kern Elsloo door hei naar Sittard. Volgde min of meer de huidige Dross. de Sauvetstr. Afleiding van vlonderke, zijnde kleine brug over greppels van de landweer.

virig, -erotisch:-

hitsich, hitsigger, hitsichste.

vuur, o. *vúúr, vúúre, vúúrke*. Met vuur spelen: *vunkele, vunkelde*, haet *gevunkelt*. Pestwar zaengent zich zéllef 't jèste: die het dichtste bij het vuur zit, warmt zich het beste. Dóe kéns éine de hël héit maake: jij kunt iemand het vuur aan de

schenen leggen. Ze zeen 'm draan aan 't wirke: idem.

vuurrood, *vuurwat*.

vuurspuwen, *vuurspieje, spiede vuur, haet vuur gespiet*.

vuursteen, m. *vuurstéin, vuurstéin, vuurstéinke*.

vuurtest, m. *hoejerpöt, hoejerpöt, hoejerpötje*.

vuurtoren, m. *vuurtaore, vuurtaores*.

vuurvast, *vuurvas,*

vuurvaster, vuurvaste.

waad, -snijdende zijde van mes,
schop e.d.-: v/m. waat, waater.

waag, **ZIE**: weegschaal.

waaghals, m. waochhals, waochhêls.

waaien, wénje, wénjde, haet gewénjt.

ZIE: draai. S.

waaijer, m. waejer, waejers, waejerke.

waakhond, m. waakhónjt, waakhunj
of -hónj, waakhuntje.

Waal, -bewoner van Wallonië-: m.

Waal, Waale. **ZIE**: onbetrouwbaar. S.

waan, m. waan. Laot 'm mêr in dae
waan: laat hem maar in die waan.

waar, -handelsartikel-: v. waar, waare.

De waar mó't te las draage **of** zwa
waar, zwa géljt **of** koopere géljt
koopere zjièllemesse: alle waar is
naar zijn geld. -Waar die per el
verkocht wordt-: o. èllewaar.

waar, -naar waarheid-: waar.

Waste zaes, mó't waar zeen, mèh zèk
neet ál, wat waar is: wat je zegt
moet waar zijn, maar zeg niet alles,
wat waar is. Dao is géin vêts van
aan: daar is geen sikkepit van waar.
Géine steek van aan / van los / van
waar: dat is niet waar.

waar, vragend vnmw: woo.

waaraan, woaaan **of** wooaan.

waarachter, woachter **of** wooachter.

waarbij, woobíe **of** woobíe.

waarborg, m. börch,

börge, börchske.

waarborgen, börge,

börchde, is of haet gebörch.

waard, waert. Dat is de kal neet
waert: het is niet waard, dat we er
over spreken. Dat is mich géin piép
tóebak mjè waert: dat is mij niets
meer waard. Dat kénste aan de kat
voore: dat is niets waard. Hae is de
spies neet waert: hij is het niet
waard, dat je iets voor hem doet.
Mjè aan de vaan hange, êste
presêsse waert is: meer voor de
show doen, als de zaak waard is.
-Znw-: m. waert, waerte. Me mó't te

waert géin sjaa doen: men moet een
aangeboden rondje niet afslaan.

waardan, woodan **of** woodan.

waarde, v. waert. Dat is van nul en
géinerléi waert: dat is van nul en
generlei waarde. Dóé zúús te waert
van dien ége dénk neet in: je ziet
de waarde van je eigen bezit of
bedrijf niet in. Dat gweijt te bóér de
vinster óét: dat is van generlei
waarde. Niks in te bréngé ês laeg
breefkes: de inbreng is van nul en
generlei waarde. 'nen Aezel ként pas
te waert van z'ne start êsser 'm
kwíét is: de waarde van kleine
dingen bemerken, als men ze niet
meer heeft.

waardeloos, naatje pêt.

OOK: puime. Dat is puime:
dat is waardeloos.

waardeloos tuig, m. knastert.

ZIE: tabak.

waarderen, waardeere, waardeerde,
is of haet gewaardeert.

-Hoogachten-: êkstemeere,
êkstemeerde, is of haet
geêkstemeert.

waardevol, waerdich, waerdigger,
waerdichste. Dat is e waerdich stök:
dat is een waardevol of kostbaar
stuk. **OOK**: kösselik, kösselikker,
kösselikste.

waardoor, woodoor **of** woodoor.

waarheen, obbaan. Woo géit dat
obbaan: waar gaat dat heen?

OOK: woohaer. -Naar welke kant
of richting-: wooraaf.

waarheid, v. waoreit, waoreite.

Klein kénjer en zaate lúu zèGGe de
waoreit: kleine kinderen en dronken
mensen spreken de waarheid.

Achter 't naotgaare kómme:
achter de waarheid komen.

waarin, woin **of** woin.

waarlangs, woolangs **of** woolangs.

waarlijk, richtich,
richtigger, richtichste.

waarmaken, *waormaaake, maakde*
 waor, is of haet *waorgemaak*.

OOK: *hêl maake* enz.

waarmede, *woomit of woomit*.

waarna, *woonao of woonao*.

waarnaar, *woonao, woohaer*
of woonao, woohaer.

waarnemen, *waornumme, naom*
 waor, is of haet *waorgenómme*. 2p.

waarom, *wooróm*.

waarover, *wooeuver of wooeuver*.

waarschijnlijk, *lichelik, lichelikker,*
lichelikste. Lichelik déiste dich
 dao gêt op: waarschijnlijk levert
 het nog wat voor je op; leer je er
 nog wat van.

waarschuwen, *waarsjûuwe,*
waarsjûude, is of haet *gewaarsjûut*.
Ozzelivvenjêr haet éns aan 'm
 gesjôddelt: een waarschuwing in de
 vorm van een ongeval of ziekte
 krijgen.

Hae haet veur 't waer gelóet:
 hij heeft tijdig gewaarschuid.

waartegen, *wootaenge*.

waartussen, *wootösje*.

waarvan, *woovan*.

waarvoor, *wooveur*.

waarzeggén, *woorzëGGe*, zach waor,
afw. veer, *zié zachte* waor,
 is of haet *waorgezach*. Zh.

waarzegster, v. *woorzëkster,*
woorzëksters.

wacht, m. *wach, wachte*.

De wach houwe: de wacht houden.
 Eemes de wach aanzëGGe:
 iemand de wacht aanzeggen.

wachten, *wachte, wachde*, is of haet
gewach. Neemes haet *zién énj*
 gezeen: niemand weet wat hem te
 wachten staat. Wat kump ós nóé te
 nao: wat staat ons nu te wachten.

wachter, m. *wêchter, wêchters*.

wachtgeld, o. *wachgêljt, wachgêljer*.

wachthuisje, **ZIE:** *schilderhuisje*.

wachtwoord, o. *wachwoort,*
wachwéúrt, wachwéúrtje.

wafel, v. *waffel, waffele, wêffelke*.

Recept voor ca. 50 **losse** wafels:

1 kg. zelfrijzend bakmeel, 3 vanille
 suiker, 3/4 kg. boter, 1/2 kg. suiker,
 10 eieren, 3 dl. melk. Boter en
 suiker samen in pannetje smelten.

Eieren kloppen, daarna mengen met
 de suiker en boter, dan bakmeel en
 melk toevoegen en goed mengen.

Deeg mag niet te hard of te zacht
 zijn. **Vaste** wafels: 1 kg. bloem,
 400 gr. suiker, 4 eieren, 750 gr.
 boter, 2 vanille suiker, 1 afgestroken
 eetlepel backin. Eieren kloppen met
 suiker. Dan **zachte** boter en meel
 met backin toevoegen en goed
 mengen.

wafelijzer, o. *waffeleiëzer,*
waffeleiëzers, waffeleiëzerke.

wagen, m. *waagel,*
waagels, waagelke.

Kraakende waagels lóúpe 't langste:
 krakende wagens lopen het langst.

wagen, **ZIE:** *durven*.

Lóch geraskeert is hauf gewónne:
 wie waagt, die wint.

wagenladder, v. *óuchslödder,*
óuchslödders, óuchslödderke.

wagenmaker, m. *raamaeker,*
raamaekers, raamaekerke.

wagenwiel, o. *karreraat, karreraajer,*
karreraetje. 'n Vlaaj wíe e karreraat:
 een uitzonderlijk grote vla.

wagenwijd, *waagewiét*.

waggelen, *waGGele, waGGelde,*
 haet *gwaGGelt*. **OOK:** *sjoGGele,*
sjoGGelde, is of haet *gesjoGGelt*.

wagon, m. *waagón, waagóns*.

waken, *waake,*
waakde, is of haet *gewaak*.

wakker, *wakker,*
wakkerder, wakkerste.

BETER: *alaert, alarter, alarste*:

wakker, op z'n qui vive zijn. De
 óúge zeen 'm veur de nãöge daach
 aoep gebraoke: wakker mannetje.

wal, m. *wal, wêl, wêlke*. Op t'n hónjt

zeen **of** ónger 't voetvouk kómme:
aan lager wal geraken.
Bläöskes ónger de ouge:
wallepjes onder de ogen.
walgen, *taengestríeje*, streej *taenge*,
haet *taengestréje*. 2p. Dat striet
mich taenge: daar walg ik van.
walmen, *zwaame*, *zwaamde*,
is of haet *gezwaamp*.
wals, -dans, stoomwals e.d. -:
v/m. wals, *walse*, *wêlske*.
walsen, *waise*, *walsde*, haet *gewals*.
-Plat maken van weg, grond, enz. -:
wêlle, *wêlde*, is of haet *gewêlt*.
ZIE: wel.
walvis, m. *walvèsj*,
walvèsje, *walvèsjke*.
wambuis, **ZIE**: borstrok.
wan, -platte korf om het kaf van het
graan te scheiden -:
v. wan, *wanne*, *wênke*.
wand, m. *wènjt*, *wènj*, *wèntje*.
wandel, m. *wènjel*, *wènjelke*.
Bêste aan de wènjel:
ben je aan 't wandelen?
wandelaar, m. *wènjelaer*, *wènjelaere*.
OOK: m. *trampelaer*, *trampelaere*,
trampelaerke.
wandelen, *trampele*, *trampelde*,
haet *getrampelt*. **OOK**: *wènjele*,
wènjelde, haet *gewènjelt*.
-In kindertaal -: *tétte*, *tétde*,
haet *getèt*. *Téttaa* gaon: idem.
wandeling, v. *wènjeling*,
wènjelinge, *wènjelingske*.
wandelstok, m. *gaonstêk*,
gaonstêkke, *gaonstêkske*.
OOK: m. *wènjelstêk*, enz.
wandelweg, m. *wènjelwaech*,
wènjelwáech, *wènjelwaechske*.
wandluis, v. *wènjilóés*, *wènjilúus*.
wang, v. bak, *bakke*, *bêkske*.
OOK: v. wang, *wange*, *wèngske*.
-Van klein kind of varken -:
v. *kummik*, *kummikke*, *kummikske*.
wankant, -van een plank e.d. -:
m. *vaalkènjt*, *vaalkènj*, *vaalkènjtje*.

wankel, -van meubelstuk -:
ZIE: *lendelam*. Dae stoel is
lénjelaam: die stoel is wankel.
wankel geval, m. *hoddel*.
wanmolen, v. *wanmeule*,
wanmeules, *wanmeuleke*.
wanneer, ês.
OOK: *wíenjè*. *Wíenjè* kriége veer e
keuske: wanneer is de trouwdag.
wannen, *wanne*, *wande*,
is of haet *gewant*.
wanorde, m. *santepetik*,
santepetikke, *santepetikske*.
wanordelijk, -toestand of
verwaarloosde boel -:
m. *paertsstal*, *paertsstêl*.
wanten van weten, van besjéit
wéite.
wantrouwen, *mistróewe*, *mistróede*,
haet *mistróet*. **OOK**: *wantróewe*, enz.
wapen, o. *waope*, *waopes*.
wapenen, *waopene*,
waopende, is *gewaopent*.
wapenvergunning, **ZIE**: *jachtakte*.
war, m. *wór*. Hae is ram in de *wór*:
hij is totaal de kluts kwijt.
OOK: een beetje in de war zijn: ze
neet allemaol *biéjéin* *hóbbe*; ze neet
goot op 'n *rie* *hóbbe*; 't *löp* 'm
dooréin; in de *bwanne* zeen.
'n Ert in 't vaat *gwaije*: de boel in de
war sturen. **ZIE**: haar. S. -In de war
raken -: *wórre*, *wórde*, is *gewórt*.
warboel, m. *wórkraom*, *wórkraöm*,
wórkraömke.
warm, *zuimich*, *zuimigger*, *zuimichste*.
E *zuimich* waer: warm weer.
OOK: *wêrm*, *wêrmmer*, *wêrmste*.
warmen, *wêrm*, *wêrmde*,
is of haet *gewêrm*p.
warmte, v. *wêrmde*, *wêrmde*s.
warwinkel, **ZIE**: *warboel*.
was, m. was. Dat is richtige *biéjewas*:
dat is echte *bijenwas*.
wasbord, o. *wêsjbraet*, *wêsjbraer*.
wasborstel, m. *wêsjbeustel*,
wêsjbeustele, *wêsjbeustelke*.

wasdoek, -gevernist waterdicht weefsel-: o. *wêsjdook*.

wasdom, m. *wasdóm*.

wasdraad, m. *wêsjdraot*, *wêsjdräöt*, *wêsjdräötje*.

wasem, ZIE: damp.

wasgoed, v. *wêsj*. "In de pispot gewêsjje, in de sjou gedrwêch ên mit te vot gestreeke" wordt gezegd van slecht verzorgd wasgoed.

waskaars, v. *waskaers*, *waskaerse*, *waskaerkske*.

wasketel, m. *wêsjkaetel*, *wêsjkaetele*.

wasknijper, m. *wêsjpin*, *wêsjpinne*, *wêsjpinke*.

OOK: v. *kleef*, *kleeve*, *kleefke*.

waskom, m. *wêsjkómp*, *wêsjkump*, *wêsjkumpke*.

waskuip, v. *wêsjtien*, *wêsjtiene*, *wêsjtjenke*.

waslijn, ZIE: wasdraad.

wasmachine, o. *wêsjmesjién*, *wêsjmesjiene*, *wêsjmesjienke*.

wasmand, v. *wêsjmènjel*, *wêsjmènjele*, *wêsjmènjelke*.

waspaal, m. *wêsjpaol*, *wêsjpäöl*.

wassen, *wêsjje*, *weesj*, is of haet *gewêsjje*. 2b. **OOK**: *póedele*, *póedelde*, is of haet *gepóedelt*. -Rug wassen-: *pókkele*, *pókkelde*, is of haet *gepókkelt* (mijnwerkersterm).

-Groter worden-: *wasse*, *wees*, is *gewasse*. 2b. De Maas wis zeenderouche: het water van de Maas stijgt zienderogen.

wasserij, v. *wêsjerie*, *wêsjerieje*.

wastobbe, v. *wêsjtien*, *wêsjtiene*.

waswif, v. *wêsjwiéf*, *wêsjwiéver*.

wat, waah. "Waah, kénste neet *zêGGe*": "wat móste", sarcastische poging iemand iets meer beleefdheid bij te brengen.

OOK: *wat*. Wat nóé gezóngje:

wat nu gedaan. **OOK**: *wíe*.

Wíe méinste: wat bedoel je?

watblief, *watbleef*.

water, o. *waater*, *waaters*, *waeterke*.

ZIE: paard, huwelijk, koe, wol. S.

-Troebel maken of worden van water-: *muure*, *muurde*, is of haet *gemuurt*. "Waater is noch neet goot in 'ne klómp" wordt gezegd, als men liever iets anders heeft dan het aangeboden glas water en ook, indien iemand 'n glas water vraagt en men hem iets beters wil aanbieden. "Van waater kriegste klaor óúche" zou daar in het eerste geval wel eens op kunnen volgen. De straot stéit blank: de straat staat onder water. **ZIE**: pootje baden. -Met water spelen-: *plètsje*, *plètsjde*, is of haet *geplètsj*.

waterachtig, *waateréchtich*, *waateréchtiger*, *waateréchtichste*.

wateren, *pisse*, *pisde*, haet *gepis*.

-Kraaltjes wateren-: *krêlkespis*.

ZIE: toewensen, krijgen. S.

watergang, -fungeerde als schrobwaterput, koelplaats voor melkbussen enz. -: m. *pór*, *póre*, *purke*.

watergat, -plek waar door lage ligging of andere reden vrijwel steeds veel water staat-: o. *waaterlaok*, *waaterlaoker*, *waaterlääkske*.

waterhoofd, m. *waaterkop*, *waaterköp*, *waaterköpke*.

waterjuffer, ZIE: libel.

waterketel, m. *waaterkaetel*, *waaterkaetele*, *waaterkaetelke*. Ketel met tuit en stulprand, zodat hij door het wegnemen van een paar "ring" van de potkachel of fornuis in direct contact met de vuurgloed in de kachel wordt gebracht; naast de "mwar" (zie *waterketeltje*) het enige middel om steeds warm water ter beschikking te hebben.

waterketeltje, -bolvormig, die voortdurend boven het haardvuur hing, vandaar: zwa zwart wie 'ne mwar-: m. *mwar*, *mwarre*, *mwérke*.

waterkoud, *waaterkout*.

waterloot, o. *waaterlaot, waaterläöt.*

OOK: m. *waatersjäöt, waatersjäöt, waatersjäötje.*

watermolen, v. *waatermeule, waatermeules.*

waternood, m. *waatersnwat.*

waterput, m. *waaterpöt, waaterpötte.*

waterrad, -o. a. van molen-:
o. *waatteraat, waatteraajer, waatteraetje.*

waterstraal, v. *waaterstraol, waaterstraole, waatersträölke.*

watertanden, *waaterêchtich maake, maakde, haet gemaak.*

Dao krolt tich te naavel van:

daar ga je van watertanden.

Eemes te mójnt waaterêchtich

maake: iemand doen watertanden.

waterton, o. *waatervaat, waatervaaier, waatervaeite.*

watertoren, m. *waatertaore, waatertaores.*

watten, m. *wat, watte, wêtte.*

"Höbste wat in dién warre" wordt gevraagd, als iemand niet direct reageert op hetgeen hem gezegd of gevraagd wordt.

watteren, *watteere, watteerde, is of haet gewatteert.* **ZIE:** deken.

wat voor een, *watveurein, -éine.*

wauwel, m. *wauwel.*

wauwelaar, m. *wauwelaer, wauwelaere of v. wauwelmoel, wauwelmoéle.*

wazig, *deezich, deezigger, deezichste.*

we, *veer, ver.*

web, o. *wëb, wëbbe, wëbke.*

weckglas, o. *inmaaksglaas, inmaaksglaazer, inmaaksglaeske.*

weckketel, m. *inmaakskaetel, inmaakskaetele, inmaakskaetelke.*

wedden, *wëdde, wëdde, is of haet gewët.*

weddenschap, v. *wëddensjap, wëddensjappe.* **OOK:** v. *wët, wëdde, wëtte.* e *Wëtje* maake: een weddingschap afsluiten?

wederkerig, van's *geliéke.*

wederzijds, *taengezèjich.*

wedstrijd, v/m. *mëtsj, mëtsje, mëtsjke.*

OOK: m. *kamp, kampe, kèmpke.*

weduwe, v. *witvrouw, witvrouwe, witvrúike.* "Dóé kriëgs 'n witvrouw" wordt gezegd, als iemand een kopje of glas krijgt voorgezet, dat beschadigd is. 'n Strwè witvrouw: een onbestorven weduwe.

weduwenaar, m. *witman, witmën, witmënke.* 'ne Strwè witman: een onbestorven weduwenaar.

weduwenaarsbotje,

ZIE: weduwenaarspijn.

weduwenaarspijn, o. *jëmmerknäökske, jëmmerknaökskes.*

OOK: *zungelknäökske enz.*

OOK: *lëktris knäökske.*

wee, -flauw, naar-: o. *wee, weeje.*

e Wee gevoel in de määch: een naar gevoel in de maag(streek) hebben.

ZIE: barenswee.

weegbriefje, o. *waochbreefke, waochbreefkes.*

weegschaal, v. *waog, waoche, wäöchske.*

weegschaalbord, v. *sjaal, sjaale, sjaelke.*

week, v. *waek, waeke, waekske.*

De Gooj Waek:

de Goede Week, (week voor Pasen).

week, **ZIE:** overrijp. -Zacht-: *wéik, wéiker, wéikste.*

ZIE: zwaaien, voorkeur. S.

weekhartig, *leiêchtich, leiêchtigger, leiêchtichste.* Leiêchtich bääke: klagelijk huilen. **OOK:** *leihêrtich, leihêrtigger, leihêrtichste.* Hae ljet géin kroddel op zien hart barste: hij is een weekhartig mens.

weekhartigheid, v. *leihêrtichéit, leihêrtichéite.*

weklagen, *lammeteere, lammeteerde, is of haet gelammeteert.*

weekloon, o. *waekgêljt, waekgêljer.*

weelde, v. *waalmoot*.

De kóoste staeke 'm:

hij kan de weelde niet dragen.

weemoed, m. *weemoot*. De weemoot is aan m'n prie: ik ben weemoedig.

weer, -opnieuw-: weer.

weer, o. waer, *waere*, *waerke*.

ZIE: orde, voorbarig, waarschuwen, vlug, hardloper. S. e Waer, óm géine hónjt door te jaage: hondenweer.

"En nóé is 't waer gezaengent" zegt men, als 't bij een onweer begint te regenen. Slèch waer veur de laate kwakkers: koud en regenachtig weer.

't Is jaomer dat goot waer dèks sjaa déit: terwijl de een blij is met goed weer, smacht 'n ander naar regen.

Dao is 'ne krans óm de maon, dan kriége ver anger waer: er is 'n ring om de maan, dan krijgen we ander weer. Raenge veur ach óére zal zèlje lang dóére: regen vóór acht uur is meestal van korte duur. Naevel is de mooder van alle waer: nevel is de voorbode van alle mogelijke weertypen. 't Waer geuf zich op **of**

't waer klaort op: de lucht klaart op. 't Waer géit aaf **of** 't is aafgaont

waer: de vorst wijkt of we krijgen ander weer. Zoumich waer: groeizaam weer. Ook in de

betekenis van mild, zacht en zwoel weer. -Waarneming van het weer op

Goede Vrijdag vanaf zonsopgang tot zonsondergang, waarmee het overheersende weertype van het hele jaar voorspeld kan worden.

Was oorspronkelijk Romeinse voorspelling voor de

weersverwachting over de tijd van 24 november tot 5 december:

m. *lóérdaach*. De stéin drwégge neet op, 't geuf raenge: de stenen drogen niet op, er komt regen.

Raenge èn rastig waer in de jèste waek van noovèmber brunk gevrwêr èn kou in de Kaerswaek: regen en

rustig weer in de eerste week van november brengt vorst en koude in de Kerstweek. Woo paosjdaach de wénjt stéit, stéiter driekwaart van 't jaor: de op Paasdag heersende windrichting, zal gedurende driekwart van het jaar heersen.

Es 't opte jèste mei raengent, valle de keese aaf: als het op de eerste mei regent, vallen de kersen onrijp af. Mei keul èn naat, vólt te sjúúr èn ouch 't vaat: mei koel en nat vult de schuur en ook het vat. 't Lèste van mei is 't stêrtje van de wénjtjer: het laatste van mei is het staartje van de winter. Es 't mit Mariaziép (2 juli) raengent, raengent 't 6 waeke alledaach: als 't op 2 juli regent, regent het 6 weken, elke dag.

Este snjè vilt in de sliék, dan vruus 't geliék: valt er sneeuw in de slijk, dan vriest het spoedig. Este zón sjient èn 't raengent hóbbe de dúúvele

kirmes: als het bij zonneschijn regent is er kermis in de hel. Wíe de wénjt stéit op Gooje Vrédiich, stéiter de méiste tiét van 't jaor: zoals de windrichting op Goede Vrijdag is, is hij 'n groot gedeelte van het jaar. Esjelegoonsdich dúúster èn

Leichdaach (2 februari) klaor, geuf e goot jaor: als het op aswoensdag bewolkt en donker is en op Maria Lichtmis mooi open weer, volgt er een goed jaar. Al is 'n óuchs ouch aaf, bóér braek tíen sjúúr neet aaf: na regen komt zonneschijn. St. Jan (24 juni) is 'ne raengeman: op of rond St. Jan kan regen verwacht worden. Vilt mit St. Jan géine raenge, dan kump 'r veur de bóér óngelaenge: regent het niet met St. Jan maar later, dan komt hij voor de boer ongelegen. St. Birgit, 1 februari, kump in 't wit: met Sint Brigida ligt er of valt sneeuw. St. Bêrb, 4 december, brunk snjè:

St. Barbara brengt sneeuw.
 Veurtéikes veur raenge: de stéin
 zwéite **of** drwêche neet op;
 de hènj zwéite mich **of** de rouk sléit
 ómljèch. Veurtéikes veur sjwan
 waer: 'ne raengebaoch in de loch
 geuf drie daach sjwan waer;
 sjaopewuikskes in de loch.
 -Weersgesteldheid, waarbij men
 koude vingers krijgt-: *vingerkout*.
 -Druilerig-: o. *ziébelwaer*.
 -Ruw-: o. *sjélmwaer*.

weerbarstig, verkjèrt, verkjèrder,
 verkjèrste. Dat kaelke kan toch gèt
 verkjèrt zeen: dat kereltje kan toch
 wat onhandelbaar zijn.

OOK: dwaes, dwaeser, dwaeste.

weerbarstigheid, v. dwaesichéit,
 dwaesichéite.

weerhaak, m. waerhaak,
 waerhåök, waerhåökske.

weerhaan, m. waerhaan, waerhaane,
 waerhaenke. **ZIE**: wispelturig. S.

weerlicht, o. waerleech,
 waerleechter, waerleechske.

weerlichten, waerleechte,
 waerleechde, haet gewaerleech.

weerpain, v. waerpien, waerpiène.

weerprofeet, m. waerpróffeet,
 waerpróffeete, waerpróffeetje.

weerslag, m. trukslaach,
 trukslaech, trukslaechske.

weersomstandigheden,
 waersómstènj.

weerwolf, m. waerwouf, waerwuif,
 waerwúifke. Wae nao twéllef óere
 door 'n dúúster gats géit, mó't te
 waerwouf draage: wie 's nachts ná
 12 uur door een donker steegje
 gaat, moet de weerwolf dragen.
 (Maakte men zich wijs).

weezien, o. weerzeen.

wees, v/m. wees, weeze, weeske.

weesgegroetje, m. weesgegróet,
 weesgegróete, weesgegróetje.

weeshuis, o. weeshóes,
 weeshóezer, weeshúuske.

weeskind, o. weeskénjt,
 weeskénjer, weeskinjtje.

weet, -het weten-: m. wéit. Alles is 'ne
 wéit, mèh mæsspréije, dat is 'ne
 slinger: alles is maar een weet maar
 mestspreiden is een handigheid
 (boerenuitdrukking). Koos ich dat
 mër aan de wéit kómme: kon ik dat
 maar aan de weet komen. Hae drief
 rónjt wíe 'ne keutel in de pispot:
 hij weet niet wat hij moet doen.

weet, aan de, achterkómme,
 kaom achter, is achtergekómme. 2e.

weetal, **ZIE**: profeet.

OOK: o. alverstènjt.

weg, m. waech, wáech, wáechske.

ZIE: beletten, hinderen. S. Wíe ich
 dao kaom, waor 'r geblaoze:

toen ik er kwam was hij weg. De
 rêchte waech gaon: de juiste weg
 bewandelen. Hae mó't paol houwe:

hij mag niet weg. Hèl waech en
 vèljtwaech: verharde en veldwegen.

-Uitroep-: Gank vórt **of** gank ewèch:
 weg!. Géiste al ewèch: ga je al

heen? Hae is pléite: hij is weg. Hae
 blif mër plèkke: hij is niet weg te
 krijgen. -Dat is naar de maan-: dat is

pooter. Gewaoch èn gepunjert is
 neet egaal: alle wegen zijn niet

gelijk. -De verkeerde weg nemen-:
 zich vervaare, vervoer zich, haet zich

vervaare. 2c. Luch te klink: maak
 dat je weg komt! Maak tich ónger

de veut óét: verdwijn. Maak tich
 ónger **mien** veut óét: sta of loop me

niet in de weg. -Scheiding tussen
 landerijen of percelen-: m.

sjéitwaech sjéitwáech, sjéitwaechske
of sjéitgraaf, sjéitgraave, sjéitgraefke.

weg, -zoek, verdwenen-: wèch
of ewèch.

wegblazen, ewèchblaoze, bloos
 ewèch, is of haet ewèchgeblaoze. 2c.

wegblijven, ewèchbliève, bleef
 ewèch, is ewèchgebleeve. 2p.

wegbree, v. waechbréi. -Smalle

wegbree-: v. gauzetóng, gauzetóng.
wegbrengen, verdraage, verdrooch,
 is of haet verdraage. 2c.

De kat haet te jónge verdraage:
 de kat heeft haar jongen op een
 andere plaats gebracht.

wegdoen, ewêchdoon, deech ewêch,
 is of haet ewêchgedaon. 1a.

wegen, waoge, waochde, is of haet
 gewaach. **ZIE**: unster. -Op de hand
 het gewicht bepalen-: punjere,
 punjerde, is of haet gepunjert.
 "Punjer 'm éns" zegt de vroedvrouw
 tegen de bezoekers van de
 kraamvrouw terwijl ze de boreling
 aanreikt, in de hoop, daarvoor een
 fooi te krijgen. Gwaij noch gêt drop,
 dat is géin appetjèkerswaoch: je
 moet ruim wegen.

wegens, waeges.

weggaan, aafhoue, heef aaf,
 is aafgehóuwe. 2k. **OOK**: ewêch
 gaon, ging ewêch, is ewêchgeganse.
 1a. -Ongemerkt-: zich ewêchstríeke,
 streek zich ewêch, haet zich
 ewêchgestreeke. 2p. **OOK**:
 oppakke, pakde op, is of haet
 opgepak. Pak tich op ên maak tich
 't dénk óét: maak dat je wegkomt.
OOK: 't is stifte gaon geblaoze:
 wij moeten weggaan.

weggeven, vergaeve, vergaof, is of
 haet vergaeve. 2c. Dat kénste neet
 hóbbe, dat is vergaeve: dat kun je
 niet hebben, dat is al weggegeven.
 Wae geuf watter haet, is waert datter
 jèlèn haet:
 men moet niet alles weggeven.

weggooien, ewêchgwaije, gweej
 ewêch, is of haet ewêchgegwaijt. 2d.

wegkijken, ewêchkiéke, keek ewêch,
 haet ewêchgekeke. 2b.

wegkruipen, ewêchkróepe, krap
 ewêch, is ewêchgekraope. 2e.

wegkunnen, ewêchkénne, koos of
 kende ewêch, is ewêch geként. 2p.

wegleggen, ewêchlèGGe, lach

ewêch, **afw.** veer, zíe lachte ewêch,
 is of haet ewêchgelach. 2p.

ZIE: bed. S.

weglopen, ewêchloupe, leep ewêch,
 is ewêchgeloupe. 2a/k -Heel hard-:
 ewêchvaeche, vaegde ewêch,
 is of haet ewêchgevaech.

OOK: pléite gaon, ging pléite, is
 pléite gegange. 1a. Hae ging al drêk
 pléite: hij ging er direct vandoor.

wegnemen, **ZIE**: afvangen.

wegpakken, ewêchsnappe, snapde
 ewêch, haet ewêchgesnap.

wegrennen, wêchvaege, vaechede
 wêch, is of haet wêchgevaech.

wegrijden, aafvaare, voor aaf, is of
 haet aafgevaare. **OOK**: ewêchvaare,
 voor ewêch, is ewêchgevaare. 2c.

wegroepen, ewêchroope, reep
 ewêch, is of haet ewêchgeroope. 2c.

wegschieten, ewêchsjeete, sjwat
 ewêch, is of haet ewêchgesjaote. 2e.

wegsluipen, ewêchslóepe, slaop
 ewêch, is ewêchgeslaope. 2e.

OOK: ewêchpritsje, pritsje ewêch,
 is ewêchgepritsj.

wegsmelten, ewêchsmèljte, smóljt
 ewêch, is ewêchgesmóljte. 2b.

wegsteken, ewêchstaeke, stwak
 ewêch, is of haet ewêchgestaoke. 2e.

wegsturen, **ZIE**: wegzenden.

wegvliegen, ewêchvleee, vlvag
 ewêch, is ewêchgevlaoge. 2g.

wegwaaien, ewêchwénje, wénjde
 ewêch, is ewêchgewénjt.

wegwijs maken, waechwíes maake,
 maakde waechwíes, is of haet
 waechwíes gemaak.

wegwijzer, m. waechwíezer,
 waechwíezers, waechwíezerke.

wegzakken, ewêchzakke, zakde
 ewêch, is ewêchgezak.

wegzenden, ewêchsjikke, sjikde
 ewêch, is of haet ewêchgesjik.

wegzetten, ewêchzètte, zat ewêch,
afw. veer, zíe zatte ewêch, is of haet
 ewêchgezat. 2p.

wei, v. wéij, wéjje, wéike. -Melk na het afscheiden van kaasstof -: m. wéi.

weiden, -van vee -: wéjje, wéjje, is of haet gewéijt.

weidepaal, m. wéjje paol, wéjje päöl, wéjje päölke.

weifelaar, m. dóémedrèjer, dóémedrèjers. **ZIE**: nietsnutter.

OOK: m. wumfelaer, wumfelaere, wumfelaerke.

weifelen, wumfele, wumfelde, haet gewumfelt. Hae sting ên wumfelde: hij stond te weifelen.

OOK: wíéfele, wíéfelde, haet gewíéfelt.

weigeren, niks aafhóuwe ês lêstige vleege: niets weigeren.

weiland, **ZIE**: wei.

weinig, lóezetich, lóezetigger, lóezetichste. **OOK**: wjènnich, wjènnigger, wjènnichste.

OOK: min, minder, minste.

weilige, lóezige. Die lóezige paar sênt kênste toch noch waal misse: die paar centen kun je toch nog wel missen.

weitas, v. jaachtêsj, jaachtêsje, jaachtêsjke.

wekelijks, waekelijks of alwaekes.

weken, wéike, wéikde, is of haet gewéik.

wekker, m. wèkker, wèkkers, wèkkerke.

wel, waal. Ich kén 'm waal: ik ken hem wel. -Bron -: v. wêl, wêlle, wêlke. -Pletrol van hout of ijzer om kluiten te breken, het zaailand vast te leggen enz. -: v. wêl, wêlle.

welgemoed, waalgemoots.

welgeschapen, goot gesjaope.

welgesteld, dat zeen lúu van géljt: dat zijn welgestelde mensen.

OOK: waalgestèlt, waalgestèlder, waalgestèlste.

welgevallen, hae ljet zich de bwannestèkke op zíene kop sjërpe: hij laat zich alles welgevallen.

welgevormd, goot van pwêten en warre.

welig groeiend, gèlp, gèlper, gèlpste.

weligheid, v. gèlpichéit.

weliswaar, aevel.

welke, watveuréin (eine).

welkom, wilkóm, wilkómmender, wilkómmenste.

welkom, -niet -: óngenwèijt.

"Ongenwèijt is ouch híe" wordt gezegd door een ongenode gast.

wellen, **ZIE**: walsen.

welnemen, mit eur gootvénje: met uw welnemen.

welopgevoed, **ZIE**: gemanierd.

welvaart, 'ne gèljt buul ên 'ne baedelstaaf bliéve géin hóndert jaor aan dezèllefde stiel hange: welvaart is niet eeuwigdurend.

welven, wólve, wólfdde, is gewólfd.

wending, m. ómdrèj, ómdrèjinge.

Bié dae ómdrèj kénste 't hóes al zeen liGGe: bij die bocht kun je het huis al zien liggen.

wenkbrauw, v. óuchsbrao, óuchsbraoje.

wenken, wénke, wénkde, haet gewénk.

wennen, **ZIE**: aarden. **OOK**: sjikke, sjikde, is of haet gesjik. 't Kénjt haet zich al goot gesjik: het kind is al goed gewend. **OOK**: zich wénne, wénde zich, haet zich gewént. Wíe d'n aezel aan 't hóngre lieje gewént waar, heef 'r aaf: men kan aan vele dingen wennen, maar het kan ook wel eens verkeerd aflopen. -Op een andere plaats -: euvengewénne enz.

wens, v. wunsj, wunsje, wunsjke.

OOK: winsj enz.

wenselijk, winsjelijk of wunsjelijk, wunsjelijker, wunsjelijkste

wensen, wunsje of winsje, wunsjde, haet gewunsj.

wentelen, winsjele, winsjelde, is of haet gewinsjelt.

wenteltrap, m. winjeltrap,

wijneltrappe.

wereld, m. waerelt. **ZIE**: duur. S.

Es 't paert te krub naolöp, weurt te haaver dúúr: de omgekeerde wereld. En daomit is te baart aaf: en daarmee is de zaak de wereld uit. Hié is te waerelt mit gezétte toegeplék: hier is de wereld dichtgeplakt met krantenpapier, een armzalig en afgelegen oord.

weren zich, **ZIE**: zich verdedigen.

OOK: zich waere, waerde zich, haet zich gewaert. Dóé mós tich waere, anges weurste nwaats 'ne kael: je moet je weren, anders wordt je nooit een kerel. **OOK**: stíepe, stíépde, is of haet gestiép.

werk, o. wêrk, wêrke, wirkske. "Klink 't neet, dan bóts 't mêr" wordt gezegd bij een moeilijk werk, om aan te duiden dat het moet gebeuren. De knabbe aafstwatte: het vuile werk doen. "Dae déit (of réis) in klómpeaegel" wordt gezegd van iemand die niet veel om handen heeft. "Es 't zwa wíer géit, weurt 't 'ne laate" wordt gezegd, als 't niet opschiet. Me mót zich zien eige werk neet sjaame: men moet zich niet schamen voor zijn beroep. Hauf wêrk: werk dat nog niet af is of dat met de Franse slag gedaan is. Me mót géin gèkke hauf wêrk laote zien: men moet 'n karwei, dat nog niet af is, niet laten zien aan mensen, die er niet over kunnen oordelen. 't Mèts in 't vêrke laote staek: zijn werk niet afmaken. Dae hilt tich mêr aan de kal: die houdt je maar van je werk. Goot euverlach is hauf wêrk: goed overleg is het halve werk. Mit te gaonde ên staonde kar meste: een werk of karwei zo organiseren, dat iedereen continu bezig is. Dóé kéns neet mitte béin euveréin zitte, êste pës euver de warre in 't wêrk zits: als er werk is,

moet er aangepakt worden. Bêste nóé óétgekraomp: ben je eindelijk klaar met je werk. -Moeilijk: o. hêksewêrk, hêksewêrke, hêksewêrkske. **OOK**: m. hêksetoer. -Zwaar-: o. paertswêrk, paertswêrke. Es 't stil van wénjt is, is 't goot haaver zjèje: men moet zijn werk op de juiste tijd doen.

-In zijn werk gaan-: tóegaon, ging tóe, is tóegegange. 1a.

Wíe dat dao tóegéit:

hoe dat daar in zijn werk gaat.

werkbank, v. wirkbank, wirkbènk.

werkbij, v. wirkbie, wirkbieje, wirkbieke.

werkdag, m. wirkdaach, wirkdáach.

werkezel, m. wirkaezel, wirkaezele.

werkelijk, **ZIE**: echt, zuiver.

OOK: wirkelik of wurkelik.

werkelijkheid, wurkelikhéit of wirkelikhéit.

werken, wirke, wirkde, haet gewirk.

ZIE: vuur. S. Wirke is zjèlich zach te begien ên lach zich in 't bêt of ên toen drooge ze mit zeeve éine bwannesték: uitdrukkingen om luiheid aan te geven. "Van wirke gaon de bêste paert kepot", wordt gezegd als men iemand vraagt om te helpen bij het werk. Hae géit de ganse daach in d'n haam: het is een harde werker. Dae haet ouch allezelaave de haam neet euvergereete: hij heeft nooit hard gewerkt. Hae wirk zich lénjelaam: hij werkt te hard, ondoelmatig. Zich aan de kaers vaswirke: zich dood werken. "Waar me mêr e geitje, driemaol gemólke, dan houte sjich" wordt gezegd, als men meer werk heeft als men aankan. "Dao kénste óere nao zitte te kíeke, zóngér meuch te waere", vindt een luierik, die bij het werk van een ander toekijkt. Sjich maake: ophouden met werken. -Hard ingespannen-: hêlle,

hêlde, haet *gehêlt of hêngste*, *hêngsde*, haet *gehéngs*. -Ongedurig en snel-: *tórvele*, *tórvelde*, is of haet *getórvelt*. -Met slecht of onvoldoende gereedschap-: *braGGelle*, *braGGelde*, haet *gebraGGelt*. -Hard-: *peeze*, *peesde*, is of haet *gepees*. **OOK**: *sjófle*, *sjófelde*, is of haet *gesjóffelt*. -Hard onder ongunstige omstandigheden-: *póejakke*, *póejakde*, is of haet *gepóejak*. -Slordig, slecht-: *prósje*, *prósjde*, is of haet *geprósj*. Gêť *biéjén* *prósje*: iets slordig in elkaar zetten. -Haastig en onnauwkeurig-: *róffele*, *róffelde*, haet *geróffelt*. -Vooruit, aan 't werk-: *allee* *travaljee*.

werker, m. *wirker*, *wirkers*, *wirkerke*.

werk geven, **ZIE**: bezig houden.

werkhemd, o. *wirkhumme*, *wirkhummes*.

werkman, m. *wirkman*, *wirklúu*, *wirkmênke*.

werkpaard, -ook harde werker-: o. *wirkpaert*, *wirkpáert*, *wirkpaertje*.

werkplaats, o. *wirkes*, *wirkesse*.

werkschort, m. *wirksjolk*, *wirksjôlk*. De *sjriénewirkers* drooche vreuger blauw *wirksjôlk*: de meubelmakers droegen vroeger blauwe werkschorten.

werktuigen, **ZIE**: gereedschap.

werkvloer, -tijdelijke-: v. *brits*, *britse*, *britske*.

werkvolk, o. *wirkvouk*.

werkvrouw, v. *pótsvrouw*, *pótsvroulúu*, *pótsvruike*.

werpen, **ZIE**: gooien. -Alleen in de betekenis van jongen werpen!-: *wérpe*, *wórp*, haet *gewórpe*. 2e. De *kníén* haet *jónge gewórpe* of haet *gejungelt*: het konijn heeft jongen geworpen.

OOK: *jónge*, *jóngde*, haet *gejónk*.

werptol, m. *íésdop*, *íésdöp*, *íésdöpke*.

wervel, m. *wirbel*, *wirbele*, *wirbelke*.

OOK: -draaibaar houtje van

sluiting-:

m. *wirvel*, *wirvele*, *wirvelke*.

wervelen, *wirvele*, *wirvelde*, haet *gewirvelt*. **OOK**: *wirbele*, *wirbelde*, haet *gewirbelt*. Dat *wirbelde* dooréin *wíe* 'ne *trób kúúkes*: dat *wirvelde* door elkaar als een troep *kuikens*.

wervelkolom, **ZIE**: ruggegraat.

wesp, v. *wësp*, *wëspe*, *wëspke*.

wespensteek, m. *wëspesteek*, *wëspesteekte*, *wëspesteekske*.

westen buiten, *verdúúzelt*.

westen 't, o. *raengelaok*.

OOK: o. *wëste*.

wet, v. *wët*, *wëtte*, *wëtje*. *Wëtte* *zeen nëtte*, de *möGGe* *blíeve* *drin hange* *ên* de *vleege* *gaon dedoor*: de grote *schurken* *kruipen vaak* door de *mazen* van de *wet*.

weten, *wéite*, *wis*, haet *gewéite*. 2j. -Laten *weten*-: *óétrichte*, *richde* *óét*, is of haet *óétgerich of laote wéite*, leet *wéite*, haet *laote wéite*. 2f.

ZIE: *schuiven*. *Eederéin móť* *zíen gebaeje kénne*: ieder moet *weten* wat hij doet. Van *túút* noch *blaos wéite*: nergens vanaf *weten*.

wetleer, **ZIE**: *scheerriem*.

wettelijk, *wëttelik*, *wëttelikker*, *wëttelikste*.

wetstaal, -of *priem* van *slagers e.d.* -: o. *staol*, *staole*.

weven, *waeve*, *waefde*, is of haet *gewaef*.

wever, m. *waever*, *waevers*.

wezel, m. *weezel*, *weezele*, *weezelke*.

wezen, o. *waeze*. Es *tsjwè* *dröppele* *waater 't waeze* van *zíen mam*: zuiver het *wezen* van zijn moeder.

OOK: m. *aart*.

wicht, o. *wich*, *wichter*, *wichske*. *Erm wichske*: arm *kindje*.

wie, *wae*, *waem*, *waeme*.

ZIE: *kinderliedje*. S.

wie weet, *wae wët*.

wieden, *gíjje*, *gíjde*, is of haet *gegíjt*. **OOK**: *gaeje*, *gaejde*,

haet gegaejt.

wieg, v. wéech, wéége, wééchske.

wiegen, wéége, wééchde, is of haet gewéég. **OOK**: sjokkele, sjokkelde, is of haet gesjokkelt. 't Kintje sjokkele: in de schommel of op de arm.

wiel, **ZIE**: rad. Dat hunk debié wie 't víefde raat aan 'ne waagel: dat hangt erbij als 't vijfde wiel van een wagen.

wielbeslag, v. réip, réipe, réipke.

wielewaal, m. goutmaelder, goutmaelders, goutmaelderke.

wielrenner, m. fitserenner, fitserenners. Dat is 'ne stókrenner: hij rijdt hard, maar slechts over een korte afstand; iemand die afwisselend hard en langzaam fietst.

wieroken, wíerouke, wíeroukde, haet gewíerouk.

wierook, m. wíerouk.

wierookscheepje, o. wíerouksjeepke, wíerouksjeepkes.

wierookvat, o. wíerouksvaat, wíerouksvaater, wíerouksvaetje.

wig, m. kiél, kiéle, kiélke.

wij, veer of ver. Veer tsjwé: wij beiden.

wijd, wíét, wíer, wíetste. Dae jas is mich te wíét: die jas zit me te ruim. Wíét ên zíét: wijd en zijd.

wijden, wíeje, wíede, is of haet gewíet. -Ook in de betekenis van ruimer maken-. **ZIE**: ruim. S.

wijde, v. wíetde, wíetdes. De wíetde is neet goot: de wijde is niet goed. De wíedige waerelt: de wijde wereld.

wijf, v. wíéf, wíéver, wíefke.

OOK: -lomp dom wijf-: v. bóéretut, bóéretutte, bóéretutje. -Smerig-: v. tónjtél, tónjtele, tunjtélke. -Gemeen-: v. twai, twaije. Die ouw dwas: dat oude wijf. 'n Ouw sjróef of 'n out wíéf of 'n óuw tèsj: een oud wijf. 'n Gèkke sjróef: een gek wijf.

-Boosaardig-: dat is 'n tang van e vroumisj: dat is een boosaardig wijf.

wijfelaar, m. wíéfelaer, wíéfelaere.

wijfelen, wíéfele, wíéfelde, haet gewíéfelt. **ZIE**: talmen.

wijfjesvogel, v. póp, póppe, pupke.

wijk, v. wíék, wíéke, wíékske.

wijken, wíéke, week, is geweeke. 2p.

wijn, m. wíén, wíéne, wíenke.

-Slechte kwaliteit-: m. pómpen-héimer. 'n Rwas is gou geseert: goede wijn behoeft geen krans.

Wijnand, Menant, Nant, Wien.

wijnappel, -rode renet, sterappel-: m. wíénappel, wíénappele, wíénèppelke.

wijnazijn, m. wíénáétje.

wijngaardslak, v. karkol, karkolle, karkólke.

Wijngaardstraat, voormalige veldweg vanaf slot in de Maas naar de Driekuilenweg. Was gesitueerd in de huidige Tiendstraat.

wijnhuis, o. wíénhóés, wíénhóézer, wíénhúuske.

wijnsaus, v. wíénsaus, wíénsauze, wíénsèiske.

wijnsoep, v. wíénsop, wíénsöpke. "Wíénsop" was een der gerechten, die door de betere stand op Goede Vrijdag werd gegeten. Ze werd gemaakt van: rwaije wíén, króétnaegel, staafkenjèl, reziéne, taapiookaa ên sókker. Nao de sop woor gaete: jèrring, witte bwanne, aerpel, unnesaus ên pannekeuk in aolie gebakke.

wijs, -verstandig-: wíés, wíezer, wíeste. -Melodie-: v. wíes, wíeze, wíeske. 't Verstènjt kump neet veur de jaore ên de jaore neet veur de fieftich: door ervaring wordt men wijs. Eemes van de tèsks aafbrénge: iemand van de wijs brengen. Dóé brungs mich van d'n apperpoo: je brengt mij van de wijs. Betóp zeen of de kop los hòbbe: niet goed wijs zijn. Veul dich mêr aan 'n bats, dan hòbste sjénk: maak je maar niets

wijs. Laot dae bóér die koo: laat hem zo wijs. Ljèrgêltj betaale: door schade en schande wordt men wijs. Ich kén mitte bêste wil van de waerelt dao neet mjè lwas óét waere: ik kan er met de beste wil van de wereld niet meer wijs uit worden.

wijsheid, v. *wiésheit, wíésheite*.

wijsmaken, -op de mouw spelden: opbénje, bónj op, is of haet opgebónje. 2e. Eemes 'n opbénje: iemand wat wijs maken.

OOK: *wíésmaake, maakde wíés*, haet *wíésgemaak*. Zich *riék* raekene ên zich *êrm tälle*: zich zelf iets wijsmaken. Dae wilt tich opbénje, dat ózzelivvenjêr op 'ne keesebóúm zit: hij probeert je de ongelofelijkste dingen wijs te maken.

wijsneus, v/m. *álversténjt*. **OOK**: v. *wíésnaas, wíésnaaze, wíésnaeske*.

wijsvinger, m. *wíésvinger, wíésvingere, wíésvingerke*.

wijten, *wíéte*, weet, is of haet *geweete*. 2b.

wijvenmaand, -April-: m. *wíevermaonjt, wíevermaonje, wíevermäöntje*.

wijwater, o. *wíewaater, wíewaaterke*.

wijwatersbakje, o. *wíewaaterpötje of -bêkske, wíewaaterpötjes of bêkskes*. **OOK**: o. *wíewaatervaeetje, wíewaatervaeeties*.

wijze, -gewoonte-: v. *wíes, wíeze, wíeske*.

wijzen, *wíeze*, wees, is of haet *geweeze*. 2p. Op *wíeze stéit* straf: op iemand wijzen is niet netjes.

wijzer, m. *wíezer, wíezers, wíezerke*.

wijzerplaat, v. *wíezerplaat, wíezerplaatje, wíezerplaetje*.

OOK: o. *siéferblaas, siéferblaajer, siéferblaetje*.

wikke, -plant-: v. *wik, wikke, wikske*.

wikkelen, *winjele, winjelde*, is of haet *gewinjelt*.

wil, m. wil. Dat kénjt haet e wilke: ze weet wat ze wil.

wild, *wiljt, wiljer, wiljste*. Dooch neet zwa *wiljt*: doe niet zo wild.

OOK: *brul, brulder, brulste*.

OOK: *fókswiljt*.

wildebras, 'ne *wilje tósj*.

wildeman, m. *wiljeman, wiljemên*.

wildernis, v. *wiljernis, wiljernisse, wiljerniske*.

wildheid, v. *wiljichéit, wiljichéite*.

wildschaar, v. *wiljtsjiêr, wiljtsjiêrre, wiljtsjiêrke*.

wildstand, m. *wiljtsténjt*.

wildvlees, **ZIE**: vleesuitwas.

wildvreemd, *wiljtvraem, wiljtvraemer, wiljtvraemste*.

wildzang, m. *wiljtzank*. Ich hób gaer e bitje *wiljtzank* in de voljaer: graag hoor ik 'n beetje *wildzang* tussen de gekweekte volièrevogels.

wilg, v. *wíe, wíje*. Rwai *wíje* klómpe zeen de *bêste* die 't geuf: de allerbeste klompen worden gemaakt van het hout van de rode wilg.

-Krom mes op lange steel om wilgerijshout te snijden of heggen boven reikhoogte op te schonen-: m. *witsehaok, witsehäök*.

wilgekatje, o. *kêtte, kêtjes*.

wilgenhout, o. *wíejenhout, wíejenhuitje*. Wiejenhout is 't *bêste* hout veur staekwêrk: wilgenhout is door zijn zachtheid en structuur het meest geschikt voor houtsnijwerk.

wilgenschaa, -gebruikt bij het maken van vlechtwerk voor vakwerkhuisen-: v. *witsesjiêr, witsesjiêre*.

wilgenteen, v. *wits, witse, witske*.

Wilhelmina, *Míen, Míeneke, Míene, Willemíen*.

Wilhelmus, *Míen, Míenes*.

Willem, *Wullem, Wullemke, Wum, Wim, Wimke, Wil*.

willen, *wille, wol*, is of haet *gewilt*. 2p. Dae wol ich noch neet, al

houwer de vot mit gout beslaage:
die wou ik onder geen voorwaarde.

willens en onwillens, nooles-vooles.

willens en wetens, willes én wéites.

wimpel, m. wumpel,
wumpele, wumpelke.

wimper, ZIE: oogwimper.

wind, -veest-: m. póép, púúp,
púúpké. Eine laote vleege: een
windje laten. "Hou dich geslaote"
wordt gezegd, als iemand een
windje laat. De smet, dae sjéet dat
t'n haamer spleet: de smid liet een
enorme veest. **ZIE**: kinderliedje. S.
ZIE: windje laten.

wind, m. wénjt, wénj, winjtje.
De wénjt taenge hóbbe: de wind
tegen hebben. Hae haet in zíe laeve
våöl taengewénjt gat: het is hem niet
voor de wind gegaan. Hae krég ze
op zíéne pókkel: hij krijgt de wind
van voren. Ongerste wénjt: nrd.
oosten- en bäöveste wénjt: zuid
westenwind. -Koude noordenwind-:
m. bies, bíze, bieske.

windbuil, ZIE: opschepper.

OOK: m. wénjtbúúl, wénjtbúúle,
wénjtbúúlke.

windbuks, v. wénjtbuks, wénjtbukse,
wénjtbukske.

winde, -vis-: v. wénj, wénje, wénjke.
ZIE: dommekracht.

windei, o. léézenei,
léézeneier, léézeneike.

windhond, m. wénjthónjt, wénjthunj
of -hónj, wénjthuntje.

windje laten, póépe, póépde, haet
gepóép. **ZIE**: wind. Hae leet 'ne op
te zökke gaon of hae haet op zien
stamkaart getraoje:
hij heeft een windje gelaten.

windmolen, v. wénjtmeule,
wénjtmeules. -Kinderspeelgoed-:
o. wénjtmeuleke, wénjtmeulekes.

windsel, m. winjel, winjele, winjelke.

windstil, wénjstil.

windstoot, m. wénjstwat, wénjstwèt,

wénjststwètje.

windstreep, m. wénjstreep,
wénjstreepe, wénjstreepke.

windveer, v. wénjtvaer,
wénjtvaere, wénjtvaerke.

windvlaag, ZIE: windstoot.

windwijzer, ZIE: weerhaan. **OOK**:
m. wumpel, wumpele, wumpelke.

Wingert, benaming voor deel van het
Elserveld (nu Julianakanaal).
Herkomst: wijngaard nabij slot in de
Maas. Leeft voort in Wijngaardstraat
en buurtvereniging de Wingerd.
Een 2e wingert lag in het huidige
Hoge Bos.

winkel, m. winkel, winkele, winkelke.
Dao zeen lúu op t'n aere: er is volk
in de winkel. -Heiligenbeeldjeswinkel-:
m. santepetik.

winkelbank, ZIE: toonbank.

winkelhaak, ZIE: scheur. -Dubbele
verstelbare T-vormige winkelhaak-:
m. wérfhaok, wérfhäök.
-In kleding-: v. víef, víeve, víefke.

winkelier, m. winkeleer, winkeleers,
winkeleerke.

winkeljuffrouw, o. winkelmaetje,
winkelmaetjes.

winkelstraat, v. winkelstraot,
winkelstraote, winkelsträötje.

winkel van Sinkel, m. hittepetik,
hittepetikke, hittepetikske.

winnen, wénne, wón, haet gewónne. 2e.

winst, v. wéns, wénste, wénske. Hae
haet t'n aap gevlwait of de sjaop
gesjaore: hij is met de winst gaan
strijken.

-Winst maken-: sneet maake.

winstje, m. mazzel, mazzelke.

winter, m. wénjtjer, wénjtjers,
wénjtjerke.

'ne Zachte wénjtjer, 'ne vëtte kirkef:
een zachte winter, veel doden.

winterdag, m. wénjtjerdaach,
wénjtjerdáach, wénjtjerdaechske.

wintereik, m. íéseik,
íéseike, íéseikske.

winteren, *wénjtjere, wénjtjerde*,
haet gewénjtjert.

wintergroen, o. *wénjtjergreun*.

winterhanden, *wénjtjerhènj*.

winterkermis, v. *wénjtjerkirmes*.

In 1459 werd er een nieuwe kerk
gebouwd en ingewijd op de feestdag
van de H. Dionysius (9 okt.). De
kermis werd de zondag vóór deze
feestdag gehouden. Vanaf 1777 is
de novemberkermis ingevoerd en
werd de datum vastgesteld door de
Staten. Vanaf 1968 werd de kermis
verschoven naar de laatste zondag
van oktober ivm. Allerheiligen.

winterkoninkje, o. *wénjtjerkeuningske*,
wénjtjerkeuningskes.

winterslaap, m. *wénjtjerslaop*,
wénjtjerslâöpke.

wintertijd, m. *wénjtjertiét*.

wintervoeten, *wénjtjerveut*.

winterzon, v. *wénjtjierzón*,
wénjtjierzunke.

wip, -ook snelle beweging-: v. *wup*,
wuppe, *wupke*. In 'ne wup waar er
ónger: in een wip was hij beneden.

wiphout, -hefboom voor het optillen
en vastzetten van de tweewielige
boerenkar om de wielen te smeren
of er werkzaamheden aan te
verrichten-: v. *wup*, *wuppe*, *wupke*.

wipkar, -grote kar waarvan men de
bak door wippen of kippen kan
ledigen-: v. *slaachkar*, *slaachkarre*,
slaachkêrke.

wipneus, v. *hupsjnaas*, *hupsjnaaze*,
hupsjnaeske. Van iemand met een
wipneus wordt wel gezegd:
't raengent bié 'm in.

wippen, *wuppe*, *wupde*,
is of haet gewup. **ZIE**: ontslaan. S.

wirwar, *wirwar*.

wis, m. *wösj*, *wösje*, *wösjke*.

ZIE: haar.

wispelturig mens, v/m. *drèjkónt*,
drèjkónte, *drèjkuntje*.

OOK: v/m. *drèjvot*, *drèjvotte*,

drèjvötje. Hae drèjt zich wíe 'ne
waerhaan: hij is erg wispelturig.

wisselgeld, o. *wisselgêljt*.

wissen, *wisje*, *wisjde*, haet gewisj.

Wisj de drèk éns van díé gezich:
veeg het vuil eens van je gezicht.

OOK: *wusje*, *wusjde*, is of haet
gewusj. Wusj éns euver de taofel:
veeg 'ns de tafel schoon.

wit, wit, *witter*, *witste*.

witkalk, -kalkdeeg aangemaakt met
water-: o. *witsel*.

witkwast, m. *witbeustel*,
witbeustele, *witbeustelke*.

witlof, o. *witlouf*.

witsel, **ZIE**: witkalk.

witte de, -mens of dier met wit haar-:
m/v/o. de witte. De witte kat is
krank: de witte kat is ziek.

wittebrood, **ZIE**: brood.

wittebroodsdeeg, m. *wëGGedéich*.

wittebroodsweken, *wëkwaeke*.

witten, *witte*, *witde*, is of haet gewit.

witter, m. *witter*, *witters*.

witvis, -verzamelnaam voor
lichtschubbige vissoorten-: m. *witvësj*.

witzijden, *witziéje*.

woede, guf. Hae vrut zich op van guf:
hij is erg kwaad. Van guf door de
plefóng gaon: van woede barsten.
Dae sprunk te gal of knap van guf:
die barst van woede. **ZIE**: vergift.

woede in, *kaotewêch*.

woedend, *fókswiljt*.

OOK: *guftich*, *guftigger*, *guftichste*.

OOK: *giftich*, enz.

woekeraar, *bloedzuiger*.

woelen, *wirvele*, *wirvelde*,
haet gewirvelt.

OOK: *vraatsjele*, *vraatsjelde*, is of
haet gevraatsjelt. **ZIE**: wroeten.

woeler, m. *wuiler*, *wuilers*, *wuilerke*.

woelmuis, v. *mol móés*, *mol móús*,
mol móúske. In Limburg wordt
hierbij de zgn. woelrat bedoeld.
De woelrat, die vnl. leeft van de
vlezige wortels van planten, heesters

en bomen kan in de groentetuinen grote schade aanrichten aan bol- en knolgewassen, wortelen, schorseneren, knolselderij enz. Zij maakt evenals de hamster voorraadkamers voor haar wintervoedsel.

woelwater, m. *rölser, rölser, rölserke*. **OOK**: m. *wirvelaer, wirvelaere, wirvelaerke*.

OOK: m. *wuiles, wuillesse*. Dat kénjt is 'ne richtige wuiles: dat kind is een echte woelwater. -Iemand, die niet stil kan blijven zitten of liggen, ongedurig is of onrustig slaapt: m/v/o. *vraatsjelaer, vraatsjelaere, vraatsjelaerke*.

OOK: v. *vraatsjelnkónt, vraatsjelnkónte, vraatsjelnkuntje*.

OOK: m. *sjaavelaer, sjaavelaere, sjaavelaerke*.

woensdag, goonsdich. Goonsdichs weurt te waek gedéft: werd vroeger gezegd door arbeiders en verloofden, omdat de week dan al half voorbij was.

woest, weus, *weuster, weuste*. Dooch neet zwa weus: doe niet zo woest. **ZIE**: wild.

wol, v. *wol, wólke*. Van alle watere gewésje: door de wol geverfd. -Slechte kwaliteit-: *bodde*.

wolf, m. *wóuf, wúif, wúifke*.

wolfshond, m. *wóufshónjt, wóufshunj of -hónj, wóufshuntje*.

wolfsklauw, -ook wel St.

Hubertusklauw-: m. *wóufsklau, wóufsklauwe, wóufskleike*. (Vijfde teen of bijteen aan de achterpoten van een hond). Erg vaak komt dit ongemak niet voor.

Het is gebruikelijk, dat ze zo spoedig mogelijk na de geboorte worden weggesneden om te voorkomen, dat de hond daar later last van krijgt.

wolfstand, m. *wóufstènjt, wóufstènj, wóufstènjtje*. Hinderlijke zij- of

neventand bij een varken.

wolk, v. *wóúk, wóúke, wúikske*.

wolkam, -ijzeren-: o. *kém*.

wollengoed, o. *wólle*.

wond, v. *wónj, wúnj, wuntje*. -Wonde plek tengevolge van wrijving of beschadiging-: *wónjt*.

-Open-: v. *braatsj, braatsje, braatsjke*.

wonder, o. *meraakel, meraakele*.

ZIE: presteren. S. Wat e meraakel: wat een lelijk mens.

OOK: o. *wónjer, wónjere, wunjerke*.

wonderlijk, *wónjerlik, wónjerlikker, wónjerlikste*.

wondermooi, *wónjersjwan*.

wonderolie, m. *reziénenaolie*.

wondkoorts, o. *wiljtvuur*.

wondkorst, m. *raof, räöf, räöfke*.

OOK: m. *rouf, rúif, ruijke*.

wondvocht, **ZIE**: etter.

wondwater, -voor het reinigen van wonden-: o. *witwaater, witwaeterke*.

wonen, hoezeere, *hoezeerde*, is of haet gehoezeert. **OOK**: *woone, woonde, haet gewoont*.

ZIE: bedreiging. S.

woning, v. *weuning, weuninge, weuningske*.

woonwagen, m. *woonwaagel, woonwaagels, woonwaegelke*.

woonwagenbewoner, m. *kampjókkel, kampjókels, kampjókkelke*.

woord, o. *woort, weurt, weurtje*.

Weurt hóbbe: een woordenwisseling hebben. Veer maake dao géin weurt mjè aan nót: wij zullen daar geen woord meer aan verspillen. Dae móste de weurt óét z'ne mónjt trèkke: die moet je de woorden uit zijn mond trekken. Zwa vas van zíéne mónjt wie 'nen hónjt van zien kónt: zich niet aan z'n woord houden. Dae hoofste de móel neet aope te braeke: hij weet zijn woordje wel te doen. Paol houwe: zijn woord gestand doen.

woordenboek, m. diksjenaer, diksjenaere. **OOK**: o. *woordebook*, *woordebeuk*, *woordebeukske*.

woordenwisseling, wéúrt höbbe.

worden, waere, woor, is gewoore. IV.

Hae woor héives gebrach:

hij werd naar huis gebracht.

Dat gaeve géin: dat wordt niks.

worgen, **ZIE**: wurgen.

worm, m. wörm, wörm, wörmke.

wormkruid, o. wörmzaot, wörmzäöt, wörmzäötje.

wormschroef of -wiel, **ZIE**: worm.

wormsteek, m. wörmstaek,

wörmstaeke, wörmstaekske.

De paere zitte vol wörmstaeke:

de peren zijn wormstekig.

wormstekig, de appele zeen al aangestaoke: de appels beginnen al te rotten.

worp, m. wörp, wörp, wörpke. De kniën haet 'ne sjwanne wörp jónge: het konijn heeft een mooie worp jongen.

worst, v. wóós, wéús, wéúske.

worstebroodje, wóóstebrowêdje, wóóstebrowêtjes.

wrang, -zuur: zóér, zóerder, zóerste. 'ne Zóere appel: een wrange, zure appel.

wrat, v. vrattel, vrattelle, vrêttelke.

Es 't lóet veur 'ne dwaje in 't graaf,

wêsj tich dan díen vrattelle aaf: een

oud volksgeloof leerde, dat men om

wratten kwijt te raken, ze onder 't

luiden van de doodsklokken in

stromend water moest wassen en

daarbij drie Onzevaders bidden.

wreedaard, **ZIE**: bloedhond.

wreef, m. vrief, vriefe, vriefke.

wreken, vraeke, vroom,

is of haet gevraoke. 2b.

wriemelen, mirmele, mirmelde, is of haet gemirmelt.

wrijven, vriefe, vreef, is of haet gevriefe. 2b. -Ruw-: sjrómpde, sjrómpde, haet gesjrómpde.

wringen, vrénge, vróng, haet gevrónge. 2e.

wringer, m. vrénger, vréngers, vréngerke.

wroeten, vreutele, vreutelde, haet gevreutelt. **ZIE**: pulken, krabben.

OOK: weule, weulde, haet geweult.

De moutheuvel weult 't gans pèrk

óm: de mol woelt het hele perk om.

OOK: dabbe, dabde, haet gedab.

wroeter, m. vreutelaer, vreutelaere, vreutelaerke.

wrok, m. zóch. Eemes op zóch höbbe: iemand niet vertrouwen; niet kunnen uitstaan. -Wrok blijven koesteren-: naohouwe, heel nao, haet naogouwe (naogehouwe). 2b. De pik höbbe op éine: wrok koesteren tegen iemand. **OOK**: m. vrok.

wrong, m. vrunk, vrúng, vrunkske.

wrongel, **ZIE**: kwark.

wurgen, wörge, wörchde, is of haet gewörch. Ich hób 't mich richtich d'n haus aaf mótte wörge: ik moest het echt door mijn keel wurgen.

OOK: verwörge enz.

Wylre, Wielder.

zaad, m. zaot, zäötje. Gêt zaot trêkke:
zaad kweken. Op zwart zaot zitte:
geen geld meer hebben.

zaadbak, m. zaotbak, zaotbêk,
zaotbêkske.

zaadgoed, o. gezäôts. **ZIE**:
ontbreken. S. **OOK**: o. zaotgoot.

zaadvogel, m. zaotvoogel,
zaotveugel, zaotveugelke.

zaag, v/m. zaech, zaege, zaechske.

zaagblad, o. zaegeblaot,
zaegeblaajer, zaegeblaetje.

zaagbok, m. houtsjraach,
houtsjraech, houtsjraechske.

zaagmeel, o. zaechmael.

zaagmolen, v. zaechmeule,
zaechmeules, zaechmeuleke.

zaagsel, **ZIE**: zaagmeel.

OOK: o. zaechsel.

zaagsnede, m. zaechsneet,
zaechsneej, zaechsneetje.

zaagtand, m. zaechtênjt,
zaechtênj, zaechtênjtje.

zaagvijl, v. zaechvîel,
zaechvîele, zaechvîelke.

zaaien, zjiêje, zjiêjde, is of haet
gezjiêjt. -Verkeerd zaaien, te dun of
te dik-: verzjiêje enz.

zaaier, m. zjiêjer, zjiêjers, zjiêjerke.

zaaigoed, o. zjiêjgoot.

zaaitijd, m. zaottiet. 'ne Drwêche
zaottiet, 'ne gooje zaottiet:
droog weer tijdens het zaaien kan 'n
voorteken zijn voor een goede
oogst.

zaak, **ZIE**: bedrijf. o. BraGGelgesjêf,
braGGelgesjêfte, braGGelgesjêfke:
niet vlottend karwei, slecht lopende
zaak. -Speciaalzaak-: o. vakgesjêf,
vakgesjêfter. Gesjêfte doen: zaken
doen. -Goed zaakje-: m. mazzel,
mazzelke. -Goede zaken doen-:
mazzele, mazzelde, haet gemazzelt.

OOK: v. zaak, zaakes, zaekske. Dat
is angere tjê ês kofte: dat is een heel
andere zaak. De bok is vêt: de zaak
is rond of het spel kan beginnen.

Veur de borde kómme: voor de zaak
uitkomen. Dat hunk noch in wîe
búûle: dat is een nog onzekere zaak.
Dat is mich ouch 'n drêkkige
heemelsvaart: dat is een kwalijke
zaak; het is niets en zal ook niets
worden. Op zêkweurt móste neet
vórtvaare: zaken moet men onder
getuigen of schriftelijk doen.

zaaks, niet veel, neet vâöl soeps.

zaal, m. zaal, zaale, zaelke.

zabbelaar, m. zabbelaer, zabbelaere.

zabbelen, zôêke, zôêkde,
is of haet gezôék.

zacht, **ZIE**: mals, mild, overijp.

OOK: zach, zachter, zachste.

ZIE: verwijfd. Dat smijlt tich in de
mónjt wîe dóévestront:
dat is erg zacht. -Week-: wêkelik,
wêkelikker, wêkelikste.

zadel, m. zaal, zaale, zaelke.

zadelmaker, m. haammaecker,
haammaekers. **OOK**: m. zaadelaer,
zaadelaere, zaadelaerke.

zadelriem, v. hêlp, hêlpe, hêlpke.

zagen, zaege, zaechde, is of haet
gezaech. -Lijn waarlangs gezaagd
wordt-: m. zaechstreek.

zagerij, v. zaegerie,
zaegerieje, zaegerieke.

zak, m. zak, zêk, zêkske. -Zak met
smokkelwaar-: m. pungel, pungele,
pungelke. De pungel draage: zak
smokkelwaar over de grens brengen.
-Papieren-: v. túút, túúte, túútje.

Van túút noch blaos wéite: nergens
vanaf weten. -Met zakken tegelijk-:
zaksgewies. De mjê rês stwak hae
zichzêllef in de têsj: het grootste deel
verdween in zijn eigen zak.

ZIE: onhandig. S.

zakdoek, m. snóefplak, snóefplêk,
snóefplêkske. D'n êrme gwêjitet
ewêch ên de riêke stukket zich in de
têsj: de allerarmsten gebruikten
vroeger geen zakdoek.

OOK: m. snóefplak, enz.

zakenman, m. gesjêfsman, gesjêfslúu.

zakgeld, o. sôndessente.

zakken, -voor examen-: flatse,
flatsde, is geflats.

OOK: zakke, zakde, is gezak.

Dito: in zakken doen.

zaklantaarn, v. pitsjlampe,
pitsjlampe, pitsjlempke.

zakmes, v. kniép, kniépe, kniépkje.

zalf, v. zauf, zauve, zèifke.

zalig, zjèlich, zjèligger, zjèlichste.

Wae zjèlich wilt stêrve, ljet te rêchte
êrve: wie zalig wil sterven laat de
rechthebbende erven. Hou er mêr
e zjèlich óer, dan waar er óét 't léit
of jèlènj: had hij maar een zalig uur,
dan was hij uit het leed of ellende.

zaliger gedachtenis, zjèligger.

De pap zjèligger: vader zaliger.

zaligheid, v. zjèlichéit, zjèlichéite.

zalm, -neusje-: gêt óét 't
pestwarsvaetje.

zalven, zauve, zaufde,
is of haet gezauf.

zand, m. zènjt. **OOK**: m. zaavel.
-Mul-: m. papzènjt.

zandaardappel, m. zènjtaerpel,
zènjtaerpel.

zanderig, zènjjerich,
zènjjigger, zènjjerichste.

zandgroeve, **ZIE**: zandkuil.

zandkuil, v. zènjtkóel,
zènjtkóele, zènjtkúulke.

zandmannetje, o. zènjtmènke.

't Zènjtmènke kump: Klaas Vaak
komt zegt men tegen kleine
kinderen, als het bedtijd is.

zandweg, m. zènjtwaech, zènjtwáech,
zènjtwaechske.

zang, m. zaank. **ZIE**: noot.

zanger, m. zènger, zèngers, zèngerke.

zangkoor, o. kwar, kwarre, kwérke.

OOK: m. zaank. Hae is bié de zaank:
hij is lid van een of ander koor.

zangvereniging, **ZIE**: zangkoor.

zangzaad, m. zaot, zäötje.

zanik, **ZIE**: zeur.

zanikken, miére, miérde, haet
gemiért. **OOK**: óétzéivere, zéiverde
óét, is of haet óétgezéivert.

OOK: tutte, tutde, haet getut.

OOK: teutele, teutelde, is of haet
geteutelt. **OOK**: zaegge, zaechde,
haet gezaech.

zat, -genoeg-: ich bèn 't meuch wíe
kou pap of wíe gêt kaots: ik ben het
meer dan zat. Ich hób zat:
ik heb genoeg gegeten. Ich hób ter
zèllef zat: ik heb er zelf genoeg.

ZIE: dronken.

zaterdag, zaoterdich.

zatheid, v. zaatichheit. Hae wis van
zaatichheit neet mjè watter deech:
hij wist van zatheid niet meer wat
hij deed.

zatlap, m. zaatlap, zaatlêp.

ZIE: dronken.

zebedeus, sebedéijes, sebedéijese.

zee, v. zjè, zjèje, zjèke.

zeef, -voor droge stoffen-: v. zeef,
zeeve, zeefke. Dat laek wíe 'n
mènjel: dat lekt als een zeef.

ZIE: vergiet.

zeegroen, zjègreun.

e Zjègreun klètje: 'n zeegroen jurkje.

zeel, **ZIE**: touw.

zeelt, m. lóe, lóewe, lóeke.

zeeman, m. zjèman,
zjèlúu, zjèmènke.

zeemlerenlap, m. laerelap,
laerelêp, laerelêpkje.

OOK: m. zeemlaerelap enz.

zeep, v. zéip, zéipe, zéipke.

-Zachte groene zeep-: greun zéip.

zeepbakje, o. zéipbêkske,
zéipbêkskes.

zeepsop, m. lwëtter, lwëtterke.

OOK: m. zéiplwëtter enz.

zeer, -bijwoord-: zjèr.

OOK: behöbbelik.

zeevis, m. zjèvèsj.

zege, v. zaenge, zaenges.

zegelen, zeegele,
zeegelde, is of haet gezeegelt.

zegelring, m. *zeegelrénk, zeegelréng, zeegelringske*.

zegen, m. *zaenge, zaenges*.

ZIE: langs. S.

zegenen, *zaengene, zaengende*, is of haet *gezaengt*.

zeggen, *zèGGe, zach, afw. veer, zîé zachte*, is of haet *gezach*. 2h. *ZèGGes*: om zo te zeggen.

De *zèk* is: men zegt dat. Dao kalt *gèt*: sarcastisch bedoeld, "hij zei ook wat". Hae haet *mêr éin war aan éine kènjt ên 't anger môtter noch aangezat kriége*: je moet hem alles twee- of driemaal iets zeggen.

zeggenschap, v. *zèGGesjap*.

zegsman, m. *zèksman, zèkslúu*.

zeik, **ZIE**: gier.

zeiker, m. *zèíkbaer, zèíkbaere, zèíkbaerke*.

zeil, v. *zèíl, zèíle, zèílke*. Inpakke mitte waar, veurdat ze dich naat weurt: het zeil naar de wind zetten.

zeildoek, o. *zèíldook, zèíildeuk, zèíildeukske*. Voor keukentafels enz.

zeis, v. *mjèjzaesel, mjèjzaesele*.

OOK: v. *zaesel*, enz. **ZIE**: zicht.

zeisboom, v. *zaeselsnaor, zaeselsnaore*.

zeker, *zeeker, zeekerder, zeekerste*. 'ne Zeekere: een zeker iemand. Dat hunk noch in wíe *zèk*: dat is nog niet zo zeker. Dat is vas waar **of** dat stéít zwa vas wíe 'ne pot: dat is zo zeker als twee maal twee vier is. Dat gaef ich tich op e briefke **of** dao kénste guf op pakke: daar kun je zeker van zijn.

zekeren, *zeekere, zeekerde*, is of haet *gezeekert*.

zekerheid, v. *vastichéít, vastichéíte, vastichéítje*.

zekering, m. *stop, stöp, stöpke*.

zelden, *zèlje*. *Zèlje* of *nwats zúúste* *hääm*: zelden of nooit zie je hem.

zeldzaam, **ZIE**: raar.

zelf, *zèllef*. Ich *hób 't zèllef gebrach*:

ik heb het persoonlijk gebracht. Van *zèllef*: vanzelf. Van *zèllef kump de kat truk*: wat je leent, moet je ook teruggeven. *Dezèllefde daach* waar ich al dao: diezelfde dag was ik er al. *Dóé bès jus dezèllefde*: jij bent precies dezelfde. **OOK**: *zèlver*.

zelfbewust, dat is 'ne *zeekere*: dat is een zelfbewust iemand.

zelfde, *zèllefde*.

zelfdoener, m. *fitselaer, fitselaere, fitselaerke*.

zelfkant, m. *zèlfkènjt, zèlfkènj, zèlfkènjtje*.

zelfmoord plegen, zich verdoon, *verdeech* zich, haet zich *verdaon*.

zels, *zèlles*.

zelfstandig, *zèllefstènjich, zèllefstènjigger, zèllefstènjichste*.

Baeter kleine baas *ès grwatte knèch*: zelfstandigheid gaat boven alles.

zemelen, v. *klíje*. *Tèrvemael* mitte *klíje* veur *gríesbrwat* te bakke: grof, ongebuild tarwemeel voor het bakken van kropbrood. **ZIE**: pek. S. -Meel ontdoen van zemelen-: *máel búúle, búúle*, is of haet *gebuúlt*.

zenden, *sikke, sjikke*, is of haet *gesjik*.

zengen, **ZIE**: schroeien.

zenuw, **ZIE**: nerf.

zenuwachtig, **ZIE**: opgewonden.

OOK: *zeenewèchtich, zeenewèchtigger, zeenewèchtichste*

zepen, -met zeep insmeren-: *zèípe, zèípde*, is of haet *gezèíp*.

zeppelin, m. *sèppelién, sèppeliéne*.

zes, *zès*.

zesse, *zèsde*.

zestien, *zèstjièn*.

zestiende, *zèstjiènde*.

zestig, *sèstich*. De *sèstich* *zeen lèstich*: op deze leeftijd krijgt men vaak te maken met de kwalen en gebreken van de oude dag.

zeswekendienst, m. *zèswaekedeens, zèswaekedeenste*.

zet, m. *zèt, zètte, zètje*.

zetel, m. zaetel, zaetele, zaetelke.

zetlijn, -lang touw waaraan korte touwtjes met haken voor het stropen van vis-: v. rjièp, rjièppe, rjièpke.

zetlijnen plaatsen, -toen er nog veel vis in de beken, Maas en Kanaal zat, plaatsten de pachters (of stropers) vooral bij opkomend onweer in de avond zetlijnen; tegen de ochtend werden ze weer ingehaald. Er werd o.a. aal gevangen. Rjièppe lèGGe, lach rjièppe, **afw.** veer, zìe lachte, is of haet rjièppe gelach. 2p.

zetplank, -plank waarop door de letterzetter de gezette kolommen worden geplaatst-: v. zètplank, zètplènk, zètplènkse.

zetsel, o. zètsel, zètsle, zètselke.

zetten, zètte, zat, **afw.** veer, zìe zatte, is of haet gezat. 2p. **ZIE**: schut. S. -In elkaar-: inéinstevele, steevelde inéin, is of haet inéingestevelt.

OOK: inéinstele, steelde inéin, is of haet inéingesteelt. -Van elkaar-: óéteréinzette, zat óéteréin, is of haet óéteréingezet. 2p. -Koffie-:

ZIE: koffie. -Tegels-: plèkke, plèkde, is of haet geplèk.

zetter, m. zètter, zètters, zètterke.

zeug, v. zóóch, zéúch, zéúchse. De zóóch zóéke: het zuigen bij de zeug. De zóóch móet noch baGGele: de zeug moet biggen werpen.

zeur, v. tut, tutte, tutje.

zeurder, m. grinsjlap, grinsjlep, grinsjlepke.

zeuren, noozele, noozelde, is of haet genoozelt. **OOK**: zaege, zaechede, is of haet gezaech.

ZIE: zaniken. Bèste nóé óétgetut: is het nu afgelopen met je gezanik?

zeuren blijven, laammaake, maakde laam, is of haet laamgemaak. 'ne Urges veur laammaake: blijven zeuren.

zeurig, **ZIE**: talmend.

zeurkous, v. paertswortel,

paertswortele. **OOK**: m. zaech, zaege, zaechede. **OOK**: m. zéikbaer, zéikbaere, zéikbaerke. **OOK**:

v. zéiktrien, zéiktriene, zéiktrienke.

OOK: m. spíebak, spíebèk.

OOK: v. kúúmsjootel, kúúmsjootele, kúúmsjeutelke.

zeurpiet, **ZIE**: zeurkous.

zeven, -telwoord-: zeeve.

zeven, -van vloeistoffen, groente enz.-: zíeje, zíede, is of haet gezíet. Dooch te mèlk éns door de zíe: zeef de melk. -Van vaste stoffen-: zeeve, zeefde, is of haet gezeef. **OOK**: doordoon, deech door, is of haet doorgedaon. 1a. **ZIE**: builen.

zevenblad, -plant-: wilje geer.

zevende, zeevende.

zevensprong, -volksdans-:

m. zeevesprunk, zeevesprúng.

zeventien, zeevetjien.

zeventig, zeevetich.

zever, m. zéiver, zéiverke.

OOK: o. gezéiver.

zeveraar, m. zéiveraer, zéiveraere, zéiveraerke. **OOK**: m. zéiverlap, zéiverlèp, zéiverlèpke.

zeveren, zéivere, zéiverde, haet gezéivert. **ZIE**: beuzelen.

zeverend, zéiverentaere.

zeverlap, m. zéiverlap, zéiverlèp, zéiverlèpke.

zicht, -korte zeis om graan te maaien-: v. zich, zichte. -Handgreep van zicht-: o. zichtegewêrf, zichtegewêrver. -Gezichtsveld-: o. zich, zichte.

zichten, zichte, zichde, is of haet gezich. **ZIE**: pikhaak.

zichtzending, op zich.

ziek, krank, kranker, krankste.

Hae is krank ên óngezónjt, mër hae vrit wíe 'ne sjúúredaer: de ingebeelde ziekse spelen. Krank víere: ziekteverlof hebben. "Bèste weer op te stèkke" wordt gevraagd, als iemand langdurig ziek is geweest. Ich veul mich neet richtich: ik voel

me niet lekker. Hae is êrch slêch:
hij is ernstig ziek. In de lappemênjel
zitte: ziek of onpasselijk zijn.

zieke, m. *krankke, kranke*.

ziekeliĳk, *krênkelik,*
krênkelikker, krênkelikste.

ziekeliĳk zijn, *krawaake, krawaakde,*
haet gekrawaak. Die haet me laeve
gêť gekrawaak: zij is haar hele leven
lang ziekeliĳk geweest; wordt ook wel
gezegd van een vroedvrouw, die bij
nacht en ontij op stap is. **OOK:**
krâôtsje, krâôtsjde, haet gekrâôtsj.

ziekengeld, o. *krankgêljt.*

Krankgêljt trêkke:
van de ziekenwet trekken.

ziekenhuis, o. *hospetaal, hospetaale,*
hospetaelke.

ziekenkas, m. *krankekas.*

ziekenwagen, v. *ambelans,*
ambelanses, ambelênske.

ziekte, m. *krênkde, krênkdes.*

OOK: v. *krankhêit, krankhêite.*

OOK: v. *krankichêit, krankichêite.*

Van krankichêit kós hae koum óêť
z'n óúche kíeke: hij was er ellendig
aan toe. "Houw er mêr e zjiêlich
óer" wordt gezegd van iemand,
die ongeneeslijk ziek is.

ziekteverlof hebben, *krank viére,*
viérde krank, haet krank geviért.

OOK: de *sjén hóbbe.*

ziel, v. *zjiêl, zjiêlle, zjiêlke.* -Was ook
de binnenbal van een voetbal-. Dêh,
dan haet te êrm zjiêl roe: vooruit
dan maar, dan is het op.

Got vermaort te duuvel ên zjiêť te
hêl mit reube: God maakt het de
duivel moeilijk zieltjes te winnen.

zielerust, v. *zjiêleras.*

zielsgelukkig, *zjiêlsgelökkig.*

zien, *zeen, zaoch, is of haet gezeen.*

2a. Dao zúúste mich twên: daar zie
je me wat. Kíék dae dao: zie hem
daar. Zeende blénjt: ziende blind.

ZIE: bekijken. Zeetcher: ziet U; zien
jullie. Dat zeen ich mit 'n hauf óuch:

dat heb ik zo gezien.

zienderogen, *zeenderouge.*

Hae vilt zeenderouge aaf:

hij wordt merkbaar magerder.

zigeuner, m. *segeunder, segeunders.*

zigzaggen, *siksakke, siksakde, is of*
haet gesiksak. e Gesiksak kênjtje:
een getand of gekarteld kantje.

zigzaggewijs, *siksakgewies.*

zij, pvnw-: *zíe, ze.*

zij, -weefsel-: v. *zíe, zíeke.*

e *Píépke zie: een pijpje zij(de).*

zijde, m. *kênjt, kênj, kênjtje.*

Aan béitskênj: aan beide kanten.

OOK: v. *zíe, zíeje, zíeke.*

'n *Zíe spêk: een zijde spek.* Vroeger
werden de zijden van het varken,
nadat ze uit het pekelvat kwamen,
met een wilgenteen doorregen en te
drogen gehangen; vandaar het
gezegde "ês spek aaf is, hunk te
wits". Wits is wilgenteen.

zijdelings, *zíejelings.*

zijden, -van zijde-: *zíeje.*

zijgen, -zeven van vloeistoffen,
groente enz.-: *zíeje, zíede, is of haet*
gezíet. De *mêlk zíeje: de melk zeven.*

zijkant, m. *zíekênjt,*

zíekênj, zíekênjtje.

zijn, *zeen, waor, gewaes.* **ZIE:**

grammatica hulpwerkwoorden. Wie
ich dao waor, waor hae noch neet
dao: toen ik er was, was hij er nog
niet. Ze hóbbe ál aafgeraap: ze zijn
overal geweest. **ZIE:** verblijven.

zijn, -bvmw-: *zíen, zíene.* 't Is *zíen*
vrouw: het is zijn vrouw. Eeder 't
síent, dan krieg de kaoje niks: ieder
het zijne, dan krijgt de verkeerde
niets. 't Is e gans speel jêr eeder
hêlge *zíene* was haet: het is een hele
toer om ieder 't zijne te geven;
het ieder naar zijn zin te maken.
Eederéin móť veur *zíen éíge* deur
kaere, dan haetter genóch te vaege:
als ieder 't zijne doet, gaat alles
goed.

zijplank, -zijschot van de laadbak van een kar, wagen, bed enz. -: v. *ziéplank, ziéplènk, ziéplènkske*.

zijspan, -van motor-:

o. *sjeepke, sjeepkes*.

zijsprong, m. *ziésprunk, ziesprung, ziesprungske*.

zilverui, -St. Jansui-: v. *zilverun, zilverunne, zilverunke*.

OOK: *sintjansun*, enz.

zilverwerk, o. *zilverwèrk*.

zilverzand, m. *zilverzènjt*.

zin, **ZIE**: lust. Dèh, dan haet tîe êrm zjièl róe: vooruit dan maar, dan heb je je zin. Slecht geluimd zijn: slêchte of krom zin hóbbe of ze slêch hóbbe liGGe. Dae hóbste de pap verzoute: die heb je de lust of zin bedorven. Dat is spêkske nao zîé bêkske: dat is naar zijn zin. Aart hóbbe aan gêt: ergens zin in hebben.

-Bij schrijven-: m. *zin, zinne, zinke*.

zinderen, *zungele, zungelde*, haet gezungelt.

zingen, *zénge, zóng*, is of haet gezóng. 2e.

zingend, *zèngentaere*.

zink, o. *zénk*. 'ne Zénke tob: een gegalvaniseerde emmer.

zinken, *zénke, zónk*, is gezónke. 2e.

zinkput, m. *zénkpöt, zénkpötte, zénkpötje*.

zinkzalf, v. *zénkzauf, zénkzèifke*.

zinnen, *zinne, zinde, gezint*. Hae is hauf of gans dróet: hij is half of geheel buiten zinnen. **ZIE**: *krulhaar*.

zinspelen, op te kôrf stwatte: op iets zinspelen.

zit, m. *zit*. Ook leger van een stuk wild.

zitten, *zitte, zaot*, is of haet gezaete.

2p. -Blijven zitten waar men zit-: *klókke, klókde*, haet *geklók*. Zitte te klókke: op een hoopje zitten. Zitte wîe 'n klók: plakken blijven. Dao kénste mit suGGele: daar zit je mee.

-Ga zitten-: *zèt tich op tîen vot*.

Sjwan zitte: tegen een kind: mooi rechtop zitten; tegen een hond: mooi zitten. -Ergens mee zitten-: *urges mit aangemaak zeen*.

zittend, *zittentaere*.

zitvlak, m. *baojem, baojeme, bāōjemke*.

zo, wîe. Wîe gezach, wîe gedaon: zo gezegd, zo gedaan.

OOK: *zwa of sjustemènt*.

zoals, op t'n aart van of in d'n doon van. **OOK**: wîe.

zodat, *zwadat*.

zodra, *zwagauw*.

zoek, wêch of ewêch.

zoeken, *zeuke, zeukde*, is of haet *gezeuk*. -Bij elkaar-: *opzeumere, zeumerde* op, is of haet *opgezeumert*. Hae krêts zich wo 't 'm neet jeuk: hij zoekt 't, waar 't niet te vinden is. -Het zoeken-: o. *gezeuks*.

zoekend, *zeukentaere*.

zoen, **ZIE**: kus. 'n Mól zónger snór, smaak wîe 'n ei zónger zout: een zoen is beter als de gever met een snor bedeed is.

'n Mól dattet klats: een smakkerd.

zoenen, *pwénne, pwènde*, is of haet *gepwènt*. **OOK**: e *múulke gaeve, gaof e múulke, haet e múulke gegaeve*. 2c. Iemand die graag zoent: v/m. *lêpsjmól, lêpsjmóele, lêpsjmúulke*. Vandaach *pwèn ên lèk, mörge klöppelke ên stêk*:

aanduiding van de verhouding tussen een wispelturig en twistziek echtpaar. *Pwénne* is mêr kaaf, dae 't neet gaer haet, vaech 't zich mêr aaf: aanduiding dat uiterlijke hoffelijkheid niet altijd de juiste verstandhouding weergeeft.

OOK: zich *aaflekke, lèkde* zich aaf, haet zich *aafgelèk*.

zoentje, o. *múulke, múulkes*.

zoet, *zeut, zeuter, zeutste*. -Erg zoet-: *deemelik, deemelikker, deemelikste*.

zoetekauw, dóé bës mich 'ne zeute:

jij bent me een zoete kauw

of 'n zachtgekookt eitje.

zoetemelksekaas, **ZIE**: kwark.

zoetemelksepap, v. zeutemélksepap,
zeutemélkspêpke.

zoeten, zeute, zeutde,

is of haet gezeut.

zoethout, -geneeskrachtige

wortelstok, waaruit drop gemaakt

wordt: o. zeuthout, zeuthuitje.

(Ter verzachting van "t sjikske"

(pruimtabak) nam men tegelijkertijd
een stukje "zeuthout".

zoetigheid, v. zeutichéit,

zeutichéite, zeutichéitje.

zoëven, jus of sjus.

zogenaaamd, zwagenaamp.

zoiets, zwagêt.

zolder, m. zölder, zölders, zölderke. e

Papiere zölderke: een slappe bodem.

ZIE: deel. **OOK**: m. spíeker,

spíekers, spíekerke.

zolderkamertje, m. spíeker,

spíekers, spíekerke.

zolderluik, m. zölderlóék,

zölderlóéker, zölderlúúkske.

zoldertrap, m. zöldertrap,

zöldertrappe.

zomen, zuime, zuimde, is of haet

gezúimp. **OOK**: zoume, zoumde,

is of haet gezoump.

zomer, m. zoomer,

zoomers, zeumerke.

zomerdag, m. zoomerdaach,

zoomerdáach.

zomeren, zoomere, zoomerde,

haet gezomert.

zomerhoed, m. zoomerhoot,

zoomerheut, zoomerheutje.

zomerhuis, o. zoomerhóés,

zoomerhóézer, zoomerhúuske.

zomerkermis, v. zoomerkirmes.

-Tweede zondag na Pinksteren.

zomermaand, m. zoomermaonjt,

zoomermaonje.

zomersproet, v. zoomersprootel,

zoomersprootele, zoomerspreutelke.

zomp, -moeras:

m. zómp, zómpe, zómpke.

zon, v. zón, zónne, zunke.

Eine op te blink zëtte:

iemand in het zonnetje zetten.

zondag, m. zóndich, zóndigge.

'ne Zóndich mit e nót humme aan:

doordeweekse feest- of heiligendag.

's Zondagsnamiddag:

sóndesnaomiddes.

zondagsgeld, sóndessênte.

zondagskleding, op z'n sóndes.

zonde, v. zunj, zúnj. **ZIE**: spijt. S.

zonder, dezónger of zónger.

zonderling, kerjeus,

kerjeuzer, kerjeuste.

zonlicht, o. zónleech.

zonneblinde, v. sjallezie,

sjallezieje, sjallezieke.

zonnebloem, v. zónnebloom,

zónnebloome, zónnebléumke.

zonnebrand, m. zónnebranjt.

zonneklaar, zónneklaor.

zonnen, zónne, zónde, haet gezónt.

zonneschijn, m. zónnesjién.

zonnesteeke, m. zónnesteeke,

zónnesteeke, zónnesteekske.

zonnestraal, v. zónnestraol,

zónnestraole, zónnesträölke.

zonnewijzer, m. zónnewíezer,

zónnewíezers, zónnewíezerke.

zo nu en dan, mit tóere.

Mit tóere leet er de bjès óét: zo nu

en dan maakte hij het te bont.

zool, -ook harde dichte laag in de

grond: m. zaol, zaole. -Metalen

zoolbeslag: hak en zool werden,

op plaatsen waar deze het meest

afsleten, met metalen plaatjes

versterkt: v. plèkkèi, plèkkèije,

plèkkèike.

zoolleer, o. laplaer.

zoom, m. zoum, zúim, zúimke.

zoon, m. zoon, zeuns, zeunke.

zorg, v. zörch. 't Kaelke haet géin

zörch: hij trekt zich nergens wat van

aan. Hae maak zich zörch óm
óngelachde eier:

hij maakt zich zorgen om niets.

zorgeloosheid, *santesíe*. Hae kaom
zwa gans santesíe aangetrampelt:
hij kwam zo zorgeloos naderbij
gedrenteld, alsof hij van de prins
geen kwaad wist.

zorgen, *zörge*, *zörchde*,
is of haet gezörch.

zorgvuldig, *hóésselik*, *hóésselikker*,
hóésselikste. Ein hóésselike vrou:
een zorgvuldige vrouw.

OOK: prikke ên passe: met passen
en meten. Hae mót prikke ên passe,
óm dao te kómme:

hij moet zorgvuldig handelen om
rond te komen.

zottigheid, *gèkkichéít*, *gèkkichéíte*,
gèkkichéitje.

zout, o. zout, *zèitje*.

zouten, *zoute*, *zoutde*,
is of haet gezoute.

zoutmortier, -meestal van hout-:
m. *zouttrómpe*, *zouttrómpe*.

zoutvat, o. zoutvaat, *zoutvaater*,
zoutvaetje. 't Zoutvaat ómstwatte:
lett. zout morsen (voorteken van
ruzie).

zoutzak, m. *zoutzak*,
zoutzèk, *zoutzèkske*.

zoveelste, *zwaväölste*.

zover, *zwawíét*. *Zwawíét kén ich* 't
verstaan:

in zoverre is het me duidelijk.

zowaar, *zwawaor*.

zowat, *zwagét*.

zozeer, *zwazjièr*.

zo-zo, *kómsie-kómsa*.

zucht, m. *zuch*, *zuchte*, *zuchske*.

zuchten, *kúúme*, *kúúmde*, haet
gekúump. Hae kúump wíe 'n out
paert: hij zucht erg. Hae is allang
aant kúúme: hij sukkelt al een hele
tijd. **OOK**: *zuchte*, *zuchde*, haet
gezuch.

zuidelijk, *zúúdelik*, *zúúdelikker*,

zúúdelikste.

zuiden, o. *zúúje*.

zuiderling, m. *zúúderling*,
zúúderlinge.

zuigeling, m. *lótsjer*,
lótsjers, *lutsjerke*.

zuigen, -van jonge dieren bij het
moederdier-: *lèmmele*, *lèmmelde*,
haet *gelèmmelt*. -Bv. van kinderen
aan speen-: *lótsje*, *lótsjde*, haet
gelótsj. **ZIE**: zabbelen.

OOK: *zóéke*, *zóékde*, haet *gezóék*.

zuiger, m. *zóéker*, *zóékers*, *zúúkerke*.
Dao mót e núut laerke in de zóéker
van de pomp: er moet een nieuw
leertje in de zuigerklep van de
pomp.

zuigleertje, o. *trèklaer*,
trèklaere, *trèklaerke*.

zuil, v. *zúúl*, *zúúle*, *zúulke*.

zuimen, *zoeme*, *zóemde*,
haet *gezóemp*. **OOK**: *zuime*,
zuimde, is of haet *gezuimp*.

zuinig, *knap*, *knapper*, *knapste*.

Hae is gét knap aangelach: hij is
zuinig van aard. Meríeketríen haet
sop gekaok, zeeve waeke van éíne
knaok: zuinig mens. *Pjèterke perfíét*:
zuinig iemand. **ZIE**: profijtelijk.

OOK: *perfíételik*, *perfíételikker*,
perfíételikste.

zuipen, *zóépe*, *zaop*, is of haet
gezaope. 2e. **OOK**: *preuve*,
preufde, is of haet *gepreuf*.

zuiplap, m. *zóéplap*, *zóéplèp*,
zóéplèpke. **OOK**: m. *zóépnikkel*,
zóépnikkels, *zóépnikkelke*.

zuivel, m. *zúúvel*.

zuiver, **ZIE**: echt, werkelijk.

OOK: *réin*, *réinder*, *réinste*.

OOK: *zúúver*, *zúúverder*, *zúúverste*.

zuiveren, -van blaam-: **ZIE**:

rechtvaardigen. **OOK**: *zúúvere*,
zúúverde, is of haet *gezúúvert*.

zuiveringszout, o. *zúúveringszout*,
zúúveringszèitje.

zullen, *zal*, *zuls*, *zal*, *zulle*, *zult*, *zulle*.

Zou, zóus, zou, zóuwe, zóut, zóuwe.
zurigheid, v. zóerichéít, zóerichéite.
zuring, -plantje-: *serél*.

zuster, v. zóster, zósters, zósterke.

Dae géít toch mit tien zóster: die heeft toch verkering met jouw zuster.

zuur, zóér, zóerder, zóerste. -Zuur kijken-: zóér kíéke. Zóér verdeent brwat smaak 't bése **of** wíe zóerder gebróewe, wíe baeter beer: iets dat met veel inspanning is verkregen, geeft de meeste voldoening.

-Overmaat aan maagsap-:

zóérbranne. Eemes de pis wèrm maake **of** gèt aanmaake: iemand het leven zuur maken.

OOK: eemes gèt aanrouke.

zuurbal, m. zóérbol, zóérböl, zóérbölke.

zuurdesem, m. zóérdéich.

zuurheid, v. zóerichéít.

zuurkool, o. zóérmóós, zóérmeuske.

"Tsjwèmaol tsjwè is óétgemaak èn zóérmóós weurt ingemaak" wordt gezegd om aan te duiden, dat men over een zaak niet meer wenst te spreken of ze als afgedaan wenst te beschouwen. Zóérmóós kan 'ne kranke minsj verdraage: zuurkool is een lichtverteerbare kost. Inmaken van zuurkool: de witte kool werd met de "móóssjaaf" fijn gesneden. De aarden inmaakpot werd eerst goed schoongemaakt en dan inwendig nat gemaakt met een scheut witte wijn. Vervolgens werd de geschaafde kool in hoeveelheden van 1500 gr. afgewogen. Bij elke portie werd ca. 15 gram zout, 2 eetlepels karnemelk en enkele jeneverbessen en peperkorrels toegevoegd. Zo werd elke portie goed aangedrukt in de pot, zodat men het onstane pekelsap goed kon voelen. Had men genoeg of was de pot vol dan werd de bovenlaag afgedekt met een doek en aan de

kanten goed ingestoken. Op deze doek werden enkele beukenhouten plankjes gelegd, welke onder het pekelsap moesten verdwijnen. Het geheel verzwaarde men met een zware steen. De pot werd dan in de kelder of een koele, vorstvrije plaats bewaard. Wekelijks werd de pot gecontroleerd, waarbij het overtollig water werd verwijderd evenals de schimmel welke aan de wand ontstond. Na ca. 6 weken was dit proces voltooid en was de zuurkool geschikt voor consumptie. -Gemaakt van de buitenste koolbladeren-: m. kómpes.

zuurkoolvat, **pot**, o. zóérmóósvaat, zóérmóósvaater, zóérmóósvaetje. Men gebruikte voor het inmaken van zuurkool, snijbonen enz. voor 't huishoudelijk gebruik vaak de zgn. "driekrwannepot", een verglaasde aarden pot van ca. 30 liter inhoud.

zuurpruim, v. zóérmóél, zóérmóéle. Dóé bès mich toch e zóérmóósvaat van 'ne kael: je bent me toch een zuurpruim van een vent.

OOK: m. tèrpetiépissier, tèrpetiépissiers, tèrpetiépissierke.

zuurtje, **ZIE**: zuurbal.

zuurvlees, o. zóérvléisj, zóérvléisjke.

zwaaien, wénke, wénkde, haet gewénk. Dao lik gèt in de wéik veur dich, éste bie uch kums **of** dao stéft gèt veur dich op: er zwaait wat voor je, als je thuis komt. Esser dat wèrt, is vuur in 't daak: als hij dat hoort, dan zwaait er wat.

zwaan, v/m. zwaan, zwaane.

zwaar, zwaor, zwaorder, zwaorste.

-Op maag-: mèchtich, mèchtigger, mèchtichste.

-Grof-: graof, graover, graofste.

zwaargebouwd, zwaorgebóet.

zwaargetroffen, zwaorgetróffie.

zwaargewond, zwaorgewónjt.

zwaarlijvig, gezat, gezatder, gezatste.

zwaarmoedig, *zwaormeujich*,
zwaormeujigger, *zwaormeujichste*.
zwaarte, v. *zwäörde*.
zwachtel, m. *winjel*,
winjele, *winjelke*.
zwager, m. *zwaoger*, *zwäögers*.
OOK: *gezwäögers*.
zwak, *zwaak*, *zwaaker*, *zwaakste*.
 -Teder-: *taer*, *taerder*, *taerste*.
zwakheid, v. *zwaakichéft*,
zwaakichéite.
zwakte, v. *zwaakde*, *zwaakdes*.
zwaluw, v. *zwêrbel*, *zwêrbele*,
zwêrbelke. Ein *zwêrbel* brunk noch
 géine zoomer: één *zwaluw* maakt de
 lente niet. "Ewêchgevlaoge, sjop ên
 sjuur vol; trukgekómme, niks
 gevónje":
 toen de *zwaluwen* vertrokken, waren
 stallen en schuren vol; toen ze
 terugkwamen vonden ze niets meer.
zwaluwnest, o. *zwêrbelenës*,
zwêrbelenëster, *zwêrbelenëske*.
 Het nestelen van *zwaluwen* op
 boerderijen werd als een gunstig
 voorteken beschouwd en werd dan
 ook door het aanbrengen van
 plankjes, waarop ze hun nest
 konden bouwen, bevorderd.
 Vernieling van nesten werd
 beschouwd als vragen om ongeluk
 en tegenspoed. De voorkeur van
 deze vogel heeft echter geheel
 andere gronden, nl. daar, waar altijd
 vee aanwezig is, zijn er ook veel
 vliegen en de vogels kunnen 't
 voedsel voor hun jongen dicht bij
 huis bemachtigen. De plankjes, wat
 groter dan voor de bouw van het
 nest nodig, waren een praktisch
 middel om de poep van de
 broedende vogels en nestjongen
 zoveel mogelijk op te vangen,
 zodat de onderliggende "luif"
 (stoep) e.d. schoon bleef.
zwaluwstaart, m. *zwêrbelestart*,
zwêrbelestêrt, *zwêrbelestêrtje*.

zwanehals, m. *zwaanehals*,
zwaanehêls.
zwanger, dao is 'n hómme! in
 de bös: zij is *zwanger*.
Zwanger zijn: *grwat gaon*, *ging*
grwat, is *grwat gegange*. 1a.
zwangerschap, v. *peziésie*, *peziésies*.
 "Woo haet dat *zié pèkske gelaote*"
 wordt gezegd van een *zwanger*
 meisje, als later van de
zwangerschap niets meer te zien is.
zwart, *zwart*.
zwartepiet, m. *zwartepiet*,
zwartepiete.
zwarte roodstaart, o. *sjóuvaegerke*,
sjóuvaegerkes.
zwart geblakerd, **ZIE**: *verkolen*.
zwartkop, v. *keesvénk*,
keesvénke, *keesvénkske*.
zwartrok, -minachtende benaming
 voor een geestelijke:-
 m. *zwartrok*, *zwatrök*.
zwavel, m. *solfer*.
zwavelbloem, v. *solferbloom*.
zwavelen, *zwaavele*, *zwaavelde*,
 is of haet *gezwaavelt*. **OOK**: *solfer*,
solferde, is of haet *gesolfert*.
zwavelstok, -ouderwetse:- m.
solferstèk, *solferstèkke*, *solferstèkske*.
zweep, v. *smik*, *smikke*, *smikske*.
zweer, m. *zwaer*, *zwaere*, *zwaerke*.
zweet, m. *zwéit*.
zweetdruppel, m. *zwéitdröppel*,
zwéitdröppele, *zwéitdröppelke*.
zweethanden, *zwéithènj*.
zweetvoeten, *zwéitveut*.
 D'n hêlge Nifnaf is de petrwan van
 de *zwéitveut*.
zwellen, *kwêlle*, *kwól*, is *gekwólle*.
OOK: *zwêlle*, *zwól*, is *gezwólle*. 2p.
zweembroek, v. *zwömbrook*,
zwömbreuk, *zwömbreukske*.
zwemmen, *zwömme*,
zwömde, haet *gezwömp*.
zwemmer, m. *zwömmer*, *zwömmers*,
zwömmerke. -Goed-: v. *waaterrat*,
waaterratte, *waaterrête*.

zwendel, m. *zwènjel*.

zwendelaar, m. *zwènjelaer*,
zwènjelaere, *zwènjelaerke*.

zwendelen, *zwènjele*, *zwènjelde*,
haet *gezwènjelt*.

zwengel, m. *zwingel of zwingel*,
zwingele, *zwingelke*.

zwengelen, *zwingele*, *zwingelde*,
is of haet *gezwingelt*.

OOK: *zwungele*, enz.

zwenken, *zwénke*,
zwénkde, is *gezwénk*.

zweren, *zwaere*, *zwoor*,
is of haet *gezwaore*. 2c.

zwerend, *zwaeretich*,
zwaeretigger, *zwaeretichste*.

zwerende vinger, o. *völhääöreke*,
völhääörekas.

zwerm, v. *vlöch*, *vlöchte*. Hae sjwat te
dóéve in de *vlöch*: hij schoot de
duiven in de vlucht. **OOK**:
m. *zwèrm*, *zwèrme*. 'ne *Zwèrm*
bieje: een bijenzwerm. 'ne *Zwèrm*
sprjiève: een zwerm spreuwen.

zwermen, *zwèrme*, *zwèrmde*,
is of haet *gezwèrm*.

zweren, *zwèrve*, *zwórf*,
is of haet *gezwórf*. 2e.

zwetén, *zwéite*, *zwètde*, haet *gezwèt*.
2h. *Zwéite* wie 'ne das: hevig
zweten. **OOK**: *óétzwéite*, *zwètde*
óét, is *óétgezwèt*. 2h. Onregelmatig.

zwetsen, *óétkraome*, *kraomde óét*,
is of haet *óétgekraomp*.

OOK: *praatele*, *praatelde*, is of haet
gepraatelt.

zwezerik, o. *zeutsel*,
zeutsele, *zeutselke*.

zwichten, *zwichte*,
zwichde, is of haet *gezwich*.

zwier, aan de gaan, op *rabot gaon*,
ging op *rabot*, is op *rabot gegange*.
1a. **OOK**: 'ne *sjuiter maake*.

OOK: *sjuitere*, *sjuiterde*, is of haet
gesjuitert. **OOK**: op *jats gaon*, ging
op *jats*, is op *jats gegange*. 1a.

zwijgen, *zwiége*, *zwééch*, haet

gezwéége. 2b. *Rèch höbste*, *mèh*
zwiége zulste: gelijk heb je, maar
zwijgen zul je. *Zwiége én dénke déit*
neemes krénke: spreken is zilver,
zwijgen is goud.

zwijgzaam, *zwiéchsaam*,
zwiéchsaamer, *zwiéchsaamste*.

zwijn, ZIE: varken. Me mot géin
rwaze ónger de vèrke strúije:
geen parels voor de zwijnen gooien.

zwijnestal, ZIE: varkensstal.

zwoegen, *maore*, *maorde*, haet
gemaort.

OOK: *wóuve*, *wóufde*, haet *gewóuf*.

OOK: *wuile*, *wuilde*, haet *gewuilt*.

Kíék tie éns wuile:

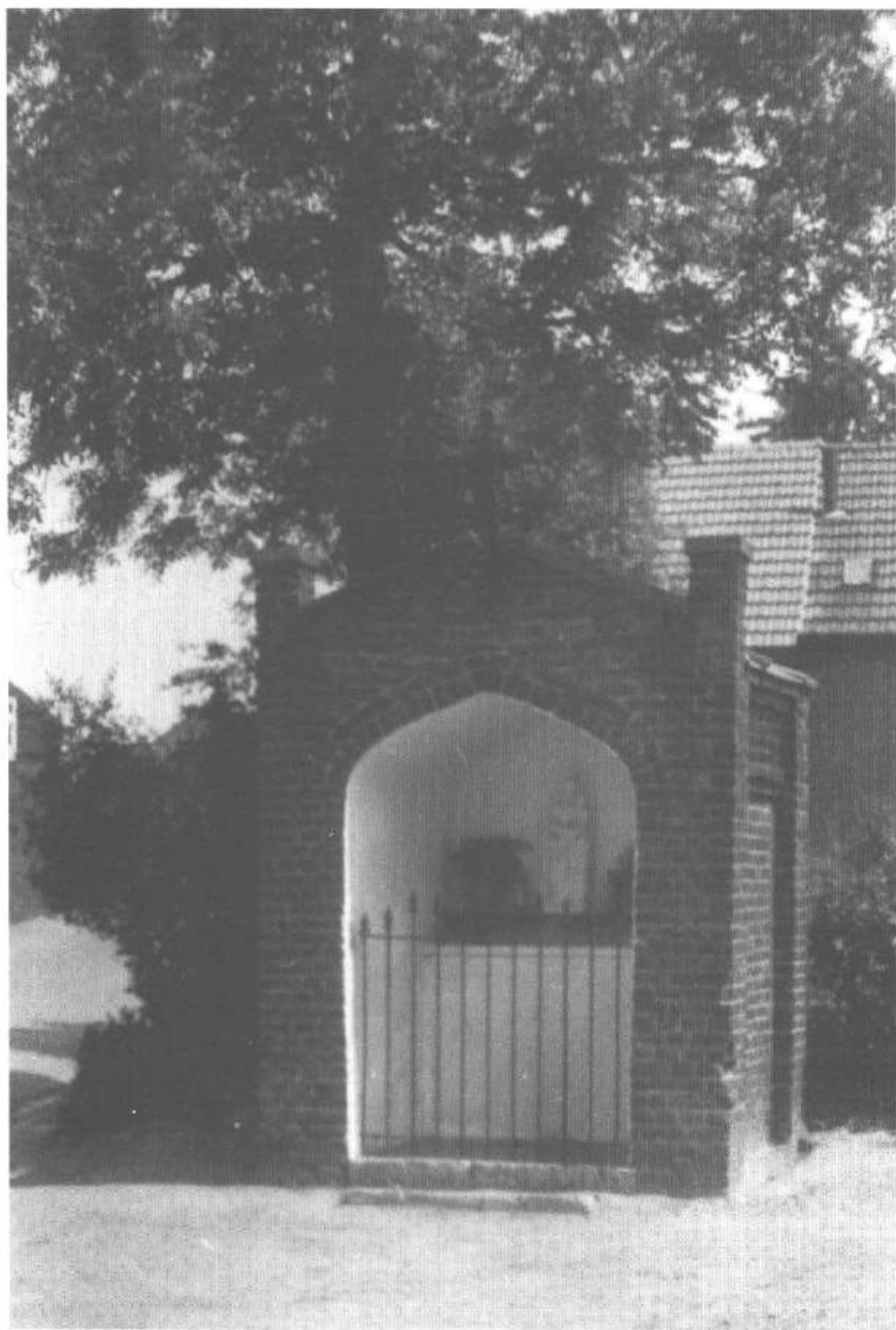
zie hen eens zwoegen.

zwoeger, m. *mäörder*, *mäörders*.

OOK: m. *wóuver*, *wóuvers*.

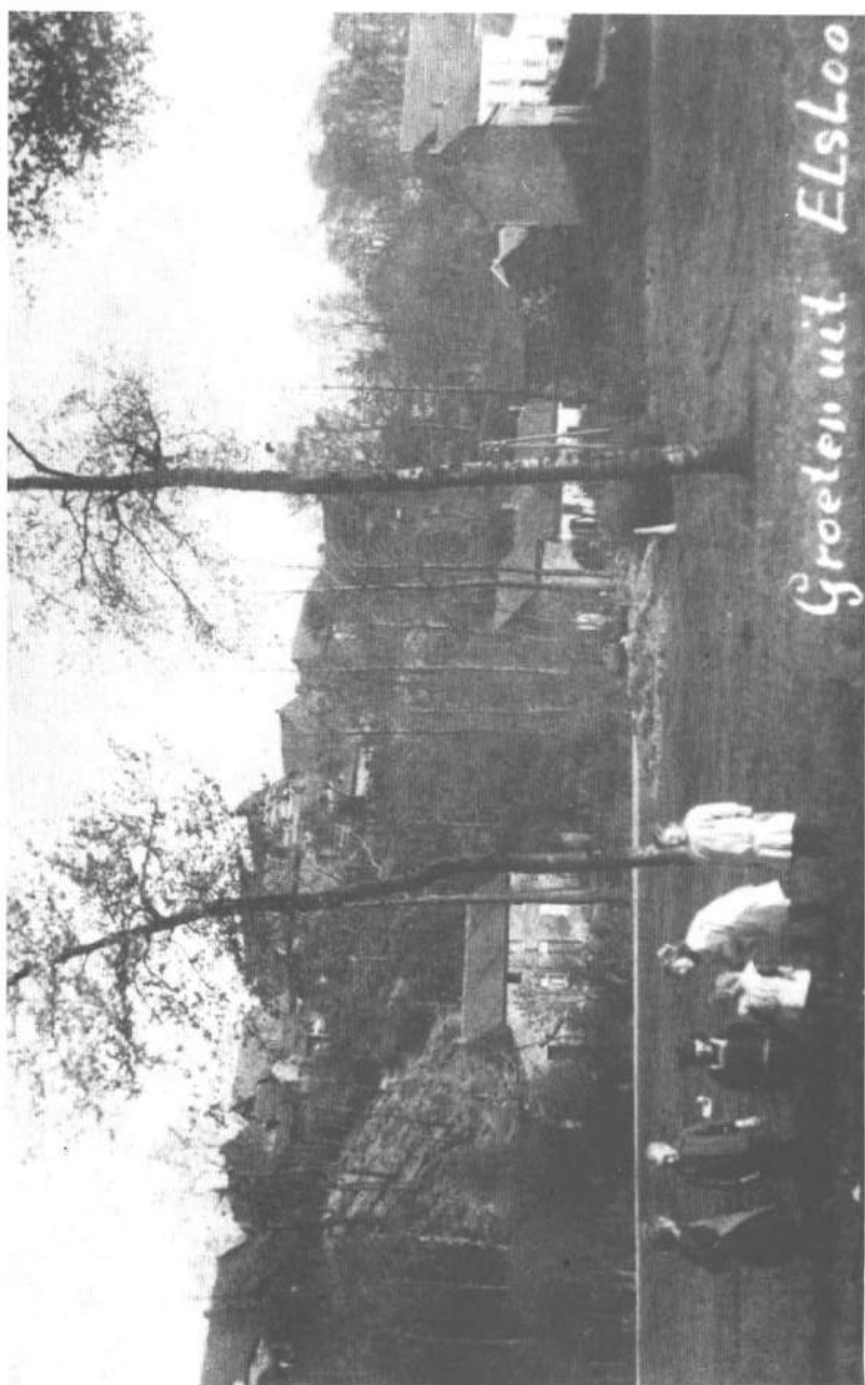
OOK: m. *wuiler*, *wuilers*.

zwoerd, v. *zwaas*, *zwaaze*, *zwaeske*.

Kapel op de hoek Raadhuisstraat/Heirstraat (aan 't Brikkewerk)

Elslloo voor aanleg Julianakanaal ca. 1925

aafdampe, afdrui­pen.
aafgank, diarree, achteruitgaan van zaak enz.
aafgelaote, afgeroomde melk, ontladen draad.
aafgêlje, afkopen.
aafgevaeg zeen op, tuk zijn op.
aafhóuwe, afslaan, weggaan.
aafkaere, afvegen met bezem.
aafkammezäöle, afranselen.
aafkampe, finale spelen.
aafkrêtsse, afkrabben, opkrassen, weggaan.
aaflóeze, aftrog­gelen.
aaf­luchte, aftillen, met licht beschijnen.
aafmaake, afrasteren, doden, voltooien.
(aaf)maore zich, zich uitsloven.
aafmjeje, afmaaien.
aafpaese, afpersen, strijken.
aafpäöle, afrasteren, afpalen.
aafpitsje, afknellen.
aafpwênne, afzoenen.
aafraape, afgrazen, iets zoeken.
aafraofele, afraffelen.
aafsjäöt, rugkramp.
aafsjödde, afgieten.
aafstríeje, bestrijden, tegenspreken.
aafstrúipe, aftrekken, afstropen, aftrog­gelen.
aaftrêkke, fotograferen, aftrekken.
aafvaare, wegrijden, niet goed behandelen.
aafvange, afsnauwen, afstraffen.
aafverkoup, uitverkoop.
aafwinjele, afwinden.
aafzwaame, slaan, afranselen.
aafzwéite, opgeven, moed of lust verliezen.
aame, denken, samengaan.
aamelank, korte tijd.
anaerde, aanaarden.
aanbelange, betreffen.
aandraage, aanbrengen, verklappen.
aandraeger, ver­klikker.
aanéin zeen, vechten.

aangewēnde, aanwensel.
aanhouwe, doorzetten, aanhouden.
aankalle, aanspreken.
(aan)kisje, ophitsen (bv. 'n hond)
aanlëGGe, aanleggen, besteden, kind de borst geven.
aan'm, val aan, pak hem.
aanmaake, aanmaken, ergens mee zitten, leven zuur maken.
aanpaote, iemand iets aansmeren.
aanpungele, zonder smaak of slordig kleden.
aanrikkemendeere, aanbevelen.
aanrouke, het leven zuur maken.
aansjién, uiterlijk.
aansjiéte, verklappen.
aansjoestere, slecht kleden.
aanstènjich, betamelijk, netjes, fatsoenlijk.
aanstrēnge, inspannen.
aanstrikke, aanbreien.
aantóntjele, slecht kleden.
aantuine, aantonen.
aanvange, doen, katekwaad uithalen.
aanwirke, met grond verstevigen.
aapenoot, pindanoot.
aas, aars.
aavêljt, aambeeld.
aavers, afwaarts.
achteréin, straks, achter elkaar.
achterkómme, aan de weet komen.
achterlaote, achterlaten, nalaten.
achteróét, achteruitgang, toilet.
achteróm, achteringang.
achterröks, achterbaks.
achterunjere, namiddagpauze.
aech, eg.
aechetènjt, tand van eg, grote vooruitstekende tand.
aels, els, boom, schoenmakersgereedschap, alssem, soort jenever.
aenj, eend.
aenjemoos, eendekroos.
aere, gang, voorhuis.
aerpelskróét, aardappelloof.

aertwaech, zand-, landweg.
aester, ekster.
aetje, azijn.
aevel, echter, evenwel.
agetaasje, opwinding, drukte.
akkere, diep ploegen.
alaert, bijdehand, beschaafd, wakker.
alaoves, ieder avond.
allegaasje, drukte, opwinding.
allegaasjemaeker, druktemaker.
allewiel, tegenwoordig.
allezelaeve, vast en zeker,
 waarschijnlijk, altijd, vermoedelijk.
alteraasje, ontsteltenis.
alverstènjt, wijsneus.
alwaekes, wekelijks.
ambachsman, arbeider.
ambíésje, ambitie.
ambras, verlegenheid, overdreven
 drukte.
ampesant, terloops.
amvelop, enveloppe.
äöf, gedroogde appels of peren.
äöftevlaaj, appel- of perenvla.
aomer, houtschool.
aomzéik, mier.
aor, aar, ader.
äörtje, taartonderzetter.
aos, snaak, aas bij kaartspel, kwast in
 hout.
appelekou, abrikoos.
applepröl, hete bliksem.
appelkitsj, appelklokhuis.
appetjèk, apotheek.
arretaasje, arrestatie.
assenoot, hazelnoot.
asserans, verzekering.
astrant, driest, brutaal.
aubel, alver.
aubeleman, kabouter.
aubette, praten, kletsen.
aumemme, praatjes verkopen.
aututte, kul verkopen.
baa, grootvader.
baar, puur, helemaal.
baare bénje, staan te kletsen.
baatsj, vies, vuil.

babbelaer, snoepje.
baddele, haspelen.
badding, balk.
baekvaeger, schooier.
baenjt, beemd.
baeteríe, natuurlijke meststoffen.
baeterkoup, goedkoop.
baGGele, biggen werpen.
bak, big, laadruimte in kar,
 gevangenis, kopje, baksel, kaak,
 mop.
bakkes, bakplaats, bakhuisje, gezicht.
baktènjt, kies.
bankbreëf, bankbiljet.
baoj, bode.
bäöke, huilen, balken, schreeuwen.
bäöketich, huilerig.
baovenaert liGGe, opgebaard
 liggen.
bat, beekoever.
batjakker, smeerlap.
batje, boefje.
batklau, grote steen voor
 oeverbescherming.
bats, bil, segment van sinaasappel,
 kwart van noot.
batteraaf, deugniet, schooier.
batteraer, lawaaimaker.
battere, gloeien, lawaai maken.
bedichte, bestemmen.
beele, blaffen.
bees, bies.
bêf, mond, kin.
begaaije, te veel eten, bevullen,
 afranselen, op de koffie komen.
begaaffe, toetakelen.
begaoving, vallende ziekte, stuip.
behave, behalve.
behèi, ophef.
behöbbelik, zeer, erg.
bekalle, bespreken, kwaadspreken.
bêkke, bevallen, smaken.
beklaatere, bekleetsen, bespatten.
beklaene, bepleisteren, besmeren.
beklatsje, toejuichen, kwaadspreken.
bêlboum, abeel.
bêlke, ondiep ploegen.

bèlleboum, fuchsia.
belul, benul.
belump, overleg.
bèndige, temmen.
bèngelik, buitengewoon, behoorlijk.
bénnebjèr, stiekemerd.
benumme zich, zich gedragen.
berappe, betalen.
bêrf, barbeel.
bêrm, hoop, tas, stapel, veel.
bêrme, opstapelen.
bêrmiet, koperen kookketel.
beros, verroest, keelpijn.
beruike zich, van een koude kermis
thuiskomen.
bêrves, blootsvoets.
besjiéte, bedriegen, in broek poepen.
beslabbere, morsen bij eten.
beslaan, van hoefijzers
voorzien.
besnautse, bekijken.
bêt, bed, perk.
betichte, beschuldigen.
bëtjak, nachthemd.
betóppe, bedriegen.
betrachte, bekijken.
betuine, blijken.
betukke, bedriegen.
bevangenhéit, benauwdheid.
bevangzeen, benauwdheid op de
borst.
beveurmunje, onder voogdij
hebben.
bewaarsjwal, kleuterschool.
bewaoreit, bevestigd.
bewasse, begroeid.
bewós, bewust.
bewouk, bewolkt.
bezat, bezet, goed in 't vet zitten.
bezeens, bekijks.
bezèi, benul, begrip, inzicht.
biejekaar, bijenkorf.
biélappe, bijbetalen.
biéluchte, bijlichten.
biéméis, koolmees.
binjel, kouseband.
birk, berk.

bjèje, betten.
bjèr, mannetjesvarken.
bjèstich, gierig, erg, beestachtig.
blaek, blik, metalen drinkkan van
mijnwerkers.
blatsje, kletsen.
blénj, blinde vrouw, vensterluik,
glasroede.
blètsje, hoesten, blaffen.
bloothónjt, afzetter.
blootzóéker, bloedzuiger.
Blúuske, kapelletje in Catsop.
bóf, hap, mondvul, bof (ziekte).
bok, bok, schraag, zitplaats op koets
of kar.
bokkebwán, keutel van de bok.
böljeraer, schreeuwer, bulderaar.
bómmele, boemelen, bengelen.
bómelsuchske, boemeltrein.
bónk, veel, groot, massa, doffe klap
of stoot.
bookesmael, boekweitmeel.
bóós, barst.
börch, borg, draagbaar.
bössel, bundel, bos.
bot door de, doorgaans.
böttele, licht spitten.
boute, poepen.
bovién, boommarter.
braatsj, beschadigde plek, kletstante.
braazele, beuzelen.
braGGele, knoeien.
braom, ruwe rand of braam.
braomel, braambes.
brasselèt, armband.
bratserie, braspartij.
breer, hek, poort.
bréitvèllich, breedvoerig.
brèts, brooddronkenheid.
brètsetich, dartel, brooddronken.
breustich, bronstig van varken.
breuzele, sudderen.
brieje, stampen van groente voor bv.
stampot.
brietsel, gestampt veevoer.
brietselhèi, stamper om veevoer te
stampen.

- brjèm**, braam.
brjèmmetaatsj, braamsluiper.
brjèssem, brasem.
broddel, geklungel.
bróésj, sproeikop, gieter.
brók, kloek.
brook, broek, drassig land.
broos, borst.
broozel, koffiedik.
brul, dol.
búize, veel drinken.
búúle, ziften van meel.
búun, toneel.
búus, buis, kastanjebolster.
bwêtte, klomp met hoge kap, bootje.
daachstenao, de volgende dag.
daachstrop, de volgende dag.
daaklat, pannelat.
daartich, dertig.
daartjièn, dertien.
daazele, onvast lopen.
daem, speen, haarstreng.
daemedénk, klein mens/dier.
daese, dorsen.
damp, damp, stoom, rook.
dankverdeender, strooplikker.
däöre of dwajer, eidooier.
daol, kauw.
daole, dwalen.
daomenee, dominee.
daomenoo, domino.
daore, doorn, stekel.
darre, durven.
dedoorjêse, erdoor jagen.
deesich, wazig.
dêkke, deken, dekken door dieren.
dêks, dikwijls.
dêmpich, dampig.
dén, deel, dorsvloer.
desedeere, beslissen.
dëssing, dessin.
diffenteere, definiëren.
differêns, onderscheid.
dillebereere, beraadslagen.
dippeneere, deponeren.
dippetaasje, afvaardiging.
distans, afstand.
doeves, duivenhok.
dóéke, bukken.
dóévespiéker, duivenhok.
dónkel, donker.
doorewêch, doorgaans.
doortaoge, doortrokken.
doortrêkke, doortrekken,
     kwaadspreken.
doos, dorst.
dörpel, drempel.
dörpelesjiéter, klaploper.
douche, deugen.
douf, doof, voos, leeg.
draan, er aan, aan de beurt.
dräöm, streep, gevormd door
     vloeistof, bv. op kopje.
draol, suf, loom.
draole, dralen.
dreich, ondiep.
driepwat, melkstoeltje.
drikkes, stommerik.
dröpke, borreltje.
dulle, ijlen.
dúur, stier.
duuvele, opspelen.
egaons, binnenkort.
eiges, zelf.
eikkaore, eekhoorn.
eilêtsich, eenzaam, enkel, iel.
éinaolêste, voorlaatste.
einderlei, eender, hetzelfde.
einverstêntnis, overeenstemming.
eivêljich, eigenzinnig.
êkstemeere, hoogachten.
êltjer, altaar.
énjtelings, eindelijk.
ènsjelaer, ruziemaker, kibbelaar.
ènsjelêchtich, twistziek.
eréigel, behoorlijk, flink.
ergaeve zich, zich schikken, zich
     overgeven.
êrmootspungel, armoedszaaiër.
êrtetëllerke, pietje secuur.
ervaare, te weten komen, ervaren.
êrvel, armvol.
euleteul, vlierbessenstruik.
euverdén, graanzolder boven

dorsvloer.

euvergrwat, te groot.

euverkwètte, verzwikken.

euvermóele, overbluffen.

euvernúuts, opnieuw.

euverstaon, doorstaan.

euvertórvele, overwérken.

euvrichéit, overheid.

èzzebleef, alstublieft.

faajel, schouderdoek in rouwtijd.

fanaatikker, fanaticus.

fanteziekrjèmmer, fantast.

fekans, vacantie.

femieje, familie.

fenês, funest.

fenêsse, finesse.

fenil, vanille.

fêrmesjël, vermicelli.

fernîes, vernis.

fêttère, bij toepen nieuwe kaarten vragen.

fewiên, steenmarter.

fîenkúúje, fijnkauwen.

fif, foef, list.

fint, foef.

fintekrjèmmer, listig mannetje.

fisternölle, knutselen.

fitsj, raamscharnier.

fitsjel, klein stukje, snippertje.

fitsjele, morrelen.

fizzelemíe, gezicht.

flabbes, kwiebus.

flêmmе, schieten.

flêt, paars.

fleures, pleuritus.

fljème, mooi praten.

flint, geweer.

flóes, pompon, slet, bol.

flóp, angst.

flóppe, gelukken.

flótsj, manzieke vrouw.

flótsje, glijden.

fluitkjès, kwark, wrongel.

flúum, fluim.

flwar, fluweel.

foddele, slecht werk afleveren.

fóék, fuik.

fóéke, duwen, rukken.

fók, duw, ruk.

fókwans, handzaag.

fókswiljt, woest, stapelgek.

fóm, kluit van kolengruis.

fortúúte, fratsen.

fósje, knoeien.

fówíén, marter.

fraanjel, franje.

frizóér, kapsel.

fuljetón, feuilleton.

gaaije, behagen.

gaaplaepel, kwajongen, nieuwsgierig Aagje.

gaar neet, helemaal niet.

gaeje, wieden.

gaelvêrf, geelzucht.

gaert, roede, vishengel.

gaes, gerst.

galderíe, torenttrans, gaanderij.

galling, galg.

gaonstêk, wandelstok.

gäöt, viseieren.

gäötgeete, kuit schieten.

gäövle, grondeling.

gats, steegje.

gebjërre, talen.

gebraGGel, gepruts.

gebróésj, gebruís.

gedanke, gedachte.

gedêrms, ingewanden.

gehèit, gehaaid.

gehing, scharnier.

gekrúúje, kruiden.

gekúúms, gejammer.

geleet, lid.

gêlje, kopen.

gêlp, brutaal, welig groeiend.

gelwêtter, geleuter.

gemaak, toilet, kamer, gemak.

gemêchs, mannelijke

geslachtsorganen.

geméínlík, gewoonlijk.

gemírmels, gewriemel.

gemjèssich, gematigd.

genäöls, gezanik.

gepaertskeutelt, gevleid.

gepaes, gedrang.
gepêks, bagage.
geraems, geraamte, constructie.
geras, gerust.
gerich, rechtbank.
geriéjer, gebibber.
geróétert, geruit.
gerös, steiger.
gesjéit, intelligent.
gesjichte, geschiedenis, verhaal.
gesjièr, gereedschap.
gesjóchte, arm, ellendig.
gesmeejich, buigzaam,
gespraekelik, spraakzaam.
gesteevelt èn gespaort, reisklaar.
gestël, constructie, frame.
geströp, struikgewas.
getankelt, getand.
getraoje, beledigd.
getúuch, getuige.
getúúch, gereedschap, tuig.
getúúchbak, gereedschapskist.
gevaak, 'n groot voorwerp.
gevalle, aanstaan, bevallen.
gevrunj, vrienden.
gevrwêr, vorst.
gewaere, ergens mee klaar komen.
gewênde, gewoonte.
gewêrf, gewricht.
gewës, gewis.
gewiks, doortrapt.
gewirbels, gewriemel.
gewörms, kruipende dieren.
gezaechs, gezeur.
gezäöts, zaadgoed.
gezat, dik, gezeten, geregeld,
 vastgesteld.
gezauwels, gezeur.
gezoks, 't hele gedoe.
gezwaegesse, schoonzuster.
gezwäogers, zwagers.
gjèje, wieden.
gich, jicht.
ginneraasje, generatie.
girm, ooilam, meisje, geitje.
gitter, traliwerk.
glitsje, glijden.

glizzerién, glycerine.
göbbele, overgeven, braken.
gölp, brede straal.
góm, gummi.
gómelestiek, elastiek.
goutmaelder, wielewaal.
graasje, gratie.
grèije, met grote passen lopen.
griéníézer, molenijzer, huilebalk,
 kniezer.
grinsje, grijzen.
grinsjlache, grijnslachen.
grip, griep.
grismael, griesmeel.
gróffelsnaagel, kruidnagel.
gróffiaot, anjelier.
grónje, in de grondverf zetten,
 stichten.
gróp, groep.
gröp, mestgoot in stal.
gróus, perceel gras voor hooi.
gruffe, inkrassen.
gruffel, griffel, ent.
gruffele, enten, prutsen.
grúúzelemënte, scherven.
grwat gaon, zwanger zijn, trots zijn.
grwatte lúu, voornaam volk.
grwêtsj, trots, verwaand.
haagelkaore, hagelsteen, -korrel.
haagelsjóel, hagelbui.
haaksj, aks.
haame, bij elkaar passen, elkaar
 verdragen.
haamvas, betrouwbaar.
haarból, haarspit.
haarénkele, de enkels kneuzen door
 het aanraken met de klompen onder
 het lopen.
haaverësj, lijsterbes.
haavergêljt, kosten voor eten en
 drinken.
haazegêrf, duizendblad.
haelder, heler.
hamfel, handvol.
haol, gierig, hol.
häölde, holte.
haolichéit, gierigheid.

hääp, heup.
haore, hoorn, -muziek-, doffer.
hääre, hoorn van dier.
haorspang, haarspeld.
haorvlöch, haarvlecht.
harre, hersens.
harrekop, stijfkop, haagbeuk.
harrekoppenhout, haagbeukenhout.
haus, hals.
hauvernach, middernacht.
heemel, hemel, baldakijn, wreefstuk
 van klomp.
hëGGeaffekaats, beunhaas.
heil, genezen.
heile, genezen, helen.
héisj, hees.
hëisj, handschoen.
heives, huiswaarts, naar huis.
hëksesjäöt, spit in de rug.
hëlle, ingespannen iets doen, laten
 begaan.
hëmmë, tegenhouden.
hënsjele, twisten, kibbelen.
heuje zich, zich hoeden.
hinjerhout, lastpost.
hitse, heet stoken.
hitsich, erotisch, vurig.
hittepetik, winkel van Sinkel.
höbgêk, hebbertig mens.
hoddele, onwettig samenwonen,
 door elkaar schudden.
hoejere, zich in zon of bij vuur
 koesteren, bij elkaar hokken om
 elkaar te warmen.
hómmel, hommel.
hómmele, donderen.
hómmelesjéel, onweersbui.
hómmeleslaach, donderslag.
hómmeletaore, donderkop.
hómmelewaer, onweer.
hómpele, mank lopen.
hospetaal, ziekenhuis.
hötje moos, klein kooltje.
hújwaagel, langpootmug, hooikar.
huipë, opstapelen.
huitvléisj, hoofdkaas.
hummere, hinniken.

húúke, hurken.
húúldop, bromtol.
ibilj, inbeelding.
iésdop, werptol.
iéseik, winterreik.
iéstuútje, ijsje in een horentje.
iéswaagel, prikslede.
ievertich, ijverig.
iézerbaan, spoorweg.
illestik, elastiek.
inéinhangë, ineenflanzen,
 onenigheid hebben.
inéinsteëvele, **inéinsteele**, in elkaar
 zetten.
infermaasje, informatie.
infóétele, zich op slinkse wijze ergens
 inwerken.
ingel, hengel.
inkerteere, inkwartieren.
inkómmende, inkomen.
in passant, terloops.
inpritsje, binnenwippen.
insjaare, vee naar weide brengen en
 verzorgen.
insneure, inrijgen.
instampe, intrappen.
intóésje, inruilen.
invaare, inrijden.
invaeme, inrijgen.
invetaasje, invitatie.
inzjèje, inzaaien.
irbel, aardbei.
irges, ergens.
janne, kauw.
jaok, juk.
jaowaal, jawel.
jat, hand.
jatse, doelloos rondlopen.
jatser, straatslijper.
jatspríe, straatslijpster.
jëkker, aker.
jël, heel, aal.
jëmmelik, geen smaak hebben.
jëmmernäökske, zgn. weduw-
 naarspijn in elleboog.
jës, knieholte.
jónk, jong, jongen.

jónkere, janken van honden.
jungele, jongen werpen.
junkerke, duizendschoon.
justemënt, dat is zo.
jut, Jood, pos (klein visje).
kaaf, kaf.
kaakemënt, kakement, gezicht.
kaalichéft, opschepperij.
kaaljakker, windbuil.
kaanjel, dakgoot.
kaar, van stro gevlochten bijenkorf.
kaatere, achter de jongens aanlopen van meisjes.
kaatsje, fluimen.
kael, keel, kerel.
kaer, kern.
kaere, vegen.
kaergezónjt, kerngezond.
kakjónk, piepjong.
kakmedam, vrouw met veel noten op haar zang.
kaksjwélke, kleuterschool.
kalkspies, kalkspecie.
kallebas, soort pompoen, tas met hengsels of handvatten.
kalösjke, vrouwenhoofddekseel, alleen het voorhoofd bedekkend.
kalot, ronde, kleine muts voor mannen.
kamasj, beenkap.
kammezaol, vest.
kamiljón, vrachtauto.
kammezäöle, afranselen.
kamp, kam, stuk bouwland.
kampe, vechten.
kamperaat, kamwiel, tandrad.
kampetésj, schooltas.
kannadas, populier.
kantóngerich, kantongerecht.
kaojóng, kwajongen.
kaojónge, soort kaartspel.
kaok, kok.
käöke, kokhalzen.
kaoker, koker, mond.
kaol, steenkool.
käöle, smeulen.
kaolik, onpasselijk, nauwelijks,

kwalijk.
käöm, gistzwam op bonen, bier, zuurkool.
kaore, korrel.
kaore, proeven.
kaore, koren, rogge.
käöre, strelen, aaien.
kaorewouf, hamster.
kaors, koorts.
kappes, witte kool.
kappesfender, Kapucijnerpater, capucijner.
kappeskop, stommerik.
karkol, wijngaardslak.
karnaaje, canaille.
kartaal, stuk.
kasjevêkske, vrouwenjak.
kasserol, braad- of kookpan met steel.
katsejêmmër, kater na drankgebruik.
katsj, jong, groen, onvolwassen, piepjong, pas geboren.
katsjel, stukje, afval, snipper.
katsjgreun, jong, fris groen.
kattedrêk, kleinigheid.
kattepiél, katapult.
kattepókkël, kromme rug.
kattetich, kattig, snibbig.
kauf, kalf.
kaunaas, koukleum.
kavaak, groot ding.
keen, kiem.
keene, kiemen van zaad.
keep, cape.
keesekeær, kern van kersenpit.
keesestéín, kersenpit.
keevere, doppen.
kèije, hard lopen, glijden.
kèijelik, kouwelijk.
kèlle, tintelen.
kelraap, koolraap.
kemjêlskúúke, aartsdommerik.
kêmme, kammen, kibbelen.
kêmp, hennep.
kemúúne, communie.
kenjêl, kaneel.
kêpsj, platzak.

kerbit, carbid.
kerbol, carbol.
kereere, genezen.
kêrkesvouk, slecht volk.
kermêl, caramel.
kernaaje, kreng, feeks.
kêrp, karper.
kertaal, stuk.
kertón, karton.
kestaanjel, kastanje.
kestaanjelebúus, bolster van kastanje.
keteer, kwartier.
kibbele, poepen.
kichele, giechelen.
kiékhoos, kinkhoest.
kiékóét, etalage.
kiél, wig.
kinkee, olie- of petroleumlamp.
kinkeglas, lampeglas.
kinsjkénjt, kleinkind.
kinsjkörf, luiersmand.
kirkef, kerkhof.
kirkesleutel, primula.
kirmessjootel, extra lekkere, meestal koude, schotel.
kisje, aanzetten, sissen, ophitsen.
kitje, gevangenis.
kitsj, klokkenhuis.
klaages, klachten.
klaaterësj, vrouwelijke es.
klaavéere, handen.
klabattere, klimmen, kleppen, klauteren.
klaene, lopen, trappen, slaan, ruw pleisterwerk aanbrengen, dik smeren van boterham.
klam, kram, klam, vochtig, klimspoor.
klamme, vastklampen.
klammere zich, zich vastklampen.
klamotte, geld, spullen.
klappe, overeenstemmen, verklappen, kloppen, klikken.
klapsjootel, klikspaan.
klasjeneere, keuvelen, gezellig praten.
klats, teug, kleine hoeveelheid,

oorvijs, kletswijs.
klatserie, kletspraat.
klatsvol, boordevol.
kleef, talud, wasknijper.
klênjere, treuzelen, plakken.
klêt, klissekruid.
klêtpepiér, dun vetvast inpakpapier.
klêtsj, verkoudheid.
klíeje, zemelen.
klíék, koliek.
klimbin, drukte, spektakel.
klingelbúúl, kerkzakje.
klitse, kloten.
klitske, kleine hoeveelheid.
klitsklêtskes, kleingoed.
kljè, klaver.
klóéster, hangslot.
klóéstere, sluiten, kluisteren.
klokkes, portaal onder klokkenhuis.
klokkezeil, klokketouw.
klómpemaeker, klompenmaker, prutser.
kllook, fraai, netjes, mooi.
klöppel, knuppel, houterige vent.
klöppele, knuppelen.
klot, kluit, klont.
klôts, dom mens, stijve hark.
klóts, teug.
klótsentaere, drinkend.
kluiver, leegloper.
klwatvénke, prutsen, klungelen.
knaeje, kneden.
knatsjgèk, stapelgek.
knaok, been, bot, hand, knokig mens.
knaokedrwêch, kurkdroog.
knaor, bonk, knoest in hout, verward touw, grote hoop of massa, bonkige kerel.
knapzak, ransel.
knastert, waardeloos tuig, slechte tabak.
knatsjdol, stapelgek.
knatsje, onrijp fruit eten.
knauwel, brok, kluwen, klos.
knauwele, knabbelen.
kneesje, kniezen.

kníén, konijn.
kníép, knipmes, zakmes.
knipper, drukknop.
knipspang, veiligheidsspeld.
knistele, knutselen.
knistere, ritselen.
knóémel, dikke korte handen.
knóétse, stoten, botsen.
knóévele, knuffelen.
knoos, kraakbeen.
knórvel, kort, ineengedrongen mens.
knótsj, hoofd.
kóef, kuif, poets.
kóel, kolenmijn, kuil.
kóélekop, kikkervisje.
kóeltuit, metalen drinkblik van
 mijnwerkers.
kóép, kuip.
kóét, kleine jongen, snot.
kóétjónk, snotjongen.
kóétnaas, snotjongen.
kóétnélles, snotjongen.
koffe, koffie.
koks, cokes.
kollaerich, toornig.
kólraaf, koolraap.
kómfúús, verlegen.
kómmel, sneep.
kómmeleseere, communiceren.
kómpasse, medelijden.
kómplèt, couplet.
kómplèzant, gediensig,
 voorkomend.
kómverzaasje, conversatie.
kónfertiúte, aanstellerij, streken.
kónkelefóeze, bedotten.
kóns, kunst.
kónsternaasje, consternatie.
kóntere, tegengaan.
koos, korst.
kopbraekes, kopzorgen.
kópsje-kópsje, pienter mens.
kopwíe, knotwilg.
kórve, in manden zetten van duiven.
kóssteek, kussensloop.
kót, bende, kudde, troep.
koukeleboumslaon, kopje duikelen.

koum, nauwelijks.
koutele, tuimelen, buitelen.
kóuw, kooi.
kral, kraal.
krammes, vuilpoes.
kraome, klungelen, sukkelen.
kräötsje, ziekelijk zijn.
krapúúl, gespuis.
krauvel, onvolwassen, iets vergroeid,
 verschrompeld.
krénk, kring.
krènkde, ziekte.
krènkelik, ziekelijk.
krèpke, kaantje.
krevat, stropdas.
kring, kreng.
kristekook, drop.
kristeljèr, catechismus.
krjèmmer, marskramer.
króénekraan, kraanvogel.
króéwe, afplukken van groen, bv.
 gras.
krök, kruk, bolderik.
krollekop, krullebol.
kroltang, krultang.
krosjeere, haken.
krosjeernaolj, haaknaald.
krouwepwat, kruipende boterbloem.
krub, bed, krib.
krubbebiéter, brombeer.
krubbesjiéter, nestbevuiler.
krúúje, kruiden.
krúús, kruis.
krwasjel, kruisbes.
krwat, biet, kroot.
kuchele, kuchen.
kuffe, doen, klaar spelen.
kuite, voor de lol spelen, knoeien.
kuitele, buitelen.
kúúje, kauwen.
kúulkesjarre, knikkerspel.
kúulkesjeete, idem.
kúulkestókke, idem.
kúúme, zuchten, steunen.
kúumsjootel, iemand die altijd
 klaagt.
kúúre zich, zich vergrijpen.

kúusj, varken.
kúút, kuit.
kwaatsje, fluimen.
kwaele, kwellen.
kwaer, dwars.
kwaffäör, kapper.
kwaGGele, sukkelen.
kwai, kooi.
kwalstórk, koolstronk.
kwaraezel, misdienaar.
kwasteloorem, kwibus.
kwël, bron.
kwël, boerenkool.
kwëlle, zwellen, kwellen.
kwinkele, kantelen, omslaan.
kwint, snaar.
kwittanse, kwitantie.
laager, opslagplaats, o. a. kogellager, licht bier.
laagere, opslaan.
laatsj, afgesleten slof of schoen.
labäöre, boerenwerk doen.
lachdóef, tortelduif.
laech, leeg, gemeen, laag.
laeftóch, vruchtgebruik.
laegerhènj, met lege handen.
laerentis, taai van bv. kaas, vlees, brood enz.
lambrie, lambrizing.
lamme, lammeren werpen, betalen.
lammenaadich, lamlendig.
langséinlëGGe, verklaren.
läöte, solderen.
laplaer, zooller, taaie of uitgedroogde kaas, vla e. d.
laplëndich, lamlendig.
lappakas, bed.
lapzwans, ellendeling, lammeling.
latsj, slap oor.
lëbbere, drinken.
leechspeel, zee van licht.
leefhouwe, omhelzen.
leeje, lenden.
leet, lid, schakel, gewricht.
leezenei, windei.
lèijelèpper, leiendekker.
lèihértich, weekhartig.

léis, leest.
leiwaater, gewrichtsvocht.
lëktris, electriciteit.
lëmmele, het drinken van jonge dieren bij moederdier, ergens aan blijven trekken.
lëmpe, verlengen, uitrekken.
lëngsel, lang ding.
lénje, lendenen.
lëpsje, drinken, met de hand sprenkelen.
lëpsjer, drinker.
lereer, laurier.
lës, onlangs, pas.
lësje, de dorst lessen, blussen van kalk.
levrans, leverantie.
lich, mogelijk, allicht.
lichelik, waarschijnlijk.
liefke, onderhemd met korte mouwen.
liékaete, begrafenismaal.
liéne, linnen.
liéntéike, lidteken.
lies, lies, vlies.
liés, lijst.
lies, zacht, licht.
liévent, linnengoed.
liéveskas, linnenkast.
litsjke, elastieke.
lóch, zach, licht.
lochbal, luchtballon.
lochlaok, gat in kledingstuk.
lödderkesvlaaj, vla waarover reepjes in ruitvorm zijn gelegd.
lôe, zeelt.
lók, luik.
lône véil höbbe, rare streken uithalen.
lóériézer, bril, lorgnet.
lóérjas, gluurder.
lóéster, pracht, luister.
lóészak, vlegel.
lóéter, louter.
lôeze, erin laten lopen, verklikken, afvangen, wegnemen.
lóezegèngske, scheiding in haar.

lôezepungel, vieze kerel.
lôezetich, min, klein, weinig.
lôeziche, weinige.
lóks, luxe.
lónsje, loenzen.
loppetich, geniepig.
lôpsj, trap.
lós, lust, zin.
lósj, oogklep.
lósj, scheel.
lósje, slaan, loenzen.
lósjhoot, hoed met slappe rand.
lótsj, speen, mijnsteen, leisteen.
loulóene, niks, mis.
lounsjaans, uithuizig iemand.
luch, stallantaarn.
luchte, optillen, bijlichten, luchten.
lufte, luchten.
luif, stoep onder overstek van dak.
luipsjwar, oorontsteking.
luit, peul of schil van zaad of vrucht.
lwach, loog.
lwëtter, zeepsop.
lwëttere, drinken, leuteren.
maachvölling, slappe kost.
maachwaal, gulzig iemand.
maane, lang haar van jongens.
maar, spook, heks.
maazere, mazelen.
madooje, slonzige vrouw.
maelder, merel.
maer, merrie.
mamzël, aanstellerige vrouw.
mandel, amandel.
manslúu, mannen.
mantóering, herencostuum.
maon, maan, meun.
maore, zwoegen.
marmífét, keteltje.
marteleríe, tobberij.
mateerie, etter.
matraeteere, mishandelen, sarren.
matse, oneerlijk handelen.
maus, zacht, mals, niet drachtig, leeg.
mazjerang, uitschot, mengelmoes.
méístere, beheersen.
méístes, meestal.

megríen, margarine.
mèmmekas, boezem.
mèmmestiéper, bustehouder.
mëntaa, pepermint.
mèrk, raar mens, merk.
mèrkef, vlaamse gaai.
mèrserie, garenwinkel.
mèrvel, knikker met bonte kleuren;
     van glas of porselein.
mesjaot, nootmuskaat.
meulevêrke, pissebed.
meuzeutje, madeliefje.
Mezéík, Maaseik.
middekamënt, medicijn.
mier, -plantje-: muur.
mikkemik, draairem van voertuig.
miljaar, vloek.
millesíen, medicijn.
mingele, kneden, mengen.
minsjespeel, zee van mensen.
misgêlje, ontgelden.
mismasj, rommeltje.
mit tóere, zo nu en dan.
mitvraeter, meeëter.
mjêje, maaien.
Mjèrt, Maart.
mjèw, meeuw.
mochel, meisje.
móélaa, grootspreker.
móezelién, mousseline.
mölder, molenaar, grijze meikever.
mónke, pruilen, mokken.
móntang, stijl van deur.
moolj, kneedbak.
mooneka, harmonica.
moorzjèlich, moederziel alleen.
moos(t)em, groentetuin.
mörch, zacht, overrijp, week.
mótskop, nors, pruilrig mens.
mou, stof, droge grond.
moutheuvel, molshoop, mol.
múúr, moer, grondsop.
múüre, troebel maken.
mwar, bolvormige ketel.
naagelrin, nagelriem.
naaslaok, neusgat.
naate fleures, pleuritis.

naevenéínlëGGe, naast elkaar
 leggen, overleggen.
nak, nek.
nakjaok, juk.
nao bedunk, naar goedvinden.
naober, buurman.
naoberlúu, bureu.
naogaeve, toegeven.
naohouwe, wrok blijven koesteren.
naokäöle, nagloeien.
näöle, talmen.
naovenant, al naar gelang.
neetelerwas, netelroos.
neetsjwar, kribbig mens.
neuchtere braeke, ontbijten.
nikke, dutten.
nitsj, vlug, kort aangebonden.
noozel, kletspraat.
núuje, benieuwen.
Núujewaech, Julianastraat.
nwats, nooit.
nwèje, uitnodigen.
obbénje, opbinden, wijs maken.
obbenúuts, opnieuw.
obbenzíe, opzij.
óéteréínlëGGe, uitleggen.
óétgesiéfert, secuur, gierig.
óétgesteevelt, tentoongesteld, fraai
 gekleed.
óétgetut, aan het einde van zijn
 latijn.
óéthange, verblijven, zijn, uithangen.
óéthäöle, uithollen.
óétkwètsje, uitpersen.
óétlèmpe, langer maken, zich
 uittrekken.
óétpritsje, stiekum er tussen uitgaan.
óétraste, uitrusten.
óétrichte, laten weten, uitvoeren.
óétsiéfere, secuur uitzoeken.
óétsjampe, uitglijden.
óétsjèlje, de mantel uitvegen,
 uitschelden.
óétvaare, uitrijden, schelden.
óétvaeger, gum.
óétwinkle, uitstallen.
óétzíepe, uitlekken.

óétzóéke, uitzuigen.
öffe, gist.
offerstok, offerblok.
ókkefók, mismaakt mens of dier.
Oktwaber, Oktober.
ómklinke, enkel verzwikken.
ómp ên aeve, oneven en even.
ómraape, sorteren.
ómslaach, enveloppe.
ómtóésje, omruilen.
óngbejèjde, ruwe kerel.
óngebuúlt, lomp.
óngelék, ongemanierd.
óngeregeert, onordelijk, vies, slordig.
óngereinpratsje, onderen mengen.
óngeréns, plotseling.
óngergaeve, toegeven.
óngerhout, kreupelhout.
óngerliefke, onderhemdje.
óngesiéfer, ongedierte.
óngesómpelt, onbeschaafd.
óngetrókke, onopgevoed.
ónkoste, onkosten.
ónróé, onrust.
ónthout, geheugen.
ónverdraach, twist, onvrede.
oodeklonj, eau de Cologne.
opböttele, licht spitten met riek.
opflikke, opdirken.
opgereech, opgewonden,
 zenuwachtig.
opnäöker, opdoffer.
opriéte, kwaad worden, opwinden.
opröpsje, oprispen.
opspange, opspelden.
opstäöke, ophitsen.
opte wache kènjt lëGGe, sparen.
optrèkke, optrekken, opvoeden.
optrómme, verzamelen.
opwinjele, opwinden, oprollen.
opzwènze, ophitsen.
ötje, hoofd, sluitkool.
óuchs, óus, oogst.
óuchsleet, ooglid.
paapezwans, kliskeuzoor.
paat, peettante.
paave, veel roken, drinken, slaan,

schieten.
paek, pek.
paekedúúster, pikdonker.
paekel, pekel.
paekvot, spotnaam voor schoenmaker.
paeperkookeman, taai-taaipop.
paepervlêk, moedervlek.
paere, drinken, slaan.
paertsbwan, tuinboon.
paertswortel, paardenhorzel, kribbig kind, zeurkous.
paese, persen, dringen.
paetekénjt, petekind.
paetere, peter.
paljas, strozak.
pannas, balkenbrij.
pannelêpper, dakdekker.
pansees, driekleurig viooltje.
paor, prei.
paorte, deur niet sluiten.
paosje, portie.
pappendêk, asfaltpapier.
parlevénke, praten.
partúúte, flauw gedoe.
paspol, bies.
paspolleere, biezen aanbrengen op kleding.
paumestróék, palmstruik.
Paumzónlich, Palmzondag.
peepel, vlinder.
peerlink, regenworm.
peetsj, teergevoelig kind.
pelaer, pilaar.
pelaerebíeter, schijnvroom kerkganger.
pêlsjas, bontjas.
pendaal, pedaal.
pênsentêrger, slechte koffie.
pênsjwan, pensioen.
pepieter, muziekstandaard.
perfêkse, perfectie.
perfêsser, professor.
perfiésiat, proficiat.
perfiét, profijt.
permie, piramideboom.
persês, proces.

persjónkele, steeds in en uit lopen zonder de deur te sluiten.
perzêense, presentie.
pês, tot.
pêsblaor, pestkop.
petik, kraam, boutique.
petúúsjesgewaer, knakkertjesgeweer.
piépelok, pijpekruul.
pieremiet, piramideboom.
pilledrêjer, apotheker, iemand die voortdurend in zijn neus pulkt.
pispôtje, nachtemmer, bosanemoon.
pitsj, knel, verlegenheid.
pitsje, afzetten, drinken, knellen, pijn doen.
pitsjlamp, zaklantaarn.
pitsjpiéne, pitchpine hout.
pitsjtang, nijptang.
pizzewitte, fluisteren.
pjeedestal, voetstuk.
plaatetekop, kaalkop.
plak, omslagdoek.
plaochsaam, vlijtig.
plaoge, plagen, zich haasten.
plaoster, pleister.
plêkkèi, metalen zoolbeslag.
plênke, praten, keuvelen, buurten.
plevúus, plavuis.
pljèstere, pleisteren.
plump, wimper.
plwai, plooi.
póejakke, hard werken.
póém, doodmoe, bekaf.
póépzaat, stomdronken.
póes, bos bloemen, lompe vrouw.
póét, kind.
pókkel, bochel, bult.
pókkele, op de rug dragen, sollen, elkaar de rug wassen.
pöl, jong meisje of jonge kip.
polfer, buskruit.
pollevie, hielstuk van schoen.
polstere, stofferen.
pólup, poliep.
pómpestéin, gootsteen.
poomêl, paumelle, deurhengsel.

póp, pop, strodok.
pópneeje, prostituee.
pópnêl, prostituee.
pópnêlles, morgen brengen.
pópperlóstich, uitgelaten vrolijk.
póppesníéjer, libel.
pórper, purper.
pótskrènkde, poetsmanie.
potsókker, bastaardsuiker.
praam, daas, paardevlieg, lastig mens, prang.
prakkezaasje, gepieker.
präötsj, preuts meisje.
prebeere, proberen.
preekaer, meikever.
preem, priem.
preevele, fluisteren.
prèngel, dikke stok, lomperd, vlegel.
presêsse, processie.
preugel, pak slaag.
prevaat, toilet.
prikke, kaatsen.
prinsip, principe.
prizzênze, presentie.
próemrol, pruimtabak.
prómpel, preuts mens.
prut, appelmoes.
puimes, sufferd.
puimezéiker, bangerik, prulvent.
pummeletêrger, schaars geklede vrouw.
punjer, unster.
punt draot, prikkeldraad.
pupsj, strontje, oogvuil, vogelziekte, oog in aardappel.
pwênne, zoenen.
raak de, onder-en bovenkaak.
raazele, bibberen, beven.
rabat, korting, sponning.
raej, reden.
raek, hark.
raekel, rekel.
raengesjóel, regenbui.
raengewouk, regenwolk.
raffel, veel, partij.
rammenante, kliekjes, rest.
ramplesant, vervanger, invaller.

raochele, rochelen.
raofel, rafel.
raos, roze.
räötsj, perzikkruid.
rapstókke, stelen, graaien.
ras, rust.
raste, rusten.
rastich, rustig.
rêbbedêp, ouwe brompot, vlegel.
rebúu, afval, uitschot.
reegels de, menstruatie.
reetekróéper, kontekruiper.
reets, scheur, reet.
rein, rooilijn, zuiver, rein, schoon.
reinvaart, boerenwormkruid.
réip, hoepel, wielbeslag.
réiperok, hoepelrok.
reisdóef, postduif.
reiziger, vertegenwoordiger.
rejêl, reeël.
remetik, reumatiek.
rêmmel, vlegel, knuppel, dikke boterham, dikke plak.
rêmspaor, poepstreep in broek.
rêmtêmp, spektakelen.
rênge, afhaken van draden bij bonen e.d.
rénjt, rund.
rénk, ring.
repetaasje, reputatie.
resêpse, receptie.
reub, raap.
rewien, ruïne.
richtig, juist, echt.
riéf, keukenrasp.
riéje, rijgen.
riéjere, bibberen.
riéjerpóép, de bibber.
riém, rijp.
riestartel, veter.
riéthaamer, kloofhamer.
ringelaot, reine de claude.
ringe, bedwingen.
rjêp, zetlijn.
rjêpe lêGGe, zetlijnen uitzetten.
róbbele, rommelen, vechten, stommelen.

rókstókke, rukkend, stotend
 schudden.
rökstrank, ruggegraat, wervelkolom.
rölse, stoeien.
róm en tóm, in de omtrek.
rómfel, veel.
rónjtblaajere, rondbazuinen.
róppe, plukken, gappen, rukken.
röpsj, oprising, boer.
rópsj, rups.
rópszak, rugzak.
ros, roest, roodachtig.
roste, rosse, roesten.
rötsj, voorn.
rótsj, gootvormige glijbaan in bouw.
rub, rib.
rubbel, ribbel.
ruffele, rafelen.
rungele, mengen, door elkaar
 schudden.
ruúzele, ruien.
ruúzing, ruzie.
rwatbösjke, roodborstje.
rwèster, rooster.
saajelaer, treuzelaar, drentelaar.
saajele, drentelen, treuzelen.
saaraa, rakker.
saaroo, rakker.
saer, sedert, serre.
sangerdaachs, de volgende dag.
santesíe, zorgeloosheid.
sefraon, saffraan.
segeunder, zigeuner.
sèmmelik, tamelijk.
serèl, veldzuring.
sernaat, serenade.
sesíezebrwètje, saucijzebroodje.
setaasje, dagvaarding.
setièn, satijn.
sevwaije, savoyekool.
síezich, gevoelig.
siksakke, zigzaggen.
sirk, circus.
sittewaasje, situatie.
sjaalevaeger, klaploper.
sjaap, legplank, schap, tafellade.
sjaars, scheermes.

sjaarsmóel, ongaaf gebit.
sjaarstènjt, vooruitstekende snijtand.
sjableer, scapulier.
sjabrang, koplát, deuromlijsting.
sjach, etui.
sjachtel, doos.
sjaermóés, veldmuisje, klein vief
 persoon.
sjagreneere, bedroeven.
sjamberlóek, kamerjas.
sjammetäör, linkerdt.
sjammetäöre, op slinkse wijze
 proberen te krijgen.
sjangeleere, beschadigen.
sjangeneere zich, zich ergeren.
sjaopskop, schaapskop, stommerdt.
sjaot, lade.
sjäöt, loot, schot, kleine hoeveelheid.
sjappieter, hoofdstuk, onderwerp.
sjèbbich, kaal, beroerd, sjofel.
sjeem, schaduw.
sjeen, scheen.
sjèi, etui, schede.
sjéigel, scheiding in haar.
sjèije of sjèlje, schelden.
sjël, schil.
sjèlmewaer, ruw weer.
sjènj, schande.
sjènjich, bedorven, schandelijk,
 verknoeid.
sjénk, ham.
sjénketump, hampunt.
sjerlot, sjalot.
sjerneer, scharnier.
sjèrp, scherp, gierig.
sjèrpedeur, gierigaard.
sjich, laag, einde werktijd.
sjièper, herder.
sjíétgael, fel geel.
sjíéthóés, bangerik, toilet.
sjikke, pruimen, sturen, zenden,
 schikken, wennen.
sjilletièn, gelatine.
sjirvel, schilvert.
sjirveldéich, bladerdeeg.
sjóé, onwelvoegelijk, vuil, onguur.
sjóel, bui.

sjóéle, schuilen.
sjóeme, schuimen.
sjóester, schoenmaker.
sjóévere, rillen, huiveren.
sjóf, schoft, schouder van dier.
sjófte, hard werken.
sjokkeere, ergeren, kwetsen.
sjokkel, schommel.
sjokkeneere, chicaneren.
sjolk, schort.
sjónkele, arm in arm wiegen.
sjoop, platschop.
sjootelsplak, vaatdoek.
sjop, berghok.
sjöp, trap, spade, schop, schep.
sjörge, sollen, kruien.
sjörkar, kruiwagen.
sjóu, grendel, schoorsteen.
sjóuf, schoof, doodsbed.
sjóút, schuld.
sjouwerplak, schouderdoek.
sjraach, schraag.
sjraavele, moeilijk lopen, onrustig slapen.
sjraom, streep, schreef.
sjríenewirker, timmerman.
sjríéves, brief, geschrift.
sjrjèw, schreeuw.
sjróét, kalkoen, dom meisje.
sjróévele, schuifelen.
sjróéveléchtich, onrustig.
sjrómppe, schuren, wrijven.
sjrubber, schrobber.
sjrwap, stroop.
sjuiter, schuiver.
(s)jus, precies, net.
sjustegooj, net goed.
sjúú, schuw.
sjúume, van schuim ontdoen.
sjúumlaepel, schuimspaan.
sjwaije, schooien, rennen, hard werken.
slaajkrwat, rode biet.
slak, slootje.
slêk, slak, vliesje.
slénje, schrokken.
slingersjíet, diarree.

slób, slof, goedaardig mens.
slóék, buigzame slang, gummistok.
slóémere, sluimeren.
slóépetch, gluiperig.
slóépjas, gluiper, sluiper.
slók, snoepgoed, slok.
slókke, snoepen, kaart van de stok afnemen bij 't kaarten.
smachlap, klaploper.
smarre, slaan.
smeejerie, smidse.
smeet, smid.
smêtsje, smakken.
smik, zweep.
smókke, versieren.
smónkele, fijntjes lachen.
smoutwörmke, lieveheersbeestje.
smouwer, dikke boterham.
snak, snik.
snèbbetich, snibbig.
sneets, snede.
sneure, snorren, praatjes maken.
snieder, kleermaker.
snirke, schroeien, hard vriezen.
snóe(f)plak, zakdoek.
snóefrot, totaal verrot.
snoor, koord.
snooter, snot.
snooterkúúke, snottebel.
snóp, neusverkoudheid.
snótriép, overrijp.
snuits, snor.
snupper, snipper.
soepje, tuig.
solfer, zwavel.
solfere, smeulen, zwavelen.
sopbroor, sul, knoeier.
sopsíemes, waardeloze vent.
soptriën, slordige vrouw.
spaarzeip, soda.
spang, speld.
spangekösse, speldenkussen.
spanne, spannen, benieuwd zijn, tuieren van vee.
späöre, speuren, in een lijn lopen, gewaar worden.
spataor, spatader.

speelich, bronstig van koe.
speer, stuk.
spéik, spaak.
spenaat, spinazie.
spéndrik, spinnewiel, laadstok of zuiger.
spichte zich, zich verheugen op iets, vlassen.
spiéker, duivenhok, zolder.
spieskóép, mortelbak.
spikkelant, speculant.
spikkeleeríezer, bril.
spiknaolj, lardeernaald.
spinse, loeren, spioneren.
spitsvènger, bemoeial.
spjièn, spaander, houtsnipper.
spleetnaagel, splitpen.
spór, lastig, eigenzinnig kind.
sporte, sport bedrijven.
spraot, sport, stoelspaak.
spregitse, fratsen, streken.
sprjièw, spreekw.
spróésj, gieter.
sprootel, sproet.
spwak, spook.
staasje, station, statie kruisweg.
staats, statig.
stampetichvol, stampvol.
stankëtsel, staketsel.
staokes, brandstof, stookhok.
staol, wetstaal.
steevel, laars.
stéinzwaer, steenpuist.
stëlling, steiger, stellage.
stèmpel, stut, stutbalk.
stënsbúúl, opschepper.
stêense, groot doen.
stiép, steun, stut.
stiépe, stutten, zijn best doen.
stifte, stichten, er tussenuit knippen.
stikkedoor, betweter.
stinker, petroleum.
stób, boomstronk, stoep.
stokvèrf, stopverf.
stöp, stof.
stoppetrëkker, kurketrekker.
stórkel, tronk.

strabant, snaak.
strang, sterk, streng.
strank, ontzag, angst, snaak, streng.
straots, strot.
strappeseere, afmatten.
strikke, breien.
stritse, gappen.
stróef, graspol, haarkuif.
strónse, pronken, opscheppen.
stróntzaat, stomdronken.
strúip, golf, bende, troep.
strwèspeer, strohalm.
stubke, borstrok.
subbedéijes, sul, stumper.
suchske, stoptrein.
suich, tuig.
taar, pek.
taarzéip, teerzeep.
taatsj, lange magere of oude vrouw.
tachele, oorvijgen geven.
taengestrieje, walgen, tegenstreven, tegenwerken.
taerder, opmaker.
taere, kwijnen, verteren.
taffele, strompelen, onzeker lopen.
taGGe zich, krakelen, twisten.
tankel, punt.
tankeldraot, prikkeldraad.
täötel, tuit van kan of pot.
tappeseere, behangen.
tarre, teren.
tartepóm, appeltaart.
teen, tin.
tèijer, bord.
tëks, soms, bijgeval.
tëmtaasje, last, plaag.
tënteere, plagen, sarren.
tepjèt, behangselpapier.
tënsjele, twisten, krakelen.
têrf, tarwe.
têrpetiënpisser, venijnig mannetje.
teutelaer, talmer, traag mens.
tien, metalen kuip, tobbe.
tirre, hard lopen, sterven, gek zijn, rennen.
tirvel, draai.
titsje, licht kloppen, tikken.

tjè, thee.
tjièn, tien.
tob, emmer.
tóch, vruchtgebruik.
tóéke, stompen, geniepig stoten of slaan.
tóén, afrastering, omheining.
tóésj, ruil.
tóésje, ruilen.
tóezeender, voogd.
tóffele, onzeker lopen.
tókke, tikken.
tóppe, toepen, stelen, tikken, kloppen, toppen.
tóppele, stippelen.
tórré, vliegen.
tórvel, miskraam, buiteling.
tóttel, puist, neus.
traanjel, tralie.
trabant, trawant.
trampelgaus, drentelaar, iemand die doelloos rondloopt.
transeneere, kwellen, tergen, plagen.
traochele, met grote steken aan elkaar rijgen.
trékplaoster, trekpleister, treuzel.
trëkzak, accordeon.
treneere, rekken.
trikkoo, trui.
tringel, omgeving, buurt.
trób, troep.
trómpöt, trompet.
trumpe, kleppen van klokje.
trumuljt, tumult.
tsjwè, twee.
tuddele, langzaam aan doen, traag zijn in z'n werk.
tuine, tonen.
tuit, kan.
tump, uiteinde, punt.
tunke, dunken, mening hebben.
tup, top, punt, tip.
tuppe, tippen, tikken, toppen.
tutte, zaniken, zeuren.
túúch, tuig, rommel, slecht volk.
túuch, getuige.
túúre, tuieren.

túút, papieren zak.
uddere, vervelend, naar, langdradig zijn.
úige, ogen, kijken naar.
unjere, rusttijd.
uttere, fijn stoppen.
úuf, knikker.
úúlevotskúúke, uilskuiken.
úúr, uier.
vaal, vals, gemeen, vaal.
vaalerik, valsaard.
vaam, draad garen.
vaare, rijden, varen.
vaarplaan, reisgids, routebeschrijving.
vaart, in- of afrit, vaart, snelheid.
vaazele kal, onzin, kletsboek.
vaazele kos, slappe kost.
vaege, schransen, vegen, hard lopen.
vaele, verdragen.
vaeme, insteken, afraffelen, iets snel doen, opsnijden.
vaer, veer, niervet, pont.
vaerdich, klaar, moe.
vaes, hiel, vaars.
valaavent, schemering.
van jöt nao jên, van hot naar haar.
vannelein, vanzelf.
vannil, vanille.
vatsj, snede, kerf.
vees, vers, fris, nok.
veil, in staat.
velang, volant.
vëlling, velg.
verenneweere, ruïneren.
verbraazele, zijn tijd verbeuzelen.
verbreuzele, door telkens of langdurig opwarmen het eten verknoeien.
verdaole, verdwalen.
verdaole zich, zich vergissen.
verdëkke, verbergen.
verdófte, er van door gaan.
verdutsje, uitleggen.
verdúúzelt, buiten westen.
verfósje, verformfaaien.
vergaes, tevergeefs.

vergaet, vergissing.
vergaeve, vergiftigen, weggeven,
 verkeerd geven.
verharre, blijven bij, volharden.
verheemelte, gehemelte.
verhout, verband, stabiliteit.
verkammezäöle, aframmelen, slaan,
 kapot maken.
verkatsjele, versnipperen.
verkëlle zich, verkouden worden.
verkinsje, dementeren.
verklaage, aanklagen.
verklaatsje, verpatsen.
verklappe, versjacheren.
verknalle zich, verliefd raken.
verkröppele, vergroeien, verminken.
verlaege, verlegen, bedorven, iets
 nodig hebben.
verluchte, vertillen.
vernachte, miskennen, kleinachten.
verníés, vernis.
veróntraasje, schrik, ontsteltenis.
verpaave, opmaken door roken,
 drinken, schieten, slaan.
verpakke, verpakken, onpasselijk
 worden, niet bekomen.
verpaote, verplanten, slaan.
verpóbzak, verbluft.
verróffe, ontwrichten.
verruk, dwaas.
verrúúzele, ruien van vogels,
 bloemen. Uit elkaar vallen in kleine
 deeltjes.
versichte, afstand doen van.
versjangeleere, beschadigen,
 toetakelen.
versjët, vork.
verslakke, verwelken.
versléip, uitstel.
versnirke, verschroeien.
versoppe, slaan.
verstaek, schuilplaats.
verstéistemich, begrip, kennis van
 zaken.
verstumpele, verdonkeremanen,
 achterhouden.
verteene, vertinnen.

vertêsteweere, vernielen,
 vernietigen.
verteutele, verwennen, vertroetelen.
vertósje, verdoezelen.
verwaare, bewaren.
vêspere, klungelen.
vêjsnaot, vissnoer.
vêts, vezel, iets kleins.
vêtse, hard lopen.
vêtsel, rafel, vezel.
veurkop, voorhoofd.
veurkúuje, voorkauwen.
veurmunjer, voogd.
veuróétmaake, voortmaken.
veursnèppetich, voorbarig, brutaal,
 eigenwijs.
víef, vijf, scheur in kleding, rap,
 kwiek, winkelhaak.
víeslap, viezerik, vuilpoes.
vis, bunzing, mager beweeglijk meisje.
vlaegel, bengel, dorsvlegel.
vlijièm, vlijm.
vlöch, vlecht.
vlök, vlug.
voelênze, luieren.
voelênzer, luiak.
voelerik, luierik, vuilak.
vouk, volk.
vraatsjelaer, woelwater, onrustig
 slaper.
vrêch, brutaal, landmaat.
vrêchlap, brutale bengel.
vréigele, twisten.
vríef, wreef.
vríesjíéterke, kort jasje.
vrjè, harteloos, ruw, niet glad, taai.
vrunk, wrong.
vunkel, vuurtje stoken, met vuur
 spelen.
vuurwörmke, glimwormpje.
waalgemoots, welgemoed.
waalmoot, overmoed.
wacholder, jeneverbes.
waechkrêtser, kantonnier.
woepe, wapen, hakbijl met kort
 handvat.
wappere, handlangeren.

watsj, oorvijs.
wavaart, hoogmoed.
wéikelik, zwak, verwijfd.
wénj, haagwinde, dommekracht,
 winde.
zénkzauf, zinkzalf.
zeumere, verzamelen, bijeen rapen.
zeutsele, talmen, dralen.
zich, korte zeis, zicht.
zïe, zijde, kant, vergiet.
zóch, wrok.
zóéke, zuigen.
zóérbranne, overmaat aan maagsap.
zómpetich, drassig.
zooch, zeug.
zoomich, sappig, mals, zoel.
zuijelaer, slome duikelaar.
zungelknäökske, weduwnaarsbotje.
zunjere, aarzelen.
zúul, els, priem.
zwaas, zwoerd.
zwaegel, lucifer.
zwaer, zweer.
zweel, eelt.
zwéite, zweten.
zwêrbel, zwaluw.

Vollemer veld

Mager veld

Steeg

de

Cotem

Mole - bak

Achter
't Kamke

33

Saint

Hal veld

weerd

XIV

de
Groen
de Oude
de Nieuwe

Vijkhoven

Middelgreend

Oude

Sainter

22